

ВІЙСЬКОВА АКАДЕМІЯ (м. ОДЕСА)

СПІЛЬНІ ДІЇ ВІЙСЬКОВИХ ФОРМУВАНЬ І ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ ДЕРЖАВИ: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Збірник тез доповідей
IV Міжнародної науково-практичної конференції

20 жовтня 2022 року

ЗБІРНИК ТЕЗ
ДОПОВІДЕЙ

|| СПІЛЬНІ ДІЇ ВІЙСЬКОВИХ ФОРМУВАНЬ І ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ ДЕРЖАВИ:
ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ ||

Військова академія (м. Одеса)

- Одеський державний університет внутрішніх справ
- Національна академія Національної гвардії України
- Кафедра військової підготовки Сумського державного університету
- Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького
- Науково-дослідний центр Національної академії Національної гвардії України
- Академія Державної пенітенціарної служби
- Східне регіональне управління Державної прикордонної служби України
- Навчально-науковий інститут права та підготовки фахівців до підрозділів національної поліції
- Сумський державний університет
- Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
- Харківський національний університет внутрішніх справ
- Національний університет цивільного захисту України
- Одеський державний аграрний університет
- Львівський державний університет безпеки життєдіяльності
- Державний науково-дослідний інститут випробувань і сертифікації озброєння та військової техніки

IV МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

Сумський
державний
університет

20 жовтня 2022 року

НАУКОВО-ПРАКТИЧНА
КОНФЕРЕНЦІЯ
2022

СПІЛЬНІ ДІЇ ВІЙСЬКОВИХ ФОРМУВАНЬ
І ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ ДЕРЖАВИ:
ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ
В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Шановні учасники конференції!

Вчена рада Військової академії (м. Одеса) та організаційний комітет висловлює щирі слова вдячності за надіслані тези і безпосередню участь у конференції!

Вірю, що найближчим часом ми зможемо проводити конференції в офлайн-форматі, в тісному спілкуванні ділитися науковими думками і демонструвати практичні результати досліджень!

Бажаю всім перемоги та мирного неба над головою!

Слава Україні!

**ВІЙСЬКОВА АКАДЕМІЯ (м. ОДЕСА)
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ
ім. БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО (м. ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ)
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ (м. ХАРКІВ)**

**СПІЛЬНІ ДІЇ ВІЙСЬКОВИХ ФОРМУВАНЬ
І ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ ДЕРЖАВИ:
ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ
В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ**

**Збірник тез доповідей
IV Міжнародної науково-практичної конференції**

20 жовтня 2022 року

м. Одеса

ПРОГРАМНИЙ КОМІТЕТ

ШЕВЧЕНКО О.М., канд. іст. наук
ШВЕЦЬ Д.В., д-р юрид. наук, доц. (ОУВС)
БОНДАРЕНКО О.Г., д-р наук з держ. упр., доц. (НАНГУ)
ЯКИМ'ЯК С.В., канд. військ. наук, доц. (НУОУ)
БІЛЯВЕЦЬ С.Я., д-р. пед. наук, доц. (НАДПСУ)
СКАЧКОВ В.В., д-р. техн. наук, проф.
ДЕМ'ЯНЧУК Б.О., д-р. техн. наук, проф.
МАСЛІЙ О.М., д-р. пед. наук, проф.
БХІНДЕР Н.В., д-р. пед. наук, проф.
ЯКОВЕНКО В.В., д-р. техн. наук, с.н.с.
ГОРЛІЧЕНКО М.Г., канд. пед. наук, доц.
САСНКО І.В., канд. політ. наук, доц.
БУЛГАКОВ Р.В., канд. техн. наук

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ

Голова – ЛІСОВЕНКО Д.В., канд. техн. наук, доц.
ГОНЧАРУК А.А., канд. техн. наук, с.н.с.
ОВСЮК Ю.В., канд. психол. наук, с.н.с.
НАБОК В.К., канд. військ. наук, с.н.с.
РОБОЧИЙ В.В., PhD
КОЛЕСНИК Є.В., канд. техн. наук, доц.
ШАГОВА О.Ю., канд. пед. наук
ЯКИМИНСЬКА Л.В., канд. іст. наук
ШТОГРІН О.І.
ЖАРУН Т.В.
МІЛОВАНОВ В.Є.
ІВАНІЦЬКА І.І.
ДЕРЮГІН В.В.
ДРУЖИНІН В.С.
СОЛОВЙОВ О.Ю.
ТАРАСЕНКО О.Д.
РАДНЕВИЧ Т.
ШКУРПІТ О.М.

СЕКЦІЯ 1

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЗАСТОСУВАННЯ, ЕКСПЛУАТАЦІЇ ТА РЕМОНТУ ОЗБРОЄННЯ ТА ВІЙСЬКОВОЇ ТЕХНІКИ В УМОВАХ СУЧАСНОЇ ВІЙНИ

Баулін Дмитро, канд. техн. наук, с.н.с.

Національна академія Національної гвардії України (м. Харків)

МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ЩОДО ВІДНОВЛЕННЯ ХАРАКТЕРИСТИК ПІРОКСИЛІНОВИХ ПОРОХІВ

Однією зі складових проблеми національної безпеки в Україні є завантаження складів різноманітними боєприпасами з вичерпаним гарантійним строком зберігання.

Досвід зберігання боєприпасів показує, що у процесі тривалого зберігання піроксилінові пороха, які використовуються в боєприпасах, здатні самовільно перетерплювати різні фізико-хімічні перетворення, що негативно відображається на балістичних характеристиках боєприпасів. Відсутність виробництва боєприпасів в Україні призвела до того, що наразі в експлуатації перебувають боєприпаси, час зберігання яких понад 30 років.

У цій доповіді проаналізовано публікації, що присвячені науковим дослідженням щодо проблем безпечної експлуатації піроксилінових порохів. Показано, що однією з головних проблем оцінювання властивостей піроксилінових порохів є ефективний фізико-хімічний моніторинг їх стану та прогнозування змін, що відбуваються на тривалих етапах експлуатації. Вказано на актуальність досліджень фізико-хімічних змін у процесі тривалого зберігання піроксилінових порохів, а також визначення можливості їх відновлення та ефективного подальшого використання.

Наведено різні методи оцінки хімічної стійкості порохів та їх аналіз.

Пропонується методика визначення змін характеристик піроксилінових порохів, а також методика проведення експерименту щодо визначення можливості регенерації порохових зарядів тривалих термінів експлуатації шляхом обробки їх перекисом водню, а, отже, зміни енергетичних та балістичних характеристик порохов.

Подано експериментальну установку для контролю калориметричних властивостей порошу. Цей експеримент проводиться з метою визначення сили порошу на основі балансних співвідношень енергії порошу. Наведено основне балансне рівняння, що лежить в основі запропонованої методики.

На основі результатів експериментів передбачається отримати силу порошу, обробленого за розробленою методикою, яка буде відповідати терміну зберігання порохового заряду боєприпасів.

Визначено, що на основі вирішення проблеми нітроцелюлозних порохів тривалих термінів експлуатації можуть бути розвинені теоретико-методологічні засади регенерації порохових зарядів для омолодження балістичних та енергетичних характеристик боєприпасів.

Бачинський Вячеслав, канд. техн. наук, с.н.с.

Шкурпіт Олександр

Оленів Микола, канд. техн. наук, доц.

Військова академія (м. Одеса)

ВИРОБНИЦТВО БРОНЕЖИЛЕТІВ ЗА РАХУНОК АДИТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Нові досягнення в області 3D-друку, можливо, вже скоро призведуть до появи в армії нового покоління бронежилетів. Завдяки технології тривимірного друку, виготовляти бронежилети можна буде безпосередньо у бойових підрозділах. З впровадженням таких технологій у підрозділі зможуть провести вимірювання кожного солдата, а потім на базі частини надрукувати бронежилети, що ідеально підходять, не запускаючи весь громіздкий ланцюжок підрядників і постачальників. Тривимірний друк відповідає високим стандартам, які застосовуються у збройних силах і при його використанні можливе скорочення витрат на військову галузь. 3D-принтер вже може друкувати металевою крихтою, наприклад, шоломи та

бронезилети. Їх вага при цьому буде меншою, ніж у аналогів з кованих пластин. Перші отримані результати показують дуже високу ефективність та доцільність застосування адитивних технологій при виготовленні бронезилетів. При цьому цілком очевидно, що з удосконаленням технологічного обладнання та розвитком методів проектування цей напрямок буде стрімко розширюватись.

Проведені дослідження показали, що застосування адитивних технологій при виробництві бронезилетів вже на сучасному етапі дозволить покращити характеристики бронезилетів, знизити їх загальну вагу та забезпечити друк бронезилетів у польових умовах. Разом з тим, адитивні технології також зможуть забезпечити швидке виробництво складної продукції і запасних частин та елементів, які або не можуть бути виготовлені за допомогою традиційних виробничих технологій, або потрібні у малих об'ємах. Це відбувається через те, що сучасний 3D-друк запропонував широку гаму матеріалів з різними властивостями: міцні, еластичні, термостійкі, надлегкі. З'явилась можливість друку деталей бронезилетів з алюмінію, титану та їх сплавів. Активно використовуються адитивні технології при друку плаваючих бронезилетів.

Провідні закордонні компанії активно застосовують адитивні технології для розробки і виробництва нових типів бронезилетів.

Дизайнерські студії в Україні вже теж друкують саморобний вшивний бронезилет. Пластини призначені для встановлення у пазухи армійського одягу. За словами розробників подібна панель, роздрукована з ABS пластику зі 100 % заповненням здатна витримати постріл з 9 мм пістолета. Звичайно, це не метал, але при правильному проектуванні внутрішньої структури подібні вироби надзвичайно практичні.

Таким чином, адитивні технології можуть відкрити дорогу цілому новому напрямку в інженерії та матеріалознавстві. Багато сполук мають цінні властивості через особливості своєї структури. Завдяки моделюванню та 3D-друку така структура певною мірою може бути відтворена на макроскопічних об'єктах, а з ними можна отримати нові матеріали з новими потрібними характеристиками для сучасних бронезилетів.

При цьому вирішиться безліч проблем:

- оновлення моделей бронезилетів, що виробляються масово;
- швидкість поставки жилетів скоротиться з тижнів до кількох годин, які потрібні на друк, що заощадить гроші на логістиці;
- вдасться уникнути «черг» за жилетами популярних розмірів;
- можливість виготовити компактні принтери і взяти їх із собою на поле бою, щоб оперативно замінювати екземпляри, які вийшли з ладу;
- можливість друку бронезилета залежно від завдання, що виконується на полі бою.

Біленко Олександр, д-р. техн. наук, проф.

Мартинів Ігор

Національна академія Національної гвардії України (м. Харків)

ФОРМУВАННЯ ВИМОГ ДО ХАРАКТЕРИСТИК ШУМУ ПОСТРІЛУ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРИХОВАНОГО ВИКОНАННЯ ВОГНЕВИХ ЗАВДАНЬ СИЛАМИ БЕЗПЕКИ

Під процесом формування вимог до характеристик шуму пострілу (ШП) з метою забезпечення прихованого виконання вогневих завдань (ВЗ) силами безпеки (СБ) автори розуміють визначення таких значень відповідних характеристик, які виключають ідентифікацію ШП правопорушником, проти якого зброя застосовується.

При цьому не достатньо визначити такі характеристики ШП, які з урахуванням особливостей ВЗ (відстані від стрільця до цілі та акустичних характеристик середовища) забезпечують рівень чутності L_H пострілу, який не сприймається органом слуху противника. Складність зазначеного завдання обумовлюється також тим, що воно має безліч рішень. Це пояснюється особливостями сприйняття звуку людиною, яке є функцією низки чинників: частоти (спектральної характеристики) ШП, його протяжності, наявності та характеристик

звукового фону та інших. Також, у практичному аспекті, таке рішення не має сенсу, якщо воно не може бути реалізованим на сучасному рівні розвитку відповідних технологій. Отже, формування вимог до характеристик ШП слід розглядати у контексті можливостей їх корегування, які у свою чергу визначаються особливостями зразка зброї.

На даний час для прихованого виконання ВЗ використовують два основних способи зниження характеристик ШП. Перший полягає у зниженні тиску порохових газів в момент виходу з каналу ствола шляхом розширення та охолодження у каморах дульних або інтегрованих пристроїв зниження рівня звуку пострілу (ПЗРЗП), а інший – у виключенні утворення кулею головної балістичної хвилі шляхом зниження її швидкості до значень, які не перевищують швидкості звуку в умовах застосування зброї. Зазначені заходи дозволяють значно знизити характеристики шуму пострілу, але для певних умов виконання вогневих завдань силами безпеки цього може бути не достатньо.

Враховуючи особливості сприйняття звуку людиною не слід обмежуватись лише зниженням звукового тиску, а доцільно розглянути можливість корегування спектральної характеристики ШП. У процесі такого корегування доцільно зсувати основні несучі частоти з зони 2...5 кГц, які краще сприймаються людиною у бік збільшення (зменшення).

У випадках, коли зазначені вище способи не дозволяють досягти прихованості застосування зброї слід розглянути можливості зміни зовнішніх умов її застосування, зокрема акустичного фону виконання ВЗ з метою отримання ефекту маскуванню ШП іншими шумами.

На основі наведених вище міркувань авторами пропонується методика формування вимог до характеристик ШП, реалізація якої підвищить ймовірність прихованого виконання ВЗ СБ.

Вихідними даними для методики є характеристики цілі, акустичні характеристики середовища, характеристики акустичного фону, перелік та акустичні характеристики зразків зброї, які відібрані в якості попередньо придатних, прийнятний рівень гучності ШП. Необхідність попереднього відбору зразків зброї обумовлена забезпеченням їх відповідності іншим вимогам виконуваного ВЗ.

Методика передбачає такі дії:

визначення прийнятного рівня звукового тиску L_{np} , який визначається на основі значення прийнятної гучності звуку пострілу L_{Hnp} , відстані до противника та атмосферних умов;

вибір зразка малозумної зброї з визначеного раніше переліку, який у найбільшому ступені відповідає специфіці ВЗ;

порівняння значення рівня звукового тиску L_{np} , що відповідає рівню гучності звуку пострілу L_{Hnp} в конкретних умовах виконання ВЗ та рівня звукового тиску $L_{збр}$, який відповідає обраному зразку зброї;

якщо $L_{збр} \leq L_{np}$, то завдання вважається розв'язаним, а у іншому випадку слід перейти до зниження рівня звукового тиску $L_{збр}$ відомими шляхами (застосування ПЗРЗП, патронів зі зменшеною швидкістю кулі тощо);

якщо при порівнянні значення рівня звукового тиску L_{np} , що відповідає рівню гучності звуку пострілу L_{Hnp} в конкретних умовах виконання ВЗ та досягнутого рівня звукового тиску $L_{збр}$ виконується умова $L_{збр} \leq L_{np}$ – завдання вважається розв'язаним;

в іншому випадку слід вжити заходи щодо зсуву основних несучих енергію частот шуму пострілу з зони найкращого сприйняття у бік збільшення та (або) зменшення.

якщо при порівнянні скорегованого значення рівня гучності $L_{Hчк}$ (який відповідає звуковому тиску $L_{збр}$, що отриманий на попередньому етапі) з прийнятним рівнем гучності ШП L_{Hnp} виконується умова $L_{Hчк} \leq L_{Hnp}$ – завдання вважається розв'язаним;

в іншому випадку слід перейти до корекції акустичного фону виконання вогневого завдання з метою отримання ефекту маскуванню ШП іншими шумами. Даний процес може мати декілька ітерацій після кожної з яких проводиться перевірка відповідності рівня гучності ШП після корекції акустичного фону $L_{Hкаф}$ прийнятному рівню гучності ШП L_{Hnp} . Як що $L_{Hкаф} \leq L_{Hnp}$, то завдання вважається розв'язаним;

в іншому випадку слід обрати з переліку інший зразок зброї та здійснити описані вище заходи до отримання позитивного результату або вичерпання варіантів. У випадку, коли

жодний з доступних у переліку зразок зброї не забезпечує задоволення умови акустично прихованого ураження цілі слід вважати, що рішення відсутнє. При цьому залишається можливість зміни умов виконання ВЗ (збільшення відстані до цілі, вибору іншої зброї тощо) та повторного застосування методики.

Таким чином, розроблена методика дозволяє сформулювати вимоги до характеристик шуму пострілу для забезпечення прихованого виконання ВЗ СБ, а також перевірити можливість реалізації цих вимог на базі того чи іншого зразка зброї з урахуванням можливостей корекції параметрів ШП та застосування звукового маскування.

Бобляк Дмитро

Військова академія (м.Одеса)

«БАРАЖУЮЧІ БОЄПРИПАСИ» ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ЗАСІБ ВЕДЕННЯ ВІЙНИ

В реаліях сьогодення, кожна армія світу задумується про важливість застосування високоточної зброї, яка була б не прив'язана до людського фактору. Ця думка змінює напрямки і канони машинобудування. І одним з таких видів високоточної зброї, являються ударні БПЛА або дрони-камікадзе. Виходячи з цього, можна сміливо заявляти, що на прикладі конфлікту в Карабасі формується щось на кшталт «війн майбутнього», коли в бій ідуть машини, якими керують на відстані.

Конфлікт в Нагірному Карабасі, наочно продемонстрував ефективність застосування БПЛА. Сучасні дрони, які використовував Азербайджан проти Вірменських військ показав, як у небі над театром війни панують БПЛА однієї зі сторін, зводячи нанівець використання бронетехніки противником, адже вона стає абсолютно беззахисною, навіть з потужним динамічним захистом. Це такі зразки, як «курсуючі» боєприпаси SkyStriker і Harop, дрони-камікадзе Orbiter1K та Orbiter-3. По-перше, безпілотники б'ють зверху в найменш захищені місця – тонку верхню броню башти і моторний відсік. По-друге, безпілотник, хоч і керується дистанційно, та все ж має певний «штучний інтелект» і здатність маневрувати. З цього досить цікавий висновок, що епоха танків і бронемашин як головного наступального озброєння сухопутних військ закінчується. На провідні позиції виходять дрони. Щоб ефективно боротись з БПЛА, слід активно розвивати систему ППО, що теж доволі витратно для будь-якої держави. Наявні нині найкращі зразки безпілотників, які можуть уражати ціль на високій швидкості з досить великої відстані, потребують протидії у вигляді засобів РЕБ або спеціальних новітніх комплексів.

На даний час, в ході російсько-української війни, ЗС України також широко використовують ударні БПЛА та дрони-камікадзе. Як приклад, ударний БПЛА турецького виробництва Bayraktar TB2, який теж використовувався в Азербайджані. Дрон-камікадзе Switchblade 300 американського виробництва, який широко застосовувався в Афганістані американськими військовими, як засіб ураження ближнього бою у відповідь на засідки бойовиків Талібану, що влаштовувалися у складних географічних умовах гірської країни. Не варто забувати і про вітчизняні розробки бойових дронів. Це такі, як «Сокіл», спільна розробка українського ПрАТ «НВО Практика» і польська компанія WB Electronics, БПЛА «Горлиця-АН-БК-1» - розробка ДП «Антонов» у кооперації з КБ «Луч» та ударний безпілотний комплекс «Грім». Дані українські зразки високоточної зброї, розроблені фахівцями нашої країни, не тільки допоможуть нам зламати ворога, на шляху до перемоги, а й з часом зможуть конкурувати з іноземними зразками, за умови, що дана сфера машинобудування буде постійно вдосконалюватись.

Оцінюючи досвід використання БПЛА (дронів) в умовах війни в нашій державі та інших збройних конфліктах, можемо зробити висновок, що за певного кількісного та якісного рівня забезпечення ними військ та їхньої належної інтеграції в бойову діяльність, настає синергетичний ефект. Тобто трансформація самого підрозділу, парадигми його застосування та, відповідно, результативності. І, безумовно, головним чинником була і залишається можливість мінімізувати втрати особового складу. Це докорінно відрізняє нас від армії держави-агресора, у якій «цінність людського життя» залишилася на рівні середньовіччя.

Васьковський Дмитро

Сасенко Ірина, канд. політ. наук, доц.

Військова академія (м. Одеса)

АГРЕСІЯ ТА ЯДЕРНИЙ ШАНТАЖ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ ЯК НАЙНЕБЕЗПЕЧНИЙ ВИКЛИК СВІТОВІЙ ЦИВІЛІЗАЦІЇ

Росія продовжує злочинну війну проти України. Противник не обмежує себе жодними засобами ураження для досягнення своїх намірів. Росіяни намагаються тероризувати нас будь-якою ціною. Поразки на фронті, підлив Кримського мосту, скрутне економічне становище, пакети санкцій, допомога Україні від західних партнерів – усе це змушує Кремль приймати кардинальні рішення. Проведення на тимчасово окупованих територіях псевдореферендумів, оголошення часткової мобілізації та масовані ракетні удари по Україні не дають потрібних результатів керівництву РФ. Кремлю нічого не залишається, окрім посилення репресій, зміни вектору подачі інформації у ЗМІ («Росія воює не з Україною, а з НАТО», ультиматуми щодо ударів ЗСУ по об'єктах РФ на тимчасово окупованих територіях), газовий шантаж та, безумовно, ядерний тероризм та шантаж.

Ядерний тероризм Росії полягає не тільки у загрозах використання ядерної зброї, а і веденню бойових дій на ядерних об'єктах. 24 лютого 2022 року, в ході російського вторгнення, близько 19 годин 20 хвилин надійшла інформація про захоплення Чорнобильської АЕС. Там перебувало близько 500 солдатів та 50 одиниць важкої техніки. 9 березня внаслідок бойових дій станція перестала отримувати зовнішнє живлення, необхідне для безпечного зберігання відпрацьованого палива, що могло призвести до викиду радіоактивних речовин. Саме перебування людей в чорнобильській зоні відчуження небезпечне, рух важкої техніки піднімав величезну кількість радіоактивного пилу, спеціальна обробка не проводилась, тому машини перевозили радіацію на велику відстань. 4 березня 2022 року було захоплено Запорізьку АЕС – найбільшу атомну електростанцію у Європі. В ході боїв станція отримала значні пошкодження. Регулярно відбуваються обстріли станції російською армією, звинувачуючи у цьому ЗСУ. На станції постійно знаходиться велика кількість особового складу, у машинних залах зберігається важка техніка та боєприпаси, персонал працює у важких фізичних та психічних умовах.

Ядерний арсенал Росії поділяється на стратегічну ядерну зброю (надалі – ЯЗ) та тактичну ЯЗ. Перша призначена для ядерного стримування, недопущення війни із США, а також для тотальної війни, що призведе до знищення людства. Її називають зброєю судного дня. Завдяки їй кожна сторона, що має стратегічну ЯЗ, може повернути опонента у кам'яний вік. Воєнні доктрини жодного з учасників ядерного клубу не дозволяють першим використати ядерну зброю, але опиратися на це ми не можемо, бо воюємо з терористами. Основні носії: міжконтинентальні балістичні ракети, стратегічна бомбардувальна авіація, підводні човни та ракетноносці. Розподіл носіїв утворює так звану ядерну тріаду – гарантію неможливості знищення усіх сил та засобів. Друга призначена для отримання беззаперечної переваги на полі бою. Вона може використовуватись за принципом «удар – просування». Одна ракета, бомба чи снаряд наносять умовному противнику величезні втрати. Один 203-мм ядерний снаряд, випущений із установки 2С7 по своїй ефективності можна порівняти із 6-8 годинами безперервної роботи артилерійського дивізіону. Носії: крилаті ракети (КР типу Калібр), балістичні ракети малої дальності (Іскандер, Точка), фронтові бомбардувальники, артилерійські установки великого калібру (від 152 мм).

Росія весь час вдається до ядерного шантажу. Більшість політологів та воєнних експертів впевнені, що перш за все диктатор РФ хоче залякати Європу та США. Ймовірність застосування окупантами ядерної зброї в Україні залежить від того, як саме ними буде оцінено загрозу собі та державній системі. На думку авторів даної роботи, використання Росією ядерної зброї малоімовірно, але цілком можливе. Якщо вона і буде використана, то це буде саме тактична ЯЗ, бо її ефективності буде цілком достатньо для поставлених терористами цілей, а використання стратегічної ЯЗ загрожуватиме не тільки Європі, а й самій Росії.

Розглянемо можливий сценарій використання ЯЗ: ЗСУ отримали потужне наступальне озброєння: танки, літаки, вертольоти, велику кількість артилерійських систем, ракети великої дальності від західних партнерів за програмою ленд-ліз. Форсованими темпами провели наступальну операцію на континентальній частині України і готуються наступати на Крим. У Росії посилюються відцентрові сили, антивоєнні протести набувають небувалого розмаху. Кремль, розуміючи катастрофічне становище, наважується використати ЯЗ проти України. Ймовірними цілями можуть бути: позиції наших військ, мости через Дніпро, один із символів України – Хрещатик, електростанції, залізничні вузли, заводи оборонної промисловості, порти, обласні центри тощо.

Як цьому протидіяти і якими будуть наслідки? Для нанесення ядерних ударів країна-агресор може використати той перелік озброєнь, яким він тероризує Україну кожного дня. Сильною стороною такого озброєння є неможливість відслідкувати, коли саме з арсеналів на аеродроми або позиції замість звичайних ракет та снарядів росіяни привезуть спеціальні – з ядерною бойовою частиною. У польотних якостях такі ракети або снаряди нічим не відрізняються від своїх звичайних аналогів. Різниця стає помітною лише після детонації. Кожна ракета та снаряд від 152-мм має свого більш смертоносного «брата». Наприклад Х-101 – Х-102 (потужність 250 кт та 1 мт, 203-мм снаряд 3БВ2 для 2С7 «Піон» – потужність 2 кт).

Найкращий спосіб боротьби із цією загрозою – недопущення використання ЯЗ, посилення санкцій, визнання Росії – країною-терористкою у всьому світі. Це – перший крок. Другий – формування плану відповіді на ядерний удар по Україні силами НАТО (без уточнення – буде ця відповідь ядерною чи ні). В будь-якому разі вона має бути надпотужною, з непоправними наслідками для Росії. Третій – проведення навчань ядерного стримування НАТО з одночасним наданням Україні великої кількості систем ППО та ПРО, ракет великої дальності, проти радарних ракет, артилерійських систем великого калібру, контрбатареїних РЛС та станцій РЕБ. Ці заходи дозволять ефективно протидіяти ядерній загрозі. Кремль має зрозуміти, що ядерний удар матиме малу ефективність і нанесе значно менші втрати Україні, ніж удар НАТО по Росії. Більшість ракет буде перехоплено в повітрі і не долетять до своїх цілей, а факт застосування ЯЗ буде фатальним. При збитті ядерної ракети ядерного вибуху не відбувається, спостерігається лише зараження місцевості певного радіусу. Системи ППО та ПРО будуть знищувати цілі ще на підльоті. Ствольна та ракетна артилерія займатиметься своїм головним завданням – контрбатареїною боротьбою. Противник буде вимушений відтягувати свої засоби значно далі, і не зможе завдавати ядерних ударів у глибину.

«І не тільки я (занепокоєний погрозами РФ застосувати ядерну зброю – ред.), – переконливо зауважив президент України Володимир Зеленський, – вважаю, що весь світ, усі країни мають бути занепокоєні. Тому що, знаєте, це може бути... і правдою. Вони можуть це зробити. Бо для них людське життя – ніщо. Я вважаю, не треба боятися. Треба бути готовими. Але це питання не для України, не лише для України, а й для всього світу!».

Герега Олександр д-р. техн. наук, проф.

Швець Назар

Шевчук Марина

Військова академія (Одеса)

ЩОДО РОЗРАХУНКІВ ЕНЕРГЕТИЧНИХ ВТРАТ В ОСЕРДЯХ ТРАНСФОРМАТОРІВ ПРИ ДОВІЛЬНИХ СТРУМАХ НАМАГНІЧУВАННЯ

Досягнення в проектуванні ширококутових силових напівпровідникових пристроїв на основі карбіду кремнію і нітриду галію, дозволили значно збільшити щільність потужності силових електронних перетворювачів. При зростанні частоти перемикавання, як відомо, можна зменшити об'єм магнітних пристроїв, однак, при цьому змінена площа їх поверхні, у свою чергу, призводить до збільшення термічного опору і температурних напружень. Відомо також, що втрати енергії в магнітних пристроях перетворювачів силової електроніки вище, ніж в напівпровідникових пристроях, тому точність оцінки втрат в осердях особливо важлива при розробці перетворювачів з високою щільністю потужності.

Таблиці даних про втрати в магнітних осердях, що надаються виробниками, відображають відомості про втрати при синусоїдальних напруженнях. Однак при збудженні перетворювачів силової електроніки втрати в осердді генеруються імпульсами напруги постійного струму, тому значення втрат в осердях між наведеними в технічних описах і тими, що виникають в перетворювачах, розрізняються. Одна з можливостей обліку цієї різниці полягає в використанні меандрової напруги, яка апроксимується синусоїдальною хвилею. Важливо, що на точність цього методу впливає умова – чи має форма хвилі збудження компоненти зсуву постійного струму.

У докладі представлено метод розрахунку втрат в осердях для збудження силових електронних перетворювачів з використанням даних про синусоїдально порушені витрачання.

Цей метод, який є заснованим на теорії Брокмейера і кусочно-лінійної концепції, адаптує розрахунок втрат в осердях в умовах порушення зсуву постійного струму. Згідно з кусочно-лінійною концепцією втрати в осердях при П-образній напрузі збудження розраховуються окремо для кожного інтервалу зміни індукції. Використання аналітичного виразу, запропонованого для апроксимації характеристики нелінійного елемента, дозволяє найменш трудомістко провести розрахунок. Для перевірки запропонованого методу порівнювалися виміряні втрати в осердях при П-образному збудженні напруги і обчислені значення втрат за даними синусоїдальних порушень. У разі матеріалу сердечника із залізного порошку запропонований метод дозволяє розрахувати квадратну напругу і втрати в осердях, порушувани постійним зміщенням, виходячи з даних синусоїдальної напруги з похибкою до 5%. Цей результат означає, в окремість, що кількість умов тестування втрат в осердях скорочується, оскільки даний метод потребує тільки додавання показників, що виникають при зміщенні постійного струму, до даних про втрати при синусоїдальному порушенні.

Гончарук Антон, канд. техн. наук, с.н.с.

Дроздов Михайло, канд. фіз.-мат. наук, доц.

Оленів Володимир, канд. військ.наук, проф.

Військова академія (м. Одеса)

КОНЦЕПЦІЯ ІНДИВІДУАЛЬНОГО ЗАСОБУ МОРСЬКОГО ДЕСАНТУВАННЯ

Досвід сучасних бойових дій свідчить, що масоване застосування новітнього високоточного озброєння, а також безпілотних літальних апаратів різного призначення робить практично неможливим проведення десантних операцій з використанням великогабаритних носіїв (десантних кораблів, чи гвинтокрилів). На передній край даної проблеми все більше висувається вимога максимальної прихованості і автономності десантних сил і підвищення їх бойової ефективності за рахунок використання нових фізичних принципів в екіпіруванні, озброєнні та іншому матеріально-технічному забезпеченні. Провідними фахівцями морської піхоти Сполучених Штатів Америки у 2015 році була розроблена концепція проведення, так званих, загоризонтних морських десантувань. Відповідно їй з'єднання морської піхоти (МП) повинні бути готові до виконання оперативного маневру з морського напрямку, при якому висадження підрозділів даного роду військ відбуватиметься з відстані 25 миль від берега й більше. Так має бути тому, що берегові комплекси оборони, які приймаються на озброєння все більшою кількістю країн, різко збільшують імовірність поразки десантних кораблів поблизу берегової лінії. Загоризонтне висадження морських десантів посилює вимоги не лише до засобів доставки (десантних кораблів), але й до засобів висадження (десантно-висадочних катерів і транспортно-десантних гвинтокрилів). Через це стає очевидним, що для десантування військ з морських напрямків є необхідним принципово нове технічне оснащення. На сьогодні, саме засоби висадження страждають підвищеною помітністю і вразливістю.

Одночасно, відома проблема створення плаваючих бронезилетів для морських піхотинців, в якій існує принципове протиріччя – з одного боку, необхідна бронездатність, яка передбачає чималу масу бронезилету, з іншого боку, легкість, яка б забезпечувала його достатню плавучість.

Авторами пропонується концепція, за якою висадження морського десанту має забезпечуватися індивідуальним плавучим засобом морського піхотинця, який поєднує в собі властивості бронезилету з властивостями індивідуального засобу плавання-висадження. Первинний проект передбачає гідрокостюм з незалежними та дубльованими пневматичними камерами та одягнений на нього бронезилет. Для переміщення по водній поверхні передбачається використання гвинтового або турбінного рушію з пневмо- або електроприводом. Система керування засобом висадження передбачає ручний або автоматичний режим підтримання заданого курсу, швидкості, плавучості (аж до короткочасного занурення), орієнтації тіла десантника, а також можливість безпілотного повернення пораненого десантника на базу. Зокрема особистої зброї, всі інші складові бойового екіпірування бійця транспортуються в окремій плавучій капсулі з устроєм і габаритами, подібними до індивідуального засобу плавання-висадження. Важке озброєння десанту може бути надано літаками після захоплення плацдарму. Таким чином, досягається найбільша прихованість, розосередженість десантної групи і неможливість її знищення одноразовим ударом високоточної зброї.

Дерев'янчук Анатолій, канд. техн. наук, проф.

Вакал Андрій, канд. техн. наук, с.н.с.

Кафедра військової підготовки Сумського державного університету

Максимчук Дмитро

Військова академія (м. Одеса)

3D-ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЗАСІБ ПОКРАЩЕННЯ СПРОМОЖНОСТІ РЕМОНТНИХ ПІДРОЗДІЛІВ З ВІДНОВЛЕННЯ АРТИЛЕРІЙСЬКОГО ОЗБРОЄННЯ В УМОВАХ СУЧАСНОЇ ВІЙНИ

Збройні Сили України (ЗСУ) успішно ведуть боротьбу з загрозою, що нависла над суверенітетом України. Важкі бої, особливо в перші місяці війни, показали високу боєздатність і міцність ЗСУ. Однак під час цих боїв, певна кількість озброєння і військової техніки (ОВТ) повністю або частково вийшла з ладу, що знизило боєздатність військових підрозділів. Крім того, застарілі ОВТ, відсутність практичних навичок (особливо в перші місяці війни), слабкі знання особовим складом правил експлуатації ОВТ, недосконалість обладнання ремонтних органів, а іноді і їх відсутність, недостатня навчально-матеріальна база, розгубленість при прийнятті правильних рішень особовим складом призводили до великих матеріально-технічних втрат і людських ресурсів. Названі чинники є «Ахіллесовою п'ятою» ЗСУ, які потребують не тільки новітнього ОВТ, а й пошуку та застосування новітніх технологій щодо ремонту ОВТ.

Безпосередня підготовка бойових дій, як показав досвід ведення війни у сучасних умовах, проводилась, зазвичай, в короткі терміни і в скороченому обсязі. Військові підрозділи у своєму складі мали в основному молодих, ненавчених воїнів. Із низки зазначених проблем є також відсутність технічної документації на зразки ОВТ, що унеможливлювало своєчасний ремонт й підготовку їх до бойового застосування.

Отже, для якісної фахової підготовки традиційними методами потрібний тривалий період і відповідна матеріально-технічна база. Тому, виникла нагальна потреба у вирішенні дуже складної проблеми: як здійснити якісну підготовку ремонтників у скорочені терміни під час бойових дій та опанування ними зразків ОВТ, що стоять на озброєнні ЗСУ і зразків, що надають нам західні партнери.

Актуальність і мета доповіді полягають у пошуку, розробленні та ефективному впровадженні перспективних інноваційних технологій, рішень і підходів у підготовку фахівців ремонтних органів.

Основним завданням, яке стоїть перед дослідженням, є аналіз сучасних напрацювань у сфері інноваційних методів і технологій, підготовка рекомендацій щодо вибору раціональних варіантів в умовах сучасної війни, виходячи з найвищої ефективності підготовки фахівців із ремонту ОВТ. Таке завдання може вирішуватись на основі порівняння і оцінки різних методів і прийомів новітніх способів навчання, що починають застосовуватись у військових підрозділах.

Для зручності викладу матеріалу, оцінки ефективності і порівняння різних варіантів (напрямів) пропонується ціла обойма, на наш погляд, конкурентоздатних методик, які можна постачати у ремонтні органи артилерійських підрозділів. Таке пояснюється тим, що ситуація змінюється дуже динамічно і ігнорувати перспективними технологіями – значить відставати у вишколі фахівців, втрачати час і програвати на полі бою. Саме для цього нам потрібні свіжі ідеї, нові технології, інноваційне мислення.

З досвіду бойових дій на фронті впливає таке: бойова обстановка може швидко змінюватися;; втрати ОБТ несуть як ЗСУ, так і противник; ОБТ ЗСУ і противника в основному ідентичні. Так, наприклад, на Харківщині під час успішного наступу ЗСУ противник залишив велику кількість ОБТ, більша частина яких підлягає поточному ремонту і відправленню до бойових підрозділів.

Як правило, до складу ремонтних органів можуть входити як військові, так і цивільні фахівці або нещодавно мобілізовані, теперішня діяльність яких різко відрізняється від умов мирного часу. Отже, вважаємо за доцільне поділитися досвідом створення та застосування 3D технологій щодо підготовки фахівців з ремонту ОБТ.

В доповіді пояснюється сутність створення і застосування 3D технологій у системі підготовки фахівців ремонтних органів.

Як показує досвід застосування 3D технологій деякими військовими частинами, в першу чергу, фахівці мають вивчити будову зразка та взаємодію його механізмів, по можливості конструкторсько-технологічну і експлуатаційну документацію зразка озброєння (за наявності). Для вивчення будови зразка, його окремих вузлів ми розробили і використовуємо 3D-анімації. В доповіді представлена інформація щодо зразків ОБТ, на які розроблені 3D-моделі, демонструються слайди з будови зразка озброєння, послідовності розбирання його на окремі складові частини, а також розбирання складових частин зразка. Причому кожна операція супроводжується текстовим поясненням. Зазначимо, що в будь-який момент користувач може зупинити відео і переглянути операцію повторно.

Розроблені відеофільми (операційні карти) на основі 3D технологій надають можливість ознайомитися з такими операціями як вимірювання довжини зарядної камери нарізних стволів, порядку перевірки тиску у накатниках, розбиранні затворів тощо.

Таким чином, розроблені 3D-моделі ОБТ дозволяють швидко опанувати їх будову та здійснювати своєчасний і якісний ремонт.

У зв'язку з переходом ЗСУ на стандарти НАТО, подальші дослідження вбачаємо у розробленні 3D моделі 155-мм гаубиці М777 й інших зразків озброєння.

Сманов Владислав, канд. військ.наук, с.н.с.

Національна академія Національної гвардії України (м. Харків)

ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УГРУПУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ПІД ЧАС ВНУТРІШНЬОГО ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ

Технічне забезпечення як складова матеріально-технічного забезпечення, а у більш широкому розумінні – всебічного забезпечення Національної гвардії України, організують та здійснюють з метою підтримання бойової готовності та боєздатності частин і підрозділів Національної гвардії України шляхом укомплектування їх озброєнням, військовою та спеціальною технікою, забезпечення боєприпасами, експлуатаційними матеріалами, військово-технічним майном, підтримання техніки у справному стані та постійній готовності до використання за призначенням, відновлення і своєчасного повернення її до строю. Технічне забезпечення угруповання Національної гвардії України під час внутрішнього збройного конфлікту організують та здійснюють з урахуванням ролі військової частини (підрозділу) у виконанні поставленої задачі та її місця у бойовому порядку; глибини задачі, ширини смуги та темпу просування (розміру району (сектора) відповідальності, району охорони та оборони важливих державних об'єктів, розмірів опорних пунктів); наявності та стану озброєння і військової техніки; рівня підготовки особового складу; забезпеченості боєприпасами, військово-технічним майном, експлуатаційними матеріалами; стану та можливостей сил і засобів

технічного забезпечення, а також наявності часу на підготовку дій. Під системою технічного забезпечення Національної гвардії України розуміється сукупність взаємопов'язаних сил і засобів технічного забезпечення угруповання з їхніми органами управління та визначену організацію виконання заходів технічного забезпечення угруповання військ. Головною метою функціонування цієї системи є забезпечення підтримання встановленого рівня бойової готовності угруповання військ за такими показниками:

- наявність в строю технічно справного, готового до використання (застосування) озброєння, військової та спеціальної техніки;
- рівень забезпеченості військ боєприпасами, засобами індивідуального бронезахисту та активної оборони, а також військово-технічним майном.

В наслідок недостатньої прогнозованості дій системи технічного забезпечення угруповання та невизначеності умов обстановки, що складається в районі внутрішнього збройного конфлікту, використання традиційних підходів моделювання вимагає врахування додаткових чинників, основними з яких є:

- необхідність дій формувань Національної гвардії України в складі тимчасових зведених угруповань;
- відсутність чітко визначеної лінії фронту, тилу, основних та другорядних напрямів дій;
- необхідність організації технічного забезпечення великої кількості малочисельних підрозділів (військових нарядів), які діють на значній відстані один від одного у відриві від пунктів постійної дислокації;
- значний ступень розуніфікації зразків озброєння, військової та спеціальної техніки;
- відсутність органів технічного забезпечення оперативно-тактичного рівня;
- недостатні ремонтні можливості органу технічного забезпечення оперативного рівня ланки Головного Управління Національної гвардії України, що робить його використання в інтересах угруповання економічно недоцільним;
- відсутність у Національної гвардії України єдиної цілісної ієрархічної структури органів технічного забезпечення;
- обмежені функціональні можливості органів технічного забезпечення тактичного рівня, що зумовлюють загальну недостатність існуючої системи технічного забезпечення угруповання в умовах здійснення режимно-комендантських заходів та знешкодження НЗФ;
- функціонування органів технічного забезпечення в умовах постійної загрози піддання нападу з боку НЗФ (ДРГ).
- Перелічені чинники дозволяють сформулювати ряд додаткових вимог до органів технічного забезпечення угруповання Національної гвардії України, основними з яких є:
 - приведення можливостей органів технічного забезпечення до рівня їхньої мінімальної достатності;
 - максимальна автономність функціонування органів технічного забезпечення;
 - стаціонарне розташування рухомих засобів технічного обслуговування і ремонту озброєння, військової та спеціальної техніки;
 - подача ремонтного фонду до засобів ремонту;
 - мінімальна довжина маршрутів пересування засобів технічного забезпечення;
 - збільшення середнього часу ремонту озброєння, військової та спеціальної техніки в наслідок її розуніфікації;
 - збільшення значень параметру потоку відмов озброєння, військової та спеціальної техніки в наслідок обмежень повноти та своєчасності технічного обслуговування зразків озброєння, військової та спеціальної техніки.

Єфіменко Анатолій, канд. військ. наук, доц.

Гончарук Анастасія

Військова академія (м. Одеса)

ТРУДНОЩІ У РОБОТІ ОЗБРОЄННЯ І ТЕХНІКИ В УМОВАХ СУЧАСНОЇ ВІЙНИ

Актуальною проблемою в умовах сучасної війни була, є і буде модернізована зброя, яка, на жаль, у нас або відсутня або в наявності в малих кількостях.

Першочерговим завданням, яке постає перед командирами на війні є збереження життя особового складу та максимально ефективно знищення ворога з мінімальними втратами. Озброєння радянського типу вже давно застаріле і його мобільність, дальність ураження та живучість програють у порівнянні з сучасними або ж модернізованими зразками росії.

Колосальною бідою є відсутність самостійного виробництва ракет і боєприпасів для артилерії та РСЗО в межах нашої держави. Таким чином, ця проблема змушує наших богів війни – артилерію, відпрацьовувати по ворожих позиціях влучно та точно, без права на помилку.

Ще однією, не менш важливою, халепою є недоцільне використання новітнього обладнання з великою дальністю ураження біля лінії зіткнення. Оскільки, ворог веде контрбатареюну війну і не нехтує будь-якими силами та засобами для виявлення та знищення нашої техніки та артилерії.

Стосовно експлуатації озброєння ще радянських зразків виникають негаразди із швидким зносом стволів і інших частин гармат від інтенсивного бою або в ході ведення полумок від незначних вузлів до вагомих механізмів, що помітно впливає на хід бою.

Не все так чудово і з новітнім озброєнням. Проблемою є відновлення або заміна деталей тільки на заводі – виробнику. Проте наші кмітливі та винахідливі військові не мають стільки часу на очікування та змоги замінити техніку через її малу кількість на озброєнні, тому власними силами ремонтують та відновлюють найрізноманітніші зразки ОБТ, аби не втрачати ініціативу в ході сучасної війни.

Експлуатація озброєння та техніки наших партнерів вимагає навченості та досвіду екіпажу. Для того, щоб підготувати ефективну обслугу та злагодити їх дії, як один механізм, потрібен час, якого ми, на жаль, зараз не маємо.

У ході бою недостатньо досвідчений екіпаж не зможе максимально ефективно вести бойові дії, у результаті – мобільність знижується, на прийняття рішення йде набагато більше часу та вища вірогідність «засвітити» свої позиції ворогу.

Зюбан Михайло

Бондаренко Сергій

Національна академія Національної гвардії України, (м. Харків)

ФАКТОРИ, ЯКІ ВПЛИВАЮТЬ НА ВЛУЧНІСТЬ СТРІЛЬБИ

При стрільбі на великі і середні відстані влучність стрільби в основному визначається зовнішньо-балістичними факторами та точністю визначення вихідних даних для внесення поправок на температуру, вітер, деривацію, кут місця цілі, швидкість руху цілі і ін. При стрільбі на невеликі відстані влучність стрільби в основному залежить від зброї і стрільця, а вплив зовнішніх умов та причин, що залежать від патронів, різко знижується.

Необхідно відмітити, що особисті якості стрільця суттєво відбиваються на влучності стрільби у всіх випадках і особливо при стрільбі із індивідуальної зброї.

До зовнішніх причин відноситься вплив атмосферних умов і місцевості, на якій проводяться стрільби.

Вплив атмосферних умов на політ кулі приводить до необхідності внесення різних поправок при стрільбі на середні і великі відстані. Основою для цього являються таблиці елементів траєкторії, які складені для нормальних атмосферних умов.

Вплив місцевості на влучність стрільби проявляється двояко. По-перше, при розміщенні цілі значно вище або нижче горизонту зброї необхідно вносити поправку на кут місця цілі, що

при стрільбі на середні і великі відстані може дати значну погрішність при внесенні поправок. По-друге, місцевість впливає на влучність стрільби кулемета через так зване звалювання зброї, а також через різний вплив різноманітних ґрунтів.

Для зменшення розсіювання пострілів, яке залежить від патронів, рекомендується використовувати для стрільби патрони однієї партії, так як вони менше відрізняються один від одного по фактичним розмірам і масам їх елементів і тому дають менші коливання початкової швидкості.

Серед різноманітних причин, що впливають на влучність стрільби, значне місце займають причини, які пов'язані зі зброєю. Кучність стрільби визначається тільки властивостями зброї. Загальна компоновка і особливості будови кожного виду зброї в тій чи іншій мірі відображаються на характері та величині розсіювання. Тому інколи подібні по типу і балістичним властивостям види зброї дають досить різну кучність.

В процесі експлуатації зброї внаслідок зносу, службових і бойових пошкоджень, а також в результаті поганої підготовки зброї до стрільби, влучність стрільби може значно погіршитися.

Роль стрільця у забезпеченні хорошої влучності стрільби загальновідома. Одна і та ж зброя в руках одного стрільця дає відмінну влучність, а в руках іншого – погану. Для досягнення хороших результатів стрільби необхідне ґрунтовне вивчення прийомів стрільби і правил ведення стрільби в бою, а також добре тренування.

На основі аналізу факторів, які впливають на влучність стрільби можна вказати на основні заходи по підвищенню влучності, а здатність зброї зберігати бій незмінним в різних умовах застосування характеризує її стабільність.

Кайдалов Руслан, д.техн. н., проф.

Торяник Дмитро

Національна академія Національної гвардії України (м. Харків)

МЕТОД ФОРМУВАННЯ РАЦІОНАЛЬНОЇ СИСТЕМИ ТЕХНІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЙ УГРУПОВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Важливою умовою успішного виконання угрупованням Національної гвардії України (НГ України) завдань за призначенням є своєчасне, якісне технічне забезпечення угруповання військ.

Своєчасне та якісне технічне забезпечення – це така організація технічного забезпечення, яка дозволить виконувати завдання з технічного забезпечення угруповання за необхідним рівнем ефективності.

Проведений аналіз існуючої системи технічного забезпечення (СТхЗ) угруповання НГ України показав, що головною метою її функціонування є:

- своєчасне забезпечення встановленого рівня бойової готовності угруповання військ за умови наявності в строю технічно справного, готового до використання озброєння та військової техніки;
- забезпечення необхідною кількістю боєприпасів, військово-технічним майном служб технічного забезпечення, при мінімальних витратах ресурсів сил та засобів на організацію технічного забезпечення.

Ефективність функціонування системи технічного забезпечення угруповання Національної гвардії України (НГ України) залежатиме від раціональної організації технічного забезпечення, яка полягає у виборі структури та способу технічного забезпечення. Організація технічного забезпечення має задовольняти основним вимогам, рівень виконання яких визначатиме ефективність функціонування системи. Виходячи з мети функціонування СТхЗ, такими основними вимогами є: оперативність, економічність, повнота.

У зв'язку з тим, що в керівних документах не в повній мірі визначені показники оцінювання ефективності функціонування СТхЗ угруповань НГ України, сформована система показників оцінювання ефективності функціонування СТхЗ [3], в якій показники класифіковані на групи за ознаками функціонування.

Для забезпечення своєчасного та якісного технічного забезпечення угруповання військ, є нагальна потреба у формуванні раціональної СТхЗ угруповання. Для досягнення цієї мети запропоновано метод формування раціональної СТхЗ дій угруповання НГ України. Сутність методу полягає у формуванні раціональної СТхЗ дій угруповання НГ України шляхом визначення відповідності обраним показникам оцінювання ефективності за групами функціонування, що дозволить виконувати завдання з технічного забезпечення угруповання НГ України за необхідним рівнем ефективності. На відміну від відомих, цей метод враховує показники оцінювання ефективності одночасно за кількома групами функціонування СТхЗ.

Капапетянц Святослав

Трішин Костянтин

Одеський державний університет внутрішніх справ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЗАСТОСУВАННЯ, ЕКСПЛУАТАЦІЇ ТА РЕМОНТУ ОЗБРОЄННЯ ТА ВІЙСЬКОВОЇ ТЕХНІКИ В УМОВАХ СУЧАСНОЇ ВІЙНИ

На сьогоднішній день, на превеликий жаль, в Україні точиться запекла боротьба нашого народу, за свою свободу та життя. Бійці Збройних Сил України проходять крізь вогонь пекла, заради нашого з вами блага та майбутнього життя держави. Разом із ними пекло проходить й їх амуніція, починаючи зі спорядження та закінчуючи зброєю, одягом й технікою.

Починаючи розмову щодо власне зброї, необхідно зазначити, що її стан залежить від сукупності факторів, а саме:

- 1) Умови зберігання на складі.
- 2) Польові умови експлуатації.
- 3) Знання та навички самого бійця, щодо догляду за зброєю.

Якщо перші дві умови, ще можуть бути виконані, з останнім на жаль, не все так добре, як хотілося б. Наспих навчені бійці, не знають елементарних стрілецьких вправ й алгоритм дії, щодо догляду за нею. Тож необхідно зазначити, що час доглядати зброю настає після кожної стрільби, або не рідше ніж раз на місяць. За бажання - хоч щодня. Догляд цей полягає у таких стадіях :чистка ствола та механізмів, змащування, захист від корозії. Для безвідмовної роботи зброї у ній не має бути сторонніх тіл, рідин та речовин. Але звідки вони там можуть узятись? Ну, з піском і пилюкою зрозуміло - надуває вітром, закидає пострілами з землі. Також усередину зброї затікають дощ, роса та конденсат. А отже, доводиться все це регулярно вичищати, тож ганчірка та мастило ваші кращі друзі. Як відомо, при згорянні чого завгодно залишається попіл. Так само при згорянні порошу на стінках ствола та інших частинах зброї осідає попіл, що складається переважно з вуглецю. Під дією високої температури і тиску він спікається, утворюючи разом з іншими компонентами досить міцний нагар. Щоб відчистити від нагару зброю, вам знадобляться: хімічні розчинники та очисники, механічні інструменти для чистки. На радість стрільцям, сучасних ефективних розчинників саме для зброї промисловість виробляє просто величезну кількість.

Однією з важливих проблем сучасної експлуатації зброї, можна назвати його тюнінг, а саме його доцільність та якість. Більшість бійців знайома з тюнінгом зброї, лише через фільми, у польових умовах, першою проблемою саме доцільність тюнінгу, а саме зброя з ним перетвориться замість простої, легкої та ефективної машини, на дуже громіздкий та важкий апарат, що може призвести до тяжких наслідків. Другою проблемою постане питання вартості-якості, адже високо-якісні частини коштуватимуть, як новий автомат цілком. Китайські деталі, що коштуватимуть не дорожче білету в кіно, підведуть бійця у самий важливий момент, а ненадійна зброя на полі бою, самі знаєте – коштує людських життів.

Гостро стоїть питання ремонту зброї. У польових умовах цілком реально поставити похідну майстерню, де єдиною проблемою стануть запчастини, але замінити піни, чи цівки з прикладом, важкою проблемою не стане, однак з серйозною поламкою доведеться звертатися вже до фабричного виробництва, що в польових умовах війни фактично неможливо. Тут вже постануть проблеми логістики, перевозок, праці ремонтних та трофейних підрозділів.

Також слід зазначити за проблему, сучасні тенденції виготовлення стрілецької, а саме частіше використання полімерних матеріалів, як пластик, що під час активного бою, може оплавитися й на відміну від дерев'яних елементів, пластикові після опалення, фактично неможливо замінити в польових умовах.

Щодо військової техніки, тенденційні проблеми дуже схожі, а саме фахова підготовка військових, щодо експлуатації техніки, постійні питання опанування матеріальної частини техніки, підтримання її у справному стані та інше, однак хочеться виділити дві найбільші проблеми, що стосуються саме техніки.

Перша- це її фактична застарілість, жодна модифікація не змінить факт того, наприклад що танк Т64, експлуатується більше ніж пів-сторіччя . Більшість техніки потребує не просто нового обладнання, існує потрібність саме у принципово нових бойових одиницях.

По-друге слід зазначити, щодо некомпетентності не саме екіпажу техніки, а саме командирів військових з'єднань, до яких відноситься ця техніка, через що й несуться величезні втрати у живій та технічній силах. Найпростіший приклад застосування техніки не за призначенням, а саме наприклад використання БМП та БТР, як атакуючі транспорти, коли їх клас захисту не дозволяє цього, їх функція виключно висадити десант, та з безпечного місця забезпечити його підтримку вогнем, застосування цих машин задля проривів, має дуже сумні наслідки, тож що й казати за інші зразки техніки.

Щодо ремонту техніки можна зазначити момент, що через мобільність бою, та постійну зміну територією своєї приналежності до певної сторони конфлікту, можна зазначити, щодо звичайної неможливості підігнати важку техніку для евакуації підбитих машин. Зазвичай ремонт забезпечує екіпаж машини, однак найчастіше вони потрапляють до фабричних умов та зміни деталей.

Необхідно зазначити, що велика кількість втрат транспорту належить й до того, що військові за відсутності Броньованих, Спеціальних Машин, змушені користуватися цивільним транспортом, що не броньован та не пристосован до бойових дій.

Що ж, сподіваюся, що жодному з нас не доведеться познайомитися з вище вказаними проблемами власними очима, Все буде Україна.

Кіндеркнехт Лев, доц.

Савіна Інна, канд. пед. наук

Радімушкін Володимир

Військова академія (м. Одеса)

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ СУЧАСНОГО ОЗБРОЄННЯ І ВІЙСЬКОВОЇ ТЕХНІКИ ПІД ЧАС ВЕДЕННЯ БОЙОВИХ ДІЙ ПІДРОЗДІЛІВ ДШВ У НАСЕЛЕНИХ ПУНКТАХ

Перегляд та розвиток тактики підрозділів Десантно-штурмових військ (далі ДШВ) Збройних Сил України здійснюється з урахуванням вимог сучасності; удосконаленням форм і способів їх застосування і особливо з досвіду війни в Україні.

У сучасних умовах війни в Україні бойові дії з оволодіння населеним пунктом здійснюється звичайно наступом із застосуванням обходу (охопленням) населеного пункту, оточенням, блокуванням та послідовним знищенням противника. Захоплення населеного пункту цим способом здійснюється за декількома напрямками із загальною метою послабити оборону, блокувати окремі райони та рішучими бойовими діями підрозділів і вогнем артилерії та інших усіх засобів знищити противника. Підрозділи ДШВ здійснюють бойові дії з захоплення окремих будівель, кварталів, опорних пунктів противника і послідовно рухаються вперед до виконання визначених завдань.

Основними характерними властивостями населеного пункту, що впливають на організацію і ведення бойових дій, є: планування, конфігурація і розмір населеного пункту, рельєф місцевості, якість і щільність забудов, наявність підземних споруд, політичні настрої жителів населеного пункту, їх відношення до військ. Значення населеного пункту і його тактичні якості визначаються розмірами, характером забудови та розташуванням на місцевості. Залежно від місця

розташування, населені пункти можуть знаходитися на важливому або другорядному в оперативному і тактичному напрямках; на доступній або важкодоступній місцевості. Сучасні населені пункти сьогодні – завжди місце важких боїв. Населений пункт під час війни легко перетворюється у сильний вузол оборони. Для оволодіння ним необхідно створювати значну перевагу в силах та вогневих засобах над противником. Квартали, окремі будівлі та інші споруди роз'єднують дії підрозділів і вимушують їх наступати в окремих напрямках, вести бій за опанування кожної споруди (будинку, поверху). Бій доведеться вести в будівлях, між ними, на верхніх поверхах і дахах (горищах) будинків, у підвалах і підземних спорудах. Будівлі, парки, сквери, сади та інші, річки і канали обмежують огляд і обстріл та ускладнюють маневр підрозділів у населеному пункті. Бойові дії у населеному пункті розчленовуються на низку місцевих боїв, які ведуться підрозділами ДШВ і навіть окремими групами. Вулиці забарикадовані, заміновані і прострілюються противником фланговим, перехресним багатоярусним вогнем. Все це ускладнює управління і підвищує значення самостійних дій підрозділів та окремих груп.

Вогневі засоби використовуються для пригнічення живої сили і вогневих засобів противника, забезпечення флангів і завдання вогневого ураження контратакуючому противникові, а також для забезпечення введення в бій другого ешелону (резерву).

Підрозділи САУ 2С9, мінометні та в низці випадків гаубичні підрозділи, здатні своїм навісним вогнем уражати цілі, розташовані за будинками і спорудами. Міномети можуть успішно знищувати противника в дворах, за укриттями, в середині кварталів, а артилерія із закритих позицій – вражає його артилерію та резерви.

Особливої уваги для ВУП заслуговують самохідні артилерійські гаубиці (САУ), насамперед: Panzerhaubitze 2000(нім), Archer FH77(Швеція), CAESAR(Фр). M109(США), гаубиці M777, FH70. Вони можуть використовувати усі наявні снаряди калібру 155 мм, Дальність стрільби їх під час використання звичайного пострілу становить 24 км., активно-реактивними снарядами дальність стрільбини збільшується до 30 км., – Panzerhaubitze 2000(нім) – 48км. Ці сучасні автоматизовані системи озброєння, здатні швидко реагувати на появу цілі, вражати маневрені об'єкти і завжди добре захищені.

На приведення САУ Archer FH77(Швеція), з транспортного у бойове положення потрібно лише 30 секунд (60 – для M109) достатньо і для зворотної дії – згортання САУ для покидання позиції, максимальна швидкострільність – 9 пострілів на хвилину. Усі САУ та гаубиці можуть застосовувати високоточний снаряд M982 Excalibur. Цей снаряд має вражаючу дальність у 40 км та помилку в декілька метрів завдяки системі наведення з інерційної та супутникової навігації.

Завданням особливої важливості для артилерії є боротьба з високоточною зброєю (ВТЗ) противника. Найбільшу ефективність під час цього дає використання керованих (високоточних) артилерійських боєприпасів (ВТАБ) ут.ч. снарядів M982 Excalibur.

Умови населеного пункту дозволяють використовувати сучасні протитанкові засоби: Панцер Фауст (Німеччина), Карл Густав (Швеція), ПТРК «Стугна», ручні протитанкові гранатомети, несподівано відкривати ефективний вогонь з коротких дистанцій.

Особливої уваги заслуговує застосування безпілотних літальних апаратів (ударних дронів) для ведення розвідки та нанесення вогневого ураження противнику (ВУП), дозволяє більш детально розвідати розташування командних пунктів та наявність вогневих засобів противника.

Передбачається широкий маневр вогневими засобами в середині будівель, кварталів, опорних пунктів.

Снайперські групи ведуть контрснайперську боротьбу, знищують важливі вогневі засоби в будівлях (об'єктах), найбільш активний особовий склад противника, та нові цілі, які з'являються.

Збільшення бойового потенціалу підрозділів ДШВ їде за рахунок переозброєння артилерійських підрозділів на 155-мм самохідні артилерійські системи, на колісній базі (типу БОГДАНА, ДАНА-М2).

Клименко Вадим, канд. військ. наук, доц.
Військова академія (м. Одеса)

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПІДГОТОВКИ ПІДРОЗДІЛІВ ДО ВЕДЕННЯ НАСТУПАЛЬНОГО БОЮ

Оперативно-тактичний успіх наступального бою починається з успішних дій рот (взводів) і залежить від ретельно спланованого висування, розгортання, атаки, вогневої підтримки і закріплення на рубежі після оволодіння об'єктом атаки. В ході підготовки наступального бою командир батальйону повинен досягти єдиного розуміння командирами рот та взводів умов, що забезпечують просування підрозділів вперед на всіх його етапах.

Такими умовами є: подавлення вогневих засобів противника на передньому крає, швидке наближення до першої траншеї противника, виявлення та знищення вогневих засобів, які заважають атаці, злагоджені дії підрозділів по зачищенню першої траншеї противника, просочування через розриви у бойовому порядку противника з виходом у фланг і тил, постійна підтримка рот (взводів) вогнем артилерії за викликом, підтримка дій піхоти вогнем танків та бойових машин, вихід на запланований рубіж, його захоплення і створення належних умов для його утримання, а саме: недопущення втрат від вогню артилерії противника, яка забезпечує висування та розгортання резервів для контратаки, успішне відбиття контратаки противника.

Вклинення в глибину оборони противника рот (взводів), досягнення ними визначених рубежів і успішне закріплення є передумовою командира батальйону для розвитку успіху. З цього моменту він має можливості для введення у бій резерву (другого ешелону) з метою розширення плацдарму і виходу підрозділам противника у фланг і тил на ділянках сусідніх підрозділів, тим самим створення для сусідів сприятливих умов для просування вперед. Просування вперед сусідів, які на початку бою вели вогневий бій з метою сковування противника, після досягнення успіху передовими ротами (взводами) батальйону і послаблення опору противника на передньому крає, є обов'язковим.

За такої обстановки фронт противника вже не має чіткої лінії, яка була на початку, він змушений її вирівнювати. Для цього в нього є два варіанти: застосувати більш потужні резерви для відновлення положення по передньому краю або відійти на другий рубіж оборони. Закріплення успіху передових підрозділів на даному етапі наступального бою вже компетенція більше командира і штабу бригади. Введенням других ешелонів (резервів), атакою на інших напрямках, вогнем артилерії та ударами авіації в межах виділеного льотного ресурсу, вони створюють умови для затримки резервів противника, просування вперед підрозділів, які досягли успіху, виходу на рубежі подальшого завдання та їх надійне утримання.

Розіграш можливого сценарію наступального бою починається з «чистого аркушу», на якому всі етапи з'являються поступово. По мірі їх накреслення і обговорення фіксуються причини, за яких успіх дій підрозділів стане неможливим. Обговорення проблем, які можуть виникнути на кожному з етапів є посилом для їх наполегливого вирішення. Одна з таких проблем – це позбавлення противника можливості спостерігати за діями наших підрозділів через відеокамери в режимі он-лайн.

Забезпечення успіху наступу рот (взводів), серед іншого, вимагає ведення постійної розвідки позицій противника за допомогою БПЛА до початку бою, виявлення його вогневих засобів, розуміння тактики їх застосування з початком атаки, особливо танків, і способів їх знищення; забезпечення командирів рот (взводів) аерофотознімками об'єкту атаки, по яким вони будуть проводити взаємодію; присутність командира батальйону, начальника штабу під час організації взаємодії командирами рот і взводів для переконання розуміння особовим складом порядку виконання завдань. У разі необхідності взаємодія повинна проводитись повторно стільки разів, скільки в цьому є потреба, а також по-чергове відведення підрозділів в тил з метою їх тренування.

Оволодіння об'єктом атаки і розвиток успіху вимагають:

вибір часу для атаки, який буде найбільш ефективним, наприклад, вночі із обов'язковим забезпеченням передових підрозділів нічними прицілами і засобами нічного бачення, або на

світанку, але з урахуванням того, щоб ранкові лучі не сліпили очі. Один із варіантів атаки – проведення нічного нальоту без артилерійської підготовки, прихована раптова атака у пішому порядку;

обов'язкове застосування охоплення (обходу), які примушують противника відходити із займаних позицій, введення противника в оману шляхом хибного маневру, імітації атаки, засліплення димовими снарядами та інші заходи для затримки його резервів;

наявність у бойовому порядку рот (взводів) резервів на техніці, а також протитанкових мобільних груп – як бар'єр на шляху маневру противника проти нашої атаки; наявність у взводах одноразових протитанкових гранатометів з розрахунку на кожного військовослужбовця, з урахуванням вміння кожним їх застосовувати. Це потрібно для відбиття контратаки противника і боротьби з бронеоб'єктами із вогневих засідок;

виділення частини артилерії старшого командира на виконання вогневих завдань в інтересах рот (взводів) за викликом, зв'язок командира роти (взводу) з приданими вогневими засобами артилерії для виклику вогню на всьому етапі виконання завдання.

Командири рот (взводів) обов'язково повинні чітко знати подальше завдання. В умовах вогневого впливу артилерії противника є дуже важливим розосередження підрозділів на полі бою. З оволодінням об'єктом атаки вони повинні передбачити вихід у бойовому порядку у найближчу посадку (складки місцевості), не допустити скупчення, дотримуватись маскування від повітряної розвідки (БПЛА) перед вогневим нальотом противника.

Від початку атаки необхідна постійна розвідка за допомогою БПЛА в інтересах рот (взводів) з метою оповіщення про обстановку, напрямки підходу найближчих резервів противника.

Для розвитку успіху в глибині оборони противника є доцільною тактика одиночних або групових дій рот (взводів). Найбільш ефективними прийомами виконання завдань для них є раптові короткі атаки (нальоти) та засади, з одночасним блокуванням противника на вигідних рубежах. Такий спосіб застосування дозволяє зменшити ступінь вогневого впливу противника на підрозділ за рахунок розосередження з одночасним ефективним його ураженням. Форми застосування підрозділів у наступальному бою можуть бути різноманітними, вони потребують подальшого вивчення і впровадження у практику підготовки підрозділів.

Клименко Віктор, канд. техн. наук., с.н.с.

Котов Денис

Військова академія (м. Одеса)

КРИТЕРІАЛЬНИЙ ПІДХІД ДО ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КЕРУЮЧОЇ СИСТЕМИ РОБОТИЗОВАНОГО АВТОМОБІЛЯ

В доповіді висвітлене питання оцінювання ефективності функціонування інформаційно-керуючої системи адаптивного наземного транспортного засобу, сенсорні канали якої базуються на різних фізичних принципах. Процес функціонування інформаційно-керуючої системи адаптивного наземного транспортного засобу характеризується умовами різного роду експлуатаційних невизначеностей. Дана особливість характеризується наявністю впливу різноманітних дестабілізуючих факторів, що знижують ефективність функціонування інформаційно-керуючої системи адаптивного наземного транспортного засобу. При цьому, задача оцінювання ефективності функціонування інформаційно-керуючої системи належить до класу багатокритеріальних оптимізаційних задач, а пошук рішення визначеної задачі ускладнюється впливом незапланованих дестабілізуючих факторів.

Визначення рівня впливу дестабілізуючих факторів неминуче потребує якісного аналізу, класифікації та характеристики сенсорних пристроїв отримання інформації стосовно параметрів внутрішнього стану адаптивного наземного транспортного засобу і властивостей середовища експлуатації. «Незапланований» характер дестабілізуючих факторів характеризує невизначеність їх впливу (ентропію) і інтерпретується як інформаційна ємність сенсорних пристроїв та міра невизначеності (непорядкованості або хаотичності) різносенсорної інформаційно-керуючої системи в дестабілізуючих середовищах. В цьому контексті розглядаються потенційні втрати інформації адаптивним об'єктом роботизації в недетермінованих ситуаціях.

За таких вихідних даних ефективність досліджуваної системи пропонується оцінювати середньою кількістю інформації на її виході. Для цього запропоновано ентропійний підхід, і на цій основі запропоновано інтегральний показник якості системи.

В контексті практичної реалізації представлено загальну і часткову аналітичні форми опису інтегрального показника, на основі якого проведено моделювання впливів зовнішніх дестабілізуючих факторів та розширеного спектру внутрісистемних збурень, включаючи і багатопараметричний вектор адаптивного управління, а також проведено оцінку інформаційних втрат в системі з різносенсорною конфігурацією датчиків в режимі з адаптацією.

Таким чином, відповідність системної конфігурації адаптивного наземного роботизованого транспортного засобу ступеню агресивності простору функціонування і необхідність подолання ситуаційної невизначеності досягається вибором додаткових та комплексуванням різносенсорних каналів інформації, пасивно-активним пристосуванням (адаптацією в різних видах реалізації) до умов середовища експлуатації, використанням внутрішніх критеріїв вичленування із аналізу тих рішень і параметрів, які збільшують невизначеність ситуації.

Ковальов Олександр, канд. техн. наук, доц.

Неклонський Ігор, канд. військ. наук

Національний університет цивільного захисту України

ЩОДО НАУКОВО-ТЕХНІЧНОГО СУПРОВОДЖЕННЯ ВПРОВАДЖЕННЯ БПЛА В ОПЕРАТИВНУ ДІЯЛЬНІСТЬ СИЛ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

Аналіз останніх війн та збройних конфліктів ХХІ століття (Сирія, Ірак, Нагорний Карабах), а також реалій сучасної війни Росії проти України свідчить про зростаючу роль безпілотних літальних апаратів (БПЛА). Це стало актуальним не тільки під час ведення бойових дій, але й при ліквідації їх наслідків.

Компанія DJI, світовий лідер у галузі цивільних квадрокоптерів та технологій аерофотозйомки, запустила онлайн-мапу [<https://enterprise.dji.com/drone-rescue-map>] для відстеження подій у всьому світі, коли БПЛА допомагали рятувати людей від небезпеки. Відповідні рятувальні операції, що відображені на мапі, наочно демонструють, як технологія БПЛА перейшла від експериментальної концепції до стандартного використання у сфері громадської безпеки.

Державна служба України з надзвичайних ситуацій (ДСНС) постійно працює над удосконаленням системи безпеки населення та оперативної ліквідації наслідків різних аварій, у тому числі і під час воєнного стану. Швидкість реагування та активні дії рятувальних підрозділів безпосередньо впливають на збереження життя людей та об'єктів. Тому впровадження БПЛА та нових технологій – необхідний крок для підвищення ефективності роботи ДСНС.

З цією метою до експлуатації в системі ДСНС була допущена низка різнотипних, але не професійних за призначенням БПЛА. Більшість з них – це квадрокоптери PHANTOM або MATRICE різних модифікацій. Проведено навчання першої навчальної групи – слухачів з посад зовнішніх пілотів (операторів) БПЛА територіальних органів та підрозділів центрального підпорядкування ДСНС.

Дійсно, завдяки роботі з БПЛА стало значно легше проводити розвідку пожеж у екосистемах, проводити обстеження територій та акваторій на наявність вибухонебезпечних предметів, здійснювати пошук людей, які заблукали у лісі або яких віднесло у відкрите море, проводити обстеження будівель, які були зруйновані під час обстрілів. Про це свідчать неодноразові доповіді відповідних органів управління ДСНС центрального і територіального підпорядкування.

Разом з тим необхідно зауважити, що активне впровадження БПЛА в оперативну діяльність рятувальних сил потребує відповідного науково-технічного супроводження. На наш погляд, потребують дослідження ряд концептуальних питань, а саме:

– *необхідність експлуатації БПЛА з однаковими характеристиками в складі різних структур, що входять до однієї територіальної підсистеми єдиної державної системи цивільного захисту, чи можливо є доцільним розглянути питання щодо побудови ефективного механізму взаємодії або інтеграції в існуючу систему авіаційного пошуку і рятування;*

– потреба у розробленні та впровадженні БПЛА, у тому числі професійного (спеціалізованого) призначення, тактико-технічні вимоги до таких БПЛА і в цілому до безпілотної авіаційної системи (БАС);

– систематизація умов і факторів, що будуть впливати на функціонування БПЛА під час ліквідації надзвичайних ситуацій (НС). При чому формування системи умов і факторів має відбуватися з врахуванням їхнього релевантного зв'язку з показниками ефективності, які теж потребують визначення.

– критерії вибору БПЛА для пошуково-рятувальних робіт з урахуванням специфіки даного виду НС.

– інформаційні технології та програмне забезпечення БАС.

Напрацювання відповідної концепції дає можливість сформувати уже напрацьовані у цій сфері результати в єдину систему поглядів та сформулювати визначальний задум щодо впровадження БПЛА у оперативну діяльність сил цивільного захисту.

Із напрацьованих результатів актуальними є результати щодо дослідження використання БПЛА в процесі моніторингу лісових пожеж, досвід фахівців Національного авіаційного університету щодо розроблення групи БПЛА призначених для виконання пошуково-розвідувальних, рятувальних (інженерних) операцій. У сфері цивільної авіації розроблені такі безпілотні авіаційні комплекси, як М-7Д Небесний патруль, Observer SM1, Spectator, Raybird-3, DS700 THOR, які можуть застосовуватись для виконання пошуково-рятувальних робіт. Також заслуговує на увагу досвід застосування БПЛА під час ліквідації наслідків аварії на АЕС Фукусіма-1. Відповідні результати і досвід роботи можуть стати базисом щодо подальших досліджень.

Серед існуючих підходів щодо застосування інформаційних технологій викликає зацікавленість пошуково-рятувальна система MOBNET, розроблена компанією Orbital Critical Systems за підтримки країн Європейського Союзу (ЄС) для визначення місцезнаходження постраждалих. Даний проект отримав фінансування в рамках програми дослідження та інновацій «Горизонт-2020» ЄС. MOBNET – це пошуково-рятувальна система, що інтегрована для використання в комплексі з БАС. Вона здатна забезпечити безперервний моніторинг осередку НС при низьких витратах, не створюючи при цьому загрози для життя рятувальників. Система значно пришвидшує процес виявлення постраждалих на великих територіях.

Концептуальні підходи мають бути реалізовані у відповідні регламенти та методики застосування БПЛА під час проведення пошуково-рятувальних операцій, що дозволить ефективно інтегрувати відповідні комплекси у систему оперативних дій сил цивільного захисту під час ліквідації НС.

Лисенко Олександр

Павленко Анатолій

Національна академія Національної гвардії України, (м. Харків)

ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ЗАСАДНИХ ДІЙ ПАРТИЗАНСЬКИМ ФОРМУВАННЯМ НА КОМУНІКАЦІЯХ ПРОТИВНИКА

З початком збройної агресії Російської Федерації проти України пріоритети в реалізації воєнної політики держави спрямовувались на відсіч збройної агресії з одночасним здійсненням заходів оборонної реформи, спрямованої на посилення спроможностей сил оборони та безпеки, підвищення їх готовності до виконання завдань за призначенням та участі у проведенні спільних зі з'єднаннями і підрозділами НАТО бойових дій (операцій).

Основні напрями реалізації воєнної політики України, стратегічні цілі та очікувані результати розвитку, визначені Законами України у сфері оборони та безпеки і особливе місце в цьому займає Закон України від 16 липня 2021 р. № 1702-ІХ «Про основи національного спротиву». Цей Закон визначає правові та організаційні засади національного спротиву, основи його підготовки та ведення, завдання і повноваження сил безпеки та сил оборони та інших визначених цим Законом суб'єктів з питань підготовки і ведення національного спротиву.

Партизанське формування – іррегулярне озброєне формування, яке веде партизанську боротьбу.

Метою засадних дій партизанського формування може бути: порушення комунікацій та перешкоджання вільному пересуванню противника на захопленій ним території шляхом завдання шкоди в живій силі та техніці; унеможливити організацію та ведення логістики окупаційних сил; підриг морального духу противника, створення йому почуття «ворожої території»; цілеспрямоване захоплення або знищення важливих військових персон, колабораціоністів; захоплення полонених, важливих документів, зразків озброєння і (або) трофеїв; залучення до руху опору місцеве населення.

Засідка – спосіб партизанських дій, при якому бойовий або розвідувальний підрозділ завчасно та скритно розташовується на шляхах руху противника, а потім раптово нападає на нього в цілях знищення, захоплення полонених, документів, зразків озброєння і техніки, а також дезорганізації (зриву) його пересування.

Виходячи з бойового досвіду партизанської війни на комунікаціях противника доцільно застосовувати два види засідок: підготовлену та раптову (з ходу).

Підготовлена засідка – результат отримання партизанами вірних даних розвідки про противника й маршрути його пересування. Це запланований спеціальний захід на заздалегідь відомому або передбачуваному маршруті руху противника. Підготовлена засідка потребує ретельного планування та всебічного забезпечення.

Раптова засідка – це спосіб дій при різкій зміні обстановки у районі дій партизанського формування або надходженню «гарячої» інформації про противника. Раптова засідка це вершина майстерності й бойової злагоженості, успішне її проведення можливе лише для спеціально підготовлених для подібних дій партизан. При умілому плануванні і грамотному проведенні засідки, навіть не чисельний підрозділ партизан спроможний завдати противнику значних втрат.

Засідка – це найкращий і максимально ефективний спосіб боротьби з противником в його тилу (контрольованому ним районі). Зазвичай вона проводиться всім партизанським формуванням, але в окремих випадках може проводитися й меншими за бойовими потужностями силами загону або навіть відділенням (обслугою - «трійкою»).

Крім переваг засадних дій, як важливого способу ведення партизанської війни, засідки мають і свої не тільки слабкі, але і вразливі місця, а саме: нестача сил та засобів партизанського формування, яке організовує засідку на прикриття флангів та тилу, які найчастіше обмежуються установкою декількох мін чи призначенням спостерігачів; вразливість від ударів повітряного противника, що здійснює прикриття колон; вразливість при відході з місця проведення засідки, коли партизани самі є такою ж колоною з усіма наявними слабкими місцями; в більшості випадків у партизан нема можливостей на серйозне обладнання своїх позицій, і вони часто обмежуються використанням тільки природних особливостей рельєфу.

Аналізуючи вітчизняний та закордонний досвід організації засадних дій на комунікаціях противника, слід виділити ряд характерних помилок щодо їх організації і проведення, не врахування яких, може привести до трагічних наслідків. До цих помилок відносяться: переоцінка своїх можливостей й недооцінка противника; передчасне виявлення засідки через недисциплінованість, слабе маскування або невчасне відкриття вогню; невірно визначений бойовий порядок, невдало обрана позиція або нестача вогневих засобів для повного перекриття своїм вогнем усієї довжини колони противника (як наслідок, частина колони противника, що опинилася поза «вогневого мішка», надає активну протидію аж до повного знищення партизан); неузгодженість дій підгруп, (наприклад, підгрупа захоплення при виконанні свого завдання потрапляє під вогонь підгрупи вогневого забезпечення); розташування підгруп та окремих партизанів у «чужих секторах стрільби (друг навпроти друга або один за одним); різноманітні затримки (у веденні вимушеного бою, відкладений огляд, заходи мінування тощо) на місці проведення засідки.

Зрозуміло, що надати рекомендації на всі випадки бойової діяльності в тилу противника неможливо. Зазначені вище особливості проведення засадних дій далеко не єдині. Наприклад, на партизанській практиці іноді трапляється, що в районі проведення засадних дій партизанів можуть з'явитися підрозділи своїх військ. Щоб не допустити зіткнення з ними не намагайтеся

вступити з ними в контакт або попередити їх про свою присутність. Вони можуть невірно зрозуміти вашу спробу, що може призвести до трагічних наслідків. Про всі випадки виявлення своїх військ негайно повідомляється командир партизанського формування, не виключена можливість, що противник діє під виглядом наших військ.

Лисенко Олександр

Павленко Анатолій

Гончаров Євген

Національна академія Національної гвардії України, (м. Харків)

ДЕСАНТУВАННЯ ОКРЕМОГО ЗАГОНУ СПЕЦІАЛЬНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Досвід останніх десятиліть, за час яких у світі трапилось кілька десятків локальних війн і збройних конфліктів, переконливо свідчить, що мобільні дії військ у ході сучасної війни стають однією із головних умов успіху. За поглядами воєнних фахівців НАТО, мобільні дії являються обов'язковим компонентом сучасної операції, бойових дій та бою, а здатність їх вести – ознакою високого рівня технічного розвитку і доказом професійної майстерності органів управління та військ.

З початком збройної агресії Російської Федерації проти України пріоритети в реалізації воєнної політики держави спрямовувались на відсіч збройної агресії з одночасним здійсненням заходів оборонної реформи, спрямованої на посилення спроможностей сил оборони та безпеки, підвищення їх готовності до виконання завдань за призначенням та участі у проведенні спільних зі з'єднаннями і підрозділами НАТО бойових дій (операцій).

Десантування – це перекидання окремого загону спеціального призначення для виконання бойових (службово - бойових) завдань.

Воно включає: зліт літаків (вертольотів) з десантом, шиккування їх бойових порядків, переліт в район десантування, викидання або висадку окремого загону спеціального призначення у визначеному районі.

Десантування окремого загону спеціального призначення повинно здійснюватися у будь яку пору року, вдень та вночі, в простих та складних метеорологічних умовах, що забезпечують нормальну роботу повітрянодесантної техніки і безпечне приземлення особового складу.

Його десантування характеризується дальністю, глибиною, тривалістю, висотою польоту авіації та висотою викидання десанту.

Дальність десантування – це відстань від вихідного району десантування до району десантування.

Глибина десантування – відстань від лінії зіткнення сторін, на початок викидання десанту до району десантування.

Тривалість десантування – це час необхідний на зліт авіації, шиккування бойових порядків, переліт в район десантування, викидання або висадку десанту у визначеному районі.

Висота польоту – це висота польоту авіації від вихідного району десантування до району десантування. Вона залежить від дальності десантування, ступеню придушення ППО противника, пори року та часу доби. Як правило політ авіації здійснюється з перемінним профілем.

Висота викидання – це висота з якої здійснюється викидання десанту. Вона залежить від ТТХ повітрянодесантної техніки, шиккування бойових порядків авіації за висотою та рельєфу місцевості в районі десантування. Як правило викидання десанту здійснюється з малих висот.

Десантно-штурмові дії – це сукупність узгоджених та взаємопов'язаних за метою, завданнями, місцем та часом дій окремого загону спеціального призначення і підрозділів авіації НГУ (МВС) щодо десантування та виконання бойових завдань, які проводяться за єдиним замислом і планом.

Аеромобільні дії – це сукупність узгоджених та взаємопов'язаних за метою, завданнями, місцем та часом дій окремого загону спеціального призначення і авіації НГУ (МВС) в ході виконання бойових (службово - бойових) завдань, які проводяться за єдиним замислом і планом під час проведення спеціальних та антитерористичних операцій.

Десантно-штурмові дії це – форма дій змістом яких є штурмові дії окремого загону спеціального призначення і ударні дії підрозділів авіації НГУ (МВС) в районі виконання завдання (у тилу противника).

Аеромобільні дії це – форма дій окремого загону спеціального призначення в ході ведення спеціальних та антитерористичних операцій змістом яких є дії підрозділів, частин та з'єднань оперативного призначення у взаємодії з підрозділами авіації НГУ (МВС).

Повітрянодесантна підготовка окремого загону спеціального призначення повинна бути основним предметом бойової та спеціальної підготовки. Вона повинна забезпечувати постійну готовність особового складу, техніки та вантажів до десантування із літаків та вертольотів для виконання визначених завдань за призначенням.

Основне завдання повітрянодесантної підготовки – навчити особовий склад здійсненню стрибків з парашутом (висадці посадочним способом) із літаків та вертольотів з повним бойовим спорядженням, вдень і вночі, в простих і складних метеорологічних умовах, в будь-яку пору року і на різноманітній місцевості, а також в стислі строки готувати озброєння, бойову техніку і вантажі до десантування парашутним та посадочним способом.

Таким чином, окремі загони спеціального призначення Національної гвардії України завдання за призначенням, спроможні виконувати шляхом охоплення противника з повітря і виконання завдань, які неможливо ефективно вирішити іншими силами та засобами в ході проведення спеціальних і антитерористичних операцій.

Луцишин Андрій, доктор філософії

Лісніченко Юрій, канд. пед. наук, доц.

Мощенко Дмитро

Військова академія (м. Одеса)

ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ СИЛАМИ ТА ЗАСОБАМИ ППО ВІЙСЬКОВИХ ЧАСТИН ТА ПІДРОЗДІЛІВ СУХОПУТНИХ ВІЙСЬК ЗА РАХУНОК ВИКОРИСТАННЯ ЄДИНОГО ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРОСТОРУ ВІДОБРАЖЕННЯ ПОВІТРЯНОЇ ОБСТАНОВКИ

Швидкоплинність змін умов протистояння у повітрі, висока динаміка протиповітряних боїв, обмежений час на оцінку обстановки та прийняття рішення на ведення бойових дій (застосування зброї) не дозволяє максимально реалізувати бойовий потенціал військових частин, підрозділів по причині недостатнього рівня ефективності управління військами (силами), частин та підрозділів. Особливо це проявляється під час відбиття ударів ЗПН противника. Про що свідчить аналіз бойових дій у ході російсько-української війни а також досвід ООС (АТО).

Для управління силами та засобами ППО військових частин, підрозділів, у ході бойових дій, продовжують використовуватися командно-штабні методи управління. Застосовується класична система управління: СКП Ата ППО ОКП ОУВ(с), ПУ ППО військової частини, засоби ППО підрозділу. Прийняття рішення на застосування зброї приймає командир. Але з урахуванням швидкоплинної зміни повітряної обстановки, обмежений час на оцінку обстановки, обмежений час на застосування зброї, а також можливості ЗПН противника щодо боротьби з силами та засобами ППО, можливо виділити дві важливі проблеми. Перша недостатньо повноважень прийняття рішень на застосування засобів ППО по літальним об'єктам на рівні батальйон, рота та взвод. Друга проблема – недостатньо розвідувальної інформації про повітряну обстановку у командирів, військовослужбовців підрозділів ППО частин сухопутних військ, яка забезпечує вчасне прийняття рішення по відбиттю ЗПН та на застосування зброї, а частіше і зовсім вона відсутня. Як наслідок недостатня оперативність прийняття рішення впливає на ефективність ППО тактичної ланки угруповання. Особливо ці проблеми актуальні на первинних тактичних ланках.

Одним з варіантів вирішення зазначених проблем є використання мережецентричних принципів ведення бойових дій. А саме, створення єдиного інформаційного простору повітряної обстановки (ЄІП ПО), яке містить дані щодо повітряної обстановки та її зміни у реальному масштабі часу. Основою для створення ЄІП ПО доцільно використати

спеціалізоване програмно-математичне забезпечення «Віраж - планшет». Для підвищення інформаційного наповнення ЄІП ПО пропонується до нього включити дані, що збирають про повітряну обстановку пости візуального спостереження (ПВС) підрозділів частин сухопутних військ. А також залучити інформацію про ЗПН противника, а особливо про крилаті ракети, БПЛА, які діють на гранично малих висотах та є особливо проблемними цілями для виявлення силами та засобами радіолокації з додатку ЄІПО.

Робота з ЄІП ПО має бути двохсторонньою. Керівний склад аналізує обстановку, приймає рішення та ставить завдання (здійснює цілерозподіл між підрозділами, або ставить завдання на знищення конкретної цілі). Командири підрозділів ППО, особовий склад розрахунків ПЗРК, спостерігачі ПВС зі своїх позицій (постів) повинні мати можливість вводити дані про виявлену повітряну ціль (повітряний об'єкт) та результати дії по ній. У разі раптового виявлення ЗПН противника у своєму секторі відповідальності (зоні виявлення, зоні ураження) Командири підрозділів ППО, особовий склад розрахунків ПЗРК самостійно приймає рішення на її знищення з наступним введенням інформації до ЄІП ПО та доповіддю по підпорядкованістю.

Реалізація запропонованого варіанту дозволить підвищити повноту реалізації бойового потенціалу сил та засобів ППО за рахунок підвищення ефективності системи управління силами та засобами ППО, а саме:

підвищення достовірності – інформація про повітряну обстановку актуальна у реальному масштабі часу та надається з незалежних джерел;

підвищення оперативності – мінімізація процесу прийняття рішення та постановка завдання у вогневому засобу, або засобам РЕБ;

підвищення живучості, безперервності та прихованості – управління силами та засобами ППО військової частини можливо здійснювати з різних ПУ, або у разі втрати управління на одному ПУ передати на інший без погіршення оперативності управління та якості інформації. Не використовувати активні засоби розвідки на напрямку де діє розвідувальні засоби противника, а інформацію оновлювати з резервних джерел – поза межами зони дій засобів противника (урахування ТТХ можливостей засобів розвідки противника).

Також використання ЄІП ПО дає можливість командирам всіх ланок оперативного угруповання забезпечити вчасне виконання заходів щодо захисту особового складу та ОВТ від повітряних ударів та від засобів повітряної розвідки противника.

Одне з важливих завдань, ефективність якого можливо підвищити за допомогою використання ЄІП ПО це оповіщення цивільного населення про повітряну небезпеку. Для військовко-цивільного сектору сил оборони держави використання ЄІП ПО надасть можливість вчасного проведення заходів захисту цивільного населення від повітряних ударів агресора.

Запропонований варіант підвищення системи управління силами та засобами ППО військових частин та підрозділів СВ ЗС України потребує не тільки додаткового дослідження та теоретичного опрацювання у технологічній сфері, а і внесення змін у способи виконання завдань ППО військових частин видів та окремих родів військ ЗС України з подальшим практичним впровадженням. Зазначене підтверджується досвідом російсько-української війни.

Макеєв Василь, канд. техн. наук, доц.

Пушкарєв Юрій, канд. військ. наук, доц.

Сумський державний університет (м. Суми)

Беценко Тетяна, д-р. філол. наук., проф.

Сумський державний педагогічний університет ім. А.С.Макаренка (м. Суми)

ПЕРСПЕКТИВНІ СПОСОБИ ПІДГОТОВКИ ДАНИХ СТРІЛЬБИ

Спосіб визначення поправок для підготовки стрільби артилерії шляхом ведення пристрілювання з наступним визначенням точки розриву снаряда відносно цілі та обчислення поправки в напрямок і дальність, який відрізняється тим, що пристрілювання здійснюють снарядом, в якому замість вибухової речовини встановлюють GPS-трекер, при цьому балістичні характеристики такого снаряду підтримують на рівні бойового снаряду, а для визначення точки розриву снаряда відносно цілі на вогневій позиції встановлюють базову станцію GPS і здійснюють

підготовку снаряда з GPS-трекером, для чого включають GPS-трекер та отримують відмітку про місце снаряда на екрані базової станції GPS, здійснюють постріл снаряда на топографічних установках і відслідковують на екрані базової станції GPS положення снаряда на траєкторії до його зникнення, при цьому останні координати, що передані снарядом з GPS-трекером на базову станцію GPS, вважають за місце падіння снаряда, і по різниці між топографічними даними для першого пострілу та реальним місцем падіння снаряду обчислюють поправки в дальність та напрямки, які в подальшому використовують для стрільби батареї (дивізіону) на ураження цілі.

В умовах сучасного бою більшість вогневих задач, які артилерія виконує, вирішуються стрільбою на ураження неспостережуваних цілей. Основна особливість такої стрільби полягає в тому, що командир, який виконує вогневу задачу не має можливості спостерігати і оцінювати місце розривів відносно цілі, і тому, не може в процесі стрільби на ураження вводити коректури в установки прицільних пристроїв, які взмозі б виключити або зменшити помилки підготовки. Це призводить також до того, що командир, який виконує вогневу задачу не спостережує результату ураження і тому не може зупинити стрільбу по виконанню вогневих задач, а змушений продовжити її до тих пір, доки не буде випущена необхідна кількість снарядів на кожній з установок.

Дана задача вирішувалась методом математичного моделювання з використанням ЕОМ.

Наведено аналітичний огляд сучасного стану ураження цілей звичайними снарядами, розроблено алгоритми оптимізації ураження цілей коректованими снарядами з GPS-трекерами в взаємозв'язку з базовою станцією GPS.

Отримані результати підтверджують необхідність прийняття на озброєння коректованих боєприпасів з використанням системи «Снаряд з GPS-трекером – базова станція GPS».

Розробка коректованих боєприпасів знаходиться в стадії наукових досліджень.

Прийняття на озброєння коректованих боєприпасів в системі GPS-трекер сприяє значному підвищенню точності визначення установок для стрільби як результат підвищеної ефективності вогню артилерії.

Прийняття на озброєння боєприпасів с «відповідником» в системі GPS-трекер дозволяє значно покращити показники ефективності ураження цілей і скоротити витрату боєприпасів для їх ураження.

Марченко Володимир
Ярошевський Олександр
 Військова академія (м. Одеса)

ДЕЯКІ СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ПЕРЕХОДУ ДО ЕЛЕКТРИЧНИХ ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ

В даний час однією з тенденцій розвитку світового автомобілебудування є перехід до електричних транспортних засобів. Це підтверджують, як впроваджені програми стимулювання виробників і споживачів електротранспорту в різних країнах, так і створення, і підготовка традиційних транспортних засобів до переходу до електричних транспортних засобів найбільшими авто концернами. Протягом останніх років спостерігається зростання кількості зареєстрованих електричних транспортних засобів у нашій країні.

При експлуатації електромобілів виділяють деякі переваги такі, як висока надійність, екологічність, низькі витрати на пально-мастильні матеріали, відсутність шуму під час руху. Однак, впровадження транспортних засобів, що розглядаються, ускладнено природно-кліматичними умовами, а також зростанням відстаней між пунктами відправлення та призначення. Тому збільшення дальності ходу аналізованих транспортних засобів є одним із науково-практичних завдань у галузі дослідження електромобілів.

Існуючі роботи в даній області спрямовані на підвищення енергетичної ефективності шляхом впровадження технологій енергозабезпечення від альтернативних джерел енергії, наприклад, сонця, шляхом вдосконалення тягових електроприводів і комбінованих установок на базі двигуна внутрішнього згорання. При цьому, вони не розглядають впливу особливостей експлуатації на дальність ходу електричних транспортних засобів. Як один із напрямків представлена оптимізація

роботи систем електроустаткування, кількість яких у сучасних електромобілях поступово збільшується. Впровадження систем безпеки, комфорту пасажирів та водія, функціонування деяких агрегатів призводить до збільшення кількості споживаної енергії, що виробляється двигуном. Подібна ситуація характерна і для сучасних електромобілів.

Кількість енергії, необхідної для роботи систем електроустаткування прямопропорційно залежить від їхньої потужності, на яку в свою чергу впливає сила струму, напруга бортової мережі і час роботи складових. Їх чисельність велика, що викликає труднощі розробки найоптимальніших методів управління споживаною енергією, тому на попередньому етапі досліджень виконують класифікацію електрообладнання, що дозволяє виявити елементи, які мають найбільший вплив на витрату палива для традиційних транспортних засобів чи витрату енергії для електромобілів.

Існує кілька класифікацій споживачів електричної енергії, а саме, за номінальним значенням напруги виробів і за робочим режимом. При цьому, вони не враховують силу необхідну для роботи складових системи електрообладнання і не виділяють представників для кожної групи споживачів. Усі існуючі споживачі розділені за режимом роботи. Дана класифікація також є основою дослідження, де додатково розглядається вплив номінальної сили струму електрообладнання та вводяться коефіцієнти, що дозволяють враховувати ступені роботи споживачів та частку їх роботи за типових режимів руху. Однак, вони не вивчають вплив потужності включеного в роботу обладнання на витрату енергії, а також кожного окремого споживача незалежно від режиму руху, і не виявляють елементи системи, які можуть бути схильні до зміни режиму роботи.

Однією з ознак класифікацій систем електроустаткування за функціональним призначенням є: система електропостачання; система функціонування транспортного засобу; систем освітлення та сигналізації; система безпеки, система контрольно-вимірювальних приладів та система допоміжного та додаткового обладнання. Дана класифікація дозволяє виявити елементи системи, режими роботи яких можуть бути змінені, проте вона не передбачає поділ споживаної потужності і впливу на витрату енергії.

Таким чином, у автомобільній галузі спостерігаються тенденції переходу до електричних транспортних засобів. Однак, деякі особливості призводять до виникнення деяких труднощів при експлуатації транспортних засобів, що розглядаються, зокрема зниження дальності ходу. В даний час недостатньо вивчено вплив умов експлуатації на витрату енергії транспортних засобів, що розглядаються. В результаті аналізу виявлено, що одним із способів є керування енергією, необхідною для роботи системи електроустаткування.

При цьому, виявлення найбільш оптимальних методів управління потребує розробки класифікацій та встановлення найбільш вагомих споживачів електричної енергії. Проаналізовані класифікації показали, що до цього часу як основні критерії є функціональне призначення, напруга, необхідна для роботи, робочі режими, але не враховується необхідна потужність споживачу для роботи і її вплив на витрату енергії. Це зумовлює необхідність розробки класифікацій споживачів електричної енергії в електромобілі за їх потужністю, яка включає час роботи, силу струму і напруга.

Матвієнко Юрій

Саєнко Ірина, канд. політ. наук, доц.
Військова академія (м. Одеса)

ТРОФЕЙНА ВОЄННА ТЕХНІКА НА СЛУЖБІ УКРАЇНСЬКОЇ АРМІЇ У ВІЙНІ З РОСІЄЮ

Українські військові в ході бойових дій з окупаційними силами РФ знищують військову техніку противника. Також бійці Сил оборони захоплюють різноманітну трофейну техніку та озброєння. Російська техніка тепер воює проти самої ж російської армії. Військові експерти іронізують: «Російські загарбники певним, несподіваним для себе, чином «долучилися» до європейців у питанні постачання ЗСУ зброї і боєприпасів».

ЗСУ за час активної фази війни Росії проти України захопили багато трофеїв. І зараз їх успішно застосовують у битвах. Більшість цієї техніки потрапило до рук ЗСУ на початку війни.

Тоді, коли росіяни, просуваючись Чернігівською, Сумською, Київською областю не дуже гарно ставилися до техніки в тому сенсі, що їм потрібен був темп наступу і вони, якщо будь-яка навіть мінімальна поломка або закінчилось пальне, – просто її кидали. Від початку широкомасштабного вторгнення РФ в Україну понад 900 одиниць автомобільної та бронетанкової техніки відновили фахівці однієї з ремонтно-відновлювальних частин Збройних Сил України.

Кілька десятків російських танків відремонтовано і вже поставлено у стрій українського війська. Спочатку російську бронетехніку десятками знищували артилерією та протитанковою зброєю. Екіпажі кидали бойові машини на полі бою за найменших пошкоджень. Часто – абсолютно цілими через відсутність пального. Командир танкового батальйону ЗСУ Олег розповідає: «Наша піхота з танкістами накривала цілі колони. «Кацапи» у більшості випадків вискакували з машин і просто тікали. Машини залишалися запущеними до кінця палива. Керосин закінчувався, машина глохла. Далі приходили ми і піхота. Ставили свіжі акумулятори, заливали керосин, запускали. БК заряджено. Машинка повністю справна виходила. І починали вже виконувати задачі на них». Хоча більшість пошкодженої техніки російські військові забирають на територію своєї країни для подальшого ремонту. Для цього, наприклад, у РФ планують створити два бронетанкові підприємства у Московській та Ростовській областях РФ. Основне завдання цих заводів окупанти визначають так: «здійснення ремонту бронетанкового озброєння та техніки, автомобільної техніки на користь оборони». 71-й автобронетанковий ремонтний завод з'явиться в Раменському Московської області, 72-й завод – у місті Каменськ-Шахтинський Ростовської області, біля кордону з Україною. А налагодити кваліфікований ремонт і обслуговування своєї техніки на тимчасово окупованій території нашої держави росіяни не можуть – такі пункти постійно потрапляють під вогневий удар Збройних Сил України.

Якщо в процесі бою трофейна техніка отримує пошкодження, тоді до справи береться ремонтний батальйон 93-ї бригади «Холодний Яр» Збройних Сил України. Військові зазначили, що до українського війська стабільно надходять нові зразки озброєння армії Росії, які захоплюються на полі бою. Дуже багато техніки було виявлено такої, яка заглохла, і, в тій чи іншій мірі, була демілітаризована, умовно кажучи, місцевим населенням. І ця частина техніки потребувала певного ремонту, доводилося організовувати поїздки різних бригад для того, щоб в тих місцях, де зосереджувалася така техніка, відбувався ремонт і передача в ті частини, які її використовують.

На другу-третю добу після початку широкомасштабного вторгнення, почали прибувати мобілізовані фахівці-ремонтники. «Вони суттєво посилили наш штат – це висококваліфіковані фахівці, багато з яких служили у нашій військовій частині, або працювали на спеціалізованих підприємствах. Повернулися хлопці, які служили в нас за мобілізацією у 2014-2016 роках, – зазначив офіцер ремонтної бригади. – За цей час нами вже відновлено понад 900 одиниць української автомобільної та бронетанкової техніки, ракетно-артилерійського озброєння. Виїзні групи працюють цілодобово у польових умовах. Працюємо 24/7. Піхота виконує завдання на передньому краю, а наші військовослужбовці забезпечують боєготовність техніки. Якщо є можливість відновити техніку на місці – ремонтуємо у полі. У разі, якщо ремонт складний – евакуюємо її, і в найкоротший термін відновлюємо та повертаємо».

Станом на 15 вересня 2022 року, згідно з даними найавторитетнішого джерела – нідерландського сайту Огух, до наших військових потрапили 356 танків, з них один Т-62М, 33 – Т-80БВ, 35 – Т-80У, а решта – це Т-72 різних модифікацій, зокрема найсучасніші Т-72БЗ 2016 року виробництва. Черговий масштабний розгром російської армії 16 вересня 2022 року, цього разу на Харківщині, поставив питання про кількість захопленої військової техніки та про те, наскільки все це добро можна використовувати в складі української армії. Які російські військові трофеї стануть у пригоді ЗСУ, а що піде на запчастини чи переплавляння, розповів військовий експерт Михайло Жирохов. Видання Defense One поспілкувалась з американськими військовими 19 вересня 2022 року, які розповіли доволі цікаві аспекти роботи такого центру. Зокрема у ньому працюють близько 40 військових, які допомагають нашим бійцям обслуговувати та ремонтувати гаубиці М777, Javelin, HIMARS та інше озброєння. Для цього використовують «захищені цифрові чати» для прямого спілкування з українськими фахівцями. Загалом таких чатів 14 по кожному на окремий вид озброєння та техніки.

Щонайперше – використовуються захоплені боеприпаси. Усі вони – радянських зразків, і знаходяться на озброєнні ЗСУ: починаючи від набоїв для стрілецької зброї і закінчуючи протитанковими ракетами, ракетами для РСЗВ «Град», тощо. Ще один дорогий трофей – комплекс «Панцир С1», ціною в 13 мільйонів доларів. Їх захопили кілька, але вцілів лише один, кажуть у Повітряних силах. «Панцир С1», який вже сьогодні є в строю, який військовослужбовці наші експлуатують, яким воюють, власне. І вже є перша збита ціль. Також є радіолокаційні станції певні, які теж є серед трофейної техніки, які теж наші військові пробують адаптувати до наших потреб і до наших тактико-технічних характеристик техніки, яка є в нас на озброєнні сьогодні.

Коли трофейної техніки одиниці, згодом її втрачають. Відбуваються поломки, які складно відремонтувати або закінчуються боеприпаси, яких немає в наявності. Водночас, деяких бронемашин українська армія захопила десятки – і вони дуже сильно впливають на боєздатність і тепер важливо планувати – як використовувати таку техніку в майбутньому.

Мацей Руслан, канд. техн. наук, доц.

Військова академія (м. Одеса)

Петров Валерій, канд. техн. наук, доц.

Державний університет «Одеська політехніка»

Жданов Олександр, канд. техн. наук, доц.

Одеська державна академія будівництва та архітектури

Маліновський Олег

Військова академія (м. Одеса)

МОБІЛЬНИЙ ТРАНСПОРТНИЙ ЗАСІБ З ВИСУВНОЮ ЩОГЛОЮ ДЛЯ УСТАНОВЛЮВАННЯ ВІЙСЬКОВИХ ПРИЛАДІВ ІМІТУЮЩИХ ХИБНІ ЦІЛІ

У ряді випадків виникає необхідність використання мобільних транспортних засобів з пристроями, оснащеними висувною щоглою зі встановленими на її кінці імітаційними військовими приладами які імітують, наприклад прилади виявлення, зв'язку тощо і уявляють собою хибні цілі для провокування ударів по них противником. Такі мобільні транспортні засоби з пристроєм оснащеним висувною щоглою на кінці якої встановлені прилади, що імітують хибні цілі, повинні відрізнятися простотою конструкції та технологічного процесу виготовлення, малою вартістю, надійністю і при цьому владати достатньо хорошими експлуатаційними властивостями. Перелічені критерії дуже суперечливі і задовольнити кожному з них найкращим чином одночасно неможливо. У зв'язку з цим при розробці мобільного транспортного засобу з встановленим на ньому магазином з висувною щоглою на кінці якої можуть бути встановлені різні прилади військового призначення з дистанційним керуванням, що імітують хибні цілі, виходили з розумного компромісу щодо достатнього забезпечення кожного з перерахованих вище критеріїв. У якості транспортного засобу використовувався малогабаритний транспортний напівпричіп з незалежною складаною пневмопідвіскою коліс, який в робочому стані, в разі необхідності, автоматично вирівнює нерівномірність розподілення навантаження між колесами та підтримує на початку буксирування напівпричепа завданий водієм тягача чи оператором хибної цілі рівень дорожнього кліренсу. В основі технічного рішення лежить простий механічний механізм управління, що за прийнятої конструкції підвіски яка відрізняється від традиційної, підвищує її стійкість та плавність руху у різних дорожніх умовах, враховуючи що бокова стійкість транспортних засобів є одним з найбільш важливих факторів експлуатаційної безпеки. У зв'язку з цим рішення проблеми забезпечення максимально можливої стійкості транспортного засобу в складних умовах експлуатації з встановленим на транспортному засобі різним технологічним військовим устаткуванням є актуальним. Це пов'язано з рядом факторів, а саме: з спробою збільшити максимальну швидкість транспортування як на рівній дорозі так і на дорозі з боковим схилом; з нерівностями дорожнього полотна; на поворотах; використанням транспортного засобу при встановленні його на схилах в номінальне (горизонтальне) положення, на майданчиках з місцевим послабленням ґрунту. В зв'язку з цим поліпшення поперечної стійкості, однієї з важливих експлуатаційних властивостей напівпричепа яка характеризує його покращену

здатність в статиці і динаміці протистояти боковому перекиданню під дією зовнішніх збуджуючих зусиль, досягається за рахунок маловитратного вдосконалення підвіски, що є дуже важливим при виготовленні військових пристроїв, що імітують хибні цілі. На малогабаритному транспортному напівпричепі встановлений магазин в якому розміщена висувна щогла з ручним приводом у вигляді спеціального гнучкого ланцюга на кінці якого встановлюються імітаційні військові прилади з дистанційним керуванням. Конструкція спеціального гнучкого в один бік ланцюга має властивість, що при виходу з магазину він вигинається на спеціальній напрямній з горизонтального положення у вертикальне і переміщується вертикально у верх як висувна жорстка щогла, що дозволяє встановлювати на її кінці, у разі необхідності, рухомі імітаційні прилади, наприклад з обертовим виконавчим органом. Властивості транспортного засобу з модернізованою підвіскою дозволяють збільшити швидкість транспортування пристрою хибної цілі без зниження рівня безпеки на поворотах і під час руху на дорогах з різними умовами нерівностей дорожнього покриття та бездоріжжя. В якості тягача, в основному, можуть бути використані легкові колісні автомобілі військового та цивільного призначення з компресором зі шлангом подачі стисненого повітря до ресивера змонтованого на малогабаритному транспортному напівпричепі і з'єднаного трубопроводом високого тиску з механічним механізмом управління підвіскою. Ресивер напівпричепа і компресор тягача з'єднуються прогумованим шлангом подачі стислого повітря за допомогою стандартних швидкороз'ємних з'єднань. У випадку відсутності можливості подачі стислого повітря у ресивер напівпричепа при руху, необхідний рівень кліренсу може бути встановлений водієм перед початком руху напівпричепа в залежності від дорожніх умов і постійно дотримуватись його у процесі руху напівпричепа з невеликими відхиленнями, спричиненими зовнішніми факторами транспортування. Розроблені принципи і кінематичні схеми малогабаритного транспортного напівпричепа з зафіксованим рівнем кліренсу за рахунок регулювання і з кліренсом, що автоматично регулюється в процесі руху напівпричепа, а також пристрою висувної щогли на кінці якої можуть бути встановлені військові прилади, що імітують хибні цілі. Конструкція малогабаритного транспортного напівпричепа з автоматичним регулюванням дорожнього кліренсу і спеціального гнучкого в один бік ланцюга, який в процесі роботи з горизонтального положення за допомогою напрямного пристрою перетворюється в висувну жорстку щоглу, що рухається вертикально вгору, захищені патентами України.

Мікрюков Іван

Колесник Єген, канд. техн. наук, доц.

Гончарук Антон, канд. техн. наук, с.н.с.

Військова академія (м. Одеса)

ДОСВІД СТВОРЕННЯ ТА ЗАСТОСУВАННЯ ВЕЛИКОКАЛІБЕРНИХ ГВИНТІВОК ПРОВІДНИХ КРАЇН СВІТУ ТА УКРАЇНИ

Локальні війни та конфлікти останніх років призвели до появи й подальшого розвитку цілих нових класів озброєнь. Серед них на полі бою позитивно себе зарекомендували великокаліберні гвинтівки калібру від 12,7 мм. Патрони від кулеметів дозволяють не тільки «працювати» на більших відстанях, ніж штатні 7,62 мм армійські снайперські гвинтівки, але також і пробивати армійські засоби захисту на значно більшій дальності.

1. Так за останній час виробники провідних країн світу стрілецького озброєння почали проявляти особливу зацікавленість до такого його виду як великокаліберні гвинтівки (відповідно до класифікації країн-членів Північноатлантичного альянсу – Anti-material rifle).

«Антиматеріальні гвинтівки» – це специфічний напрямок озброєнь, великокаліберні гвинтівки, цілями для яких є не так жива сила противника, як «матеріальні об'єкти»: легкоброньована техніка, бензовози, укріплення, склади чи інші елементи воєнної інфраструктури. Цією специфікою застосування дані гвинтівки відрізняються від звичайних снайперських. Причина їх створення полягала у прагненні збільшити дальність ураження окремих цілей – у тому числі захищених – на великих відстанях.

Одним із напрямків використання вказаних гвинтівок є контрснайперська боротьба – внаслідок досить великих габаритів і маси подібні гвинтівки не можуть бути ефективно використані у звичайних піхотних частинах і частіше застосовуються у різних групах спеціального призначення.

Різноманітний досвід ведення бойових дій показав, що ведення снайперського вогню наносить противнику колосальних втрат. Однак присутні випадки, коли наявні снайперські гвинтівки за своїми тактико-технічними характеристиками не мають можливості забезпечити виконання ряд специфічних завдань, таких як:

виведення з ладу автомобільної, легкоброньованої техніки та літальних апаратів на стоянках аеродромів;

ураження обладнаних вогневих точок;

знищення засобів розвідки та управління військами;

ураження відкрито розташованих артилерійських боєприпасів та ракет.

Отже, великокаліберні гвинтівки завжди користуються попитом у сучасних реаліях. Така гвинтівка, на відміну від кулеметів того ж самого калібру, дає змогу вести прицільний вогонь за місцем знаходження противника без ризику бути поміченим.

2. Війна на сході України висуває нові вимоги до сучасної зброї. Вона має бути більш потужною, ефективною і надійною.

До початку війни на Донбасі на озброєнні Збройних Сил України великокаліберних гвинтівок як класу не було взагалі. Однак бойові дії показали необхідність їхнього застосування, тому у хід пішли різноманітні замітники. Так, навесні-влітку 2014 року під час бойовики тимчасово окупованих територій активно використовували музейні протитанкові рушниці ПТРД і ПТРС часів Другої світової війни. Ці ж рушниці, коли потрапляли до нас як трофеї, активно застосовувалися і з нашого боку.

У 2015 році харківські волонтери спробували самостійно задовольнити запит військових на такого роду зброю. Цілком природньо, що у поле зору відразу потрапив кулемет ДШКМ, повернутий до лав Збройних Сил у 2014 році й досить поширений в армії. У результаті маємо агрегат, в якому спусковий механізм перенесений на приклад. Військовим така розробка сподобалася, і вже взимку 2016 року після державних випробувань на озброєнні української армії з'явився кулемет ДШКМ-ТК, який став таким собі замітником того, що на Заході зазвичай називається «антиматеріальним снайперським комплексом».

Наприкінці 2020 року на озброєння Збройних Сил України прийнято великокаліберну гвинтівку калібру 14,5 мм, вироблену на вітчизняному підприємстві, з появою якої підрозділи на полі бою значно покращили свої вогневі можливості.

Таким чином, враховуючи досвід ведення бойових дій, гвинтівки даного класу забезпечують вогневе ураження противника на відстані від 1500 м до 2000 м, що в свою чергу значно підвищує вогневу перевагу підрозділу на полі бою, дозволяє прострілювати більший простір, окрім того надає можливість вибрати вогневу позицію, яка знаходиться за межами досягання вогню противника.

Молодан Василь

Камінський Олег

Усенко Володимир

Військова академія (м. Одеса)

АНАЛІЗ ЗАСТОСУВАННЯ ТА ПРОТИДІЯ ДРОНАМ-КАМІКАДЗЕ SHAHED-136

У війні проти України росіяни почали активно використовувати дрони-камікадзе іранського виробництва Shahed-136, марковані як «Герань-2». Іран приділяв безпілотній авіації дуже багато уваги. Причина цьому – багаторічні санкції, які обмежували розвиток пілотованої авіації, та будь-яких складних систем озброєння. Вкрадені іноземні технології дають змогу працювати з полегшеним варіантом – безпілотниками. Тож безпілотні літальні апарати (БПЛА) в Ірані є. Їх досить багато, і вони часто застосовують у військових діях, які повсякчас веде Іран із сусідами.

Shahed-136 (Герань-2) це дрон-камікадзе, або як ще називають цей тип БПЛА, «боеприпас, що барражує». Призначений для ураження цілей на далекій відстані. Наводиться дрон на стаціонарну ціль за супутниковими координатами. Запускається з пускової платформи (установку для запуску виконано у вигляді контейнера, замасковано під вантажівку, вагони поїздів; одночасно в ній може бути п'ять безпілотників. Аеродинамічна схема такого літального апарату називається «літаюче крило», вона забезпечує низький опір і в результаті високу дальність польоту. Їх роблять максимально простими та дешевими, щоб промисловість Ірану могла виробляти такі дрони у великій кількості. Матеріал виготовлення – гетинакс (композит на основі паперу). Такий матеріал одночасно і здешевлює конструкцію і ускладнює виявлення за допомогою радару. Двигун двоциліндровий бензиновий карбюраторний, працювати на великій висоті Шахед-136 не може. Літає досить повільно та дуже гучно. Бойова частина Шахед-136 складає до 40 кг вибухівки. Для порівняння, бойова частина крилатої ракети «Калібр» в залежності від модифікації – 200-450 кг, така ракета може летіти до цілі на дальність до 2500 км, маневруючи і використовуючи рельєф місцевості для того, щоб ховатися від ППО. Але й коштує така ракета 5-6 мільйонів доларів за одиницю, а ціна на дрона-камікадзе приблизно від 30 - 50 тисяч доларів.

Shahed-136 не може самостійно знаходити цілі і атакувати об'єкти, що рухаються, його запускати тільки в бік великих стаціонарних цілей. Точність цілевказівки у дрона-камікадзе дуже низька, тому що використовується інерційна система наведення. Виявити Shahed-136 можна візуально, тому що летить він низько, тому росіяни запускають їх уночі, щоб ускладнити це завдання. Збити теж не важко завдяки низькій швидкості і висоті польоту навіть зі стрілецької зброї.

Можна зробити висновок, що при тактиці, що використовується, збивається до 75% дронів камікадзе Shahed-136. Але все сказане вище не робить іранський дрон безнадійним. Перевага дронів Шахед-136 саме в їх кількості. Вони небезпечні, тільки коли їх справді багато.

Іранські дрони-камікадзе не є складною ціллю у разі, якщо бути готовим до їх застосування противником. Вони можуть бути небезпечними лише у разі масового застосування або несподіваної атаки. У будь-якому іншому випадку вони легко виявляються та збиваються засобами ППО ближнього радіусу («Стріла-10», «Оса», ЗУ-23, німецькі ЗСУ «Гепард»), переносними зенітно-ракетними установками («Стінгер», «Стріла», «Старстрік» і т.д.) і навіть звичайними кулеметами та автоматами.

Відносно кількості таких дронів, які російська федерація закупила в Ірану достовірної інформації немає. Але, за логікою, спочатку здійснюється закупівля відносно незначної партії для оцінки реальної ефективності на полі бою. Але варто зазначити, що використання виключно цивільних компонентів (окрім звісно бойової частини), може дозволити російській федерації розпочати локалізоване виробництво цих дронів на власних потужностях.

Оленів Володимир, канд. військ. наук, проф.

Гаманюк Любов

Верламов Олександр

Військова академія (м. Одеса)

УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ЗАХИСТУ КОМПЛЕКСУ БОЙОВОГО ЕКІПРУВАННЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯ

Комплекс бойового екіпування військовослужбовця (КБЕ) залишається однією із найважливіших складових, які впливають на підвищення бойової ефективності та зниження втрат особового складу при виконанні бойових завдань. Комплексна оцінка внеску у бойову ефективність дій підрозділів при рішенні конкретних бойових задач на основі математичного моделювання бойових дій є важливим етапом в обґрунтуванні перспективного складу системи захисту у складі комплексів бойового екіпування військовослужбовців. Проведені дослідження показали, що перспективними шляхами удосконалення системи захисту КБЕ військовослужбовця є наступні:

1) удосконалення системи захисту військовослужбовця від технічних засобів розвідки противника і попередження його про небезпеку, датчики розпізнавання «свій-чужий» у складі

комплексу бойового екіпірування військовослужбовця. Крім того, система захисту КБЕ військовослужбовця повинна забезпечити балістичну радіаційну, хімічну, біологічну та термічний захист, а також захист від усіх видів випромінювання з одного боку, а з іншого – необхідно забезпечити не тільки життєдіяльність військовослужбовців у період часу, який вимагають, але й ефективне виконання ними бойових задач. Досягнення цієї мети, можливо шляхом створення польового одягу з багатоцільовим захистом й керованим терморегулюванням для уникнення перегріву організму. Розвиток засобів індивідуального бронезахисту у напрямку удосконалення платформеного бронезилета. Перед розробниками нової платформеної системи ставилося завдання створити мобільніший, комфортніший і легший жилет, без втрати рівня захисту та можливостей кріплення необхідного спорядження (пластини плаваючої броні для морської піхоти);

2) розвиток основних елементів екіпіровки майбутнього за рахунок спеціальної «динамічної броні», що має товщину всього декілька міліметрів. Дана броня облягає військовослужбовця подібно до водозащитного костюма. Динамічна броня містить складні молекулярні компоненти, за допомогою яких вона може одночасно виступати і екзоскелетом і бронезилетом. Для створення броні планується використовувати рідини (схожі на масло) магнітної реології, які можуть тверднути менш ніж за 0,001 с за допомогою магнітного поля, з метою забезпечення захисту бійця від ворожого вогню. Одночасно з цим американські інженери відпрацьовують можливість застосування спеціальних рідин з наночасток кремнезему (очищеного піску) і суміші поліетиленгліколю. Дана суміш здатна миттєво тверднути при ударі, а після гасіння ударної хвилі знов повертатися у рідкий стан;

3) удосконалення систем та елементів КБЕ за рахунок реалізації досягнень новітніх технологій. Найбільш перспективний напрямок – створення нового покоління високоміцних матеріалів, розробка модульної конструкції бронезилета та оснащення його новими типами броні на основі нанотехнологій, у тому числі для елементів куле- і протиуламкового захисту, і для адаптивного маскуванню під навколишнього фону. Це може забезпечити зменшення маси зразків індивідуального бронезахисту від 1,5 до 2 разів, а також зниження помітності військовослужбовців у різних діапазонах довжин хвиль від радіо- і оптико-електронних засобів розвідки. Застосування нейросистем у приладно-прицільному комплексі солдата ХХІ століття забезпечить зменшення його маси від 5 до 7 разів, енергоспоживання – до 10 разів. Скритність підвищується за рахунок комплексу адаптивного світломаскування. Істотне збільшення балістичного захисту військовослужбовців зв'язують із розробками нового керамічного матеріалу з використанням нанопорошків, створення бойового шолома, в якому буде інтегровано 4 компоненти: засіб фізичного захисту голови; захисний лицевий прозорий екран; система зв'язку та оптико-електронна система, яка включатиме камеру; дисплей. Крім того, необхідно забезпечити можливість швидкого скидання усього комплекту екіпірування;

4) створення системи попередження про небезпеку в автоматичному режимі, яка повинна забезпечувати виявлення у повітрі парів і аерозолів отруйних речовин з видачею звукового та світлового сигналів і передачу даних у систему управління;

5) розробка спеціальних окулярів для використання у режимі бойових дій, які записуватимуть все, що бачить військовослужбовець. Крім цього вони можуть містити у собі масу корисної інформації і функцій. Наприклад, давати навігаційні підказки з урахуванням розвідданих, а також здійснювати переклад з різних мов у режимі реального часу;

6) включення до екіпіровки військовослужбовців кишенькових тактичних дронів. Дрон повинен легко приводитися у готовність і бути здатним прочісувати місцевість у радіусі кілометра від військовослужбовця, записуючи на відео і фото свій політ. На випробуваннях у армії США вже знаходиться 18-грамовий безпілотний літальний апарат PD-100 BlackHornet. Розроблений компанією Prox Dynamics пристрій, розміром з колібрі, можна носити у кишені. Дрон легко приводиться у готовність і здатний прочісувати місцевість у радіусі кілометра від військовослужбовця, записуючи на відео свій політ. Також присутня функція фотографування місцевості.

Таким чином вироблення єдиного бачення та його наукового обґрунтування щодо розвитку КБЕ веде до підвищення бойової ефективності та зниження втрат особового складу при виконанні бойових задач.

Olo Vasily, Ph.D. docent

Yanyuk Serhii, Ph.D. docent

Firsov Andrei

Odesa Military academy

IMPLEMENTATION OF MEASURES AND SAVING RATIONAL CONSUMPTION OF FUEL AND LUBRICANTS

The introduction of fuel economy during the economic activities of the military unit is carried out in the format of regulatory requirements of logistics for the rational use of fuel and lubricants (FLM).

The most important reserve of fuel economy is the careful planning of economic activities and the body and training of combat training, based respectively in two areas of ah:

1) On the application of organizational measures to educate the subordinate personnel of a sense of responsibility for the consumption of fuel and lubricants (FLM):

application of information conversations, lectures, reports and meetings;

for the use of videos, surveillance campaigning in units, warehouses, parkah, points of fuel refueling;

implementation of constructive experience in the respective best units and servicemen during the exchange of developments on high performance with the involvement of fuel economy measures, respectively, services and fuel and lubricants and individual units.

2) The use of organizational measures in relation to economy and fuel and lubricants (FLM) in the format in the application and use of internal sources in relation to the services and fuel of the military unit.

Accordingly, the fuel service applies a package of standards and nominal measures:

implementation of fuel economy measures during the operation of military technical means;

implementation of fuel economy measures to reduce losses relative to nominal norms for natural losses by improving the organization of storage, reception, receipt and transportation of military technical means;

implementation of fuel economy measures in comparison with the established limit on the consumption of fuel and lubricants (FLM);

introduction of fuel savings from the connection of power units in relation to centralized sources of energy supply;

implementation of cost savings measures for the collection and delivery of waste petroleum products and / or attraction as an additive in relation to the boiler house for heating.

The implementation of tasks related to the organization of combat training in relation to the military part i is carried out with the aim of reduction that up to 3-5% of the fuel from the nominal limit of expenditures per year.

It is proposed economy of fuels and lubricants (FLM), which is achieved from the counting ku:

introduction of a fuel limit, taking into account the nominal consumption of a unit of military technical means, respectively, during the combat sub-service of a military unit;

introduction during unscheduled exercises and limiting the number of military technical means involved, taking into account the possibilities of use;

implementation of thorough training and strong organization of planned training sessions during exercises and marches;

introduction of adjustments in relation to tasks during combat training;

introduction during the training of personnel to improve practical experience, skills, knowledge and skills regarding the use of training simulators;

introduction of joint measures for the run-in of military technical means and with the implementation of tasks of combat training and transportation of goods;

introduction to increase the level of combat and training training of personnel involved in the operation of military technical means.

During the combat training and military units, the whole daily activities of the economic activity are carried out in accordance with the art and, accordingly, the fuel consumption, which is reached by 40-50%, taking into account the individual and the case and in relation to the established military unit of the fuel limit per year.

Every year during the execution of annual plans for the economic activities of the unit, the fuel service is constantly being implemented in relation to fuel economy. The thoroughness of fuel service specialists during the implementation of the planned measures allow for up to 3-5% of fuel from the nominal limit on the consumption of the military part of the fuel per year.

During the organization of operation, maintenance and repair of military technical means, it is recommended to apply nominal measures to save fuel and lubricants (FLM):

- the use of maximum centralization and transportation of goods;
- application of an increase in the coefficient regarding the use of the carrying capacity of cars;
- the use of trailers for transportation;
- the use of organizations during the implementation of rational routes;
- application to limit the operation of units in relation to the conditions of the PPD;
- application of economic types of transport, i.e. railway, pipeline and water;
- application of rational organization of energy supply and utilities;
- the use of increasing the level of technical condition during trouble-free operation of the boiler and heating;

- the use of strict control in accordance with the reliability of fuel consumption in relation to a separate military technical means and unit B;

- application of measures to ensure the safety of fuel and natural losses.

Thus, the involvement in the form of and comprehensive measures for the use by the head of the fuel service of the military unit of saving the consumption of fuel and lubricants (FLM) relative to the nominal results of savings. With a conism and strict compliance with the consumption of fuels and lubricants (FLM) in combination with systematic monitoring, respectively, guarantees of successful activity of the chief and materially responsible persons fuel service of the military unit.

Орлов Володимир

Ковалішин Сергій

Військова академія (м. Одеса)

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАВАДОЗАХИСТУ ЗАСОБІВ СУПУТНИКОВОЇ НАВІГАЦІЇ ДЛЯ БЕЗПІЛОТНИХ НАЗЕМНИХ ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ ШЛЯХОМ ПРОСТОРОВОЇ ОБРОБКИ СИГНАЛІВ

На даний час, основними цілями провідних країн світу в галузі супутникової навігації є модернізація орбітальних угруповань та розробка нових типів навігаційної апаратури, а також створення науково-технічного потенціалу в сфері високоточного визначення часу та місцезнаходження. Аналіз світових джерел, у яких розглянуті різноманітні варіанти зразків пристроїв навігації, зв'язку та автоматизації управління у складі роботизованих засобів військового призначення, свідчить, що для їх дезорганізації (придушення) використається діапазон радіочастот від 0,3 ГГц до 6 ГГц. Існує низка джерел руйнування навігаційно-часового поля GPS, зокрема, навмисних завад, внаслідок застосування засобів РЕБ противника або застосування так званих «глушилок» супутникових навігаційних сигналів.

Одним із ефективних підходів щодо підвищення завадозахисту засобів супутникових навігаційних систем є просторова обробка сигналів на основі адаптивної антенної решітки (ААР), що дозволяє здійснювати обробку за принципом «нулі діаграми спрямованості на джерела завад».

Проходження сигналів та перешкод у тракті просторово-часової обробки GPS має особливості:

1. Здійснюється одночасний прийом кількох сигналів, рознесених за напрямом і, можливо, за частотою. При цьому відомі напрямки та частоти сигналів. Наприклад, сигнали

супутників GPS приймаються на відомих частотах двох діапазонів L1 та L2, а координати також відомі з альманаху руху супутників.

2. У вхідній вибірці ААР, що використовується для навчання за перешкодою, можуть бути корисні сигнали.

3. Сигнали від супутників на вході наземного приймача є слабкими, рівень яких нижче рівня внутрішніх шумів приймача GPS приблизно на 20...30 дБ.

4. Противник може застосовувати перешкоди, що ведуть до хибних координат (спуфінгові сигнали), які мають модуляцію і потужність, що збігається з модуляцією М-послідовностей супутникових сигналів. Недоліком ААР, що застосовуються, є придушення перешкод до рівня шумів. При цьому подальша тимчасова обробка (узгоджена фільтрація М-послідовностей) призводить до виділення піків сигналів та перешкод над рівнем шумів та проникнення спуфінгових перешкод у блоки подальшої обробки. У зв'язку з цим потрібно придушувати перешкоди нижче рівня шумів і формувати «глибокі нулі» ДН (мінімальний рівень бічних пелюстків ДН у напрямку перешкод).

5. Вимоги до часу налаштування адаптивної антени GPS менш жорсткі порівняно з вимогами до адаптивних РЛС, оскільки дані GPS передаються з великими інтервалами близько кількох секунд.

6. GPS-антена не повинна приймати електромагнітні коливання за межами кутового розташування супутників, в секторі $+5^\circ$ за кутом місця і нижче від лінії горизонту. Сигнали супутників, відбиті від місцевих предметів, можна розглядати як перешкоди від вторинних джерел випромінювання.

Розроблено програму імітаційного моделювання ААР в 3D-просторі, що дозволяє при довільному розташуванні елементів решітки, моделювати різні завади, що виникають при впливі засобів РЕБ противника. Проведені дослідження можливих конфігурацій елементів ААР показали високу ефективність кругових слабозаповнених решіток. При цьому, встановлено, що оптимальним розміщенням елементів решітки є їх розміщення по колу при відстанях між елементами 10 см, близькими до половини довжини хвилі L1 передавачів глобальних супутникових навігаційних систем.

Проведено імітаційне моделювання і аналіз конфігурацій ААР для різного числа елементів із застосуванням кругової решітки з антенними елементами, розташованими в горизонтальній площині. В результаті аналізу ефективності адаптивної антени решітки для прийому GPS сигналів в умовах завад обрані параметри антени за критерієм компромісу між її розмірами та ефективністю завадозахисту. При цьому антена діаметром 0,3 м містить 8 елементарних всеспрямованих антенних елементів, розташованих по колу з міжелементною відстанню 0,1 м. Застосування такої антени з перебудовою нулів ДС у 3D-просторі дозволяє придушувати до 5 завад наземних та повітряних засобів РЕБ, а також «спуфінгових» атак. При цьому, використання спрощеної 3-елементної ААР забезпечує придушення однієї завади з будь-якого напрямку, 6-елементної – до 3 завад.

При дії потужних активних завад у горизонтальній площині, що діють із наземних засобів РЕБ, може мати місце навантаження вхідних ланцюгів високочутливих приймальних елементів антени. При необхідності захисту від потужних активних завад антена поміщається в зовнішній металізований екран, що виконує роль фільтра. Екран відкритий зверху, має діаметр до 0,5 м та висоту не менше 0,2 м. Для захисту від пилу та вологи встановлюється зверху інший екран, прозорий для радіохвиль.

Дослідження запропонованої системи завадозахисту GPS приймача, показало, що побудова на основі комбінації з механічного та електронного фільтрів не поступається ефективності кращим світовим зразкам, і зокрема, російським виробам. При цьому забезпечує підвищення завадостійкості від засобів наземних і повітряних засобів РЕБ із застосуванням елементів штучного інтелекту, що створюють активні завади та «спуфінгові» атаки. При цьому, габаритні розміри антени задовольняють вимогам встановлення на будь-який зразок існуючої автомобільної техніки або бойових броньованих машин (БМП, БТР, БКМ тощо).

Таким чином, запропонована система просторового завадозахисту навігаційних даних безпілотної автомобільної техніки Сухопутних військ ЗС України, забезпечує значне підвищення рівня завадостійкості від наземних й повітряних засобів РЕБ противника.

Партика Сергій

Головня Сергій, канд. техн. наук, доц.

Шафорост Сергій

Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького

МОБІЛЬНІ МАНЕВРЕНІ РЕМОНТНІ ПІДРОЗДІЛИ ЯК ОСНОВНИЙ ПІДРОЗДІЛ ТЕХНІЧНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ ТА РЕМОНТУ ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ

Одним з ключових аспектів національної безпеки є підтримання необхідного рівня бойової готовності. Це стосується як бойової підготовки, так і стану техніки. Готовність транспортних засобів до використання за призначенням характеризується нормативними значеннями показників експлуатаційної надійності, яка забезпечується системою технічного обслуговування та ремонту. Функціонування даної системи неможливе без виробів, виконавців, засобів ремонту, ремонтної документації.

Досвід бойових дій показав, що наявність несправної та непрацездатної техніки суттєво впливає на підтримання боєздатності підрозділів та військової частини в цілому.

Роками ремонтні підрозділи обмежувались функціонуванням у місцях постійної дислокації. На це і робили основний акцент з удосконалення матеріальної бази. В результаті ракетних обстрілів та авіаударів знищувалась інфраструктура підрозділів, зокрема база ремонтних підрозділів, що в свою чергу унеможлиблювало функціонування системи ремонту техніки. А пересувні засоби ремонту не були пристосовані для забезпечення повноцінного функціонування системи ремонту техніки.

На разі, ремонтні підрозділи військових частин, що дислокуються в районах бойових дій використовують наявну ремонтну базу станцій технічного обслуговування та ремонту. Все обладнання та майно залишилось на окупованій території, а наявні рухомі засоби ремонту не забезпечують виконання завдань з ремонту.

На базі ремонтних підприємств утворено збірні пункти пошкоджених машин, де використовуючи наявну базу (обладнання, інструмент, матеріали) проводиться ремонт машин.

У порівнянні з пунктами технічного обслуговування та ремонту військових частин, станції технічного обслуговування краще забезпечені необхідним інструментом та обладнанням, що в свою чергу позитивно впливає на показники якості ремонту. Але знову ж таки – в разі зміни місця дислокації підрозділів чи лінії фронту виникає питання щодо доцільності використання бази відповідних підприємств.

Тому в ході бойових дій ремонт машин проводиться в місцях виходу з ладу, у найближчих укриттях та в місцях розміщення ремонтного підрозділу. Разом з тим, прості операції з ремонту техніки виконуються екіпажами на місцях. І в даному випадку готовність автомобіля визначається її працездатністю, а не справністю.

Саме тому перспективним у розвитку системи ремонту техніки буде широке застосування рухомих засобів ремонту та мобільних ремонтних модулів.

Модульні споруди оснащуються обладнанням, інструментом для організації ремонту, а для комфортного перебування в них людей: меблями, опаленням, електроприладами і т.д. Внутрішній простір таких споруд придатний для проживання, як в літній, так і в зимовий період. З метою забезпечення мобільності модулі комплектуються вантажним автомобілем з крюковим мультиліфтом, який крім того придатний до виконання інших завдань.

На жаль існуючий парк рухомих засобів ремонту не відповідає вимогам сучасності та складається зі застарілих МТО-АТ, МРС-АТ, МТО-БТ і подібних, обладнання яких знаходиться в експлуатації більше 20 років.

Технічне переоснащення підрозділів та оновлення парків машин вимагає оновлення рухомих засобів ремонту, обладнання їх цифровими технічними засобами вимірювальної техніки.

Пестерев Михайло
Тихонов Даніїл
Свінтицький Даніїл
Майковський Дмитро
Військова академія (м. Одеса)

АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ЗАКОНОМІРНОСТЕЙ НАВИКІВ МЕХАНІКА-ВОДІЯ ПРИ ВОДІННІ БОЙОВИХ ГУСЕНИЧНИХ МАШИН

Процес керування носить неперервний характер, а діяльність механіка-водія полягає в періодичному вирішенні ряду задач, які поступають безперервно одна за одною. Розглядаючи діяльність механіка-водія, в цій системі, при водінні БГМ, тобто при виконанні основного процесу своєї професійної діяльності, можна говорити про достатньо визначений набір типових ергатичних функцій, які утворюють багаторівневу структуру. В першу чергу слід виділити основні види діяльності цього процесу:

- керування рухом в денних та нічних умовах;
 - контроль технічного стану та режимів роботи моторно-трансмісійної установки за показами приладів та на слух;
 - спостереження за дорогою та вибір маршруту руху;
 - контроль акселераційних навантажень та вибір режиму керування за оптимальним рухом.
- Основні функції, в свою чергу, включають функції більш низького рівня:
- інформаційно-логічні, які об'єднують сприйняття, логічну обробку та аналіз інформації, що поступає по великій кількості каналів: візуальному, приладному, акселераційному, м'язово-тактильному, звуковому та іншим;
 - оперативно-розумові, які ставлять за мету прийняття механіком-водієм раціональних рішень різного рівня протягом короткого інтервалу часу, що не перевищує наявне або допустиме значення;

керуючі, які передбачають раціональні та точні дії механіка-водія на органи керування.

Кожна з перерахованих функцій діяльності механіка-водія при водінні БГМ переслідує певні цілі та відбувається в конкретних часто змінюваних умовах. В більшості випадків механіку-водію приходится здійснювати не окремі ізольовані функції, а виконувати складний ланцюг тісно перепланих дій. В багатьох випадках МВ одночасно виконує істотно різні за своєю природою процедури. Іншими словами, ланцюг дій оператора при водінні являється багатоконтурним. Керування здійснюється одночасно з інформаційно-логічними та оперативно-розумовими функціями. Будь-яке рішення являється результатом прийому та переробки достатньо великого масиву інформації.

Вирішення бойових задач виконується у вигляді послідовності окремих етапів, в рамках яких, механік-водій повинен інтенсивно розганяти БГМ після рушання з місця до максимально-можливого значення швидкості на даній ділянці; рухатися з максимально-можливою швидкістю на усій протяжності даної ділянки; при русі з максимально-можливою швидкістю долати дорожні нерівності, габаритні проходи, місця поворотів, виконувати неочікувані команди; інтенсивно гальмувати БГМ при зустрічі дорожньої перешкоди; рухатись по ділянці дорожньої перешкоди на відносно низькій швидкості з врахуванням її характерних особливостей; знову повторювати аналогічні етапи, які відрізняються протяжністю та інтенсивністю. Для реалізації можливостей БГМ на кожному етапі механік-водій повинен мати відповідні сенсомоторні навички.

Петров Леонід, канд. техн. наук, доц.

Кішяну Ігор

Лисий Олександр, канд. техн. наук, доц.

Петрик Юрій

Військова академія (м. Одеса)

ЕКСПЛУАТАЦІЯ ВІЙСЬКОВОГО АВТОМОБІЛЯ В ВАЖКИХ УМОВАХ

Науковий та практичний напрям роботи полягає в тому, що вперше розглянута технологія в якій при обертанні колісного рушія відбувається зміщення точок деформованої частини шини колісного рушія автомобіля та поява сили Коріоліса, яка істотно впливає на коефіцієнт зчеплення колісного рушія з дорогою. Методологією дослідження являлося встановити математичний зв'язок між коефіцієнтом зчеплення шини колісного рушія з дорогою, виявлено вплив вихідних параметрів та оточуючого середовища деформованої частини шини колісного рушія автомобіля на коефіцієнт зчеплення шини із дорогою.

Якісно підготовлене покриття доріг має велике значення при експлуатації автомобілів з метою реалізації їх тягово - зчіпних властивостей. Збільшена середня швидкість навіть при хороших тягово-зчіпних властивостях та незадовільному шляху може привести до аварійної ситуації з негативними наслідками.

Для забезпечення безаварійної роботи автомобіля на незадовільному шляху необхідно водієві заздалегідь підготуватися до можливої поведінки колісних рушіїв його автомобіля, які можуть неадекватно реалізовувати тягово-зчіпні властивості.

Зменшити ударне навантаження на колеса та підвіску від проїзду великих ям можна двома способами. Якщо яма розташована на траєкторії кочення коліс з одного боку, перед проїздом вибоїни можна зробити короткий і швидкий поворот і повернути кермо назад. Напрямок такого блискавичного маневру має імітувати об'їзд перешкоди. Оскільки ця дія була дуже швидкою, перепона залишиться на шляху кочення колеса, проте ударне навантаження на колесо й підвіску суттєво зменшиться, оскільки сили інерції в цей момент перерозподілять частину маси автомобіля на колеса з іншого боку.

Дорожні нерівності у вигляді «пральної дошки» небезпечні збільшенням на них гальмівного шляху автомобіля. Причому він буде значно довшим у автомобіля зі зношеними амортизаторами. Останні в такій ситуації не здатні притискати колеса до дороги. Ненавантажені колеса блокуватимуться, а антиблокувальна система в цьому разі автоматично зменшує гальмівне зусилля в механізмах приводу гальмівних колодок. У машин без ABS у цій ситуації гальмівний шлях має менший вплив на зупинний, однак, він теж буде довшим, ніж за умови вмілого переривистого гальмування на рівному асфальті.

Зважаючи на це, на таких дорожніх бар'єрах варто збільшити дистанцію до переднього автомобіля, щоб «не наздогнати» його у разі гальмування. Якщо все ж таки доведеться гальмувати на «пральній дошці», то машину краще відвести в сторону, де менша хвилястість, і погасити активність ABS обережною допомогою ручним гальмом. Електромеханічна гальмо в цьому разі застосовувати не бажано.

Бордюри, як межу проїжджої частини, рідко розглядають як можливе джерело пошкодження шин і дисків автомобіля. Однак, це актуальний бар'єр, який може призвести до «травм» колеса і не тільки. Бордюри бувають кількох типів і небезпечні вони по-різному. Найнебезпечніші – невисокі (або середньої висоти) кам'яні бордюри з гострим прямим кутом, на який намагаються заїхати під кутом і з розгону. Саме паркування під гострим кутом і з розгону стають причиною пошкодження шин. Заїжджати на бордюр слід плавно і під якомога більшим кутом (ближче до 90 град.).

Трамвайні та залізничні рейки, що виступають над дорогою, дуже небезпечні як для автомобілів, так і для мотоциклістів і велосипедистів. Більш небезпечними є трамвайні колії, оскільки вони мають гостріші краї. Якщо не зменшити швидкість на переїзді такої перешкоди (більше ніж на 4-5 см), можна легко порізати шини і деформувати диск. Переїжджати ці перешкоди на дорозі слід не кваплячись і під якомога більшим кутом (ближче до 90 град.). Метал

рейок, як правило, відполірований, тому шини можуть ковзати. Мотоциклістам і велосипедистам це особливо небезпечно, оскільки призводить до падіння цих транспортних засобів.

Калюжі приховують дві небезпеки. По-перше, під ними можуть бути ями, що стануть причиною пошкодження шин і навіть вузлів підвіски автомобіля. По-друге, глибокі калюжі можуть стати причиною потрапляння води в повітрозабірник двигуна, що призведе до гідроудару. У цьому разі дорогого капітального ремонту мотора не уникнути. Тому якщо ви побачили на вашому шляху незнайому калюжу, краще максимально зменшити швидкість. Це також необхідно для запобігання аквапланування, коли між протектором шини та дорогою виникає шар води, що перетворює автомобіль в об'єкт руху за інерцією.

Велике каміння та цегла, що випали з кузовів будівельних самоскидів, у разі наїзду на них практично завжди стають причиною пошкодження шин і дисків, а також пластикових елементів нижньої частини кузова автомобіля. Отже, побачивши таку перешкоду на дорозі, необхідно її об'їхати. А найкраще – зупинитися і прибрати її з дороги, щоб унеможливити ДТП з іншими учасниками дорожнього руху.

На регіональних трасах часто можна побачити на дорогах розсипаний або «затягнутий» з узбіччя щебінь, пісок або ґрунт, розкиданий сільгосптехнікою, що виїжджала з полів. Ці ділянки теж дуже небезпечні, оскільки все, що потрапляє в пляму контакту між протектором шини та дорогою стає причиною збільшення гальмівного шляху і значного погіршення керованості. Побачивши таке «сміття» на дорозі, слід вжити всіх необхідних заходів для виключення різких маневрів і екстрених гальмувань.

Переміщення військового автомобіля здійснюється за допомогою колісних рушіїв з гнучким протектором, які на шляхах з порушенням норм ДСТУ не в повній мірі задовольняють виконанням військових завдань в зоні наближених до бойових так як виникає невідповідність між коефіцієнтом зчеплення та навантаження військового автомобіля. Основним недоліком являється недосконале вивчення впливу деформованої шини на підвищення тягових можливостей колісного рушія

Нами, для встановлення закону впливу деформованої частини шини колісного рушія на коефіцієнт зчеплення із шляхом, застосовано закон збереження енергії при зіткненні колісного рушія з перпоною, кінетична енергія автомобіля буде перетворена в теплову завдяки деформації шини при наїзді її на перепону. Згідно цього нами запропонована завдяки якій можна заздалегідь підготувати військовий автомобіль до виконання завдання.

При проведенні досліджень були виявлені невраховані раніше навантаження впливу стиснутої шини на змінення значення коефіцієнта зчеплення шини колісного рушія з дорогою та появу прискорення колісного рушія, також виявлено вплив вихідних параметрів та оточуючого середовища деформованої частини шини колісного рушія автомобіля на коефіцієнт зчеплення шини із дорогою.

Зміна швидкостей деформованої частини шини колісного рушія викликає появу прискорення Коріоліса. На такі зміни швидкості авторами запропонована формула для обчислення прискорення деформованої частини шини автомобіля.

Встановлено степеневу залежність величини деформованої частини шини від величини плеча колеса колісного рушія і ця степінь від'ємна.

Писарев Анатолій, канд. військ. наук, доц.

Радченко Ігор, канд. військ. наук, доц.

Лисенко Олександр

Національна академія Національної гвардії України (м. Харків)

АНАЛІЗ ОСНОВНИХ ПРИНЦИПІВ СУЧАСНОЇ СИСТЕМИ ХІМІЧНОГО, БІОЛОГІЧНОГО РАДІОЛІГІЧНОГО ТА ЯДЕРНОГО ЗАХИСТУ ВІЙСЬК

Для інтеграції в колективну систему безпеки та набуття в ній членства, ЗС України необхідно досягнути певного рівня сумісності, поступово впроваджуючи стандарти і процедури НАТО. Сучасні умови підготовки та ведення бойових дій, які підтверджені перебігом подій щодо відсічі збройної агресії Російської Федерації обумовлюють необхідність

створення сучасної системи хімічного, біологічного, радіологічного та ядерного (ХБРЯ) захисту військ Збройних Сил України, яка буде здатна гарантовано виконувати завдання ХБРЯ захисту у різних умовах обстановки, забезпечити взаємосумісність зі збройними силами країн-членів НАТО. ХБРЯ захист військ є одним із основних видів оперативного (бойового) забезпечення застосування ЗС України який включає комплекс узгоджених за метою, завданнями, місцем і часом організаційних, оперативних, технічних і спеціальних заходів, що організовуються і здійснюються з метою виключення або максимального зменшення втрат військ та створення їм сприятливих умов для виконання поставлених завдань в умовах використання або загрози використання ХБРЯ зброї або пристроїв, посилення їхнього захисту від високоточної та інших видів зброї (засобів розвідки) та ураження противника застосуванням аерозолів та посилення вогневого ураження противника застосуванням вогнеметів. Крім того, комплекс завдань та заходів ХБРЯ захисту військ може виконуватися для запобігання та ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру, пов'язаних з розповсюдженням радіоактивних та небезпечних хімічних речовин. Вплив уражаючих факторів ЗМУ або руйнування ХБРЯ небезпечних об'єктів може призвести до втрат військ та порушити хід виконання бойових завдань щодо досягнення цілей операції або поставити під загрозу зриву її проведення. ЗС України повинні бути готові до проведення операцій в умовах ризику реалізації (виникнення) ХБРЯ загрози.

У ході планування, організації та виконання завдань та заходів ХБРЯ захисту в операціях необхідно враховувати принципи ХБРЯ захисту.

До основних принципів ХБРЯ захисту належать:

ефективність (відповідність) реагування на реалізацію ХБРЯ загроз на основі трикомпонентного підходу;

безперервність моніторингу та оцінки ХБРЯ загроз;

управління ризиками ХБРЯ загроз, як основа ХБРЯ захисту;

оптимальний розподіл сил та засобів ХБРЯ захисту з урахуванням пріоритету бойових завдань військ (сил);

здатність реагувати на швидкозмінну оперативну та ХБР обстановку (гнучкість, комплексність, масштабність);

постійна готовність військ (сил) до виконання завдань ХБРЯ захисту;

стійкість до реалізації ХБРЯ загроз з урахуванням додаткових логістичних ресурсів.

Обов'язком командирів всіх рівнів є планування, організація, впровадження завдань та заходів ХБРЯ захисту щодо уникнення та мінімізації уразливості особового складу військ (сил), підрозділів, об'єктів, озброєння та військової техніки з метою збереження темпу (динаміки) їх дій та встановленої ефективності виконання бойових завдань. Питання ХБРЯ захисту повинні бути обов'язково враховані у ході планування застосування військ (сил), ураховуючи залучення, розподіл сил і засобів ХБРЯ захисту та їх своєчасне розгортання. Повинно бути розуміння того, що крім виживання та самозахисту саме цей фактор може визначати, чи можливо взагалі продовжувати операцію.

Писарев Анатолій, канд. військ. наук доц.

Лисенко Олександр

Національна академія Національної гвардії України (м. Харків)

УПРАВЛІННЯ СИЛАМИ І ЗАСОБАМИ РОЗВІДКИ БРИГАДИ ОПЕРАТИВНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ПРИ ВИКОНАННІ БОЙОВИХ ЗАВДАНЬ

Розвідка Національної гвардії України – це найважливіший вид забезпечення службово-бойової діяльності (бойових дій), який організовується та проводиться у будь-яких умовах з метою збору і добування відомостей про оперативну обстановку, дії злочинних угруповань (злочинні організації), особливо небезпечних озброєних злочинців, незаконні збройні формування, діючого або вірогідного противника, місцевість й погодні умови в інтересах підготовки і успішного виконання функцій та завдань покладених на Національну гвардію

України, Міністерство внутрішніх справ України, у взаємодії з іншими правоохоронними органами та військовими формуваннями, а також для знешкодження розвідувально-диверсійних груп та силового припинення терористичних проявів.

Безпосередня відповідальність за виконання всіх заходів з організації та ведення розвідки покладається на відділення (відділ) розвідки штабу з'єднання (військової частини), начальника відділення розвідки штабу, начальників родів військ та служб за своїми видами розвідки.

Відділення (відділ) розвідки штабу з'єднання (військової частини) оперативного призначення, яку очолює начальник відділення (відділу) розвідки штабу складається з:

- групи координації;
- групи збору інформації.

У відділенні розвідки штабу службові завдання між офіцерами розподіляються начальником відділення відповідно зі штатом, напрямком діяльності, з рівнем підготовки та діловими якостями офіцерів.

Управління силами та засобами розвідки здійснюється з пункту управління начальника відділення розвідки штабу з'єднання (військової частини). Для роботи на пункті управління начальника відділення розвідки штабу з'єднання (військової частини) крім офіцерів відділення можуть залучатися командир роти розвідки або його заступники.

Обсяг роботи офіцерів відділення розвідки штабу з'єднання (військової частини) на пункті управління, в будь-яких умовах обстановки полягає у вирішенні чотирьох основних завдань:

- Перше – збір, вивчення і доповідь даних командиром для прийняття ним рішення;
- друге – планування застосування сил і засобів розвідки;
- третє – доведення завдань розвідки до виконавців (штабів і розвідувальних підрозділів);
- четверте – контроль за виконанням заходів і завдань розвідки.

Перелік заходів, які виконуються кожним офіцером відділення розвідки, начальник відділення розвідки з'єднання (військової частини) розробляє завчасно. При цьому успіх роботи його пункту управління багато в чому залежатиме від уміння правильно визначити головну мету бойової роботи на тому чи іншому етапі дій підрозділів. Так, при плануванні бойових дій головна мета діяльності офіцерів відділення розвідки штабу на пункті управління начальника відділення розвідки з'єднання (військової частини) – забезпечити командира необхідними даними для прийняття рішення на бій і створити умови для своєчасної та якісної підготовки розвідувальних підрозділів до виконання бойових завдань.

Залежно від обстановки начальник розвідки штабу з'єднання (військової частини) особисто чи через групу координації планує застосування сил і засобів розвідки, доводить завдання розвідки до виконавців (штабів батальонів і підрозділів (органів) розвідки), здійснює контроль за виконанням заходів та завдань розвідки.

Старший офіцер групи збору інформації збирає дані про противника від підлеглих підрозділів, інформує їх про противника перед сусідніми з'єднаннями (військовими частинами, підрозділами) і даних, що надходять від органів розвідки з'єднання (військової частини).

Перший офіцер групи збору інформації збирає наявні розвідувальні відомості від начальників родів військ і служб, доводить до них інформацію про противника, що надійшла на адресу начальника розвідки, розробляє проекти розвідувальних донесень в вищестоящий штаб.

Другий офіцер групи збору інформації збирає дані від розвідувальних підрозділів, що діють в своєму тилу (взвод радіорозвідки, спостережні пости, пост прийому даних повітряної розвідки).

В бою крім управління своїми органами розвідки начальник відділення розвідки штабу з'єднання (військової частини) повинен в обов'язковому порядку приймати доповіді начальників розвідки сусідніх з'єднань (військових частин), бо тільки на основі володіння загальною обстановкою він може робити обґрунтовані висновки про характер дій противника перед своїм з'єднанням (військовою частиною).

З досвіду бойової діяльності, з метою розвитку та вдосконалення організаційно-штатної структури органів управління розвідкою НГУ, виникла необхідність в розгортанні взводу управління начальника відділення розвідки штабу (командира роти розвідки спеціального призначення).

Взвод управління начальника відділення розвідки штабу призначений для обслуговування бойової роботи, ведення розвідки спостереженням, забезпечення зв'язку, охорони та оборони пункту управління начальника розвідки в оперативно-тактичній ланці. Він складається з: екіпажу командирської машини і відділення управління; відділення розвідки спостереженням; відділення матеріально-технічного забезпечення.

Для застосування за призначенням, органи управління та підрозділи розвідки повинні бути постійно готові в складі з'єднань, військових частин і підрозділів Національної гвардії або самостійно, у взаємодії зі з'єднаннями, військовими частинами та підрозділами інших родів військ і видів ЗС України, ІВФ та ПрО, виконувати поставлені бойові (розвідувальні, спеціальні) завдання в будь-яких умовах обстановки характерними для них способами і методами.

Пістряк Петро, канд. військ. наук, доц.

Мартинів Ігор

Національна академія Національної гвардії України (м. Харків)

ДОСЛІДЖЕННЯ ВІДПОВІДНОСТІ СТРІЛЕЦЬКОЇ ЗБРОЇ ВІТЧИЗНЯНИХ СИЛ БЕЗПЕКИ ВИМОГАМ ПРАКТИКИ ЩОДО ПРИХОВАНOSTІ ЗАСТОСУВАННЯ

На даний час на озброєнні у секторі безпеки і оборони перебувають дві групи малошумної зброї та приладів зменшення рівня звуку пострілу (ПЗРЗП): такі, що залишилися у системах озброєння силових структур України з часів СРСР та такі, що прийняті на озброєння за часів незалежності.

До них відносяться: стрілецький комплекс 7,62 мм АКМ з ПБС-1, 5,45 мм автомат АКСБ-74У з глушником типу ПБС-3 та АКСБ-74У з глушником типу ПБС-4, 9 мм гвинтівка ВСС «Гвинторіз», безшумний стрілецький комплекс на базі автомата А-91 трьох типів різних калібрів та 9 мм автомат АС «Вал». 9 мм пістолет безшумний ПБ індекс (6П9) та 9 мм автоматичний пістолет АПБ індекс (6П13) для військових розвідувальних груп. Усі ці зразки малошумної зброї знаходиться на озброєнні сил безпеки та оборони України.

На теперішній час у зв'язку з ситуацією, що склалася на території України, на озброєнні сил безпеки та оборони представлені чисельні зразки ПЗРЗП які розроблялися як відомими так і молодими компаніями. Зазначені зразки малошумної зброї та ПЗРЗП розроблені для сил оборони та забезпечують прийнятні характеристики шуму пострілу на відстанях, що близькі до прицільної, тобто від 250 до 420 м. Проте під час виконання службово-бойових завдань силами безпеки завдання та характеристики цілей по відношенню до завдань сил оборони є іншими. Відстані до цілей можуть бути в декілька разів менше, від 50 до 100 метрів. Отже, існуючі зразки малошумної зброї та ПЗРЗП не зможуть забезпечити скритність застосування зброї з відповідними негативними наслідками виконання вогневого завдання.

Також треба розуміти що всі ПЗРЗП відрізняються один від одного, як за конструкцією так і за тактико-технічними характеристиками, проте, якщо брати зниження рівня звукового тиску або шуму пострілу, як це вказуються на офіційних сайтах компаній, то у деяких приладах, ці значення однакові або варуються від 20-40 дБ, що не є логічним. Так наприклад КНВО «ФОРТ» вказує на офіційному сайті наступну інформацію, - розроблений ПЗРЗП для різних пістолетів «Форт-14ПП» та «Форт-14ТП» в котрих різні калібри, довжина стволів, та загальна довжина пістолетів, при цьому зменшення рівня звуку пострілу в обох випадках однакові на 25 дБ. Аналогічна ситуація у компаній ASTUR, ІБІС, ЗБРОЯР та інших.

Поряд із цим у наведених вище підприємств не вказано і не визначено, за якою методикою визначалося зниження звуку пострілу, а також які саме характеристики шуму пострілу враховувалися у процесі виробництва відповідних приладів.

Окремим питанням, є те, що не зрозуміло, чи можна порівнювати падіння характеристик шуму на одну величину для різних діапазонів, наприклад (140 → 120, 130 → 110, 170 → 150 ..дБ). Також піддається сумніву застосування ПЗРЗП, та глушників, які не пройшли державні випробування та не прийняті на озброєння до сектору безпеки та оборони.

Вказані аргументи не дають можливості застосувати певний, найбільш підходящий глушник або ПЗРЗП у певній обстановки виконання завдань силами безпеки. У такому

випадку для свідомого вибору ПЗРЗП або глушників необхідно мати обґрунтовані вимоги до характеристик шуму пострілу, які забезпечують приховане застосування зброї у певних умовах. Але на сьогодні таких вимог не має.

Виробники розробляють ПЗРЗП та глушники в ініціативному порядку та пропонують свої вироби, ілюструючи лише порівняне зниження шуму пострілу з використанням приладів та без нього. Що не дає в повній мірі обрати відповідний ПЗРЗП або глушник з числа тих, що пропонується ринком які би найвірогідніше забезпечували приховане виконання силами безпеки специфічних вогневих завдань в конкретних умовах обстановки.

Подригало Михайло, д-р техн. наук, проф.

Гармаш Вячеслав

Національна академія Національної гвардії України (м. Харків)

ПІДВИЩЕННЯ ПОКАЗНИКІВ КЕРОВАНOSTІ АВТОМОБІЛІВ З ЕЛЕКТРОМОТОР-КОЛЕСАМИ ПЕРЕДНЬОГО ПОВОРОТНОГО МОСТУ

У даній доповіді проведено аналіз показників керованості двохвісної машини з переднім поворотним мостом при створенні різниці крутних моментів на передніх колесах. Визначено, що показники керованості й поворотності (кутове прискорення й кутова швидкість) при передньому поворотному ведучому мосту та створенні на його колесах різниці крутних моментів вище, ніж у випадку рівності зазначених моментів. Досліджено вплив закону зміни різниці крутних моментів на кінематичні параметри повороту автомобіля. Визначено, що при кожному із трьох законів зміни різниці крутних моментів відносна кутова швидкість повороту автомобіля із часом зростає. Отримані аналітичні залежності дозволяють проводити оцінку керованості автомобілів з переднім поворотним ведучим мостом при створенні різниці крутних моментів на його колесах.

В останні роки у світі широке розповсюдження отримали автомобілі з електричним і гібридним приводом ведучих коліс. Для широкого класу колісних транспортних засобів із комбінованим електромеханічним приводом є можливість виконання переднього мосту поворотним, що дозволяє підвищити їх маневреність. Застосування роздільного керування електродвигунами переднього поворотного ведучого мосту дозволяє здійснити керування поворотом машин за рахунок створення різниці дотичних реакцій на передніх колесах.

Запропоноване рульове керування є системою із двома ступенями свободи, оскільки на її вході створюються два незалежні керуючі впливи – поворот кермового колеса й створення різниці крутних моментів на передніх колесах. Тому, розв'язання поставленої задачі здійснювалося з використанням моделі складного руху. Слід зазначити, що розглядалися «тверді» колеса автомобіля. При дослідженні руху автомобіля з еластичними в бічному напрямку колесами, необхідно використовувати модель багатокомпонентного складного руху, що складається з одного переносного й двох відносних рухів. Другим відносним рухом є рух, обумовлений деформацією шин при їхньому бічному відводі.

Результати представленого дослідження можуть бути корисні інженерам та аспірантам, що займаються розглянутою проблемою.

Поповіченко Олександр, канд. військ. наук, доц.

Кліменко Віталій

Військова академія (м. Одеса)

ДО ПИТАННЯ ВЗАЄМНОЇ ЗАЛЕЖНОСТІ РОЗВИТКУ ОЗБРОЄННЯ ТА ЗМІН У ТАКТИЦІ

Набутий ЗС України досвід ведення бойових дій з російським агресором показує зміни у тактиці дій військ, що полягають у застосуванні космічних засобів розвідки для виконання тактичних завдань, збільшенні ролі інформаційної боротьби в інтересах досягнення успіху бою (дій), пріоритетності застосування високоточних засобів ураження і високотехнологічних зразків озброєння та військової техніки. Проте, не зважаючи на перенесення противником основних

зусиль ураження з повітря і дальнє вогневе ураження – основний обсяг завдань щодо ведення бою (дій) покладається в першу чергу на загальновійськові частини і підрозділи, які здатні займати та тривалий час утримувати райони і рубежі з метою закріплення досягнутого успіху.

Тактика, як складова воєнного мистецтва, повинна досліджувати зміст і характер сучасного бою та інших форм тактичних дій, розкривати закономірності і принципи ведення збройної боротьби силами і засобами тактичного рівня та розробляти відповідні практичні рекомендації військовим частинам і підрозділам. Вона поділяється на загальну тактику та тактику видів Збройних Сил, родів військ і спеціальних військ.

Загальна тактика виступає як фундаментальна складова, що вивчає закономірності загальновійськового бою та виробляє рекомендації щодо його підготовки і ведення сумісними зусиллями військових частин і підрозділів різних видів Збройних Сил, родів військ і спеціальних військ. Дослідження військових фахівців та міжнародний історичний досвід розвитку збройних сил показує беззаперечний вплив розвитку озброєння і військової техніки на загальну тактику та зворотній вплив загальної тактики на розвиток сил і засобів ведення збройної боротьби.

Оцінюючи сучасні напрямки розвитку озброєння і військової техніки, можемо констатувати, що пріоритети надалі отримують переважно далекобійні і високоточні засоби вогневого ураження. Зміни показників сучасного загальновійськового бою, як показує аналіз бойових дій, в першу чергу відбуваються по лінії збільшення його глибини. Підвищенню ефективності управління сприяє надання в реальному часі інформації на дисплеї робочих місць командирів тактичного рівня. Впровадження в тактичну ланку управління систем супутникового зв'язку, застосування локальних мереж прихованого зв'язку і відображення інформації на персональних ЕОМ (планшетах), підключення до їхніх мереж обміну даними старших командних інстанцій забезпечує мінімальний час і високу точність прив'язки місцезнаходження підпорядкованих сил і засобів, виходу підрозділів, бойових машин, авіації в райони виконання бойових завдань, зменшує час реакції на зміну бойової ситуації та підвищує своєчасність і точність вогневого ураження об'єктів противника.

Серед напрямків розвитку ОВТ за досвідом протистояння збройному нападу РФ можливо зазначити наступні: розвиток систем розвідки і ураження, які функціонують у реальному масштабі часу із застосуванням далекобійної зброї, яка дозволяє уражати противника без заходу в зони його можливого впливу; створення перспективної бойової броньованої машини (у зв'язку із необхідністю уніфікації бойових машин, підвищення захищеності і мобільності); створення індивідуальних бойових систем (в зв'язку із перенесенням основної ваги завдань із застосування в бою великих за чисельністю формувань до дій невеликих мобільних бойових груп).

Бойовий досвід показує, що навіть менші за чисельністю, але які будуть оснащені найсучаснішими видами озброєння і техніки зможуть нарівні протистояти і нав'язати дальній вогневий бій великим, важко рухливим з'єднанням і частинам протилежної сторони, що оснащені зброєю минулих поколінь, і виграти не тільки конкретний бій, а і війну взагалі.

У зворотному напрямку впливу тактики на розвиток озброєння, військової і спеціальної техніки можливо позначити наступні проблемні питання, які потрібно дослідити: поділення відділення Десантно-штурмових військ і Морської піхоти на 2-3 секції (тактичні групи) та доцільність і можливість оснащення підрозділів бойовими легкоброньованими колісними машинами (далі – БЛКМ) транспортабельними для гелікоптерів; розроблення для ВМС ЗС України швидкісних десантно-висадочних засобів вантажопідйомністю до трьох БЛКМ (на відділення); введення до штату кожної роти ДШВ і Морської піхоти мінометного взводу 60-мм мінометів та власних засобів ППО (ПЗРК); підвищення в бойовому комплекті артилерійських засобів (гармат, мінометів) частки високоточних боєприпасів, особливо у складі підрозділів ДШВ і морської піхоти тощо.

Таким чином досвід ведення бойових дій на Сході України з 2014 року та війни проти РФ з 24.02.2022 показує, що тактика залишається самою динамічною областю воєнного мистецтва. Тому зміни в ній відбуваються все скоріше в міру прискорення технічного прогресу, вдосконалення засобів збройної боротьби і покращання морально-бойових якостей особового складу військових частин і підрозділів. Вона максимально наближена до практичної

діяльності військ, тому від рівня її розвитку та оснащення сучасним озброєнням, військовою і спеціальною технікою, якості тактичної підготовки офіцерів, штабів і військ залежить успіх воєнних дій у цілому. Ведення бойових дій ЗС України на відбиття агресії РФ переконливо показує, що не дивлячись на масоване застосування ЗС РФ могутньої високоточної зброї, успіх у значній мірі залежить від результатів тактичних дій військових частин і підрозділів ЗС України, ІВФ та ПрО, які отримують та вміло застосовують сучасну високотехнологічну зброю стандартів НАТО.

Також слід зазначити, що найбільш актуальним проблемним питанням для ДШВ і Морської піхоти, яке потребує розв'язання якомога скоріше – прийняття власного комплексу Бойових статутів для батальйону, роти, взводу і відділення, які повинні: враховувати призначення, завдання і особливості цих родів військ; базуватись на набутому бойовому досвіді і змінах у озброєнні; бути адаптовані до стандартів, процедур і критеріїв НАТО; відповідати загальній тактиці; забезпечувати командира підрозділу відповідного рівня базовою інформацією та методичними рекомендаціями щодо підготовки та ведення бою (дій) в сучасних умовах із застосуванням високотехнологічного озброєння.

Сівак Вадим, д-р техн. наук, проф.

Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького
Ляшенко Володимир, канд. техн. наук, СД

Кіпріанов Олександр

Державний науково-дослідний інститут випробувань і сертифікації
озброєння та військової техніки

МЕТОДИКА ВИЗНАЧЕННЯ ПАРАМЕТРІВ РУХУ ВІЛЬНО ПАДАЮЧИХ ТІЛ З ВИКОРИСТАННЯМ ЦИФРОВИХ ЗАСОБІВ ВІДЕОЗЙОМКИ

Існуюча нормативно-методична документація регламентує порядок визначення параметрів руху вільно падаючих тіл за результатами кінозйомки і не розглядає питань, які пов'язані з використанням сучасної цифрової техніки. Використання кіноапаратів та аналогових відеокамер на сучасному етапі викликає деякі труднощі, пов'язані як з апаратурою реєстрації, так і з носіями інформації. Складність процесів проведення кінозйомки, обробки кіноплівки, зняття результатів з негативів не завжди гарантує достовірність отриманих результатів. На високу вартість проведення самих стрибків (скидань манекенів або платформ) накладаються витрати, пов'язані на придбання фотоплівки та фотохімічну обробку плівки.

У той же час, розвиток цифрових відеокамер дозволяє використовувати їх в якості засобів реєстрації при проведенні випробувань. Впровадження цифрових засобів відеореєстрації дозволяє суттєво скоротити час на проведення обробки результатів випробувань. Відсутні затрати часу на фотохімічну обробку плівки, відпадає потреба у проекційній апаратурі, спрощується процес прив'язки вимірювальної техніки до єдиного часу, а при наявності вбудованого GPS-модуля та Wi-Fi-модуля, можливість координатно-часової прив'язки на місцевості та синхронного управління (ввімкнення, запис/стоп запису, вимкнення) всіма відеокамерами одночасно в часі, отримання в післясеансній обробці інформації про час UTC та місце положення камери або об'єкту, на якому ця камера встановлена, виключення присутності людини безпосередньо на об'єкті або біля об'єкту випробувань.

При проведенні випробувань зі скидання парашутистів (манекенів, платформ) в якості оптичних засобів реєстрації використовуються цифрові відеокамери формату Mini-DV. Відеокамера має стандартний набір функцій: режими фокусування: автоматичний, ручний, блокування авто фокусування; система виміру експозиції: точкова, центральнозважена, оцінна; управління експозицією: автоматичний пріоритет діафрагми, автоматичний пріоритет витримки, автоматична, блокування автоекспозиції; інтерфейси: IEEE 1394, USB 2.0, S-Video, відео-аудіо вихід/вхід; носій інформації: 8-ми міліметрова відеокасета або HDD. Мають бути забезпечені характеристики (не гірше): масштабування відео зображення: оптичне збільшення / разом із цифровим збільшенням – 10× / 700×; розмір ПЗС матриці від 1,2 мега пікселів, що дозволяє одержувати відеофільми натурального розміру від 720×576 точок роздільною

здатністю (72-96) точок на дюйм; частота зйомки 25 кадр/с; прописування відносного і абсолютного часу зйомки до структури кадру; можливість синхронізувати час зйомки від зовнішнього пристрою. На відеокамері має бути роз'єм для встановлення її на штатив. Практика проведення відеозйомки свідчить, що навіть при використуванні штатива і жорсткій фіксації камери, внаслідок впливу зовнішніх чинників, величина зсуву характерного орієнтиру складає до 10 пікселів по напрямку польоту і до 3 пікселів по висоті для одного кадру. Зсуви камери по напрямку викликані головним чином інстинктивним бажанням оператора супроводжувати об'єкт, зсув по висоті викликані безпосереднім впливом оператора на камеру. При проведенні відеозйомки місце встановлення відеокамери повинне бути обрано таким чином, щоб забезпечувалась зйомка усього процесу з моменту відділення парашутиста (манекену, платформи) від ЛА до моменту приземлення. Відеозйомка повинна проводитись зі штатива, встановленого на відстані від 50 м до 300 м від проекції курсу ЛА на площадку приземлення. Встановлення засобів відеореєстрації повинно бути здійснено за допомогою нівелірувальних засобів на штативі. При зніманні приземної ділянки траєкторії, з метою подальшого визначення вертикальної та горизонтальної складової швидкості, засоби реєстрації повинні бути зафіксовані у горизонтальній та вертикальній площині. Зйомка повинна починатись за декілька секунд до відділення від ЛА парашутиста (манекена, вантажу та ін.) і закінчуватись через декілька секунд після приземлення. При зйомці парашутистів з манекенами, або при скиданні платформ, відеокамера повинна бути встановлена з навітряного боку відносно курсу ЛА.

Встановлення оператора з навітряного боку знижує погрішність вимірювань. Якщо дозволяють умови, необхідно встановити на місцевості орієнтири, наприклад щити або віхи з визначеними геометричними характеристиками (висота, довжина, відстань між ними). Парашутист повинен бути вдягнутий у контрастний костюм, який дозволяє легко його ідентифікувати на фоні неба та місцевості, на платформі (вантажу) повинна бути нанесена смуга із біло-чорних (жовто-чорних) квадратів.

Забороняється використовувати зум відеокамери на кінцевій ділянці траєкторії. Перед проведенням залікових стрибків (скидань) виконується попередній стрибок для перевірки працездатності обладнання та врахування місцевих особливостей. Для отримання відеоінформації з якнайкращими для даного виду дешифрування інформаційними можливостями, визначальне значення на проведення відеозйомки мають вплив природні умови (вигляд ландшафтів, освітленість місцевості), розмірності і відбивні здатності об'єктів, вибір масштабу, технічних засобів і режимів зйомки. Ефективність дешифрування, тобто розкриття інформації, що міститься на знімках, визначається особливостями об'єктів зйомки і характером їх передачі при відеозйомці (дешифровочними ознаками), досконалістю методики роботи, оснащеністю приладами і властивостями виконавців дешифрування. До виконавців дешифрування пред'являються особливі професійні вимоги відносно сприйняття яскравих і кольорових контрастів, а також здібностей до ефективного розпізнавання та визначення об'єктів по їх специфічному зображенню на знімках. Разом з цим вони повинні знати особливості роботи парашутної системи і мати відомості про умови проведення її зйомки. Обробка матеріалів вимірювань розподіляється на первинну та вторинну. До первинної обробки відноситься процес оцифрування, розкадрування та зняття необхідних координат. До вторинної обробки відноситься безпосередній розрахунок параметрів руху та статистичний аналіз результатів випробувань.

Федічев Андрій

Військова академія (м. Одеса)

ВИКОРИСТАННЯ ЛЕГКИХ ТАКТИЧНИХ АВТОМОБІЛІВ ДЛЯ ПОСИЛЕННЯ БОЙОВИХ МОЖЛИВОСТЕЙ ПІДРОЗДІЛІВ В УМОВАХ ДЕФЕЦИТУ ВАЖКОГО ОЗБРОЄННЯ ПІД ЧАС ВЕДЕННЯ ПОВНОМАШТАБНОЇ ВІЙНИ

Сучасні війни, це перш за все використання технологій, які прискорюють прийняття рішень на полі бою, в разі покращують точність боєприпасів, забезпечують безперервний вогневий вплив на підрозділи тощо.

Сьогодні легкі та швидкісні військові транспортні засоби набувають все більшого значення. Через свою спрощену конструкцію, відносно дешеву вартість, можливість швидкого виготовлення та ремонту. Армії багатьох країн світу мають на озброєні квадроцикли і «баггі» або легкі тактичні автомобілі. Такі транспортні засоби активно використовуються в арміях деяких держав, та постійно удосконалюються.

Одним з найактивніших експлуатантів легких тактичних автомобілів є збройні сили США. На озброєнні перебуває понад 20 моделей, виробництва різних компаній. Перший серійним армійський «баггі» було випущено у 1982 році, FAV – Fast Attak Vehicle. «Дебютом» застосування цих машин стало проведення операції «Буря в пустелі». Де легкі тактичні автомобілі використовувались для проведення розвідки, наведення високоточної зброї та коректування вогню по різноманітним цілям. Маючи величезну швидкість на пересіченій місцевості, малі розміри малі підрозділи легко проникали в тил підрозділів противника й коректували вогонь ракетних систем, важкої артилерії та авіації.

В ізраїльських збройних силах проаналізувавши застосування «баггі» у військових конфліктах вирішили додати важкої зброї для посилення своїх сухопутних підрозділів. У 2016 році вони почали встановлювати на них ракетні установки Spike NLOS на вісім ракет. Таке поєднання дасть можливість отримати мобільний і дешевий транспортний засіб, здатний знищувати різноманітні ворожі цілі на відстанях до 25 кілометрів. Також така концепція дозволяє наситити підрозділи даним озброєнням в дуже короткі терміни без значних витрат на виробництво та навчання особового складу.

В російській армії в 2021 році було ухвалено рішення про створення підрозділів, оснащених легкими тактичними автомобілями, у складі повітряно-десантних військ, морської піхоти та сухопутних військ. Була створена та прийнята на озброєння базова машина «Сармат», в рамках ДКР «Стріла». Планується мати машини вогневої підтримки, протитанкові та зенітні комплекси, ремонтні та манийш постачання.

Нинішній етап війни з російською федерацією, з масовим застосуванням безпілотних літальних комплексів, як розвідувальних так й ударних – гостро поставив питання про збільшення маневреності піхотних підрозділів на полі бою без втрати вогневої потужності.

В умовах майже зруйнованої промисловості, налагодження виробництва важких транспортних та бойових машин для підрозділів Збройних Сил України не можливий. Постачання від країн партнерів БМП, БТР, ЛБА не дозволить забезпечити необхідну кількість в кожен підрозділ. Тим паче відновлювати (ремонтувати) їх в польових умовах. Відповіддю на таку складну проблему, як збільшення мобільності піхотних підрозділів на полі бою є саме легкі тактичні машини або «баггі».

Такі машини мають цілу низьку переваг перед тими ж пікапами. Вони значно дешевші, мобільніші, можуть легко пройти мінним полем, просуватись в зонах зруйнованих будинків через свою малу вагу, транспортуватися по декілька на гелікоптері, переправлятися через водні перешкоди на плотах, мають більшу швидкість на пересіченій місцевості.

Власне, баггі – це проста і дешева машина на базі частин та агрегатів серійних легкових автомобілів. Його виробництво не потребує значних ресурсів й може вироблятися у будь-якому гаражі за ціною, яка менша за новий пікап у шість разів. Й орієнтовно матиме вартість 5 тис. доларів США в порівняння, середня вартість нового пікапа 25-30 тис. доларів США. Додатково час на надходження до підрозділу може становити від 2-х до 4-х місяців.

Масове виробництво легких тактичних машин дозволить підвищити маневреність піхотних підрозділів та надати необхідну вогневу підтримку, через встановлення важких кулеметів автоматичних гранатометів, ПТРК до рівня недосяжного для більшості джипів. Завдяки швидкості, прохідності та економічності, як при виробництві так й при експлуатації можливе створення штурмових груп й використання тактики британських підрозділів SAS всіма підрозділами Збройних Сил України.

Висока маневреність на полі бою в поєднанні з вогнем забезпечить більшу живучість наших піхотних підрозділів, пришвидшить звільнення окупованих територій та надасть перевагу над чисельність противника у важкому озброєнні. Чим швидше буде прийнято

рішення та налагоджено виробництво тим самим буде забезпечено перевагу над ВПК росії. Яка в умовах жорстких санкцій також буде шукати рішення для поповнення втрат у озброєнні та забезпеченні переваги на полі бою.

Фірсов Андрій.,

Олло Василь, канд. пед. наук, доц.

Маліков Валерій

Янюк Сергій, канд. наук здерж. упр., доц.

Військова академії (м. Одеса)

ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОВЕДЕННЯ РЕМОНТНИХ РОБІТ ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ СЛУЖБИ ПАЛЬНОГО

Сучасний стан забезпечення технічними засобами служби пального, зокрема автомобільним засобами заправки та транспортування пального приводиться на підвищення важливості своєчасного проведення технічного обслуговування та ремонту вищезазначений технічних засобів служби пального.

Скрутне становище щодо забезпечення Збройних Сил України привело до того, що на протязі останніх декілька десятиліть кошторисом МОУ передбачалось у більшості випадків грошове забезпечення особового складу та закупку пально-мастильних матеріалів та продуктів харчування.

Виходячи з такого стану справ, станом на початок 2014 року самими новітніми автомобільними засобами, які масово надходили у військові частини Збройних Сил України, були паливозаправники які були виготовлені у 1991 році. На той час самим новим технічним засобам служби пального було вже 23 роки.

З початку 2014 року у військові частини почали надходити нові автомобільні засоби заправки та транспортування пального в кількості, що не задовольняла оновлення всіх паливозаправників, які на теперішній час знаходяться у Збройних Силах України.

Виходячи з вищезазначеного, на перший план виходить задача підтримання паливозаправників у працездатному стані. Для цього необхідно по можливості зменшувати щорічне використання моторесурсу на паливозаправниках, по можливості налив та злив паливозаправників здійснювати сторонніми насосами або самозливом. Якісно та своєчасно планувати та проводити технічне обслуговування та ремонти.

Технічне обслуговування паливозаправників у військовій частині організується та проводиться силами та засобами ремонтних підрозділів військової частини з залучення водіїв технічних засобів. Сучасний стан справ з укомплектуванням військових частин особовим складом веде до того, що фахова підготовка водіїв паливозаправників та фахівців ремонтних підрозділів військових частин знаходяться не на належному рівні. Низька компетентність особового складу також приводить до зниження якості проведення технічного обслуговування та ремонту, який проводиться у військовій частині, що у свою чергу тягне за собою передчасний вихід з ладу технічних засобів служби пального.

Знаходження військових частин у районі проведення бойових дій, та напружений графік експлуатації технічних засобів служби пального не сприяє якості та своєчасності організації технічного обслуговування та ремонту технічних засобів служби пального. Крім того до факторів, які впливають на зменшення ресурсу використання технічних засобів служби пального додається вогневе ураження противником паливозаправників та інших технічних засобів служби пального.

Під час ведення бойових дій, саме паливозаправники одними із перших підпадають під критерії першочергових цілей противника, що приводить до їх знищення або виводу у середній та капітальний ремонт.

Сил та засобів для проведення середнього та капітального ремонту спеціального обладнання служби пального у військових частинах не передбачено штатом, а також не вистачає фахівців цієї спеціалізації навіть враховуючи залучення відмобілізованих фахівців, призваних з національної економіки.

З початком бойових дій, з національної економіки та волонтерами на користь Збройних Сил були поставлені автопаливозаправники та автоцистерни закордонного виробництва. Основними особливостями паливозаправників закордонного виробництва є досить висока вимогливість до якості пально-мастильних матеріалів та спеціальних рідин, які використовуються під час їх експлуатації. Крім того висока вартість запасних частин, порівняно з паливозаправниками, які на теперішній час знаходяться на озброєнні Збройних Сил України, значно ускладнює проведення планових технічних обслуговувань, що у подальшому може привести до передчасного виводу з ладу автопаливозаправників.

Виходячи з вищезазначених факторів необхідно зазначити:

для проведення середніх та капітальних ремонтів технічних засобів служби пального необхідно планувати направлення з зону ведення бойових дій пересувні ремонтні відділення ремонтних відділів центрів та баз пального;

підвищити фахову підготовку водіїв автопаливозаправників та створювати в військових частинах додаткові запаси витратних матеріалів для забезпечення потреб поточного ремонту. Поточний ремонт необхідно проводити безпосередньо у військових частинах не завантажуючи ремонтні відділи центрів забезпечення та баз пального;

періодично проводити закупку запасних частин на автопаливозаправники для забезпечення потреб в технічному обслуговуванні; для проведення технічного обслуговування залучати не тільки ремонтні можливості військової частини, а також фахівців з підприємств національної економіки та місцевої бази станцій технічного обслуговування, які мають досвід обслуговування та ремонту даних зразків техніки.

Шафорост Сергій

Головня Сергій, канд. техн. наук, доц.

Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького

РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ПЛАНУВАННЯ ТА ЗДІЙСНЕННЯ ЗАХОДІВ ТЕХНІЧНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ МАШИН В ДЕРЖПРИКОРДОНСЛУЖБІ

З моменту формування Державної прикордонної служби (ДПСУ) автомобільний парк постійно оновлюється. На озброєння органів та підрозділів охорони кордону почали надходити автомобілі марок Volkswagen Amarok, Ford Ranger, СКС-RDS-02ПП на базі Renault Duster, СКС-ННД-72-01БП, тощо, виробництва країн Європейського союзу, Сполучених Штатів Америки та України. Тим не менше, на обліках ДПСУ досі перебувають зразки техніки виробництва країни-агресора та її посібників. Окрім того, особливо після надходженні автомобілів з галузей національної економіки України, значний відсоток складають транспортні засоби виробництва СРСР.

Вказані групи транспортних засобів мають значні відмінності у порядку проведення технічного обслуговування. Таким чином, щоб забезпечити якісну готовність до виконання завдань за призначенням, діюча система технічного обслуговування і ремонту (СТОіР) ДПСУ повинна враховувати всі особливості в організації та здійсненні цих процесів.

Проаналізувавши керівні документи, якими передбачена СТОіР ДПСУ, стало відомо, що цими документами затверджено такі види технічного обслуговування (ТО):

1) для машин повсякденного використання:

контрольний огляд (КО);

щоденне технічне обслуговування (ЩТО);

технічне обслуговування № 1 (ТО-1);

технічне обслуговування № 2 (ТО-2);

сезонне технічне обслуговування (СО);

2) для машин з обмеженою витратою моторесурсів – регламентоване технічне обслуговування (РТО).

Враховуючи специфіку діяльності органів та підрозділів ДПСУ, а також активну фазу бойових дій з військовими формуваннями Російської Федерації на території України і, як наслідок, потребу у постійному використанні наявної техніки, у першу чергу розглянуто види ТО, передбачені для машин повсякденного використання.

Дані про вид ТО (ТО-1 чи ТО-2), періодичність їх проведення є вихідними при плануванні експлуатації техніки відповідальним за організацію експлуатації машин в ООДК та містять своє відображення в річному плані експлуатації і виходу в ремонт машин і місячному плані експлуатації і виходу в ремонт машин.

При цьому слід відмітити, що розподіл ТО за видами на ТО-1 та ТО-2 характерний, в основному, для автомобілів, виробництво яких було розпочато в радянські часи. Що ж стосується сучасних транспортних засобів, ТО не обмежуються розподілом на ТО-1 та ТО-2, а в сервісних книгах відмічається фактично виконані роботи по порядковому номеру та в залежності від пробігу або терміну експлуатації на момент проведення операції (без прив'язки до пробігу або напрацювання). Можливість проведення робіт по терміну перебування в експлуатації для машин повсякденного використання взагалі не передбачено діючими керівними документами.

Таким чином можна стверджувати, що є необхідність ввести зміни в керівні документи ДПСУ з питань організації експлуатації техніки, а саме:

- 1) відмовитись від розподілу видів ТО на ТО-1 та ТО-2;
- 2) ввести поняття РТО для машин повсякденного використання.

Пропонується облік та планування комплексу заходів проводити за порядковим номером фактичного ТО, проведеного на транспортному засобі, з прив'язкою або до пробігу після останнього ТО, або до терміну перебування в експлуатації після останнього ТО, у залежності від того, що настане раніше.

Внесення цих змін призведе до зменшення часу для відпрацювання плануючих та звітних документів за напрямком автомобільного та бронетанкового забезпечення, допоможе викоренити формалізм при їх виконанні, спростить проведення спеціальної підготовки з водіями та фахівцями-ремонтниками і, як наслідок, покращення технічного забезпечення органів та підрозділів охорони кордону.

Шевчук Вікторія, канд. пед. наук, доц.

Підгайчук Світлана, канд. техн. наук, доц.

Блінніков Георгій, канд. техн. наук, доц.

Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького

ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ПАЛИВА ТА НЕЙТРАЛІЗАЦІЯ ТОКСИЧНИХ ВИКИДІВ АВТОМОБІЛЬНОЇ І ВІЙСЬКОВОЇ ТЕХНІКИ

В умовах сьогодення перед підрозділами Державної прикордонної служби України (ДПСУ) постає низка задач, часткове вирішення яких полягає у прийнятті прогресивних та економічно збалансованих рішень щодо використання та зберігання якісних паливних матеріалів, зменшення токсичності відпрацьованих газів двигунів автомобільної і військової техніки.

Метою дослідження є аналіз методів нейтралізації токсичних викидів автотранспорту та покращення якості паливних матеріалів, підвищення термінів їх зберігання на складах підрозділів ДПСУ. Контроль якості моторних палив безпосередньо впливає на продуктивність двигуна, вихлопи газу та відповідно і на якість повітря. Забезпечення екологічної безпеки при виробництві палива та їх використанні в автомобільній і військовій техніці вимагає зменшення вмісту шкідливих речовин у відпрацьованих газах. Продуктів неповного згоряння оксиду карбону II (CO) і вуглеводнів (C_mH_n) легше позбутися на стадії їх утворення. Кількість шкідливих компонентів відпрацьованих газів у випускній системі двигуна зменшують спеціальними методами нейтралізації.

Каталітична нейтралізація відпрацьованих газів. У нейтралізаторах для прискорення перебігу окисних і відновлених реакцій застосовують такі види каталізаторів: окисні, які прискорюють перебіг реакцій окислення оксиду вуглецю і вуглеводнів; відновлені –

відновлюють оксиди азоту; двохфункціональні, що одночасно активізують окисні та відновлені реакції. Випробування автомобіля, оснащеного каталітичним нейтралізатором, за їздовим циклом довели зменшення концентрації CO і C_mH_n на 40 %, NO_x – на 75 %.

Подання додаткового повітря у випускний трубопровід. Найпоширенішим типом пристроїв, які постачають подання повітря, є нагнітач ротаційного типу з приводом від колінчастого вала. Подання повітря нагрівачем забезпечує умови для очищення відпрацьованих газів від оксидів вуглецю від 90 % до 95 %, вуглеводнів – від 70 % до 85 %. Для подання додаткового повітря з достатньою точністю дозування у випускний трубопровід на усіх режимах роботи двигуна використовують ежектор.

Термічна нейтралізація. При термічній нейтралізації продуктів неповного згоряння палива CO і C_mH_n , які містяться у відпрацьованих газах двигунів, відбувається їх окислення до кінцевих продуктів CO_2 і H_2O у випускній системі. Цей процес інтенсифікує створення у системі випуску умов, сприятливих для окислення, тобто підвищення температури і збільшення часу реакції та подання в зону окислення додаткового повітря. Термічна нейтралізація дозволяє застосовувати у двигунах етилований бензин, оскільки не залежить від виду палива, яке спалюють, та наявності присадок. Ефективність окислення CO і C_mH_n залежить від температури, довготривалості реакції, кількості повітря, що подають, і якості його змішування з відпрацьованими газами.

Рідинні нейтралізатори відпрацьованих газів. Найпростіші пристрої, в яких здійснюється фізико-хімічна обробка відпрацьованих газів під час перепускання їх крізь шар води чи хімічного розчину є рідинні нейтралізатори, принцип роботи яких ґрунтується на розчиненні чи хімічному зв'язуванні шкідливих речовин, уловлюванні дрібнодисперсних частинок і фільтрації відпрацьованих газів. У рідинних нейтралізаторах відпрацьовані гази охолоджуються до температури від 40 °C до 80 °C, що важливо для робіт, які проводяться у вибухонебезпечних середовищах. Окрім того, за таких температур бенз(о)пірен переходить у твердий стан і вловлюється.

Для дотримання норм щодо викидів токсичних речовин з відпрацьованих газів визначились два основних напрями вирішення екологічних проблем.

Перший напрям передбачає електронне керування подачею палива залежно від частоти обертання і навантаження, високий тиск впорскування палива (до 200 МПа), тонке розпилювання палива, якісне сумішоутворення, за якого зводяться до мінімуму викиди твердих частинок, застосування нейтралізатора для відновлення оксиду азоту. В таких нейтралізаторах, як каталітично активна речовина, застосовують карбомід $CO(NH_2)_2$.

Другий метод передбачає також застосування електронних систем керування подачею палива, відносно менший тиск впорскування палива (до 160 МПа), рециркуляцію частини відпрацьованих газів, ступеневе впорскування палива. У випускній системі відпрацьованих газів передбачають встановлення регенованого сажового фільтра та окисного нейтралізатора.

Однак, слід звернути увагу на можливість суттєвого зниження токсичних викидів автомобільної і військової техніки в атмосферу за рахунок використання фільтру з органомінерального сорбційного матеріалу на основі сапонітової глини. Такі сорбційні матеріали з розвинутою поверхнею і контрольованими специфічними властивостями застосовують для отримання високооктанових та низькотоксичних палив. При цьому октанове число підвищується від 91,47 до 102,42, відповідно вирішується проблема зниження токсичних викидів автотранспорту в атмосферу (вміст CO зменшується при холостому режимі для очищеного бензину марки А-92 від 4,89 % до 0,17 %, вміст CO_2 – від 11,19 % до 8,67 %, а вміст вуглеводнів – від 0,584 % до 0,474 %).

Аналіз результатів дослідження дозволяє стверджувати, що органомінеральний сорбційний матеріал на основі сапонітової глини може бути використаний не тільки як фільтр для отримання моторних палив високої якості, відповідно для зниження токсичних викидів автомобільної і військової техніки, а, крім того, він може бути застосований в спеціальних конструкціях для збереження, транспортування палива та підвищення його терміну придатності.

Шкурпіт Олександр

Військова академія (м.Одеса)

ПРОБЛЕМИ РОЗРОБКИ ЕЛЕМЕНТІВ БЕЗПІЛОТНИХ ЛІТАЛЬНИХ АПАРАТІВ ЗА АДИТИВНИМИ ТЕХНОЛОГІЯМИ

У сучасних умовах адитивні технології відкрили принципово новий напрямок у виробництві безпілотних літальних апаратів (БпЛА), за допомогою якого можна виготовляти зразки та окремі елементи для БпЛА за рахунок поступового нарощення матеріалу методом пошарового синтезу з одночасним одержанням заданої форми та розмірів виробу на основі цифрового прототипу.

Адитивне виробництво відіграє важливу роль в індустрії сучасних дронів, пропонуючи нові інноваційні можливості, що створює умови для покращення якості та зниження вартості виробів, оскільки сучасні можливості обладнання і матеріалів швидко еволюціонують у бік більшого розміру продукції, вищої точності та якості, великих швидкостей друку виробу при низьких витратах. Порівнюючи з традиційним способом виробництва, вартість і складність безпілотних літальних апаратів досить висока.

Проведені дослідження порушили цілу низку проблемних питань, пов'язаних із підбором матеріалу для виготовлення елементів БпЛА, необхідністю вдосконалення процесу 3D-друку, організації та управління виготовленням складних елементів безпілотних літальних апаратів, які б дозволили ефективно використовувати новітні адитивні технології 3D-друку в сучасному виробництві в бойових умовах.

Проведене дослідження надало можливість визначити властивості основних матеріалів для 3D-друку, які використовуються у FDM-технології отримання виробу, а саме марка і якість філаменту, особливо властивостей матеріалу в складних умовах експлуатації. При цьому, основні вимоги до вибору філаменту для друку комплектуючих безпілотників повинні суворо дотримуватися.

Встановлено, що застосування адитивних технологій спричинить коригування принципів конструювання БпЛА, відпрацювання технологій друку, використання нових стратегій побудови, появу нових, суміжних із 3D-друком технологій. Друк деталей на 3D-принтері дозволяє створювати практично нескінченний резерв запасних елементів для безпілотних літальних апаратів (БпЛА), що дає можливість збільшити ефективність тренування оператора та зменшити кількість регулярних поломок. Крім того, надрукований БпЛА буде простіше лагодити, що дозволить краще відчувати його внутрішню структуру і механіку.

Отже, цілком очевидно, що застосування адитивних технологій зумовлює коригування принципів конструювання БпЛА, відпрацювання технологій друку, використання нових стратегій побудови, появу нових, суміжних з 3D-друком технологій. Тому, аналіз механізмів управління якістю розробки елементів безпілотників свідчить, що технологічна схема підбору композиційного матеріалу є важливим елементом для 3D-друку сучасних БпЛА та їх комплектуючих. Адитивні технології дозволяють впроваджувати інновації щодо дизайну для всіх його частин, що є особливо важливим в умовах сучасної війни.

Яким'як Степан, канд. військ. наук, доц.

Національний університет оборони України імені Івана Черняхівського (м. Київ)

СПІЛЬНІ ДІЇ СКЛАДОВИХ СИЛ ОБОРОНИ НА МОРІ В УМОВАХ ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ РФ: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Аналіз спільних дій складових сил оборони на морі в умовах збройної агресії РФ засвідчив, що противника у воєнних діях на морі з 24.02.2022 намагався досягти таких цілей: забезпечення панування у північно-західній частині Чорного моря; блокування дій угруповання різнорідних сил та морських портів; скоювання військ (сил) та недопущення їх перекидання для посилення угруповань на напрямках зосередження основних зусиль; створення сприятливих умов для висадки морських десантів.

Проте, за підсумками спільних бойових дій угруповання різнорідних сил ВМС станом на червень 2022 року противнику нанесено суттєві втрати у надводних силах на Чорному та Азовському морях, основними з яких є такі: знищено ракетний крейсер проекту 1164 «Москва», флагман флоту (13-14.04.2022, Чорне море, водотоннажність – 11 280 т); знищено великий десантний корабель проекту 1171 «Саратов» (24.03.2022, Азовське море, водотоннажність – 4 650 т); знищено судно забезпечення проекту 22870 «В. Бех» із ЗРК та іншим озброєнням (17.06.2022, Чорне море, водотоннажність – 1 670 т); знищено 5 бойових катерів зі зброєю та штурмовими підрозділами (2-7 травня 2022, Чорне море, сукупна водотоннажність – 200 т); виведено з ладу (на 10 діб) фрегат проекту 11356Р «Ессен» (02.04.2022, Чорне море); пошкоджено великі десантні корабелі «Новочеркасск» та «Ц.Куников» (24.03.2022, Азовське море).

До основних висновків та уроків з досвіду воєнних дій слід віднести: успішним веденням бойових дій угруповання сил (військ) ВМС у північно-західній частині Чорноморської операційної зони було зірвано панування противника на морі та обмежено райони бойового маневрування його ударних сил межами прибережних вод навколо Криму; завдяки ефективній організації оборони морського узбережжя, зокрема зі створенням і використанням мінно-ракетно-артилерійських позицій (з поєднанням морських мінних загороджень, ударів РСЗВ, вогню берегової артилерії, інженерних загороджень), а також внаслідок зриву наступу панування на морі, не було допущено проведення морської десантної операції та різкої зміни стратегічної обстановки у війні; незавершеність створення (на початок воєнного вторгнення) угруповання різнорідних сил ВМС для ведення бойових дій в Азовській операційній зоні, відсутність органу військового управління ВМС для управління цим угрупованням, а також загальні проблемні питання підготовки і ведення оборони приазовського узбережжя, не дозволили виконати завдання щодо оборони держави з даного морського напрямку у цій зоні; відсутність у складі своїх сил (військ) засобів ураження дальньої дії не дозволяє здійснювати випереджувальне ураження носіїв крилатих ракет морського базування противника та суттєво знизити його негативний вплив на загальну воєнно-стратегічну і оперативну обстановку, уникнути ураження важливих військових, оборонно-промислових, енергетичних, інфраструктурних та інших об'єктів на усю глибину території держави та жертв серед цивільного населення.

З аналізу досвіду ведення спільних дій складових сил оборони на морі в умовах збройної агресії РФ засвідчив, що до основних проблемних питань слід, у першу чергу, віднести такі: під час підготовки бойових дій угруповання різнорідних сил, зокрема у ході планування застосування сил, не було враховано фактичні спроможності сил Морської охорони ДПС з виконання визначених завдань, у першу чергу щодо стану і готовності до застосування артилерійських установок кораблів (катерів) та іншого озброєння і військової техніки; під час формування структури об'єднаного командного пункту угруповання різнорідних сил не було передбачено включення до його складу структурного підрозділу з питань планування застосування та управління оперативно підпорядкованими силами Морської охорони ДПС та відповідної посади заступника командувача угруповання з Морської охорони; у ході ведення бойових дій на морі виявлено потребу у забезпеченні сил, залучених від інших складових Сил оборони, зокрема Морської охорони ДПС, засобами захисту від ураження ударною зброєю та ЗМУ.

Для розв'язання вказаних проблем запропоновано такі шляхи їх вирішення: у подальших діях завчасно планувати та здійснювати заходи щодо відновлення ОВТ і враховувати його стан під час уточнення планувальних документів і виконання завдань силами; під час підготовки і ведення спільних дій на морі передбачати створення у складі об'єднаних командних пунктів міжвідомчих (об'єднаних) угруповань сил (військ) структурних підрозділів для планування застосування та управління оперативно підпорядкованими силами інших відомств – складових Сил оборони та посади заступника командувача угруповання з цього відомства; під час підготовки сил, зі складу інших складових Сил оборони, у мирний час та в ході підготовки операцій передбачати їх дооснащення засобами захисту від ураження ударною зброєю та ЗМУ.

Подальші успіхи у боротьбі з противником і перемога над ним неможливі без підвищення ефективності спільних дій на морі.

Яцковина Віталій, канд. юрид. наук
Одеський державний університет внутрішніх справ

ОСОБИСТА БЕЗПЕКА ПРАЦІВНИКА ПОЛІЦІЇ ПІД ЧАС НЕСЕННЯ СЛУЖБИ

Визначено, що особиста безпека – це система організаційно-правових, тактико-психологічних, фізичних заходів, які дозволяють забезпечити збереження життя та здоров'я працівників Національної поліції і підтримати високий рівень ефективності їх професійних дій. Професія поліцейського характеризується підвищеною відповідальністю та ризиком. Загалом вона є одною з так званих «екстремальних» спеціальностей, до числа яких входять також військові, службовці ДСНС та інші, що передбачають ризик для життя працівника, що виконує свої обов'язки на постійній основі.

Забезпечення особистої безпеки працівника НП зумовлюється його індивідуально-психологічними особливостями, рівнем фізичного розвитку та інтелекту, моральними засадами особистості, рівнем і змістом віктимності, навичками і вмінням вирішувати конфліктні ситуації, здатністю до самостійного аналізу професійної діяльності з метою розробки нових елементів стратегії і тактики, удосконалення засобів і прийомів ефективного виконання оперативно-службових завдань. [1]. У зв'язку з цим завжди актуальним є питання забезпечення особистої безпеки особового складу. Досягається воно як за допомогою тактики, що передбачає власну безпеку як одну з основ, так і через покращення матеріального забезпечення засобами особистого захисту, спеціальними засобами та зброєю.

Важливим є також психологічний стан, що пов'язаний з концентрацією на завданні, яка, у свою чергу, допомагає вірно розставляти цілі, і фізичний стан, що забезпечує готовність до роботи. Ці три аспекти – тактичний, матеріальний та психологічно-фізичний – пов'язані між собою та у комбінації здатні забезпечити гідний рівень захисту життя та здоров'я працівника поліції.

Отже, найпростішим для вирішення і одночасно, можна сказати, першим з числа питань є психологічний та фізичний стан працівників поліції. Оптимальний його рівень досягається просто – за допомогою регулярних фізичних тренувань, підтримки психологічного стану, черговості праці та відпочинку. Необхідними також є періодичні перевірки психологічного та фізичного здоров'я у спеціаліста в медичному центрі. Все вищевказане прописано в законодавстві та успішно застосовується на практиці, наприклад, Законом України «Про Національну поліцію» передбачено перевірку стану здоров'я кандидатів на службу в правоохоронних органах [2, ст. 50]. Можна лише порекомендувати кожному працівнику визначати для себе індивідуальну методику підтримки та приділяти більше уваги своєму психофізичному стану.

Тактичний аспект відрізняється більшою складністю за рахунок множинності та варіативності можливих ситуацій, які можуть виникнути під час служби – існує стандартна тактика поліції та порядок дій у кожній з регламентованих ситуацій, таких як затримання, зачистка будівлі і т. д., але варіантів дій як поліцейського, так і правопорушників існує значна кількість, а вплив погодних умов, освітлення, місцевості та інших факторів збільшує її ще на кілька порядків.

Матеріальний аспект відзначається найбільшими фінансовими затратами та варіативністю – на прикладі працівників підрозділів КОРД та інших подібних відомо про те, що індивідуалізація спорядження та особливо зброї широко практикується поліцейськими, які частіше за інших стикаються з ризиками професії. Тут прослідковується тісний зв'язок з тактикою – спорядження та зброя підбираються таким чином, щоб відповідати індивідуальним звичкам працівника, для максимальної зручності – за допомогою такого підбору і забезпечується максимальний захист життя та здоров'я. Прикладами такого спорядження є полегшені бронежилети, додаткові кишені в спорядженні, тактичний одяг, додаткові опції для зброї, такі як приціли, ліхтарі і т.д., а також спеціальні варіанти зброї для лівої руки, на яких конструктивні функціональні елементи розташовані з іншої сторони.

Таким чином, у плані тактики необхідним є налаштування поліцейських на варіативність, так як дія за шаблонами є передбачуваною та очевидною для правопорушників, що наражає правоохоронця на небезпеку з їх боку. Чим більше нестандартних варіантів виконання будь-якої дії чи тактичного ходу працівник знає, тим на меншу небезпеку наражає себе. Такі способи можуть бути розроблені кожним працівником особисто з урахуванням власної індивідуальності.

Таким чином, психофізичний стан працівника, його тактичні вміння та матеріальне забезпечення як три основних аспекти безпеки його життя та здоров'я під час виконання службових обов'язків знаходяться у тісній взаємодії. Оволодіваючи професією поліцейського, необхідно працювати над створенням «персональної» сукупності засобів та прийомів безпеки – такого набору буде цілком достатньо для істотного зменшення ризиків.

СЕКЦІЯ 2

ПРОБЛЕМИ ЛОГІСТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Андрушук Олександр, д-р. техн. наук, проф.

Меленчук Віктор, канд. техн. наук, доц.

Яструбенко Олександр

Черешенко Богдан

Військова академія (м. Одеса)

СТАН, ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТРАНСПОРТНОЇ ЛОГІСТИКИ СИЛ ОБОРОНИ

Триває героїчне протистояння Української нації російському широкомасштабному вторгненню. Відповідно до оперативної інформації станом на початок жовтня 2022 року противник намагається утримати тимчасово захоплені території, зосереджуючи зусилля на стримуванні дій Сил оборони на окремих напрямках. Разом з тим не полишає спроб ведення наступальних дій на інших напрямках.

За твердженнями більшості дослідників ефективність ведення бойових дій у сучасних умовах все більше залежить від забезпечення військ (сил) та її логістичної складової. Армії провідних країн світу (НАТО) давно опанували цей підхід. Останнім часом він активно впроваджується у службово-бойову діяльність військових формувань та правоохоронних органів України. Так, наприклад, останнім часом триває опанування сервісом підтримки логістичних операцій LOGFAS (Logistic Functional Area Services) – інтегрованим набором програмних засобів, що розроблені для підтримки логістичного забезпечення НАТО. Сервіс дозволяє посадовим особам збирати, зберігати, обробляти, аналізувати, відображати та розповсюджувати інформацію стосовно логістичного забезпечення й у подальшому планувати та здійснювати дії стосовно доставки техніки, вантажів особового складу (товарів).

Однією з головних складових логістики є транспортна логістика – система з організації доставки, тобто переміщення будь-яких матеріальних предметів або речовин, людей з однієї точки в іншу за оптимальним маршрутом, що відноситься до актуальних напрямків науки про управління інформаційними і матеріальними потоками у процесі руху техніки, вантажів особового складу (товарів).

Аналіз досліджень стосовно забезпечення військ (сил), логістики, транспортної логістики та побудови автоматизованих інформаційних систем, який проведено кафедрою ремонту та експлуатації автомобільної та спеціальної техніки факультету підготовки спеціалістів матеріально-технічного забезпечення Військової академії (м. Одеса) вказує, що актуальними є питання розробки моделей, методів, методик стосовно:

- обґрунтування (вибору) виду транспортного засобу військового призначення;
- обґрунтування (вибору) типу транспортного засобу військового призначення;
- оптимізації транспортного процесу під час автотранспортних (змішаних) перевезень;
- визначення оптимальних маршрутів доставки особового складу, вантажів військового призначення;
- інформаційного забезпечення логістики, транспортної логістики;
- координації транспортного процесу і службово-бойової діяльності тощо.

Основні методи дослідження будуть стосуватись наукових напрямків: військово-економічного аналізу, дослідження операцій, аналізу даних тощо.

Науково-методичний апарат, який буде розроблено стане підґрунтям побудови сучасної автоматизованої інформаційної системи логістичного забезпечення Сил оборони. Для врахування досвіду військових операцій вважається за доцільне залучити до розробки учасників бойових дій – фахівців у галузі матеріально-технічного та ракетно-артилерійського озброєння.

Бацамут Володимир, д-р. військ. наук, проф.

Національна академія Національної гвардії України (м. Харків)

ДО ПИТАННЯ ВИРОБЛЕННЯ РАЦІОНАЛЬНИХ ВАРІАНТІВ ПРОВЕДЕННЯ ПОШУКОВИХ ЗАХОДІВ (ЗАЧИСТКИ) У НАСЕЛЕНОМУ ПУНКТІ

Збройні Сили України разом з іншими складовими сектору безпеки і оборони продовжують звільнювати окуповані російською федерацією території нашої Держави. На деокупованих територіях (в тактичній та оперативній зонах наших військ) залишаються (переховуються) окремі представники незаконних збройних формувань, колаборанти, групи російських військовослужбовців.

Виходячи із зазначеного, особливої актуальності набувають питання вироблення раціональних варіантів дій формувань (підрозділів) Національної гвардії України (НГУ) у ході проведення ними пошукових заходів (так званих «зачисток») у населених пунктах. Особливо гостро це питання стоятиме у майбутньому в умовах щільних міських агломерацій Донецької та Луганської областей.

В доповіді наголошується, що в науково-дослідному центрі службово-бойової діяльності НГУ Національної академії НГУ у ході виконання науково-дослідної роботи (шифр – «Бастіон») був розроблений метод вироблення варіантів проведення пошукових заходів у певному населеному пункті. В основі планування пошукових заходів лежить визначення оптимального маршрутного плану просування пошукових груп вулицями населеного пункту. Оптимальність маршрутного плану полягає в тому, що він містить всі можливі реберно-прості найдовші шляхи в структурі модельного неорієнтованого зваженого графу $G=(P,E)$. Вагою ребер є кількість будівель (домогосподарств) – об'єктів перевірки, що знаходяться на відповідній транспортній комунікації (вулиці). Отже, розв'язується задача максимізації сумарної довжини маршрутів руху пошукових груп з метою максимізації ймовірності виявлення злочинців за одну «хвилю» пошуку. Таким чином, застосовується геометричний підхід до визначення ймовірності.

Маршрутний план складається таким чином, що маршрути руху різних пошукових груп не мають спільних ділянок. Така маршрутизація обумовлюється потребою в тому, щоб одні й ті ж ділянки місцевості не переглядалися різними групами повторно (реалізація принципу «перевірив і викреслив»), що збільшуватиме шанси на позитивний результат пошукових заходів. Крім того, у такому разі, різні пошукові групи не заважатимуть одна одній під час виконання завдання. Перетинання маршрутів різних пошукових груп допускається тільки перехрестями транспортної мережі.

Пошук реберно-простих найдовших шляхів в структурі модельного графу $G=(P,E)$ проводиться використовуючи модифікований метод Дейкстри. Модифікація полягає у перетворенні неорієнтованого графу $G=(P,E)$ в орієнтований $\tilde{G}=(P,\tilde{E})$ та у представленні ваг дуг цього графа значеннями з від'ємної області з подальшою роботою класичного метода Дейкстри.

Для отримання маршрутів, що не мають спільних ділянок, застосовано ідею динамічного програмування. Для цього структура модельного графу $\tilde{G}$ послідовно дробиться на послідовність підструктур $\tilde{G}'$, $\tilde{G}''$, ..., $\tilde{G}^n$ на кожній з яких відшукуються відповідні розв'язки (маршрути) $M_1, M_2, \dots, M_n$. Після відшукування чергового реберно-простого найдовшого шляху, дуги, що його складають, фіксуються у пам'яті обчислювальної системи (заносяться до шуканого маршрутного плану) та видаляються зі структури графа і далі процес ітераційно повторюється. Кожна наступна структура це попередня з видаленими з неї дугами, що увійшли до складу реберно-простого найдовшого шляху, відшуканого на цій підструктурі.

Процес дроблення початкового графу $\tilde{G}$ продовжуватиметься доти, поки не залишиться будь-якого шляху (транзитивного замкнення), що з'єднує вершини з множин A (вершини, що моделюють точки введення у пошук) і множини B (вершини, що моделюють точки виведення з пошуку), або до виконання іншої (додаткової) умови на розсуд особи, яка прийматиме рішення.

Розроблений метод дозволяє знайти таку сукупність маршрутів руху для пошукових груп, яка максимізує обстежену ними площу в населеному пункті (або кількість перевірених об'єктів на маршрутах руху) за одну «хвилю» пошуку, та розподіляє групи маршрутами, що не мають спільних ділянок. Кількість визначених маршрутів визначатимуть потрібну кількість пошукових груп. Похідною застосування розробленого методу є можливість визначення потрібної загальної чисельності ешелону пошуку в складі створюваного угруповання НГУ для ефективного проведення пошукових заходів у межах певного населеного пункту.

Ураховуючи складність моделювання транспортної мережі населених пунктів та проведення обчислень за наведеною логікою, практичне застосування розроблений метод знайде у разі автоматизації цих процесів на базі геоінформаційної системи.

Башинський Андрій, канд. техн. наук

Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана

Хмельницького

АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПКИ РУХУ НА ДОРОГАХ З БЛОКПОСТАМИ

З початком агресії на території України було встановлено понад 1500 блокпостів. Проте, відсутність координації у розміщенні, обладнанні та організації служби на блокпостах, у перші місяці війни, призвела до значного ускладнення здійснення логістичного забезпечення. Оскільки, блокування доріг за допомогою бетонних блоків та інших споруд значно ускладнило переміщення транспорту від країн ЄС на основних автомагістралях. У подальшому було прийнято рішення щодо скорочення їх загальної кількості до 800-900 одиниць та, з метою розвантаження основних шляхів сполучення, Міністерством інфраструктури розроблено альтернативні маршрути руху для автомобільного транспорту загального призначення: Київ – Тернопіль, Дніпро – Тернопіль, Полтава – Тернопіль, Миколаїв – Тернопіль, Київ – Рівне (Луцьк). Окрім проблем із переміщенням транспорту, висока концентрація блокпостів на дорогах України нерідко призводить до виникнення ДТП. Результати пошуку за запитом «дтп+блокпост» у пошуковій системі Google – яскраве підтвердження актуальності проблеми у забезпеченні безпеки руху на таких ділянках доріг, хоча загалом інформаційні повідомлення Нацполіції свідчать про зниження загального рівня аварійності на території України, проте фіксується зростання кількості важких аварій у результаті наїзду на штучні перешкоди. У більшості випадків саме такими штучними перешкодами є укріплення блокпостів, які зводяться відповідно до методичних рекомендації, затверджених Головним управлінням підготовки Збройних Сил України. Ці рекомендації передбачають позначення блокпосту на місцевості та визначають, що за 300-150 м до шлагбауму повинні бути встановлені інформаційно-вказівні знаки та знаки обмеження швидкості руху, за 100-150 м інформаційний щит, за 100-50 м знак зупинки та ділянка дороги поблизу блокпосту повинна бути освітлена. Оскільки, блокпости влаштовуються переважно за кутами будівель, на поворотах дороги або за схилами пагорбів, то у більшості випадків для водіїв їхнє розташування на дорозі є несподіваним і таке їх розміщення цілком виправдане у районах напруженості. Разом з тим, вимоги до обладнання контрольних постів та блокпостів у глибині країни залишаються такими ж, незважаючи на те, що на дорогах поза населеними пунктами було здійснено демонтаж ряду інформаційно-вказівних знаків, що забезпечували орієнтацію водіїв на місцевості. Особлива увага приділялась демонтажу дорожніх знаків, які позначали кінець або початок населеного пункту, напрямки руху та відстані до населених пунктів. Відповідно, водіям, за вказаних умов, не можливо становити належність дороги, наприклад, населеному пункту, що звичайно призводить до порушення швидкісного режиму на більшості доріг з твердим покриттям, оскільки вони намагаються рухатись зі швидкістю близькою до 110 км/год.

Якщо притримуватись наданих рекомендацій, то перший знак, який інформуватиме водія про обмеження у русі перед блок постом буде встановлений на відстані до 300 м від першого шлагбауму. Цю відстань, при швидкості руху 110 км/год, легковий автомобіль подолає за 9,8 с. З урахуванням часу на реакцію та ідеальні умови гальмування зупинний шлях складатиме близько 119 м.

Проте, за даними, отриманими під час проведення експериментальних досліджень Р. Ротенбергом середній час реакції водія при екстремому гальмуванні значно більший, ніж прийнятий у попередньому розрахунку та складає 1,236 с, при чому для звичайного водія, без спеціальної підготовки, – понад 1,6 с. Також, у темний час доби час реакції зростає не менше ніж на 0,6 с. Тоді, зупинний шлях зростає до 144 м у світлий час доби та до 162 м – у темний. Якщо врахувати середню кількість днів з дощем у році, то кожен третій день водії рухаються по вологому асфальту, коефіцієнт зчеплення якого складає 0,35-0,45. Відповідно, зупинний шлях, за вказаних умов складатиме 210 м у світлий час доби та 229 м – у темний.

Враховуючи той факт, що середній час сприйняття складного показника, або комбінації знаків складає не менше 3 с, то для зупинки автомобіля залишиться менше ніж 160 м. Оскільки, блокування в'їзду (виїзду) передбачає звуження проїзної частини більше ніж 0,5 м, то уповільнення при гальмуванні автомобіля повинно забезпечувати можливість маневрування, а значить бути значно меншим 8-9 м/с² та відповідати службовому уповільненню у межах 2,5-3 м/с², яке забезпечить зупинку автомобіля на сухому асфальті через 170 м.

Отже, якщо водій не відреагував на перший знак, встановлений на відстані 300 м від шлагбауму, то уникнути зіткнення з укріпленням блокпосту можливо лише за ідеальних дорожніх та погодних умов. Відповідно, своєчасність інформування водія про небезпеку на дорозі, у даному випадку, є вирішальною у забезпеченні безпеки руху.

Братченко Геннадій, д-р. техн. наук, проф.

Симоненкова Інна

Ковалішин Сергій

Лукаш Роман

Військова академія (м. Одеса)

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ НАЗЕМНИХ РОБОТИЗОВАНИХ КОМПЛЕКСІВ ДЛЯ ЕВАКУАЦІЇ ПОШКОДЖЕНОГО ОЗБРОЄННЯ ТА ВІЙСЬКОВОЇ ТЕХНІКИ

Евакуація пошкодженого озброєння та військової техніки (ОВТ) є одним із завдань підрозділів автотехнічного забезпечення. Від якості його виконання значною мірою залежить можливість та своєчасність відновлення пошкоджених зразків ОВТ. Як зазначено в Концепції розвитку та застосування наземних роботизованих комплексів (НРК) (платформ) у підрозділах Сухопутних військ Збройних Сил України, багатоцільові роботизовані платформи (БРП) технічного забезпечення зі змінними спеціалізованими модулями мають застосовуватися для ведення технічної розвідки (ТР), евакуації несправного ОВТ, виконання транспортувальних завдань, а БРП медичного забезпечення зі змінними спеціалізованими модулями – для ведення медичної розвідки (МР), евакуації поранених. Актуальність виконання завдання МР також пов'язана із необхідністю своєчасного надання медичної допомоги обслузі пошкодженого ОВТ в умовах вогневого впливу противника. В той же час очевидною є доцільність спільного виконання завдань з ТР та МР, які мають виконуватись з умови максимальної прихованості від ТР противника. Тому застосування невеликих за розміром БРП є доцільним. В той же час, безпосередня евакуація пошкодженого ОВТ вимагає застосування значно потужніших засобів.

Метою доповіді є висвітлення проблемних питань з виконання евакуації пошкодженого озброєння та військової техніки із застосуванням НРК.

При виконанні евакуації пошкодженого в ході бойових дій ОВТ першочерговими завданнями є виконання медичної та технічної розвідки. Перевагою застосування НРК є можливість більш прихованого, порівняно з традиційними засобами, виконання цих завдань. Це особливо важливо, оскільки загроза вогневого впливу з боку противника може залишатися високою. За таких умов БРП, що виконують завдання з медичного та технічного забезпечення, мають прикриватись бойовим НРК. Таким чином, виконання завдання евакуації пошкодженого ОВТ має злагоджено виконуватись логістичним підрозділом оснащеним НРК (НРП) різного призначення. Здійснення ТР має на меті оцінювання стану пошкодженого ОВТ для визначення подальших дій щодо його поточного ремонту або безпосередньої евакуації. Розвідувальні можливості технічних засобів розвідки (ТЗР) є різними в залежності від погодних умов, часу доби, суттєво залежать від рельєфу

та рослинного покриву місцевості, що потрібно враховувати при комплектуванні БРП засобами ТЗР. Окрім цього, пересування БРП у пошуку зразків пошкодженого ОВТ потребує вибору маршруту руху розвідувального БРП не тільки для якомога кращої реалізації пошукових можливостей ТЗР, але і для максимального приховування БРП від ТЗР противника. Урахування особливостей місцевості має також передбачати картографування ділянки місцевості та оцінювання стану ґрунту з точки зору прохідності засобів евакуації в процесі транспортування пошкодженого ОВТ. Перед початком виконання завдання бажано провести імітаційне моделювання з переміщення НРК для виконання ним завдання з урахуванням наявної цифрової карти місцевості та розвідувальної інформації про наявні ТЗР противника та засоби вогневого ураження, які можуть бути застосовані проти БРП з метою оптимізації маршруту руху БРП та вимог до їх прикриття бойовим НРК.

Розвідувальні БРП середнього класу мають масу 200 – 800 кг. Тягове зусилля БРП цього класу є недостатнім для здійснення операції буксирування пошкодженого ОВТ, маса якого може бути від десяти і більше тон, навіть при груповому застосуванні кількох БРП. Тому для виконання цього завдання мають застосовуватися більш потужні тягачі. Такі тягачі також можуть бути дистанційно керованими, а в перспективі й автономними та можуть входити до складу НРК. Для умов загрози вогневого впливу вони мають бути достатньо стійкими до вогневого впливу противника. Тому доцільність здійснення евакуації пошкодженого ОВТ в умовах загрози вогневого впливу має бути обґрунтованою з урахуванням інтенсивності вогневого ураження. У випадку високої ймовірності ураження ОВТ доцільно обмежитись евакуацією поранених (загиблих) військовослужбовців та, за можливості, силами бойової обслуги відновити рухомість ОВТ в польових умовах із застосуванням запасних частин, які можуть будуть доставлені за допомогою БРП.

Таким чином, пропонується для виконання завдання евакуації пошкодженого ОВТ в умовах загрози вогневого впливу противника застосовувати підрозділ оснащений НРК (НРП), який складається з НРП ТР та МР, бойового НРК для їх прикриття, а також безпілотного тягача для безпосередньої евакуації пошкоджених зразків ОВТ з поля бою. При цьому НРП МР також має бути призначений і для надання першої медичної допомоги пораненим та їх подальшої евакуації. Так само БРП ТР може бути одночасно й засобом доставки запасних частин для відновлення рухомості зразка ОВТ. Попередню інформацію про потрібні запасні частини можуть, за можливості, надати вцілілі члени обслуги зразка ОВТ. За відсутності такої можливості виникає потреба проведення діагностування зразка ОВТ з допомогою БРП ТР, який відповідно має бути придатним для виконання такого завдання. Перш за все – це проведення зовнішнього огляду зразка ОВТ для виявлення пошкоджень, по-друге, БРП ТР має бути придатним для тестування зразка ОВТ щодо можливості відновлення його рухомості та визначення необхідної для цього допомоги обслузі зразка ОВТ. Якщо ремонт зразка не може бути виконаний безпосередньо на місці, має бути визначено доцільність його термінової евакуації до збірного пункту прийому пошкоджених машин для ремонту або ж потрібно продовжувати пошук інших зразків ОВТ більш придатних для першочергового відновлення.

Братченко Геннадій, д-р. техн. наук, проф.

Симоненков Володимир

Лукаш Роман

Ковалішин Сергій

Військова академія (м. Одеса)

РОЗРОБКА ІМІТАЦІЙНОЇ МОДЕЛІ ДЛЯ ОБґРУНТУВАННЯ ВИМОГ ДО ПЕРСПЕКТИВНИХ ТИЛОВИХ НАЗЕМНИХ РОБОТИЗОВАНИХ КОМПЛЕКСІВ

Логістичне забезпечення частин і підрозділів Сухопутних військ (СВ) Збройних Сил України (ЗС України) відбувається в умовах постійної загрози вогневого впливу з боку противника. Прийняття на озброєння СВ ЗС України тилових наземних роботизованих комплексів (НРК) є одним із напрямків зниження загрози ураження особового складу при виконанні завдань логістичного забезпечення. Для обґрунтування вимог до НРК та наземних роботизованих

платформ (НРП) бажано проводити випробування НРК (НРК) в умовах наближених до реальних бойових, що не завжди реально відтворити, особливо за наявності одиничних випробувальних зразків. Більше того, це неможливо зробити у процесі розробки нового зразка НРК (НРП). В той же час, у сучасній практиці на етапі обґрунтування вимог до нових зразків озброєння і військової техніки (ОВТ) проводяться теоретичні розрахунки та імітаційне моделювання застосування зразків ОВТ у визначених умовах. Перевагою такого моделювання є можливість застосування методу Монте Карло і статистичних методів для оцінювання ефективності зразка ОВТ в залежності від умов застосування. При цьому можуть бути відтворені умови, які важко відтворити в процесі натурних випробувань. Метою дослідження є визначення основних кроків та надання рекомендацій з розробки імітаційної моделі для обґрунтування вимог до перспективних тилових НРК (НРП).

При застосуванні імітаційної моделі важливо бути впевненими у достовірності отриманих результатів моделювання. Вона, безумовно, буде залежати від адекватності математичної моделі НРК (НРП) та відтворюваних умов їх застосування за призначенням. На практиці складно, а інколи і неможливо урахувати всі фактори впливу в повному обсязі. Тому при створенні імітаційної моделі НРК (НРП) на першому етапі розробки потрібно визначитись із найбільш вагомими факторами, вплив яких на результат виконання НРК (НРП) завдань буде суттєвим. В той же час окремі фактори, які мають менший вплив, можуть на першому етапі моделювання імітуватись спрощено або навіть не враховуватись. В процесі аналізу факторів, які впливають на результат моделювання, на цьому етапі, доцільно побудувати причинно-наслідкову діаграму Ісікави. На такій діаграмі позначаються первинні, вторинні та інші причини, які можуть вплинути на достовірність результату моделювання. Застосування такої діаграми дозволяє, виходячи з рівня обізнаності дослідників, максимально повно визначити сукупність та ієрархію можливих причин, які впливають на результат моделювання. В подальшому для визначення найбільш впливових причин доцільно побудувати діаграму Парето, яка дає уявлення про вагомість причин. Це має дозволити виділити найбільш важливі причини, які визначають достовірність результату моделювання. Зазвичай для цього застосовується АВС-аналіз з визначенням трьох груп причин за рівнем їх важливості. При цьому група А включає найбільш суттєві причини, які визначають 60-80 % впливу на достовірність результату моделювання, група В – це причини, які визначають не більше 20 % впливу, а група С може бути найбільш чисельною, але це причини, що найменше впливають на кінцевий результат. Тому на першому етапі розробки моделі група С впливових факторів може не враховуватись або ж братись до уваги лише частково. Імітаційне моделювання багатьох факторів при цьому може бути виконане наближено, наприклад із застосуванням датчиків випадкових чисел, виходячи з очікуваного закону розподілу ймовірностей (обґрунтованого з міркувань фізичної природи процесу). За результатами аналізу на цьому етапі розробляється блок-схема імітаційної моделі, яка має у своєму складі блок імітування процесу функціонування НРК (НРП), блок імітування зовнішнього середовища, блок дистанційного управління діями НРК (НРП) та відповідні зв'язки між ними. Кожен з цих блоків має свою структуру, яка також представляється сукупністю блоків і зав'язків між ними. В кожному з цих блоків і відповідних підсистем, які вони складають, імітується процес функціонування відповідної фізичної підсистеми. При цьому, виходячи з вимог до тилових НРК (НРП), які висувуються і мають бути обґрунтовані, визначається сукупність типових завдань, які на них покладаються, та складаються алгоритми функціонування НРК (НРП) при їх виконанні. В доповіді більше уваги приділено висвітленню одному з таких алгоритмів, що відтворює траєкторію переміщення НРК (НРП) в заданий пункт призначення, як за умови дистанційного управління або автономного руху з урахуванням інформації від системи датчиків та наявної картографічної та навігаційної інформації в умовах впливу дестабілізуючих факторів. Слід зазначити, що на цьому етапі спочатку моделюється виконання окремих часткових завдань. На цьому етапі відпрацьовуються процеси функціонування моделей окремих підсистем і блоків НРК та їх комплексне функціонування при виконанні окремих завдань.

На другому етапі, передбачається подальше удосконалення моделі з урахуванням отриманих на першому етапі результатів моделювання. При цьому мають бути виявлені можливі помилки та

більш детально відтворені такі фактори, які в процесі імітаційного моделювання на першому етапі не вважалися суттєвими або імітувались спрощено. Подальше ускладнення моделі з точки зору її наближення до реальної обстановки з урахуванням багатомірності простору функціонування та заводої обстановки потребує підвищення обчислювальної складності моделі та великих обсягів обчислювальних ресурсів. Перевищення можливостей персональних комп'ютерів є цілком реальним і має бути передбачене вже на етапі розробки імітаційної моделі. Вирішення цієї проблеми вбачається шляхом впровадження технологій віртуалізації та застосування хмарних сервісів. Планується використати дослідницьку хмарну інфраструктуру Військової академії (м. Одеса) для імітації «віртуального» тилового НРК (НРП) шляхом застосування спеціалізованих віртуальних машин. Хмарні технології дозволять виконувати різні програмні середовища моделювання роботизованих засобів за допомогою створення високопродуктивного віртуального обчислювального кластера для вирішення завдань імітаційного моделювання як НРК (НРП) в цілому, так і його окремих складових.

Булгаков Руслан, канд. техн. наук

Головань Артур, канд. техн. наук, доц.

Головань В'ячеслав, канд. техн. наук, проф.

Військова академія (м. Одеса)

ОРГАНІЗАЦІЙНА СТРУКТУРА УПРАВЛІННЯ СИСТЕМОЮ ЛОГІСТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Для визначення організаційної структури управління системою логістичного забезпечення військ (сил) в умовах воєнного стану існує нагальна необхідність наділення елементів управлінського апарату максимально повним набором функцій.

Така логістична система, на наш погляд, повинна виконувати цілий ряд обов'язкових функцій, а саме: 1) формування і розвиток системи матеріально-технічного забезпечення військ, виходячи з принципів і положень управління матеріальними та інформаційними потоками; 2) розроблення і реалізація Стратегії системи логістичного забезпечення Збройних Сил України у відповідності до Стратегії воєнної безпеки України; 3) комплексне управління логістичною системою з метою раціоналізації потоків матеріального, технічного, інформаційного забезпечення; 4) координація взаємопов'язаних функцій управління. Оскільки практично все управління в процесі забезпечення військ пов'язано з матеріальним і інформаційним потоками, необхідно керуватись характером поставлених задач, які вирішуються кожним підрозділом і системою в цілому; 5) вирішення специфічних нестандартних завдань, які пов'язані із забезпеченням військ в мирний і воєнний час.

Особливості забезпечення військ існують при виконанні завдань під час підготовки до бойових дій, в ході ведення дій, при переміщеннях військ, також мається специфіка забезпечення різних видів і родів військ тощо.

Управління може проводитись централізовано або децентралізовано, коли управління реалізується на рівні окремих підрозділів. Виходячи з цього, відповідальність розподіляється між різними структурними ланцюгами, або концентрується в єдиному координаційному центрі.

Як показує досвід, в процесі розвитку логістичних систем накопичення практичного досвіду і ускладнення процесів матеріально-технічного забезпечення все більше проявляється тенденція до угруповання і централізації управління матеріальними та інформаційними потоками, особливо в сфері забезпечення військ в воєнний час.

Системний підхід, який може бути виражений через централізацію в логістиці, допомагає ефективно застосовувати механізм внутрішньофункціонального об'єднання в організаційній структурі, що, на наш погляд, дасть можливість уникнути багатьох непорозумінь і протиріч в процесі матеріально-технічного забезпечення військ.

Централізоване керівництво забезпечує максимальну ефективність узгодження цілей і задач, синхронність дії всіх елементів системи забезпечення військ.

Організація угруповань за рівнями управління і ступенем централізації залежить від багатьох факторів. В першу чергу від ринкових відносин, які склались в країні, розвитку державних підприємств, стану промислового управління в державі, стану і розвитку

транспортно-складської системи, наявності сучасних комунікаційних мереж зв'язку, підготовці фахівців тилу до роботи в нових умовах, в новій організаційно-штатній структурі при наявності автоматизованої системи управління із застосуванням ЕОМ та особливостей роботи складових логістичної системи.

Комплексне управління логістикою створює економічні і організаційні умови для ефективного функціонування всіх підсистем логістики. Метою управління повинна бути координація роботи всіх підсистем і елементів логістики, а також виконання функцій прямого і зворотного зв'язку між всіма складовими логістичної системи.

Якість процесу управління залежить від стану інформаційної підсистеми, стану матеріально-технічної бази логістики, наявності та укомплектованості підрозділів логістики фахівцями необхідної кваліфікації; стану транспортно-складської системи логістики.

Визначений обсяг завдань, що відбувається у режимі реального часу та охоплює всі рівні системи логістичного забезпечення від транспортного засобу, що рухається від складу до вантажоодержувача до керівника Логістикою на стратегічному рівні Збройних Сил України можливо реалізовувати лише за допомогою автоматизованої системи управління логістичним забезпеченням.

На теперішній час відомо про розроблення ДКР «Простір», за яку відповідає одеський «Телекарт-прилад». Як позиціонують її розробники – АСУВ тактичного рівня, умовно кажучи, від батальйону до солдата та окремої одиниці техніки. Вона включатиме також і певну логістичну компоненту, яка вперше вносить елемент ситуаційної обізнаності командира щодо обліку, наявності та якісного стану МТЗ. Але дана та інші розробки скеровані, перш за все, на управління бойовими діями підрозділів та частин, а не на планування та управління логістичним забезпеченням. На жаль, на теперішній час за відкритою інформацією в Україні немає офіційного руху в бік розроблення власної логістичної автоматизованої системи.

Триває процес впровадження у діяльність органів управління логістикою Збройних Сил України інформаційної системи LOGFAS (Logistics Functional Area Service), що використовується країнами НАТО для збору, зберігання, обробки, аналізу, відображення та розповсюдження інформації для планування та виконавчої підтримки логістичних операцій. Але інструментарій даної інформаційної системи дозволяє здійснювати лише оперативний облік матеріально-технічних засобів, що також не задовольняє вимогам до автоматизованої системи управління логістичним забезпеченням.

Створення централізованої структури управління матеріальними та інформаційними потоками дасть можливість розподілити функції за різними рівнями управління для досягнення найбільшої ефективності в забезпеченні військ. Ефективність дії системи забезпечення буде прямо залежати від рівня компетентності фахівців тилу та їх матеріально-технічного забезпечення.

Георгієв Василь, канд. пед. наук, доц.

Військова академія (м. Одеса)

ЛОГІСТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗА ДОПОМОГОЮ ПЛАНУЮЧИХ ПАРАШУТНИХ СИСТЕМ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ В ПРОВІДНИХ КРАЇНАХ СВІТУ

Проведений аналіз логістичного забезпечення в провідних країнах світу проблеми доставки вантажів парашутним способом в райони, де можлива дія засобів ППО противника вирішується шляхом застосування керованих плануючих парашутно-вантажних систем (КППВС), які на даний час є найбільш перспективним напрямком розвитку засобів десантування. Переваги таких систем будуть у наступному:

- можливість десантування вантажів у нічний час та в умовах обмеженої видимості що в свою чергу дозволяє приховано доставляти вантажі;
- зменшення впливу несприятливих погодних умов на точність десантування;
- можливість десантування вантажів на значній відстані від площадок приземлення, що дозволяє транспортним літакам не входити в зону дії ППО противника;

- зменшення розмірів площадок приземлення вантажів та як слід витрат часу на пошук вантажів та їх збір;
- надання навігаційної допомоги розвідувальним групам у разі спільного десантування за вантажем (КППВС виконує роль «лідера» чи «ведучого» для десантованих слідом за нею на КППС розвідувальних груп або з її допомогою виставляються світлотехнічні маяки для позначення майданчиків приземлення або прийому вантажів у темний час доби);
- можливість одночасного десантування вантажів з одного літака на різні площадки приземлення;
- можливість десантування вантажів з одного літака та виходу КППВС до площадки приземлення по одному або декільком маршрутам;
- можливість керування польотом КППВС як автономно за допомогою сигналів GPS так і в ручному режимі по радіоканалу прийому та передавання даних;
- можливість змін у польотне завдання та вихід КППВС на іншу площадку приземлення в ході десантування;
- можливість використання для доставки вантажів в гуманітарних цілях у важкодоступні райони під час стихійних лих або техногенних катастроф.

Таких можливостей вдається досягати завдяки застосуванню КППВС в складі єдиної системи точного десантування (Joint Precision Airdrop System (JPADS)). Єдина система точного десантування (ЄСТД) включає в себе комплекс технічних засобів (військово-транспортний літак, керовану плануючу парашутно-вантажну систему або парашутну вантажну систему, систему планування польотного завдання). ЄСТД дозволяє десантувати вантажі вагою від 113 кг до 19000 кг з висот над рівнем моря від 7500 м до 10500 м на дальність від 25 км і більше з точністю десантування не менше 100 м. Єдина система точного десантування (ЄСТД) крім того може використовуватися для десантування вантажів зі звичайними некерованими вантажними парашутами. ЄСТД була розроблена та прийнята на озброєння ЗС США у 1997 році, перше бойове застосування було проведене під час бойових дій у Афганістані 31 квітня 2006 року.

Основними виробниками КППВС є такі компанії як Atair Aerospace Inc (США) з парашутною системою «Onyx», Airborne Systems (США) зі своїми системами точної доставки вантажів «Microfly», «Firefly», «Dragonfly», Strong Enterprises (США) з парашутними системами «SCREAMER», MMIST (Канада) з парашутними системами «SHERPA».

Десантування вантажів парашутним способом з військово-транспортних літаків з використанням КППВС грає вирішальну роль у забезпеченні бойових дій підрозділів які знаходяться у тилу противника або діють на великій відстані від основних сил коли не може бути здійснення доставки вантажів наземним транспортом або посадочним способом повітряним транспортом.

Єфіменко Анатолій, канд. військ. наук, доц.

Забіяка Юлія

Військова академія (м. Одеса)

АНАЛІЗ ФАКТОРІВ ЛОГІСТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УКРАЇНИ

Актуальність цієї проблеми зумовлена тим, що в умовах війни логістичне забезпечення (ЛЗ) залежить від багатьох факторів. Основними з яких є військові, економічні, інформаційно-технічні та геополітичні.

Військовий фактор має найбільший вплив на ефективність роботи системи ЛЗ так як залежить від: підготовленості кадрів структури логістики; кількості частин ЛЗ; можливість частин ЛЗ виконувати завдання за призначенням; у швидкості доставки необхідних ресурсів та потреб; безпеки транспортуванні боєприпасів, техніки та необхідного майна для військовослужбовців які перебувають безпосередньо в зоні бойових дій.

Економічний фактор напряму залежить від економіки країни. Чим міцніше економіка, тим більше можливостей для розвитку різних галузей, у тому числі й військової логістики. У зв'язку з різким падінням обсягів зовнішньої торгівлі через припинення авіо та водного

транспортування товарів у різні країни доходи бюджету значно скоротились. Також великою проблемою є окуповані території, на яких знаходилось багато підприємств та виробництв, які впливали на економіку країни та військову логістику.

На даний момент основним джерелом підтримки України є міжнародна фінансова допомога від якої буде залежати подальше фінансування ЗСУ.

Особливу увагу потрібно приділити інформаційно-технічному фактору. Важливою складовою є кібербезпека, яка буде в свою чергу контролювати та не допускати витік інформації щодо кількості матеріально-технічного забезпечення та шляхів його транспортування до ЗСУ. Задля підвищення ефективності системи ЛЗ є наявність сучасного військового озброєння та автоматизація процесів щодо визначення потреб військ в умовах воєнного стану.

Геополітика є одним із ключових факторів, яка впливає на ЛЗ в умовах воєнного стану. На сьогоднішній день співробітництво з країнами Заходу є дуже важливе. Підтримуючи торговельні та економічні стосунки з цими країнами таким чином нам може надаватися всебічна допомога для підтримки боєздатності ЗСУ.

Також не потрібно забувати про розвиток транспортної та логістичної інфраструктури у країні, та готовність до застосування ЗСУ під час війни. Це суттєво впливає на функціонування системи ЛЗ військових підрозділів. Через окупацію деяких областей на сході та півдні країни суттєво збільшилось навантаження на транспортну інфраструктуру, яка в свою чергу була не підготовлена до таких умов. Це призвело до збільшення строків та витрат на транспортування матеріально-технічного забезпечення для ЗСУ.

Задля ефективного розвитку ЛЗ ЗСУ під час воєнного стану є врахування вище перелічених факторів. Також необхідно вжити ряд заходів на покращення логістичних послуг в процесі забезпечення військ матеріальними, технічними та іншими ресурсами в умовах бойових дій.

Кочмар Олексій

Військова академія (м. Одеса)

ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМ ЛОГІСТИКИ ЗА ДОПОМОГОЮ ВАНТАЖНИХ ПАРАШУТНИХ СИСТЕМ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Під час проведення антитерористичної операції (АТО) у східних областях України з 2014 року підрозділи Сухопутних військ Збройних Сил України, вели активні бойові дії у відриві від основних сил, а іноді і в повному оточенні. Вантажі із так необхідними боєприпасами, паливом, медикаментами, а іноді звичайна вода, та різні матеріальні засоби за допомогою логістичного забезпечення у вказаний район доставляти було неможливо. Тому командуванням ЗСУ було прийняте рішення десантувати вантажі на парашутних вантажних системах повітряним шляхом за допомогою військово-транспортних літаків в недоступний район.

Сучасні вимоги та отриманий досвід, як наш так і передових країн світу, свідчить про те, що десантування вантажів за допомогою вантажних парашутних систем повітряним шляхом в умовах ведення бойових дій або воєнного стану є більш доцільним та на даний час є актуальним питанням для вирішення проблем логістики.

Для більш якісного використання парашутних систем в різних метеорологічних умовах а також точного приземлення вантажу потрібно вдосконалювати забезпечення підрозділів ДШВ ЗСУ вантажними парашутними системами.

Найбільш перспективними вважаються керовані парашутні вантажні системи. З їх допомогою може здійснюватися точна і прихована доставка вантажів підрозділам, що діють в районах, зайнятих противником. Не менш важливим є те, що на озброєнні в ДШВ ЗСУ є два типи керованих систем точного повітряного десантування вантажів, виробництва Airborne Systems North America. Вони розраховані на різну вантажопідйомність та мають деякі відмінності застосування. Із надходженням в ДШВ ЗСУ точних систем повітряного десантування вантажів, ситуація кардинально змінилася. Похибка в точності доставки вантажу становить лише кілька десятків метрів. А саме десантування не обов'язково проводити в зоні ураження ППО противника.

Заходи щодо розробки засобів десантування вантажів з гранично малих висот, керованих парашутних вантажних систем та модернізації існуючих засобів десантування вантажів парашутним способом необхідні для надання можливостей транспортній авіації Повітряних сил своєчасно та точно доставляти зброю, боєприпаси, ПММ та інші види вантажів для підрозділів СВ та ДШВ ЗСУ. Крім того, вони сприятимуть захисту військово-транспортних літаків від ураження засобами ППО противника.

Таким чином вантажні парашутні системи є досить актуальними та необхідними для вирішення логістичних проблем в районах ведення бойових дій, важкодоступній місцевості та в умовах воєнного стану.

Кушнарєва Галина, канд. техн. наук, доц.

Радченко Ірина

Військова академія, (м. Одеса)

ПРОБЛЕМИ ТЕПЛОПОСТАЧАННЯ ТА ЇХ ВИРІШЕННЯ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ

24 лютого 2022 року Росія засобами підрозділів збройних сил, важкого наземного озброєння, у тому числі далекобійної артилерії, ракет, морських кораблів та військової авіації розпочала загарбницьку війну проти України на суші, морі та в повітряному просторі. Вторгнення вже призвело до значних жертв серед мирних мешканців та пошкодження природної спадщини України. 25 лютого поблизу ТЕЦ-6 у Києві, яка забезпечує централізоване опалення кількох житлових районів столиці, з інтервалом 3-5 хвилин сталося п'ять вибухів. Великих пошкоджень вдалося уникнути, ТЕЦ-6 продовжує працювати.

Станом на початок серпня, загалом в Україні уражено 358 об'єктів критичної інфраструктури у сфері теплопостачання, за даними Мінрегіону. З них – 349 котельних (337 пошкоджено та 12 зруйновано), 8 ТЕЦ (4 пошкоджено і 4 зруйновано) та 1 ТЕС.

Наразі відновлено 141 об'єкт теплопостачання (139 котельних та 2 ТЕЦ). Для цього уряд скерував гроші з резервного фонду державного бюджету Полтавській ОВА (100 млн. грн. для відбудови системи централізованого теплопостачання в Кременчуці), Сумській ОВА (86,5 млн. грн. для відбудови Охтирської ТЕЦ), Чернігівській ОВА (99,9 млн. грн. для відбудови Чернігівської ТЕЦ).

Повномасштабна війна Росії проти України є головним ризиком для цього опалювального сезону: руйнування інфраструктури, погіршення економічної ситуації, загроза ракетних ударів. Через це майбутній опалювальний сезон уже називають найскладнішим за часи незалежності. Особливо ситуація складна для багатоквартирних будинків, де опалення централізоване.

Україна готується до різних сценаріїв проходження опалювального сезону. Основні аспекти підготовки – достатній запас газу, вугілля, забезпечення електростанцій та готовність до аварійних ситуацій. Газу, станом на початок серпня, закачано 12,1 млрд. куб. м. Вугілля наразі є 1,8 млн. тонн з 2,5 млн. тонн запланованих. Загалом стан готовності країни до опалювального сезону уряд оцінює на 60%: житлові будинки – 56%, тепломережі – 57%, об'єкти теплопостачання – 58%. Під час підготовки до опалювального періоду власники будівель і споруд або уповноважені ними органи повинні виконати такі заходи: закрити на механічні замки входні двері в теплові пункти, горища та технічні підпілля; забезпечити вільний доступ до проходів в теплових пунктах, технічних підпіллях, на горищах та під'їзд до теплових камер, вузлів приєднання систем тепло споживання на прибудинкових територіях; перевірити стан охоронних зон зовнішніх теплових мереж та видалити з них сторонні забудови та насадження; перевірити стан дренажних систем в місцях розташування теплотехнічного обладнання та трубопроводів; провести дезінсекцію, дератизацію приміщень вбудованих теплових пунктів та місць прокладення трубопроводів теплотехнічних систем, розташованих у підвалах житлових будинків; забезпечити вентиляцію теплового пункту тощо. В багатьох випадках зруйновану окупантами інфраструктуру подачі тепла до будинків не варто відновлювати, бо це потребує багато часу і коштів. Натомість експерти з енергоефективності

пропонують замінити її обладнанням, яке буде працювати як на природному газі, так і на альтернативному паливі місцевого походження, або, як варіант, дозволить виробляти одночасно тепло та електроенергію. Теоретично Україна могла би зараз зробити стрибок в енергоефективності теплопостачання міст, якщо застосувати нові технології, замінити старе обладнання на сучасне і завдяки цьому, зробити будинки максимально енергоефективними.

Де можливе застосування нових технологій зараз? Зі слів експертів, це стосується будинків, які мають централізовану систему теплопостачання, принаймні, загальнобудинкові труби.

У містах, де зруйнована центральна генерація теплопостачання, але збереглися мережі, є мікрорайони й будинки, придатні для життя, там треба швидко встановлювати котельні модулі або модульні когенераційні установки, які одночасно можуть виробляти електроенергію і тепло. В обох варіантах індивідуального опалення використовується природний газ, але їх можна реконструювати та перевести на газоподібне паливо, якщо в місті почнуть виробляти біогаз, або інше газоподібне паливо. Котельні, наприклад, можуть працювати на твердій біомасі (дровах, трісці, соломі, лушпинні соняшника тощо), якщо в даній місцевості є ресурси.

Модульні конденсаційні котельні установки використовують газ із максимальним ККД. Змонтовані у вузлах теплових районів, такі котельні дозволяють дуже швидко вирішити проблему без ведення будівельних робіт. Досвід багаторічного виробництва таких установок в Україні є, а якщо додати до нього оперативне постачання комплектуючих високоефективних теплообмінників і частотних циркуляційних насосів від європейських та американських партнерів, то проблему підготовки до опалювального сезону постраждалих міст буде вирішено.

У пошкоджених будинках можна ставити ґрунтові теплові насоси, або котельню контейнерного типу та утеплювати будинки. У таких містах є лише один вихід: максимальний перехід будинків на індивідуальне опалення: електричні системи, відновлювальні пелетні системи, котли на дровах, автономні котли на будинок. Забезпечити теплом багатоквартирні будинки можна за допомогою газових конвекторів. Газовий конвектор забезпечує роботу в умовах відсутності електричної енергії. Насамперед це налаштування (і ремонт) вже встановленої автоматики керування системою опалення (погодного регулювання) теплових ввідів і дахових котелень. Перевагою газових конвекторів є те, що виробляються вони на багатьох підприємствах України. Монтаж такого обладнання не є складним. Газові конвектори встановлюються під вікнами з коаксіальними димарями. Понад 80% обладнання працює у « ручному режимі » або в « заводських налаштуваннях ». Водночас багатоповерхівки у містах, що не зазнали авіа ударів, потребують негайних рішень для економії тепла, а відтак і газу. І встигнути підготуватися до зими можна лише максимально використовуючи нові технології, швидкі енергоефективні заходи та різні варіанти опалення. Ще одна порада фахівців асоціації: встановлення та налаштування автоматики керування котлами відповідно до погодних умов. Усі ці заходи можуть бути першими кроками до комплексної термосанації, тобто до комплексу енергоефективних заходів.

Левченко Ігор, канд. військ. наук

Зданевич Володимир

Кузенко Юрій

Військова академії (м. Одеса)

АНАЛІЗ ПРОЦЕСУ ОРГАНІЗАЦІЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПАЛЬНО-МАСТИЛЬНИМИ МАТЕРІАЛАМИ ВІЙСЬКОВИХ ЧАСТИН І ОКРЕМИХ ПІДРОЗДІЛІВ ЯКІ БЕРУТЬ УЧАСТЬ У ОПЕРАЦІЇ ОБ'ЄДНАНИХ СИЛ

З початком проведення антитерористичної операції (АТО), в подальшому операції об'єднаних сил (ООС), гостро стала проблема з забезпеченням військових частин та окремих підрозділів, які виконують завдання на перших рубежах лінії зіткнення з незаконними збройними формуваннями в Донецький та Луганський областях, необхідними матеріальними засобами (боєприпасами, пально-мастильними матеріалами, продуктами харчування та інш.) з метою підтримання їх у боєздатному стані і створення сприятливих умов для виконання ними поставлених завдань.

Одним із основних завдань тилового забезпечення є планування та здійснення заходів по всебічному забезпеченню постійної бойової і мобілізаційної готовності органів військового

управління, установ, військових частин та підрозділів служби пального, їх підготовка до безперерйного забезпечення військ (сил) ракетним паливом, палим та технічними засобами служби пального (ТЗСП) у воєнний час.

Досвід проведення ООС(АТО) показав, що під час забезпечення військ (сил) палим та мастильними матеріалами визначено ряд недоліків, які полягали в наступному:

органи військового управління служби пального та їх чисельний склад не відповідали функціям і завданням, які на них покладались;

особовий склад служби пального окремих видів Збройних Сил показав слабкий рівень управління підпорядкованими військовими частинами та окремими підрозділами; забезпечення військових частин і окремих підрозділів ПММ було несвоєчасне .

За досвідом проведення ООС(АТО) існуюча організаційно-штатна структура, та тактика дій органів військового управління, військових частин та підрозділів служби ПММ виявляла ряд проблемних питань:

забезпечення Збройних Сил палим за існуючою схемою не дозволяло Тилу своєчасно забезпечити військові частини і окремі підрозділи ПММ;

особовий склад служби пального окремих видів Збройних Сил, показав слабкий рівень керівництва підпорядкованими військовими частинами та підрозділами.

Це підтверджується довідковими даними зі штабу ООС (АТО), а саме:

слабкий рівень керівництва з боку посадових осіб командування високо-мобільних десантних військ, оперативного командування «Південь», Південного оперативного командування. Від зазначених органів військового управління звіти по тилу за підпорядковані військові частини (підрозділи) до Тилу протягом всього періоду не надходило, що унеможливлювало якісно забезпечити ПММ підпорядковані їм військові частини (тактичні групи);

структури центрів (об'єднаних центрів) забезпечення, баз та складів пального не відповідали завданням, які на них покладаються;

в організаційно-штатних структурах бригад (полків) відсутній батальйонний (дивізійний та їм рівний) тил, що унеможливлювало забезпечення окремих підрозділів (тактичних груп) палим в ході виконання завдань;

не були розгорнуті в польових умовах батальйонні (дивізійні) пункти заправки техніки підрозділів палим та вони не утримували встановлені запаси пального.

Організаційно-штатна структура підрозділів забезпечення ПММ мирного часу не дозволяла здійснити підвезення пального військовим частинам (окремим підрозділам) в повному обсязі і потребувала залучення сил і засобів підвезення пального з Центрів забезпечення, баз і складів пального.

Основними причинами цього є:

недостатня кількість наявної штатної техніки служби пального в підрозділах матеріального забезпечення;

невідповідність техніки, яка надходила з національної економіки України на доукомплектування підрозділів підвозу ПММ, дана техніка не відповідала тактико-технічними характеристикам та можливостям по наливу ПММ.

В той же час, згідно з керівними документами передбачалось, що для відновлення витрачених та втрачених запасів пального у військових частинах (окремим підрозділах), що проводили операції, утримання оперативних запасів пального здійснювати у окремих полках матеріального забезпечення.

Зроблений аналіз організації процесу забезпечення ПММ окремої механізованої бригади в ході проведення ООС(АТО) показав, що існуюча організаційно-штатна структура підрозділів ПММ не в повному обсязі забезпечувала військові частини та окремі підрозділи, що залучаються до проведення ООС(АТО) необхідними ПММ та ТЗСП. Також виявлено ряд недоліків вирішення яких буде здійснюватись шляхом змін існуючих організаційно-штатних структур та штатів об'єднаних Центрів забезпечення, баз і складів пального та приведення їх до єдиних штатів (стандартів).

Проведений аналіз організації процесу забезпечення ПММ окремої механізованої бригади в ході проведення АТО та ООС показав, що існуюча організаційно-штатна структура підрозділів ПММ не в повній мірі забезпечує військові частини та підрозділи, які залучаються до проведення АТО та ООС необхідними ПММ та ТхЗ служби пального.

Головною метою організації забезпечення ПММ окремої механізованої бригади в ході проведення АТО та ООС є максимум ефективне використання всіх сил і засобів для негайного і чіткого виконання завдань по подачі пального військам з найменшими втратами особового складу, трубопровідного устаткування, автомобільної і спеціальної техніки та мінімальними витратами матеріальних засобів.

Литвиновський Сергій, канд. військ. наук, доц.

Нагорнюк Володимир, канд. військ. наук, доц.

Поляшов Сергій

Військова академія (м. Одеса)

ОСОБЛИВОСТІ ХАРЧУВАННЯ ОСОБОВОГО СКЛАДУ ПІДРОЗДІЛІВ ЗСУ ПІД ЧАС ВЕДЕННЯ БОЙОВИХ ДІЙ

Організація продовольчого забезпечення підрозділів ЗСУ під час підготовки і у ході ведення бойових та інших дій включає: планування продовольчого забезпечення (план продовольчого забезпечення підрозділу); створення (поповнення) в підрозділах встановлених запасів продовольства і води, визначення порядку витребування, утримання (зберігання) і джерела постачання; встановлений порядок підвезення продовольства та інших матеріальних засобів продовольчої служби; визначення порядку харчування (забезпечення їжею) особового складу.

Харчування (забезпечення їжею) особового складу батальйонів здійснюється через продовольчі пункти батальйонів (далі – ППБ), які розгортаються силами і засобами господарчих відділень взводів матеріального забезпечення батальйонів для приймання і зберігання батальйонних запасів продовольства, доставки і видачі його підрозділам та приготування гарячої їжі. Продовольчі пункти батальйонів очолюють і організують роботу командири господарчих відділень, згідно з вказівками заступників командирів батальйонів з тилу (командирів взводів матеріального забезпечення).

В залежності від побудови оборони військової частини (підрозділу), інтенсивності бойових дій і масштабів застосування противником різних видів озброєння та інших факторів, які впливають на організацію продовольчого забезпечення підрозділів, за рішенням командира батальйону з погодженням із начальником логістики військової частини, харчування (забезпечення їжею) особового складу здійснюється безпосередньо на ротних (взводних) опорних пунктах, де розгортаються пункти харчування ротних опорних пунктів (РОП), пункти харчування взводних опорних пунктів (ВОП).

На пунктах харчування РОП (ВОП), організують роботу командири рот (взводів), а начальником пункту харчування РОП (ВОП) призначається штатний чи позаштатний кухар.

Для цього ротою (взводом) обладнуються, як правило, бліндажі або перекриті щілини, в яких розміщуються малолітражні кухні, кип'ятильники, цистерни для води, якими підрозділи укомплектовуються відповідно до визначеної чисельності особового складу, а також обладнуються місця для прийому їжі, зберігання продовольства, миття кухонного інвентарю і індивідуального посуду та інші. Приготування їжі здійснюється позаштатними кухарями, які мають відповідну підготовку за стандартом індивідуальної підготовки кухаря і пройшли медичний огляд.

Інтенсивні бойові дії з використанням противником всіх видів озброєння та вплив інших факторів на організацію продовольчого забезпечення підрозділів і призвело до зміни порядку харчування (забезпечення їжею) особового складу підрозділів в зоні проведення Операції об'єднаних сил на сході України і де, в залежності від бойової обстановки, здійснюється чотирма варіантами забезпечення їжею.

Перший варіант забезпечення їжею. На ППБ, який розгортається взводом матеріального забезпечення батальйону, готується їжа підготовленими за фахом штатними кухарями. Доставка

їжі здійснюється штатними транспортними засобами господарчих відділень до ротних (взводних) пунктів видачі їжі, які призначаються командирами рот (взводів) у найближчих до бойових порядків підрозділів укриттях. На ротних (взводних) пунктах видачі їжі, в залежності від бойової обстановки, їжа особовому складу підрозділів видається двома способами.

Перший спосіб видачі їжі. На ротних (взводних) пунктах видачі їжі, представникам взводів (піднощикам їжі) видається їжа у термоси (термос ТВН-12 вміщує 17 порцій першої або 26 порцій другої страви) і які доставляють її до взводних пунктів видачі їжі, далі під керівництвом командирів взводів здійснюється прийом їжі особовим складом. Даний спосіб видачі їжі особовому складу застосовується для забезпечення особового складу їжею батальйонів першого і другого ешелону військової частини, в залежності від бойової обстановки.

Другий спосіб видачі їжі. На ротних (взводних) пунктах видачі їжі видається їжа особовому складу у казанки з причепних кухонь. Командири рот (взводів) на завчасно підготовлених місцях для прийому їжі організують її прийом особовим складом взводів (відділень) згідно графіку прийому їжі. Даний спосіб видачі їжі особовому складу застосовується в основному для забезпечення особового складу їжею батальйонів другого ешелону військової частини, а також для батальйонів першого ешелону, в залежності від бойової обстановки.

Перший варіант забезпечення їжею особового складу підрозділів має перевагу по відношенню до інших. У батальйоні розгортається один, а за військову частину чотирнадцять продовольчих пунктів. Суттєвий недолік даного варіанту забезпечення їжею особового складу підрозділу полягає в тому, що його можна використовувати, в основному, для військових частин (батальйонів) другого ешелону, а для військових частин (батальйонів) першого ешелону, в залежності від бойової обстановки.

Другий варіант забезпечення їжею. За рішенням командира батальйону, з господарчого відділення взводу матеріального забезпечення на визначений термін передаються у розпорядження командирів рот встановлена кількість кухарів, автомобілів, причіпних кухонь, продовольства. Приготування їжі на особовий склад роти здійснюється на пунктах харчування РОП і її видача здійснюється двома способами, в залежності від бойової обстановки. Роботу на пунктах харчування РОП організують командири рот, а начальником пункту харчування призначається штатний кухар.

Другий варіант забезпечення їжею особового складу підрозділів рекомендується застосовувати для військових частин (батальйонів) першого ешелону, в залежності від бойової обстановки. У батальйоні розгортається один ППБ і до трьох пунктів харчування РОП, у військовій частині розгортається чотирнадцять продовольчих пунктів і шість (дев'ять) пунктів харчування РОП в залежності від бойового порядку військової частини і за умов, що пункти харчування РОП розгортаються тільки для батальйонів першого ешелону (військової частини).

Третій варіант забезпечення їжею. За рішенням командира батальйону, по узгодженню з командиром військової частини (начальником логістики), приготування їжі на особовий склад взводу здійснюється на пунктах харчування ВОП. Командирам взводів видається продовольство, штатні засоби приготування їжі (малолітражні переносні кухні та інше) із господарчого відділення взводу матеріального забезпечення батальйону. Їжа готується позаштатними кухарями. Роботу на пунктах харчування ВОП організують командири взводів, начальником пункту харчування призначається позаштатний кухар.

Третій варіант забезпечення їжею особового складу підрозділу рекомендується застосовувати для військових частин (батальйонів) першого ешелону, коли противник веде активні бойові дії з використанням всіх видів озброєння. Даний варіант забезпечення їжею особового складу підрозділу є найбільш складним з організації продовольчого забезпечення військовослужбовців військових частин (підрозділів).

У військовій частині (підрозділу) збільшується в рази кількість продовольчих пунктів і пунктів харчування ВОП. Так в батальйоні розгортається один ППБ та дев'ять і більше пунктів харчування ВОП, за військову частину кількість продовольчих пунктів і пунктів харчування збільшується до п'ятдесяти і більше. Виходячи з цього, при такій кількості продовольчих пунктів і пунктів харчування, керівному складу і органам тилу військової частини (підрозділу)

набагато складніше вирішувати питання організації продовольчого забезпечення військовослужбовців, при тому, що основний тягар з забезпечення їжею особового складу військових частин (підрозділів) лягає на плечі командирів рот (взводів) і позаштатних кухарів.

Четвертий варіант забезпечення їжею. Комбінований.

Таким чином, під час проведення бойових дій визначено чотири варіанта забезпечення їжею військовослужбовців ЗСУ.

Лопасєва Олена

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

ОРГАНИ ВЛАДИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

На даному етапі законодавство для забезпечення безпеки громадян та захисту конституційного ладу передбачає можливість запровадження надзвичайного стану.

Як і в багатьох державах світу, інститут через чайне становище є істотним елементом правової системи нашої країни. Наявність розглянутого інституту обумовлено виникненням через надзвичайні обставини різного характеру, в тому числа природного, техногенного, соціально-політичного, кримінального походження, і потребою тимчасово змінити правовий статус органів управління та інших суб'єктів громадських відносин, визначити додаткові заходи та обмеження, що застосовуються з метою стабілізації та подальшої нормалізації ситуації на всій території України або в окремих її місцевостях.

У сучасних умовах підвищення рівня внутрішніх та зовнішніх загроз безпеці держави вимагає від органів внутрішніх справ якісної та послідовної реалізації правових норм, серед яких особливе місце займають правові норми надзвичайного законодавства.

В умовах особливих правових режимів (особливо воєнного стану), зростає роль заходів нормативно-правового характеру, спрямованих не лише на забезпечення цілей та завдань воєнного стану, а також заходів, спрямованих на забезпечення правових гарантій та механізмів захисту прав суб'єктів різних форм господарства.

Саме їх наявність обумовлює потенційну можливість ефективного вирішення економічних завдань під час воєнного стану. В інакше не можна виключати панічних настроїв учасників (засновників), власників господарських суб'єктів, їх менеджменту, що ведуть до саботажу, псування та знищення майна, що використовується у господарській діяльності, що веде до погіршення економічних результатів господарської діяльності, може спричинити зниження обороноздатності держави.

Таким чином, у районних адміністративних територіальних одиницях із виникненням військової загрози для забезпечення управління заходами ЦО, взаємодії з іншими елементами військової організації держави та оперативного вирішення завдань щодо призначення доцільно формування єдиного органу управління – штабу ЦО. На основі ретроспективного аналізу функціонування органів управління ДО, аналізу законодавства в галузі, що розглядається, сформульовані функції та завдання, що покладаються на штаби ДО місцевого рівня. Це дозволить уніфікувати їхню організаційно-штатну структуру, визначити необхідні служби та посадових осіб, які повинні входити до їх складу, виключити дублювання управлінських функцій.

Реалізація органами внутрішніх справ норм надзвичайного законодавства полягає у практичному втіленні їх у діяльності суб'єктів права внаслідок дотримання заборон, виконання юридичних обов'язків та використання суб'єктивних прав. Юридичним результатом реалізації буде правомірна поведінка суб'єктів та правова врегульованість суспільних відносин, а фактичним - перетворення реальної дійсності для досягнення бажаних цілей.

В рамках надзвичайного законодавства в основу формування таких цілей лягло уявлення про безпеку (національну безпеку), у якій законодавець виділив чотири ключові складових - безпека особистості, громадська безпека, безпека держави та екологічну безпеку. Також можливі інші види безпеки, передбачені законодавством.

Надзвичайне становище означає «особливий правовий режим діяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, організацій незалежно від організаційно-правових форм і форм власності, їх посадових осіб, громадських об'єднань, що допускає встановлені конституційним законом окремі обмеження прав та свобод громадян, іноземних громадян, осіб без громадянства, прав організацій та громадських об'єднань, а також покладання на них додаткових обов'язків».

У Конституції України визначено, що надзвичайний стан може вводиться за наявності обставин і в порядку, встановленому конституційним законом. Застосування правового інституту надзвичайного стану здійснюється в умовах, за яких «життя нації знаходиться під загрозою» коли нормалізувати обстановку звичайними заходами неможливо.

У період дії режиму воєнного стану основним методом регулювання суспільних відносин є публічно-правовий, при цьому пріоритетом користуються державно-адміністративні правовідносини, що носять вертикально-владний характер.

Звісно ж, положення про комендатурі території, на якій запроваджено надзвичайний стан, повинно включати такі основні розділи: загальні та заключні положення; порядок створення комендатури; перелік основних завдань і функцій розглянутого органу управління; порядок взаємодії комендатури з органами державної влади суб'єктів та органами місцевого самоврядування, що діють на території, на якій запроваджено надзвичайний стан; права та обов'язки посадових осіб комендатури.

Лукаш Роман

Симоненков Володимир

Симоненкова Інна

Ковалішин Сергій

Військова академія (м. Одеса)

НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ НАЗЕМНИХ РОБОТИЗОВАНИХ КОМПЛЕКСІВ ДЛЯ ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ ЛОГІСТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Аналіз ходу ведення бойових дій в умовах повномасштабного вторгнення російської армії в Україну висвітлив низку проблем задоволення потреб логістичного забезпечення в процесі розгортання та ведення бойових дій, зокрема, під час доставки й поповнення запасів озброєння та боєприпасів, що є надзвичайно небезпечним для особового складу.

Одним зі шляхів підвищення ефективності виконання завдань технічного забезпечення військ (сил) у складі підрозділів логістики Сухопутних військ ЗС України є оснащення їх наземними роботизованими засобами, а саме, безпілотними наземними транспортними засобами (БНТЗ) на платформі сучасних автомобілів та бойових броньованих машин (БМП, БТР, БКМ тощо).

Застосування БНТЗ на платформі існуючих та модернізованих зразків ОВСТ під час виконання завдань технічного забезпечення військ (сил) дозволить ефективно виконувати завдання в умовах небезпеки особового складу безпосередньо в зоні ведення бойових дій та надавати вогневу підтримку автоматизованими вогневими засобами рівня рота-батальйон для знищення живої сили та окремих об'єктів противника. Крім того, застосування роботизованих засобів у складі підрозділів логістики забезпечить значне підвищення рівня ситуаційної обізнаності.

Слід зазначити, на сьогодні, більшість як існуючих, так й дослідних зразків військових роботів – це, як правило, «невеликі» роботизовані транспортні засоби, що розроблені за допомогою спеціалізованих архітектур робототехніки та потребують окремих засобів (транспорту) доставки під час бойового застосування, а їх експлуатація потребує створення «додаткових» організаційно-штатних структур для технічного обслуговування, ремонту й зберігання роботизованих засобів.

Тому, у ряді розвинених країн світу розпочато низку науково-дослідних програм й проєктів, якими передбачене створення безпілотних транспортних засобів, що здатні працювати у режимах:

- з екіпажем (водієм) на борту;
- дистанційного керуванням з пункту (пульту) управління;
- напівавтономного (автономного) функціонування.

На наш погляд, підвищити якість логістичного забезпечення та збереження особового складу доцільно шляхом використання саме БНТЗ на платформі існуючих (модернізованих) та, що планується до прийняття на озброєння, зразків сучасних автомобілів та бойових броньованих машин, що не потребує створення спеціальних «роботизованих» підрозділів (служб) та організації підрозділів для їх забезпечення під час експлуатації, технічного обслуговування, ремонту й відновлення тощо.

Мельник Володимир

Горошко Олександр

Клименко Віктор, канд. техн. наук, с.н.с.

Військова академія (м. Одеса)

АНАЛІЗ ТЕХНОЛОГІЙ СИНТЕЗУ БОРТОВИХ ІНФОРМАЦІЙНО-КЕРУЮЧИХ СИСТЕМ КОЛІСНИХ ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ В ТРАНСПОРТНІЙ ЛОГІСТИЦІ

Військово-технічна політика держави визначає роботизацію одним з пріоритетних напрямків підвищення якості оснащення видів Збройних Сил України сучасною високотехнологічною зброєю. Шляхом роботизації передбачається досягти поліпшення показників ефективності існуючого та перспективного парку озброєння і військової техніки Сухопутних військ, розширити функціональні можливості його окремих зразків, максимально скоротити перебування особового складу в зоні досяжності вогневих засобів противника. Широкомасштабне застосування роботизованих комплексів і бойових роботів, впровадження технологій робототехніки, інтелектуальних процесів управління дозволяє змінити технічний вигляд модернізованих і перспективних зразків ОБТ, завдяки цьому, удосконалити форми та способи ведення бойових дій і спеціальних операцій, а в контексті загальної мети, досягти стратегічної переваги у збройному конфлікті

Сучасний парк новітніх зразків озброєння армій провідних країн світу все частіше поповнюється новітніми зразками автомобільної техніки яка характеризується 4-5 рівнем автоматизації згідно до стандарту. спільноти автомобільних інженерів (Society of Automotive Engineers SAE) SAE J3016 2018 та пропозицій Національного управління безпеки дорожнього руху США (NHTSA).

Дані рівні автоматизації автомобільної техніки передбачають заміну більшості, а 6-й рівень повністю, функцій водія з керування транспортним засобом та їх передачу бортовій інформаційно-керуючій системі автомобіля. Фактично на практиці це означає роботизацію сучасного парку автомобілів у тому числі і зразків військової автомобільної техніки в сенсі безпілотного або автономного режиму руху.

На думку фахівців з розробки безпілотних автомобілів (БА), бортова система технічного зору (СТЗ) повинна включати три типи датчиків: камеру (стереокамеру), лідар і радар. Більшість створених прототипів мають саме такий набір датчиків, і їх випробування підтверджують думку експертів: лише комбінація трьох типів датчиків дає достатньо достовірне уявлення про навколишній простір для автономного руху. Використання камер дозволяє вирішувати задачі класифікації об'єктів та утримання БА на зайнятій смузі руху, радар має переваги як за дальністю виявлення об'єктів, так і з точки зору роботи в поганих погодних умовах, лідари комбінують. високу точність визначення відстані до об'єктів з високою роздільною здатністю.

Таким чином, інтеграція датчиків в єдину систему дає змогу використовувати переваги кожного з них у вирішенні різноманітних задач автономного руху транспортних засобів логістичного забезпечення.

Вирішення задачі об'єднання датчиків в єдину інформаційно-керуючу систему в науковому світі вирішується різними розробниками шляхом автоматизації процесів отримання первинної інформації, її обробки та вироблення управлінського рішення. При цьому в разі пілотованого режиму роботи автомобіля управлінське рішення на основі інформації, що обробляється в інформаційно-керуючій системі автомобіля, залишається за водієм. У безпілотному або автономному режимі управлінське рішення приймається інформаційно-керуючою системою автомобіля.

Залежно від рівня автоматизації сукупності функцій керування автомобілем ускладняється сам процес формування та обробки первинної інформації про навколишнє середовище і, безпосередньо, про автомобіль як технічний засіб, щоб розробити варіанти його поведінки в безпілотному (автономному) режимі роботи (руху)

Основою існуючих підходів до розробки бортових інформаційно-керуючих систем сучасних автомобілів є технології, подібні до Advanced Driver Assistance Systems (ADAS)..

Такі системи засновані на технологіях, що реалізують ряд функціональних можливостей

1. Збір та обробка даних що ґрунтується на:

- сенсорній техніці за типами оптичних камер, лідарів, радарів, ультразвукових датчиків тощо;

- технології картографічних та навігаційних систем із технологічними рішеннями у вигляді: приймачі GPS/ГЛОНАСС (GLObalNAvigation Satellite System), алгоритми SLAM, картографічні послуги HD 3D тощо

- технології модульного підключення з технологічними рішеннями у вигляді: телематичні термінали, V2V-, V2I-, V2X-модулі, SIM-карти тощо;

2. Аналіз даних і прийняття рішень що базується на:

- технології програмної алгоритмізації з технологічними рішеннями типу: алгоритми зору, операційні системи транспортних засобів тощо.

- процесорних технологіях з технологічними рішеннями у вигляді: контролери ECU/MCU тощо;

3. Виконання та контроль що ґрунтується на:

- технології виконання вузлів (приводів) з технологічними рішеннями виду: приводні системи, алгоритми виконання тощо.

Отже, такі системи, як ADAS (Advanced Driver Assistance Systems), що реалізують висвітлені технології можна визначити як комбінацію інтелектуальних систем, вбудованих в автомобіль, які спрямовані на забезпечення безпеки дорожнього руху, автоматизацію та підвищення комфорту водіння, а також збільшення пропускної здатності автомобільних дорожніх мереж.

Таким чином реалізація технологій типу ADAS при синтезі інформаційно-керованих систем транспортних засобів військового призначення дозволить підвищити їх рівень роботизації.

Впровадження в систему транспортної логістики транспортних засобів, з можливістю автономного руху, дозволить підвищити ефективність її функціонування в цілому шляхом розширення можливостей з маневру та дистанційного управління транспортним процесом.

Мельников Сергій

Військова академія (м.Одеса)

Хмиз Олександр

Командування Сил логістики (м. Київ)

ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМИ РОЗРОБКИ ВІТЧИЗНЯНОЇ МОДУЛЬНОЇ КУХНІ

В умовах складної воєнно-політичної ситуації, яка склалася довкола України в результаті агресії з боку Російської Федерації, заходи щодо створення нових, розформування та переформування наявних військових підрозділів (частин) ЗС України, планування процесу їх життєдіяльності та забезпечення сучасними зразками озброєння і військової техніки є надзвичайно важливими.

В загальному комплексі проблем розвитку Тилу Командування Сил логістики Збройних Сил України важливе місце займають питання його технічного оснащення. В умовах підвищення ролі технологічного аспекту в сучасній збройній боротьбі, одним з головних завдань військового будівництва є планомірний та іноді прискорений процес оновлення не тільки ОВТ, але і технічних засобів тилового забезпечення.

Зростання масштабу завдань по забезпеченню життєдіяльності військ в мирний час, висока інтенсивність і мобільність бойових дій військ у воєнний час потребують постійне удосконалення якості технічних засобів та підвищення технологічного оснащення підрозділів та частин тилу за рахунок їх оснащення високопродуктивною, універсальною, економічною та мобільною (авіатранспортабельною) технікою. Успішне виконання завдань по забезпеченню військ продовольством, приготування їжі можливо тільки при наявності в продовольчій службі сучасних технічних засобів.

У Командуванні Сил логістики ЗС України продовжується робота щодо вирішення питання забезпечення пунктів харчування сучасними технічними засобами приготування їжі. Командуванням Сил логістики ЗС України з'ясовано, що в ЗС України існує потреба в сучасних зразках модульних кухонь.

Проведені дослідження показують, що у розробці перспективних пересувних польових кухонь переважає модульний принцип побудови конструкції, що дозволяє використовувати таку кількість технологічного обладнання мобільних кухонь, яка буде потрібна для приготування їжі на визначену кількість особового складу.

Перспективні вітчизняні засоби приготування їжі повинні відповідати наступним вимогам:

- мінімізація масо-габаритних параметрів комплексу при одночасному забезпеченні харчуванням великої кількості особового складу;
- висока мобільність та транспортабельність комплексу шляхом застосування системи «Мультиліфт»;
- забезпечення економічності процесу приготування їжі завдяки використанню сучасного технологічного обладнання та ефективних засобів нагріву;
- забезпечення високої працездатності кухарів завдяки ергономічній побудові технологічного обладнання;
- організація автономної роботи комплексу шляхом застосування автономної системи енергозабезпечення;
- використання сучасних альтернативних джерел енергії.

Нагорнюк Володимир, канд. військ. наук, доц.

Поляшов Сергій

Литвиновський Сергій, канд. військ. наук, доц.

Військова академія (м. Одеса)

ОПТИМІЗАЦІЯ СТРУКТУРИ ПІДРОЗДІЛІВ ЛОГІСТИКИ ТАКТИЧНОЇ ЛАНКИ У ВОЄННИЙ ЧАС

Основою системи логістичного забезпечення є їх сили і засоби, які виконують одну з ключових ролей при виконанні завдань по обороні держави, захисту її суверенітету, територіальної цілісності та недоторканості.

Сили і засоби логістичного забезпечення тактичного рівня призначені для безпосереднього виконання завдань логістичного забезпечення підрозділів військової частини як в мирний час так і в особливий період з питань планування логістичного забезпечення, відмобілізування і приведення частин і підрозділів в бойову готовність, прийняття матеріальних засобів, їх облік, зберігання, утримання на належному рівні, видачу їх підрозділам та відновлення боєздатності військових частин.

Мета успішного виконання завдань з логістичного забезпечення в різних умовах обстановки передбачає забезпечення максимальної автономності дій підрозділів логістики, забезпечення живучості системи логістичного забезпечення, надійного управління та досягнення функціональної сумісності з системами логістики збройних сил держав-членів НАТО.

Для вирішення такого завдання (мети) в особливий період і проводиться процес набуття та нарощування спроможностей підрозділів логістики з питань максимального та швидкого забезпечення бойових підрозділів по забезпеченню наступальних дій в урбанізованій місцевості в будь-яких погодних умовах, вдень та вночі методом оптимізації структури підрозділів логістики.

Таким чином, для функціонування і нормального забезпечення бойових підрозділів матеріальними засобами підрозділи логістики повинні бути досить мобільними і самостійними у плані захисту, оборони, охорони, маскування та в інженерному відношенні, тобто мати свої відповідні підрозділи і необхідну техніку.

У цей складний для країни і Збройних Сил України час проводиться велика робота по реорганізації організаційно-штатної структури підрозділів логістики тактичної ланки.

Так, замість групи матеріального забезпечення в бригадах Збройних Сил України введені батальйони матеріального забезпечення.

За своєю структурою батальйон матеріального забезпечення має більшу маневреність, більше підрозділів обслуговування, охорони, іншого забезпечення що надає йому вид більше захищеного, самостійного підрозділу.

Так, замість взводів підвозу матеріальних засобів введені роти забезпечення за видами матеріальних засобів, які за своєю структурою є самостійними підрозділами, здатними без по сторонньої допомоги організувати завантаження, підвезення, охорону та оборону підрозділу як у районі зосередження, так і на марші.

На нашу думку, дуже важливим є введення у структуру тилу інженерного взводу. Тил давно чекав такого рішення. Раніше інженерна техніка для обладнання району тилового підрозділу в інженерному відношенні виділялась за остаточним рішенням, після обладнання позицій бойових підрозділів. То тепер командир батальйону вирішує самостійно коли, кому і наскільки виділити техніку для інженерного обладнання району розміщення тилу.

Як недоліки, слід відмітити, що зменшилась вантажопідйомність батальйону матеріального забезпечення у порівнянні з групою матеріального забезпечення при незмінних запасах матеріальних засобів, також введення одного взводу забезпечення командних пунктів із не зовсім логічною структурою. Навіть, якщо допустити, що введено один взвод, тоді хоча б були по два відділення в ньому для забезпечення основного і тилового командних пунктів.

Не зовсім зрозумілим є введення в роті забезпечення двох таких посад як начальник лазні і начальник заправного пункту, у яких немає ні лазні ні засобів заправки.

Зрозумілим є і те, що в ході війни, в період технічного розвитку у світі ми повернулись у далеке минуле введенням такелажного відділення замість автокранів чи самозавантажувачів.

В цілому, зміна структури підрозділів тилу тактичної ланки є позитивним фактором, хоча з часом і потребує також відповідної реорганізації.

Олехнович Віктор,

Якиминська Любов, канд. іст. наук

Військова академія (м. Одеса)

ОСОБЛИВОСТІ ВОЛОНТЕРСЬКОГО РУХУ ПРОДОВОЛЬЧОГО НАПРЯМКУ

Збройна агресія російської федерації, яка 24 лютого 2022 року вийшла на нову фазу, викликала до життя сплеск колосальної, безпрецедентної підтримки Збройних Сил на всіх рівнях та в усіх сферах: магазини для військових відкривали склади, і, звісно ж, везли їжу. Бажання нагодувати кожного, хто в формі, було перманентним: приходиш в магазин – отримуєш безкоштовну каву, платиш за каву – отримуєш безкоштовно шоколадку чи щось солоденьке. Такий вияв турботи про військових з боку цивільного населення в перші ж дні війни вилилося в масовий волонтерських рух продовольчого спрямування: на блокпости, у військові частини – скрізь, де були люди у формі, приїжджали волонтери з десятками, а то й сотнями лотків з домашньою їжею. Компанії-виробники продовольчих товарів також зверталися до начальників продовольчих служб військових частин, безоплатно надаючи значні обсяги продовольства для харчування особового складу.

Сьогодні видається доцільним проаналізувати типологію «продовольчого» волонтерського руху, а також визначити його основні особливості.

Типологічно волонтерське постачання продовольства можна поділити на:

Постачання готової домашньої їжі, гарячої та консервацій, яку готують в домашніх умовах і привозять безпосередньо для вживання;

Постачання продовольством складів військових частин компаніями-постачальниками безоплатно за накладною (групи товарів з коротким терміном придатності, наприклад, овочі, фрукти, заморожені напівфабрикати, тощо).

Для тих, хто займається приготуванням і підвозом гарячих страв та консервації така допомога є психологічною необхідністю. Люди відчувають себе залученими до збройної боротьби з агресором у доступний для них спосіб.

Компанії-постачальники, які привозять партії товарів, отримують можливість мінімізувати збитки, отримавши податкові знижки, що надаються волонтерам. Масові надходження такого типу були зафіксовані в перші тижні активізації збройної агресії, коли магазини працювали перебоями з і попит на деякі групи товарів суттєво впав: люди скуповували гречку і консерви, а не вареники і банани.

Масовий волонтерський рух продовольчого спрямування носив безпрецедентний характер і мав принципово важливе значення для перебудови системи продовольчого постачання для діяльності у період військового стану. Головним його наслідком стало те, що збройні сили отримали можливість не використовувати продовольство непорушного запасу і, як наслідок, дозволило зберегти резерви.

Ще одним не менш значущим наслідком волонтерського руху, в тому числі – продовольчого спрямування, стало підвищення бойового духу воїнів: щира турбота і підтримка з боку населення дала відчуття військовослужбовцям власну значущість, що піднесло бойовий дух і витривалість кожного.

Також волонтерська допомога дозволила суттєвим чином урізноманітнити базове меню військовослужбовців, що в умовах перебоїв з поставками від основної фірми-постачальника, мало неабияке значення. Так, волонтери, які привозили гарячу їжу, цікавилися, які страви готуються в солдатських їдальнях, щоб порадувати військових смаколиками.

Разом з тим, отримання волонтерської допомоги продовольством від населення та підприємців має ряд недоліків. Серед них:

Відтягнення фінансових ресурсів, критично необхідних для нормальної життєдіяльності економіки та конкретних людей. Якщо в перші тижні війни волонтерське продовольство допомагало вирішити стратегічне завдання продовольчого забезпечення Збройних Сил без залучення продовольства непорушного запасу, то після налагодження безперебійних поставок такий тип продовольчого забезпечення став недоцільним;

Неможливість проконтролювати якість готової їжі, яку привозять волонтери. Чи проходили люди, причетні до приготування санітарні обстеження? Як зберігалось продовольство, що використовується для приготування? Як проходила термічна обробка їжі? – ці та багато інших питань залишаються без відповіді. Крім того, готову їжу часто пакують гарячою, в результаті чого збільшується ризик пришвидшеного розмноження хвороботворних бактерій, які можуть спричинити харчові отруєння. Для того, щоб уникнути масових отруєнь на сайтах офіційних установ публікуються правила обробки та приготування продуктів, тощо, однак ретельно перевірити кожне з джерел надходження продовольства не завжди видається можливим.

Ризик диверсій, а саме: навмисного отруєння, псування продовольства з метою підриву боєздатності підрозділів. З початку активізації збройної агресії неодноразово надходили повідомлення про отруєння російських загарбників харчами, якими їх пригощали місцеві жителі. Варто пам'ятати, що з метою підриву боєздатності підрозділів українських Збройних Сил російські спецслужби можуть використовувати найрізноманітніші способи та заходи, в тому числі – отруєння.

Безпосередні ризики для життя і здоров'я волонтерів. Сміливі українці готові наражатися на небезпеку для того, щоб підвезти все необхідне військовослужбовцям, часто потрапляючи

під обстріли. Якщо на першому етапі російського вторгнення така поведінка була обґрунтована реальною необхідністю, то в умовах налагодженого постачання харчами військових частин вона втрачає свою об'єктивну доцільність.

Отже, продовольчий волонтерський рух мав безпрецедентне значення на першому етапі масштабного російського вторгнення в Україну. Він допоміг виграти час для вирішення логістичних аспектів налагодження безперебійних поставок продовольства, а також продемонстрував колосальну підтримку Збройних Сил народом України.

Павлов Ярослав, канд. пед. наук, доц.

Національна академія Національної гвардії України (м. Харків)

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ТЕХНІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРИ ПІДГОТОВЦІ ТА В ХОДІ БОЮ

Важливе місце в підтримці постійної бойової готовності військ при підготовці і в ході бою займає технічне забезпечення.

Один із законів військової науки визначає, що хід і результат війни залежать від співвідношення економічних, морально-політичних, науково-технічних та власне військових потенціалів воюючих сторін. Проте реальне співвідношення сил визначається не стільки потенційними, скільки бойовими можливостями супротивних угруповань, що реалізуються, а міра реалізації бойових можливостей військ знаходиться в прямій залежності від ефективності їх технічного забезпечення.

Виконання завдань при відображенні ударів супротивника значною мірою залежить від підтримки боєздатності військ за рахунок відновлення озброєння та військової техніки і заповнення втрат, безперебійного забезпечення боєприпасами та військово-технічним майном.

Поява якісно нових засобів озброєної боротьби, прийняття на озброєння розвідувально-ударних систем, масоване застосування високоточної зброї обумовлюють підвищені вимоги до усебічного забезпечення військ, у тому числі до одного з основних його видів – технічному забезпеченню.

Технічне забезпечення – один з основних видів усебічного забезпечення військ. Воно організовується і здійснюється в цілях підтримки бойової готовності (боєздатності) військових частин (підрозділів) шляхом укомплектовування їх озброєнням і військовою технікою, підтримка їх в справному стані і готовності до бойового застосування (використання за призначенням), забезпечення ракетами і боєприпасами, військово-технічним майном, відновленням озброєння і військової техніки, що вийшли з ладу.

Головною метою функціонування системи технічного забезпечення є підтримка на високому рівні бойової здатності з'єднань, військових частин і підрозділів сектори безпеки і оборони держави.

Таким чином, технічне забезпечення – діяльність військ, спрямована на підтримку їх боєздатності по наявності у строю боєздатного озброєння та військової техніки.

На технічне забезпечення покладається виконання (рішення) наступних задач:

- своєчасне доукомплектування військових частин і підрозділів озброєнням та військовою технікою;
- правильна експлуатація озброєння та військової техніки;
- технічна і спеціальна підготовка особового складу;
- своєчасне забезпечення і створення запасів ракет і боєприпасів;
- своєчасне відновлення озброєння та військової техніки;
- своєчасне забезпечення, створення запасів військово-технічного майна;
- захист, охорона і оборона підрозділів технічного забезпечення;
- стійке управління технічним забезпеченням.
- Успішне рішення завдань технічного забезпечення досягається:
- постійним знанням обстановки і завдань, що вирішуються військовими частинами і підрозділами;

- своєчасним збором, узагальненням, аналізом і об'єктивною оцінкою даних: про наявність і стан озброєння та військової техніки у військових частинах і підрозділах;
- своєчасним ухваленням обґрунтованого рішення по технічному забезпеченню;
- швидким доведенням завдань до виконавців і контролем за їх виконанням;
- якісним плануванням технічного забезпечення;
- зосередженням основних зусиль сил і засобів технічного забезпечення на найважливіших напрямках дій військової частини (підрозділи);
- високим рівнем організації і проведення занять по технічній і спеціальній підготовці особового складу;
- своєчасним і доцільним розподілом (перерозподілом) озброєння та військової техніки по підрозділах відповідно до їх штатно-табельної потреби і з урахуванням виконуваних завдань;
- своєчасним створенням встановлених запасів боєприпасів та військово-технічного майна, доцільним їх ешелонуванням і швидким заповненням витрати і втрат в розмірах, що забезпечують успішне виконання військовими частинами і підрозділами поставлених завдань;
- цілеспрямованою, ретельною і усебічною підготовкою підрозділів технічного забезпечення до роботи в конкретних умовах обстановки; твердим і безперервним управлінням ними; зосередженням їх основних зусиль на напрямках дій частин і підрозділів, що виконують головні завдання;
- умілим маневром силами і засобами технічного забезпечення шляхом швидкого висунення їх до підрозділів, що зазнали найбільших втрат;
- своєчасним відновленням в першу чергу найбільш важливих для продовження виконання бойових завдань зразків (систем, комплексів) озброєння та військової техніки з найменшим об'ємом робіт;
- наданням допомоги військовим частинам і підрозділам в проведенні технічного обслуговування озброєння та військової техніки і у виконанні інших робіт, що забезпечують надійність їх використання;
- виділенням сил і засобів для відновлення боєздатності підрозділів, а також для забезпечення подолання військовими частинами і підрозділами труднопрохідних ділянок місцевості і інших перешкод;
- надійним захистом, охороною і обороною підрозділів технічного забезпечення і своєчасним вжиттям заходів по відновленню їх працездатності;
- твердим і безперервним управлінням частинами і підрозділами технічного забезпечення.

Пастернак Ігор, канд. юрид. наук

Військова академія (м. Одеса)

Саламатін Олександр

Військова частина А7382

ДО ПРОБЛЕМИ ХАРЧУВАННЯ ВІЙСЬКОВОПОЛОНЕНИХ НА ЛІНІЇ ФРОНТУ

Посилення збройної агресії Російської Федерації на території України та ведення бойових дій призвели до необхідності швидкого переформатування практично всіх сфер життя суспільства відповідно до нових реалій життя. Як показує практика, докорінних змін та переосмислення потребує, в тому числі, законодавча база, яка регулює окремі аспекти діяльності Збройних Сил України, зокрема, продовольчу службу в бойових умовах.

Одним із проблемних питань діяльності продовольчої служби Збройних Сил України, яке потребує детального опрацювання, є харчування осіб, які потрапили в полон.

У Женевській конвенції та наступних протоколах розроблено детальний алгоритм принципів утримання цієї категорії осіб у військових містечках та під час їх подальшого спостереження.

Нормативно-правова база України, яка розроблена на основі Женевської конвенції, включає низку законів та підзаконних актів, спрямованих на вирішення проблеми утримання військовополонених.

Зокрема, у п.2 постанови Кабінету Міністрів України від 5 квітня 2022 року № 413 «Про затвердження Порядку утримання військовополонених» зазначено, що «... фінансування заходів щодо утримання військовополонених у таборах і дільницях» на утримання військовополонених у 2022 році здійснюється за рахунок коштів резервного фонду державного бюджету».

У нормативному документі детально описані принципи утримання (в тому числі харчування) військовополонених та джерела фінансування з моменту їх передачі до органів внутрішньої служби правопорядку. При цьому нормативно-правовою базою не врегульовано питання тримання під вартою осіб, які потрапили в полон (внаслідок бойових дій або добровільно здалися) у період перебування в зоні відповідальності підрозділу, який здійснив захоплення.

Таким чином, якщо представники ВСП не мають об'єктивної можливості в найкоротший термін дістатися до місця тимчасового тримання особи (групи осіб), які утримуються як ув'язнені у підрозділі, що здійснив вилучення, продовольча служба військової частини не має нормативних документів, на яких можна було б ґрунтуватися при визначенні правових засад організації харчування цієї категорії осіб. Це питання є особливо актуальним з огляду на те, що найбільш вірогідним місцем захоплення є передова, куди правоохоронці не завжди мають доступ.

У примітках до додатку 5 до «Порядку утримання військовополонених» встановлені «норми харчування військовополонених, які переміщуються, з розрахунку на одну особу на добу», де зазначено, що «1. передбачено:... військовополонених, взятих під варту та затриманих... Водночас цей документ не прописує сам механізм відрахування продуктів харчування для такої категорії осіб. Таким чином, залишається відкритим питання щодо законності харчування осіб, які потрапили в полон або добровільно здалися, за рахунок продуктів харчування, виданих для продовольчого забезпечення військовослужбовців Збройних Сил України. Зазначеним вище нормативним документом також не визначено механізму витребування витрачених коштів з державного резерву.

Таким чином, дане питання потребує деталізації та розробки нормативно-правової бази, яка регулюватиме наступні аспекти продовольчого обслуговування підрозділів, які захопили військовополонених і не мають можливості їх оперативно передати представникам органів ВСП, а саме: визначення джерел, способів доставки та документального забезпечення продовольством цієї категорії осіб.

Пилаєва Тетяна, канд. пед. наук, доц.

Національна академія Національної гвардії України (м. Харків)

ПІДГОТОВКА ВІЙСЬКОВИХ ЛОГІСТІВ В АВСТРАЛІЇ

Індивідуальний режим навчання логістів в міру їх просування кар'єрними сходами має бути цікавим для розуміння системи навчання військових логістів в англomовних країнах. Численні автори стверджують, що «революція в логістиці», яка почалася в армії США після війни в Перській Затоці у 1991 р., стала початком величезних змін у парадигмі навчання військового логіста. Уроки з цього конфлікту проникли в союзні армії та сили оборони, як і посилене бажання використовувати досвід комерційного сектору з дерегуляцією національних економік у західних країнах того часу. Тепер ці самі війська стикаються з невизначеним майбутнім, коли регулярність операцій на Близькому Сході зменшується. Більшість з них переглядає навчання та освіту, щоб впоратися з новим тиском і виступати за зміну напрямку навчання. Тепер цей сценарій застосовується до австралійської армії та навчання її офіцерів матеріально-технічного забезпечення.

Курси офіцерів матеріально-технічного забезпечення австралійської армії (SOLOC) були в центрі уваги послідовних досліджень та аналізу потреб у навчанні з моменту створення у 1996 році Навчального центру матеріально-технічного забезпечення армії (ALTC). В цих дослідженнях проводився аналіз змісту курсів за допомогою ряду аналітичних методів і спонукали до їх відповідної модернізації. Суттєві зміни в організації підготовки офіцерів матеріально-технічного забезпечення призвели до необхідної адаптації мети, структури та навчальних цілей цих курсів. У 2004 році ці зміни призвели до розформування відділу

інтегрованої логістики (ILD) в Навчальному центрі матеріально-технічного забезпечення армії (ALTC) і подальшу консолідацію всієї підготовки офіцерів логістики в Армійській школі логістичних операцій. Цей крок відображав бажання перейти від мети підготувати логістів з технічною підготовкою, що проводиться в військових школах, до моделі, яка наголошувала на підготовці спеціалістів для «підтримки бойової служби» або «логістичних» операцій. Яскравим прикладом цієї трансформації є поєднання курсів для офіцерів логістики Intermediate Course та Combat Officers Advanced Course, який є основним курсом тактики австралійської армії.

У доповіді Райана, зробленому у 2016 році через двадцять років після створення Навчального центру матеріально-технічного забезпечення армії (ALTC), стверджувалося, що індивідуальні системи навчання австралійської армії мають «світовий рівень», оскільки вони повністю враховують сучасні оперативні вимоги та вимоги формування сил. Поточна увага до CSS та логістичних операцій на Курсах офіцерів матеріально-технічного забезпечення австралійської армії (SOLOC), безсумнівно, довела свою ефективність у підготовці офіцерів матеріально-технічного забезпечення армії до професійних завдань як в операціях, так і в гарнізоні. Ця точка зору також відображається в тезах, відображених в аналізі, проведеному Курсами офіцерів матеріально-технічного забезпечення австралійської армії (SOLOC). Оцінка SOLOC у 2017 році стверджувала, що більшість респондентів, які брали участь у якісному оцінюванні курсів, вважали, що зміст курсу був задовільним і що навчання загалом проходило на належному рівні. Попередні огляди також підтверджували думку про те, що SOLOC надає навички та знання, які стосуються робочого місця, незважаючи на різні проблеми з вмістом і розкладом, а також випадкові проблеми з методами оцінювання. Ці спостереження підтверджують, що SOLOC є достатнім для вимог армії та ADF до підготовки.

Проте минуло п'ятнадцять років з тих пір, як зміст курсів офіцерів матеріально-технічного забезпечення австралійської армії було переглянуто. З моменту свого створення курси офіцерів матеріально-технічного забезпечення були суттєво змінені відповідно до нових вимог. Це призвело до того, що різноманітність змісту курсу впроваджується в існуючу структуру, що ускладнює підготовку офіцерів на рангах O2 і O3 зменшує час, доступний для глибокого вивчення основ. Існують розбіжності щодо мети кожного курсу, оскільки вони зосереджуються на основі «рівня війни», або підрозділу, формації чи організації, на яких слухач повинен зосередитися. Деякі воєнні навчальні організації додали навчальні модулі до курсів, які проводяться централізовано, щоб усунути відчуття технічної нестачі серед офіцерів логістики. Зараз є нові потреби, до яких повинні бути готові логісти австралійської армії, оскільки армія зазнає значних змін у своїй бойовій спроможності. Але найголовніше, і як було виявлено в доповіді Райана щодо підготовки в цілому, відсутність узгодженого стратегічного підходу до підготовки офіцерів матеріально-технічного забезпечення перешкоджає подоланню потенційних і деяких реальних прогалин у кваліфікації та освіті.

Таким чином, вважаємо що досвід Австралії в підготовці офіцерів-логістів є дуже цікавим та корисним в сучасних умовах розвитку українського суспільства, деякі аспекти можуть бути використані в системі підготовки військових логістів України.

Поляшов Сергій

Литвиновський Сергій, канд. військ. наук, доц.

Нагорнюк Володимир, канд. військ. наук, доц.

Військова академія (м. Одеса)

ПРОБЛЕМИ ЛОГІСТИКИ ПІД ЧАС ВІЙНИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

З початком військових дій Україні довелося зіткнутися з російською регулярною армією. Відкрите протистояння з Росією стало для нашої країни серйозним викликом, який потребує загальної консолідації й оптимізації всіх суспільних процесів. І один з найважливіших моментів, на який треба звернути увагу, – переформатування логістики.

Початок військових дій не став повною несподіванкою для українців та української влади. Не можна сказати, що в постачанні військ та населення все погано, але є проблеми, і вони досить серйозні. Для їхнього розв'язання нам потрібно не тільки отримувати військову

техніку, гуманітарну та фінансову допомогу, а й самим розбудовувати економіку під військові потреби й використовувати при цьому наші сильні сторони, серед яких потужний волонтерський рух та досвід успішних бізнес-структур.

Оптимізація логістики – це друга після безпосереднього ведення військових дій проблема, яка життєво важлива для виживання нашої держави.

Оптимізація логістики потребує вирішення низки наочних питань, що можна зробити за допомогою деяких перевірених механізмів. В Україні багато фахівців, які працювали у сфері вантажоперевезень та мають досить великий досвід у керуванні цими процесами. Принцип, за яким вони працюють, зводиться до такого: є вантажівка, яка повинна доставити вантаж. Цей вантаж не займає все вантажне місце. Тоді підшукується ще один вантаж від іншого замовника чи замовників, і так доставка вантажів стає набагато дешевшою. У випадку, коли вантажівка в один бік їде завантаженою, а у зворотний – порожняком, логічним буде підшукати якийсь вантаж, який потрібно доставити у зворотному напрямку. Цей принцип у доставці вантажів варто винести на загальнонаціональний рівень. У такий спосіб ми отримаємо економію палива та меншу кількість переміщень транспорту.

Для того щоб втілити в життя принцип економії на вантажоперевезеннях, потрібно діяти різними методами і враховувати різні чинники. Щоб швидко налагодити подібні переміщення вантажів, треба взяти на облік великих вантажоперевізників та систематизувати рух вантажів, які вони перевозять. Наприклад, поки курсують евакуаційні поїзди у зворотний бік, за умови їх незаповненості людьми вільні місця можна заповнювати вантажами, наприклад, гуманітарною допомогою.

Потрібно створити логістичні центри та залучати до роботи в них фахівців, що працювали в організації вантажоперевезень, або залучати логістичні комерційні центри. В умовах, коли в результаті воєнних дій слід очікувати зниження руху товарів, такі фахівці можуть залишитися без роботи та працювати на користь держави. Подібні центри не повинні бути централізованими монстрами, які регулюватимуть усі вантажоперевезення. Вони мають координувати дії тільки великих вантажоперевізників і стати консультаційними центрами, які допоможуть заповнити будь-який транспорт, що рухається територією України.

Для побудови ефективної й економної економіки воєнного часу потрібно також вміти відстежувати динаміку переміщення товарних запасів, витрати палива, репутацію перевізників, проблеми в організації вантажно-розвантажувальних робіт у тих чи інших місцях з подальшим усуненням. Почати робити це можна з низькою часткою автоматизації, але надалі потрібно створити один чи кілька централізованих електронних сервісів.

У нас в країні для цього є організації та фахівці, що досить добре себе зарекомендували. Це, звичайно, Мінцифри, можна залучити будь-яких українських айтишників та врахувати досвід у цій сфері Нової пошти. Звичайно, такий сервіс повинен бути досить добре захищений від злому і, можливо, при його використанні у доставці та обліку вантажів військового призначення він частково має бути засекречений.

У ситуації, що склалася, не можна лише обмежитися створенням логістичних центрів та електронних сервісів, що полегшують й оптимізують переміщення вантажів. Потрібна популяризація ідеї грамотної логістики. У нас в Україні нині існує, як явище, армія волонтерів. Ця волонтерська «москітна армія» діє досить непогано, але буде ще краще, якщо відстежуватиметься її ефективність та буде можливість окремим волонтерам ділитися досвідом.

Необхідно створити умови, коли оптимальні рішення ставатимуть частиною загального досвіду всього волонтерського руху. Це може бути досягнуто в разі співпраці з нашими українськими ЗМІ, свою роль можуть зіграти заклики вищих державних осіб, треба застосовувати соціальну рекламу. Наприклад, спікери Офісу Президента та сам Володимир Зеленський можуть звернути увагу громадськості на ці проблеми й озвучити необхідність розробки цих програм на національному рівні. Ми маємо використовувати фактор консолідування українців навколо вертикалі влади та досвід логістичних кампаній, наприклад, Нової пошти, та енергетику кожного волонтера.

Наразі вже почали з'являтися ініціативи, які можуть бути корисними для перевізників, волонтерів та біженців, наприклад, кризовий логістичний центр «Взаємодія». До цього

процесу також мають приєднатися Міністерство цифрової трансформації, інші профільні міністерства. Потрібно пам'ятати не лише про необхідність оптимізації логістики, а й про корупційні ризики. Тому треба поєднувати переваги централізованих можливостей держави, громадську ініціативу, мають бути враховані механізми зворотного зв'язку та вибору найкращих моделей організації.

Таким чином, для вирішення проблем логістичного забезпечення під час війни, пропонуються наступні шляхи: оптимізація логістичного забезпечення; удосконалення систематизації та цифровізації логістики; покращення комунікабельності та гнучкості логістичної системи.

Поляшов Сергій

Нагорнюк Володимир, канд. військ. наук, доц.

Литвиновський Сергій, канд. військ. наук, доц.

Військова академія (м. Одеса)

СКЛАДСЬКА ЛОГІСТИКА ТА ШЛЯХИ ЇЇ УДОСКОНАЛЕННЯ В ПЕРІОД ВІЙНИ

Через війну, розв'язану Росією проти України значно постраждала логістика країни, багато логістичних шляхів та центрів було пошкоджено та зруйновано. Що змінилось у цій сфері і як відновити постачання найнеобхіднішого під час війни, розглянемо у цьому матеріалі.

Перша та найголовніша зміна, що сталася в українській логістиці, – це усунення «центру тяжіння». Як відомо, найбільший складський хаб в Україні – 70–80% усіх професійних складських площ – був у Київській області. Тут було зосереджено 1,8–2,2 млн. кв. м. професійних складів, компанії оперували площами 10 000–20 000 кв. м.

З початком війни великі компанії, а за ними середні та дрібні, були змушені перевезти свої складські залишки та товари на захід України. Відбувся колосальний відтік до Львівської, Тернопільської, Івано-Франківської областей, Закарпаття, де такого обсягу складських площ не існувало в принципі. Приміщень на всіх не вистачало, а ті, які компаніям вдавалося зайняти, на порядок поступалися колишнім площею, організацією простору та рівнем обслуговування.

Компанії, що звикли працювати на десятках тисяч квадратних метрів сучасних професійних складів, змушені були розміщатися на тисячах квадратних метрах, найчастіше на старих об'єктах із геть іншими принципами організації складської логістики. Усе це дуже сильно змінило логістичні процеси, і ланцюги постачання, і вартість самих операцій.

Що ж все ж таки вплинуло на логістику?

Бізнес був змушений змінити складський ланцюжок і тим самим збільшити складність та вартість цих операцій.

Можна назвати три основні фактори, що вплинули на бізнес-процеси, пов'язані з логістикою:

1. Відмова від накопичення та зберігання товарів.

Якщо раніше товар міг довгий час перебувати на складах, звідки йшло відвантаження, то зараз бізнес почав відвантажувати «з коліс», намагаючись мінімально накопичувати залишки, щоб у разі можливої атаки на склади не було втрат товару.

2. Різка та швидка зміна складських умов.

Зазвичай запуск складу забирає приблизно три місяці: переїзд складу, розгортання ІТ-системи та ІТ-інтеграція, налаштування систем безпеки, відеоспостереження і т. д. Зрозуміло, що стільки часу в компанії не було, вони були змушені мігрувати за лічені тижні, а то й дні на невідомі площі. Десь «культала» безпека, десь – операційні процеси. Логістиці, особливо складській, було, м'яко кажучи, складно, але при цьому компанії впоралися досить добре. Включився режим виживання, запуску з нуля, закривалися базові потреби, такі як пошуки складів, водіїв, складського персоналу.

3. Ускладнення логістичних операцій.

З цим була велика проблема, особливо спочатку. Це величезна кількість блокпостів та оглядів. Це відсутність чітких правил пересування під час комендантської години: яким логістам можна було їхати вночі, а яким не можна. Це ті чи інші дії з боку територіальної оборони, які не завжди адекватно реагували на нічні пересування транспорту, що доставляє продукти.

Що змінилося в доставці необхідного?

У принципі, логістика як така в мирний та воєнний час не дуже відрізняється. Якщо говорити про звичайні продовольчі товари, то і зараз все йде своєю чергою, все доставляється. Головне – це забезпечення безпеки зон та точок відвантаження, пунктів доставки, транспорту.

Зміни відбулися, але локально в рамках окремих бізнес-процесів. Була низка проблем з імпортом, які на даний момент майже вирішені. Є затримки доставки товарів в окремі райони через окупацію або високі ризики. Зараз практично відсутня авіаційна та воднотранспортна логістика. Є певні складності в'їзду та виїзду залізницею через недостатню кількість залізничних вагонів для експорту з України товарів аграрної групи та необхідного обсягу залізничних вагонів по імпорту палива – це питання активно вирішується останніми тижнями.

Раніше склади були на Київщині, нині на заході України. Раніше транспорту та водіїв було цілком достатньо, зараз є складнощі з їх пошуком (велика кількість водіїв на фронті та в лавах територіальної оборони).

Усе це, звичайно, впливає на зростання ціни на товар для кінцевого споживача. Сьогодні товар у середньому подорожчав на 1–3% і більше. Чому так? Тому що, в середньому, в структурі товару логістика складає орієнтовно 12–15% (це світові усереднені цифри). Але треба зазначити, що це збільшення не є таким суттєвим, як, наприклад, при інфляції, яка набагато більше впливає на зростання вартості товару, ніж складнощі з логістикою.

Де бізнес готовий розміщувати товар?

Зараз, коли ворог «пішов» із київського напрямку, логістика почала повертатися. Величезним стресом стало знищення близько 400 000 кв. м складів під Києвом. Це величезна кількість – близько 20% усієї професійної складської нерухомості в Україні. Велика втрата для ринку України.

Корпоративні потреби в складських площах сьогодні досить великі. Ще до війни у Київському регіоні був попит у межах 400 000 кв. м. Зараз попит не такий високий, і це пов'язано здебільшого з великим відтоком логістичних процесів на захід України та загальним зниженням товаропотоку.

«Центр тяжіння» при побудові нових складів сильно зміниться. Якщо раніше лівова частка всіх складів створювалася в Київській області, то зараз компанії схильні зміщувати фокус на південну частину Київської області та південний захід України, вважаючи їх більш безпечною зоною.

Якими мають бути нові складські площі?

При створенні нових складських приміщень необхідно чітко розуміти ризик-профіль країни, розуміти загрози.

Компанії переконалися, що нерозумно було розміщувати інфраструктуру в одному місті, як це було в Україні: до 80 % усіх складів – у Київській області. Потрібно розподіляти склади територією України та створювати певний буфер, щоб утримувати їх. Включати режим формування буфера заздалегідь, за певними протоколами, до настання екстреної ситуації.

Також важливо мати склади держрезерву, як це організовано у великих європейських країнах: Німеччині, Чехії, Польщі. Велика кількість гуманітарної допомоги, яку ми зараз отримуємо з Європи, – саме з держрезерву. На жаль, у нас інфраструктура складів держрезерву була майже знищена, а те що залишилось, м'яко кажучи, не дуже підготовлена.

Ситуація, що сталася в Україні, є показовою для всього світу. Очевидно, що ми не були готові до такого розвитку подій. І зрозуміло чому: жодній розсудливій людині не могло прийти на думку, що в XXI столітті в центрі Європи може статися така трагедія. Найважливіше, що можна з неї винести щодо логістики, – це те, що країна повинна вміти керувати своїми логістичними потоками в екстрених ситуаціях. Має бути ризик-менеджмент, який допоможе великою мірою регулювати та покривати логістику.

Рабоча Тетяна, канд. техн. наук, доц.

Фролов Олександр

Військова академія (м. Одеса)

АКТУАЛЬНІ АСПЕКТИ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ КВАРТИРНО-ЕКСПЛУАТАЦІЙНОЇ СЛУЖБИ

В умовах розвитку науково-технічного прогресу, сучасні наукові здобутки не можуть залишатись по за увагою військових спеціалістів щодо їх використання та/або застосування у діяльності частин і підрозділів Збройних Сил України (далі – ЗС України).

До таких здобутків можливо віднести розробку, створення та застосування 3D – технологій, у тому числі у будівельній сфері. Головними характеристиками цієї (3D) технології є швидкість та доступність. Саме тому 3D – технології вже застосовується у багатьох сферах життя, а область їх застосування постійно розширюється.

В сучасних умовах, коли Україна прагне вступу до НАТО, актуального значення набуває необхідність вивчення досвіду провідних армій НАТО та удосконалення існуючого та знову набутого практичного досвіду Збройних Сил України. «Сьогодні Збройні сили України є однією з провідних армій світу, бо ми восьмий рік воюємо. Бойовий досвід і відважність українських воїнів також високо цінуються нашими партнерами. Й наше майбутнє – в НАТО», – зазначив у своєму інтерв'ю до тридцятої річниці створення Збройних Сил України, начальник Генерального Штабу Збройних Сил України генерал Валерій Залужний. Разом з цим, він підкреслив, що на цей час «...у нас є ще існують бригади, які виконують бойові завдання та не мають постійної дислокації взагалі...поки не будуть побудовані нормальні умови для солдат...»

Отже сучасний фахівець, в майбутньому керівник структурного підрозділу КЕС військової частини має бути підготовлений не лише до експлуатації існуючих будівель та споруд, утримання їхньої інфраструктури, але й бути готовим до участі у визначенні місця майбутнього розташування на місцевості того чи іншого об'єкту військової частини, участі в проектуванні будівництва, представлення інтересів частини під час обрання способів будівництва та укладання договорів з будівельними організаціями тощо.

Актуальним для нашої держави, в сучасних умовах, є необхідність пошуку ефективних та мало затратних технологій для забезпечення життєдіяльності військ. Це, крім іншого, наводить до роздумів і висновків щодо розвитку та застосування сучасних технологій під час будівництва будівель і споруд для ЗС України, військових формувань оборонного сектору та підготовки відповідних спеціалістів, які спроможні організовувати належну експлуатацію зазначених об'єктів, зокрема.

Досвід вказує на проблематику з якою зіткається кожен прибувший у військову частину на посаду начальника квартирно-експлуатаційної служби молодий фахівець, а саме: із застарілим казармено-житловим фондом (строк експлуатації якого на сьогоднішній день складає понад 50 років та вище); зношеністю інженерних мереж (процент зношеності окремих ділянок мереж може складати до 70%); відсутність на даному етапі необхідної кількості коштів для здійснення повної заміни фізично та морально зношених будівельних конструкцій та мереж.

Вирішення всіх цих питань лягає на плечі нашого випускника, майбутнього фахівця, начальника квартирно-експлуатаційної служби.

До основних завдань квартирно-експлуатаційної служби військової частини відносяться: забезпечення військових частин казармено-житловим фондом і комунальними спорудами; технічна експлуатація казармено-житлового фонду і комунальних споруд, які знаходяться в користуванні військових частин.

Тому в період підготовки спеціалістів квартирно-експлуатаційної служби військової частини повинні розглядатися як існуючі (підтверджені часом) так і новітні технології та матеріали. В сучасній реальності це все має за мету заощадження коштів, енергії, газу і т.п., а також подовження належної експлуатації казармено-житлового фонду та інженерних мереж, що в свою чергу входить до обов'язків які покладаються на квартирно-експлуатаційну службу військової частини.

Економія коштів, та заощадження ресурсів, дозволить використовувати їх для термомодернізації в подальшому всього фонду військових містечок. Все це дозволяє виховувати досвідчених фахівців спроможних до вирішення будь яких питань в сфері утримання та експлуатації фондів військових містечок.

Отже, як і будь-яка інновація, будівельний 3D-друк має пройти перевірку часом. Це виклик цілої промисловості, яка має власний ринок та інфраструктуру. Технологія будівництва за допомогою 3D-друку має великий потенціал для розвитку і через десять років 3D-друк будинків і споруд стане для всіх такою ж звичною справою, як і будівництво будинків з цегли, блоків або монолітним способом. Сучасні технології не стоять на місці та постійно розвиваються, тому вже зараз ми маємо надавати майбутнім офіцерам квартирно-експлуатаційної служби необхідні знання та вміння, у тому числі щодо розвитку сучасних технологій будівництва та експлуатації будівель і споруд.

Симоненков Володимир

Симоненкова Інна

Лукаш Роман

Ковалішин Сергій

Військова академія (м. Одеса)

ЗАСТОСУВАННЯ ЗАСОБІВ СУПУТНИКОВОЇ НАВІГАЦІЇ У СКЛАДІ НАЗЕМНИХ РОБОТИЗОВАНИХ КОМПЛЕКСІВ ПІД ЧАС ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ ЛОГІСТИКИ В УМОВАХ СУЧАСНОЇ ВІЙНИ

Одним зі шляхів підвищення ефективності виконання завдань логістичного забезпечення військ (сил) в процесі розгортання та ведення бойових дій, зокрема, під час доставки й поповнення запасів озброєння та боєприпасів, що надзвичайно небезпечне для особового складу, є оснащення підрозділів логістики Сухопутних військ ЗС України наземними роботизованими комплексами (НРК).

Слід зазначити, що вимоги до НРК, окрім загальних вимог по прохідності, вантажопідйомності та інших, повинні мати низку принципових особливостей саме як до безпілотного наземного транспортного засобу (БНТЗ), зокрема, забезпечення можливості автоматизації потрібних технологічних процесів під час руху на основі дистанційного (напівавтономного або автономного) управління.

В першу чергу, це стосується навігаційної підсистеми для обчислення поточних координат БНТЗ, пройденого шляху та забезпечення топографічної прив'язки, а також визначення курсу (азимута) й потрібних параметрів позиціонування під час переміщення в тривимірному просторі навколишнього середовища. Тому, наявність достовірної навігаційної інформації визначає саме рівень автономності БНТЗ під час виконання завдань логістики та обумовлює ефективність застосування й функціональні можливості НРК в цілому. При цьому, координати місцезнаходження транспортного засобу визначаються, як правило, за допомогою глобальних навігаційних супутникових систем (ГНСС).

Аналіз наявних засобів супутникової навігації свідчить, що більшість апаратури має приблизно однакову завадостійкість, що лежить у межах 35-45 дБ, тобто «руйнування» супутникових навігаційних сигналів можливо шляхом використання «маскуючої» завади з потужністю джерела випромінювання близько 2 Вт на відстані до 10 км.

Під час досліджень запропоновані підходи щодо підвищення завадостійкості приймачів супутникових навігаційних систем на основі просторової й часової обробки параметрів навігаційних сигналів й завад (відмінності за спектром та модуляції сигналів ГНСС) шляхом використання математичних (програмних) методів, зокрема, адаптивних фільтрів за допомогою використання адаптивної антенної решітки (ААР), що дозволяє здійснювати обробку за принципом «нулів діаграми спрямованості» на джерела завад.

Судоплатов Максим

Мислива Оксана, канд. юрид. наук, доц.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ.

НОВЕЛИ ЗАСТОСУВАННЯ ЗАХОДІВ ПРИМУСУ ПІД ЧАС ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ

Після введення в Україні воєнного стану та залучення працівників поліції до протидії збройній агресії Російської Федерації, що законодавчо передбачено ч. 2 ст. 24 Закону України «Про Національну поліцію», постала необхідність удосконалити законодавство, яке регулює правила та порядок застосування заходів примусу, зокрема вогнепальної зброї, поліцейськими. Саме до ст. 42 цього Закону були внесені корективи, які стосуються застосування заходів примусу (у т.ч. вогнепальної зброї), наприклад, поліцейським дозволили застосовувати підручні засоби «у разі необхідності відбиття нападу, що загрожує життю чи здоров'ю поліцейського або іншої особи, а також усунення небезпеки у стані крайньої необхідності або при затриманні особи, яка вчинила правопорушення та/або чинить опір поліцейському».

Загалом Закон України «Про Національну поліцію» зобов'язує дотримуватись певних правил застосування вогнепальної зброї та спеціальних засобів. По-перше, певні приписи щодо регулювання порядку застосування заходів примусу визначені в ст. 42 вказаного Закону, по-друге, основні вимоги та заборони передбачені саме ст. 43. Поліцейським під час дії воєнного стану дозволено застосовувати заходи примусу, передбачені законом стосовно осіб, які беруть участь у збройній агресії проти України, без врахування вимог та заборон, передбачених статтею 43, а саме:

- поліцейський може не попереджувати про застосування заходів примусу (у т.ч. вогнепальної зброї) та не надавати час на виконання законної вимоги;
- немає обмежень щодо вибору виду та інтенсивності застосування заходів примусу щодо осіб, які беруть участь у збройній агресії проти України в залежності від обстановки.

Розглядувані положення стосуються лише осіб, які беруть участь у збройній агресії проти України. Застосування заходів примусу до таких осіб були передбачені через небезпеку, яку вони, як передбачається і як показує практика, «за замовчуванням» несуть як для самого поліцейського, так і для інших цивільних осіб. Тобто навіть при мінімальній потенційній загрозі від даних осіб поліцейський має право застосовувати найсуворіший захід примусу, а саме вогнепальну зброю, без попередження.

Що ж стосується застосування вогнепальної зброї, то основні вимоги та заборони зазначені у ст. 46 Закону України «Про Національну поліцію». Внесені зміни до ст. 42 цього Закону, окрім вищезгаданих корективів, також знімають обмеження, передбачені його ч. 9 ст. 46. Так, поліцейському дозволено застосовувати вогнепальну зброю у місцях: де може бути завдано шкоди іншим особам; у вогненебезпечних та вибухонебезпечних місцях.

У даних випадках небезпека від застосування поліцейським вогнепальної зброї буде меншою у порівнянні із спричиненням шкоди особою, яка вчиняє агресію проти суверенітету незалежної держави та ймовірно є диверсантом чи агентом держави-агресора, що в собі несе набагато більшу загрозу (як прямо через дії такої особи, наприклад коли особа встановила вибухівку, і саме через вибух було завдано матеріальну шкоду або шкоду життю/здоров'ю людини, так і непрямі, наприклад через координування ворога для нанесення ракетного чи артилерійського удару, і вже внаслідок цього влучання було завдано таку шкоду) у вигляді руйнувань або/та людських жертв. Так реалізовується принцип пропорційності поліцейського заходу передбачений ч. 5 ст. 29 Закону України «Про Національну поліцію», тобто шкода, яка можливо може надходити від застосування вогнепальної зброї поліцейським у наведених вище випадках не перевищує шкоду, яку потенційно несе особа-агресор проти України.

Статтю 42 Закону України «Про Національну поліцію» також було доповнено частиною 10, у якій наголошується, що «під час дії воєнного стану у разі застосування поліцейським заходу примусу передбаченого ст. 42 цього Закону стосовно осіб, які здійснюють агресію проти України, та завдання зазначеним особам тілесних ушкоджень, каліцтва, застосування вогнепальної зброї, за наявності можливості, з урахуванням подій на відповідній території,

поліцейський усно або за допомогою засобів комунікаційного зв'язку повідомляє свого безпосереднього керівника, який у разі необхідності за можливості повідомляє центральний орган управління поліції та відповідного прокурора» [1]. Тобто як і у випадку з будь-якою особою, поліція не повинна перевищувати своїх службових повноважень та діяти в межах закону. Це означає, що незважаючи на те, що особа-агресор хоч і є ворогом та несе загрозу для державного суверенітету України, проте поліція дотримується принципів верховенства права та дотримання прав і свобод людини, визначених статтями 6 та 7 Закону України «Про Національну поліцію» відповідно, незважаючи на те, яка саме людина перед ними.

Отже, підсумовуючи усе вище викладене можна зробити висновок, що зміни, внесені до Закону України «Про Національну поліцію» щодо застосування вогнепальної зброї та заходів примусу в цілому, є реалізацією принципу пропорційності поліцейського заходу, так як вони націлені на відвернення значно більшої шкоди, аніж та можлива шкода, яка може статись через застосування такого заходу примусу. До того ж, дані доповнення та надали більш широкі повноваження поліцейським для ще більш ефективної боротьби з агресором, що дозволило їм активно протистояти агресору та бути опорою збройним силам України у питанні внутрішньої безпеки держави.

Чмир Віктор, канд. техн. наук, доц.

Національна академія Державної Прикордонної служби України імені Б. Хмельницького

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ АВТОМОБІЛЬНОЇ ТЕХНІКИ ОРГАНАМИ ДЕРЖПРИКОРДОНСЛУЖБИ ПРИ ЗДІЙСНЕННІ ПЕРЕВЕЗЕНЬ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Виконання функцій охорони та оборони державних кордонів тісно пов'язано з здійсненням перевезень персоналу та різного роду вантажів.

Сучасні бойові дії характеризуються швидкоплинністю, мінливістю бойової обстановки, відсутністю чіткої лінії фронту, широким застосуванням сучасних засобів ураження на всю оперативну глибину. Ці чинники спричиняють великому використанні органами Держприкордонслужби матеріальних ресурсів і, як наслідок, вимагають кардинальних змін в підвищенні ефективності використання автомобільної техніки з метою безперебійного забезпечення перевезень як особового складу підрозділів так і різноманітних матеріальних засобів.

В результаті проведеного дослідження було встановлено наступні основні шляхи підвищення ефективності використання автомобільної техніки органами Держприкордонслужби при здійсненні перевезень в умовах воєнного стану, а саме:

концентрація вантажного автомобільного парку в органі Держприкордонслужби дозволить підвищити продуктивність праці і понизити транспортні витрати, поліпшити технічне обслуговування і ремонт автомобілів;

застосування спеціалізованого рухомого складу різної модифікації, оскільки на даний час перевезення всіх категорій вантажів автомобілями з універсальними кузовами вже стають перешкодою на шляху до збільшення рівня механізації навантажувально-розвантажувальних робіт, забезпечення збереження вантажу в ході перевезення;

подальший розвиток централізованих перевезень вантажів у комплексі з прогресивними методами праці на всіх етапах транспортного процесу;

використання автопричепів. Аналіз показує, що застосування причепів збільшує обсяг перевезень вантажів на 65-70% при одній і тій же кількості автомобілів та знижує собівартість перевезень на 25-30%;

механізація навантажувально-розвантажувальних робіт. Навантаження і вивантаження вантажів у транспортному процесі займають до 20% всього часу знаходження автомобілів у наряді. Зниження часу простою автомобіля під навантажувально-розвантажувальними операціями за один рейс тільки на декілька хвилин дає велику річну економію від зниження собівартості перевезень. Досить економічним є пакетний спосіб транспортування вантажів. Він забезпечує впровадження комплексної механізації навантажувально-розвантажувальних

робіт та внутрішньоскладських операцій на всіх етапах перевезення. Великий економічний і виробничий ефект досягається при використанні контейнерів. Контейнерні перевезення дозволяють не тільки впровадити комплексну механізацію навантажувально-розвантажувальних робіт, але і значно скоротити величезні витрати на тару;

вдосконалення методів технічного обслуговування та ремонту автомобілів. Вирішення проблеми підвищення ефективності використання автомобільної техніки багато в чому залежить від усунення недоліків у технічному обслуговуванні та ремонті автомобілів, а також від організації випуску їх із парку для здійснення перевезень. Подальший розвиток і вдосконалення агрегатного методу технічного обслуговування та ремонту автомобілів дозволяють підвищити коефіцієнт технічної готовності автопарку на 5-9%, а продуктивність праці на 22-24%.

вдосконалення методів планування автомобільних перевезень. Велику допомогу при виборі раціональних маршрутів повинні надати математичні методи планування, зокрема з використанням електронно-обчислювальних машин. Методи планування, роботи автомобільного транспорту, що існують на даний час, в яких основну роль відіграє досвід виконання та елементарні арифметичні розрахунки, не завжди дають можливість отримати найбільш правильне рішення тієї або іншої задачі, що передбачає якнайкраще використання автомобільної техніки навіть в умовах одного органу Держприкордонслужби. Для поліпшення якості оперативного планування та організації роботи автомобільного транспорту необхідно ширше впроваджувати математичні методи програмування, які дозволяють знайти рішення не шляхом перебору і порівняння всіх можливих варіантів, а застосуванням певного математичного розрахунку приводить до отримання оптимального рішення.

Таким чином, отримані наукові результати дозволяють вирішити ряд практичних завдань з підвищення ефективності використання автомобільної техніки органами Держприкордонслужби при здійсненні перевезень в умовах воєнного стану.

СЕКЦІЯ 3

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ В УМОВАХ СУЧАСНОЇ ВІЙНИ. ІНФОРМАЦІЙНА ГІГІЄНА ЯК ПРОТИДІЯ ПІД ЧАС РОЗПОВСЮДЖЕННЯ ЧУТОК ТА ФЕЙКІВ**Гібало Олег***Військова академія (м.Одеса)***ІДЕОЛОГІЯ «РУСЬКОГО МІРУ» ОСНОВНА СКЛАДОВА СУЧАСНОГО РАШИЗМУ**

Після розпаду Радянського Союзу На початку XXI століття російська федерація, зміцнивши свій потенціал і тоталітарний режим путінської влади, стала претендувати на статус геополітичного світового центру сили, намагаючись посилити свій вплив на міжнародній арені та на формування основ сучасного світового устрою.

Рух росії за значеним вектором, в повній мірі відповідає її національній ідеї, яка ґрунтувалася на твердженні про особливість російської душі, особливий місії російської людини у всесвіті. Вона будувалася як антитеза західного світу, як протиставлення світу матеріального і раціонального світові духовному і ірраціональному.

Українська ідея, висловлена в «Книгах буття» Миколи Костомарова, як у статуті Кирило-Мефодіївського товариства 1846 р. – теж виходила з месіанського призначення українського світу, як світу демократії і братерства, що протистоїть тиранії й абсолютизму.

У XV столітті православний чернець Філофей Псковський, головний ідеолог великого князя Василя III, близько 1500 року сформулював світоглядну і політичну доктрину про Москву, як місто, яке стане третім Римом і перебере славу Константинополя. Після падіння Царгороду (Константинополя) у 1453 році ця теорія стала підставою для обґрунтування права Москви на об'єднання навколо себе всіх земель Русі.

Теорія «Москва третій Рим» стала фактично офіційною ідеологією московської держави у XVI – XVIII століттях, коли Московія вже не лише приєднувала російські князівства навколо себе, але й загарбувала азійські і європейські території включно з Україною. Спільність візантійсько-грецької ойкумени підказувала думку про творення нової Візантійської імперії з центром у Москві, яка б включала усі землі колишньої Візантії, тобто фактично на період постановня Російської імперії на всі землі Османського султанату: від Молдови і Волощини до Північної Африки.

Враховуючи релігійний компонент концепції «третього Риму» витікало наступне - оскільки росія є єдина православна держава, то все що є православного на землі має ставати частиною її державної території. Якщо у XII-XIV століттях на територію Гроба Господнього – Єрусалим претендувала католицька церква Риму, а отже уся Католицька Європа і влаштовувала Хрестові походи, то вже у XVIII-XX століттях таким претендентом себе вважав російський імператор. Уся загарбницька політика Росії цього часу від воєн з Кримом до постійних зіткнень з Туреччиною пояснювалися претензіями Росії як спадкоємця візантійських імператорів на Єрусалим та Костянтинополь (Стамбул). І війна 1853-1856 років і російсько-турецька війна 1877-1878 рр. була ідеологічно не війною за визволення слов'янства і православних християн, як твердила російська пропаганда, а першим кроком для досягнення маніакальної мети – здобуття Царгороду, опанування протоками Босфор і Дарданелли та вихід до меж Нілу з захопленням Палестини. Не стільки «визволяти» росія збиралася Болгарію, скільки приєднувати – знову ж таки для досягнення ідеалу «русского мира» на Балканах.

Навіть у Першій світовій війні мета Росії не змінилася. Знову ціль одна – відновлення Візантійсько-російської імперії в центрі в Стамбулі-Константинополі. Нехай Туреччина і залишається, але не на корінних колись грецьких землях.

Квітесенцією ідеї руського миру стала відома тріада графа Уварова «Самодержавство, православ'я і народність» – три кити російської ментальності.

Зазначені світоглядні ідеї підтримували вершки російського суспільства, такі як голова опозиції до царського правління в росії Павло Мілюков; член кількох європейських академій

наук, видатний вчений-гуманітарій світового рівня Петро Струве; професор Московського університету філософ-ідеаліст Євген Трубецькой. Харківський архієпископ – шовініст Антоній Храповицький, Київський митрополит часів Денікіна, напряду говорив, що метою російською армії є прилучення до Росії Гробу Господнього.

Народність за рецептами «руського мира» розумілася, виходячи з посилив про самодержавство і православ'я. Титульною нацією є росіяни, усі інші іногородці мають стати в перспективі росіянами. Українців як таких не існує. Хто заперечує – той зрадник і «мазепинець». Є триєдине «руское» плем'я, яке поділяється на велико россов, малороссов, білорусов. Розподіл на три гілки відбувся завдяки «злим» сусідам, – полякам, які зіпсували колись єдиний «руський» народ, своїми мовно-культурними впливами. Українська мова, це зіпсована полонізмами російська. Тут для російської державної і суспільної думки залізною діяв Валуївський принцип 1863 р. щодо мови: «не було, не є і не має бути».

Крім того, руський мир впроваджувався завдяки діячам науки та мистецтва а саме: історіографічній схемі російської історії, яка була сформульована Ніколаєм Карамзіним та Сергієм Соловйовим та послідовно насаджувана через шкільні й університетські підручники; євразійство другої половини XIX століття як продовження слов'янофільської течії суспільної думки братів Аксакових і Хом'якова, що ствердило особливий «руській» світ і «богообраність» російської людини; в працях Миколи Данилевського була озвучена антитеза західній моделі суспільства, - завданням Росії є вічна боротьба з Заходом за свою свідомісну особливість, Боже призначення. Велика частина російської інтелігенції свідомо робили величезну світоглядну помилку. Виходило, ніби не можна жити за загальнолюдськими цінностями і зберігати свою національну особливість. Росія прирікалася на постійне протистояння західній моделі цінностей, на боротьбу за знищення або себе, або супротивника.

Федір Достоевський на позитивних прикладах красного письменства з одного боку показував ідеал покращення людської душі за допомогою культури, а з іншого боку закладав фундамент для культурних основ особливого російського шляху в історії

Знаменитий інтелектуал – Лев Гумільов, син Анни Ахматової, складав осанну цьому євразійському монгольсько-російському світові, не приймаючи «гнилого» Заходу, як чужого росіянинові явища.

У часи СРСР вигулькнув концепт про «триєдиний русский народ» у вигляді ідеї про «колиску трьох братніх народів», у який російський брат-близнюк все одно старший. Її схвалив для обов'язкового вживання в царині ідеології Йосиф Сталін. Офіційний історик СССР 1920-х рр.. Міхаїл Покровський відстоював тезу російського панування, як «меншого зла». Він вбачав позитиви в монгольському пануванні, яке створило ментальний тип росіянина як пасіонарія-загарбника.

Євразійство інтелектуалів пражської школи антибільшовицького спрямування було філософською відповіддю не стільки червоній владі у Москві, скільки Заходу. Росія все одно залишається вірною ідеї свого особливого шляху. Нехай навіть нас виперли, ніби казали вони, з Петербургу і Москви більшовики, але в стратегії «руської» національної ідеї ми співники. І червоні, і білі будують «руський мір», нову Російську імперію на 1/6 земної кулі. Звідси ідея «зміновіхівства» і служба Червоній імперії

«Русський мір» як ключовий концепт російської національної ідеї був завжди ідеологічним виправданням російського шовінізму, імперіалізму і військової агресії проти сусідів. Коли треба було русифікувати остзейців Естонії і перетворити німецький Дерптський університет на російський, ідеологи націоналізму згадали про Ярослава Мудрого та його Юр'єв, які свідчили про нібито історичну «рускость» краю. «РУССКИЙ мір» на своїх багнетах несла Червона армія в 1939-1940-х роках в Фінляндію і Польщу. В останній вони «звільняли» українців і білорусів як своїх «братів». Але це братство розумілося як цілковита національна тотожність останніх з росіянами. «Визвольна» місія Росії в Європі, і нав'язування тоталітарного соціалізму в Чехо-Словаччині, Болгарії, Румунії, Югославії, Польщі, Східній Німеччині була теж ніщо іншим як розширення «руського міра» до кордонів Західної Європи. Часткою цього «міру» після Другої світової війни стала німецька Східна Прусія та японські Курильські острови.

Сьогодні Володимир Путін і його ідеологічна машина реанімує твори зоологічного російського шовінізму, замішаного на концепті «русского міра». Видаються праці російських чорносотенців початку ХХ ст., в тому числі і лідерів націоналістичних російських організацій Києва В.Шульгіна, А.Стороженка, І.Сікорського, С.Щоголева, Т.Флорінського та інших. Піднято на щит творчість російського філософа еміграції І.Львіна, якого називають одним з ідеологів нинішнього Путінського режиму. Теперішня російська влада йде шляхом поєднання ідеології російського більшовизму і крайніх націоналістичних течій білої еміграції. Спільним знаменником для них є ідеологія «русского міра», яка останні десять років непомітно викристалізовується в ідеологію російського фашизму – рашизму.

Особливість російського шляху призвело до формування специфічної системи цінностей рашизму, – зоологічної етнічної ксенофобії, ненависті до усього, що не вписується в концепцію «русского міра», усього «нерусского», «неправославного», до демократичного світу і його цінностей.

Починаючи з 2007 року у промові на Мюнхенській конференції з питань політики безпеки путін по суті проголосив війну західному світу, однак в зв'язку із певними стереотипами щодо економічної відсталості росії це не було сприйнято серйозно.

Ним неодноразово висловлювалися думки щодо жалю за розпадом Радянського Союзу, якне він назвав катастрофою та трагедією.

Чітко висловлював думки про необхідність повернення України до складу союзної держави, обґрунтовуючи це тим що українці з росіянами один народ, переважна більшість території України це подарунки руських царів, Леніна, Сталіна, Хрущова. Нашадками Київської Русі, в тому числі її князів він чітко називав російський народ, заперечує визначну роль українців у війні проти фашизму на користь російському народові і т.ін. Все це є не чим іншим як політичною матрицею та обґрунтування «великої руської цивілізації» тобто Україна історично і цивілізаційно повинна перетворитися на тотально зросійщену та неповноцінну державу без власного суверенітету. Путінські забаганки щодо відновлення російської імперії у кордонах ХІХ століття, або відновлення радянського союзу (2:0) передбачають включення України в геополітичний простір росії для того щоб отримати додаткові ресурси для відновлення пострадянської імперії. Для цього була розпочата війна проти України після Революції Гідності у 2014 році, яка триває і по сьогоднішній день. Крім цього росія у 2021 році висунула претензії до НАТО щодо розміщення зброї та контингенту у країнах колишнього Східного блоку, які спричинені бажанням відновити свій вплив над цими країнами

Таким чином, країна-монстр росія, вісім років тому тимчасово захопивши в Україні Крим і частину Донбасу, в лютому 2022 року показала світові, що цим вона не задовольниться і розпочала широкомасштабне вторгнення в нашу країну. Мета вторгнення – захоплення усієї нашої території, адже кремлівська влада не визнає існування України як суверенної держави. Ці території вона вважає своїми, і провівши тут «денацифікацію і демілітаризацію», прагне їх взяти під власний контроль.

Загалом, загроза від росії буде існувати постійно. Тому українському народу необхідно бути завжди готовим для захисту своєї незалежності та суверенітету. Як бачимо, ідеї «русского міру», корені якого знаходимо ще у ХV столітті продовжують бути актуальними та практично незмінними за своєю суттю і у ХХІ столітті. Ідеї безумовного дотримання норм міжнародного права, прав людини чи націй не є пріоритетними для такої соціальної спільноти, як російська федерація.

Також, слід відмітити, існують повідомлення про те, що росіяни на окупованих території України вилучають із бібліотек книги (підручники, монографії) з історії та культури України, переводять навчання дітей у школах та інших навчальних закладах на російській мові і за російськими стандартами. Тобто традиції валуєвських та емських указів застосовуються на практиці, що говорить про намагання асимілювати населення і заставити його забути своє коріння та ідентичність. Нічого нового – все по методичкам ХVІІІ-ХХ століття.

Виходячи з вищенаведеного з метою військово-патріотичного виховання військовослужбовців Збройних Сил України та їх спроможності протистояти інформаційно-психологічному впливу російських окупантів необхідно :

доводити до них наукову інформацію щодо генези розвитку українського народу та його державності;

систематично розвінчувати історичні міфи, які навіює російська пропаганда, з метою обґрунтувати легітимність свого права на поневолення українського народу;

проводити культурологічної роботи щодо формування у військовослужбовців сталої національної самосвідомості;

формувати у військовослужбовців впевненість у правоті своєї справи щодо захисту територіальної цілісності та незалежності нашої держави;

виховувати у курсантів та слухачів вищих військових навчальних закладів якості лідерства з питань патріотизму з урахуванням їх майбутньої практичної діяльності з виховання підлеглих;

наполегливе впроваджувати державою в життя української мови та культури;

Горелишев Станіслав, канд. техн. наук, доц.

Башкатов Євген, канд. військ. наук, доц.

Обрядін Володимир, канд. військ. наук, доц.

Національна академія Національної гвардії України (м. Харків)

ПЕРСПЕКТИВНІ ПІДХОДИ ДО ПОБУДОВИ СИСТЕМИ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ ІНФОРМАЦІЙНО-ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙНИЙ МЕРЕЖІ СИЛОВИХ СТРУКТУР

У сучасній війні армії стали більше уразливі для кібератак, ніж для фізичної поразки живої сили й техніки. Тому тактична підтримка бойових дій вимагає розвиненої інфраструктури зв'язку, а головне, захищеного цифрового середовища. Захоплення контролю над засобами зв'язку дозволяє супротивнику маніпулювати інформацією до того, як вона потрапить до кінцевих користувачів. Тому на передній план вийшло завдання підтвердження легітимності джерела даних, незмінюваності й відстежуваності даних, що надходять.

Для реалізації цієї можливості розробляється новий підхід до передачі даних і цілевказівок шляхом переходу на технологію блокчейну. Такий підхід дозволить командуванню бути абсолютно впевненим у цілісності й достовірності інформації, яка надходить при прийнятті критично важливих рішень.

Так, фахівцями французької армії в 2019 році був розроблений блокчейн Tezos, що дозволяє підтвердити особу джерела даних по багатьом параметрам, а не тільки по логіну в мережі, поліпшити контроль над цілісністю даних, виявляти аномалії при їхній передачі по мережі.

У даний час керівні структури НАТО мають намір використовувати блокчейн для захисту фінансової інформації й логістичних ланцюжків. Пентагон, у свою чергу, у рамках розробки системи C5ISR має намір на базі цієї технології створити захищену від хакерів систему передачі документації.

За задумом авторів блокчейн-технології необхідно використовувати для передачі й обліку інформації в таких видах своїх операцій як

- пересування військ;
- розвідувальні операції (у тому числі супутникові зйомки);
- контракти й запити на планування закупівель;
- логістичне забезпечення операцій.

Революційним нововведенням буде у неможливості змінити жодного разу обліковану інформацію. При належній реалізації один раз зроблені супутникові знімки або віддані накази буде неможливо фальсифікувати. Це зробить операції силових відомств безпрецедентно прозорими й підзвітними. Такий рівень прозорості й невідкликаності буде стимулювати офіцерів приймати зважені рішення, хоча можливо й більше обережні.

Крім того, технологію блокчейна планується застосовувати для виявлення електронних атак на критично важливу інформаційну інфраструктуру. На думку експертів, за допомогою блокчейна можна виявити приховані сліди кібератаки.

Найчастіше при несанкціонованому проникненні у пристрій зловмисник підчищає журнал доступу, розташований на ньому, приховуючи сліди атаки. Використовуючи розподілений на кілька пристроїв журнал (блокчейн), можна звести до мінімуму такий ризик. Блокчейн у силу своєї природи може бути сховищем еталонного коду й забезпечувати незалежну верифікацію й вірогідність даних коду.

Зберігаючи дані в зашифрованому розподіленому реєстрі, що синхронізується по величезній мережі, користувачі одержують безпрецедентні переваги в плані безпеки. Зашифрований блокчейн робить майже неможливою спробу розшифровки даних без шкоди для будь-якого іншого блоку в ланцюжку, якщо, звичайно, ви не є власником ключа, щоб розблокувати ці дані.

Зінько Роман

Національний університет «Львівська політехніка»

Березенський Руслан

Військова академія (м. Одеса)

ІНФОРМАЦІЙНА ГІГІЄНА В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ВІЙНИ

В умовах війни інформація – це інструмент, за допомогою якого можна не лише маніпулювати думкою людей, але нанести значної психологічної шкоди противникові або потрапити під його негативний вплив.

Маніпуляція включає ряд технологій, що входять до складу маніпулятивних методів. До них відносяться технології, що впливають на мислення, підсвідомість, уяву, емоції.

Одними з найпоширеніших методів маніпуляції є методи, що ґрунтуються на почуттях, емоціях. Вони використовують технології, що впливають на мислення, підсвідомість, уяву, емоції і це дозволяє впливати і змінювати стереотипи людей і, відповідно, змінювати громадську думку.

При цьому використовуються методи:

Навіювання - це такий спосіб впливу, коли об'єкт дії пасивно засвоює інформацію і сприймає усі ідеї без обдумування, без критичного осмислення. Ефект навіювання залежить від міри довіри до суб'єкта навіювання. Для ефективнішого формування громадської думки необхідно використати переконання.

Зараження використовує у своїй роботі емоційний компонент. Воно виникає під впливом особистого прикладу (учителя, політичного діяча, члена сім'ї, командира і т. д.). Особливу роль зараження відіграє при виникненні паніки серед великих мас людей і т. п.

Наслідування - це певне наслідування зразка, прикладу. Наслідування може бути довільним і мимовільним. Ефект наслідування є найважливішим з механізмів соціалізації, формування моральних і поведінкових норм.

Переконання займає особливе значення серед методів впливу на громадську думку. Воно виникає під впливом особливих фактів індивідуальної, групової і громадської свідомості на основі певних ідей, які виражають відповідне відношення людини до соціальної дійсності. Цей метод залежить від змісту тієї інформації, яка пропонується людині.

При реалізації методів маніпуляції використовуються фейки.

1. Фейк імітує справжню новину і створюється за стандартами журналістики – є посилення на джерела або статистичні дані, використовуються прості, доступні речення і факти.

2. В основі фейка – канонізована історія, яка може нагадувати сюжет відомих казок з героями, лиходіями і драматичними перипетіями; фейки завжди емоційно насичені та провокативні, у них приваблює розважальний елемент, як-от гумор чи несподіванка.

3. Фейки швидко розповсюджуються мережею – їх повторюють багато ЗМІ, а в соціальних мережах такі «новини» спеціально рекламуються.

Одним з чинників опірності негативним інформаційним впливам є компетентність людини, яка складається з спектру складових: професійних, функціональних і особистісних. Формування і якісне наповнення такого спектру дозволяє підвищувати особисту опірність людини маніпуляціям.

Також потрібно фільтрувати інформацію, щоб не загрузнути в інформаційному смітті – «інформаційному шумі» (в соціології під цим явищем розуміють випадкову низькоякісну інформацію). Потрібно захищати свій мозок від надлишку інформації, особливо неякісної та непотрібної – формувати інформаційну гігієну, метою якої є зниження негативного впливу інформації на психічний, фізичний і соціальний добробут людини.

П'ять основних правил інформаційної гігієни:

1. Уникайте повторюваної інформації.
2. Знижуйте інформаційне навантаження.
3. Вивчайте різні точки зору на одну проблему.
4. Насторожуйтесь, коли починаються емоції.
5. Шукайте, кому вигідно, щоб ви дізнались новину та повірили в неї.

Інформаційна гігієна зменшує ймовірність маніпулювання свідомістю як окремої людини так і суспільства в цілому.

Мельнікова Олена, канд. юрид. наук, доц.

Одеський державний університет внутрішніх справ

ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА УКРАЇНИ ПІД ЧАС РОСІЙСЬКОЇ ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ

В умовах сучасних глобальних та регіональних інформаційних протистоянь, деструктивних комунікативних впливів, зіткнення різновекторних національних інформаційних інтересів, поширення інформаційної експансії та агресії, захист національного інформаційного простору та гарантування інформаційної безпеки стають пріоритетними стратегічними завданнями сучасних держав у системі глобальних інформаційних відносин. Збереження інформаційного суверенітету, формування ефективної системи безпеки в інформаційній сфері є актуальною проблемою і для України, яка часто є об'єктом зовнішньої інформаційної експансії, маніпулятивних пропагандистських технологій та руйнівного інформаційного вторгнення. В умовах російсько-українського конфлікту захист національного інформаційного простору від негативних інформаційно-психологічних впливів, операцій та війн, гарантування інформаційної безпеки та інформаційного суверенітету набувають особливого значення і стають чинниками збереження національної ідентичності України та функціонування її як суверенної та незалежної держави.

Інформаційна безпека є інтегрованою складовою національної безпеки і її розглядають як пріоритетну функцію держави. Інформаційна безпека, з одного боку, передбачає забезпечення якісного всебічного інформування громадян та вільного доступу до різних джерел інформації, а з іншого – це контроль за непоширенням дезінформації, сприяння цілісності суспільства, збереження інформаційного суверенітету, протидія негативним інформаційно-психологічним пропагандистським впливам та захист національного інформаційного простору від маніпуляцій, інформаційних війн та операцій. Рішення комплексної проблеми інформаційної безпеки дасть змогу як захистити інтереси суспільства і держави, так і гарантувати права громадян на отримання всебічної, об'єктивної та якісної інформації.

Досліджуючи проблему інформаційної безпеки України, Росія здійснює інформаційно-психологічні атаки, щоб активізувати ескалацію конфлікту на сході України, чинити тиск на українське керівництво з метою змусити його погодитись на московський сценарій урегулювання конфлікту. Виокремимо напрями інформаційно-психологічних атак проти України: 1) нав'язування думок про неспроможність української влади керувати державою та приймати раціональні рішення; 2) формування негативних суджень про воєнно-політичне керівництво України та про те, що бойові дії призводять до невиправданих жертв серед ЗСУ та цивільного населення; 3) поширення поглядів про те, що українська армія деморалізована та неспроможна вести бойові дії, а також про недовіру особового складу до керівництва.

Цільовою аудиторією Кремля зараз є населення РФ, російськомовна діаспора за кордоном, населення України, зокрема в окупованих районах України, громадяни західних країн, а також країн БРИКС та Митного союзу, близькі Росії за політичними поглядами.

Загрози національній безпеці України в інформаційній сфері це – сукупність умов та чинників, які становлять небезпеку життєво важливим інтересам держави, суспільства і особи через можливість негативного інформаційного впливу на свідомість та поведінку громадян, а також на інформаційні ресурси та інформаційно-технічну інфраструктуру.

Як зазначено у Законі України «Про основи національної безпеки» однією з основних загроз інформаційній безпеці є «намагання маніпулювати суспільною свідомістю, зокрема, шляхом поширення недостовірної, неповної або упередженої інформації». У Доктрині інформаційної безпеки України, визначено такі загрози інформаційній безпеці країни: поширення у світовому інформаційному просторі викривленої, недостовірної та упередженої інформації, що завдає шкоди національним інтересам України; зовнішні деструктивні інформаційні впливи на суспільну свідомість через ЗМІ, а також мережу Інтернет; деструктивні інформаційні впливи, які спрямовані на підрив конституційного ладу, суверенітету, територіальної цілісності та недоторканності України; прояви сепаратизму в ЗМІ, а також у мережі Інтернет за етнічною, мовною, релігійною та іншими ознаками.

Варто наголосити, що проти України з боку Російської федерації ведеться інформаційна війна, яка спрямована на нав'язування певних ідеологічних стереотипів, тієї чи іншої суспільної думки за допомогою засобів масової інформації, зокрема через електронні видання. Війни такого типу є досить поширеними у глобальному інформаційному просторі та їх всебічно досліджують науковці та фахівці. Можна виокремити кілька складових елементів інформаційної війни. Один із них – ведення психологічної війни. Головне завдання психологічної війни полягає в маніпулюванні масами. Метою такої маніпуляції є: внесення в суспільну та індивідуальну свідомість ворожих ідей та поглядів; дезорієнтація та дезінформація мас; послаблення певних переконань, залякування народу образом ворога; залякування супротивника власною могутністю.

Проти України широко використовують сучасні технології негативних інформаційно-психологічних впливів, які стають загрозою українському національному інформаційному простору та суверенітету держави. Гарантування інформаційної безпеки України в умовах дестабілізуючих негативних інформаційно-психологічних впливів та експансіоністської агресивної інформаційної політики Російської федерації, потребує консолідації зусиль на усіх рівнях державної влади та громадянського суспільства.

Отже, в умовах сучасних інформаційних протистоянь, експансіоністської політики Російської федерації, національний інформаційний простір України є недостатньо захищеним від зовнішніх негативних пропагандистських інформаційно-психологічних впливів, загроз. Тому захист інформаційного суверенітету, створення потужної та ефективної системи інформаційної безпеки України, розроблення дієвих стратегій і тактик протидії медіазагрозам повинні стати пріоритетними завданнями органів державної влади та недержавних інститутів.

Пядишев Володимир, д-р юрид. наук, доц.

Дулгер Володимир, канд. юрид. наук

Одеський державний університет внутрішніх справ

ПРОТИДІЯ КІБЕРВІЙНИ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ: ВИСНОВКИ ЗАРУБІЖНИХ ФАХІВЦІВ

Перенесення інформаційних воєн у кіберпростір призвело до поєднання двох найнебезпечніших і найменш вивчених форм злочинності – кіберзлочинності та організованої злочинності. Дилема, як захиститися від них, стала ще серйознішою. Міжнародне співтовариство уникало цього питання, і інформаційна війна повністю ігнорувалась. Проте, з розвитком війни, розв'язаної Російською Федерацією щодо України, ставлення світової спільноти до кібер-війни почало змінюватися. Нова ситуація змусила світову Інтернет-спільноту замислитися над такими геополітичними питаннями: 1) Яку роль має відігравати існуючий механізм управління Інтернетом в умовах воєнного стану? 2) З огляду на

жорстокість війни, чи існують цінності вищої сили, здатні вплинути на управління Інтернетом з огляду на його фундаментальний характер? 3) Які ефективні інструменти онлайн-спільнота використовує у всьому світі для досягнення консенсусу щодо онлайн-управління?

Сьогодні, у 2022 році експерти з Secureworld (приватного фонду, що діє на користь усіх народів) визначили сім національних цілей використання кіберзасобів: 1) спостереження та моніторинг домашніх груп; 2) зміцнення та вдосконалення національного кіберзахисту; 3) контроль та маніпулювання інформаційним середовищем; 4) збирання зовнішніх розвідданих для національної безпеки; 5) комерційна вигода чи прискорення зростання вітчизняної промисловості; 6) знищення або виведення з ладу інфраструктури та можливостей противника; 7) визначення міжнародних кібернорм та технічних стандартів.

У червні 2022 року експерти з Cyberpeaceinstitute (незалежна та нейтральна неурядова організація, місією якої є забезпечення прав людей на безпеку, гідність та справедливість у кіберпросторі) зазначили, що на полях битв 21 століття кібератаки змінюють способи ведення війни, про що свідчить війна в Україні. Атаки на критичну інфраструктуру вкрай руйнівні. Масштаби порушення кібербезпеки як засобу ведення війни безпрецедентні. Необхідні заходи для боротьби з погрозами у кіберпросторі сьогодні та в майбутньому.

Також у червні 2022 року експерти з InformationWeek (американського журналу з інформаційних технологій бізнесу) у статті «Передовий досвід кібербезпеки у війні в Україні» зазначають, що кібер-засоби стали зброєю війни. Всі компанії повинні знати кожен одиницю обладнання, якою вони володіють: чи є вона частиною обладнання, яке вони придбали, чи щось вороже. Вони також повинні мати дуже надійний режим виправлення вразливостей. Щомісяця вони повинні сканувати вразливості у своїй системі, а потім виправляти їх. Повинна використовуватися багатофакторна автентифікація, а не простий пароль.

Кіберфахівці НАТО виділяють 7 типів кібератак: *шпиунство* – спостереження за іншими країнами з метою крадіжки та подальшого використання їх секретів; *саботаж* – ворожі уряди чи терористи можуть вкрати інформацію, знищити її чи використати внутрішні загрози; *атаки типу «відмова в обслуговуванні» (DoS)* – для порушення критичних операцій та систем, а також для блокування доступу до конфіденційних веб-сайтів цивільних осіб, військових та співробітників служби безпеки чи дослідницьких організацій; *атаки на електричну мережу* дозволяють відключити критично важливі системи, порушити інфраструктуру, зв'язок та потенційно завдати інших ушкоджень; *пропагандистські атаки* – щоб люди втратили довіру до своєї країни або стали на бік ворогів; *економічний зрив* – зловмисники можуть націлюватися на комп'ютерні мережі економічних установ, щоб вкрати гроші або заблокувати доступ людей до коштів; *раптові атаки* – аналог Перл-Харбор та 11 вересня – масована несподівана гібридна атака може підготувати підґрунтя для фізичної атаки.

Кіберфахівці Європарламенту так визначають вплив кібератак на інфраструктуру України. З 24 лютого обмежені російські кібератаки порушили розподіл ліків, продуктів харчування та предметів першої потреби. Їх вплив варіювався від запобігання доступу до основних послуг до крадіжки даних та дезінформації, у тому числі з використанням технології дипфейку. Інша зловмисна кіберактивність включала відправку фішингових електронних листів, розподілені атаки типу «відмова в обслуговуванні» та використання шкідливих програм для знищення даних, бекдорів, програмного забезпечення для спостереження та викрадачів інформації.

Вони також свідчать про допомогу, яку світова спільнота прагне надавати Україні у протидії російським кібератакам. Ініціативи під керівництвом ЄС, США та НАТО були реалізовані з метою нейтралізації кіберзагроз та захисту основної інфраструктури. ЄС задіяв свої Групи швидкого реагування у кіберпросторі (проект у рамках Постійного структурованого співробітництва (PESCO) у сфері політики безпеки та оборони) для підтримки кіберзахисту України. Незалежними хакерами було зроблено значну кількість контратак, що торкнулися російської держави, системи безпеки, банківської системи та засобів масової інформації. Європарламент закликав посилити допомогу Україні в галузі кібербезпеки та повною мірою використати режими кіберсанкцій ЄС проти осіб, організацій та органів, причетних до різних кібератак, спрямованих проти України.

Експерти з Центру аналізу європейської політики (СЕРА) зазначають, що на початку війни Росії вдалося відключити супутниковий зв'язок України. Але українці швидко його відновили і енергетичні мережі країни, банки та інші вразливі об'єкти продовжували працювати.

Українські фахівці зазначають, що кіберпростір має стати інструментом асиметричної відповіді на агресію. Основними завданнями цієї відповіді мають бути: управління не лише своїми засобами, а й засобами супротивника; створення та вдосконалення інтелектуального потенціалу; проведення систематизованих тренувань з управління у кризових ситуаціях з охопленням всіх можливих варіантів розвитку подій для всіх органів та систем управління. Багаторівневий захист може використовуватися для вирішення завдань інформаційної безпеки об'єктів різного призначення, як для захисту самого об'єкта, так і для захисту інформації, що циркулює в ньому.

Рабокоровка Ганна, канд. філос. наук
Військова академія (м. Одеса)

«СОКРАТИВСЬКИЙ МЕТОД» ЯК ЗАСІБ КОНТРПРОПАГАНДИ

Сьогодні в епоху постіндустріального суспільства інформація постає як один із важливих формотворчих принципів побудови культури та суспільства. Інформаційні впливи набувають величезної дії на свідомість людини, її розум, змушують корегувати поведінку, спонукають до прийняття тих чи інших рішень тощо.

Одним із наймогутніших важелів інформаційного впливу виступає пропаганда.

Пропаганда – поняття багатозначне. По-перше, під пропагандою розуміють будь-яку інформацію, або спеціальні методи, метою яких є здійснення впливу на світогляд людей, їх поведінку, емоції тощо заради набуття певної переваги над ними. По-друге, як пропаганду можна розглядати певну системну діяльність, сутність якої полягає у поширенні різноманітних філософських, політичних, наукових, художніх тощо ідей та поглядів з метою впровадження їх у суспільну свідомість, таким чином штучно примушуючи людей до певної масової форми практичної діяльності на основі цих поглядів, принципів та ідей.

На сьогоднішній день вміння протистояти таким агресивним і руйнівним формам соціальної комунікації як пропаганда потребують адекватної відповіді у вигляді контрпропаганди, яка має застосовуватися для протидії пропаганді з метою нівелювання її наративів та впливів.

Звернувшись до історії філософії ми можемо віднайти не одну дієву форму протистояння пропаганді, але я хочу зараз звернутися до джерел філософського знання, до філософії Сократа.

Відомо, що Сократ був засновником спеціального філософського методу, який сам він називав маєвтикою (дослівно «повивальне мистецтво»). Суть цього методу полягає у підведенні співрозмовника до правильної відповіді за допомогою низки питань. У своїх діалогах Платон яскраво демонструє дієвість та ефективність цього сократівського методу.

Однак може виникнути питання: яке відношення цей метод має до різноманітних інформаційних впливів, і як за його допомогою можна протистояти пропаганді?

Спробуємо коротко відповісти на ці питання.

Знаючи основні принципи роботи пропаганди та механізми її дії на свідомість людини нескладно побачити, що перший удар пропаганда завжди намагається нанести по нашому розуму, штучно змінюючи у нашій свідомості раціональне на ірраціональне, свідоме на несвідоме тощо. Таким чином, «вимкнувши» наш розум пропаганда акумулює базові людські інстинкти, страхи та бажання, звертається до наших емоцій та переживань, до підсвідомості, не залишаючи людини можливості усвідомлювати та оцінювати отриману інформацію.

Отже, пропаганда – це часто достатньо примітивна форма подачі інформації, яка уникає доказів та логічних міркувань, примушуючи людину *вірити* у найабсурдніші речі. Тут достатньо згадати відому всім історію про «розп'ятого хлопчика» чи «візитку Яроша». Сьогодні російська пропаганда набуває ще більш примітивних рис. Усі сучасні наративи російської пропаганди можна звести до наступного: «українські військові обстрілюють та вбивають» та «ми захищаємо та захищаємось». При цьому жодних фактів, жодних доказів, жодних коректних експертних оцінок.

На відміну від пропаганди, сократівський метод – це форма *особистісної інтелектуальної діяльності*, сутність якої полягає у контрольованій передачі певних інформаційних повідомлень у вигляді питань, відповідаючи на які, людина *самостійно* за допомогою свого розуму вибудовує справжню картину реальності. Мета сократівського методу – одна. Це відкриття істини. А істина принципово несумісна із пропагандою, не залишає їй жодних шансів.

Однак слід зазначити, що сократівський метод на відміну від пропаганди не може носити колективного характеру. У кількості людей, що можуть його опанувати, сократівський метод значно поступається масі людей, що можуть підпасти під дію пропаганди. Но філософія та культура загалом завжди уникають кількісних характеристик коли мова йде про людину.

Отже, у широкому контексті сократівський метод можна розглядати як антипропагандистський метод, спрямований на персоніфіковане відкриття істини, що унеможливорює маніпулювання людською свідомістю та фальсифікацію фактів та подій.

Суконько Сергій, доктор філософії

Павлов Дмитро, канд. військ. наук, с.н.с.

Національна академія Національної гвардії України (м. Харків)

МЕТОДИКА ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ МОНІТОРИНГУ ОПЕРАТИВНОЇ ОБСТАНОВКИ В ПРОЦЕСІ СТВОРЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОЇ СИСТЕМИ

Однією із функцій інформаційно-аналітичної системи, яка використовується для забезпечення громадської безпеки, в тому числі і в період особливого періоду, є отримання інформації про оперативну обстановку в районі виконання завдання. Отримання вказаної інформації здійснюється за рахунок моніторингу оперативної обстановки (МОО), під яким розуміється система постійного спостереження за процесами та подіями, що проходять у районі виконання військовою частиною (з'єднанням) завдань. Результати МОО служать для обґрунтування управлінських рішень по забезпеченню громадської безпеки. Якість МОО буде залежати від достовірності, своєчасності та повноти отриманої інформації. В свою чергу ефективність вказаного моніторингу буде впливати на своєчасність та правильність прийняття рішення органами військового управління військових частин (з'єднань) Національної гвардії України з виконання завдань по забезпеченню громадської безпеки. Тому, оцінка ефективності МОО є невід'ємною складовою під час прийняття рішення. З цією метою було розроблено методику оцінювання ефективності МОО на основі відомої технології моделювання реальних процесів. Вказаний процес враховує особливості проведення МОО і дає змогу визначити достовірність інформації, оперативність її отримання та повноту моніторингу. Розроблена методика може використовуватися органами управління в процесі прийняття рішення на проведення моніторингу оперативної обстановки.

Ульянов Олексій, канд. юрид. наук, доц.

Бахчеван Євген, канд. юрид. наук

Ніколаєв Олександр, канд. політ. наук, доц.

Одеський державний університет внутрішніх справ

ІНФОРМАЦІЙНА КУЛЬТУРА ЯК СКЛАДОВА ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ

Формування інформаційної культури суспільства та інформаційної грамотності користувачів всесвітньої мережі Інтернет є невід'ємною складовою запобігання та зменшення негативного впливу інформаційних атак. У сучасних умовах комплексне інформаційне поле, до якого залучені різні категорії учасників, є зручною платформою для поширення не тільки корисної, важливої інформації, а й такої, яка може призводити до серйозних негативних наслідків.

Особливої актуальності питання забезпечення інформаційної безпеки та захисту від інформаційного тероризму, поширення інформації, яка загрожує національній безпеці, постало в умовах воєнного стану. При цьому діяльність з поширення інформації, яка може нести загрозу безпеці має як свідомий, так і ненавмисний характер. І якщо в першому випадку

мова йде про вчинення незаконних діянь, то у випадку ненавмисного розкриття важливої для захисту країни інформації може відбуватись через неналежний рівень інформаційної культури та правових засад інформаційної безпеки. Протистояти таким негативним процесам можливо лише за умови комплексних підходів, які передбачають ефективне законодавче забезпечення, організаційну підтримку та реалізацію як національних, так і міжнародних програм формування інформаційної культури.

Відповідно до Стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні, забезпечення інформаційної безпеки у процесі використання інформаційно-комунікаційних технологій є однією з найважливіших умов успішного розвитку інформаційного суспільства.

Використання новітніх інформаційно-комунікаційних технологій значно впливає на культуру спілкування. Поява мережі Інтернет як засобу масової комунікації супроводжувала появу нового типу спілкування у віртуальному просторі, що має свої відмінності. Новий формат спілкування, коли кожен бажаючий практично може стати як розповсюджувачем інформації, так і її користувачем, вимагає нових підходів до формування з одного боку культури інформаційних відносин, з іншого боку – розробки механізмів протидії інформаційним атакам.

Формування інформаційної культури та освіти – це основні превентивні заходи, які дозволяють протистояти та послаблювати негативний вплив інформаційних атак.

По-перше, важливе значення має взаємна культура інформаційного спілкування.

Проблема формування культури спілкування в Інтернеті обумовлена специфікою відносин, які виникають. Соціальні мережі, блоги стали однією із форм самовираження, реклами, підвищення популярності. «Відкрита» поведінка в мережі, коли особиста інформація стає загальнодоступною, породжує не лише правові питання про перегляд співвідношення приватної інформації та загальнодоступної, способи її використання та захисту, а й численні ризики та негативні наслідки з позиції порушення прав та інтересів як самих авторів, так і третіх осіб. При цьому якщо для офіційних засобів масової інформації є встановлені як законодавчі, так і етичні рамки поведінки, поширення інформації, то для користувачів мережі Інтернет такі стандарти не впроваджені в практичне застосування, внаслідок чого Інтернет переповнений інформацією, достовірність, етичність якої не перевірена.

По-друге, враховуючи загрози, що виникають у мережі, дуже важливо формувати не лише правові, а й етичні правила та стандарти обміну інформацією в інформаційному середовищі.

По-третє, важливе значення має формування високого рівня інформаційної грамотності, яка, у тому числі дозволить проводити диференціацію інформації з метою розмежування достовірної інформації від фейкової, забезпечить необхідний рівень знань щодо протистояння інформаційному маніпулюванню.

По-четверте, сучасні виклики інформаційній безпеці обумовлюють важливість напрацювання ефективних заходів захисту стратегічно важливих об'єктів, зокрема у сфері ядерної безпеки, захисту даних, які містять державну таємницю, проведення військових операцій. При цьому такі заходи слід розподіляти щодо виявлення та запобігання запланованим інформаційним атакам, незаконному отриманню та використанню інформації, а також поширенню інформації користувачами мережі. В останньому випадку настання негативних наслідків через висвітлення певних подій відбувається без прямого наміру їх досягнення. З метою запобігання негативним наслідкам в умовах воєнного стану встановлено перелік інформації, яку заборонено поширювати журналістам, блогерам, зокрема щодо найменування частин та підрозділів, а також їхнє розташування; кількість військових у частинах та підрозділах; кількість озброєння та техніки, їхній стан і місце зберігання; умовні позначки об'єктів.

Інформаційна безпека може бути забезпечена лише за умови комплексних підходів, які передбачають як нормативно-правові, так і організаційні заходи. В умовах сьогодення, коли кожний може долучитись до створення та поширення інформації, важливою передумовою забезпечення інформаційної безпеки є формування високого рівня інформаційної культури, яка б ґрунтувалась як на високому рівні правових засад, так і етичних правил у сфері інформаційних відносин.

Фаріон Олег, д-р військ. наук, доц.

Біньковський Олександр, канд. військ. наук, доц.

Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького

АКТУАЛЬНІ АСПЕКТИ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ВІЙНИ У СФЕРІ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВНОГО КОРДОНУ УКРАЇНИ

З метою ефективного виконання завдань, покладених на Державну прикордонну службу України, керівництвом прикордонного відомства приділяється прискіплива увага питанню своєчасного поновлення індикаторів профілів ризиків. В умовах обмежених можливостей та ресурсів це неабияк сприяє прийняттю адекватних управлінських рішень в органах та підрозділах охорони державного кордону.

Результати аналізу реальних та потенційних загроз у прикордонній сфері з початком гібридної війни Російської Федерації проти України з 2014 року постійно засвідчували актуальність протидії не тільки політичним, економічним та воєнним викликам, але й ідеологічній агресії противника в інформаційному просторі.

Військова агресія Російської Федерації ще раз підтвердила основний вектор спрямованості даного виду розвідувально-підбивної діяльності спецслужб противника – завдяки інформаційному впливу антиукраїнського характеру знизити супротив українців, зламати дух воєнної та правоохоронної системи, особливо в прикордонних регіонах України. Їх наміри зрозумілі – порушити принцип недоторканності державного кордону України не тільки фізично, але й морально.

До основних факторів інформаційної діяльності антиукраїнської спрямованості на початку збройного вторгнення Російської Федерації в Україну в прикордонних регіонах слід віднести:

поширення антиукраїнськими засобами масової інформації та спеціальними службами Російської Федерації в медійному просторі недостовірної інформації, яка компрометує діяльність сил оборони України;

здійснення кібератак на інформаційні системи державних органів з метою паралізувати систему управління, дестабілізації суспільної обстановки або отримання необхідної інформації;

надходження інформації про мінування, вихід з ладу баз даних контролюючих органів суміжних країн з метою короточасного припинення функціонування пунктів пропуску через державний кордон.

Державною прикордонною службою України ще у 2021 році було розроблено принципово новий загальнодержавний профіль ризику з найменуванням: «Сприяння терористичній діяльності, антидержавним заходам в Україні та здійснення інформаційної діяльності антиукраїнської спрямованості». За результатами застосування даного профілю ризиків у подальшому було виявлено 767 осіб, потенційно причетних до антидержавних заходів та терористичної діяльності в Україні.

Дослідження даної проблематики в довоєнний період вказує на необхідність вироблення механізмів протидії інформаційній війні в контексті забезпечення захисту державного кордону і у післявоєнний період. Особливо це стосується тих прикордонних територій України, які були окуповані.

Безумовно, що противник ймовірно залишить осередки дестабілізації обстановки у вигляді «легальних пропагандистів», які на економічних та соціальних труднощах будуть заробляти свої дивіденди, проникати до лав правоохоронних органів, зокрема і до лав Державної прикордонної служби України.

Отже, формування індикаторів прикордонних загроз та ризиків є і надалі пріоритетним завданням прикордонного відомства та напрямком наукового дослідження.

Ханецька Антоніна

Одеський державний аграрний університет

ІНФОРМАЦІЙНА ГІГІЄНА УКРАЇНЦІВ ПІД ЧАС ВІЙНИ: ЯК ВИРОБИТИ АНТИТІЛА ДО ІНФОРМАЦІЙНОГО ВІРУСУ?

Соцмережі – постійний супутник сучасної людини. Наразі, певне, немає жодного, хто б не користувався Фейсбуком, Інстаграмом, Телеграмом чи Вайбером. Так, варто сказати про те, що ми в першу чергу використовуємо їх для контактування з людьми, оскільки багато знайомих, друзів, родичів знаходяться від нас на певній відстані. Однак соцмережі для нас слугують ще й джерелом інформації. Саме звідти ми дізнаємося не лише про милих котиків, а й про новини в Україні та світі. В цьому і криється їх основна небезпека. Ми споживаємо готовий продукт, не знаємо його справжнє походження та склад. Чи буде цей продукт приносити користь?!

В лютому 2022 року розпочалось повномасштабне вторгнення не лише на територію нашої держави, а й на територію українських соцмереж та месенджерів. З перших днів населення атакували фейковими новинами для залякування та сіяння паніки.

Соцмережа – це вільний простір для кожного, немає жодних обмежень з приводу теми, відсутня перевірка на достовірність написаного. Наш мозок як губка: вбирає будь-яку інформацію, навіть ту, яка вам не подобається - саме через це в пам'яті зберігаються пісні з реклами та слогани з білбордів. Те ж саме відбувається з фейковими новинами та іншими проявами інформаційного вірусу. Щоб не стати жертвою фейків треба бути медійно грамотним, а саме піддавати критиці будь-яку інформацію, а не сліпо їй вірити.

Для того, щоб уникнути «зараження» слід дотримуватися таких правил:

1. Завжди звертати увагу на автора інформації. Це офіційне джерело чи черговий «оглядач ситуації»? Коли «оглядач», який сидить вдома на дивані вирішує ділитись своєю «експертною» думкою, то не варто йому надто довіряти.

2. Перевіряти експертність автора, наскільки ця людина обізнана в цій темі і через які канали вона могла цю інформацію отримати.

3. Якщо в тексті використовуються загальні слова, наприклад, «воєноначальники», «експерти», «анонімі джерела» без вказівки на конкретні посади та прізвища/імена людей, то ця інформація може бути неправдивою.

4. Гучний заголовок часто використовується для привернення уваги. Читайте статтю далі! Великий відсоток того, що новина типу «В полон захопили мільйон бійців» виявиться взагалі ні про що. Також є варіант того, що в статті буде йти мова зовсім про інше, оскільки люди ненавидять великі дописи, вони читають заголовки і вважають, що володіють достатньою інформацією.

5. Завжди перевіряйте дату створення публікації. Іноді нам пропонуються новини, яким вже кілька років, але в новому словесному оформленні вони висвітлюються як нові.

6. Будьте уважними до фото. Відомо безліч випадків, коли подається фото іншої місцевості, а не тієї, яка зазначена в тексті або ж місцевість в інших історичний період. Наприклад, можуть показати розвалене місто, яким воно було 10 років тому, лише уважні читачі можуть це помітити, а людина, яка гортає швидко стрічку новин може повірити в це і поширювати на своїй сторінці цей фейк.

7. Якщо під час прочитання вас охоплюють сильні переживання, то це теж дзвіночок того, що інформація не відповідає дійсності. Новини – це сухий виклад фактів, які відбулись/відбуваються. Так, деякі новини дійсно шокують жорстокістю чи раптовістю, однак емоції приходять згодом, після осмислення. Фейкові новини ставлять собі за мету викликати емоції під час прочитання, щоб людина не могла відрізнити вигадку від реальності, не змогла проаналізувати прочитане.

8. Уважно читайте та обов'язково аналізуйте прочитане. Чи є в тексті помилки? Чи є речення, які суперечать одне одному? Чи зустрічали ви цю інформацію в офіційному джерелі?

Дотримуючись цих простих правил можна врятуватись від інформаційного вірусу. Такими діями ми не лише не дамо йому поширюватися в широкі заглиби, а й сформуємо власні «антитіла» до повторного зараження.

Чевардін Владислав, д-р. техн. наук, с.н.с.

Лаврик Іван

Військовий інститут телекомунікацій та інформатизації ім. Героїв Крут

СИСТЕМА ПІДВИЩЕННЯ ОБІЗНАНОСТІ З КІБЕРБЕЗПЕКИ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ЗСУ

Питання кібероборони держави під час війни набули особливого значення. Кіберрозвідка ведеться кіберсилами РФ відносно Української критичної інформаційної інфраструктури з 2014 року на постійній основі. З певною періодичністю РФ здійснювала інформаційні та кібервпливи на банківські системи, інформаційно-комунікаційні системи України, державні та приватні інформаційні ресурси.

Результати систематичного аналізу кіберзагроз та стану кібербезпеки в державі та в європейських країнах, представлені компаніями Cisco, SANS, MITRE, MacAfee, Fidelis Cybersecurity, а також огляди та звіти, які обговорювалися на конференціях, зустрічах та семінарах за підтримкою CRDF Global, НКЦК РНБО України показали, що в будь-якої організації завжди найбільш слабким елементом є користувач, який є потенційно вразливим до впливу з боку кібершпигунів та хакерських угруповань. Це призводить до зростання потреби вдосконалення системи підготовки фахівців кібербезпеки в сфері освіти. Тому, актуальним є питання підвищення обізнаності з кібербезпеки військовослужбовців та працівників ЗСУ з різними рівнями кваліфікації.

Основним шляхом вирішення цієї проблеми є підвищення рівня обізнаності користувачів Інтернет як в військовій сфері, так і в цивільній складовій шляхом проведення з ними навчальних занять, на яких до них повинні бути доведені основні правила безпечного користування електронно- обчислювальними машинами та мережею.

Вирішення цієї проблеми дозволить усунути ряд певних вразливостей та запобігти частині майбутніх кібератак на державні ресурси та кінцевих користувачів, які використовуються для побудови бот-мереж в середині держави, проникнення у внутрішні мережі організацій та підприємств для отримання конфіденційної інформації, в тому числі з ПЕОМ користувачів.

На сьогоднішній день у Військовому інституті телекомунікацій та інформатизації імені Героїв Крут створена система підготовки фахівців кібербезпеки та система підвищення обізнаності з КБ військовослужбовців та працівників ЗСУ. Підготовка особового складу проводить за чотирма рівнями в залежності від посади та рівня знань слухачів:

Рівень 1 – онлайн курс з базових заходів з кібербезпеки «Кібергігієна» для військовослужбовців та працівників ЗСУ, яким необхідні знання щодо основних заходів захисту інформації в кіберпросторі.

Рівень 2 – «Курс з кібербезпеки» для командирів, начальників, старших офіцерів штабів та підрозділів захисту інформації та кібербезпеки, яким необхідні знання в галузі організації та забезпечення процесів захисту інформації та кібербезпеки.

Рівень 3 – «Професійний курс кібербезпеки» для офіцерів підрозділів захисту інформації та кібербезпеки, яким необхідні знання для виконання ними функціональних обов'язків згідно займаної посади.

Рівень 4 – «Професійний курс з кібербезпеки (VDP)» для офіцерів підрозділів захисту інформації та кібербезпеки, яким необхідні знання для виконання ними функціональних обов'язків, пов'язаних з кіберобороною держави.

Наведена вище система підготовки дозволяє забезпечити 4 рівні обізнаності військовослужбовців та працівників ЗСУ, які виконують різноманітні завдання пов'язані з роботою ІКС ЗСУ та критичною інфраструктурою держави в секторі оборони.

Шумков Ігор

Військова академія (м. Одеса)

ДО ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНО-ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ВИЩОГО ВІЙСЬКОВОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Освітні технології, що розвиваються швидкими темпами, спричиняють низку викликів у збройних силах України, в яких починають відчуватися труднощі у кваліфікованих військових фахівцях. Вагомість удосконалення професійної підготовки майбутніх фахівців військової розвідки підкреслюється тим, що інформаційно-освітнє середовище є об'єктивним чинником формування їх професійних компетентностей.

Обґрунтовуючи інформаційно-освітнє середовище як наслідок диференціації соціальних систем в інформаційному суспільстві, вчені розглядали у своїх працях різні проблеми, однак ці дослідження, в основному, стосувалися підготовки фахівців, не пов'язаних з військовою діяльністю. У них не відображається прикладний аспект навчальних дисциплін для підготовки фахівців військової розвідки, що потребує переосмислення цілей і завдань, змісту, технологій, форм, методів навчання у ВВНЗ.

Умови функціонування системи військової освіти України дозволяють виділити в якості пріоритетних напрямів інформатизації освітні процеси ВВНЗ: військово-наукові дослідження; управлінську й матеріально-технічну діяльність; інфраструктуру, оснащену сучасними інформаційно-комунікаційними технологіями (ІКТ). Основою інформатизації військової освіти має стати інформаційна компетентність майбутніх фахівців військової розвідки, яка полягає в їхній готовності до ефективного застосування ІКТ у процесі виконання професійних завдань.

Зазвичай інформатизацію військової освіти розглядаємо як етап її інформаційного розвитку у технологічному та соціальному аспектах.

В контексті зазначеного найбільш перспективними напрямами розвитку інформаційно-освітнього середовища підготовки майбутніх фахівців військової розвідки у ВВНЗ вважається:

- розвиток теоретичних засад інформатизації військової освіти.
- розроблення методології відбору змісту та технологій навчання і виховання у ВВНЗ.
- удосконалення методики підготовки майбутніх фахівців військової розвідки.
- розроблення та створення автоматизованих систем інформаційного забезпечення.
- розвиток і вдосконалення структури та змісту підготовки фахівців розвідки.
- захист від негативних впливів застосування дидактичних засобів у підготовці військових фахівців.

Практика розвитку інформаційно-освітнього середовища ВВНЗ свідчить про те, що цей процес утруднений низкою протиріч методологічного, педагогічного, технологічного та наукового характеру. Закцентуємо увагу на найбільш вагомих:

- необхідність пришвидшення інформатизації військової освіти у ВВНЗ;
- низький рівень сформованості інформаційної культури НПП;
- нові засоби інформатизації демонструють відсутність єдності у змістовній складовій;
- неготовність суб'єктів освітнього процесу до застосування та оволодіння ІКТ.

Цілком очевидно, що стратегічні цілі інформатизації військової освіти визначають напрями діяльності майбутніх фахівців військової розвідки та очікувані результати, що полягають: в підвищенні ефективності освітньої діяльності; в новій підготовці військових фахівців, які відрізняються високим рівнем інформаційної культури і типом мислення, що відповідає новим потребам забезпечення національної безпеки України.

Перспективами подальших кроків буде розроблення нових технологій щодо вдосконалення якості підготовки майбутніх фахівців військової розвідки у ВВНЗ засобами інформаційно-освітнього середовища.

Яacobчук Таїсія

Одеський національний університет ім. І.І. Мечникова

Сасенко Ірина, канд. політ. наук, доц.

Військова академія (м.Одеса)

НЕБЕЗПЕЧНИЙ «РУССКИЙ МІР» У ІНФОРМАЦІЙНОМУ СПРОТИВІ ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ

У сучасному світі все населення Землі знаходиться під впливом медіапростору, але деякий відсоток сучасного населення не використовує критичне мислення, яке дає змогу фільтрувати потік інформації на «корисні дані» або «непотріб». У зв'язку з повномасштабним вторгненням Росії на територію України у 2022 році, важливість сприйняття людством інформації за допомогою засобів масової інформації набуває зовсім інших оборотів. Кожен день ми стикаємося з фейками, брехливими новинами, підступністю та лицемірством. Такий термін як «пропаганда» з кожним днем є все більш вживаним, як для протиборчих сторін, так і для всього світу.

Актуальність психологічного тиску на населення через соціально-політичне становище набуває неймовірних масштабів. Авторів представленої роботи обурює рівень, ефективність та абсурд ряду статей, що з'являються на шпальтах періодичної преси або на певних сайтах інтернету. Деякі з них базуються на суцільній брехні, в якій зовсім відсутній логічний ланцюжок, інші ж – дуже продумані кваліфікованими психологами і легко затьмарюють мозок звичайній людині, що в свою чергу призводить до формування неправильної думки та помилкової громадянської позиції. Вплив ворожих джерел є загрозою національній безпеці України, а також може стати причиною внутрішнього конфлікту та підризу авторитету влади. Цей процес вже відбувається на окупованих територіях, де проводяться фейкові референдуми з приводу зміни влади і приєднання до РФ.

Пропаганда – психологічний вплив на маси, який здійснюється шляхом приведення аргументів, фактів (не завжди достовірних) у власних інтересах пропагандиста. Бувають різні види пропаганди: наукова, філософська, політична тощо. У даному випадку йде мова звісно про політичну. З лютого двадцять другого року основна рамка пропаганди зберігається і лягла в основу ідеологічного контексту, який Путін використав для обґрунтування вторгнення. Коли говорив про «українських нацистів», що Україна – штучна держава, що «Москва хоче, а Київ відмовляється, виконуючи волю лідерів англосакського світу» тощо, то лише повторював старі тези російської пропаганди. Зараз стару рамку доповнили нові теми й сюжети – *дискредитація українських біженців у Європі, постачання західної зброї Україні, ядерна безпека українських АЕС*. Росія намагається дискредитувати українську енергетичну систему. Історія активізувалася в 2014-2016 роках. Вона була пов'язана з переходом України на американське паливо Westinghouse. Говорили про міфічні викиди в атмосферу з наших АЕС, посилення радіоактивного фону. Зараз формують думку, що, мовляв, захоплення ЗАЕС – не окупація, а порятунок для світу. Бо вона начебто була в жахливому стані, не модернізувалася, і росіяни привезли важливих фахівців, які її врятовують. Це потрібно російській аудиторії, щоб закріпити міфи, чому Росія це робить.

Росія прагне показати нас як глобальну небезпеку для світу. Російське населення активно поширює чорну пропаганду, яка будується на стовідсотковій фальсифікації даних заради самовиправдання і звинувачення українського народу у всьому, що відбувається.

Ще одна тема – підтримка України західними партнерами. З одного боку, вони розповідають, що ми вже стали їм нецікаві і підтримка постійно слабшає. З іншого, що насправді в Україні воюють американці, що росіяни матимуть справу винятково з ними, бо США – учасник цієї війни.

ЗМІ опонентів направлені на деморалізацію українців, знищення бойового духу, зневірення в перемогу. «Вони роблять неймовірну роботу, намагаючись залучити європейських журналістів та світові ЗМІ» - повідомляє ГУР МО України. З кожним днем суцільна брехня поглинає все більше

незміцнених голів серед нас. На окупованих територіях, на місця великого скупчення людей приїжджають так звані «пропагандомобілі», що транслиують на великих екранах фіктивну інформацію, таким чином вербуючи людей на свій лад.

Абсурд досяг рівня небес: висловлювання з боку «авторитету» Російської Федерації мають абсолютно безглуздий характер: в «Госмислі» РФ запропонували безпідставно визнати Україну країною-терористом, що свідчить про спроби тоталітаристів перекинути відповідальність за свої теракти (скоєні воєнні злочини проти громадянського населення) та виправдати свої методи хоча б перед прихильниками диктатора. Мусимо визнати, що дана процедура є ефективною, особливо для найнижчих верств населення. Такий підсумок можна зробити з відповіді росіян на запитання «Чи підтримуєте ви владу/»спецоперацію»?». За статистикою, позитивну відповідь надають 72-76%, як повідомляють російські джерела.

Росія досі не відійшла від сталінського режиму, сутність цієї «нації» – терпіти і мовчати. Складно пояснити з чим це пов'язано, але можливо, що зовсім скоро Росія стане на рівень Північної Кореї, яка зараз є в списку дружніх країн Російської Федерації. Як спадкоємниця ідеології Радянського Союзу, вона не надбає демократію в найближчі десятиліття, бо це явище для неї є невідомим.

Але є й такий термін – «біла пропаганда», яка має добрі наміри. Наприклад, українські оратори, які діють задля підняття бойового духу або закликають підтримувати Збройні Сили України.

Інформаційний фронт у нас гарно опрацьований на рівні суспільства, держави й законодавчих ініціатив. Пропаганда – це не про раціональні впливи, а про емоційні й психологічні. Вона діє на людей як масовий гіпноз. Коли ми заряджені єдиною спільною ідеєю перемоги над ворогом, віримо, що в єдності сила, що все зможемо, нас важко здолати. Але коли людина залишається на одинці із собою, відчуває внутрішній страх, гіпноз діє. Наприклад, на людей на окупованих територіях.

Україна та країни Заходу вже навчилися протидіяти російській отруті, але нам не варто зупинятись. Наша зброя – чесна інформація в теперішньому інформаційному супротиві гібридної війни.

СЕКЦІЯ 4

УКРАЇНЬСЬКА ІСТОРИЧНА ТА КУЛЬТУРНА СПАДЩИНА В УМОВАХ ВІЙНИ ТА МИРУ. ВОЄННО-ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Гладченко Світлана, канд. іст. наук, доц.

Військова академія (м.Одеса)

ВІЙСЬКОВА ІСТОРІЯ УКРАЇНИ (НА ПРИКЛАДІ БІБЛІОГРАФІЧНОГО ФОНДУ ЗАГАЛЬНОЇ БІБЛІОТЕКИ ВІЙСЬКОВОЇ АКАДЕМІЇ (М. ОДЕСА))

Військова історія України, в силу як різних об'єктивних так і суб'єктивних причин, набуває стійкий інтерес у середовищі сучасних дослідників. На тлі нестабільного розвитку економічного напрямку історичної науки, у світових наукових осередках українська складова перебуває в процесі становлення та пошуку власної ніші в українській історіографії. Осмислення війни, неможливе без аналізу як соціальних так і світоглядних трансформацій, в котрих опинилась наша країна. Саме тому вивчення військової історії України набуває значної актуальності.

Прикладом цього явища стала і Загальна бібліотека Військової академії (м.Одеса), яка має певний книжковий потенціал літератури, що успішно використовується у повсякденному учбовому процесі з метою популяризації та висвітлення воєнної історії держави у різні періоди її розвитку, та здійснення інформаційної, навчальної та виховної функції. Книжкові видання, які є в наявності в бібліотеці, з цього напрямку історії України, охоплює широкий спектр форм та джерел подачі матеріалу: енциклопедичні та фундаментальні видання з загальної історії України, підручники, монографії, науково-популярні та періодичні видання.

Військова історія охоплює дві великі ділянки: історію війська та історію війн. Перша з них досліджує розвиток організації війська і методів його дій (тобто військове мистецтво). Друга вивчається відповідно до періодів історії України, дуже насичених збройними сутичками і воєнними кампаніями, тобто застосування військ у конкретних випадках: у зовнішній політиці – оборона країни від ворога, або завоювання сусідніх земель та при виконанні внутрішніх обов'язків для забезпечення миру всередині країни.

Зрозуміло, що, в силу об'єктивних причин, час складання вичерпаної бібліографії з української військової історії ще не настав, але дещо, зокрема в галузі нової історії вже зроблено. Розгляд цього книжкового потенціалу вартий уваги з точки зору впливу його на формування світогляду сучасного покоління, яке спроможне достатньо об'єктивно аналізувати інформацію, яку подають ці видання. Виховний та інформативний потенціал цих видань передбачає окремого бібліографічного аналізу. Загалом фонд складає біля 5 тисяч екземплярів.

Тематичний різновид цих видань доволі широкий - популярна та художня література, монографічні та мемуарні твори, мемуарно-художні видання. Більшість фонду складають книги переважно історичного та біографічного спектру висвітлення матеріалу. Кожне видання становить документальним ресурсом для дослідження воєнної історії країни. Враховуючи специфіку учбового закладу, бібліотека використовує тематичну класифікацію під час розкладу цього фонду, з акцентом на професійні напрями.

Зазначимо, що військова історія України знаходиться ще в стадії розробки та трансформації, переглядаються напрацювання воєнної історії минулих років, досліджуються важливі для національної історії воєнні події. Розробкою проблеми займаються як самі науковці так і створений в 2001 році Український інститут воєнної історії, під керівництвом якого видається багатопрофільний журнал «Воєнна історія».

Єфіменко Анатолій, канд. військ. наук, доц.

Луханін Володимир

Шишак Ігор

Військова академія (м. Одеса)

ГЕНОЦИД ІСТОРИЧНО-КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ В ХОДІ ЗБРОЙНОЇ БОРОТЬБИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ

Україна належить до країн з багатою історико-культурною спадщиною. Нині відбувається активна інтеграція України до світового культурного простору, тому повноцінне та всебічне виявлення й вивчення історико-культурної спадщини з метою вираженого використання і комплексного збереження її – стратегічне, державної ваги гуманістичне й науково-практичне завдання. Захист історичної та культурної спадщини визнано одним із пріоритетів стратегії національної безпеки України. Відповідно до міжнародних конвенцій, охорона культурної й історичної спадщини є міжнародно-правовим зобов'язанням нашої держави перед світовою спільнотою. Різноманітна історико-культурна спадщина, втілює досвід, норми, цінності різних поколінь, відтворює багатовікову історію розвитку суспільства. Об'єкти історико-культурної спадщини, що стали свідками, багатовікової історії українського народу, хранителями його духовної та матеріальної культури, вони є основою пізнання минулості, всебічного осмислення життя народу. Без них неможливо вирішити завдання щодо докорінного оновлення духовного життя.

За кількістю пам'яток, наявністю шедеврів у мирний час Україну можна без перебільшення віднести до країн з багатою історико-культурною спадщиною. Понад 147 тисяч пам'яток археології, історії, архітектури та містобудування, монументального мистецтва, мають загальнодержавне значення. До реєстру всесвітньої історико-культурної спадщини ЮНЕСКО включено кілька українських об'єктів: Софійський собор та Києво-Печерська лавра в Києві; історичний центр Львова; об'єкти Геодезичної Дуги Струве; Букові праліси Карпат. Створено 63 історико-культурні (архітектурні, археологічні) заповідники. Окремо затверджено список історичних населених місць України, до якого занесено 401 пункт.

Пам'ятки гинули не лише від природних факторів і жорстоких війн, що хвилями захльостували Україну. Дісталось їм від цілеспрямованого винищення в часи імперської політики, знищення під час сталінського тоталітарного режиму, хрущовської антирелігійної кампанії, порушення чинного законодавства в застійні часи. Протягом віків російська культура безупинно намагалася самостверджуватися через інші, а тому руйнувала й калічила спадщину України різними способами. В умовах повномасштабної війни ця руйнація безпосередня її сили нищать і пошкоджують унікальні пам'ятки архітектури, мистецтва та історії України. Війська країни-агресора ціляться в унікальні споруди й символи міст. Справжня їхня ціль – стерти Україну та будь-які прояви української ідентичності з лиця землі, тому українська історико-культурна спадщина зараз – під особливим прицілом окупантів. Під час повномасштабного вторгнення, РФ зруйнувала та пошкодила такі пам'ятки як: церква Різдва Пресвятої Богородиці, яка була побудована в 1862 році, пам'ятки древнього Чернігова, Свято-Успенська лавра у Святогірську XVI ст – одна з трьох православних лавр в Україні, культурні й історичні місця міста Харкова, Маріупольський драматичний театр, де переховувались сотні людей, тотальне руйнування храмів, соборів XVIII - XIX ст., літак-рекордсмен книги рекордів Гіннеса, місця проживання відомих людей, музеї та місця поселень народів. Усе це є прикладом знищення й стримування розвитку історико-культурної спадщини в умовах війни. Це те, коли праця, досвід і майстерність наших пращів у мить зникає й не дає можливості пізнання своїм наступникам.

Отже, Українська історична й культурна спадщина в умовах збройної боротьби - важлива частина духовних надбань, матеріалізована історія, що несе в собі різнобічну та багату інформацію про розвиток культури суспільства. Перш за все, спадщина є унікальним свідком минулого, важливим джерелом досвіду для наступних поколінь. Вона виступає єдиним джерелом поглиблених досліджень і вироблення нових знань, наукових теорій і гіпотез, що впливають на свідомість суспільства, формують його культурний світогляд, почуття національної гідності. У

мирний час історична й культурна спадщина все більше нагадує новому поколінню по те як без новітніх технологій розвивалася Україна, хто творив ту країну як дає відсіч загарбникам, це все те задля чого приїжджають туристи. Це все те що наслідують та передають наш український народ. Війна – руйнування та знищення усього того, що творилося та передавалося роками. Історико-культурна спадщина в воєнний стан, це коли наші воїни викарбовують нову незалежну історію, це показ усьому світові хто є хто, це коли військові цитують та співають пісні наших пращів, задля підтримання бойового духу, це коли лідери провідних країн приїжджають задля спілкування з нашими захисниками та запрошують їх для передачі досвіду своїм військовим.

Кабачинський Микола, д-р. іст. наук, проф.

Національна академія Державної прикордонної служби України імені Б. Хмельницького

УКРАЇНСЬКІ МІЛІТАРНІ ДЕРЖАВИ XVI – XVIII СТ.

Споконвіку різноманітні загарбники були ласими до родючих українських земель, однак народ котрий їх заселяв, не давав їм їх безкарно грабувати. Його знищували і вбивали, але виростали нові покоління які знову і знов ставали на прю. Як не збиткувались, що тільки не придумували нападники, щоб назавжди упокорити непокірних... І ось, вкотре прийшовши на українські терени, колонізатори спроектували ще один механізм, спрямований на те, щоб зробити наш народ безвольним і покірним – почали нав'язувати українцям думку, що вони слабкодухі, безініціативні, миролюбиві тощо – тобто такі собі гречкосії.

Й до сьогодні можна зустріти таку думку, однак національна історія геть спростовує це твердження. Про високий войовничий дух українців свідчить не тільки наявність у всі віки мужніх воїнів: давньоруських билинних богатирів, українських козаків, вояків Дієвої армії УНР і Української повстанської армії та інших, тих хто завжди хоробро боронили свій народ. Історія розповідає нам й про те, що наші предки створювали держави, які мали мілітарний характер. Саме такою була сутність та устрій цих державних утворень, оскільки виникали вони в ході війн і на основі війська, з його військовими та організаційно-територіальними особливостями.

Військо Запорозьке Низове (Запорозька Січ)

Започаткувало цю сторінку національної історії українське козацтво. Козацька республіка – Військо Запорозьке Низове (Запорозька Січ) була створена українцями, які не бажали коритись насиллю й експлуатації і в другій половині XV ст. почали козакувати на землях Південно-Східного прикордоння Великого князівства Литовського. У середині 1550-х років постає їхня організаційна структура, коли за ініціативою гетьмана князя Дмитра «Байди» Вишневецького козаки будують на о. Мала Хортиця власну фортецю – Січ, яка на століття стає центром їхнього життя й боротьби.

У 1572 році король Сигізмунд II Август надає українському козацтву автономні права – вони отримували певні можливості самоуправління, були незалежними від місцевої адміністрації, й привілеї: звільнялися від сплати податків, мали право на володіння містечком Трахтемирів (з монастирем і землями до Чигирин для зимових квартир, арсеналу, шпиталу). Реєстровим козакам також були надані клейноди.

Зі створенням держави Військо Запорозьке (Гетьманщини), Запорозька Січ стала автономією в її складі, зберігши особливості військового та громадського життя. Територія яка входила до її складу називалась Землі Вольностей Війська Запорозького Низового. Козаків, що населяли ці землі називали «низовиками».

Самоуправління Запорозької Січі у 2-й половині XVII і, особливо, у XVIII ст. намагались обмежувати і гетьмани і московська, а потім імперська влада, що призводило до численних конфліктів і зрештою знищення Запоріжжя.

У 1775 р. Катерина II наказала зруйнувати Січ. Певним продовженням Війська Запорозького Низового були Задунайська Січ, Чорноморське козацьке Військо та Кубанське козацьке військо, а вдячна пам'ять народу назавжди зберегла образ тих, хто мужньо і стійко боронив їхню землю від хижого ворога, визволяв з полону і повертав до рідної домівки, не давав знущатись колонізаторам, звитязно боровся і виборов нову українську державність.

Військо Запорозьке

У 1648 р. Богдан Хмельницький, зумів організувати козацтво, а потім підняти й усіх українців на боротьбу проти політичного, економічного й національного гноблення. Цей могутній і загалом успішний визвольний рух увійшов в історію як Національно-визвольна війна українського народу під проводом Богдана Хмельницького 1648-1657 років.

Головним результатом військових звитяг українців стало те, що уже в серпні 1649 р. Богдан Хмельницький підписує з королем Польщі Зборівський договір за яким українці виборюють автономію Військо Запорозьке в межах 3-х воєводств – Київського, Чернігівського і Брацлавського. Але козацька автономія на чолі з гетьманом мала всі ознаки суверенної держави: гетьман проводив активну зовнішню політику, замість поділу на воєводства було запроваджено козацький полковий устрій і усунуто королівську адміністрацію, запроваджено судову та фінансову систему, створено військо. Зрештою, козаки продовжили війну проти Корони, обираючи собі військово-політичних союзників на власний розсуд.

Територія Війська Запорозького складалась з полків як територіальних військово-адміністративних одиниць, полки поділялись на сотні, які в свою чергу складались з куренів. На території полків діяла військова адміністрація яка складалась з козацької старшини: полковників, сотників та курінних отаманів. Генеральна військова старшина виконувала функції державного уряду. Загальнодержавні питання вирішувались на Генеральній військовій Раді. Очолював державу Гетьман Війська Запорозького, тому державу ще називали Гетьманщиною. З певними змінами цей державний устрій проіснував майже до кінця XVIII ст.

Для того, щоб вистояти в боротьбі проти Речі Посполитої, яка не полишала спроб повернути території Війська Запорозького, Богдан Хмельницький 21 березня 1654 р. заключив договір з Московським царством – Березневі статті, який по-суті ставив українську державу в умови протекторату. Але так продовжувалось не довго. Фактично домовленість між Військом і Москвою було денонсовано, після укладення Віленського перемир'я (24 жовтня 1656 р.) між Московщиною та Річчю Посполитою і укладення ними союзу для ведення війни проти Швеції, всупереч інтересам України, оскільки Військо Запорозьке вело війну проти Речі Посполитої в союзі зі Швецією.

Фактична втрата незалежності почалася після підписання Переяславських статей з Московським царством 17 жовтня 1659 р. Юрієм Хмельницьким.

Однак, хоч і в обмеженому вигляді, державні інститути української спільноти продовжували існувати.

Українські мілітарні держави – автономії Московського царства (Російської імперії) у другій половині XVII – XVIII ст.

У Московському царстві (з 1721 р. – Російській імперії) з другої половини XVII до другої половини XVIII ст. існувало три українських політичних автономії:

Гетьманщина (Військо Запорозьке) – до 1783 року;

Військо Запорозьке Низове (Запорозька Січ) – до 1775 року;

Слобідська Україна – до 1765 року

Ці державні утворення українського народу стали наслідком його тисячолітньої державотворчі традиції і безпосередньо – національно-визвольної боротьби кінця XVI – першої половини XVII ст.

А під царську руку вони потрапили внаслідок московсько – польських воєн 1654-1667 років, за результатами яких Московське царство захопило у Речі Посполитої території Лівобережної України, Сіверської землі з Черніговом і Стародубом, Київ «з околицями», Запоріжжя. Таким чином, разом із приєднаними територіями, а також внаслідок активної колонізації українцями московських степових просторів і з'явилися українські автономії (Військо Запорозьке Низове охарактеризовано вище).

Гетьманщина (Військо Запорозьке)

Ця українська автономія є спадкоємницею держави Богдана Хмельницького, яка продовжувала існувати на землях Лівобережної України, Сіверщини й Києва з навколишніми

землями, відвойованих Московським царством у Речі Посполитій, що було закріплено договорами між цими країнами: угодою про припинення війни (Андрусівське перемир'я), підписаною 9 лютого 1667 р. та Трактатом про вічний мир від 6 травня 1686 р.

Гетьманщина мала досить високий рівень самоуправління, адже вона зберегла традиційний козацький полково-сотенно-курінний військовий та територіально-адміністративний устрій і в цілому свій мілітарний характер.

Разом з традиційними полками були також запровадженні «затяжні» війська – наймані «охотницькі» регулярні полки: компанійці – «охочекомонна» кіннота та сердюки (піхота).

Козацький полк нараховував від 300 до 3 тисяч козаків, сотня від 50 до 300, курінь від 10 до 30 козаків.

Військо і територія Гетьманщини складалась з 10 полків: Гадяцький, Київський, Лубенський, Миргородський, Ніжинський, Переяславський, Полтавський, Прилуцький, Стародубський, Чернігівський.

Кількість сотень в полках була різною і з часом змінювалась. Наприклад, у 1672 р. найменший полк мав 3 сотні (Миргородський), найбільший – 21 (Ніжинський). Полки як і сотні називались за назвою полкового міста (за виключенням Київського полку, резиденція якого декілька раз переносилась), послуговувались відповідною символікою. Хоча переважали «значки» з різними зображеннями і кольорами, для чіткішого розпізнання підрозділів під час бою. У XVIII ст. почався процес певної уніфікації козацької символіки і одностроїв.

Козацька старшина виконувала одночасно функції військового командування й державних урядників.

Гетьман – глава козацької держави, який очолював уряд.

Генеральна військова канцелярія – державний уряд, орган який здійснював управління державними, військовими, адміністративними справами. Канцелярія підпорядковувалась безпосередньо гетьману. На чолі канцелярії стояв генеральний писар. До складу канцелярії входила вся генеральна військова старшина.

Генеральна військова старшина – військове командування і державні урядники: генеральний писар, генеральний обозний, генеральний суддя, генеральний підскарбій, генеральний хорунжий, генеральний бунчужний, два генеральних осавули.

Генеральний суд – колегіальний орган, підпорядкований гетьману, – вища судова інстанція, яку очолював генеральний суддя.

Загальновійськові (державні) справи вирішувались на Радах, які можна вважати рудиментами старого козацького ладу або зародками раннього парламентаризму.

Генеральна військова рада. Могли брати участь усі козаки. В реальності старшина і представники від січовиків (чорною радою називалась тоді, коли були присутні селяни). Поступово втрачала значення і до середини XVIII ст. перетворилась на формальні урочисті збори.

Рада генеральної старшини – збиралась частіше, вирішувала важливі питання державного значення, допускалась присутність полкової і сотенної старшини.

Полковий уряд (полкова старшина): полковий обозний, полковий суддя, полковий осавул, полковий писар і полковий хорунжий (інколи два), відомі були також арматний осавул та арматний хорунжий.

Очолював полковий уряд полковник.

Сотенний уряд (сотенна старшина): окрім сотника включала також городового отамана, сотенного осавула (інколи ще підосавула), сотенного хорунжого та сотенного писаря.

Курінний отаман очолював найнижчу ланку військової та адміністративної системи гетьманату.

В гетьманаті існував також інститут наказних старшин – старшин, що тимчасово виконували командні або урядові посадові обов'язки.

За службу козацька старшина отримувала платню «рангову винагороду» та «рангові маєтності», які давались на час служби (рангу).

Значне військове товариство. Особливе місце займала старшина, що не мала рангових посад, це були заслужені або заможні козаки, прихильність яких була важливою для чинної старшини.

Складалась з: бунчукових товаришів – підпорядковувались гетьманові, військових товаришів могли очолювати окремі загони (команди), значкових товаришів – підпорядковувались полковникам.

Все населення Гетьманщини поділялось на козаків та посполитих.

В містах і селах окрім військового уряду були ще городові уряди. Міста поділялись на магістратні та ратушні.

Магістратні міста – міста, що мали самоуправління за магдебурзьким правом. На чолі були війт і магістрат, який складався з ради (райці на чолі з бурмістром) і лави (лавники), що здійснювала судові функції.

Ратушні міста не мали самоврядування і підпорядковувались військовій адміністрації. Ратуші очолювались городовим отаманом (входив до сотенної старшини).

Села мали курінного отамана, якщо в селі був курінь і виборного війта, якщо село мало статус військового поселення. Якщо село було у власності, то староста.

Протягом всього існування Гетьманщини, московіти намагались обмежити владу гетьмана і козацьких органів влади для чого здійснювали різні заходи. Коли ж відчули себе спроможними, а українців слабкими – остаточно її ліквідували: 1764 р. – скасовано інститут гетьмана; 1764 р. – козацьку державу реформовано в Малоросійську губернію; 1781 р. – ліквідовано полковий адміністративний устрій і утворено 3 намісництва (губернії): Київське, Чернігівське і Новгород-Сіверське; 1783 р. – розпущено козацьке військо.

Тож позбавлена всіх елементів національного життя Гетьманщина перестала існувати.

Слобідська Україна (Слобожанщина)

Слобідські полки почали формуватися на незаселеній території яка номінально належала Московському царству. Сюди переселялись українські козаки після поразки повстань в першій половині XVII ст., у часи Хмельниччини та в період Руїни. Остання велика хвиля колонізації припадає на 1720-1730 роки, коли було відновлено польсько-шляхетське панування на Правобережжі, а отже й посилився визиск населення.

Завдяки заселенню українцями Слобідської України протягом одного століття українська етнічна територія збільшилася на майже 100 000 км², а її межі пересунулися на 120-200 км на схід. Населення Слобідської України у 1773 р. становило понад 660 тисяч осіб.

Переселенці розбудували п'ять Слобідських козацьких полків: Сумський, Охтирський, Харківський, Ізюмський і Острогозький. Вони мали подібний до Гетьманщини устрій з несуттєвими відмінностями, але політично були підпорядковані Московському царю і перебували під командуванням білгородського воєводи.

Московський уряд не тільки не заперечував, а ще й довгий час сприяв українському заселенню Слобідської України, адже це давало можливість економічно розвивати вільні простори, а також стримувати турецько-татарську експансію на царські землі й разом із тим – потік московських утікачів-кріпаків на Дон. Тому уряд постачав українським переселенцям зброю й харчі, дозволяв їм селитися цілими громадами на пільгових умовах (від цього й пішла назва – «слобода»), наділяв їх землею й зберігав за поселеннями козацькі права і полковий устрій.

А найголовнішим завданням слобідського козацтва була охорона й оборона державних рубежів, на що у самої Москви сил на цьому напрямку не було. Організована у військовому відношенні Слобідська Україна прийняла на себе охорону й оборону південно-східного кордону Московського царства.

Заселення Слобідської України велося разом з формуванням прикордонної інфраструктури та організацією прикордонної служби Московщини. Для цього будувалися фортеці і цілі оборонні лінії з фортець, валів, ровів, засік тощо.

На південному прикордонні перед Белгородською оборонною лінією оселилася Слобідська Україна, являючи собою єдиний військовий плацдарм, єдиний козацький табір, де усе життя мусило прилаштовуватися насамперед до прикордонно-військових потреб, до боротьби з татарами.

За таких обставин йшло і заселення і життя слобідського козацтва. Заселялася її північна частина: будувались фортеці й інші укріплення, створювалась прикордонна варта. Потім, коли

трішки вже було безпечніше жити – південна, Ізюмський полк. Далі, вже за Слобідською Україною, проведена була Українська лінія, а за нею будувалися інші лінії аж до самого Кавказу.

Однак, вже від часів Петра I, російський уряд почав обмежувати автономію слобідських полків. Врешті, Катерина II маніфестом 1765 р. ліквідувала козацький устрій і слобідські полки.

Козацька держава Речі Посполитої (Польщі) 1684-1699 років

У 1684 р. король Ян III Собеський видав універсал, яким дозволяв козакам колишніх правобережних полків відродити політичну автономію, оселившись навколо Чигирин, Канева, Корсуня, Черкас, Умані, Кальника та Білої Церкви.

Це рішення мало забезпечити безпеку південно-східних рубежів Речі Посполитої та господарське освоєння розореного війнами українського Правобережжя.

Очолив процес відновлення Гетьман війська запорізького і Козацької держави Андрій Могила (1630-1689 рр.). До 1693 – Гришко, до 1699 – Самусь.

Для гетьманської резиденції Андрій Могила обрав місто Немирів на Вінниччині.

Сейм, своєю постановою від 16 лютого 1685 р., підтвердив законність королівського універсалу, визначивши наступне: «Усі козаки низові і українські, які побажали визнати Могила гетьманом, мають осідати в Україні, їм повертаються їхні прадавні вольності, свободи і привілеї, що були даровані нашими попередниками...».

У швидкому часі відродились – Білоцерківський (Фастівський), Брацлавський, Вінницький (Кальницький) та Корсунський козацькі полки.

Процес заселення цих земель очолили старі заслужені козаки Семен Палій, Захар Іскра, Самусь та Андрій Абазин, адже гетьману було дозволено набирати полковників не з шляхетського стану, як було досі, а серед козацької старшини.

На території полків влада належала полковникам, сотникам й іншим представникам військової адміністрації. На місцях поширювалися норми звичаєвого та козацького права. У містах і селах створювалися органи козацького самоврядування. Очолював козацьку адміністрацію наказний гетьман, якого призначав король.

Прагнучи відродити господарське життя на своїх південно-східних рубежах керівництво Речі Посполитої все ж добре розуміло з яким норовливим людом воно має справу, тому, задля контролю, гетьмани майже щороку за дорученням уряду складалися козацькі компути (реєстри).

Такі перестороги не дуже допомогли. Відновлення козацьких вольностей, військово-політична діяльність українських гетьманів й козацької старшини та поступова колонізація ними правобережних земель зрештою принесли свої результати – за визначенням вітчизняних істориків, протягом другої половини 1680-х -1690-х рр. там відбувся неухильний процес відродження політичних структур Гетьманщини. Територія Київщини, Брацлавщини, Східної Волині та Центрального Поділля стала фактично незалежною від влади Речі Посполитої.

Все змінилось після того, як у січні 1699 р. між Річчю Посполитою і Османською імперією було підписано Карловицький мирний договір. Річ Посполита повернула Поділля з Кам'янцем, Османська імперія зріклася своїх претензій на Україну. Після зменшення османської загрози влада Речі Посполитої вже не була зацікавлена у підтриманні козацького устрою, тому у 1699 р. було прийнято рішення про ліквідацію козацтва на Правобережній Україні.

Це рішення призвело до великого повстання під проводом Семена Палія у 1702-1704 рр.

На початку 1702 р. представники української шляхти, козаків, міщан та духівництва ухвалили на нараді у Фастові підняти антипольське повстання. Збройні виступи на Поділлі та Брацлавщині розпочалися в червні й невдовзі охопили Київщину і Волинь. Восени повстанці захопили Білу Церкву, Немирів, Бердичів, Бар та інші міста. В 1703 р. війська Речі Посполитої, здолавши опір українських повстанців, установили контроль над Поділлям та Брацлавщиною, але Київщина залишалася під владою повстанців.

Цим повстанням скористався гетьман Іван Мазепа увівши в 1704 р. свої полки на Правобережжя і встановивши там свій контроль. Його метою було територіальне відновлення Козацької держави часів Богдана Хмельницького. На короткий час це вдалось зробити, але утримати її в скрутних обставинах Північної війни, не було змоги. А після поразки вимушеного союзника Мазепи Карла XII загрожена була і сама козацька державність.

Незважаючи на те, що мілітарна козацька державність зрештою була ліквідована і в Речі Посполитій, і в Російській імперії, вона залишила величезну спадщину, що лягла в основу розбудови модерної української нації.

Новицький Віталій

Полозенко Дмитро

Військова академія (м. Одеса)

УКРАЇНЬСЬКА ІСТОРИЧНА ТА КУЛЬТУРНА СПАДЩИНА В УМОВАХ ВІЙНИ ТА МИРУ. ВОЄННО-ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Від часів Великого переселення народів (перша половина I тисячоліття), після якого на Східноєвропейській рівнині появилася потужна середньовічна держава Київська Русь, й до сьогодні триває багатовікова битва вільного народу Українців за незалежність та суверенітет своєї держави – сучасної України.

Протягом X-XI століть Русь часів правління Володимира Великого та Ярослава Мудрого пройшла шлях політичного становлення та визнання європейськими державами, розширила та зміцнила свої кордони, укріпилася у християнстві та зрабила великий крок у надбанні культурних цінностей. На сході та півдні було звільнено землі від половців та печенегів. Укладалися шлюби з європейськими королівськими дворами, що зміцнювало авторитет держави у Європі.

Нажаль, боротьба за київський престол, війна проти нашествия московії послабили та похитнули міць держави. Після ординського вторгнення хана Батия більшість міст було знищено, Київ був зруйнований. Галицько-Волинське князівство залишилося нащадком Русі та отримало статус королівства, а князь Данило Галицький отримав корону від Папи Римського.

Об'єднання Великого князівства Литовського та Польського королівства у Річ Посполиту приводить наприкінці XV століття до появи нового сослів'я - Козацтва, яке складалося із вільних селян, втікачів від влади та військових нижнього рангу, що перебували на службі у київського князя. Козаки стали значною силою у складі литовського війська. Вони могли демократичним шляхом обирати свого голову – гетьмана. Почався перехідний період від Русі до створення держави Україна.

Незадоволені жорстокими діями влади по відношенню до себе козаки, влаштовували бунти, спалахували козацькі повстання. Але вони жорстоко придушувалися. У 1648 році гетьманом було обрано втікача з панського ув'язнення Богдана Хмельницького, під керівництвом якого козацьке військо завдало де-кілька розгромних поразок польському війську.

Політичні помилки Б.Хмельницького та І.Мазепи у спробі знайти союзника в особі московського царя привели до трагічного періоду в історії України, який отримав назву – Руїни. Доречі, російська імперія отримала свою назву на початку 18 ст. не без допомоги київського «переселенця» до московії архієпископа Єлеазара (Феофана) Прокоповича, який запропонував петру I нову модель державного устрою та безмежної влади царя-самодержця.

Мапа Української держави протягом трьох століть потерпала та перекроювалася від наслідків війн з Річчю Посполитою, Османською та російською імперіями, під час першої та другої світових війн. Незалежність Української Народної Республіки була визнана європейськими державами у 1918 році. 24 серпня 1991 року Верховна Рада проголосила Незалежність України, яку офіційно визнало усе світове суспільство.

Божевільна загарбницька політика кремлівського диктатора привела до вторгнення в незалежну суверенну Українську державу у 2014 році, а 24 лютого 2022 року – до повномасштабної військової агресії російської федерації проти України. Українська нація об'єдналася у збройної боротьбі проти ненависного давнього історичного ворога. Історія України – це довготривалий шлях боротьби українського народу за свою свободу та незалежність. Нарешті, світова спільнота усвідомила, що є Україна! Ми обов'язково переможемо у цій війні і покладемо край у спробах орди зазіхати на наші землі! Слава українському народу! Слава ЗСУ! Слава Україні!

Полозенко Дмитро
Кісілюк Олександр, канд. пед. наук
Новіцький В'ячеслав
Скрипка Катерина
Військова академія (м. Одеса)

KNOW НАВ ПІДВИЩЕННЯ НАОЧНОСТІ, МОТИВАЦІЇ ТА КОНТРОЛЮ ПРИ ПІДГОТОВЦІ СУЧАСНОГО ВОЇНА

Чергова агресія Російської федерації, населення та армія якої кількісно переважає ті ж показники України та досвід Фінляндії в II Світовій війні, В'єтнаму у війні зі США, Ізраїлю в постійному протистоянні арабському світу доказує, що невеликі країни але наполегливі у своїй боротьбі, які вміють використовувати свої сильні сторони і борються на межі можливостей можуть досягти успіху. В Українській історії також є гідні приклади звияг, наприклад, битва на Синіх водах 1362 року звільнила Українські землі від татаро-монгольської ярма і підірвала безперечну могутність Золотої орди. В Українському війську завжди приділяли увагу силі, вмінням і кмітливості.

З метою заохочення курсантів до пізнання своїх фізичних і психічних можливостей розроблена відомості контролю виконання фізичних вправ з різних тем фізичної підготовки. Приклад такої відомості поточних результатів з теми «Гімнастика та атлетична підготовка» наведено в (таблиці 1).

ВІДОМІСТЬ

поточних результатів з фізичної підготовки о/с ____ н. гр. __ семестр 2022 р.
(гімнастичні вправи)

№ з/р	Військове звання	Прізвище	Назва вправи, номер													
			Підтягування на перекладині		Підйом переворотом на перекладині		Підйом силою на перекладині		Піднімання ніг до перекладини		Комбінована вправа на перекладині		Згинання та розгинання тулубу		Кут в упорі на брусах	
			14		15		16		17		18		21		31	
			Рез.	Оц.	Рез.	Оц.	Рез.	Оц.	Рез.	Оц.	Рез.	Рез.	Рез.	Оц.	Рез.	Оц.
1																
2																
3																
4																
...																
Оцінка		5 5 5 5	25		20		15		30		7		60		25	
		5 5 5	22		17		13		26		6		56		20	
		5 5	19		14		11		22		5		52		15	
		5	16		11		9		19		3/3		48		11	
		4	15		10		8		18		3/2		45		10	
		3	13		8		6		16		3/1		40		9	
Поправка на спортформу			1		1		1		1		1		1		1	

Повномасштабна агресії Російської федерації, призвела до того, що навчальні заняття доводиться в основному проводити у спортивні форми одягу і за межами академії. Так само як швидкість переміщення в бою рятує життя, оперативність в роботі викладача стає невід'ємною частиною НПП. У зв'язку з вище викладеним впроваджено наступне: у відомості поточних результатів навчальної групи під кожною вправою вказані нормативи на «задовільно», «добре», «відмінно», розроблені нормативи на підвищену оцінку «5/5», «5/5/5» та «5/5/5/5» для полегшення

викладачу виставляння оцінок, додаткового заохочення курсантів не зупиняється на досягнутому, прокидання в них змагального духу, пізнанню можливостей свого організму, наочності результатів для тих хто навчається, створення мотивації працювати вище оцінки відмінно. Курсанту, як і будь-якій людині, приємно що їх старання та наполегливість оцінюється і не залишається без уваги. Поправки на виконання нормативів у спортивній формі одягу також додані у відомість під оцінкою. Оперативність та прозорість у визначенні результатів додатково привертає увагу і зацікавлює курсанта в навчальній дисципліні і сприяє вихованню сильних, вмілих і кмітливих українських воїнів продовжуючи славетні традиції наших пращурів.

Слівінський Ярослав

Ягодзінський Віталій

Барковський Дмитро

Військова академія (м. Одеса)

УКРАЇНСЬКЕ МОВЛЕННЯ У ФОРМУВАННІ ОСОБИСТОСТІ УКРАЇНСЬКОГО ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯ

Кожна людина індивідуальна та самотня, з власним психічним складом. Але при цьому особистістю вона стає винятково у процесі свого розвитку, тобто у результаті пізнання власного внутрішнього та зовнішнього світу. Провідну роль в цьому процесі відіграє цілеспрямоване виховання та навчання людського індивіда іншими особистостями посередництвом мовлення. Становлення особистості залежить від середовища, в якому перебуває індивід.

Завдяки мові та мовленню індивід актуалізує себе, як частину мовного середовища, в якому він перебуває, а також стає носієм культури цього середовища.

Отже мовлення є пізнавальним процесом, завдяки якому людина набуває здатності формувати та висловлювати думки, уявляти образи, розуміти поняття, тобто навчатись, здобувати накопичені суспільством знання про середовище свого існування.

Здатність розуміти мову та говорити дозволяє людині набуті потрібних для повноцінного життя якостей та навичок, розвинути власні здібності, інтелект та сформувати такий власний світогляд, що відображатиме повність світу, в якому вона існує.

Отже, мовлення прямо пов'язане з формуванням людської особистості.

За вплив на формування особистості у будь-яких суспільствах, особливо в тоталітарних, завжди точиться боротьба. Як стверджував перший рейхсканцлер німецької імперії Отто фон Бісмарк (1815-1898 рр.) – «Війни виграють не генерали, війни виграють шкільні вчителі та парафіяльні священики», себто ті, хто ретранслює життєві цінності, мораль та етику у широкі маси посередництвом мовлення. Дана теза повною мірою проявляється в Україні.

Однією із головних передумов російсько-української війни була нечітка державна політика українського істеблішменту щодо обов'язковості системного формування україноцентричної особистості мешканців України, що не могло не позначитись і на українських військовослужбовцях, як частині української нації.

Доречно окреслити, хто такий «українець».

Українець – це носій української ідентичності. Основою української ідентичності людини є українська мова, котра є головною ознакою українця, джерелом української культури та звичаєвого права, як результату багатовікової життєдіяльності носіїв української мови на своїй землі, що формує українську особистість, українські національні риси, національне світобачення, національну ідею та українську державність. Українська національна ідентичність та українська державність твориться у процесі українського мовлення.

Українське мовлення гарантує формування саме української національної парадигми народу, з усіма принадами та вадами, притаманними українському менталітетові, що дає громадянам України можливість працювати з українською автентичністю, тобто розвивати українську особистість в історичному поступі українського народу, що і має бути головним базисом формування особистості в Україні.

Українські військовослужбовці, як представники українського суспільства, що за власним покликом обрали для себе небезпечну, а тому і почесну місію захисту свого народу від ворогів, в історичному контексті є продовжувачами бойової звитяги пращурів українського народу, тому природно мали б бути носіями української ідентичності.

Призма чужоземної ідентичності перетворює український край у чужоземний, і тоді держава українців набуває формального характеру, і перестає бути домом українців у світі. Себто, лише українське мовлення людей робить країну українською. Тому любов та повага до українського життєвого простору в руслі української ідентичності є безпосередньою запорукою існування україноцентричної особистості, а відтак і збереження цілісності України та її суверенітету.

Любов до України проявляється насамперед через вжиток та розвиток української мови у всіх сферах життєдіяльності, тобто через власний досвід кожного у вирі українського мовлення, одного із способів вираження української культури. У випадку ж представлення українського простору через іншу мову, світ сприймає предмет в контексті саме мови, як джерела відповідної культури, незалежно від офіційних формальностей. Зокрема, через представлення українського спадку російською мовою будувався російський обман світової спільноти щодо України.

Принципова російськомовність частини етнічних українців є наслідком антиукраїнської ідеології росіян. Ця ідеологія була спрямована на викривлення поняття української національної ідентичності. Так званий російськомовний українець визначально – це пропагандистський термін та ідеологічна маніпуляція росіян, спрямована на введення в український та світовий інформаційний простір неіснуючого поняття та хибного образу етнічної, культурної, історичної єдності мешканців України з мешканцями росії через удавану спільність мови, а також для розмивання національної самобутності України, створення соціально-політичних передумов та підстав її всеосяжного поглинання в лоно російського світу, щоб утримати творений росіянами упродовж століть обман щодо власного походження та величі.

Однак, так званими російськомовними українцями в Україні є:

1 – прибулі до України в різні історичні періоди представники північно-східних народів чи етносів російських державних утворень різних історичних періодів та їх нащадки, котрих прийнято узагальнено називати росіянами, тобто – російська діаспора в Україні;

2 – етнічні українці та представники національних меншин, за винятком російської діаспори відповідно, що перебувають під впливом викривленого російською пропагандою поняття національної ідентичності, наслідком чого, стала їхня усвідомлена відмова від української мови через використання російської мови у площині родинного, публічного та офіційного спілкування в Україні.

В обох випадках йдеться не про природно утворені історичні процеси, а про наслідки російської загарбницької політики на теренах України, безпрецедентного геноциду українського народу та його національних меншин, тривалої україноненависницької гуманітарної політики росіян та насадження ідей меншовартості серед українців та, паралельно, створення хибного образу винятковості російської мови та російської псевдо культури.

Потрібно зазначити, що відмова громадян України від формування у собі чи своїх нащадках україноцентричної особистості через ігнорування мовлення українською, є нехтуванням культурною спадщиною свого народу і саботажем українського майбутнього своїх нащадків, що ментально ослаблює українське суспільство загалом та відіграє важливу роль для експансії російського світу в Україні.

Те саме стосується принципово російськомовних українських військових. Незалежно від вислуги років, бойового досвіду та самопожертви, українські військові не мають індульгенції на нехтування українською ідентичністю в руслі боротьби українців проти прагнення росіян знищити українську Україну. Перед обличчям пращурів та сучасників, котрі полягли в ім'я існування української України та її свободи, принципова відмова українських військових від української ідентичності, чи нехтування нею, демонструє їхнє нерозуміння або уникання розуміння причин тягlosti російсько-українських воєн загалом, а також їхню байдужість до руйнівних наслідків такої позиції для української державності.

Російсько-українська війна екзистенційна, вона є протистоянням протилежних за світобаченням цивілізацій, і найпершим засобом ведення цієї війни була і є мова. Український військовий, котрий принципово ігнорує власну українськість, де факто є частиною національної ідентичності ворога, і перебуває у стані завідомо переможеного, бо завдяки принциповій відмові від українського мовлення на користь російського, він ментально та культурно інтегрований у ворожий світ. Найважливішим для нас у цій обставині є те, що існування принципово російськомовних українців в Україні, зокрема з числа військових, є базисом російської ідеології та пропагандистської роботи з метою підтримання умов формування проросійської особистості в Україні, що вже є питанням національної безпеки.

Український народ проявляє своє господарювання на своїй землі на стільки, на скільки він розуміє зміст національної самоповаги, джерелом якої, безумовно, є українська особистість. Отже, українська культура утворює українське середовище, зокрема в царині української воєнної традиції, в яких українська ідентичність формується через україноцентричне русло становлення особистості, тобто через мовлення українською, без чого існування української держави неможливе. В історичному контексті мова, як основний засіб передачі інформації про народ, є головним зв'язком між всіма поколіннями її носіїв через ретроспективу часу, безперервним сполученням між українським минулим та українським сьогоденням, і саме через плетіння української мови закладається у майбутті формування української особистості, а отже і творення українського народу загалом. Українське військо є безпосереднім учасником цих процесів.

Чупрінова Наталія, канд. філол. наук, доц.

Національна академія Національної гвардії України (м. Харків)

ВІДНОВЛЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІСТОРИЧНОЇ ПАМ'ЯТІ ЯК ОСНОВИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ УКРАЇНЦІВ В УМОВАХ РОСІЙСЬКО- УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ (2014-2022 рр.)

Російсько-українська війна (2014-2022рр) дала чітке усвідомлення того, що росія, її владна еліта і загалом російське суспільство вважають Україну своїм екзистенційним ворогом. Політика асиміляції, жорстка ненависть російської імперії до українців, до всього українського розпочалась більше 300 років тому, триває зараз, перетворюючись на спробу росії знищити український етнос (основне гасло війни російського неонацистського режиму щодо «денацифікації» України по факту є оголошенням геноциду), національну ідентичність та державність.

Сучасна війна росії проти України, що набула форм гібридної, складається із двох основних чинників - збройної та гуманітарної агресії. У свою чергу гуманітарну агресію можна поділити на : інформаційно-пропагандистську війну, мовно-культурну війну, конфесійну війну і війну проти української історичної пам'яті.

Недостатня увага до питань національної історичної пам'яті з боку молоді української держави у перші десятиліття незалежності, брак якісних наукових досліджень, популяризація радянських наративів створювала для росії простір для маніпуляцій і конфліктів довкола історичних питань.

Після Революції гідності розпочинаються значні зміни у цій сфері, розгортається активний процес подолання спадщини тоталітаризму, метою якого стало активне переосмислення історичного минулого, у тому числі через відкриття архівів радянських репресивних органів, що були засекречені на тривалі строки.

Національна історична пам'ять, що є однією з важливих основ української національної ідентичності, потребує відновлення, об'єктивного висвітлення та збереження в умовах війни і після неї.

Знищуючи українську історичну пам'ять, країні - агресору легше було політизувати історію і, маніпулюючи, розділяти українське суспільство. Війна на Донбасі та анексія Криму є яскравим прикладом такої маніпуляції.

З початком широкомасштабного російського вторгнення вплив російської пропаганди в історичній сфері в значній мірі знівельований. Процеси переосмислення минулого в українському суспільстві, які до війни гальмувалися російською пропагандою та її агентами в Україні, значно прискорилися.

Як відзначає соціологічна група «Рейтинг», за результатами проведеного наприкінці квітня 2022 року загальнонаціонального опитування, з кінця лютого 2022 року, у результаті агресії росії, відбувся різкий перелом у поглядах українського суспільства щодо будь-яких маркерів пов'язаних із країною - агресором. Усе «радянське» здебільшого тепер сприймається як російське, а відповідно – вороже.

Станом на кінець квітня 2022 року в Україні зафіксовано найнижчий за історію спостережень показник ностальгії за розпадом СРСР (11%). Не жалкують за ним – абсолютна більшість – 87%. Одна із ключових змін в історичній пам'яті – переоцінка ставлення до Дня Перемоги 9 травня. Якщо до 2022 року це свято абсолютною більшістю (80%) дорослого населення сприймалося як таке, що має значимий особистий символізм, то у 2022 році для значної частини опитаних воно перейшло у розряд пережитків минулого(36%), або ж буденності (23%).

Суттєво зросла підтримка визнання ОУН-УПА учасниками боротьби за державну Незалежність України: 81% підтримують, лише 10% – проти. З 2010 року показник підтримки зріс у 4 рази, з 2015 – вдвічі.

Понад 65% підтримують перейменування вулиць в Україні, що містять російські, або ж радянські назви. 71% – за демонтаж пам'ятників, які пов'язані з росією. 62% – за заборону на радіо та телебаченні музичної продукції з росії.

Російсько-українська війна стала своєрідним потужним каталізатором відновлення та збереження національної історичної пам'яті, війна сприяє усвідомленню необхідності проводити чітку проукраїнську політику національної пам'яті, бо саме національна історична пам'ять породжує здатність українців чинити спротив російській агресії.

На наш погляд, актуальною для української держави в умовах війни і після неї постає необхідність не тільки відновлення та збереження історичної пам'яті, але й вдосконалення, оновлення концепції національної пам'яті, що дозволить об'єднати українців довкола спільного минулого.

В основі оновлення концепції національної пам'яті, на наш погляд, має стати:

по-перше, процес переосмислення історії України у Європейському та світовому контекстах, відновлення тяглості українського державотворення та формування й популяризація пантеону героїв та видатних діячів України;

по-друге, розвиток критичного мислення, як ключової здатності чинити спротив пропаганді та протистояти історичним міфам, що нав'язуються.

Переосмислення історії України це і повернення нашого минулого у європейський та світовий контексти, і виключення орієнтації на імперську/радянську/російську традицію.

Війна за національну ідентичність українців не завершиться із припиненням бойових дій. Ця війна триватиме, допоки у росії зберігатимуться колоніальні наративи, культура заперечення України та прагнення експропріації історії.

У таких історичних реаліях надзвичайно важливим завданням є не тільки зміцнення обороноздатності України, а й проведення державою грамотної гуманітарної політики (важливою частиною якої є відновлення та збереження національної історичної пам'яті), що має стати знаряддям боротьби проти знищення української національної ідентичності.

Yarmolovich O., PhD., Associate professor

Bezhuk Vitaliy

Odesa Military academy

UMAN'S REGION AT THE CROSSROADS OF MILITARY CONFLICTS

Military conflicts are connected with the existence of humanity that cannot solve internal problems diplomatically, it means in peaceful way. Military conflict is the act or event which is researched all around by many scientists.

Historical science is a dynamic system of knowledge about human experience. The works of the researcher of the historical events rest on the sources, which are both documents and eyewitness accounts. The objects, maps, photographs, paintings, stories, literary pieces are the documents

confirmation of the reality of the historical events. Despite the large number of documents about the struggle of Ukraine for the country's independence, there is a great necessity to restore the truth about the struggle in the various parts of our country.

We found that there are different explanations of the term «conflict». The Collins COBUILD Advanced learner's dictionary gives the definition to the uncountable noun «conflict» as the serious disagreement and the argument about something important. Richard Bosch's work «Escalation of Conflict» gives us such definition as a clash of the opposing interests and views, tension, and aggravation of contradictions, which leads to active actions or the struggle between the parties of the conflict. The adjective military gets such definition: «the relating to or belonging to the army, rather than to the navy or the air force».

The military conflicts reflects the events during the confrontation between states, social communities, families, individuals increasing into the social communities and then the states, aimed at resolving economic, political, national-ethnic and other contradictions through the limited use of military forces. In situations of conflict, armed forces use methods of mass violence, in an organized and united manner. The fact that rules exist makes it possible to differentiate between armed conflict and chaos. Combatants must be organized into groups and units that respond to a hierarchy of command, which in turn is responsible for giving orders and ensuring discipline, including compliance with humanitarian law. The meaning of the term «military conflict» reflects the history of Uman's region. Here the main military conflicts had been mostly during several centuries since the XVII-XVIIIth till the XXth century. Koliyivshchyna, the First World War, Soviet-Ukrainian war, The Second World War destroyed the constructive life of this region and took the lives of it's population on one hand and instilled in people devotion and respect for their land in the other hand.

Well-known that the border regions suffer the most as they are the first at the enemy's path. Unfortunately, in our country there are also the territories which have always been at the military crossroads as the plaices of the struggle for the national independence. One of them is the southern part of the Vinnitsa region, namely the region including the cities of Uman, Bershad, Gaisin, Talne.

Uman's region is in the center of Ukraine with the number of villages and the agriculturally highly rich land. Uman's region and the town Uman have been one of the trade centers of this part of Ukraine till now. This territory is in the historical region of Podolia. There are the number of the historical documents about this region, but the exact date of founding the Uman town is unknown. Haidamak's rebellions is one of the first military conflict reflectied in the historical documents here. This military conflict was depicted by Taras Schevchenko. His poem «The Haidamarks» is proved by the historical documents. Haydamatsky uprising in the XVII - XVIIIth c. was not the last piece of confrontation transformed into the local military conflicts in Uman's region.

The military conflict of the XX centure started with the First World War. Uman's region was out of the active military operations. The region was in the rear and provided fodder, food and manpower the Army. But the documents mention that in 1922 year the headquarters of the Armed Forces of Ukraine and Crimea was located in Uman. The close villages were involved into the life of the Armed Forces at that year highly and had to provide fodder, food and manpower the Army again but for newly named country – the Soviet Union. The troops were located in the villages which are close to Uman. Many men of the region left to fight against the intervention.

The next and one of the hardest period for Uman and for the country was the Second World War. Namely, one of the bloodiest battles is the «Battle of Uman». This is a fighting that lasted from August 1 to 7, 1941, between the troops of the Third Reich and the USSR. It took place during the offensive of Army Group «South» and led to the encirclement and subsequent death of the troops of the 6th and 12th armies of the Southern Front of the Red Army. The total losses of the USSR troops in this battle reached approximately 122,000 soldiers Like a red thread runs through all the historical documents the idea of the struggle for Independence by the population of Uman's region. People (artisans, priests, peasants) of the Uman's region villages participated in this struggle.

I'd like to eliminate history of the village Yatranivka as a piece of the life of Uman's region. People who live it are the patriots of this land. The village locates 16 km to Uman. The large number of fields with the fertile land needs those who can, want and know how to work on this land. The land

doesn't make people prosperous, but the patriots of this land tried to make the population (artisans, priests, peasants) prosperous. The memorial plaque in our village shows that. As to the history of this village is known that till 1946-year Yatranivka had the other name Psyarovka. Yatranivka is a part of the historical and ethnographic region of the Middle Dnieper (Naddnepryanshchina). Several ancient settlements were found out near the village. The archaeological research found that the fences surrounded the settlements and protected them against the enemies.

It has not been found all names of people who took part in the struggle for life of nowadays inhabitants of Uman's region till the beginning of is twentieth century but members of the families keep their photos on the walls. So, as we can see from the history, the Uman region has had many military conflicts during its existence, each conflict had a different effect on the fate of Uman and Ukraine. Ukrainians always united during the military conflicts and fought together for the victory at any cost. The necessity to be active in the military conflicts gave ability for the population to develop a vicious enmity towards the interventionists, which resulted in the future freedom and unity of the country, and also at the end they strengthened the patriotic spirit of our population, which became the basis for the formation of Ukrainian statehood.

СЕКЦІЯ 5

ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ТА СТАНОВЛЕННЯ ВІЙСЬКОВОГО ФАХІВЦЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Андрієнко Денис

Зелений Ігор

Військова академія (м. Одеса)

ПІДХОДИ ТА ПОРЯДОК ПРОВЕДЕННЯ БАЗОВОГО КУРСУ ПІДГОТОВКИ ОФІЦЕРІВ КРАЇН-ЧЛЕНІВ НАТО

Війна в Україні розпочата Російською федерацією прискорила інтеграційні процеси суміжності військової професійної підготовки Збройних Сил України та країн що входять до північно-атлантичного альянсу. Саме тому вивчення системи, форм та методів підготовки осіб офіцерського складу країн-членів НАТО є насамперед актуальним питанням для подальшої адаптації системи військової освіти України. Департаментом військової освіти і науки Міністерства оборони України вжито ряд заходів щодо трансформації системи військової освіти, зокрема відокремлені поняття формальної освіти (виконання вимог стандартів вищої освіти) та професійної військової освіти (виконання вимог професійних стандартів та стандартів НАТО). Проте вивчення підходів різних країн щодо проведення курсів підготовки офіцерських кадрів залишається актуальним, що і стало предметом нашого дослідження.

Для дослідження систем підготовки базового курсу офіцерів нами було обрано Велику Британію. Базовий курс підготовки офіцерів Великої Британії проводиться протягом одного року та поділений на 3 рівних триместри по чотири місяця кожний. На навчання можуть вступити як військовослужбовці які проходять службу у військах так і цивільні особи, які вирішили стати офіцерами збройних сил Великої Британії.

Перший триместр включає в себе базовий курс підготовки військовослужбовця який йде протягом 5 тижнів де курсантами набуваються базові компетентності на рівні солдата. Тому у цей період навчання у слухачів курсу формують знання та уміння які необхідні для подальшого навчання, вони включають в себе компетентність з базових дисциплін військово-професійного спрямування таких як: загальна тактика, військова топографія, вогнева підготовка, основи військового зв'язку, інженерна підготовка, тактична медицина, повсякденна діяльність. Подальші одинадцять тижнів першого триместру спрямованні на підготовку слухача на рівні командира відділення. Цей період навчання включає в себе як теоретичні заняття у ході яких формуються знання з основ застосування підрозділу у різних видах бою, порядку дій відділення у наступі та обороні, при розташуванні на місцевості, дій у патрулюванні тощо. Отримані теоретичні знання по мірі вивчення тематики закріплюються практично у ході польової складової, що у свою чергу формують уміння слухача курсу. Підсумковим оцінюванням першого триместру виступає практичний іспит з управління відділенням у наступі та обороні із контролем всіх базових знань за дисциплінами які вивчалися.

Другий триместр починається з активної фази підготовки курсантів у ролі командирів відділення, дана фаза включає вісім тижнів активної підготовки які поділені на теоретичні та практичні зайняття. Після вивчення теоретичних положень набуваються практичні навички. Другий триместр спрямований більше на набуття індивідуальних практичних навичок курсантів. Не зважаючи на те що деякі питання практичної підготовки вивчаються впродовж всього курсу, проте саме у цій фазі курсу їм виділене особливе місце. Так наприклад, вогнева підготовка проходить з особливою інтенсивністю. Для набуття навичок відводиться тиждень впродовж якого виконуються вправи індивідуальних стрільб, стрільб у складі відділення, взводу та стрільби з різними тактичними нормативами у яких курсанти беруть участь у якості командира відділення та здійснюють управління вогнем відділення. Завершення триместру здійснюється зрізом знань за тематикою роботи командира відділення (7 Question).

Третій триместр включає в себе поглиблену підготовку за тематикою на рівні роботи командира взводу, деталізацію питань управління та взаємодію між підрозділами, заходам які проводить командир при роботі з мирним населенням, організацію питань роботи з особовим

складом, значна увага приділяється методиці проведення занять з особовим складом. Специфікою курсу є те, що кожен курсант виступає у ролі командира взводу, їхні дії контролюють та оцінюють інструктори, а по результатам виконання завдань здійснюється Feedback етапів та вказуються сильні та слабкі сторони результату роботи слухача курсу. Завершується курс виконанням завдань кожним курсантом на посаді командира взводу у ході двотижневого польового виходу на війсьній базі однієї з країн що входить до блоку НАТО поза межами Великобританії на загальній тактичній обстановці у складі зведених батальйонів. Групою позначення противника у ході таких навчань виступають постійні підрозділи, що проходять підготовки на фондах військової бази де складається фінальний іспит.

Окрім вивчення дисциплін військово-професійного спрямування значна увага приділяється формуванням у курсантів навичок ведення переговорів з цивільним населенням під час ведення бойових дій, та ведення переговорів з військовослужбовцями. Розширення знань військової історії з методів та тактики ведення бойових дій підрозділами Великої Британії, а також історію розвитку та життєдіяльності Збройних сил Великої Британії.

Досвід Великої Британії у підготовці офіцерських кадрів є досить повчальним та потребує детального вивчення, проте він не є панацеєю на шляху реформування військової освіти України, а отже не може бути скопійованим та перекладеним на систему національної підготовки офіцерських кадрів Збройних Сил України. На шляху трансформації вищої військової школи нашої держави виникає необхідність детального вивчення підходів та методів підготовки офіцерських кадрів інших країн-членів НАТО, проведення їх ґрунтовного аналізу для подальшого вироблення свого бачення системи підготовки, яка не буде суперечити нормативно-правовим актам державного рівня щодо проходження служби, кар'єрного зростання, соціального захисту тощо. Проведення зазначеного комплексу заходів надасть можливість реалізувати підготовку офіцерських кадрів що будуть у подальшому мати необхідні компетентності до сумісного застосування військових підрозділів спільно з країнами-членами альянсу, а сама система підготовки зможе мати національну ідентичність виходячи із вимог, що постають у нашій державі.

Аніщенко Вікторія, д-р. пед. наук, проф.

Разумейко Наталія, канд. пед. наук, доц.

Академія Державної пенітенціарної служби

ІННОВАЦІЙНІ ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА ЇХ РОЛЬ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ Й ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ОФІЦЕРІВ

Інтерес до розвитку особистості фахівця військової справи, визначення набору професійних якостей та формування професійної компетентності офіцерів та їх готовності до професійної діяльності постійно зростає. В межах реформи військової освіти, що відбувається сьогодні в Україні, все більшу увагу звертають на формування готовності військових фахівців до службово-професійної діяльності. Рівень готовності до професійної діяльності є одним з показників, що відображає відповідне застосування професійних знань під час виконання певного виду діяльності. Також рівень готовності до професійної діяльності є відображенням зрілості особистості офіцера, що має прояв у сформованих індивідуально-професійних якостях, а саме: витриманості, толерантності, творчості, кмітливості, ініціативності, виваженості й відповідальності щодо прийняття рішень, дисциплінованості, працьовитості та працездатності, енергійності, наполегливості щодо здобуття професійних нових навичок самовиховання та самоосвіти протягом життя.

Поняття «готовність до професійної діяльності офіцера» та «професійна компетентність офіцера» взаємопов'язані, мають комплексний характер і є об'єктом дослідження багатьох вчених, практиків у сфері військової педагогіки та військової психології. Аналіз науково-педагогічної літератури стосовно змістовного розуміння, інтерпретації вказаних понять дозволяє констатувати, що з багатьох причин, однією з яких є недостатнє введення інтерактивних методів навчання, формування готовності до професійної діяльності та

формування професійної компетентності не відповідає необхідному їх рівню у молодих офіцерів. Це має прояв, перш за все, під час вирішення складних службово-професійних завдань, а також виконання різних видів військової діяльності в умовах надзвичайних ситуацій, бойових операцій, військових дій.

Рівень професійної підготовки офіцерів напряму залежить від розвитку професійних умінь та навичок під час навчання у відповідному профільному закладі вищої освіти. Тому освітній процес майбутніх офіцерів має бути побудований на основі практико-орієнтованого та системного підходу подачі теоретичних знань, що обов'язково підкріплені практичними заняттями в реальних умовах та/або із залученням спеціальних програмних продуктів віртуальних технологій, в тому числі доповненої реальності. Це стосується практичних занять з спеціальних дисциплін, метою яких є формування професійних компетенцій (знань, вмінь та навичок інженерно-технічної, тактико-спеціальної, бойової та іншої підготовки), готовності до виконання службових завдань різної складності та прийняття рішень, що потребують відповідного ступеню особистісної відповідальності тощо. Безумовно для цього кожен викладач має створити педагогічні умови для можливості майбутніми офіцерами опанувати теоретичні знання, з боку викладача мають бути сформовані навчальний контент, визначені інноваційні методики (форми та методи, технології) щодо підвищення якості процесу формування професійної компетентності та розвитку професійних умінь, необхідних для створення менеджменту військового підрозділу (сектору) й виконання різних видів службово-професійної діяльності, проходження військової служби на різних посадах, особливо для формування високого ступеня готовності офіцерів до дій у незвичайних умовах тощо.

В загальному професійна компетентність офіцера, як складова їх готовності до професійної діяльності, включає багато складових, які умовно можна поділити на такі групи: компетентність у військово-професійній діяльності (спеціальна, менеджерська (управління процесами та керування персоналом), техніко-технологічна або інженерно-технологічна, інформаційна та комп'ютерна, суб'єктна, правова, економічна, організаційно-педагогічна, та ін.); компетентність у професійному спілкуванні (комунікативна – здатність до співробітництва, побудови безбар'єрного професійного середовища, соціально-перцептивна, діагностична, етична, емпатійна, сенситивна, соціокультурна, та ін.); компетентність у реалізації особистості професіонала (психологічна, індивідуальна, аутопсихологічна, культурна, рефлексивна й ін.), що передбачає наявність низки морально-бойових якостей у офіцера.

Головна роль для набуття практичних вмінь та навичок майбутніми офіцерами належить інноваційним освітнім технологіям, що базуються на використанні таких активних форм та методів навчання, як ситуативні кейси; ділові ігри; мозковий штурм; коучинг; проектні технології; неімітаційні методи; імітаційне моделювання, технології тренінгу та workshop; технології індивідуального навчання, технології віртуальної та доповненої реальності та інші.

З метою формування компетентності у питаннях безпеки майбутні офіцери мають пройти необхідну підготовку, забезпечити яку, на нашу думку, можуть саме технології віртуальної та доповненої реальності. Під час навчання курсанти отримують теоретичні знання, які мають бути відпрацьовані на практичних заняттях дисциплін спеціальної підготовки. Безумовно найкраща підготовка – це створення майже реальних умов (максимально наближених до умов надзвичайних ситуацій, бойових дій) для відтворення різних завдань службово-професійної діяльності. Відвідування курсантами військових частин, спеціальних підрозділів інформаційного забезпечення, пенітенціарних установ тощо під час ознайомчої або навчальної практики не дає повноти забезпечення отримання практичних навичок у сфері технології організації безпеки, тому постала задача створення навчально-методичних комплексів, де за допомогою певних електронних пристроїв, комп'ютерів, технологій віртуальної та доповненої реальності можливо відтворити спектрально умови дій офіцерів та персоналу під час різних ситуацій, що можуть виникнути внаслідок певних подій – розвідувальних операцій на складній території, взяття в полон, захоплення заручників, ситуацій, що можуть виникнути в установах виконання покарань (бунти, сутички, втечі, напад на персонал (захоплення заручників), надзвичайні ситуації, що пов'язані зовнішніми факторами впливу тощо.

Комплексне застосування освітніх інноваційних технологій в освітньому процесі сприяє розвитку критичного мислення, формуванню системних знань та вмінь застосовувати їх у різних ситуаціях (під час бойових дій, конфліктних ситуацій в межах кордонів держави, під час надзвичайної ситуації природного та/або техногенного характеру, що загрожує цивільному населенню тощо); сприяють відпрацюванню комунікативних, соціальних та управлінських компетенцій; допомагають звести до мінімуму теоретичні частини навчання та максимально застосувати тренінгові знання для вирішення проблемних ситуацій квазіпрофесійного спрямування; гарно працюють при відпрацюванні індивідуальних навичок тактико-спеціальної підготовки офіцерів; розвитку й підвищенню потенціалу особистості, лідерства, розкриття інтелектуальних, креативних та інших ресурсів офіцерів; формується вміння конкретизації цілей і завдань щодо створення інформаційного простору, комунікативних процесів, усвідомлення та оцінювання власного потенціалу лідера, можливостей, успіхів, подолання бар'єрів спілкування тощо. Велике значення можуть зіграти індивідуальні курси підвищення кваліфікації офіцерів. Ці курси можуть бути організовані на різних базах, що забезпечені необхідним обладнанням, устаткуванням, спорудами та іншими об'єктами за призначенням для відпрацювання конкретних нових вмінь та навичок управління технічними засобами, бойовою зброєю, спеціальними засобами зв'язку тощо. До таких баз проведення навчання щодо формування нових професійних компетенцій можна віднести тренувальні центри, спортивні і стрілецькі полігони та тири, альпіністські споруди тощо. На такі курси підвищення кваліфікації мають відправляти окремих офіцерів, співробітників медичної та психологічної допомоги з метою професійного навчання в межах спеціальної підготовки або перепідготовки. Як правило, це фахівці, зайняті в сфері розвідки, груп спеціального призначення та швидкого реагування, а також лікарі, молодший і середній медичний персонал, психологи. У зв'язку із загостренням воєнних та громадянських конфліктів в усьому світі велику увагу необхідно приділяти підготовці майбутніх офіцерів та військових, які проходять службу в підрозділах Збройних Сил України, Державної служби України з надзвичайних ситуацій, Державної прикордонної служби України, Національної гвардії України, Національної поліції України, Державної кримінально-виконавчої служби України, інших правоохоронних формувань, вивчення іноземних мов, особливо східноєвропейських, мов. Для співробітників служб особливого призначення (психологів, лікарів, військових священиків, соціальних працівників, педагогів і юристів (адвокатів, правозахисників)) необхідно проводити семінари з метою формування комунікативної компетентності, навичок подолання бар'єрів спілкування та вирішення конфліктів, проведення заходів медіаційного характеру тощо.

Отже, питання щодо забезпечення процесу формування готовності до професійної діяльності та професійної компетентності офіцерів є актуальним, особливо в сучасних умовах, що пов'язані з російською агресією. Для забезпечення цього процесу необхідно все більше застосовувати освітні інноваційні технології та вдосконалювати навчально-методичні комплекси підготовки та перепідготовки офіцерів.

Афанасьєв Анатолій, канд. психол.наук, доц.

Серховець Сергій, кан. пед. наук, доц.

Національна академія Державної прикордонної служби України імені Б. Хмельницького

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ОФІЦЕРІВ КІНОЛОГІЧНИХ ПІДРОЗДІЛІВ ДЛЯ ПОТРЕБ СКЛАДОВИХ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Підготовка майбутніх офіцерів кінологічних підрозділів на теренах України має понад двадцятирічну історію та здійснювалася за такими варіантами: набір курсантів за додатковим професійним спрямуванням (1-4 курс); навчання курсантів за вибірковими дисциплінами (3-4 курс); здійснення підготовки офіцерів-кінологів під час курсів перепідготовки та підвищення кваліфікації. Однак, розбудова сучасної кінологічної служби як складової одиниці реалізації державної політики у сфері інтегрованого управління кордонами щодо протидії існуючим

загрозам та викликам прикордонній безпеці нашої держави (транскордонна організована злочинність, наркоторгівля, незаконна міграція, переміщення вибухових речовин, зброї, боєприпасів тощо), потреба у кінологічному забезпеченні охорони важливих об'єктів, розвиток нових та удосконалення існуючих напрямів використання службових собак, відсутність можливості одержання фахових випускників з інших закладів вищої освіти правоохоронних органів та військових формувань України, стали визначальними факторами започаткування провадження освітньої діяльності за освітньою програмою «Організація діяльності кінологічних підрозділів Державної прикордонної служби України», яку розпочато в Національній академії Державної прикордонної служби України імені Б. Хмельницького з вересня 2021 року.

Реалізація окресленої освітньої програми передбачає формування спеціальних компетентностей, необхідних для успішного вирішення завдань щодо організації діяльності кінологічних підрозділів, а також забезпечення відповідності програмних результатів навчання запитам потенційних роботодавців. З цією метою науково-педагогічними працівниками кафедри кінології здійснюється постійний моніторинг змін у чинному законодавстві, узагальнюються результати кінологічного забезпечення, проводиться аналіз відгуків на випускників під час першого року проходження ними служби на первинних посадах офіцерів кінологічних підрозділів, організовуються та проводяться круглі столи, науково-практичні семінари та конференції із залученням керівників кінологічних служб складових сектору безпеки і оборони України, а також низка інших заходів, що дозволяє системно та комплексно удосконалювати підготовку зазначеної категорії фахівців.

Збройна агресія росії проти України зумовила потребу у внесенні змін та доповнень до системи підготовки майбутніх офіцерів кінологічних підрозділів. Так, результати аналізу тактики дій підрозділів сектору безпеки і оборони України, які безпосередньо виконують завдання щодо забезпечення територіальної цілісності нашої держави, а також зміни у нормативно-правових актах з питань кінологічного забезпечення, дозволили виокремити актуальні питання, які обумовлюють особливості професійної підготовки майбутніх офіцерів кінологічних підрозділів. Зокрема, основними напрямками трансформації підготовки окресленої категорії фахівців є: удосконалення системи підготовки кінологів з мінно-розшуковими собаками (реалізація міжнародних стандартів з питань протимінної діяльності (IMAS)), а також спеціальними собаками з пошуку вибухових речовин, зброї та боєприпасів (стандарты FRONTEX); оновлення програми та методики підготовки розшуково-штурмових собак; активне залучення до занять з майбутніми офіцерами кінологічних підрозділів фахівців-практиків (офіцерів кінологічних підрозділів, фахівців відділу вибухо-технічної служби, представників кінологічних центрів прикордонного відомства, Збройних Сил України, Національної гвардії, Національної поліції, Державної митної служби України), у тому числі з використанням дистанційних технологій навчання; вивчення, узагальнення та впровадження до освітнього процесу досвіду бойових дій Збройних Сил України та інших військових формувань, утворених відповідно до чинного законодавства; удосконалення методики та формату проведення навчальних занять, а також реалізація стандартів НАТО AMedP-8.4 та AMWDP-1; напрацювання пропозицій щодо здійснення підготовки майбутніх офіцерів кінологічних підрозділів з урахуванням проєкту Концепції трансформації військової освіти; підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників.

Білий Денис

Військова академія (м. Одеса)

ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ТА СТАНОВЛЕННЯ ВІЙСЬКОВОГО ФАХІВЦЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

В умовах широкомасштабної агресії рф проти України найактуальнішим завдання вищих військово-навчальних закладів є підготовка командирів усіх рівнів. Сьогодні ми стикнулись з трудностю підбору робочих програм підготовки фахівців різних профілів. Швидкоплинність маневрів, переходів від наступальних дій до оборонних, зміна театру воєнних дій вимагає постійної зміни та корегування підготовки.

Що сьогодні ставимо за пріоритет у підготовці? Вимоги замовників? Аналіз ведення бойових дій, чи узагальнений досвід викладачів, а у деяких-випадах особистий досвід?

Сьогодні Україні потрібен обґрунтований, перевірений, відповідаючий, по можливості, усім прогнозам розвитку тактичної ситуації, метод підходу до підготовки військового фахівця тактичного рівня. Так, пропоную розглянути проблему підготовки самої критичної ланки командного складу – командира взводу.

За остання сім місяців безперервної підготовки офіцерів ланки командир взводу стикнулись з величезними ускладненнями: по-перше – терміни підготовки, які вимагали вкрай швидко, вкрай професійно та вкрай за усіма напрямками готувати командирів взводів; по-друге: відсутність науково педагогічного складу, у зв'язку з величезним відтоком викладачів для виконання бойових завдань у інших видах, родах Сил оборони України; по-третє: відсутність належної навчально-матеріальної бази, яка була задіяна на виконання бойових завдань у складі, або передана іншим підрозділам. В умовах ракетної небезпеки неймовірна обмеженість використання навчальних полів.

Як, враховуючи вище викладені проблемні питання, професійно, у найкоротші терміни, з наявною навчально-матеріальною базою здійснити підготовку молодшого командного складу?

Так, є багато шляхів! Розглянемо два основних! Перший, у штучно створених умовах, проводити підготовку за рахунок професійності та власного досвіду викладачів, що приймали участь бойових діях, або забезпечення їх. Так воно сьогодні, на жаль, у більшості й відбувається, але це не тривала матриця, яка буде дуже швидко виснажена й принесе не тривалий результат.

Другий. Створення дієвої системи навчання в умовах воєнного стану: введення в дію актуальних робочих програм, тематика яких відповідає реальним загрозам та шляхам їх вивчення; створення корпусу досвідчених, бойових офіцерів, «не паркетних», «не захованих від мобілізації», спроможних навчатися та навчати; відновлення навчально-матеріальної бази спроможної забезпечити навчання, особливо що стосується застосування сучасних форм бойових дій та озброєння, отримання та залучення на навчання озброєння та бойової техніки країн-партнерів.

Вирішуючи питання професійної підготовки офіцерів призованих за мобілізацією для десантно-штурмових військ та морської піхоти у навчальний процес, під керівництвом Генерального штабу Збройних Сил України, впроваджено нову робочу програму підготовки, яка передбачає скорочений, але на мій погляд, більш вдосконалений підхід до різноманітності підготовки ведення бою (тактичних дій), особливо що стосується способів застосування штатних та приданих підрозділів в умовах різних типів місцевості: лісисто-степовій, лісистій та урбанізованій місцевості. Використання лазерних систем імітації бою, у поєднанні із застосуванням інших вибухо-шумо-світових засобів максимально наближує створену тактичну обстановку до бойової.

Неймовірно позитивну роль, у підготовці офіцерів тактичної ланки, складає залучення курсантів старших курсів, які мають бойовий досвід, пройшли військове стажування у військових частинах, які відновлюють боєздатність; залучення представників військових частин замовників, особливо підрозділів передових засобів ураження та управління підрозділами тактичної ланки. Залучення перевіреного волонтерського корпусу у навчанні питань психологічного забезпечення та тактичної медицини.

Не зважаючи на обмеження, що створює ворог, особливо, що стосується постійної ракетної небезпеки, обмеження у засобах навчання – є можливість надання відповідної підготовки командирського складу рівня командир взводу.

Бондаренко Олександр, д-р наук з держ. упр., доц.

Лавніченко Олександр, канд. військ. наук, доц.

Бабков Юрій Павлович, канд. техн. наук, доц.

Національна академія Національної гвардії України (м. Харків)

ОБҐРУНТУВАННЯ НАПРЯМКІВ ПІДГОТОВКИ ОФІЦЕРІВ ОПЕРАТИВНОГО РІВНЯ ВІЙСЬКОВОЇ ОСВІТИ ДЛЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Відкрита та широкомасштабна війна, розв'язана російською федерацією проти України, сучасний стан національної безпеки України в умовах складної міжнародної обстановки, воєнно-політичної і суспільно-політичної обстановки в нашій країні обумовлює потребу розроблення нових підходів до підготовки фахівців у сфері національної безпеки, у тому числі і підготовки офіцерських кадрів оперативного рівня військової освіти для Національної гвардії України (НГ України) як військового формування з правоохоронними функціями, яке у мирний час входить до складу сил безпеки, а у воєнний час – до складу сил оборони.

Метою підготовки офіцерів НГ України оперативного рівня військової освіти є набуття випускниками інтегральної, загальних і спеціальних (фахових) компетентностей та забезпечення отримання ними комплексу знань і умінь, необхідних для ефективної практичної діяльності з управління формуваннями НГ України оперативного рівня, а саме: оперативно-територіальними об'єднаннями та НГ України в цілому, у тому числі у складі об'єднаних (міжвідомчих) штабів оперативного рівня, а також організації всебічного забезпечення службово-бойової діяльності у мирний і воєнний час, формування практичних навичок з розв'язання складних задач і проблем у галузі воєнних наук, державної безпеки, військового управління, всебічного забезпечення тощо, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій і характеризується невизначеністю умов і вимог.

Унікальність підготовки офіцерських кадрів для потреб НГ України полягає у тому, що вона враховує особливості застосування НГ України до виконання завдань за призначенням як військового формування з правоохоронними функціями в мирний час у складі сил безпеки, а у воєнний час – у складі сил оборони. Саме це визначає специфіку підготовки за освітніми програмами ВВНЗ НГ України і відрізняє їх від аналогічних програм інших ВВНЗ за спеціальностями галузі знань 25 – воєнні науки, національна безпека, безпека державного кордону. Відповідно теорія службово-бойової діяльності НГ України займає проміжне місце між воєнною наукою і націобезпекознавством та може вважатися складовою теорії воєнної, громадської безпеки, безпеки державного кордону і теорії забезпечення державної безпеки, що є підставою вважати 251 спеціальність «Державна безпека» – базовою спеціальністю у підготовці офіцерських кадрів для органів військового управління НГ України всіх рівнів.

В період загострення внутрішньополітичної обстановки в країні масштаб застосування НГ України істотно зростає й виходить на оперативний рівень.

Оперативне застосування НГ України – складова частина воєнного мистецтва і службово-бойового застосування НГУ; охоплює теорію і практику підготовки та ведення службово-бойових дій оперативно масштабу формуваннями НГУ самостійно і у взаємодії з правоохоронними органами і військовими формуваннями.

Оперативний характер застосування НГ України пов'язаний з: масштабом цілей, що визначаються, характером і значущістю факторів, які підлягають урахуванню при плануванні й організації управління та взаємодії органів і сил різних за призначенням та належністю (правоохоронних і навіть військових); кількістю військових частин та з'єднань, що залучаються для виконання завдання; рівнем керівного складу, який організує взаємодію органів і сил (рівнем керівництва військами).

Відповідно до ст. 2 Закону України «Про Національну гвардію України» серед 20 основних функцій НГ України 18 функцій визначають участь НГ України у забезпеченні громадської безпеки і порядку та державної безпеки, які за своєю сутністю є правоохоронними функціями, відносять НГ України до сил безпеки держави та відрізняють її від ЗС України та інших військових формувань держави. Лише 2 функції безпосередньо виконуються НГ України у

складі сил оборони держави, а саме: участь у здійсненні заходів правового режиму воєнного стану; участь у виконанні завдань територіальної оборони. В цьому полягає особливість НГ України, як військового формування з правоохоронними функціями, яка вимагає здійснювати підготовку фахівців оперативного рівня для потреб НГ України шляхом набуття ними компетентностей з виконання правоохоронних функцій забезпечення громадської безпеки і порядку та державної безпеки, а також воєнної безпеки. Тим самим визначається відмінність фахівця оперативного рівня НГУ від фахівця оперативного рівня ЗС України.

Згідно стандартів вищої освіти у 25 галузі знань – воєнні науки, національна безпека, безпека державного кордону, передбачено підготовку здобувачів вищої освіти оперативного рівня військової освіти не тільки для ЗС України, а й для інших військових формувань утворених відповідно до діючого законодавства, до яких відноситься НГ України. Підготовка здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня вищої освіти оперативного рівня військової освіти в Національній академії Національної гвардії України (НА НГУ). Вказана підготовка відбувається у повній відповідності до Законів України «Про освіту» та «Про вищу освіту», а освітні програми повністю відповідають Стандартам вищої освіти за відповідними спеціальностями. У НА НГУ створені умови для підготовки офіцерів оперативного рівня військової освіти для потреб НГ України. Освітні програми спрямовані на підготовку фахівців для потреб НГ України, враховують особливості завдань НГ України, їх відмінностей від ЗС України та інших військових формувань. Для того, щоб адаптувати офіцерів оперативного рівня НГ України для спільних дій із ЗС України в освітніх програмах передбачено надання знань з основ воєнного мистецтва, управління військами та служби штабів, у тому числі складові структури штабу, а також процеси прийняття військових рішень рівнів MDMP і ORP за класифікацією НАТО.

Офіцери управління та забезпечення бригад, оперативно-територіальних об'єднань НГ України мають готуватися у НА НГУ за відповідними магістерськими програмами оперативного рівня військової освіти, яка має відповідати оперативному рівню професійної військової освіти L-3, що відповідає рівню ORP процесів прийняття військових рішень за класифікацією НАТО. Крім того, слід зазначити, що результати навчання військової професійної освіти, отримані на курсі офіцерів об'єднаних штабів оперативного рівня L-3, можливо зараховувати при навчанні у магістратурі НА НГУ. Проте така можливість буде при умові відповідних змін у законодавстві та підзаконних актів, які стосуються освіти та вищої освіти, а також приведення освітніх програм курсу до відповідності вимогам до компетентностей та результатів навчання, визначених Стандартами вищої освіти.

Випускники другого (магістерського) рівня вищої освіти оперативного рівня військової освіти можуть продовжити освіту на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти, отримати відповідну наукову ступінь, а також обійняти посади науково-педагогічних працівників, для яких передбачено наявність таких наукових ступенів.

Разом з цим, офіцери, які мають другий (магістерський) рівень вищої освіти тактичного рівня військової освіти та/або офіцерів, які мають наукові ступені, але не мають оперативного рівня військової освіти матимуть пройти підготовку у НА НГУ на курсі офіцерів об'єднаних штабів оперативного рівня L-3. Після випуску такі офіцери мають право претендувати на заміщення вакансій на посадах, для яких необхідний оперативний рівень (офіцери Територіальних управлінь оперативно-територіальних об'єднань НГ України, Головного управління НГ України, науково-педагогічні працівники НА НГУ та Київського інституту НГ України).

У випадку такої необхідності і для забезпечення потреби НГ України у офіцерських кадрах, які будуть входити до складу об'єднаних штабів сил оборони, таку підготовку офіцерів для Головного управління НГ України (ГУ НГУ), а саме офіцерів відділів та служб ГУ НГУ можна здійснювати у Національному університеті оборони України ім. І. Черняхівського (НУОУ) на курсі офіцерів об'єднаних штабів оперативного рівня L-3. Відповідно, підготовка таких офіцерів буде відповідати рівню JOPP (Joint Operation Planning Process) процесів планування військових рішень за класифікацією НАТО.

Таким чином, навчання за освітньо-науковими (освітньо-професійними) програмами підготовки здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня вищої освіти оперативного рівня військової освіти в рамках формальної освіти є основним способом підготовки офіцерських кадрів оперативного рівня для потреб НГ України.

Боровик Олег, д-р. техн. наук, проф.

Адміністрація Державної прикордонної служби України (м. Київ)

Боровик Людмила, д-р. пед. наук, проф.

Національна академія Державної прикордонної служби України імені Б. Хмельницького

КАДРОВІ ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ПЕРСПЕКТИВНИХ МОДЕЛЕЙ ОСВІТНЬОЇ ПІДГОТОВКИ ПЕРСОНАЛУ ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

З початком збройної агресії російської федерації проти України пріоритети воєнної політики держави зорієнтувались на здійснення заходів оборонної реформи, спрямованої на посилення спроможностей сил оборони, підвищення їх готовності до виконання завдань за призначенням. Одним із актуальних завдань, вирішення яких сприятиме заходам оборонної реформи, є забезпечення ефективної підготовки військових фахівців.

До числа суб'єктів сектору безпеки і оборони України відноситься і Державна прикордонна служба України (ДПСУ). В Україні офіцерський склад для ДПСУ готується на базі відомчого вищого військового навчального закладу – Національній академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького (НАДПСУ). Тому виконання завдання щодо ефективного впровадження стандартів НАТО в освітній процес підготовки офіцерів тактичного та оперативного рівнів для ДПСУ з подальшим використанням отриманих ними компетентностей в оперативно-службовій діяльності насамперед покладається на НАДПСУ.

На сьогодні вже унормовано ряд змін, що стосуються організації і реалізації підготовки військових фахівців в Україні. З метою імплементації норм Закону України щодо професійної військової освіти у ДПСУ проведено роботу щодо формування Концепції трансформації освітньої підготовки персоналу ДПСУ, у рамках якої опрацьовано перспективні моделі освітньої підготовки здобувачів освіти, які навчаються за різними рівнями вищої освіти та спеціальностями. Однак прийняття рішення щодо доцільності реалізації запропонованих перспективних моделей передбачає оцінку їх ефективності з різних позицій, зокрема, правової, кадрової, фінансової і професійної. Особливої ваги при цьому набуває оцінка за кадровим аспектом, оскільки необхідною умовою забезпечення можливості виконання завдання щодо реалізації перспективних моделей є якісне кадрове забезпечення НАДПСУ. Підтвердженням цього є і той факт, яка увага приділяється відповідному питанню в Ліцензійних умовах провадження освітньої діяльності.

Державна прикордонна служба України відповідно до чинного законодавства є правоохоронним органом спеціального призначення. З урахуванням цього, програми лідерських курсів, що відповідають перспективним моделям освітньої підготовки персоналу ДПСУ, мають враховувати не лише положення відповідних програм, що реалізуються в Збройних Силах України, а й особливості, що визначаються функціями ДПСУ, як складової сил безпеки та оборони. Тому аналіз кадрових аспектів можливості реалізації перспективних моделей освітньої підготовки персоналу ДПСУ необхідно здійснювати з урахуванням зазначеної специфіки програм лідерських курсів.

Порівняння діючих і перспективних моделей освітньої підготовки фахівців у ДПСУ дозволяє зробити висновки про те, що для реалізації перспективних моделей кількість науково-педагогічного складу (НПС) не зміниться, а фаховий рівень і рівень іншомовної підготовки НПС потребують удосконалення. Попередній аналіз наведених висновків дозволяє чітко сформулювати проблеми професійного характеру щодо можливості забезпечення реалізації перспективних моделей у кадровому відношенні, а також спрогнозувати можливі шляхи їх вирішення.

Проблемою 1 вбачається відсутність необхідної кількості підготовленого НПС для змістової реалізації оновлених освітніх програм (з L-курсами).

Можливими шляхами її вирішення вбачається таке: отримання НПС НАДПСУ освіти за другим (магістерським) рівнем вищої освіти у галузі знань 25 – «Воєнні науки, національна безпека, безпека державного кордону» за спеціальністю 253 – «Військове управління (за видами збройних сил)» на базі Національного університету оборони України; підвищення кваліфікації НПС НАДПСУ під час спільних навчань з військовими формуваннями держав-членів НАТО у складі зведених підрозділів; підвищення кваліфікації НПС НАДПСУ під час участі у тренінгах, що проводяться у навчальних закладах і навчальних центрах Збройних Сил України, на яких виробляються навички із реалізації стандартів НАТО з окремих питань оперативно-службової і службово-бойової діяльності органів державного кордону; підвищення кваліфікації НПС НАДПСУ під час участі в міжвідомчих науково-практичних конференціях (круглих столах, семінарах тощо), на яких аналізуються питання застосування сил і засобів складових сектору безпеки та оборони для вирішення кризових ситуацій; спрямування наукових досліджень НПС, докторантів та ад'юнктів НАДПСУ на апробацію технологій підготовки здобувачів вищої освіти з урахуванням перспективних моделей щодо реалізації L-курсів, на оцінку ефективності перспективних моделей та удосконалення змісту підготовки.

Проблемою 2 вбачається відсутність необхідної кількості підготовленого НПС для реалізації L-курсів англійською мовою.

Можливими шляхами її вирішення може бути наступне: навчання НПС НАДПСУ на постійно діючих спеціалізованих курсах англійської мови на базі НАДПСУ; навчання НПС НАДПСУ спеціальних кафедр на вузько спеціалізованих курсах англійської мови (з питань змістової підготовки за тематикою L-курсів); навчання НПС НАДПСУ за кордоном (в тому числі з питань удосконалення іншомовної комунікації); сприяння НПС НАДПСУ, який здобуває вчені звання, якісному опануванню іноземної мови для отримання сертифікату про володіння іноземною мовою на рівні B-2.

Отже, реалізація перспективних моделей підготовки офіцерів тактичного та оперативного рівня в НАДПСУ має проблеми кадрового характеру і потребує створення цілісної і комплексної системи підготовки НПС до викладання на лідерських курсах; НПС НАДПСУ потенційно спроможний реалізувати завдання з впровадження стандартів НАТО в освітній процес. Загалом, проведена оцінка особливостей реалізації перспективних моделей освітньої підготовки персоналу ДПСУ з точки зору кадрових аспектів сприяє прийняттю рішення щодо доцільності реалізації запропонованих моделей.

Боровик Людмила, д-р. пед. наук, проф.

Національна академія Державної прикордонної служби України імені Б. Хмельницького

Боровик Олег, д-р. техн. наук, проф.

Адміністрація Державної прикордонної служби України (м. Київ)

ФІНАНСОВІ ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ПЕРСПЕКТИВНИХ МОДЕЛЕЙ ОСВІТНЬОЇ ПІДГОТОВКИ ПЕРСОНАЛУ ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

Конституцією України визначено вектор незворотності європейського та євроатлантичного курсу України. З огляду на це стратегічний курс на інтеграцію в Організацію Північноатлантичного договору передбачає формування національної системи переходу сектору безпеки і оборони на стандарти НАТО з метою прискорення набуття Україною повноправного членства в Організації Північноатлантичного договору. Окрім того, вимоги щодо поглиблення співпраці з НАТО та досягнення повної сумісності Збройних Сил України та інших військових формувань з відповідними силами держав – членів НАТО визначено у Стратегії воєнної безпеки України.

До цілей реалізації державної політики у воєнній сфері, сфері оборони і військового будівництва Стратегія воєнної безпеки України відносить побудову на національних і

євроатлантичних цінностях сил оборони, які відповідають критеріям набуття повноправного членства України в НАТО, взаємосумісні з відповідними компетентними органами держав - членів НАТО та спроможні робити гідний внесок у проведення операцій НАТО.

Питання впровадження стандартів НАТО в систему підготовки військових фахівців, що відповідає, зокрема, Плану заходів з виконання Річної національної програми під егідою Комісії Україна – НАТО на 2021 рік, де Ціль 2.1.2. визначає: «У секторі безпеки і оборони України працюють мотивовані та професійно підготовлені фахівці», є актуальним на даний час.

Відповідно до вимог Стратегії воєнної безпеки України її завершальний, довгостроковий період, передбачає завершення впровадження в силах оборони військових стандартів, прийнятих у збройних силах держав - членів НАТО. Зазначені вимоги поширюються на ДПСУ як складову сил оборони та визначають необхідність реформування системи підготовки персоналу ДПСУ та впровадження системи лідерських курсів (L-курсів) у рамках військово-професійної освіти. Цим пояснюється значна увага науковців і керівництва ДПСУ до питань реформування відомчої системи освіти.

Особливості реформування відомчої системи освіти описані в проєкті Концепції трансформації освітньої підготовки персоналу ДПСУ, у якій знайшов відображення комплекс взаємопов'язаних питань, що визначають напрями, шляхи, механізми та конкретні рішення щодо реалізації механізмів її удосконалення. Однак наявність Концепції і чіткого розуміння механізмів її реалізації ще не визначають можливості її втілення в життя. Адже подібні проєкти мають пройти всебічне вивчення перед прийняттям рішення щодо їх реалізації. З огляду на це необхідно враховувати, що стандарти НАТО поділяються на адміністративні, оперативні і технічні. Таким чином, реформуючи підготовку персоналу в закладах освіти ДПСУ, слід враховувати належне забезпечення такої підготовки з боку науково-педагогічного складу, розробку навчально-методичного забезпечення, приведення до належного рівня матеріально-технічного забезпечення відповідних кафедр, задіяних до проведення занять на L-курсах тощо, що потребуватиме певного фінансового забезпечення.

Проведення заходів з реформування військової освіти офіцерів-прикордонників потребує ретельного аналізу фінансово-економічних витрат на впровадження відповідних змін та оцінки можливості їх реалізації з фінансової точки зору. Проведення такої оцінки є одним із аргументів на користь прийняття рішення щодо доцільності реалізації Концепції трансформації освітньої підготовки персоналу ДПСУ.

Саме тому авторами даної роботи проведено оцінку ефективності реалізації перспективних моделей освітньої підготовки персоналу ДПСУ за вказаним аспектом.

За результатами проведеного дослідження зроблено наступні висновки:

- загалом реалізація перспективних моделей освітньої підготовки персоналу ДПСУ потребує фінансової підтримки за напрямками навчального, методичного, матеріально-технічного забезпечення освітнього процесу;
- на даний час стан освітнього забезпечення підготовки персоналу ДПСУ є таким, що за напрямками навчального та методичного забезпечення потреба у фінансовій підтримці реалізації проєкту є номінальною;
- на сьогодні основна стаття витрат з реалізації перспективних моделей освітньої підготовки персоналу ДПСУ стосується удосконалення навчальної матеріально-технічної бази;
- фінансова підтримка реалізації перспективних моделей освітньої підготовки персоналу ДПСУ має бути багатоетапною та систематичною;
- для ефективної реалізації перспективних моделей освітньої підготовки персоналу ДПСУ доцільним вбачається залучення міжнародної технічної допомоги, підтримка держав-партнерів у питаннях військової освіти та підготовки військ (сил), удосконалення систем управління, автоматизації, логістичного, медичного та іншого забезпечення, розвитку військово-технічного співробітництва.

Проведений аналіз дозволяє здійснити попередню позитивну оцінку можливості та доцільності впровадження перспективних моделей підготовки офіцерів-прикордонників за військовими стандартами, прийнятими у збройних силах держав - членів НАТО.

Боровик Микола, канд. пед. наук

Кігович Ілля

Харківський національний університет внутрішніх справ

КООРДИНАЦІЙНІ ЗДІБНОСТІ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ – ЗАПОРУКА УСПІШНОГО ВИКОНАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ ЗАВДАНЬ

Для досягнення позитивного результату під час виконання професійних обов'язків поліцейським, необхідно швидко оцінювати ситуацію в будь-який момент, розуміти свої можливості і використовувати їх на всі сто відсотків. Спритність, гнучкість, сила є невід'ємними складовими фізичної підготовленості поліцейських. Щоб відчувати себе впевнено та адекватно реагувати на раптові загрози, майбутній офіцер поліції повинен постійно вдосконалювати власний рівень фізичних якостей.

Питання пов'язані з вдосконаленням спритності, швидким переключенням від однієї рухової дії до іншої, набуттям вміння діяти найдоцільніше відповідно до раптово змінених умов чи завдань, розкривали у своїх наукових працях наступні науковці: Н. А. Берштейн, В. М. Заціорський, Е. П. Ільїн, В. І. Лях, І. М. Туревський, О. А. Ярещенко та інші. Поряд з цим до сьогодення часу професійна спритність поліцейського не має ясного і однозначного визначення серед вчених.

За Н. А. Бернштейном, спритність проявляється тільки в тих рухових діях, виконання яких здійснюється при незвичних та неочікуваних змінах в обставинах, що склалися, які вимагають від людини своєчасного виходу з них, швидкої і точної маневреності та пристосувального переключення рухів до раптових і непередбачуваних дій з боку навколишнього середовища. Тому координаційні здібності й спритність – не є тотожними за своєю структурою поняттями.

Спритність виступає як інтегральний прояв координаційних здібностей. Різниця між координаційними здібностями і спритністю полягає в тому, що координаційні здібності проявляються у всіх видах діяльності, пов'язаних з узгодженістю і відповідністю рухів і з утриманням пози, а спритність виявляється там, де є не тільки регуляція рухів, але й елементи несподіванки, раптовості, які вимагають винахідливості, швидкості переключення рухів.

Натомість М. М. Булатова, М. М. Линець, В. М. Платонов, вважають, що спритність рухів є складовою координаційних здібностей людини, так як остання охоплює також здібності до рівноваги, орієнтування у просторі, відчуття ритму, довільного розслаблення м'язів.

На думку В. В. Бондаренка, під спритністю та координаційними здібностями поліцейських розуміють здатність швидко, точно, цілеспрямовано, економно і винахідливо, інакше кажучи, найбільш досконало вирішувати рухові завдання (особливо складні та такі, що виникають раптово).

У повсякденній руховій діяльності різні координаційні здібності виявляються в тісній взаємодії між собою та з іншими фізичними якостями. Тому, якщо для розвитку фізичних якостей та удосконалення техніки використовуються складнокоординаційні вправи, то одночасно вдосконалюється спритність. Своєю чергою, вибіркове удосконалення будь-якої координаційної здібності сприяє удосконаленню фізичних якостей та інших здібностей.

Орієнтовний перелік вправ направлених на розвиток професійної спритності поліцейських. 1. Спеціальні акробатичні вправи; вправи для розвитку вестибулярного апарату; жонглювання; спортивні (контактні) ігри; вправи на координаційні драбині.

Враховуючи зазначене вище було встановлено, що питомою часткою, серед кількісних показників отримання травмування поліцейських під час виконання професійних обов'язків, є раптові загрози вирішення, яких потребує високого рівня розвитку координаційних здібностей.

Вбачаємо за доцільним використовувати під час професійної підготовки поліцейських запропоновані засоби вдосконалення спритності, що в подальшому дозволить поліцейському швидко та вірно обирати поліцейські заходи примусу, для припинення протиправних дій.

Васильєва Галина

Військова академія (м.Одеса)

ВНУТРІШНЯ МОТИВАЦІЯ ЯК ОСНОВНИЙ ЧИННИК ЕФЕКТИВНОГО НАВЧАННЯ

Перед викладачами постійно стає питання як зробити процес навчання більш ефективним, як досягти кваліфікаційних вимог, які зазначені в навчальних програмах, як це зробити за відведений для навчального процесу час. Це не просте завдання для звичайних умов і це є справжнім викликом в нестандартних умовах організації навчального процесу. Якщо перекласти тягар цього виклика цілком на плечі викладача, навряд чи можна очікувати позитивний результат, тому що учасниками навчального процесу є не тільки викладачі, але й ті люди, для кого саме й створено цей процес і вони мають розділити відповідальність.

Можна припустити, що серед здобувачів вищої освіти, не всі готові це зробити, не всі чули про кваліфікаційні вимоги, і навіть не всі мають чіткі плани стосовно свого навчання. Натомість, викладач, як один з організаторів навчального процесу та як один з зовнішніх мотивуючих факторів, має бути впевненим, що зміст є більш важливий ніж обсяг роботи, а тому підвищення внутрішньої мотивації тих, хто навчається, є найбільшим пріоритетом його діяльності.

Внутрішня мотивація виникає, коли ті, хто навчаються, стають активними учасниками навчального процесу через внутрішню винагороду, як-от любов до навчання чи інтерес до предмету. В цьому випадку цінується навчання за його власні переваги, незалежно від будь-яких зовнішніх факторів. Звичайно внутрішня мотивація не виникає сама по собі, її спричиняє тригер, який обов'язково пов'язаний з позитивними емоціями людини чи позитивним досвідом. От чому, наприклад, курсанти, які мали нагоду поїхати за кордон на навчання чи практику, повертаються з більшим бажанням покращувати свої знання іноземної мови. Нажаль, такої нагоди може скористатись невеликій відсоток, в той час як переважна більшість курсантів має лише шкільний досвід вивчення іноземної мови, який не обов'язково пов'язаний саме з позитивними емоціями. Це реалії, які не можна ігнорувати як і помилково думати, що внутрішня мотивація виникає і залишається назавжди. Навпаки, вона потребує підтримки, її можна порівняти з «powerbank», яку періодично треба заряджати.

Міжнародний досвід вивчення проблеми, пов'язаної з мотивацією, дає достатньо широкий спектр рекомендацій щодо її підвищення. Список нараховує щонайменше 27 чинників, які можна легко знайти в інтернеті. Вони по різному діють відповідно до віку та психотипу тих, хто навчається, фаху, який вивчається, тощо. Необхідно враховувати також індивідуальний стиль навчання курсанта, його досвід та фізичний стан. Головним залишається те, що навіть найкращі чинники не працюють самі по собі, процес має бути організованим та ретельно спланованим, коли викладач, як зовнішній мотиватор, постійно піклується про внутрішню мотивацію своїх курсантів чи студентів надаючи їм певну автономію, роблячи привабливим той матеріал, який вони мають опанувати, пояснюючи його значення та демонструючи свою майстерність при плануванні часу та застосуванні певних методичних прийомів.

Сучасні технології також можуть допомогти в підвищенні внутрішньої мотивації здобувачів вищої освіти. Але вони теж є тільки інструментом, який можна використати з певним ступенем ефективності. Розширене програмне забезпечення та онлайн-пошук полегшують поглиблене вивчення різних наукових концепцій, іноземних мов, тощо. Вони надають здобувачам вищої освіти певну автономію та можливість виявлення своїх інтересів. Курсанти можуть миттєво отримати інформацію, необхідну для розробки своїх проєктів. В тому випадку, коли викладач керує роботою курсанта, процес ще більше полегшується і прискорюється. Наприклад, викладач іноземної мови знає рівень володіння граматичними структурами та рівень словникового запасу своїх курсантів, їх уподобання, тому він чи вона можуть порекомендувати саме ту книжку чи статті для позааудиторного читання, які будуть відповідати їх рівню та потребам

Для формування внутрішньої мотивації потрібен час, тому неможливо вимагати миттєвих результатів. Важливо насамперед сформувати у здобувачів вищої освіти самооцінку та допомогти їм поставити перед собою досяжні цілі, щоб вони сприймали навчання як свідомий виклик, але також могли дати зворотний зв'язок та усвідомлювали прогрес, якого вони вже досягли. Курсанти мають знати свої сильні та слабкі сторони. Навчання без конструктивної критики не може бути ефективним. Нажаль, існуюча система формального оцінювання не завжди сприяє розвиненню внутрішньої мотивації.

Найважливішим аргументом на користь розвинення внутрішньої мотивації до навчання є те, що вона є складовою лідерських якостей людини. В сучасних умовах професійної діяльності, навчання не закінчується після одержання диплома про вищу освіту. Отримані в вищому навчальному закладі знання – це тільки стартовий пакет, з яким випускник вирушає у своє професійне життя. Чого він досягне, значною мірою залежить від його внутрішньої мотивації.

Георгаліна Олена, канд. техн. наук, доц.

Аркатов Юрій, канд. фіз.-мат. наук, доц.

Журавльова Ірина

Військова академія (м. Одеса)

ЩОДО МАТЕМАТИЧНОЇ МОДЕЛІ ЗАДАЧ ТЕХНІЧНОГО ПОСТАЧАННЯ

Процес постачання і логістики представляє собою складну реальність, котра потребує уваги на всіх етапах, а також постійного оновлення, щоб відповідати науковим, технічним та адміністративним досягненням у відповідній сфері застосування, зокрема, у військовій. Цей процес реалізується спеціалізованими підрозділами служби поставок і логістики, на які покладено обов'язки виконувати всі необхідні вимоги щодо постачання. Операції постачання включають такі компоненти, як організація, розвиток, оснащення, розподіл, евакуацію, логістичні питання, управління, транспортування, зберігання, технічне і медичне обслуговування. Принципи організації поставок і логістичного управління мають відповідати основним положенням функціонування системи. Вони можуть змінюватись і еволюціонувати, зокрема, це стосується логістичних процесів і у військових умовах. Найбільш важливими принципами є прогнозування, дослідження і вивчення неочікуваних загроз і потенційних труднощів. Це дозволяє попередньо оцінити вимоги до організації поставок і логістики і своєчасно і надійно здійснити доставку. Часто зроблені припущення виявляються неточними; необхідно, щоб такі оцінки базувалися на спеціалізованому аналізі, якнайбільше наближеному до реального становища.

Однією з важливих задач логістики є вибір маршруту доставки вантажів до пункту або пунктів призначення. Від вибору маршруту залежить час доставки, безпека вантажу, збереження його якості. У кінцевому підсумку це впливає на ефективність вантажоперевезень. Пунктів доставки може бути велика кількість, гілки маршрутів перевезень можуть перетинатися і змінюватися в залежності від потреб на доставку. Задача визначення найбільш безпечного і ефективного вибору маршруту доставки є актуальною задачею логістики військового призначення.

Широко розповсюдженою є класична постановка задачі вибору маршруту, сформульована у вигляді задачі про комівояжера – однієї з найвідоміших задач комбінаторної оптимізації. У загальних рисах задача складається з наступних умов:

комівояжер отримує завдання доставити вантаж у різні пункти;

він виїжджає із вихідного пункту і за максимально короткий термін має повернутися назад;

є декілька пунктів, які комівояжер має відвідати мінімум один раз;

припускається, що витрати або прибуток від подолання відстані між цими пунктами є відомими, і комівояжер повинен знайти вигідний маршрут.

У більшості варіантів тієї задачі знаходиться мінімум загальної довжини траєкторії маршруту. Розв'язання цих задач приводить до використання апарату цілочислового програмування.

На відміну від класичної задачі про комівояжера, логістика технічного забезпечення у військових умовах висуває інші вимоги у виборі оптимального маршруту, що пов'язано з більш суттєвим впливом ймовірності втрати вантажу, що доставляється, на різних ділянках маршруту. Тому доцільною стає постановка задачі, коли розробляється такий маршрут руху через всі пункти доставки, за якого ймовірність безпечної доставки буде максимальною. Іншою особливістю випадку, що розглядається, є те, що вантажі, призначені до доставки, не є рівноцінними, і втрата транспортного засобу на шляху прямування з деякого пункту доставки може спричинити втрату вантажу. Зрозуміло, що за таких умов, потрібна дещо інша математична модель задачі про комівояжера. Вона має формулюватись із міркувань, що її розв'язок забезпечуватиме максимальну надійність (ймовірність) технічного постачання у військових умовах. Вочевидь, така постановка задачі сильно відрізняється від класичної задачі про комівояжера, і відповідний функціонал не буде лінійним. Варто відмітити, що в даному випадку може бути розглянутий як замкнений, так і незамкнений маршрут транспортування. Незамкнений варіант задачі не вимагає, щоб траєкторія руху (доставка вантажу) завершилась у вихідному пункті.

Може бути запропонована побудова наступної математичної моделі. Розглядаються «об'єми» вантажів m_i , які необхідно доставити у i -й пункт призначення, починаючи з деякого вихідного $i=0$ пункту із наступним поверненням у цей самий пункт, N - загальне число пунктів доставки. Під поняттям «об'єм вантажу» може бути розглянута вага вантажу, його значущість, цінність, і таке інше, виражені у відповідних одиницях вимірювання. Припустимо, що вантажі перевозяться автомобільним транспортом, і що ризик проїзду між різними пунктами не є однаковим, а ймовірності $p(i, j)$, ($i, j=0, 1, 2, \dots, N$) безпечного подолання відстані між i -м та j -м пунктами є відомими, до того ж $p(i, j) = p(j, i)$ для всіх i, j .

Задача полягає у відшуванні такого маршруту прямування через усі пункти доставки, щоб ймовірність безпечної доставки була максимальною.

Будемо вважати, що кожний можливий маршрут доставки може бути представлений у вигляді деякої кінцевої послідовності номерів пунктів $(i_1, \dots, i_N)$. Зауважимо, що прямування від одного пункту до наступного може бути здійснено різними маршрутами і не виключено, що при цьому фізично маршрут може пройти через пункти, куди вже було здійснено доставку вантажу. Таким чином, автомашини фізично можуть декілька разів відвідувати певний пункт, але послідовність $(i_1, \dots, i_N)$ буде містити даний пункт лише за умови, коли у нього здійснюється доставка. Далі розглядаються події $X_k(i_1, \dots, i_N)$, що визначають доставку вантажу до k -го пункту. Наступним кроком обчислюються ймовірності P_k цих подій. Вочевидь, події X_k утворюють повну групу взаємовиключних можливих подій, отже сума ймовірностей P_k дорівнює одиниці.

Задачу знаходження оптимальної доставки сформулюємо наступним чином – визначити такий маршрут, щоб математичне сподівання об'єму вантажу, було найбільшим. Формула для обчислення шуканого математичного сподівання $M(i_1, \dots, i_N)$ величини об'єму вантажу, доставленого за маршрутом $(i_1, \dots, i_N)$ і складе той функціонал, що потребує максимізації. В результаті отримаємо задачу цілочислового програмування.

Математичну модель такого типу можна пропонувати для оцінки безпечних та оптимальних маршрутів постачання вантажів у військових умовах.

Геращенко Олександр, канд. юрид. наук, доц.

Удренас Галина, канд. юрид. наук

Одеський державний університет внутрішніх справ

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ПІДГОТОВКИ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ З НАДАННЯ ДОМЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ

Протягом останніх років в Україні широко застосовуються найкращі міжнародні стандарти надання домедичної та медичної допомоги, розроблені фахівцями з країн членів НАТО. Працівниками правоохоронних органів різних держав виділяється та використовується термін «Тактична медицина», під яким ми розуміємо ряд заходів – алгоритмів, які

застосовуються та використовуються як на полі бою так і надзвичайних ситуаціях цивільного життя, в яких на місці події як правило першим опиняється поліцейський. Якщо навіть першими на місце події, або за прямим викликом через лінію 103, прибувають медичні працівники, бригади екстреної (швидкої) медичної допомоги, в ситуаціях в яких можлива ескалація конфлікту вони не ризикуватимуть у зоні з недостатнім рівнем безпеки, навіть якщо існує ризик для життя постраждалого.

Закон України «Про Національну поліцію» п. 4 ст. 18, п. 14 ч. ст. 23, та ч. 4 ст. 43, закріплює серед основних обов'язків поліцейського надання невідкладної – тобто домедичної та медичної допомоги особам, які постраждали внаслідок правопорушень, нещасних випадків, а також особам, які опинилися в безпорадному стані або стані, небезпечному для їхнього життя чи здоров'я, а також особам, які постраждали в результаті застосування заходів примусу. Що підкреслює особливе спрямування національного законодавства на обов'язок держави в особі її органів щодо збереження життя людини та її здоров'я. Ця норма віддзеркалює норми ст. 12 Закону України «Про екстрену медичну допомогу», відповідно до якої особами, які зобов'язані надавати домедичну допомогу людині у невідкладному стані, є, зокрема, поліцейські, які не мають медичної освіти, але за своїми службовими обов'язками повинні володіти практичними навичками надання домедичної допомоги.

Враховуючи це, за ненадання без поважних причин на місці події домедичної допомоги або необґрунтовану відмову в її наданні передбачено кримінальну відповідальність спеціальних суб'єктів, яким є поліцейський (ст. 135 КК України «Залишення особи в небезпеці»). Таким чином, у навчання та діяльність поліцейського має бути запроваджено найкращі стандарти з надання невідкладної допомоги. Причому навчання ним поліцейських має бути практично спрямованим із обов'язковим забезпеченням ними заходів особистої безпеки, містити як типові алгоритми дій як у повсякденній обстановці, так і алгоритми дій в умовах екстремальних ситуацій або надзвичайних подій.

Світова практика надання домедичної допомоги свідчить, що правильність алгоритму дій та швидкість реакції поліцейського, який, як правило, потрапляє на місце події до прибуття кваліфікованої медичної допомоги, значно впливають на ефективність допомоги та можливість збереження життя постраждалих. При цьому необхідно зазначити що більша частина працівників поліції не мають необхідного обладнання та достатнього рівня знань і медичної підготовки для надання допомоги, або не можуть використати свої знання, що пов'язано з психологічною складовою під час надання домедичної допомоги, особливо щодо складних видів травм. Разом з цим безпосередньо сам поліцейський під час виконання службових завдань також може потрапити в ситуацію, яка призводить до травмування та загибелі. З іншого боку, випадків загибелі поліцейських при виконанні ними службових завдань можливо уникнути або мінімізувати їх наслідки завдяки виробленню та виконанню чітких єдиних алгоритмів дій під час надання домедичної допомоги поліцейськими.

На нашу думку поліцейський в незалежності від посади яку він обіймає повинен володіти не тільки теоретичними знаннями, а й навичками та прийомами застосування алгоритмів надання першої домедичної підготовки за загальноприйнятими у світі стандартами надання невідкладної допомоги. Серед протоколів з надання невідкладної домедичної допомоги в різних ситуаціях, які дозволяють досягати гарних результатів і зменшення чисельності загиблих від поранень. Проте єдиного типового або узгодженого між міністерствами та відомствами плану підготовки поліцейських з цього питання й досі не вироблено і не затверджено, так само як не розглянуто і стандартні операційні процедури, які містять чіткі алгоритми дій поліцейських у типових та екстремальних ситуаціях, а наразі мають включати також найбільш вірогідні медичні проблеми та правильні подальші дії.

Разом з цим наказом Міністерством охорони здоров'я України від 29.03.2017 № 346 «Про удосконалення підготовки з надання домедичної допомоги осіб, які не мають медичної освіти», затверджено навчально-тренувальні програми трьох рівнів з підготовки осіб, які не мають медичної освіти, але за своїми службовими обов'язками повинні надавати домедичну допомогу, одна з яких Курс домедичної підготовки «Перший на місці події», який розроблено

для навчання осіб які першими прибули на місце події, як індивідуально, так і в складі груп до появи професійних медичних працівників. Перший на місці події – це людина, що виконує базові маніпуляції для порятунку життя постраждалого з використанням мінімального набору обладнання або за його повної відсутності. Головне завдання першого на місці події – розпочати процес надання невідкладної медичної допомоги тим, хто цього потребує.

Підводячи підсумок підкреслимо що, одним з пріоритетів професійної підготовки поліцейських (первинної професійної підготовки, післядипломної освіти, підготовки у вищих навчальних закладах із специфічними умовами навчання та службової підготовки), є навчання діям з надання домедичної підготовки працівниками поліції як у повсякденній обстановці, так і в умовах кризових ситуацій (екстремальних або надзвичайних подій) з можливою ескалацією медичних проблем та алгоритмами їх усунення. Це мають бути надбані навички практичного застосування теоретичних знань з невідкладної домедичної допомоги шляхом правильного оцінювання конкретних подій (оперативної обстановки) з прийняттям правомірного рішення, забезпечення особистої безпеки та психологічної готовності до подій з різним ступенем ризику. Тож потреба інтеграції загальноприйнятих у світі стандартів надання невідкладної допомоги у різних ситуаціях у підготовку та діяльність поліцейських є очевидною.

Також на нашу думку, необхідно створити міжвідомчу робочу групу для узгодження між міністерствами єдиного типового плану підготовки поліцейських та інших працівників правоохоронних органів, з питання надання невідкладної домедичної допомоги і затвердити стандартні операційні процедури, які будуть містити чіткі алгоритми дій правоохоронців у типових та екстремальних ситуаціях, а підсумковим контролем з домедичної підготовки (Тактичної медицини) по закінченню проходження первинної професійної підготовки та підготовки курсантів у вищих навчальних закладах із специфічними умовами навчання, має стати практичне відпрацювання не менш трьох ввідних завдань з надання невідкладної домедичної допомоги із залученням до іспитів фахівців парамедиків та медичних працівників.

Гончар Роман, канд. військ. наук, ст. досл.

Науково-дослідний центр Національної академії Національної гвардії України (м. Харків)

ОБҐРУНТУВАННЯ НЕОБХІДНОСТІ СПЕЦІАЛІЗОВАНОГО ВІДБОРУ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ ПІДРОЗДІЛІВ (ЗАГОНІВ) СПЕЦІАЛЬНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ЗА ДОСВІДОМ ВЕДЕННЯ БОЙОВИХ ДІЙ

В ході відбиття збройної агресії Російської Федерації, на всіх напрямках ведення бойових дій героїчно проявляють себе при виконанні службово-бойових завдань (СБЗ), покладених на Національну гвардію України (НГУ) підрозділи (загони) спеціального призначення (П(з)Сп). Унікальним та безцінним є досвід військовослужбовців цих підрозділів. Підрозділи (загони) спеціального призначення НГУ спільно з відповідними підрозділами складових сектору безпеки і оборони виконують низьку найскладніших завдань щодо забезпечення безпеки держави з 2014 року. Цей безцінний досвід оплачений життями, пораненнями, каліцтвами героїв-спецназівців НГУ та є вагомим внеском в нашу перемогу. З огляду на значний обсяг та специфіку завдань П(з)Сп, професійні та психологічні вимоги до військовослужбовців цих підрозділів, тривалий період підготовки, морально-психологічні навантаження, важливого значення набуває фаховість та професіоналізм офіцерського складу підрозділів (загонів) спеціального призначення Національної гвардії України

На даний час існує та функціонує система відбору, навчання, вдосконалення професійних вмінь військовослужбовців підрозділів (загонів) спеціального призначення Національної гвардії України. Під керівництвом відповідних управлінь та відділів Головного Управління НГУ, постійно вдосконалюється системи бойової та спеціальної підготовки, морально-психологічного та всебічного забезпечення П(з)Сп. Підготовкою офіцерських кадрів для підрозділів (загонів) спеціального призначення НГУ займається переважно Національна академія Національної гвардії України.

Аналіз існуючої системи відбору та навчання офіцерів загонів спеціального призначення та частин оперативного призначення НГУ – далі офіцерів-спецназівців, виявив деякі

проблемні питання. Основними з яким є готовність майбутніх та молодих офіцерів до навантажень служби, адаптація в колективі професійних спецназівців НГУ, морально-психологічні навантаження у зв'язку із специфікою СБЗ, складність бойових завдань та численні ризики.

Вирішення зазначених проблемних питань треба вирішувати використовуючи науково-методологічний підхід, досвід локальних війн та збройних конфліктів сучасності, сучасні методики підготовки військовослужбовців підрозділів спеціального призначення провідних країн світу. Одним зі шляхів покращення якості підготовки майбутніх офіцерів-спецназівців є відбір на навчання кандидатів з числа діючих військовослужбовців контрактної служби П(з)Сп НГУ. Відбір кандидатів з бойовим досвідом треба здійснювати за аналогом подібних правоохоронних формувань США, Франції, Німеччини. В ході відбору слід використовувати індивідуальний підхід до кожного курсанта з вивчення сформованих навичок та вмінь, психоемоційних та вольових характеристик особистості кандидата, мотивації, тощо. Відбір майбутніх офіцерів П(з)Сп НГУ з числа військовослужбовців з бойовим досвідом повинен сприяти відбору унікальних бійців з лідерськими якостями які свідомо обирають шлях офіцера-спецназівця НГУ. Стратегічним питанням підвищення професіоналізму підрозділів П(з)Сп Національної гвардії України є відбір кандидатів на офіцерські посади, навчання та забезпечення кар'єрного росту військовослужбовців які мають досвід ведення бойових дій.

Горліченко Марина, канд. пед. наук, доц.

Аксьонова Олена, канд. пед. наук, доц.

Військова академія (м. Одеса)

ОСОБЛИВОСТІ ТЕХНОЛОГІЗАЦІЇ СУПРОВОДЖЕННЯ ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ

Світова практика організації освітнього процесу виробила широкий спектр підходів до навчання, які розширюють традиційне уявлення про те, якою може бути взаємодія між викладачем та здобувачем вищої освіти. Враховуючи реалії сьогодення, забезпечення якісної освіти не можливо без пошуку та використання методів навчання, які забезпечують залучення всіх здобувачів вищої освіти до процесу сприйняття та розумової обробки навчального матеріалу, що пропонується викладачем в усній формі, який забезпечує його первинне засвоєння.

Вирішення цього питання, на наш погляд, полягає у відшуванні способів реалізації методів залучення здобувачів вищої освіти до процесу засвоєння лекційного матеріалу.

Під засвоєнням лекційного матеріалу ми розуміємо процес та результат пізнавальної діяльності – оволодіння знаннями, вміннями, навичками. Сучасну лекцію в академії доцільно подати як спілкування учасників освітнього процесу. Такий підхід буде сприяти створенню цікавого, корисного, пізнавального, комунікативного спілкування на рівнях «викладач – курсант», «курсант – курсант».

Основна діяльність викладача передбачає мовленнєву, розумову та рухову активність, тоді як навчальна діяльність слухачів у ході сприйняття навчального матеріалу характеризується переважно як розумова. Необхідна така організація навчання, яка буде забезпечувати внутрішню активність усіх співрозмовників, коли вони будуть автоматично включені в процес спілкування. Для цього доцільно проводити інтерактивну лекцію, яка характеризується: змістовністю; різноманітним використанням методичних прийомів; автентичністю цілей та запропонованих завдань; розумово-мовленнєвою активністю аудиторії та технологізацією.

Всі запропоновані засоби залучення здобувачів вищої освіти до засвоєння лекційного матеріалу сприятимуть активізації пізнавальної діяльності тих, хто навчається. Практика показала, що їх ефективність значно збільшується при умові паралельної технологізації освітнього процесу. Зупинимося більш детально на тому, що пропонуємо під технологізацією, яка супроводжує викладання лекційного матеріалу.

Найбільш поширеним засобом навчання на лекції є мультимедійна презентація. На думку дослідників вона має включати слайди, які відображають методичні прийоми, спрямовані на активізацію курсантів, що сприятиме переорієнтації традиційної установки на пасивне сприйняття та конспектування навчального матеріалу на його активне засвоєння.

Застосування методів залучення курсантів до процесу засвоєння змісту лекції здійснювалося на заняттях з дисципліни «Вища математика» та було запропоновано такі методичні прийоми та завдання:

1) мінімізація навчального завдання: прогнозування плану лекції на основі словника термінів; 2) запис курсантами питань та асоціацій щодо змісту лекції в ході її сприйняття; 3) пригадування почутої інформації: співвідношення фрагментів лекції; 4) розповідь викладача на початку лекції з метою впливу на емоційну сферу особистості; 5) заповнення пропущених слів, формул у фрагменті лекції; 6) представлення плану лекції на екрані з відміткою про виконання його пунктів; 7) зачитування курсантом вголос визначення термінів (вихід із зони комфорту); 8) проблемне завдання; 9) рефлексія.

Під час підготовки до лекцій було розроблено відповідні мультимедійні презентації, у яких відображено вищезазначені 9 прийомів. При їх відборі ми враховували те, що внаслідок природного перемикання уваги людини зміна видів діяльності на занятті має здійснюватися приблизно кожні 7-12 хвилин.

Було проведено опитування курсантів з метою виявлення ефективності використаних методів на підставі самооцінки. Випробуванням було запропоновано вибрати необмежену кількість методів, які сприяли їх залученню до процесу засвоєння змісту лекції. Нами було виявлено ступінь значимості використаних на лекції методичних прийомів досліджуваної стратегії.

Апробація методів залучення курсантів до процесу засвоєння лекційного матеріалу свідчить, що на думку випробуваних, найефективнішим прийомом є запис питань та асоціацій щодо змісту лекції, майже 70%. Він розглядається як прийом розвитку творчого, дивергентного мислення. Висока оцінка прийомів стимулювання розумово-мовленнєвої діяльності підтверджує важливість вступної частини лекції, ступінь ефективності якої оцінений як 44%. Залученню до процесу засвоєння матеріалу лекції служить періодичне представлення плану лекції, що дозволяє системно сприймати інформацію (30%). Для 29% респондентів ефективними методичними прийомами виступили прогнозування змісту лекції, саморефлексія та вирішення проблемного завдання. Інші прийоми виявились менш ефективними.

Представлена методика може бути корисною для відбору методичних прийомів активізації на етапі пояснення навчального матеріалу з урахуванням конкретних дидактичних умов.

Горліченко Марина, канд. пед. наук, доц.

Дроздов Михайло, канд. фіз.-мат. наук, доц.

Військова академія (м. Одеса)

МЕТОД ПОПЕРЕДЖУВАЛЬНОГО НАВЧАННЯ В ПІДГОТОВЦІ ТА ПРОВЕДЕННІ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ У ВВНЗ

Проблема активізації пізнавальної діяльності курсантів (слухачів, студентів) ВВНЗ завжди була актуальною, але в наш час і, особливо, в умовах воєнного стану, стає ще більш складною для вирішення. Автори пропонують використовувати, розроблений та впроваджений ними, метод попереджувального навчання в підготовці та проведенні практичних занять з фундаментальних природничих дисциплін. Відомо, що здатність курсанта до самостійного розв'язку практичних задач, наприклад, з фізики, є також достовірним індикатором того, що він достатньо оволодів певною темою або розділом даної навчальної дисципліни, крім того, що це зміцнює теоретичні знання.

Попереджувальне навчання полягає в завчасній, не менше тижня, передачі навчальній групі курсантів навчальних та методичних матеріалів в електронному вигляді для самостійної підготовки до майбутнього заняття (попереднє вивчення змісту заняття, створення його конспекту, виділення конкретних проблемних запитань для пред'явлення викладачеві під час заняття, або, також завчасно, для з'ясування в порядку консультації. В умовах воєнного стану консультація може бути проведена і в режимі телефонної співбесіди. Таким чином, створюються умови для ефективної актуалізації знань, умінь та навичок курсантів, здобутих у попередньому навчанні. Досвід показує, що курсанти, більш-менш, опановують теоретичними питаннями (вивчення визначень, основних формул, одиниць вимірювань тощо). Значно

складніше відбувається з самостійним розв'язанням практичних задач, де треба проявити достатню теоретичну підготовку, творчість в пізнавальній діяльності, вміння та навички діяти за рекомендованим алгоритмом в процесі розв'язання задач.

Доречним, з точки зору авторів, є наступний порядок в підготовці та проведенні практичного заняття з використанням методу попереджувального навчання. На першому занятті курсантам роз'яснюється необхідність постійної ретельної самостійної роботи за роздавальним навчальним та методичним матеріалом в підготовці до кожного чергового заняття, вказується на критичну необхідність послідовного оволодіння навчальним матеріалом. Особливу відповідальність за самостійну роботу кожного курсанта навчальної групи в досягненні її бажаного стану несуть командири підрозділів. В навчальні матеріали на попередню підготовку до майбутнього практичного заняття включається конспект практичного заняття в електронному вигляді, який, зокрема, містить в собі його теоретичну частину, список запитань для самостійного контролю власних знань за темою заняття та 4÷5 типових задач з їх докладним і зразковим розв'язком. Крім того, надаються задачі воєнно-прикладного змісту (з метою мотивації та зацікавлення) для самостійного розв'язання. Автори пересвідчилися на власному досвіді, що така підготовка призводить і до бажаних зрушень в процесі практичного заняття, на якому виявляється активна участь курсантів, як в обговоренні теоретичних питань, так і в розв'язку задач.

Горліченко Марина, канд. пед. наук, доц.

Верламов Олександр

Дроздов Олександр

Військова академія, м. Одеса

ЗАЛУЧЕННЯ КУРСАНТІВ ВВНЗ ДО ВОЄННО-НАУКОВОЇ РОБОТИ

Залучення курсантів до воєнно-наукової роботи необхідно розпочинати з першого року навчання у ВВНЗ. Бажано, щоб перша наукова робота курсанта стала основою його майбутніх курсових робіт, випускного проекту чи дипломної роботи, справою та захопленням молодого спеціаліста на всьому протязі професійного життя. Для реалізації такого підходу дуже важливою є така побудова освітнього процесу, коли в лекціях, семінарах та групових, практичних, чи лабораторних заняттях постійно і цікаво актуалізуються питання, пов'язані з науковими, науково-технічними та військово-спеціальними проблемами майбутньої професійної діяльності курсантів.

В особливо важливій сьогодні справі підготовки майбутніх наукових кадрів для Збройних Сил України чималого значення має постійна увага викладачів до збудження інтересу курсантів в роботі воєнно-наукових кружків кафедри. Вона має бути адресною, зверненою, перше всього, до курсантів, які виявляють природні здібності, евристичність мислення, акуратність, наполегливість у навчанні, інтерес до проблем сучасної науки і техніки, здатність долати неминучі труднощі інтелектуального пошуку тощо. Необхідно забезпечити гідну організацію воєнно-наукової роботи як можна більшої кількості курсантів, добре бачити її горизонти і діяти за відповідними планами. Цілком можливо і корисно, якщо найбільш здібні курсанти приймають участь в планових НДР кафедри чи науково-дослідного підрозділу ВВНЗ. Курсанти найбільш охоче залучаються до воєнно-наукової роботи, коли в них виникає власний інтерес до розв'язку конкретних сучасних проблем, наприклад, в галузі модернізації та створення нового озброєння та військової техніки. Для цього курсанти мають бути ознайомлені з сутністю таких проблем, і зробити це мають викладачі, які займаються їх підготовкою. В наш час, коли відбувається бурхлива науково-технічна революція в озброєнні та військовій техніці і наслідки її можна безпосередньо бачити на прикладі ведення бойових дій, зробити це вже не так важко. Більші складнощі має забезпечення матеріальної бази для проведення досліджень, тут корисними є сучасні інформаційні технології з можливістю інтерактивного моделювання процесів, пристроїв, механізмів та систем. Дуже корисною є участь курсантів в різноманітних конкурсах наукових робіт, оприлюдненні результатів своєї воєнно-наукової діяльності у періодичних наукових виданнях, тому що це веде до накопичення їх інтелектуального потенціалу і є додатковим та потужним мотиваційним

імпульсом. Плідні результати на Всеукраїнському конкурсі наукових робіт курсантів дав досвід організації конкурентних змагань творчих груп курсантів в роботі за однаковим технічним завданням.

Воєнно-наукова діяльність курсанта призводить до суттєвого підвищення рівня організації самостійної пізнавальної діяльності, вміння швидко знаходити необхідні джерела інформації, здатності логічно обґрунтовувати захист своїх творчих ідей та пропозицій. В результаті, зростає психологічна стійкість і віра у власні спроможності. Безумовно, все це сприяє підвищенню ефективності і якості освітнього процесу і формуванню лідерських якостей майбутнього офіцера.

Гузенко Владислав

Навчально-науковий інститут права та підготовки фахівців для підрозділів Національної поліції

Завістовський Олег

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

ОСОБЛИВОСТІ УДОСКОНАЛЕННЯ ТАКТИКО-СПЕЦІАЛЬНОЇ, ВОГНЕВОЇ, ФІЗИЧНОЇ ТА ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ПОЛІЦЕЙСКИХ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Забезпечення публічної безпеки і порядку, охорона прав і свобод людини, інтересів суспільства і держави, протидія злочинності – лише частина переліку завдань, що покладені законодавцем на відповідальність працівника Національної поліції. Безумовно, якісне вирішення зазначених завдань покладається тільки на висококваліфікованих професіоналів, які мають відповідні знання, уміння та навички професійної діяльності – фізичні, розумові, психологічні, професійно-етичні та інші якості.

Кожен розуміє, що праця поліцейських – небезпечна – вимагає особливо гарної підготовки. Для виконання своїх щоденних професійних обов'язків працівники поліції мають розвивати та підтримувати високий рівень знань та умінь у сфері тактико-спеціальної, фізичної, психічної та вогневої підготовки. Це компоненти, нетотожні за своїм змістом, саме тому їх потрібно розвивати комплексно, не фокусуючись на одному елементі.

На жаль, аналізуючи характер наповненості штатів підрозділів поліції, прослідковується нагальна потреба у наявності професійних кадрів Національної поліції України. Проте визначення причин такого явищу не складає труднощів – банальний некомплект персоналу, постійний відтік професійних кадрів, недостатня матеріальна забезпеченість та соціальна захищеність працівників, слабкий рівень навичок роботи, нераціональне використання кадрового потенціалу тощо. Проблема механізму формування та вдосконалення феномену професіоналізму тих, хто стоїть на варті захисту прав та свобод громадян, має досить складний характер і заслуговує особливої уваги.

За роки незалежності України підготовленість абітурієнтів до вступу у заклади вищої освіти правоохоронного профілю з кожним роком знижується. Це обумовлено тим, що кількість годин, які відведені на фізичне виховання в загально-освітніх закладах значно зменшилася, а матеріальна база, особливо в сільській місцевості, залишає бажати кращого. У результаті абітурієнтам, які вступили на перший курс навчання, як правило, потрібно значно більше часу на адаптаційний період.

На цьому етапі виникає необхідність ходити на спортивні секції у вільний від служби та навчання час для розвитку витривалості та інших якостей. Вивчаючи механізм стомлення в організмі людини, загальна витривалість має велике значення як складовий елемент здоров'я, а також є основою професійної витривалості. Є основних 2 способи розвитку загальної витривалості:

1) метод кругових тренувань (рівномірний безперервний метод) – це комплекси вправ, що мають помірне навантаження за достатній проміжок часу, де працюють усі групи м'язів, а частота серцевих скорочень сягає 155-175 ударів за хвилину, що дає змогу покращити функціональні можливості серця, тим самим створюючи потужну базу для виконання інших різноманітних видів тренувань;

2) метод інтервальних тренувань (також цей метод називають «спринтерський тренінг», змінний безперервний метод) полягає у застосуванні високоінтенсивних вправ за короткий проміжок часу; частота серцевих скорочень – близько 170-180 ударів за хвилину.

Звісно, існує ряд об'єктивних проблем, які впливають на можливість саморозвитку. Найпоширеніша з них – брак часу у розкладі курсантів через велике інформаційне навантаження на навчальних заняттях та невідповідність навчальної програми дисциплін реальному часу засвоєння матеріалу. Тому треба намагатися раціонально планувати свій робочий день, виділяючи достатньо часу для удосконалення своїх вмінь на різноманітних тренуваннях. Також є приклади недостатнього технологічного обладнання для удосконалення тактичної підготовки працівників поліції – брак різних перешкод або засобів для імітування небезпечних ситуацій та обстановки, що загрожує життю та здоров'ю поліцейського.

Слід зауважити, що для розвитку кожної із складових загальної підготовки поліцейського потрібно мати знання коректного, поступового росту якості своїх навичок. Наприклад, для фізичної складової – базові знання про м'язову, кісткову, нервову та інші системи людського організму, обмін речовин у ньому; для вогневої – знання матеріальної частини зброї, правил, порядку та заходів безпеки при поводженні з нею та багато чого іншого.

Перспективним напрямком цієї теми є розгорнуте, прозоре вивчення з наукової точки зору кожного елементу складових підготовки фахівців, а також обов'язкове легальне поглиблення експериментальної бази щодо розвитку сукупної підготовки поліцейських.

Данилюк Ігор

Національна академія Національної гвардії України (м. Харків)

ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ НГУ ДО РОБОТИ З ОСОБОВИМ СКЛАДОМ

Загальнодержавна система освіти нашої країни включає військову освіту, яка призначена для відтворення кадрового потенціалу силових структур України, забезпечення високої якості підготовки військових фахівців. Вона включає понад 150 спеціалізацій і 70 спеціальностей. Підготовка військових фахівців здійснюється у галузі знань «Воєнні науки, національна безпека, безпека державного кордону» та у 21-й «цивільній» галузі знань за ліцензованими спеціальностями та спеціалізаціями. Військові навчальні заклади здійснюють підготовку за державним замовленням: обсяги прийому на навчання повністю забезпечують потреби у військових фахівцях тактичного, оперативно-тактичного та оперативно-стратегічного рівнів підготовки. Після завершення навчання кожен випускник гарантовано працевлаштовується - він отримує офіцерське військове звання та призначається на військову посаду для проходження військової служби за контрактом.

Серед пріоритетних напрямів сучасних досліджень у системі вищої військової освіти проблема якості підготовки офіцерських кадрів постала як найбільш актуальна. Особливо важливою вона стала упродовж останніх місяців, що пов'язано із широкомасштабним вторгненням РФ до суверенної України. До того ж бойові дії висунули чіткі вимоги до теорії та практики військової педагогіки та психології щодо розроблення відповідної концепції якості освіти, інноваційних підходів до її реалізації в освітньому процесі, підготовки майбутніх офіцерів, у тому числі до проведення індивідуальної роботи з підлеглими у частинах НГУ.

Першочергового розв'язання, на нашу думку, вимагають такі суперечності, що існують сьогодні у системі підготовки майбутніх офіцерів НГУ до проведення роботи з особовим складом: між вимогами сучасної війни до офіцерів-керівників НГУ та існуючим рівнем їх підготовленості до управління особовим складом; між вимогами до професійних, особистісних і індивідуально-психічних якостей, що необхідні офіцеру НГУ та їх недостатнім формуванням у ВВНЗ; між складністю завдань, що потрібно вирішувати офіцерам НГУ та недостатнім рівнем їх підготовленості до роботи з особовим складом у підрозділах тощо.

А сьогодні українська держава та суспільство висувують до якостей майбутніх офіцерів НГУ такі вимоги: висока професійна компетентність, здатність діяти в екстремальних умовах, оперативно приймати вірні рішення для виконання службово-бойових завдань, вміло керувати

підлеглими та колективами, проводити якісну індивідуальну роботу з підлеглими, володіти іноземною мовою тощо. Тому сьогодні гостро постає проблема вдосконалення процесу навчання майбутніх офіцерів та визначення педагогічних умов підготовки майбутніх офіцерів НГУ індивідуальній роботі з підлеглими у ВВНЗ.

Різні наукові аспекти становлення і розвитку військово-професійної підготовки майбутніх офіцерів в Україні досліджувалися М. Нещадимом, В. Толубко, Й. Варієм, В. Ягуповим та іншими. Методичні основи підготовки фахівців у вищих військових навчальних закладах у сучасних умовах розробляють О. Диденко, Ю. Кузь, О. Бойко, Т. Мацевко, О. Міршук та інші.

Для формування усвідомленої мотивації майбутніх офіцерів НГУ на необхідності формування готовності до проведення роботи з особовим складом було проведено деякі заходи, що передбачають безпосереднє ознайомлення зі службою у військових частинах, особливостями службово-бойової діяльності офіцерів НГУ (військові практики, тематичні вечори до військово-патріотичних свят, екскурсії по містах бойової слави міста Харкова та області; зустрічі з офіцерами, що виконували завдання в зоні ООС; ознайомлення з передовим досвідом керівництва підлеглими частин НГУ тощо). При викладанні психолого-педагогічних дисциплін увага акцентувалася на необхідності врахування під час роботи з особовим складом їх індивідуально-психологічних особливостей, сімейного стану, статусу у колективі тощо.

Реалізація здійснювалася на таких рівнях професійної підготовки майбутніх офіцерів НГУ:

на рівні навчальної діяльності: лекції, бесіди, розповіді про особливості виконання СБЗ військовослужбовцями НГУ, що давали можливість презентувати сучасний досвід роботи з особовим складом, висвітлювати сучасні тенденції, факти, ставити акценти на важливих питаннях такої роботи, методах та стилях управління підлеглими, що створювали зацікавленість темою роботи з людьми; дискусії, що передбачали підготовку рефератів на тему роботи з особовим складом, обговорення в групах курсантів; семінарські та групові заняття з реалізацією діалогових методів («круглого столу», «мозкового штурму» тощо);

на рівні навчально-професійної діяльності: постановка завдань щодо проходження військових практик; організація науково-дослідницької діяльності з проблем роботи з особовим складом (написання рефератів, виступи на науково-практичних конференціях, олімпіадах, конкурсах творчих робіт тощо);

на рівні квазіпрофесійної діяльності: ділові ігри з питань різних ситуацій роботи з особовим складом; імітаційні ситуації професійного характеру («Конфлікти в колективі», «Варіанти поведінки у конфлікті»); соціально-психологічні тренінги спілкування щодо розв'язання професійно-орієнтованих завдань комунікативного характеру; розвиток професійно важливих якостей для спілкування тощо.

В якості основних видів завдань при навчанні курсантів було запропоновано такі:

аналітико-синтетичні завдання, що включають збір, аналіз та узагальнення інформації щодо роботи з особовим складом;

прикладні професійно-орієнтовані завдання, що мають чітку службово-бойову спрямованість, структуру та алгоритм, критерії оцінювання;

креативні проекти, що спрямовані на розвиток часткових професійно-важливих якостей та здібностей курсантів тощо.

Денисенко Кирило

Зелений Ігор

Військова академія (м. Одеса)

СИСТЕМА ПРОФЕСІЙНОЇ ВІЙСЬКОВОЇ ОСВІТИ У ПРОВІДНИХ АРМІЯХ СВІТУ

Повномасштабне вторгнення РФ на територію України, що відбулося 24 лютого 2022 року, гостро підкреслило важливість підготовленості особового складу збройних сил України та інших силових структур. Військовослужбовці потребують високого рівня навченості для виконання поставлених їм завдань. Забезпечення необхідного рівня бойової підготовки, виховання, військової дисципліни, морально-психологічного стану та боєздатності підрозділу

в цілому покладається на його командира. Командир починаючи від рівня взводу, що є офіцером, безпосередньо відповідає за успішне виконання поставлених підрозділу бойових завдань. Таким чином, не виникає сумнівів у важливості високого рівня навченості та професійної відповідності офіцерського складу усіх рівнів, що можливо тільки внаслідок постійної та якісної освіти. Важливу роль відіграє не лише професіоналізм викладачів, змістовність, забезпечення матеріальною базою та організація навчання, а також особиста мотивація, свідомість та прагнення здобувача освіти, що створюється та підтримується державою, ставленням вищого керівництва та в наслідок особистого досвіду, який виникає під час проходження служби та зроблених висновків.

В умовах воєнного стану та сучасної тенденції зростаючої світової загрози безпеки міжнародне співробітництво є необхідністю стримування агресії та геополітичної безпеки. Мова йде не лише про забезпечення озброєнням, а і про обмін досвідом застосування військ та підготовку особового складу. Навчальні місії країн НАТО, діяльність яких розширювалася та охоплювала все більшу частину силових структур України, показала високі результати у підготовці та підвищенні взаємодії військовослужбовців з різних країн у мирний час. Обсяги підготовки особового складу ЗСУ країнами-членами альянсу з початку повномасштабного вторгнення значно зросли. В наслідок цього, певна кількість мобілізованих, перед участю у бойових діях, проходить свій базовий вишкіл на воєнних базах Великобританії де інструкторами виступають представники збройних сил США і Канади. Також Україна отримує значну підтримку від країн-партнерів у вигляді озброєнням та інших матеріально-технічних засобів, що у свою чергу вимагає певної навченості персоналу для їхнього ефективного застосування.

Перспективою та курсом України є членство в НАТО, що призведе до прямої та постійної взаємодії та інтеграції дій військовослужбовців різних армій на одному полі бою. Для можливості спільного виконання завдань особовий склад має бути підготовлений до виконання завдань на одному рівні, навчений спільній тактиці та розуміти один одного. Для спільного планування та підготовки особового складу здатного виконувати завдання спільно з членами альянсу, керуючись спільними нормативними документами та вимогами Збройні Сили України мають забезпечити навченість офіцерського складу. Для реалізації зазначеного змін мають зазнати погляди на важливість дійсної якості освіти офіцерських кадрів, відношення до здобувачів освіти, та системи освіти в цілому.

Запровадження L-курсів, є одною з необхідних змін у сучасній військовій освіті України. Система курсів, необхідних для кар'єрного зростання, підвищення та отримання чергових військових звань реалізована та ефективно себе зарекомендувала у країнах що входять до блоку НАТО, наприклад США і Британії. Сутність цієї системи полягає у тому, що при переході на наступну ступінь у військовій службі, офіцер проходить навчальний курс та тестування скликаною комісією, що дає об'єктивну оцінку та здійснює контроль дійсної відповідності кандидата. У разі відсутності схвалення комісії, офіцер не отримує підвищення, а продовжує виконувати обов'язки на своїй посаді.

Система професійної військової освіти у країнах НАТО передбачає проходження курсів впродовж всього шляху кар'єрного зростання військовослужбовців. Їх основним призначенням виступає забезпечення поступовості надання освіти і контроль професійної відповідності. Таким чином, військовослужбовець буде проходити навчання та призначатися на вищі посади за умови відповідності рівня його знань вимогам що виносяться до посади. Такий спосіб, призводить до того, що у лавах збройних сил, кожен рівень займають виключно підготовлені та висококваліфіковані професіонали, а кандидати, які бажають отримати підвищення гарантовано отримують необхідний рівень знань. Такий підхід забезпечує недопущення призначення на посади осіб які в дійсності не готові до цього за освітніми або професійними показниками.

При порівнянні курсів професійної військової освіти США та Великобританії було виявлено деякі відмінності, так для призначення на посади офіцерського складу молодшої ланки у Великобританії не є обов'язковою умовою наявність ступеню вищої освіти, тому кандидатами на проходження базового курсу офіцерського складу можуть виступати як

цивільні особи так і діючі військовослужбовці, що мають середню або вищу освіту. Навчання на базовому офіцерському курсі здійснюється впродовж одного року та за результатами успішного його закінчення випускникам надається сертифікат що відповідає рівню L-1A та надає можливість подальшого проходження фахового курсу L-1B або подальшого проходження служби на офіцерських посадах у підрозділах збройних сил Великобританії. У системі військової освіти США курси рівня L-1A вивчаються разом із отриманням здобувачами рівня вищої освіти бакалавр. Таким чином, після отримання рівня вищої освіти та сертифікату про проходження курсу L-1A перед випускником постають перспективи аналогічні випускникам базового офіцерського курсу Великобританії або проходження фахового курсу L-1B, або проходження служби в підрозділах збройних сил США.

Система вищої військової освіти України на сучасному етапі розвитку перебуває у стані трансформації. Суть якої полягає у виокремленні професійної військової освіти як неформальної освіти (без здобуття освітнього рівня). Успішність трансформації національної системи вищої військової освіти призведе до заміни офіцерського складу, висококваліфікованими, спроможними організовувати та виконувати завдання спільно з підрозділами країн що входять до складу альянсу НАТО. Що є важливою вимогою на сучасному етапі державотворення та перспективою для розвитку ЗС України.

Дерев'янчук Анатолій, канд. техн. наук, проф.

Вакал Андрій, канд. техн. наук, с.н.с.

Кафедра військової підготовки Сумського державного університету

ЗАСТОСУВАННЯ ВІРТУАЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА ДЛЯ ОТРИМАННЯ ПЕРВИННИХ ПРАКТИЧНИХ НАВИЧОК В РОБОТІ З ОЗБРОЄННЯМ ПІД ЧАС ВІЙНИ

Збройні сили України (ЗСУ) пройшли випробовування на міцність в умовах боротьби з зовнішньою загрозою, підтвердили свою боєздатність. Однак виникла нагальна потреба у вирішенні дуже складної проблеми: як здійснити якісну підготовку мобілізованих військовиків у скорочені терміни навчання під час війни та опанування як зразками ОВТ, що стоять на озброєнні ЗСУ, так і тих зразків, що надають наші партнери, або швидко поновити отримані раніше і втрачені знання та практичні навички мобілізованими для ефективного виконання ними поставлених бойових завдань.

Для задоволення запитів військових фахівців в умовах війни вимагається радикальна перебудова, направлена не тільки на підвищення рівня підготовки військовослужбовців, а й на формування іншого образу і способів мислення, пристосованих до мінливих військових ситуацій і інформаційних реалій сучасності. Для вирішення поставлених завдань слід забезпечити випереджаючий інноваційний розвиток у сфері підготовки військовиків, надати рівні можливості і доступність до знань військовослужбовців різного рівня, впроваджувати інноваційні інформаційні технології з метою інтенсифікації і підвищення якості навчання, створювати сучасні мультимедійні навчальні комплекси різної структури і призначення, забезпечувати ними військові навчальні заклади, військові кафедри, навчальні центри і полігони тощо.

Тому сьогодні у процесі підготовки поряд із традиційними друкованими виданнями (велика частка їх була втрачена або знищена за необхідністю) пропонується широко застосовувати електронні засоби навчання (ЕЗН), мультимедійні навчальні програми, відеофільми, презентації, які можуть використовуватися як для аудиторної, так і самостійної роботи військовиків. Крім того, застосування симуляційно-тренажерних систем надає можливість не тільки підвищувати рівень знань мобілізованих, але й оцінювати їх знання, сприяє мотивації до вивчення та отримання навичок у військовій діяльності.

Проникнення напередодні війни в військову освіту нових інформаційних технологій вимагає розглядати процес підготовки військовиків як науково-інформаційний, в якому вони не лише опановують навички здобуття інформації, але і розвивають мислення і творчу активність. При цьому підготовча система стає адаптованою в першу чергу до потреб війни.

Отже, виходячи із наведеного вище, необхідно створити комплекс заходів, які б відтворювали взаємодію викладача (інструктора) зі слухачами та між самими слухачами, тобто здійснювати інтерактивний зв'язок між суб'єктами навчального процесу для набуття ними практичних навичок під час роботи на складових віртуальних тренажерних комплексах.

Вважаємо доцільним поділитися досвідом щодо розроблення інтерактивного засобу в такій послідовності:

- створення віддаленого віртуального сховища;
- розроблення навчального контенту;
- поетапне створення складових віртуальних тренажерних комплексів;
- комплексне застосування названих вище засобів.

Досвід бойових дій свідчить, що ефективність виконання гарматою вогневого завдання в першу чергу залежить від технічної підготовки гармати і боєприпасів до стрільби, навченості і злагодженості екіпажу, зокрема:

- якісної перевірки прицільних пристроїв і вміння швидкого і правильного введення установок;
- правильного комплектування бойових зарядів і установлення підричників;
- запровадження раціонального алгоритму дій кожного номера обслуги (екіпажу);
- набуття доведених до автоматизму навичок;
- дотримання режимів вогню і урахування зносу каналу ствола (поправки на зміну початкової швидкості снаряда).

З урахуванням викладеного вище, сутність застосування і дії віртуальних тренажерних комплексів можна звести до наступних:

- віртуальні тренажерні комплекси прицільних пристроїв;
- віртуальні тренажерні комплекси боєприпасів;
- віртуальні тренажерні комплекси приладів забезпечення стрільби.

Під час розроблення віртуальних тренажерних комплексів артилерійського озброєння необхідно враховувати таке: інтерфейс повинен бути максимально наближений до реального зразка; 3D-модель – урахувати основні реальні процеси взаємодії вузлів і механізмів зразка озброєння, прицілу, підричників і бойових зарядів; інструкторові (керівнику заняття) дана можливість змінювати команди за допомогою введення нештатних ситуацій.

Конструкція тренажерного комплексу повинна дати можливість інструкторові (керівнику) робити аналіз, оцінювати дії військовика і використовувати тренажер в таких режимах: читання і вивчення матеріалу, пошук потрібних матеріалів, друкування матеріалів (за бажанням замовника), перевірка знань, перегляд довідкового матеріалу.

У довоєнний час нами був створений уніфікований спеціалізований клас «Віртуальний тренажерний комплекс», який може трансформуватися у будь-який комплекс за призначенням відповідно до програмного забезпечення. В умовах війни такі класи можна перетворити на мобільні і проводити заняття у захищених (причому кожен раз у різних) місцях.

Відгуки викладачів та інструкторів підтверджують доцільність і ефективність запропонованої системи навчання (віртуальних комплексів озброєння) фахівців під час війни, а результати дослідження впроваджені в навчальний процес Військової академії (м. Одеса), НАСВ імені гетьмана Петра Сагайдачного, військових частин та інших установ.

Подальші дослідження (за можливості) автори вбачають у створенні навчального контенту та розробленні віртуальних тренажерних комплексів озброєння, наданого західними партнерами.

Завістовський Олег

Арцебарська Олена

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

ВАЖЛИВІ АСПЕКТИ ТАКТИЧНОЇ МЕДИЦИНИ У СИСТЕМІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ПОЛІЦЕЙСЬКОГО ДО ВИКОНАННЯ СЛУЖБОВИХ ЗАВДАНЬ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Сучасний світ повний небезпек та загроз для життя та здоров'я людей. Кожного дня відбуваються катастрофи різних характерів, внаслідок яких страждає багато людей. За своїми функціями першими на місце катастрофи та аварії прибувають саме поліцейські, тому навички тактичної медицини в системі професійної підготовки поліцейських повинні займати особливе місце. Кожен поліцейський повинен якісно та кваліфіковано надавати першу домедичну допомогу з метою підтримання життя постраждалих до прибуття медиків. Крім цього працівники повинні вміти діяти в екстремальних умовах, зокрема в умовах дії воєнного стану. Від правильних і оперативних дій працівників поліції нерідко залежить життя цивільних громадян.

Прибувши на місце події в роботі поліцейського головними принципами його подальшої роботи є: оперативність, швидкість та кваліфікованість надання першої домедичної допомоги постраждалим. Адже, кожна хвилина для здоров'я та життя потерпілого має значення. Особливо важливо вчасно викликати бригаду екстреної швидкої допомоги, крім того, необхідно дотримуватися певних правил доповіді диспетчеру швидкої допомоги. Від цього залежить як швидко прибудуть на місце медики та скільки часу ви будете перебувати разом з потерпілим та надавати йому допомогу. До того ж, поліцейські повинні розуміти всю специфіку і механізм надання домедичної допомоги різним категоріям населення, таким як діти, люди похилого віку, особам з обмеженими можливостями, вагітним жінкам та ін.

Підготовка поліцейських у сфері тактичної медицини не повинна передбачати отримання повного курсу кваліфікованої медичної освіти, поліцейським необхідно знати лише найбільш важливі аспекти надання допомоги та рятування людей. Такими аспектами є: первинний огляд постраждалого та визначення ступеню тяжкості його стану, проведення медичного сортування, способи звільнення дихальних шляхів та забезпечення їх прохідності, надання допомоги при пневмотораксі, різних видах кровотеч, інсультах, інфарктах, шоківих станах, потрапленні в ДПТ, правильність проведення евакуації тощо. Всі ці навички та знання поліцейські повинні знати та вміти правильно застосовувати, у тому ж числі в умовах бойових дій.

На разі, основною тенденцією в світі є поширення інформаційних технологій та винаходів на всі сфери діяльності людини, не є винятком й навчання поліцейських надавати екстрену медичну допомогу як в Україні так і за кордоном. Наприклад, для відпрацювання теоретичних знань під час кваліфікованої підготовки працівників Національної поліції України використовують різноманітні тренажери для навчання екстреної медичної допомоги. Застосування таких фантомів-тренажерів під час навчання є неймовірно корисним, адже завдяки застосуванню таких технологій працівники поліції ще під час навчання мають можливість відпрацювати отримані знання на практиці, а не власне під час надзвичайної ситуації.

Наступною тенденцією, є збереження власне життя рятувальника, людини, яка надає першу домедичну допомогу. Поліцейські повинні пам'ятати про особисту безпеку під час допомоги іншим особам: фізичну (убезпечувати себе від отримання травм, пошкоджень, оглядати місце події та виявляти небезпечні для себе фактори), біологічну (банально хоча б одягати рукавички при роботі з постраждалим, для уникнення зараження інфекційними невиліковними хворобами, які переносяться через кров, шкірних захворювань тощо), юридичну (дотримання норм чинного законодавства при наданні поліцейським першої домедичної допомоги).

Надання домедичної допомоги поліцейськими визначається як обов'язок багатьма нормативно-правовими актами нашої країни. Такими документами є: окремі статті Законів України «Про Національну поліцію», «Про екстрену медичну допомогу», Наказ Міністерства охорони здоров'я «Про удосконалення підготовки з надання домедичної допомоги осіб, які не мають медичної освіти» та ін.. Здійснюють підготовку поліцейських у сфері тактичної медицини заклади вищої освіти зі специфічними умовами навчання, які здійснюють підготовку

поліцейських, відділення підвищення кваліфікації при вищезгаданих навчальних закладах, проведення Міністерством охорони здоров'я України різноманітних навчальних курсів, майстер-класів, навчальних відео- та фотоматеріалів з надання поліцейськими першої домедичної допомоги.

Отже, з вищевикладеного можемо зробити висновок, що основною тенденцією під час тактико-медичної та домедичної підготовки поліцейських є застосування новітніх технологій, які надають надзвичайно необхідні та корисні можливості практичного відпрацювання теоретичних знань під час навчання, що, на нашу думку, є неймовірним позитивним аспектом підготовки поліцейських. Крім цього, для поліцейських особливо важливо володіти навичками надання першої домедичної допомоги постраждалим, адже саме поліцейські через специфіку своєї роботи першими прибувають на місце події та перші отримують доступ до інформації про те, що сталося та стан потерпілих. Тому від рівня підготовленості поліцейського залежить подальше життя та здоров'я людей.

Завітовський Олег

Дацко Андрій,

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ЗАНЯТЬ З ТАКТИКО-СПЕЦІАЛЬНОЇ ТА ВОГНЕВОЇ ПІДГОТОВКИ НА БАЗІ МУЛЬТИМЕДІЙНОГО ТИРУ «РУБІН-У»

У зв'язку з важкими умовами сьогодення постає необхідність удосконалення практичних навичок майбутніх поліцейських та вже діючих працівників поліції. Така підготовка складається зі спеціальних вмінь та знань, які виховуються у правоохоронців під час навчання у закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання.

Слід зазначити, що завдяки тактико-спеціальній підготовці, вогневій підготовці та спеціальній фізичній підготовці у поліцейських розвиваються не лише теоретичні, але й практичні навички. Однак, варто зауважити, що суспільство змінюється, відповідно змінюються ситуації, які можуть виникати у службовій діяльності правоохоронців, тому досить ефективним є проведення занять в спеціально-обладнаних приміщеннях та за допомогою інтерактивних методів.

До вищевказаних спеціально-обладнаних приміщень слід віднести мультимедійний тир «Рубін-У». Такий тир є у Дніпропетровському державному університеті внутрішніх справ. Особливість якого полягає у обладнанні розсувними макетами побутової кімнати, звуковими пристроями та сигналізацією. Даний тир є лазерними, що надає змогу тренуватися на заняттях з вогневої та тактико-спеціальної підготовки за допомогою лазерних пристроїв. Застосування такого інтерактивного методу у навчанні курсантів та вже діючих працівників поліції є ефективною можливістю покращити навички прицілювання, поводження зі зброєю та виконання практичних вправ зі стрільби, однак за допомогою не лише вогнепальної чи пневматичної зброї, як це відбувається в одичних стрілецьких тирах, а й за допомогою лазерної зброї.

Окрім цього, в даному випадку не лише використовується спеціально-обладнане приміщення для проведення навчальних стрільб, а ще й методи психологічної підготовки з курсантами чи працівниками поліції, з метою виховання та розвитку в них морально-психологічної готовності до роботи в екстремальних ситуаціях та розвивають стресостійкість, яка є доволі необхідною якістю правоохоронців.

До того ж вважається, що завдяки якісній підготовці кадрів для підрозділів поліції необхідно поєднувати як психологічні так в практичні елементи інноваційного навчання, адже поліцейський повинен бути не лише фізично готовим до дій в умовах ризику, але й морально-психологічно підготовленим, що значно підвищить показник виконання службових завдань, які покладаються на нього.

У підсумку, слід наголосити, що завдяки спеціальним дисциплінам у закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання, а саме, тактико-спеціальній, вогневій та спеціальній фізичній підготовці можливо розвинути необхідні якості та навички у майбутніх правоохоронців та вже дужчих працівників поліції.

Та при цьому, досить важливу роль відіграє впровадження нових інтерактивних методів навчання, які розглядаються на прикладі мультимедійного тиру «Рубін-У». Завдяки проведенню занять ефективність відпрацювання необхідних практичних та психологічних навичок у правоохоронців значно збільшується у порівнянні зі звичайними заняттями.

Зайцев Ігор, доктор філософії

Петренко Юрій

Військова академія (м. Одеса)

ВИКОРИСТАННЯ ЗАСОБІВ ІКТ В ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ ПРИ ПРОВЕДЕННІ ЗАНЯТЬ З ЗАГАЛЬНОЇ ТАКТИКИ З ОСНОВ БОЙОВИХ ДІЙ АВІАЦІЇ СУХОПУТНИХ ВІЙСЬК

Пропонується варіант проведення тактичного занять з використанням системи імітаційного моделювання VBS-3 (віртуальна бойова система).

У варіанті, який пропонується, акцент у використанні мультимедійного обладнання віртуальної бойової системи ставиться на підготовку курсантів – командирів взводів, для того, щоб ефективно напрацювати їх командирські навички.

Суттєвим додатком до моделювання тактичних дій взводу є програмне забезпечення, яке дозволяє відпрацьовувати запит на авіаційну підтримку та цілевказання авіації. Воно дозволяє проводити з курсантами тренування з питання взаємодії з вертольотом при виконанні тактичних завдань, визначення цілей для нанесення ударів.

На даному занятті всі курсанти працюють в ролі командирів взводів.

За умовами завдання, курсанти відшуковують ціль у бінокль, визначають свої координати і готуються до подання цілевказівки командирі повітряного судна. Наведення авіації та цілевказання її вогню, в силу своєї специфіки, є складним заходом і вимагає певного мінімуму знань. Без засвоєння ряду теоретичних положень та мінімального практичного тренування до початку бойових дій, результативної взаємодії між авіанавідником, в ролі якого виступає командир підрозділу і командиром ударної авіагрупи просто не вийде.

Тому програмне забезпечення віртуальної бойової системи доцільно використовувати в інтересах набуття курсантами необхідних знань і навичок з виконання обов'язків передового авіанавідника.

На занятті керівник оцінює доцільність прийняття рішення курсантом на подання цілевказання одним із способів, спостерігає та оцінює його роботу.

За команди екіпажу вертольоту працює помічник інструктора. Ви зможете побачити, як вертоліт з майданчику підскоку виходить в район бойових дій і здійснює авіаційну підтримку в інтересах підрозділу.

У варіанті, що пропонується, авіанавідник відпрацьовує подання цілевказівки способом – через себе, тобто курсовим (азимутальним) способом.

Керівник заняття слідкує за правильними діями курсантів під час подання цілевказівки. Для цього у курсанта повинен бути стійкий зв'язок з екіпажем, і головне, щоб під час наведення на ціль були дотримані заходи безпеки, вертоліт не повинен заходити в зону досяжності вогневого засобу противника. Авіанавідник зобов'язаний забезпечити екіпажу пряму видимість цілі та засобів її позначення! А якщо до встановленої дальності до цілі – 1,5 км екіпаж не виявив ціль, атаку потрібно припинити та здійснити її з повторного заходу з курсом, який забезпечував би виявлення цілі на безпечних відстанях.

Для більш глибокого розуміння курсантами порядку запиту на авіаційну підтримку та цілевказання авіації, під час вивчення теми їм викладаються серед інших такі питання:

- тактичні прийоми, що застосовуються екіпажами вертольотів при веденні бойових дій;
- досвід застосування вертольотів для вогневого прикриття підрозділів;
- бойові можливості підрозділів авіації СВ з урахуванням досвіду бойових дій;
- алгоритм дій передового авіаційного навідника при безпосередньому наведенні вертольотів на наземні цілі різними способами;

взаємне позначення та розпізнавання підрозділів авіації та десантно-штурмових підрозділів, підрозділів морської піхоти;

заходи безпеки під час виконання бойових завдань при наведенні вертольотів та інші.

Система дозволяє практично відпрацьовувати запит на авіаційну підтримку та цілевказання авіації.

Залєвська Ірина, канд. політ. наук

Одеський державний університет внутрішніх справ

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПОВНОВАЖЕННЯ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

У вирі історичних подій, що відбуваються сьогодні, серед багатьох викликів, які вирішує зараз Україна, головне місце займає питання захисту її державної незалежності і територіальної цілісності. В умовах воєнного стану пріоритетними завданнями будь-якого органу публічної влади є забезпечення оборони держави, захисту безпеки населення та інтересів держави. З метою забезпечення діяльності Національної поліції та ефективного виконання поліцейськими завдань в умовах воєнного стану на законодавчому рівні було розширено перелік повноважень правоохоронців. Зокрема, Законом України «Про внесення змін до законів України «Про Національну поліцію» та «Про Дисциплінарний статут Національної поліції України» з метою оптимізації діяльності поліції, у тому числі під час дії воєнного стану» у статті 23 було визначено додаткові повноваження поліцейських, пов'язані, серед іншого, із проведенням розмінування, що має оперативний характер, у частині виявлення, знешкодження та знищення вибухонебезпечних предметів. Водночас, доповнення стосуються питань взаємодії органів і підрозділів Національної поліції з державними органами, органами місцевого самоврядування, у тому числі щодо військовополонених, забезпечення конвоювання та утримання затриманих осіб, допуску поліцейських до проведення спеціальних вибухотехнічних робіт, а також представництва в Міжнародній організації кримінальної поліції – Інтерполі.

З початку повномасштабного вторгнення російської федерації на територію незалежної Української держави вибухотехніки Національної поліції України оглянули на наявність вибухонебезпечних об'єктів близько десяти тисяч гектарів і здійснили загалом щодо цього близько п'ятнадцяти тисяч виїздів (інформація на кінець вересня 2022 року). У відповідності із вище зазначеними змінами, внесеними до Закону України «Про Національну поліцію» (далі – Закон) у напрямку проведення робіт з розмінування звільнених від російських окупантів територій, поліція відповідно до покладених на неї завдань, по-перше, у межах визначеної законодавством компетенції здійснює розмінування, що має оперативний характер, у частині виявлення, знешкодження та знищення вибухонебезпечних предметів, щодо яких є підстави вважати, що вони є предметами, знаряддями чи засобами вчинення адміністративних або кримінальних правопорушень (п. 39 ч. 1 ст. 23 Закону). Необхідність у введенні зазначеного повноваження, пов'язане із нагальною потребою у проведенні такого виду робіт особливо на деокупованих територіях, яке триває на території Київської, Чернігівської, Сумської, Харківської, Миколаївської, Донецької, Луганської, Запорізької та Дніпропетровської областей. До вказаного слід додати, що організована планова робота з розмінування, яку здійснюють поліцейські, ведеться з перших днів війни. Окрім зазначених заходів, вибухотехнічна служба Національної поліції України постійно попереджує населення про заборону відвідування тієї чи іншої ділянки землі, якщо немає чіткої впевненості та офіційного повідомлення, що ця ділянка є розмінована або безпечна якоюсь іншою мірою. На жаль, нехтування знаками мінної небезпеки зі сторони громадян призводить до летальних випадків. Наразі уже були зафіксовані непоодинокі випадки вибухів сільськогосподарської техніки або окремих фізичних осіб на мінно-вибухових засобах, особливо на деокупованих територіях.

По-друге, поліція відповідно до покладених на неї завдань організовує роботу з надання, позбавлення та підтвердження допуску поліцейських до проведення спеціальних вибухотехнічних робіт. Зазначене повноваження є питанням компетентності та навичок

поліцейських, які уповноважені проводити вибухотехнічні роботи. Разом з тим, зазначене повноваження вкрай потребує постійного удосконалення професіоналізму поліцейських-вибухотехніків. У даному випадку ключовими стають два моменти: постійне відпрацювання своїх професійних навичок у напрямку проведення розмінування за короткий проміжок часу. Дотримання вказаних критеріїв сприятиме досягненню двох глобальних цілей на шляху боротьби України із російськими окупантами: розмінування території Української держави та дотримання особистої безпеки поліцейського.

По-третє, у відповідності до своїх повноважень поліція здійснює техніко-криміналістичне забезпечення огляду місця події, у тому числі пов'язаної з пожежами, та спеціальні вибухотехнічні роботи за фактами скоєння вибухів, надходження повідомлень про виявлення підозрілих вибухонебезпечних предметів, загрозу вибуху. Кожного дня мирні міста та села України потерпають від потужних ракетних, артилерійських ударів, нанесених країною-агресором. Водночас, російські військові створюють небезпеку для ядерних об'єктів на території України - обстрілюють атомні електростанції, руйнують сховища ядерних відходів тощо. Одним із найбільш актуальних питань сьогодення є дотримання всіх правил поліцейськими безпосередньо під час огляду місць події після вибухів, нанесених російською федерацією по мирним українським населеним пунктам. Відзначимо, що саме від професійного техніко-криміналістичного забезпечення огляду місця події, у тому числі, пов'язаного з пожежами, яке здійснюють поліцейські, у подальшому залежатиме розслідування воєнних злочинів, скоєних російською федерацією на території України.

На нашу думку, існує нагальна потреба у введенні для курсантів вищих навчальних закладах зі специфічними умовами навчання окремих вибіркового компонентів, які присвячені особливостям розслідування воєнних злочинів. Це можна пояснити тим, що не зважаючи на те, що розслідування воєнних злочинів є компетенцією Служби Безпеки України, першочерговий техніко-криміналістичний огляд місця події, у тому числі пов'язаної з пожежами, та спеціальні вибухотехнічні роботи за фактами скоєння вибухів, здійснюють поліцейські, які повинні володіти відповідним обсягом знань та навичок. Зазначену підготовку майбутніх поліцейських у цьому напрямку потрібно починати вже сьогодні, оскільки цинізм, особлива тяжкість та велика кількість воєнних злочинів, скоєних росією проти України, буде підлягати розслідування не один рік. Відповідно незалежній Українській державі і сьогодні, і в майбутньому потрібні фахівці-професіонали із лав Національної поліції.

Залож Віктор, канд. військ. наук, доц.

Національна академія Державної прикордонної служби України імені Б. Хмельницького

Сімчук Павло

Східне регіональне управління Державної прикордонної служби України

ПІДГОТОВКА ОСОБОВОГО СКЛАДУ ТА ОРГАНІВ УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ ДО СПІЛЬНИХ ДІЙ У СКЛАДІ СИЛ ОБОРОНИ: ПРОБЛЕМИ ТА МОЖЛИВІ ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ

Історичний досвід застосування прикордонних підрозділів у війнах, збройних конфліктах безумовно вплинув на теорію і практику забезпечення безпеки державного кордону (далі – ДК) та розвиток прикордонного відомства в цілому. Виходячи із загроз у воєнній сфері було зроблено важливі висновки та проведено низку заходів з покращення бойової спроможності Державної прикордонної служби України (далі – ДПСУ). Нажаль існуючі проблемні питання та прорахунки не були усунуті в повному обсязі.

З початком збройної агресії росії на територію України підрозділи ДПСУ спільно з військовими формуваннями і правоохоронними органами (далі – ВФіПО), які входять до складу сил оборони, виконують завдання, що пов'язані з обороною держави. Ефективність виконання визначеного кола завдань залежить від рівня організації та підтримання взаємодії між ВФіПО, що беруть участь у виконанні цих завдань.

Досвід участі органів (підрозділів) ДПСУ у відбитті збройної агресії дозволив виявити низку проблемних питань, що виникали під час виконання спільних завдань у складі сил оборони, і як наслідок – знижували ефективність їх взаємодії. Одним з проблемних питань є – прорахунки у підготовці персоналу та органів управління ДПСУ, зокрема:

замала частина військової компоненти у підготовці особового складу та органів управління ДПСУ значно знижує ефективність використання прикордонних підрозділів під час виконання завдань з оборони держави;

відсутність єдиного понятійного апарату і єдності поглядів на форми, способи підготовки та ведення бойових дій (операцій), методи роботи органів управління, методи організації та підтримання взаємодії;

недостатня кількість спільних командно-штабних навчань (далі – КШН), де відпрацьовувались би способи підготовки та ведення операцій, методи роботи органів управління, методи організації та підтримання взаємодії під час виконання завдань з оборони держави.

Вирішити ці проблемні питання можна за рахунок:

прийняття нормативних документів, в яких були б узаконені питання спільної підготовки органів управління, особового складу ВФіПО, що входять до складу сил оборони, особливо з питань, які пов'язані з обороною держави;

збільшення військової компоненти у підготовці особового складу та органів управління ДПСУ;

проведення спільних КШН та інших заходів колективної підготовки, пов'язаних з підготовкою органів управління сил оборони. В замислах проведення таких заходів необхідно передбачати відпрацювання всього комплексу завдань з оборони держави, з обов'язковим практичним відпрацюванням питань управління та взаємодії. Мова йде не тільки про залучення на дані КШН органів управління всіх рівнів ДПСУ, але й науково-педагогічного складу Національної академії ДПСУ. Проведення таких КШН дозволить більш якісно відпрацювати питання взаємодії, досягти єдності поглядів на застосування сил оборони. Крім того, за результатами проведених КШН буде отримана достатньо повна картина про професійні та особисті якості посадових осіб органів управління взаємодіючих ВФіПО. Особливо це питання стає актуальним у світі запровадження Концепції трансформації військової освіти та вдосконаленні освітнього процесу в Національній академії ДПСУ.

Отже, запропоновані шляхи дозволять не тільки покращити рівень підготовки особового складу і органів управління ДПСУ до спільних дій у складі оборони, це забезпечить також перевірку реальності розроблених планів, вивчати організацію, бойові можливості та рівень підготовки органів управління сил оборони, сприятиме встановленню особистих контактів між командирами та штабами, узагальненню й накопиченню досвіду спільних дій, допоможе усувати перешкоди, пов'язані із поєднанням систем управління, сприяти вирішенню інших організаційних питань. Крім того, це дозволить: розподілити функції і завдання між посадовими особами органів управління ВФіПО, провести розподіл обов'язків по видах робіт; виключити паралелізм і дублювання в роботі органів управління, чітко розмежувати їх сфери дій; підвищити обґрунтованість і оперативність прийняття рішень на застосування сил оборони в умовах воєнного стану; забезпечити чітке і безперервне управління, організацію та підтримання між ними безперервної взаємодії при виконанні завдань, що пов'язані з обороною держави; виключити деякі суперечності і невідповідності, що виникають в управлінні органами (підрозділами) ДПСУ при переведенні їх з мирного на воєнний стан.

Канцер Василь

Військова академія (м.Одеса)

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ НАВЧАННЯ КУРСАНТІВ ВИКЛИКУ ТА КОРЕКТУВАННЮ ВОГНЮ АРТИЛЕРІЇ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Кожний курсант – майбутній офіцер згідно вимог керівних документів повинен вміти викликати вогонь артилерії, визначати відхилення розривів від цілі та доповідати їх на пункт управління вогнем старшому офіцеру батареї для їх обробки.

Управління артилерійськими підрозділами - комплекс заходів, що проводиться командиром батальйону (роти), направлених на найбільш ефективне застосування артилерії у визначені строки в будь-яких умовах бойової обстановки.

Методи визначення координат цілей згідно [ACB FM 6-30. Tactics, Techniques, and Procedures for OBSERVED FIRE // HEADQUARTERS DEPARTMENT OF THE ARMY, Washington, DC, 16 July 1991 - 211 с.] наступні:

Полярний метод - коректувальник засікає цілі відносно себе;

Метод координатної сітки (прямокутний) - коректувальник засікає цілі шляхом визначення їх прямокутних координат;

Зміщення від контурної точки - коректувальник описує положення цілі відносно відомої контурної точки (орієнтира).

Знання роботи з цими методами достатньо для виконання завдання коректувальником артилерійського вогню з числа командирів підрозділів десантно-штурмових військ та морської піхоти.

Виклик вогню і коректування стрільби підтримуючого артилерійського підрозділу здійснюється через артилерійського коректувальника або особисто командиром підрозділу.

Під час виклику вогню вказується: характер і місце розташування цілі або її номер; завдання стрільби (подавити, знищити, зруйнувати, освітити, засліпити, задимити); терміни виконання вогневого завдання.

Під час коректування стрільби – величину відхилення за дальністю і напрямком.

Використання програмного комплексу «КРОПИВА» дозволяє набагато скоротити час на підготовку установок для знищення противника з використанням БПЛА як засобу визначення координат цілей та визначення відхилень розривів від цілі в умовах реального часу.

Програмний Комплекс «КРОПИВА» може використовуватись різними підрозділами Сухопутних військ такими як реактивна система залпового вогню та вся артилерія, піхота та мотопіхота, танкові підрозділи, загальновійськова розвідка, сухопутні підрозділи проти-повітряної оборони, інженерно-саперні підрозділи та являється бойовою системою управління тактичної ланки, яка випробувана в реальних бойових умовах (в АТО, ООС та у визвольній війні проти загарбників-кацапів).

Він призначений для автоматизації окремих задач управління на рівні від окремої одиниці техніки (гармати) відділення, взводу, роти (батареї), батальйону (дивізіону) до бригадно-артилерійської групи (БрАГ) для начальника артилерії ОТУ.

«КРОПИВА» допоможе замкнути засоби розвідки, управління і вогневого ураження в єдине інформаційне поле системи.

Програмний комплекс «Кропива» – це комплекс програмних засобів який призначений для автоматизації окремих задач посадових осіб оперативної-тактичної ланки управління:

- надання доступу до детальної картографічної інформації в режимі офлайн, без доступу до зовнішніх мереж зв'язку;
- нанесення бойової обстановки та розвіданих цілей (об'єктів) противника на електронну карту місцевості;
- здійснення розрахунків установок для стрільби артилерійських (реактивних, мінометних) підрозділів та окремих видів озброєння;
- здійснення розрахунків топогеодезичної прив'язки, у тому числі з урахуванням показників супутникової навігаційної системи та/або інших геодезичних приладів;

- планування та здійснення навігації за маршрутом;
- автоматизованого збирання й обробки даних підключених із периферійних пристроїв;
- обміну повідомленнями, донесеннями, інформацією щодо об'єктів (цілей), елементами бойової обстановки, маршрутами тощо з іншими програмно-апаратними комплексами, що використовують ПК «Кропива» та комплексами засобів автоматизації, що використовують інші програмні засоби.

Програмний комплекс «Кропива» забезпечує :

- доступ до електронної карти місцевості з відображенням власної позиції за GPS;
- обмін даними з іншими абонентами системи які в загальному випадку включають позиції союзних підрозділів, координати виявлених цілей та короткі текстові повідомлення;
- рішення окремих розрахункових завдань, таких як розрахунок маршру, зони вогневого ураження або артилерійських поправок тощо;
- забезпечення взаємодії та передачі даних з засобів розвідки - БПЛА, радарними та звукометричними комплексами - в автоматичному режимі.

В процесі організації та проведенні занять, результатам державної звітності випускників кафедри відпрацьований порядок організації та проведення практичних стрільб за допомогою АГС-17 на полігоні ЦЗНП.

До початку проведення практичних занять курсант повинен мати поняття артилерійських термінів та топогеодезії (визначення орієнтирних напрямків, вибір орієнтирів, визначення прямокутних координат СП), організаційно-штатну структуру та ТТХ артилерійських підрозділів в складі ДШВ, правила застосування артилерії згідно керівних документів.

Для вдосконалення теоретичних знань застосовується практична складова:

Практичне виконання стрільб за допомогою АГС-17 у ЦЗНП, та VBS у 62 класі з залученням АГС-17.

Порядок організації польового заняття наступний: Всі курсанти на посаді командира взводу. Взвод отримав завдання утримувати опорний пункт взводу та не допустити прориву противника в зоні відповідальності. Топографічне та Тактичне орієнтування. Визначення координат та висоти СП, визначення орієнтирів, азимутів і відстаней до них, передача даних на ВП. Організація роботи КСП. Цілевказання для ВП. Виклик вогню артилерії. Визначення відхилення розриву по сторонах Світу або за допомогою кутовимірювального оптичного прибору (бінокля). Виконання умов щодо переходу до стрільби на ураження, визначення відхилення ЦГР від цілі, фронту розривів, визначення завершення стрільби по цілі.

Під час проведення польового заняття проводиться виконання нормативів з бойової підготовки збірника нормативів з бойової підготовки високомобільних десантних військ. Житомир-2017р.:

11Т Заняття траншеї, позиції (вогневій позиції) відділення.

14Т Складання схеми опорного пункту взводу, (роти).

1Топ Визначення напрямку (азимута) на місцевості

7Топ Визначення координат цілей (нанесення цілей за координатами)

10Топ Визначення координат навігаційними GPS-приймачами.

Проведення розбору кожної стрільби та заняття в цілому.

Необхідно відмітити значимість використання під час збройних конфліктів нових засобів збройної боротьби (в т.ч. ракетних і артилерійських) і відповідних їх можливостям форм і способів ведення бойових дій.

Ковальчук Тетяна, канд. філол. наук

Військова академія (м. Одеса)

РОБОТА З ПОМИЛКИ ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА РОЗВИТКУ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ МАЙБУТНІХ ВІЙСЬКОВИХ ФАХІВЦІВ

Поширення сучасних процесів світової глобалізації та євроінтеграції в Україні зумовили необхідність володіння іноземними мовами не тільки як засобом міжкультурного спілкування, але й як засобом професійної взаємодії в усіх сферах життєдіяльності українського суспільства, і

зокрема в сфері безпеки та оборони. У зв'язку з цим опанування іноземної мови військовими фахівцями є важливим складником професійної підготовки військовослужбовців ХХІ століття, оскільки від розвиненості їхньої іншомовної комунікативної компетентності залежить успішність виконання фахових завдань, особливо в процесі активного співробітництва з військовослужбовцями країн НАТО в умовах воєнного стану. Важливою та актуальною складовою розвитку іншомовної комунікативної компетентності військових фахівців є робота з помилками.

Процес вивчення англійської мови передбачає поступовий рух від простого до більш складного та комплексного. Усі ті аспекти фонетики, граматики, лексики та синтаксису, що вивчались раніше створюють базу для вивчення і засвоєння нового матеріалу. На кожному рівні вивчення іноземної мови курсанти засвоюють певний набір знань та інструментів для їхнього використання. Але в процесі вивчення мови дуже часто курсанти намагаються висловлювати складні думки та ідеї відповідно до того, як вони звикли це робити рідною мовою. У зв'язку з цим вони доволі часто не можуть правильно утворити висловлювання або дібрати відповідну лексику англійською мовою, тому, що вони ще не проходили відповідних тем і той набір знань, яким вони можуть оперувати, виявляється недостатнім. В такі моменти курсантами і допускаються так звані «помилки розвитку» (*developmental errors*) або помилки через брак знань. В таких випадках курсант не може висловити свою думку правильно не тому, що не засвоїв тему або переплутав вже знайомі конструкції чи слова, а тому, що він ще не володіє знаннями більш високого рівня.

Дуже часто такі помилки трапляються в наступних ситуаціях: недотримання правил узгодження часів, використання Past Simple замість Present Perfect, використання Future Simple замість Present Simple в складносурядних реченнях умови та часу, вживання *either / neither* та ін.

Без сумніву, чим нижчий рівень володіння англійською мовою, тим менше мовних засобів може використовувати курсант і, відповідно, тим більше таких помилок він робить. У зв'язку з цим перед викладачем стає дилема: чи варто виправляти помилки такого роду, чи взагалі не звертати на них увагу.

Іноді викладач вважає, що курсант знає якусь тему апіорі, але в дійсності курсант не знайом з цією темою чи не засвоїв її в школі, тому для викладача дуже важливо чітко знати, які теми і на якому рівні вивчаються для того, щоб відрізнити «помилки розвитку» від інших типів помилок. З метою вирішення цього питання на кафедрі іноземних мов Військової академії проводиться обов'язкове вхідне тестування курсантів, яке і виявляє рівень їхньої мовної підготовки. Таке тестування допомагає викладачу не лише чітко визначити та розуміти рівень підготовки курсантів, щоб мати можливість аналізувати їхні помилки, але й коректно складати плани занять відповідно до рівня кожної групи.

Якщо помилка допущена через брак знань, то на неї викладач може не реагувати. Під час активного говоріння курсанта, коли він висловлює свої думки, то його не варто перебивати, тому що, по-перше, курсант втрачає впевненість в собі і буде боятись спілкуватись в подальшому; по-друге, це перериває потік його ідей та думок і він, як правило, забуває про що він хотів говорити далі; по-третє, виправлення помилок може перерости в повномасштабне пояснення однієї чи декілька взаємопов'язаних тем, що призведе до заміни дискусії чи промови курсанта на монолог викладача.

Безумовно, що необхідно вказати курсанту на помилку або звернути його увагу на певну некоректність після завершення говоріння, але не занурюватись в детальні пояснювання, мотивуючи тим, що ці теми будуть детально розбиратися пізніше. Потрібно також показати курсанту як його думки можна презентувати тими засобами, які вони вже вивчали. Якщо викладачем все ж таки прийнято рішення внести корективи і він впевнений в тому, що його пояснення впишеться в картину знань курсанта, то, в такому разі, після дискусії або в кінці заняття необхідно повернутися до цього і пояснити чому вживання того чи іншого слова або конструкції є некоректним в даному випадку, але не потрібно завантажувати курсанта новою лексикою або поясненням нової теми.

Такі виправлення за правильною організацією, як правило, гарно запам'ятовуються та засвоюються курсантами, тому що курсант вже розуміє сутність слова чи конструкції і усвідомлює як він може використовувати це в подальшому.

Зазначене вище дає підстави стверджувати, що помилки, без сумніву, є важливою складовою будь якого процесу навчання і з ними необхідно боротись обов'язково, але не на всі помилки варто реагувати. Досвідчений викладач знає що є різна природа помилок і допускаються вони з різних причин, може ці причини визначити і з'ясувати які помилки потребують корекції а які ні, тому що їхнє виправлення в процесі комунікації може призвести до виникнення труднощів в розвитку іншомовної комунікативної компетентності майбутніх військових фахівців.

Козлов Сергій

Військова академія (м.Одеса)

ОСНОВИ КОНТРОЛЮ ТА САМОКОНТРОЛЮ ФУНКЦІОНАЛЬНОГО СТАНУ КУРСАНТІВ В ПРОЦЕСІ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ

Уповільнення фізичного розвитку сучасних курсантів в період військового стану, дефіцит їхньої рухової активності, погіршення соціальної обстановки призвели до зниження енергопотенціалу зростаючого організму, а тому для виявлення функціонального стану здоров'я в процесі фізичного виховання є обов'язковий медичний контроль та самоконтроль.

Для визначення функціонального стану організму студента в процесі занять фізичної підготовки, використовують дослідження нервово-м'язової, дихальної, серцево-судинної систем та реакції організму на дозоване фізичне навантаження.

Вагомим доповненням до лікарського контролю є самоконтроль – догляд курсантів за станом свого здоров'я з врахуванням антропометричних даних.

Дослідження вегетативної нервової системи проводиться за допомогою проб (ортостатичної, кліностатичної) зі зміною положення тіла в просторі. Ортостатична проба проводиться при переході з положення лежачи в положення стоячи, відзначаються зміни в ЧСС. Зростання пульсу вище норми вказує на недостатню нервову регуляцію серцево-судинної системи.

Для визначення координаційної функції нервової системи використовуємо за даними проби Ромберга. Статична координація – це здатність організму до збереження рівноваги в простій і ускладненій позах.

Враховується тривалість стійкого стояння в позі Ромберга, наявність або відсутність тремтіння вій, рук, погойдування тулуба.

Для визначення динамічної координації в процесі фізичного виховання використовуються пальце – носова та колінно – п'яtkова проби. При нормальному стані ЦНС відзначається точне влучення в ніс, при патології ЦНС (травми, перевтома) – промахування, тремтіння вказівного пальця або долоні. При перевтомі, травмах, ЦНС відзначається невлучення в коліно, тремтіння ноги при русі, неможливість провести п'ятою по гомілці прямо.

Для дослідження вестибулярної функції використовується проба Яроцького. За секундоміром визначається тривалість збереження рівноваги.

Інформація про м'язове зусилля досліджується за допомогою кистевого динамометра

Проведення проб із затримкою дихання проводиться за допомогою проби Штанге – час затримки дихання після глибокого вдиху в секундах. На підставі виконаних досліджень робиться загальний висновок про функціональний стан апарату зовнішнього дихання. Надаються рекомендації про необхідність збільшення сили дихальних м'язів і функціонального стану дихальної системи, як одного з факторів, що лімітують працездатність організму.

Для дослідження функціонального стану серцево-судинної системи найбільш доступними є показники: частота серцевих скорочень (ЧСС), артеріальний тиск (АТ), величина ударного (УОК) і хвилинного обсягу кровообігу (ХОК).

Варто підкреслити, що для більш повної характеристики діяльності якої-небудь системи організму, варто зіставити досліджувані показники в стані спокою, а також до і після виконання фізичного навантаження (стандартного, додакового, або спеціального). Необхідно також тривалість відновлення цих показників до значень, що перебували дослідженню. Отримані результати порівнюють з нормативними.

На величину АТ великий вплив роблять психоемоційний стан організму, обсяг виконаного рухового навантаження, нейроендокринні зміни в організмі, стан водно-сольового обміну, зміна положення тіла в просторі, час доби, вік, паління, прийом міцного чаю, кави.

Індекс Руффа застосовується для визначення адаптації до навантаження.

За зміною пульсу і АТ після функціональної проби можна зробити висновок про пристосовність апарату кровообігу до фізичного навантаження. Так, пристосування до навантаження тренованого серця відбувається в більшому ступені в результаті збільшення ударного обсягу й у меншому – за рахунок частішання серцевих скорочень; не треноване чи не достатньо треноване серце реагує на навантаження великим частішанням серцевих скорочень і меншим збільшенням ударного обсягу серця.

При виконанні Гарвардського степ-тесту були зроблені висновки щодо цього індексу. Проведений аналіз тестування з'явився тяжким фізичним навантаженням, про що доводять дострокові завершення випробувань значної кількості осіб, а також неадекватні показники частоти серцевих скорочень та артеріального тиску.

Про стан нормальної функції серцево-судинної системи можна судити по коефіцієнту економізації кровообігу. Зростання цього коефіцієнту вказує на затруднення в роботі серцево-судинної системи.

Козлов Сергій

Діденко Олексій

Полозенко Дмитро

Військова академія (м.Одеса)

ОСОБЛИВОСТІ ТРАВМАТИЗМУ В УМОВАХ БОЙОВИХ ДІЙ ТА МЕТОДИ ЙОГО ЗАПОБІГАННЯ

Результатом впливу факторів зовнішнього середовища під час виконання різноманітних дій в бойових умовах, особливо пов'язаних зі швидкістю (зістрибування в спорядженні в укриття під час обстрілу), силою (розвантаження та завантаження техніки чимось важким) а особливо поєднання вказаних дій є порушення нормальних анатомічних і функціональних співвідношень у певних органах і тканинах військовослужбовця. Це можуть бути механічні, термічні, біологічні та інші фактори. Механічні фактори є домінуючими у травматизмі, вони спричиняють садна, синці, розтягнення, вивихи, переломи; термічні призводять до опіків та обмороження; біологічні – різні хвороби (covid-19 сильно вплинув на загальний стан військовослужбовця як в ході захворювання так і після) та інші фактори, які в військовому житті посідають другорядне місце.

Для визначення травматизму у військовослужбовців в умовах бойових дій необхідно значно ширше ніж тільки екзогенні шкідливі фактори. Травми ендогенної природи, тобто такі, що виникають не в наслідок якоїсь раптової і надзвичайної зовнішньої сили, а в наслідок легких механічних часто повторюваних сил (натягування, крутіння), які кінець кінцем спричиняють розтягнення, розриви м'язів та сухожилля. Причиною мікротравм є легкі механічні впливи, результатом яких є ушкодження тканини. Ці ушкодження незначні і майже не виявляються ні об'єктивно, ні суб'єктивно. Часто повторювана мікротравма викликає зміни, характерні для хронічного мікротравматичного ушкодження, яке супроводжується об'єктивними анатомічними і функціональними змінами та суб'єктивними скаргами військовослужбовця. Мікротравми які часто повторюються прискорюють процес старіння тканини і стають хронічними мікротравмами, причому хронічне мікротравматичне ушкодження виникає тоді, коли мікротравма повторюється досить часто, через порівняно невеликі проміжки часу, протягом яких репаративні процеси, властиві живій тканині, не встигають привести тканини до самолікування. Таким чином, зміни, властиві хронічним мікротравматичним ушкодженням, є паталогічними, в той час, як зміни, що спостерігаються в тканинах внаслідок зношування їх, є результатом фізіологічного процесу.

Мікротравма не завжди діє безпосередньо на суглоб. Але оскільки м'язи і суглоб, м'язи і зв'язки та нервова система тісно взаємозв'язані, то пошкодження одного з них впливає на весь

суглобовий апарат. Малі ушкодження суглобів можуть впливати на будь-яку частину кінетичної системи. Мікротравма виникає на основі повторних ушкоджень хрящів, суглобової порожнини, періосту, зв'язок. Порушується пружність, але межа міцності не порушується. У розвитку процесу беруть участь також вищі центри нервової системи. Розлади вегетативної нервової системи через порушення судин спричиняють зміни в сполучній тканині. Хронічна мікротравма ще не досить вивчена. Вважають, що у виникненні її велику роль відіграє та обставина, що під час частих, інтенсивних бойових дій тканини опорно-рухового апарату не встигають пристосуватися до все зростаючих вимог. Таким чином, тканини у військовослужбовця, який інтенсивно веде бойові дії, не встигають пристосуватися до зростаючих вимог. Як наслідок виникають зміни дегенеративного характеру, яку спочатку майже нічим не виявляються, лише іноді дають відчуття деякої незручності при виконанні рухів, особливо великої амплітуди. Хронічні мікротравми готують підґрунтя, на якому іноді виникають значні зміни в структурі й у функції кістково-суглобової системи військовослужбовця.

Військовослужбовцям в умовах бойових дій, при можливості, перед виконанням дій пов'язаних зі швидкістю та надмірним застосуванням сили необхідно робити хоча б короточасну розминку, особливо в прохолодну пору року. Також для зменшення навантаження на опорно-руховий апарат військовослужбовця мінімально використовувати бронежилет для чіплення зайвої ваги, краще переносити вагу на якісну розвантажувальну систему, яка переносить навантаження на пояс знімаючи його з позвоночнику. Бажано дотримуватись часових показників носіння бронежилету. Доречним буде ввечері чи після великих навантажень розтягуватись (на трубі, горизонтальній гілці дерева чи вході в бліндаж) повиснувши широким хватом, розвести ноги в сторони та виконати кругові рухи ногами як пропелером повільним темпом з поступовим прискоренням, м'яко зістрибуючи після цього.

Коновалюк Микола

Військова академія (м. Одеса)

ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ТА СТАНОВЛЕННЯ ВІЙСЬКОВОГО ФАХІВЦЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Збройна агресія російської федерації проти України внесла свої корективи щодо особливостей підготовки курсантів (слухачів) у вищих військово-навчальних закладах (далі – ВВНЗ) Збройних Сил України. Проблематику професійної підготовки військового фахівця в умовах воєнного стану можна умовно поділити на три основні складові:

кадрове забезпечення;

залучення курсантів (слухачів) до навчального процесу;

забезпечення сучасною навчальною матеріально-технічно базою.

Розглянемо коротко ці складові. Основу будь-якого вищого навчального закладу складає науково-педагогічний працівник. У своїй статті «Про мій досвід» А. Макаренко пише: «Педагогічна майстерність - зовсім не проста справа... Майстерність вихователя не являється якимось особливим мистецтвом, яке вимагає таланту, але це спеціальність, якій треба вчити, як треба вчити лікаря його майстерності, як треба вчити музиканта..., можливо і потрібно розвивати зір... Чому саме цю цитату великого українського педагога та письменника я привів до прикладу у контексті кадрової складової підготовки та становлення військового фахівця. На мою думку, саме талант людини повинен відігравати ключову фазу під час вибору майбутньої професії. Так, безумовно викладача необхідно вчити. Особливо коли мова йде про військового викладача. Особливо – про науково-педагогічного працівника вищого військово-навчального закладу. В той час, коли підготовкою вчителів займаються цивільні «вищі» – вищі військово-навчальні заклади позбавлені таких «привілегій». Отже, виходить що військовий викладач – це не той викладач, який неперевірено знає свій матеріал – а викладач, який цей матеріал може донести до слухача з подальшим засвоєнням. Чи зможе це зробити викладач який не має талант до викладання? На мою думку – ні, не зможе. Важливо врахувати роль кафедри у становленні молодого викладача. Адже саме на кафедральному рівні відбувається становлення науково-педагогічного працівника. І саме роль кафедри в процесі формування

стилю педагогічної діяльності молодого викладача є значною. Таким чином, наявність кваліфікованого викладача на кафедрі, факультеті і т.д. впливає на якісну підготовку військового фахівця. І саме неможливість відриву викладача від виконання своїх прямих обов'язків, а саме навчати, повинна стояти на першому місці у керівників будь-якого ВВНЗ. Адже, розплата за неякісну підготовку особового складу вищих військово-навчальних закладів може бути дуже високою, особливо в умовах воєнного стану.

Наступний учасник навчального процесу – це особовий склад курсантів та слухачів. Розглядаючи, як другу складову професійної підготовки військового фахівця, а саме залучення цієї категорії до навчання в умовах постійної «ракетної небезпеки» або «повітряної небезпеки» викликає велике занепокоєння у керівників ВВНЗ. Адже в разі оголошення «ракетної небезпеки» або «повітряної небезпеки» викладач, відповідно алгоритму дій під час оголошення «ракетної небезпеки» або «повітряної небезпеки» повинен закінчити заняття та відправити навчальну групу у сховище, або дати команду командирів групи на розосередження особового складу за межами навчального закладу. Починаючи з лютого місяця досить велика кількість навчального часу була втрачена по вині оголошення тривоги. Постає питання: яким чином буде компенсовано втрачений навчальний час? Ця проблема має системний характер, адже викладач не в змозі провести перепланування навчальних занять. Вихід один і він на жаль, не на користь годин самостійної роботи курсантів та слухачів. Саме замість годин самостійної роботи, керівники ВВНЗ змушені планувати години навчальних занять. Це, безумовно впливає на якість засвоєння курсантами навчального матеріалу. Але такі реалії сьогодення під час воєнного стану.

Третя складова, яка безпосередньо впливає на якісну підготовку військового фахівця – це забезпечення сучасною та якісною (в достатній кількості) навчальною матеріально-технічною базою. В умовах збройної агресії, коли курсанти та слухачі частково обмежені в повноті забезпечення навчальною матеріально-технічною базою, постає питання щодо пошуку шляхів для заміщення засобів, які були направлені для посилення обороноздатності держави.

Це стосується не тільки відсутності необхідного озброєння та військової техніки, але й відсутність або недостатня кількість імітаційних засобів (холостих набойів, вибухових пакетів, інше...), недостатня кількість палива. Як виходити із цієї ситуації? В цьому питанні справи дещо кращі. Безумовно, що ніщо не замінить практичне водіння бойової машини чи практичну стрільбу зі зброї, але в умовах воєнного стану ці практичні заняття в повній мірі можуть бути замінені на водіння на тренажерах, практична стрільба з протитанкових ракетних комплексів – замінюються на навчальні пуски на тренажерах. Навчання курсантів з управління вогнем артилерії при відсутності штатних боєприпасів до 30 мм автоматичного гранатомета АГС-17 (боєприпасів до міномета) може бути замінено на такі ж заняття, але на комп'ютерах із використанням програмного забезпечення VBS-3.

Таким чином можна сказати, що вирішення подібних ситуацій – це комплексний підхід усіх посадових осіб, які приймають участь в навчальному процесі ВВНЗ з кінцевим результатом, який буде спрямований на підготовку та становлення військового фахівця в умовах воєнного стану.

Корєхов Артем, канд. пед. наук

Національна академія Державної прикордонної служби України імені Б. Хмельницького

ЕМОЦІЙНИЙ СТАН ОСОБИСТОСТІ, ЯК ФАКТОР ВИНИКНЕННЯ ПОМИЛОК ПРИ КЕРУВАННІ ТРАНСПОРТНИМ ЗАСОБОМ

У проблемі професійної надійності водія одним з основних напрямків є вивчення причин виникнення помилок. Сучасні дослідження у галузі теорії походження помилок, класифікації та аналізу їх причин присвячено достатньо велика кількість досліджень, що з кожним роком стають все більш актуальними. Проведений аналіз вказує, що водій не є головним джерелом, виникнення помилок, а тому при дослідженні тотожних питань має місце впровадження принципів системного вивчення причин помилкових дій. Такий погляд суттєво утруднює пошуки шляхів боротьби з процесом виникнення помилок під час керування транспортним засобом.

Саме тому необхідний розвиток концепції причинності помилкових дій та методів установлення причини наслідкових відносин між обставинами виникнення та характером помилок, з одного боку, та психологічними закономірностями функціонування людини у цих умовах, з іншого. Іншими словами, помилка водія повинна розглядатися не лише як причина ускладнення, погіршення професійної діяльності чи виникнення аварійної ситуації, але і як наслідок певних професійних якостей, особливостей фізіологічних, психічних, та інших функцій. Одним із факторів, що впливає на процес виникнення помилок під час керування транспортними засобами є емоційний стан водія. Відомо, що особливості прояву емоцій залежить від стану ступеню виразності і вибіркової когнітивних процесів, що безпосередньо перебувають у взаємній залежності. Когнітивні процеси та емоції пов'язані через поведінку суб'єкта, обумовлену його ставленням до зовнішніх подразників. З цієї точки зору, емоції можуть впливати на адаптивну взаємодію водія із системою управління, які можна розділити на чотири напрямки. Першим напрямком прийнято вважати емоції – це первинний попереджувальний сигнал на дію подразника. Якщо водій адекватно оцінює значимість та складність ситуації, то при її позаштатному, аварійному розвитку подій виникають емоції, що сигналізують і мобілізують його на подолання труднощів. Відсутність відповідних емоцій у подібній ситуації свідчить швидше за все про недооцінку її значимості через різні причини (недостатня підготовленість, відволікання уваги, низька відповідальність тощо).

Другим напрямком є емоції, що регулюють поведінку та реалізуються шляхом впливу на функцію уваги. Емоційне оцінювання переорієнтує фокус уваги на те, що становить найбільшу важливість з погляду потенційної небезпеки, погрози. Третім напрямком є твердження, що емоції можуть перервати процес розв'язання когнітивного завдання та переорієнтувати його на вирішення задачі, яка визначається новими вимогами. Ось чому після сильного емоційного впливу дуже важко зосередитися на рішенні чергового практичного завдання, що може призвести до зниження надійності діяльності. Четвертим напрямком можуть бути спонукаючі чинники, що можуть спричинятися позитивними емоціями та визначатимуть прагнення людини до дій, що супроводжуються подібними емоціями, або до впливу таких факторів та ситуацій, які можуть їх спричинити. Неприємні емоції зумовлюють поведінку, яка спрямована на уникнення всього того, що пов'язано з ними і може супроводжуватися вибором суб'єктивно менше складних, але й менш адекватних способів вирішення операторських завдань у конкретній ситуації та, відповідно, збільшенням ймовірності неправильних рішень.

Кравчук Наталія

Мельник Євген

Військова академія (м. Одеса)

СИСТЕМА НАВЧАННЯ КУРСАНТІВ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ (З ВЛАСНОГО ДОСВІДУ)

Для переймання та впровадження поступових та системних реформ у сфері військової освіти в Збройних Силах України до військового вторгнення Росії в Україну, курсанти вищих навчальних закладів мали можливість навчатись в Британії. За результатами відбірного тестування, курсанти Військової академії м. Одеси неодноразово отримували таку можливість. Досвід, який отримували та будуть отримувати наші майбутні офіцери стане в нагоді в сучасних бойових подіях. « Чим більше у нас буде добре підготовлених бійців, тим ближче наша перемога», - написав міністр оборони України Олексій Резніков. Це також безпосередньо стосується і наших майбутніх офіцерів. Повертаючись в Україну, наші курсанти завжди діляться інформацією та знаннями, які вони отримали. Наразі, всі можуть отримати коротку загальну інформацію, щодо навчання в Британській академії.

Протягом першого дня по прибуттю до RMAS, курсантам були виділені кімнати для проживання, було призначено до окремих рот та взводів, відбулося знайомство з безпосереднім керівництвом.

Перші 5 тижнів навчання проходили у стандартній манері для військових академій України – ранній підйом, стрийовий огляд, вихід на заняття. Велика увага під час курсу приділялась цінностям британської армії, вивченню теорії та застосування базових навичок на полі бою та базовій військовій підготовці.

Проживання відбувалося у різних казармах протягом навчання. Так на початку навчання, перебування відбувалось в Old College – першій будівлі в академії, що містить у собі багато меморіальних кімнат та є центральною під час різних урочистих заходів. По закінченню першого блоку навчання, весь курс був переселений до New College – новішої будівлі, що вміщує в собі 2 курси протягом наступних двох блоків навчання.

Сам курс був поділений на 3 окремих блоки : Juniors, Intermediate і Seniors Terms. Кожен з цих блоків ставить собі на меті прогресивно навчити курсантів військовій справі та підготувати до виконання ролі офіцера у підрозділі як у бойових умовах, так і у пунктах постійної дислокації. Перший блок був націлений на вивчення основ військової справи, відпрацюванні базових тактик на рівні відділення, отримання початкових знань з гуманітарних дисциплін та вивченню основних стандартів які очікуються від офіцера.

Наступні 2 блоки навчання націлені на вдосконалення та розвиток навичок отриманих під час навчання на першому блоці. Так, тактичні маневри під час польових навчань стають більш комплексними, починають вивчатися більш складні елементи міжнародної політики, військової історії та впливу на думку мас. Фінальний блок, Seniors Term, включає у себе практичний підсумок усього пройденого матеріалу під час попереднього навчання. Окремо виділяється польовий вихід, націлений на взаємодію військових та цивільних у мирних обставинах та під час ескалації конфлікту між сторонами. Останній польовий вихід включав використання всіх вище названих навичок та перевірку на готовність курсантів до випуску і направлення до своїх підрозділів.

Особливо серйозне ставлення до підбору сержантського та молодшого офіцерського складу. Кожен сержант та офіцер, призначений до окремого взводу мав бойовий досвід, особливо це стосувалось сержантського складу, оскільки саме вони відповідають за первинну військову підготовку курсантів. Кожен взвод по закінченню першого навчального блоку змінював свій керівний склад на керівників інших взводів всередині роти, що дозволяло краще підготуватися до постійної зміни командування та підлеглих і отримати іншу точку зору на окремі елементи навчання завдяки різному життєвому досвіду сержантів та капітанів.

Основним призначенням курсу є виховання лідера в кожному курсанті, чому сприяють усі призначення на командирські посади під час польових виходів, оскільки вони давали можливість кожному курсанту відчути відповідальність за своїх підлеглих в умовах приближених до бойових, що позитивно впливає на подальшу взаємодію всередині взводу.

Існуючий курс дає можливість приділяти увагу не тільки навчанню та відпрацювання практичних навичок, а також і власній фізичній підготовці. Для цього академія пропонує широкий вибір позакласових занять, до яких входять : фехтування, BAWF (British Army Warriors Fitness), плавання, поло, кінна їзда, біг по пересіченій місцевості, регбі та інші. Всі вони - обов'язкові для відвідування, однак курсантів мають можливість кожного курсу обирати спорт за власним бажанням. Окрім цього на території академії функціонує спортивна зала, вільна для відвідувань у позаурочний час. Різноманітні спортивні змагання протягом року надавали можливість розвивати курсантське братерство у взводах та додавали змагального духу. Окрім фізичних змагань, також відбувалась велика кількість польових виходів та інших заходів, що включали змагання між взводами на місце кращого взводу на потоці. Ця система працює на визначення так званого Sovereign Platoon – кращих з кращих у всіх аспектах навчання.

Кожна відпустка між навчальними блоками – окрема можливість для вдосконалення фізичних навичок та лідерських якостей, оскільки перший тиждень відпустки пропонує взяти участь у різних видах спорту на всій території Великої Британії та закордоном.

RMAA як військова академія вже побудувала собі ім'я серед інших військових навчальних закладів світу завдяки своїй гнучкості та адаптивності до постійно змінюваних військово-політичних умов у світі.

Під час проходження навчання бракувало більш змістовного поєднання політичного та військового вимірів ведення війни до курсу навчання; більшої гнучкою для застосування новітньої інформації для навчання не тільки курсантів нових курсів, а також і тих, хто вже почав та продовжує своє навчання в період розвинення та впровадження нових військових концепцій, даючи змогу курсантам по випуску з академії бути максимально готовими до нових викликів протягом їх кар'єри офіцера. Крім вище названого, хотілось би зазначити і те, що акредитація у RMAS не враховується по поверненню до академії та під час проходження служби у військах. Бажано проводити корисні зміни у формуванні офіцерського менталітету у курсантів академії, збільшивши просвітню роботу офіцерів морально-психологічного забезпечення, покращуючи загальну обізнаність з історичної культури та традицій, задля подальшого розвитку та формування характеру підрозділу, в який буде потім направлений молодий офіцер, паралельно зробивши більший акцент на розвитку саме лідерських якостей офіцера.

Кузіна Юлія., канд. фіз.-мат. наук, доц.

Військова академія (м. Одеса)

МАТЕМАТИЧНА КОМПЕТЕНЦІЯ, ЯК ОСНОВА НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ ВИЩИХ ВІЙСЬКОВИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

Сучасні умови розвитку науки, техніки, суспільства взагалі, вимагають від випускників вищих військових навчальних закладів високої професійної компетентності фахівця – військовослужбовця. Професійна компетентність випускника ВВНЗ виражається в опануванні фундаментальними знаннями в галузі загальновійськових та спеціальних військових наук, природничих та гуманітарних наук, у здатності застосовувати отриманні знання в нестандартних умовах та ситуаціях, які виникають внаслідок професійної діяльності.

Прогрес суспільства здійснюється завдяки розвитку всіх його складових, й насамперед, розвитку освіти. Випускник сучасного вищого військового навчального закладу повинен на високому рівні володіти як професійними знаннями, так і знаннями, вміннями і навичками опанування предметів природничо-наукового циклу, і перш за все, математичними. Вдосконалення підготовки майбутніх фахівців неможливе без вдосконалення їхньої математичної підготовки. Потреби сучасності за останнє століття сформували в математиці нові ідеї, теорії та напрями. Математична наука перетворилася на потужний інструментарій аналізу та прогнозування технічних і технологічних процесів, природних явищ, суспільних ситуацій. В поєднанні з колосальними можливостями комп'ютерних технологій вона зародила нові напрями наукового пізнання.

Активний розвиток науки й техніки, застосування нових технологій в виробництві та в використанні сучасного озброєння, нові сучасні методи ведення бойових дій вимагає від офіцерів, випускників вищих військових навчальних закладів якісного оволодіння математичним апаратом мислення. Якісна математична підготовка активно сприяє формуванню професійної культури мислення військового керівника: вмінню точно формувати, лаконічно висловлювати й логічно доводити задачі та всебічно оцінювати результати їх виконання. Математичні знання, які лежать в основі якісних методів аналізу та синтезу, забезпечують можливості прийняття військовими фахівцями обґрунтованих управлінських рішень, аналізу функціонування військово - технічних систем, моделювання складних процесів збройної боротьби.

Специфічні властивості математики, як навчальної дисципліни, що характеризуються наявністю різних рівнів абстракції, потребують удосконалення навчального процесу на основі диференційних методів та нових інформаційних технологій. Математична компетентність майбутніх фахівців військового напрямку розуміє інтегративну властивість особистості, що забезпечує готовність самостійно і відповідально застосовувати математичний інструментарій адекватно задачам професійної діяльності. Ефективна реалізація формування математичної компетентності визначається необхідністю охопити зовнішню та внутрішню сторону процесу математичної підготовки курсантів ВВНЗ, що є важливим структурним компонентом професійної компетентності майбутнього офіцера.

Кульов Ярослав

Військової академії (м.Одеса)

ПІДГОТОВКА ОСОБОВОГО СКЛАДУ ДО ВИКОНАННЯ БОЙОВОГО ЗАВДАННЯ ЗА ДОПОМОГОЮ КОМПЛЕКТУ ЗНІМНОГО БОРТОВОГО ОБЛАДНАННЯ «КАНАТ-1».

При проведенню аналізі під час військового стану застосуванням повітрянодесантної техніки самим актуальним застосуванням по доставці особового складу є комплект знімного бортового обладнання «КАНАТ-1».

Під час проходження військового стажування на посаді заступника командира військової частини з повітрянодесантної підготовки я особисто організовував дане заняття з практичним застосуванням комплекту знімного бортового обладнання (далі КЗБО) «КАНАТ-1», перше як психологічний фактор та друге як швидке перекидання особового складу в лісистої місцевості. Але спочатку хотів би нагадати історію створення даного виробу.

З 2006 по 2013 роки у ЗС України було проведено ряд випробувань системи безпарашутного десантування «Адаптер» та прийнято її на озброєння. Однак після анексії Криму виробництво даних систем завершилось – виробник залишив всі потужності на окупованій території.

У 2016 році, компанією «ІНСПЕЦПРОМ» (Чернігів) розроблена система безпарашутного десантування «Канат-1» –аналог системи «Адаптер-М1».

Державним науково-випробувальним центром ЗС України (ДНВЦ) було проведено наземні дослідні випробування КЗБО. За результатами випробувань визначено, що комплект «Канат-1» готовий до проведення льотної частини випробувань у рамках визначальних відомчих випробувань.

Визначальні відомчі випробування проведені у грудні 2017 року показали, що:

– дослідний зразок визначальні дослідні випробування витримав. Запасів органів управління вертольотів на усіх режимах польоту з особовим складом та під час десантування на швидкостях польоту до 20 км/год та при боковому вітрі до 5 м/с достатньо;

безпека застосування комплекту «Канат-1» забезпечується;

матеріалів, отриманих в ході проведення випробувань, достатньо для розробки доповнення до «Инструкции экипажу вертолета Ми-8Т» та його використання за призначенням;

комплект знімного бортового обладнання безпарашутного обладнання «Канат-1» може бути допущений до експлуатації після усунення виявлених недоліків.

Слід зазначити що підготовка особового складу підрозділів Десантно-штурмових військ під час проходження суміщеної підготовки в період липень – серпень 2022 року передбачала проведення заняття з повітрянодесантної підготовки. Спочатку на тренажерах повітрянодесантного комплексу з отриманням допуску до спусків та з подальшим практичним застосуванням. Але хотів би відмітити що система безпарашутного десантування «Канат-1» - один із найефективніших способів десантування так, як існує кілька факторів, що заважають зробити крок вперед затискаючи канат в руках в різних метеорологічних умовах, зважаючи на те що завислий вертоліт являється легкою ціллю для противника, але за допомогою даного виробу ми можемо доставляти особовий склад в важкодоступні та обмежені ділянки місцевості (населені пункти, гори, яри тощо).

Таким чином можна зробити висновок: система сама по собі економічна, швидка та безперешкодна у десантуванні особового складу. На сьогоднішній день «Канат-1» є одним з нових форм та способів висадки військовослужбовців, які застосовуються у повітряних підрозділах.

Кумпан Світлана, канд. філол. наук, доц.

Стрілець Лариса

Національна академія Національної гвардії України (м. Харків)

THE WAYS TO DEVELOP STRATEGIC COMMUNICATION SKILLS IN TIMES OF WAR WHILE TEACHING ENGLISH FOR SPECIFIC PURPOSE

Today, when Russia is waging a full-scale genocide war in Ukraine, the main task of higher military education is to provide the ongoing training of proficient commissioned officers, comprehensively developing the required professional competencies so that they will be able to meet any possible challenge at tactical and operational levels. The priority is given to those competencies that facilitate the growth of modern military leaders and prepare them for current realities. This makes strategic communication skills an essential part of portfolio of a successful military leader.

Strategic communication is recognized as a powerful tool of the warfare in the 21st century. The information domain of a battlefield, including fake information, psychological pressure, false media images and ambiguous messages, has been widely used to influence multiple audiences in recent conflicts, bringing the results as disastrous as firearms can do.

Considering the experience of the current Russian aggression against Ukraine, military professionals, especially at operational level, are expected to be able to deal with strategic communication issues alongside with the specific tasks assigned to them by the nation. As a result, the complexity of functions performed by operational level officers of the National Guard of Ukraine increased and predetermined the role of capability for efficient strategic communication in day-to-day and combat activities.

The training courses of English for Specific Purpose (ESP) for Master degree and Post graduate level students in the National Academy of the National Guard of Ukraine are aimed at reaching STANAG 6001 Level 2+/ 3 proficiency, making learners functional in their professional environment. The required changes were introduced into the ESP courses curriculum to reflect present-day realities and to increase the efficiency of instruction.

Regarding the lack of contact hours, the prevalence of distant mode of teaching and inadequate entrance level of learners, the main efforts in the ESP classroom were directed to incorporate techniques that train skills necessary for mastering core competencies, including strategic communication. The following priorities were identified for the ESP classroom:

Bloom's Taxonomy. Being revised for the 21st century challenges, it facilitates lower level learners to get engaged in the task-based activities starting from simply remembering and understanding and proceeding to higher cognitive level discussions faster, analyzing, evaluating and creating.

SWOT analysis. It's a vital tool for the military which should be done on a regular basis. SWOT analysis trains to recognize potential threats and to consider possible solutions, as well as to benefit from the advantages.

Critical thinking. It develops the ability to distinguish facts from opinions; identify vision, goals and target audiences; analyze the environment continuously.

Active learning methods, especially brainstorming, pyramid discussions, role plays, case studies. They develop ability to work in a team, interact and take responsibility for the results of the learning process.

To conclude, a range of communicative method techniques in the ESP classroom can contribute into development of operational level officers' skills to cope with strategic communication issues and thus to get them prepared to identify and successfully cope with new covert threats for sovereignty and integrity of Ukrainian nation.

Кушнір Олена

Національної академії Державної прикордонної служби України імені Б. Хмельницького

УПРАВЛІННЯ ОРГАНАМИ ОХОРОНИ ДЕРЖАВНОГО КОРДОНУ В СФЕРІ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

Метою управління органами (підрозділами) ДПСУ є забезпечення повної готовності органів (підрозділів) ДПСУ до виконання визначених завдань та ефективної реалізації їх оперативно-службових (службово-бойових) можливостей у визначені терміни під час дій в різних умовах обстановки (кризових ситуаціях, участі в заходах з оборони держави, стабілізаційних діях тощо).

Основними управлінськими принципами, які необхідно дотримуватися керівниками для досягнення мети управління органами (підрозділами) Державної прикордонної служби України (далі – ДПСУ), є: єдиноначальність; персональна відповідальність за прийняті рішення і результати виконання поставлених ними завдань; централізація управління з наданням підлеглим ініціативи та самостійності у визначені способів виконання поставлених завдань; упевненість, твердість і наполегливість у реалізації замислів та планів, які розробляються відповідно до реальних спроможностей органів (підрозділів); розподіл повноважень, завдань і відповідальності між структурами підрозділами органів управління; оперативність реагування на зміни обстановки; доцільність використання ресурсів; логічність замислів, планів; відповідність визначених завдань органам (підрозділам) їх спроможностям; сумісність з органами управління інших складових сил оборони.

Основними вимогами до управління органами (підрозділами) ДПСУ є: оперативність, стійкість, безперервність, скритність, якість, гнучкість.

Оперативність полягає у спроможності керівника органу ДПСУ та органу управління виконувати завдання в стислі терміни. Забезпечення необхідних показників оперативності дозволяє упереджувати противника, швидко реагувати на зміни в обстановці, своєчасно й ефективно впливати на органи (підрозділи) ДПСУ в інтересах успішного виконання визначених завдань та досягнення мети дій в різних умовах обстановки.

Оперативність досягається навичкам і досвідом керівника органу ДПСУ, його заступників, начальників структурних підрозділів органу управління здійснювати процеси управління у визначені терміни, постійним знанням офіцерами обстановки, прогнозування її розвитку та швидким реагуванням на її зміни, своєчасним уточненням планів і завдань підпорядкованим органів (підрозділам) ДПСУ, умілим застосуванням методів роботи, стійкістю зв'язку, автоматизацією управління та використанням інформаційних систем.

Стійкість управління полягає у забезпеченні спроможності керівників ДПСУ та органів управління виконувати завдання за різких змін обстановки, в умовах впливу противника вогневими і радіоелектронними засобами, діями диверсійно-розвідувальних груп і повітряних десантів на об'єкти системи управління.

Стійкість управління досягається: правильним усвідомленням завдання, яке визначене старшим начальником; наполегливим втіленням прийнятих рішень в оперативно-службову (бойову) діяльність органів (підрозділів) охорони кордону; створенням системи пунктів управління й вмілою організацією роботи на них оперативного складу; комплексним застосуванням, забезпеченням надійної роботи та кіберзахистом засобів зв'язку і автоматизації управління; своєчасним нарощуванням системи зв'язку та інформаційних систем; відновленням порушеного управління у стислі терміни у будь-яких умовах обстановки.

Безперервність управління полягає у спроможності керівників органів ДПСУ та органів управління постійно здійснювати вплив на органи (підрозділи) ДПСУ під час підготовки та дій в різних умовах обстановки, а також постійного отримання від них інформації (доповідей, донесень, зведень) про хід виконання завдань та змін обстановки.

Безперервність управління досягається: постійним збором даних обстановки, її оцінкою та володінням нею; своєчасним прийняттям рішень та чітким визначенням завдань

підпорядкованим органам (підрозділам) ДПСУ; постійною готовністю пунктів управління до ефективної роботи; вмінням організації роботи оперативного складу на пунктах управління; комплексним використанням усіх технічних засобів управління та зв'язку, а також засобів автоматизації управління, тощо.

Скритність управління полягає у збереженні в таємниці від противника всіх заходів, що проводяться керівниками органів ДПСУ та органами управління під час підготовки та дій в різних умовах обстановки.

Скритність управління досягається впровадженням та безумовним виконанням комплексу заходів з охорони державної таємниці, криптографічного та технічного захисту інформації, протидії технічним розвідкам шляхом створення ефективної системи управління органами (підрозділами) ДПСУ, яка дозволяє забезпечити керованість, стійкість, надійність, живучість та безпеку системи управління, а також досягнення мети управління в будь-яких умовах діяльності органів (підрозділів), тощо.

Якість управління полягає у вміннях керівників органів ДПСУ та органів управління реалізовувати наявні спроможності підрозділів для виконання визначених завдань та досягнення мети дій у різних умовах обстановки у визначені терміни та з мінімальними затратами часу та ресурсів (втратами).

Якість управління досягається: обґрунтованістю вироблених замислів, прийнятих рішень, їх відповідність меті дій у різних умовах обстановки; точністю проведених оперативно-тактичних розрахунків.

Гнучкість управління полягає у спроможності керівників органів ДПСУ та органів управління перебудовувати процес управління, оперативної адаптації до умов, які змінюються, своєчасно вносити відповідні зміни у процес вироблення і прийняття рішень, розроблення планів дій у різних умовах обстановки, а також в забезпеченості спроможності як централізованого, так і децентралізованого управління органами (підрозділами) ДПСУ під час виконання визначених завдань.

Гнучкість управління досягається: адекватним реагуванням на зміни обстановки; своєчасним уточненням прийнятих рішень та визначених завдань підпорядкованим органам (підрозділам) ДПСУ, порядку управління, взаємодії та всебічного забезпечення; наданням підпорядкованим керівникам органів (підрозділів) ДПСУ та органам управлінням ініціативи і самостійності у визначенні способів виконання поставлених їм завдань.

Лавніченко Олександр, канд. військ. наук, доц., заслужений працівник освіти України
Годлевський Сергій

Національна академія Національної гвардії України (м. Харків)

УЧАСТЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ У ВРЕГУЛЮВАННІ ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ НЕМІЖНАРОДНОГО ХАРАКТЕРУ: АСПЕКТ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ОПЕРАТИВНОГО РІВНЯ

Збройний конфлікт неміжнародного характеру (ЗКНХ) – тривалі та інтенсивні збройні зіткнення на території держави між урядовими збройними силами і організованими незаконними збройними формуваннями або між самими незаконними збройними формуваннями.

За просторовим параметром ЗКНХ можна розділити за масштабом їх протікання: охоплюють території одного або кількох адміністративних районів; відбуваються в межах однієї області; охоплюють території двох і більше областей.

По тривалості ЗКНХ можна поділити на дві групи: 1) швидкоплинні і 2) тривалі. Такі конфлікти можуть тривати від кількох днів до кількох місяців (років).

По активності дій протиборчих сторін ЗКНХ можуть поділятися на: 1) високої інтенсивності, 2) середньої інтенсивності і 3) низької інтенсивності.

Критеріями інтенсивності збройного конфлікту всередині держави можуть бути: 1) Інтенсивність збройних сутичок (нападів, диверсій, терактів), тобто кількість подій за одиницю часу; 2) Чисельність втрат урядових сил та серед цивільного населення; 3)

Просторовий розмах конфлікту; 4) Організованість дій НЗФ, їх бойовий склад, способи дій та спроможності; 5) Потрібний склад сил, необхідний для припинення збройного конфлікту.

Під час локалізації та врегулюванні ЗКНХ можуть застосовувати такі способи і форми дій, як операції та бойові дії щодо ізоляції, роззброєння (розгрому) НЗФ, охорони комунікацій, об'єктів економіки та соціальної інфраструктури, звільнення захоплених об'єктів, населених пунктів та районів місцевості, здійснення заходів щодо запобігання, виявлення, припинення та мінімізації наслідків терористичної діяльності; забезпечення функціонування органів державного управління, життєво важливих комунікацій та об'єктів і цивільного захисту населення; підтримання режиму воєнного (надзвичайного) стану та надання допомоги органам виконавчої влади у відновленні правопорядку.

Цілі застосування військових частин (з'єднань) НГУ у ЗКНХ полягають у розгромі іррегулярних збройних формувань противника; сприяння правоохоронним органам у поновленні законності та правопорядку, забезпеченні громадської безпеки та стабільності, підтримання встановленого режиму; надання необхідної допомоги населенню.

Роль НГУ при врегулюванні ЗКНХ різної інтенсивності може змінюватися. Як варіант, наведемо приклад: 1) ЗКНХ низької інтенсивності. Основні сили: Національна поліція України (НПУ), СБУ, Державна прикордонна служба (ДПСУ) (у прикордонних районах). Сили підтримки – НГУ; 2) ЗКНХ середньої інтенсивності. Основні сили – НГУ. Сили підтримки і забезпечення: СБУ, НПУ, ДСНС, ДПСУ (у прикордонних районах). Передбачається введення правового режиму надзвичайного стану. Міжвідомче оперативне угруповання створюється з максимальним залученням сил та засобів НГУ; 3) ЗКНХ високої інтенсивності. Основні сили – НГУ. Сили підтримки – ЗСУ. Сили забезпечення: НПУ, СБУ, ДПСУ, ДСНС.

Дії передбачаються в умовах введення правового режиму надзвичайного (при вторгненні ззовні для підтримки НЗФ - воєнного) стану. При цьому, з'єднання і частини Сухопутних військ ЗСУ пропонується притягувати для надання допомоги НГУ та правоохоронним органам із забезпечення нормалізації обстановки в зоні конфлікту із застосуванням таких способів дій, як локалізація зони ЗКНХ, демонстрація застосування військової сили, охорона важливих об'єктів, супроводження колон різного призначення, захист об'єктів критичної інфраструктури й воєнного призначення від незаконних збройних формувань в межах зон відповідальності.

Таким чином, можемо зробити висновок що роль НГУ у врегулюванні ЗКНХ може змінюватися в залежності в першу чергу, від його інтенсивності, масштабу і тривалості, а також, у відповідності із введеним адміністративно-правовим режимом діяльності. Дослідження історичних даних щодо врегулювання ЗКНХ у різних країнах світу свідчить про значну роль структур, подібних до НГУ (жандармерій) в міжвідомчих угруповання військ (сил) і органів, завдяки гібридному військово-правоохоронному статусу такого формування, усталеній військовій організаційній структурі і системі управління, можливості масованого застосування сили як з воєнною, так і з правоохоронною метою.

Слід зазначити, що в значній мірі роль і місце НГУ в угрупованні сил у стабілізаційній операції в умовах воєнного стану буде подібна, виходячи зі переліку і обсягу завдань, що мають виконуватися у такому випадку. Слід додати, що доктринальні документи США і НАТО взагалі відносять участь силових структур у врегулюванні ЗКНХ, іншими словами, у протиповстанських операціях (counterinsurgency), до стабілізаційних операцій, як один з їх підвидів.

Виходячи з ролі НГУ в стабілізаційних операціях, в тому числі у врегулюванні ЗКНХ, постає потреба у підготовці відповідних фахівців оперативного рівня, здатних очолити відповідні органи управління, спільні штаби (або увійти до їх складу від НГУ), організувати взаємодію на різних рівнях управління за відповідними напрямками у відповідних формах. Крім того, на перший план виходить злагодження різновідомчих підрозділів і частин для спільних дій у різних видах операцій в рамках стабілізаційної операції – пошуково-ударних, ізоляційно-обмежувальних, режимних, фільтраційних, контрдиверсійних діях, посилення охорони громадського порядку і безпеки тощо.

Леонтьєва Валерія

Мислива Оксана, канд. юрид. наук, доц.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

ОСОБЛИВОСТІ ЗАРУБІЖНИХ СТАНДАРТІВ ЗАСТОСУВАННЯ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ЗАХОДІВ ПРИМУСУ

В умовах воєнного вторгнення в Україну Російської Федерації актуальним стає питання дослідження та вдосконалення існуючої системи правового регулювання застосування спеціальних засобів поліцейськими, оскільки останні долучені до захисту територіальної цілісності як сили безпеки.

Застосування спеціальних засобів і вогнепальної зброї співробітниками Національної поліції України – це окремий вид примусової діяльності, що спрямований на використання вражаючих предметів і механізмів, які припиняють правопорушення. Застосування спеціальних засобів і вогнепальної зброї може бути ефективним лише за умови, що чинне законодавство пристосоване до сучасних соціальних, політичних, економічних і воєнних реалій та, водночас, враховує позитивний міжнародний досвід, а також впроваджені в програмами службової та професійної підготовки співробітників поліції, особливо в закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання.

Серед розроблених у сфері застосування спеціальних засобів поліцією під час виконання службових обов'язків міжнародних стандартів, насамперед, слід відзначити «Основні принципи застосування сили і вогнепальної зброї посадовими особами з підтримання правопорядку», які прийняті восени 1990 року Восьмим Конгресом ООН із запобігання злочинності та поведження з правопорушеннями. Даним нормативним актом встановлюється порядок застосування поліцією сили, спеціальних засобів і вогнепальної зброї.

Окрім цього, Резолюцією Парламентської Асамблеї Ради Європи № 690 (1979) «Декларація про поліцію», прийнятою в Страсбурзі 8 травня 1979 року передбачено наявність положень, згідно з якими поліцейський, при виконанні службових обов'язків повинен: діяти заради досягнення мети, але в рамках, передбачених законом, діяти рішуче та наполегливо, водночас застосування примусових заходів має бути в розумних межах. При цьому викликає потребу визначити оціночний термін «розумні межі». Зазвичай «розум» в англо-американській правовій системі сприймається як додаткове джерело права при розгляді справ в суді. Дії являються розумними в тому випадку, коли вони вчинені особою з належним життєвим та практичним досвідом, розвинутим рівнем інтелекту, наявності спеціальних знань для виконання покладених на неї повноважень, з урахуванням умов конкретної події, та головне – з повагою до інтересів та дотриманням прав іншого суб'єкта правовідносин.

Слід відзначити особливості регулювання застосування поліцейських заходів примусового характеру в діяльності поліції США, які полягають в тому, що кожен штат здійснює трактування права в сфері застосування спеціальних засобів незалежно один від одного. Застосування спеціальних засобів регулюють три різновиди стандартів, які встановлюють межі їх використання: федеральні стандарти, державні стандарти та відомчі стандарти. Перелічені стандарти видозмінюються, зважаючи на статус особи, що зазнала шкоди, а також федерального законодавства департаменту або агентства. Перевищення меж застосування спеціальних засобів поліцейськими США регулюються відповідно до окремих поправок Конституції США, законодавчих актів штату, загального права, а також кримінальних і цивільних стандартів.

На рівні федерального законодавства США, закріплені положення, що визначають, основоположний підхід, до застосування спеціальних засобів, в якому вказано що під час арешту, забезпечення правопорядку і захисту життя співробітники правоохоронних органів мають право використовувати будь-які засоби примусу «розумно» і «за необхідності».

Отже, на підставі проведених вище досліджень можна зробити висновок, що у США правовий контроль за діяльністю органів поліції при застосуванні спеціальних засобів базується на таких принципах: 1) реалізація та забезпечення прав та свобод поліцейських, а

також фізичних осіб, відносно яких застосовуються примусові поліцейські заходи; 2) постійне покращення навичок щодо застосування поліцейських заходів примусового характеру; 3) здійснення постійної підготовки та підвищення кваліфікації поліцейських з всебічним вивченням умов, порядку та практики застосування поліцейських заходів примусового характеру. Подібні принципи є орієнтиром для вдосконалення нормативно-правового регулювання застосування спеціальних засобів в Україні, адже цілком відповідають вітчизняним вимогам законного, необхідного, пропорційного та ефективного способів реалізації поліцейських превентивних та примусових заходів як у мирний, так і воєнний час.

Лопаєва Олена

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

ПСИХОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ ВОГНЕВОЇ ПІДГОТОВКИ ЯК СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ПОЛІЦЕЙСЬКОГО

Посилення вимог до рівня володіння табельною зброєю робить особливо важливим обґрунтування питань вдосконалення вогневої підготовки працівників поліції з психологічного аспекту. Особлива увага приділяється початковій підготовці й від того, наскільки якісно вона буде освоєна, багато в чому залежатимуть подальша служба співробітника поліції та якість виконання ним службових завдань. Важливість цієї проблеми характеризує значну кількість випадків загибелі поліцейських у виконанні службових обов'язків. У багатьох випадках зброя використовується проти поліцейських, тому вони повинні ефективно протиставити свої дії діям супротивника і вийти переможцями незалежно від обстановки, що склалася. Тому психологічний аспект вогневої підготовки є одним з основних. Необхідно відзначити, що психологічна стійкість істотно впливає на навчальний процес вогневої підготовки поліцейського в закладах вищої освіти МВС України. Треба зазначити, що психологічна стійкість правоохоронця це система його особистісних якостей (знань, умінь, навичок, поглядів, переконань, мотивів, установок, рис характеру та ін), що впливають на здатність співробітника зберігати високу функціональну активність та успішно виконувати поставлені завдання у будь-яких, зокрема екстремальних, умовах. Морально-психологічна стійкість проєктується у морально-психологічному стані співробітника – динамічному прояві його моральних якостей та психологічних властивостей особи, які виражаються у його відношенні до реальної дійсності, ступеня службової активності, готовності та здібності вирішувати завдання професійної діяльності. Важливо враховувати, що правоохоронна діяльність пов'язана з високими морально-психологічними навантаженнями, виходячи з цього, зрозумілі високі вимоги до морально-психологічних характеристик працівників, яким вона довірена. Морально-психологічна підготовка поліцейського має здійснюватися за допомогою побудови її як цілісного педагогічного процесу, розробки всіх її системних елементів – цілей, завдань, програм, напрямків, умов, організації, форм, методики, матеріально-технічного забезпечення, способів контролю та оцінки результатів. Однак, не зважаючи на наявну можливість здійснення психологічної підготовки співробітників та курсантів, неодноразово стикаються з різними проблемами в момент застосування вогнепальної зброї. Причини появи подібних проблем, на наш погляд, пов'язані, перш за все, з недостатньою кількістю часу, що приділяється для напрацювання практичних навичок застосування вогнепальної зброї. Таким чином, слід зазначити, що процес психологічної підготовки поліцейського має бути спрямований на створення оптимального психологічного стану та формування постійної внутрішньої готовності. Саме це сприятиме реалізації тієї техніки стрільби, яка була вироблена в умовах тренування, а також проявляється в умовах стресових ситуацій.

Люлька Олександр
Супруненко Олександр
Військова академія (м. Одеса)

ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ТА СТАНОВЛЕННЯ МОЛОДШИХ КОМАНДИРІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

З початком широкомасштабної агресії збройних сил російської федерації та оголошенням воєнного стану, з послідуєчим оголошенням мобілізації у Збройні Сили України, виникли питання в комплектування нових військових частин та підрозділів професійно підготовленими та мотивованими молодшими командирами.

На первинні офіцерські посади призначався особовий склад, які закінчили воєнні кафедри при вищих навчальних закладах. З початком ведення бойових дій у військових навчальних закладах розпочалися курси підготовки офіцерського складу призваних за мобілізацією за різними військово-обліковими спеціальностями терміном три тижні. Основну увагу приділялося відновленню знань та вмінь особового складу діяти у ролі солдата при веденні бойових дій та основних методичних навичок у керуванні підрозділом.

Після проведення першого набору офіцерів та проведеного аналізу замовниками на підготовку та науково-педагогічними працівниками в навчальні план-програми були внесені зміни зі збільшенням терміну навчання до чотирьох тижнів.

Були скориговані вміння офіцерів керувати підрозділами в умовах ведення оборонного та наступального бою в місті та безпосередньо у будинках, вивчення правил застосування безпілотних літальних апаратів та роботою з аерофотознімками, правилами роботи на новітніх зразках зв'язку. В навчальні дисципліни внесли зміни що до вивчення зразків озброєння, яке поступає у підрозділи від наших партнерів, країн членів НАТО.

Для багатьох офіцерів на початку навчання було важко знаходитися у засобах особистого захисту та виконувати нормативи з бойової підготовки, проводити стрільби з бойових машин та особисто командувати особовим складом так, як всі заняття проводились з високої інтенсивністю з залучення курсантів старших курсів у якості інструкторів, в умовах розосередження особового складу під час ракетної небезпеки та максимально наближених до бойових дій.

Черговим етапом у професійної підготовці офіцерів на курсах, став аналіз, який був проведений замовниками на підготовку, безпосередньо у військових частинах. Програма підготовки було збільшена до 60 діб та складалася з загальновійськової підготовки, на протязі двох тижнів та фахової підготовки згідно військово-обліковою спеціальністю. Практична підготовка займала 80% загального навчального часу.

Були суттєво збільшені години на проведення методичної підготовці офіцерів, вміння особисто проводити заняття з підлеглим особовим складом за предметами бойової підготовки. Згідно навчальних програм, офіцерам був визначений час для самостійної роботи та відпрацювання завдань при підготовці до наступних занять. З метою нарощування психологічного впливу та гартування психіки військовослужбовців здійснювалося моделювання психологічних навантажень під час проведення практичних занять з усіх видів підготовки майбутніх командирів.

Особовий склад курсів пройшов підготовку у відпрацювання документів повсякденної діяльності у підрозділі. Визначені заходи значно покращили особисті вміння та практичні навички офіцерів, їх вмотивованість у своїх силах при роботі з підлеглим особовим складом, озброєнням та бойової технікою що безпосередньо наблизить нас до перемоги.

Маковей Єгор

Завістовський Олег

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

ОСОБЛИВИ ПИТАННЯ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ КУРСАНТІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗІ СПЕЦИФІЧНИМИ УМОВАМИ НАВЧАННЯ ПІД ЧАС ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ

Розвиток суспільства в нових умовах, що виникає з введенням на цей час воєнного стану, у зв'язку з військовою агресією з боку Росії, пред'являє високі вимоги до особи, його всебічного і гармонійного розвитку. Аналіз наукових джерел свідчить про значну активізацію досліджень вітчизняних та зарубіжних науковців до певних аспектів проблеми фізичного виховання. Найбільший інтерес проявляється до вивчення фізичного стану курсантів ЗВО як однієї з умов їхньої професійної підготовки до майбутнього виконання покладених на сили безпеки України службових обов'язків. А також рухової активності та адаптації організму до несприятливих умов довкілля і взаємозв'язку між рівнем фізичного стану та здоров'ям курсантів. Перед майбутніми правоохоронцями постає завдання збереження і зміцнення здоров'я, а також потреби у подальшому фізичному вдосконаленню своєї професійної підготовки.

У відповідності рекомендацій ВООЗ вивчення особливостей фізичного розвитку людини на різних етапах онтогенезу має бути пріоритетним, тому що дані показники є важливими критеріями, які відображають не лише стан здоров'я індивіда, а і всього населення, отже є показником суспільного благополуччя. Стан здоров'я на 50% залежить від способу життя, на 20 % його стан обумовлює оточуюче середовище, на 20 % – генотип і лише на 10 % залежить від рівня розвитку медичного забезпечення. Для повного уявлення про стан здоров'я зростаючого покоління необхідно вивчення важливого критерію – фізичного розвитку.

Серед екзогенних чинників, що впливають на фізичний розвиток під час навчання є складові педагогічного процесу. До моменту вступу до вищого навчального закладу більшість юнаків та дівчат досягають певного ступеня фізичної зрілості. Однак фізичний та психічний розвиток триває. Під час навчання відбувається поступова адаптація до нових умов перебування. Оскільки існують навчальні заклади різного профілю, рівня акредитації то навчально-виховний процес у цих закладах також буде відрізнятися різною мірою інтенсивності впливу. Таким чином вплив факторів навчально-виховного процесу на фізичний розвиток юнаків, що навчаються у різних навчальних закладах буде мати свої особливості.

Фізичний розвиток – складова життєдіяльності людини, зміна природних властивостей її організму впродовж життя, що виявляється у вигляді показників функціональних та морфологічних можливостей організму, фізичних якостей, рухових здібностей, працездатності, темпів старіння організму, термінів тривалості життя.

Рухова (фізична) активність – сукупність видів фізичних вправ та видів спорту, засіб фізичного виховання та його спеціалізованих напрямів. Фізичне виховання та масовий спорт у сфері вищої освіти мають на меті забезпечити виховання в осіб, що навчаються (далі – курсанти (студенти)) потреби самостійно оволодівати знаннями, уміннями й навичками управління фізичним розвитком людини засобами фізичного виховання та навчання застосовувати набуті цінності в життєдіяльності майбутніх фахівців.

Навчально-виховний процес з фізичного виховання ґрунтуються на таких основних принципах, як пріоритетності освітньої спрямованості процесу фізичного виховання та функціонального фактору в оцінюванні фізичного розвитку курсантів (студентів); багатоукладності, що передбачає створення в ЗВО умов для широкого вибору курсантами (студентами) засобів фізичного виховання для навчання та участі в спортивних заходах, які відповідали б їх запитам, інтересам, стану здоров'я, фізичній підготовленості, спортивній кваліфікації; індивідуалізації та диференціації навчального процесу з фізичного виховання.

Поняття «фізична витривалість» є комплексним і поєднує різні аспекти. Зокрема, виділяють силову витривалість, яка характеризується здатністю протистояти стомленню, що викликають відносно тривалі м'язові напруження значної величини. Залежно від режиму роботи

м'язів виділяють статичну й динамічну силову витривалість. Динамічна силова витривалість характерна для циклічної та ациклічної діяльності, а статична силова витривалість типова для діяльності, що пов'язана з утриманням робочої напруги в певному положенні.

Статична силова витривалість визначається більшою мірою генетичними чинниками, а динамічна силова витривалість залежить від взаємних умов (генетичні та зовнішні чинники), тобто значною мірою піддається тренуванню. Основною передумовою розробки методики базової фізичної підготовки курсантів є відомості про специфічність сили м'язів, що є одним із важливих чинників фізичної витривалості людини. Під силою розуміють здатність людини долати опір або протидіяти йому завдяки діяльності м'язів.

Координаційна витривалість виявляється загалом під час рухової діяльності, що характеризується різноманіттям складних техніко-тактичних дій. Усі вищезазначені аспекти фізичної витривалості пов'язані з фізичною підготовленістю (тренуваністю) людини й передбачають використання певних методик фізичної підготовки. З метою формування та розвитку фізичної витривалості фахівці поглибили й розширили методику фізичної підготовки курсантів ВНЗ системи МВС України.

Перспективним напрямом подальших досліджень є більш поглиблене вивчення кожного виду фізичної витривалості та його взаємозв'язку з іншими властивостями організму з метою вдосконалення вже існуючого підходу до розвитку та виховання фізичних якостей курсантів вищих закладів освіти зі специфічними умовами навчання.

Максименко Юрій, канд. техн. наук

Попов Сергій, д-р наук держ. упр., проф.

Скачков Валерій, д-р. техн. наук, проф.

Маміч В.В., канд. техн. наук, доц.

Розмазнін О.П., канд. психол. наук

Військова академія (м. Одеса)

АНАЛІТИКА ПЕРСПЕКТИВ РОЗВИТКУ ВОЄННОЇ РОЗВІДКИ У ПІДГОТОВЦІ ВІЙСЬКОВИХ ФАХІВЦІВ

Теперішні перемоги ЗСУ у війні Росії проти України засновані передусім на зростанні можливостей воєнної розвідки (ВР), яка є складовою сектору національної безпеки і оборони (НБО) у складі державного механізму забезпечення збереження, функціонування і розвитку вітчизняного суспільства. Особливість ВР обумовлена тим, вона є: загально суспільним і багатограним явищем будь-якого національного соціуму та вагомим суб'єктом його сектору НБО. Функціонування і розвиток ВР забезпечується складним, штучно створеним механізмом в державі у складі механізму НБО. В Україні механізм ВР визначений засадами законів України «Про національну безпеку», «Про розвідку», Постановою Кабінету Міністрів України «Положення про Міністерство оборони України». Інші нормативно-правові засади конкретизують функціонування і розвиток взаємозв'язаних елементів цього механізму, зокрема щодо сил та засобів ВР, кадрової політики ЗСУ, у т. ч. в аспекті професійного навчання розвідників.

Зміст їх навчання має відображати сучасні реалії збройної боротьби, акцентувати увагу на аналітиці перспектив розвитку механізму ВР з метою посилення ґрунтовності підготовки фахівців, активізації їх навчання. Систематична міждисциплінарна аналітика актуальних розробок визначить тенденції перспектив розвитку ВР в конкретно-історичних умовах еволюції збройної боротьби. Так, зокрема привабливими для розробки аналітики розвитку ВР є:

- аналіз організаційно-правових механізмів національних розвідок провідних країн ЄС у складі державного механізму з НБО (В. Мурашко);
- дослідження поняття та сутності аналітичної розвідки, її ролі, місця і організаційної структури у складі інформаційно-аналітичного забезпечення оперативно-розшукової діяльності; раціонального поєднання форм аналітики та інформаційних технологій з метою отримання нових знань (А. Мовчан);

– проблемно-орієнтована методологія побудови систем інформаційно-аналітичного забезпечення адміністрування, втілення елементів якої є доцільними для розвитку ВР (А. Нестеренко);

– узагальнення вітчизняних і зарубіжних напрацювань щодо засад організації, здійснення, прогнозування і моделювання розвідувально-інформаційної та інформаційно-аналітичної діяльності у сфері ВР (А.С. Савельєв, С.С. Гаценко, І.А. Корчагін, інші);

– аналіз локальних війн і збройних конфліктів, висвітлення переваг і недоліків організації протидії іноземним технічним розвідкам (ПДІТР); актуалізація важливості технічного контролю, оцінювання параметрів ефективності і надійності маскувальних заходів (Ю. Гулак);

– проблеми розвитку радіоелектронної боротьби (РЕБ), загальні тенденції і напрямки її розвитку у вітчизняному та закордонному просторі; статистичне моделювання оцінювання ефективності застосування сил і засобів РЕБ в операціях сухопутних військ; оцінка технічного рівня сучасних зразків противника (Т.П. Кузьменко, А.О. Попов, В.В. Твердохлібов, Е.В. Лучук, П.О. Міроненко, О.Ю. Смольков);

– дослідження сучасних російських рухомих тактичних комплексів КХ і УКХ радіоелектронної розвідки (РЕР), утвердження тенденції щодо переходу до багатофункціональних автоматизованих комплексів, поєднання функцій РЕР, управління і РЕБ для підвищення їх ефективності (О.М. Романов);

– аналіз багатофункціональних засобів та комплексів РЕБ щодо: забезпечення захисту військ, пунктів управління, озброєння та військової техніки від повітряної БПЛА-розвідки та засобів вогневого ураження; дезорганізації управління військами і зброєю противника шляхом радіоелектронного придушення; визначення тенденцій і перспектив розвитку цих засобів, інше (Шумигай О.В., Єрмоленко О.В.);

– різноманіття концепцій інтегрованих систем ISTAR, досвід їх створення і застосування, доцільність і напрями їх впровадження у систему ВР ЗСУ, як способу інформування керівництва про бойову ситуацію на підставі поєднання процесів розвідки, спостереження і визначення цілей (Ю. Пащук, В. Сальник, І. Прозапас).

Безумовно, зазначене поле перспективних досліджень є значно ширшим. Його конкретизація є предметом подальшого наукового пошуку за використанням сучасного методологічного інструментарію, що покращить його якість, сформує нові погляди на розвиток сил та засобів ВР. Звичайно, актуальною є розробка нових аналітичних методів пізнання, виявлення відомих і їх адаптація до потреб виявлення перспектив розвитку ВР.

Аналітичний огляд сутності цих та інших напрацювань дослідників дозволить створити узагальнене уявлення про нині актуальні перспективи розвитку механізму ВР у просторі його взаємозв'язаних складових. Найбільш привабливі з них доцільно охарактеризувати в навчальних матеріалах лекцій, групових і семінарських занять, що, безперечно, сприятиме посиленню активізації пізнавального процесу здобувачів вищої військової освіти. На погляд авторів, в навчальному процесі доцільно викласти перспективні напрями розвитку механізму ВР, поєднуючи їх з відповідними взаємозв'язаними елементами цього механізму. Це розширить узагальнене розуміння процесу еволюції механізму ВР як у цілому, так і окремих його складових, враховуючи раціональне поєднання перспективних міждисциплінарних здобутків, зокрема в таких галузях знань як: державна політика та управління ВР; РЕБ та розвідка, ПДІТР; розвідувально-інформаційна аналітика, інформаційні технології, інше.

Подальші дослідження доцільно спрямувати на конкретизацію функціонування та розвитку механізму ВР, опираючись на: чинні нормативно-правові засади і практики їх застосування; нові праці, експертні оцінки, отриманні з використанням форсайт-технології, яка стрімко поширюється в інформаційно-аналітичному забезпеченні; державному управлінні реформами, втіленню яких сприятимуть назріле для них «вікно можливостей», теорія і досвід здійснення доказової політики.

Mardarenko Olena, Candidate of Historical Sciences, Associate Professor
Odesa Military Academy

THE COMMUNICATIVE APPROACH IN ENGLISH LANGUAGE TEACHING

The communicative approach in learning foreign languages arose as a pragmatic challenge during the period of the English language formation as the language of international communication, when the need to master this language went beyond a purely linguistic task and became a socio-political task. As a legacy of the «closed» to the international community society of the former state system of our country, the teachers got a certain experience in teaching foreign languages, which was largely based on the principles of the grammar-translation method. Despite the shortcomings of this method - weak motivation of students, the formation of a language barrier, the inability to communicate in real situations - it has its advantages. First of all, it is a solid knowledge of grammar. This method is suitable for students with analytical thinking, for whom the structure of the material and the presence of a logical explanation of the phenomenon are a big advantage. But a certain socio-economic development of the country at the end of the last century objectively demanded reviewing and searching for more effective approaches from the point of view of teaching the language as a means of communication. Today, changes in the political, socio-economic and cultural life of our country determine the need for the people who know a foreign language as a means of communication and can use it for their professional growth. Today's realities set the problem of mastering a foreign language as a means of communication and interaction. The need to learn how to use a foreign language as a tool in the dialogue between the cultures of different countries of the world forces methodologists and practicing teachers to rethink the goals of foreign language education and focus on the searching for effective means of achieving them. Important principles are laid in the new foreign language programs: communicative orientation, personal orientation, student autonomy, interconnected learning of skills.

The famous theoretician of communicative methods E. I. Pasov wrote that the essence of communicative learning is to prepare students to participate in the process of foreign language communication. In other words, communicative-oriented foreign language learning is a modeling of the communication process, and therefore, a foreign language lesson the communicative-oriented learning method is a model of the communication process in a foreign language.

How to turn the process of teaching a foreign language into a communicative, interesting and useful process for students. The most important thing in the communicative approach is the ability of the interlocutors to express their thoughts in such a way that they are understandable to the other interlocutor. Proponents of the communicative approach believe that «What we say is more important than how we say it.» They believe that more time should be devoted to the speaking in a class, and the use of the native language should be very rare (for example, when explaining homework, if there is a need for it). During their lessons, they train learners to find a way out of the situation and express their thoughts, using the vocabulary they have (for example, «I'm hungry» a student can say «I want to eat»). They also believe that mistakes in learning a foreign language are a natural phenomenon and quite acceptable. In their opinion, if a student is corrected very often and a lot, he loses self-confidence and will be afraid to communicate again. If a student is convinced at each lesson that he is able to start and maintain a conversation and that this skill improves from lesson to lesson, then he becomes confident that he knows the English language as a means of communication. The teacher acts as a «facilitator» in such lessons. This means that he acts as an assistant, encouraging students to communicate and creating situations in which such communication could take place. With a communicative approach, the teacher does not dominate and is not the center of attention. Students are the center of interaction, communicating with each other. The teacher starts the interaction between students, sometimes he can take part in it, but usually, the role of the teacher is to help, recommend the student how to express his opinion correctly. «Student-student» interaction should prevail during the lesson. A communicative method is, first of all, needed to remove the fear of live communication. A person who does not have fears about not being understood will easily be able to find a common language in a foreign country, having a standard set of grammatical constructions and a vocabulary of up to 1000 words. But there is a flip side to any medal. In this case, it is a poor vocabulary. And if you add grammatical errors to this, you can easily earn the reputation of a not very intelligent interlocutor.

Based on the above, the organization of effective speech activity in the lesson is facilitated by the communicative approach in education, which implies the need to build the educational process as a model of communication. The essence of this approach is the following: rules, words and expressions are not learned through special exercises, but learned in the process of communicative activity. Both the speed of speech and speech patterns and structures are practiced at the same time. For example, to practice the use of modal verbs, students (in our case, cadets) are offered to solve problems, conduct briefings, learn the rules of using some device. The process of learning modal verbs will be interesting and useful if you give students the task of presenting the rules using the verbs: must, should, ought to, are allowed to, can, have to, mustn't, etc. Paraphrasing also helps to learn language patterns and structures. Of course, for the successful completion of any task, the teacher must set specific tasks and give a sample or execution algorithm. Students are given a list of «don'ts» and asked to make a sentence with a conditional.

Weapon handling

- Don't play with the trigger. It could lead you to a tragic event. (If you play with a trigger it could lead you to a tragic event).
- Don't release the safety catch. The rifle could fire. (If you don't keep the safety catch applied the rifle could fire).

In general, the following main communicative exercises can be distinguished: responsive exercises (questions and answers, replica exercises, conditional conversation); situational exercises (situations for addition, problematic situations, role-playing situations); reproductive exercises (retelling, retelling-translation, dramatization); descriptive exercises (description of elementary images, description of fictional plots, description of real objects); discussion exercises (educational discussion) and others.

To hold classes on communication is not easy. It is especially difficult to generate personal interest in the discussion of relevant educational issues and topics in all students of the group. And without this, a real communication is replaced by its external imitation, which does not ensure high communicative activity of students, and consequently solid assimilation of relevant lexical-grammatical material, skills and abilities of its practical mastery. In order to achieve real communicativeness of students in class, the teacher needs to know well the psyche of his students, their interests, hobbies, relationships, views and takes them into account when searching for and choosing appropriate educational tasks and materials during the organization of classes.

Маслій Олег, д-р пед. наук, проф.

Лебедєв Борис, канд. техн. наук, доц.

Воловник Валентина, канд. пед. наук, доц.

Військова академія (м. Одеса)

ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ІНЖЕНЕРНО-ВІЙСЬКОВИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

На кафедрі інженерної механіки Військової академії досліджується нова технологія формування інформаційно-освітнього простору, яка, на думку її розробників, може бути використана саме в умовах воєнного стану для забезпечення результативності навчального процесу.

Досліджувана технологія формування інформаційно-освітнього простору при підготовці майбутніх фахівців інженерно-військових спеціальностей передбачає такі умови: організацію концентрованого навчання; вдосконалення на засадах педагогічної логістики системи організації і управління навчально-виховним процесом; забезпечення цілісності навчання курсантів на підставі формування стійких інформаційних внутрішньопредметних і міжпредметних взаємозв'язків, забезпечення комплексності навчання при створенні структурованих інформаційних масивів інтегративних навчальних курсів, а також накопичення індивідуального досвіду педагогів щодо умов впровадження даної технології, особливо щодо організації концентрованого навчання під час воєнного стану, та організація обміну накопиченим досвідом шляхом проведення кафедральних і між кафедральних семінарів.

Організація концентрованого навчання передбачає об'єднання навчальних занять у блоки, скорочення числа паралельних дисциплін упродовж певних навчальних періодів (дня, тижня, місяця, семестру). Це забезпечує зосередження уваги викладачів і курсантів на більш глибокому вивченні кожної дисципліни за менш тривалий період, що особливо важливо саме в умовах воєнного стану, оскільки і викладачі, і курсанти можуть бути за необхідністю зняті з навчальних занять у потрібний час. Однак, як показали результати перших етапів дослідження даної технології, організація концентрованого навчання є однією із найскладніших у реалізації, оскільки пов'язана із необхідністю забезпечення достатньо високого ступеню концентрації навчання шляхом складання специфічного розкладу навчальних занять, який стосується й тих дисциплін, в яких означена технологія не використовується. При цьому ступінь концентрації навчання розглядається як відношення кількості навчальних годин дисципліни, що викладається концентровано, до загальної кількості навчальних годин за той самий період. Проте саме забезпечення вимог воєнного стану може потребувати організації процесу підготовки майбутніх військових фахівців за таким специфічним розкладом навчальних занять, що завчасно й передбачає дана технологія.

Реалізація умови досліджуваної технології щодо вдосконалення на засадах педагогічної логістики системи організації і управління навчально-виховним процесом підготовки майбутніх фахівців інженерно-військових спеціальностей потребувала проведення порівняльного аналізу традиційної та логістичної системи організації інженерної підготовки майбутніх військових фахівців за такими критеріями: оптимізація навчального процесу ВВНЗ; дидактична інтеграція навчальних дисциплін; спеціалізація; продуктивність навчального процесу ВВНЗ; структура освітньо-професійної програми (ОПП); результативність навчального процесу; кількість випускників і якість їхньої фахової підготовки; зворотний зв'язок у навчальному процесі; навчально-методичне забезпечення; місце і роль викладача у навчальному процесі, місце і роль курсантів у навчальному процесі; навчальне навантаження; контроль якості навчання; комунікація в інформаційному потоці; тип і методи управління в навчальному процесі; рівень творчості в навчальному процесі; проблемність процесу навчання. Порівняльний аналіз традиційної та логістичної системи організації інженерної підготовки за вказаними критеріями подано в матеріалах кафедри інженерної механіки.

Забезпечення цілісності і комплексності навчання при створенні структурованих інформаційних масивів передбачає чітке визначення складових інформаційних потоків, які й утворюють інформаційно-освітній простір, а саме: вхід, процес, вихід і зворотний зв'язок. При цьому вхідною інформацією є, на нашу думку, актуалізація викладачем опорних знань курсантів, нова для курсантів інформація у структурованому вигляді, методика її аналізу; а вихідною інформацією є інформаційні звіти курсантів, методика синтезу інформації, структурування інформації курсантами.

Інформаційний процес за даною технологією полягає у взаємодії викладача і курсантів, активному та інтерактивному навчанні за логістичними системами управління навчальним процесом, такими як «push-system» (виштовхувальні системи) і «pull-system» (витягувальні системи).

В умовах концентрованого навчання доцільно використовувати такі інтерактивні методи і форми навчальних занять, які мають чітку військово-професійну спрямованість: проблемні ситуації, метод запланованих помилок, метод візуалізації, методи прес-конференції, діалогу, дискусії, методику мозкового штурму, метод аналізу конкретних інженерно-військових ситуацій, методику «кейс-стаді», що поєднує в собі декілька методів (самостійну роботу з літературою, документами; аналіз ситуацій, мозковий штурм, дискусію) і форм навчання (практичного і семінарського заняття, ділової або рольової гри та ін.).

Для аналізу конкретних інженерно-військових ситуацій пропонуються такі типи ситуацій: ситуація-ілюстрація – демонструє закономірності, механізми, наслідки; ситуація-проблема – опис реальної інженерно-військової ситуації, рішення якої потрібно знайти або дійти висновку про його відсутність; ситуація-оцінка – опис інженерно-військової ситуації, вихід з якої вже знайдено і необхідно критично проаналізувати прийняте рішення; ситуація-вправа – опис ситуації, рішення якої потрібно знайти, звертаючись до самостійно обраних спеціальних інформаційних джерел.

Зворотний зв'язок в інформаційному просторі – це контроль, діагностика, тестування за тестами тих типів і форм, що відповідають етапам навчання і особливостям навчальних дисциплін, зіставлення цілей і досягнутих результатів з обов'язковим посиленням їх військово-професійної спрямованості.

Мельниченко Сергій

Овчинник Володимир

Гудаль Сергій

Військова академія (м. Одеса)

ПЕРСПЕКТИВИ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ВІЙСЬКОВИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ У СИСТЕМІ ВВНЗ

Події останнього десятиріччя у внутрішньо- та зовнішньополітичному житті України спричинили масштабні та невідворотні зміни в усіх сферах функціонування держави. У світлі посягань Російської Федерації на територіальну цілісність та державний суверенітет України, Збройні Сили України (далі – ЗСУ) перебувають в епіцентрі цих змін. Відповідь потужному супротивнику та підвищення обороноздатності держави зумовили мобілізацію військового потенціалу та проведення модернізації армії. Ресурсне забезпечення цих змін, у свою чергу, опирається на інші сфери життєдіяльності держави, провідна роль серед яких належить системі вищої військової освіти.

Від якості бойової підготовки молодших офіцерів залежить ефективність підрозділів на тактичному рівні; від їх навичок поводження з озброєнням та військовою технікою – людський та матеріальний вимір втрат під час бойових дій; від розвиненості особистісно-професійних якостей молодих офіцерів залежать уміння мотивувати підлеглих, протидіяти інформаційно-психологічним впливам противника, ефективно комунікувати із оточенням, тощо. Ці та інші професійні якості набувають особливого значення в умовах поточної гібридної війни.

Загалом інформатизація військової освіти створює нові можливості для оновлення методології викладацької та змісту навчальних програм, забезпечуючи:

- індивідуалізацію навчання;
- забезпечення доступу до навчальних матеріалів в умовах інтеграції освітнього процесу з повсякденною та бойовою діяльністю військ;
- можливість продовження військової освіти без відриву від місця проходження служби, тощо.

Перспективи підготовки фахівців військових спеціальностей розкриваються у чотирьох основних напрямках. Ними є: 1) модернізація системи військової освіти, яка передбачає оновлення кадрового складу науково-педагогічних працівників; 2) оновлення матеріальної бази освітнього процесу шляхом отримання навчальних зразків нової військової техніки та озброєння, а також необхідного обладнання для використання інноваційного освітнього програмного забезпечення; 3) оновлення навчальних програм з військово-технічних дисциплін та значне збільшення обсягу часу, відведеного на практичні заняття; 4) зміна парадигми виховної роботи у ВВНЗ з акцентом на формування психологічних та професійних якостей військового фахівця, зокрема, лідерства, особистісної ціннісно-мотиваційної системи, розвинених вольових та інтелектуальних якостей, комунікативних навичок.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у вивченні досвіду підготовки військових фахівців у системі вищих навчальних закладів європейських та євроатлантичних держав через призму формування їх готовності до протистояння в умовах гібридної війни.

Меньшикова Ольга, канд. фіз.-мат. наук, доц.

Попович Василь, д-р. техн. наук, проф.

Яковчук Роман, д-р техн. наук, доц.

Львівський державний університет безпеки життєдіяльності

ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Військова агресія росії вимагає невідкладних змін у системі підготовки кадрового потенціалу в галузі цивільного захисту. В системі Державної служби України з надзвичайних ситуацій функціонує два заклади вищої освіти, які здійснюють професійну підготовку особового складу освітнього ступеня бакалавр для органів і підрозділів цивільного захисту. Це Національний університет цивільного захисту України (у тому числі Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля) та Львівський державний університет безпеки життєдіяльності (далі – ЛДУ БЖД). У чинному переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти в Україні, немає спеціальності «цивільний захист». Підготовка фахівців цивільного захисту, гуманітарного розмінування проводиться в межах спеціальності 263 «Цивільна безпека» (освітні програми «Цивільний захист», «Інженерне забезпечення саперних, піротехнічних та вибухових робіт»), що пов'язано з певними труднощами на етапі гармонізації вимог відповідного Стандарту вищої освіти та кваліфікаційних характеристик професій працівників у сфері цивільного захисту. До прикладу, випускники спеціальності 263 «Цивільна безпека» з числа курсантів можуть працювати на посаді начальника караулу (зміни, поста) частини (сфера цивільного захисту) (Довідник кваліфікаційних характеристик професій працівників у сфері цивільного захисту України). Саме за такого очікування формується обсяг державного замовлення для освітньої програми «Цивільний захист». При цьому, очевидно, випускники мають володіти низкою програмних результатів та компетентностей спеціальності пожежна безпека. Іншими словами, здобувачі освітньої програми «Цивільний захист» мають володіти достатніми навичками за напрямом цивільний захист та пожежна безпека, а також охорона праці, оскільки цього вимагає Стандарт вищої освіти спеціальності 263 «Цивільна безпека» у відповідних програмних результатах та компетентностях. Причиною такої ситуації стало «злиття» у 2015 році двох самостійних спеціальностей «цивільний захист» та «охорона праці», з власними професійними вимогами, переліком посад, функціональними обов'язками, у спільну спеціальність 263 «Цивільна безпека». Науково-педагогічні працівники університетів, які здійснюють підготовку здобувачів за спеціальністю 263 «Цивільна безпека» неодноразово ініціювали внесення змін до постанови КМУ від 29.04.2015 р. № 266 «Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти», зокрема до проекту Постанови КМУ «Деякі питання гармонізації переліку галузей знань і спеціальностей з Міжнародною стандартною класифікацією освіти», стосовно розділення спеціальності 263 «Цивільна безпека» на дві – «Цивільний захист» та «Охорона праці». Наразі це питання лишається відкритим.

Разом з тим вторгнення росії на територію України спричинило ряд змін у освітніх програмах підготовки фахівців у сфері цивільного захисту. В освітніх програмах ЛДУ БЖД – це введення нормативної дисципліни «Ідентифікація вибухонебезпечних предметів», збільшення обсягу практичної складової щодо організації ліквідації надзвичайних ситуацій, запровадження навчального модулю з використання безпілотних літальних апаратів для виконання завдань ДСНС України.

Необхідність забезпечення захисту цивільного населення від воєнних злочинів, які чи не щодня вчиняються збройними силами російських терористичних військ, спричинила зміни у законодавстві та стало підґрунтям до перспективи реформування і розвитку системи державного нагляду у сфері пожежної та техногенної безпеки. В свою чергу, це знайшло відображення у таких освітніх компонентах як «Техногенна безпека об'єктів підвищеної небезпеки», «Інженерний захист населення і територій», «Радіаційний, хімічний та біологічний захист», «Діяльність органів управління у надзвичайних ситуаціях», «Автоматизовані системи управління та зв'язок».

З метою удосконалення системи підготовки та розвитку в особового складу витривалості і сили, вдосконалення професійних вмінь і навичок роботи із спорядженням та технікою науково-педагогічні працівники спільно з апаратом ДСНС України підготували нову редакцію Нормативів виконання навчальних вправ, апробація яких, зокрема, проводиться на практичних заняттях курсантів ЗВО цивільного захисту.

Підсилено відпрацювання навичок управління у кризових ситуаціях шляхом проведення штабних тренувань у взаємодії з місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування, що знайшло відображення у наказі ДСНС України від 29.09.2022 № 552 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо підготовки та проведення штабних тренувань з органами управління цивільного захисту».

Значні зміни відбулися у залученні майбутніх фахівців до інформаційно-роз'яснювальної роботи з різними верствами населення, як в межах нормативної дисципліни «Навчання населення діям в надзвичайних ситуаціях» так і під час проведення різноманітних тренінгів у співпраці з органами місцевого самоврядування та соціальними службами.

Без сумніву, руйнівний вплив військової агресії росії на усі сфери діяльності України, перехід від сталого розвитку до забезпечення життєдіяльності під час воєнного стану, спрямовування зусиль на подолання наслідків та мінімізація втрат серед населення та об'єктів критичної інфраструктури змінює вимоги до професійної підготовки майбутніх фахівців у сфері цивільного захисту. Актуальність, часто, героїчність завдань, які сьогодні виконують працівники органів та підрозділів ДСНС України, ні в кого не викликає сумнівів. Розуміння загроз сьогодення та визнання ролі цивільного захисту вимагає перегляду вимог Стандартів всіх спеціальностей, зокрема у частині обізнаності та готовності до дій у надзвичайних ситуаціях, а також відокремлення комплексу знань, компетентностей та навичок в окрему спеціальність «цивільний захист».

Мислива Оксана, канд. юрид. наук, доц.

Тарасюк Данило

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

МІЖНАРОДНІ НАСТАНОВИ З НАДАННЯ ДОМЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ В БОЙОВИХ УМОВАХ

Tactical Combat Casualty Care (Тактична бойова допомога пораненим, TCCC) врятував сотні тисяч життів під час військових конфліктів. Майже 90% смертельних випадків у бою відбуваються до того, як потерпілий досягає лікувального закладу. Тому необхідна домедична фаза допомоги, щоб зменшити кількість смертельних випадків у бойових діях. Проте лише небагато військових лікарів пройшли підготовку в цій галузі, та на початку бойових дій більшість бойових медиків, санітарів і рятувальних підрозділів американських військових пройшли підготовку з надання допомоги при травмах на полі бою на цивільних курсах травм.

Концепція Tactical Combat Casualty Care (Тактичної бойової допомоги пораненим, TCCC) була розроблена в 1996 році силами спеціальних операцій. Рекомендації з тактичної бойової допомоги потерпілим, засновані на доказах і перевірені на полі бою, зменшують кількість смертей у місці поранення (POI). Міністерству оборони і союзникам по НАТО потрібна підготовка TCCC для розгортання в збройних силах, оскільки вона поєднує ефективну тактику та медицину.

TCCC - Medical Provider (Медичне забезпечення, TCCC-MP) – це навчання медичного персоналу. TCCC-All Combatants (Усі бійці, TCCC-AC) – це підготовка для осіб, які надають першу допомогу, та немедичного персоналу. Навчання TCCC проводять у три етапи: догляд під вогнем (CUF), тактична польова допомога (TFC) і тактична евакуаційна допомога (TEC). TCCC навчає тих, хто швидко реагує, лікувати постраждалих у належному порядку, першими надаючи допомогу тим, хто знаходиться в найкритичнішій ситуації. Це роблять за допомогою акронімів MARCH і PAW.

Тактична польова допомога є основою ТССС. Це інструкція щодо використання MARCH і PAWS для лікування втрат у бою. В наведеній нижче інформації детально описано, як правильно виконувати завдання, що зазвичай пов'язані з базовим управлінням тактичної польової допомоги. Завдання організовано у відповідному порядку на основі MARCH і PAWS.

Дослідження, проведене полковником Брайаном Дж. Істріджем, консультантом по травмах генерального хірурга армії США, показало, що 87 відсотків смертей в результаті бойових дій в результаті операції «Іракська свобода» (OIF) та операції «Неперевершена свобода» (OEF) були догоспітальними випадками. З цих догоспітальних смертей 24 відсотки потенційно можна було запобігти через своєчасне лікування кровотеч із кінцівок, обструкції дихальних шляхів, кровотечі з'єднань, тулубні кровотечі чи напружені пневмоторакси. Це означає, що понад 1100 загибель у боях потенційно можна було запобігти.

Отже, з огляду не це, можна зробити висновок, що концепція ТССС має бути обов'язково вивчена, адже застосування на полі бою рекомендацій, що містяться в ній, можуть врятувати життя постраждалого. У свою чергу акроніми MARCH та PAWS є провідними алгоритмами надання домедичної допомоги в бойових умовах. Тож, на нашу думку, кожен військовослужбовець, співробітник правоохоронних органів України повинен отримувати достатній рівень знань і вмінь щодо надання домедичної допомоги в бойових умовах. У разі потреби виконання бойового завдання в формі надання домедичної допомоги постраждалому військовослужбовець або працівник правоохоронного органу має знати, що та яким чином робити. Зволікання та невміння надавати домедичну допомогу в бойових умовах може дуже негативно вплинути на ефективність виконання службових завдань, а також призвести до настання інших жахливих наслідків – смерті постраждалих.

Мислива Оксана, канд. юрид. наук, доц.

Судоплатов Максим

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

НОВЕЛИ ЗАСТОСУВАННЯ ЗАХОДІВ ПРИМУСУ ПІД ЧАС ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ

Після введення в Україні воєнного стану та залучення працівників поліції до протидії збройній агресії Російської Федерації, що законодавчо передбачено ч.2 ст. 24 Закону України «Про Національну поліцію», постала необхідність удосконалити законодавство, яке регулює правила та порядок застосування заходів примусу, зокрема вогнепальної зброї, поліцейськими. Саме до ст. 42 цього Закону були внесені корективи, які стосуються застосування заходів примусу (у т.ч. вогнепальної зброї), наприклад, поліцейським дозволили застосовувати підручні засоби у разі необхідності відбиття нападу, що загрожує життю чи здоров'ю поліцейського або іншої особи, а також усунення небезпеки у стані крайньої необхідності або при затриманні особи, яка вчинила правопорушення та/або чинить опір поліцейському.

Загалом Закон України «Про Національну поліцію» зобов'язує дотримуватись певних правил застосування вогнепальної зброї та спеціальних засобів. По-перше, певні приписи щодо регулювання порядку застосування заходів примусу визначені в ст. 42 вказаного Закону, по-друге, основні вимоги та заборони передбачені саме ст. 43. Поліцейським під час дії воєнного стану дозволено застосовувати заходи примусу, передбачені законом стосовно осіб, які беруть участь у збройній агресії проти України, без врахування вимог та заборон, передбачених статтею 43, а саме:

- поліцейський може не попереджувати про застосування заходів примусу (у т.ч. вогнепальної зброї) та не надавати час на виконання законної вимоги;
- немає обмежень щодо вибору виду та інтенсивності застосування заходів примусу щодо осіб, які беруть участь у збройній агресії проти України в залежності від обстановки.

Розглядувані положення стосуються лише осіб, які беруть участь у збройній агресії проти України. Застосування заходів примусу до таких осіб були передбачені через небезпеку, яку вони, як передбачається і як показує практика, «за замовчуванням» несуть як для самого поліцейського, так і для інших цивільних осіб. Тобто навіть при мінімальній потенційній загрозі від даних осіб поліцейський має право застосовувати найсуворіший захід примусу, а саме вогнепальну зброю, без попередження.

Що ж стосується застосування вогнепальної зброї, то основні вимоги та заборони зазначені у ст. 46 Закону України «Про Національну поліцію». Внесені зміни до ст. 42 цього Закону, окрім вищезгаданих корективів, також знімають обмеження, передбачені його ч. 9 ст. 46. Так, поліцейському дозволено застосовувати вогнепальну зброю у місцях:

- де може бути завдано шкоди іншим особам;
- у вогнебезпечних та вибухонебезпечних місцях.

У даних випадках небезпека від застосування поліцейським вогнепальної зброї буде меншою у порівнянні із спричиненням шкоди особою, яка вчиняє агресію проти суверенітету незалежної держави та ймовірно є диверсантом чи агентом держави-агресора, що в собі несе набагато більшу загрозу (як прямо через дії такої особи, наприклад коли особа встановила вибухівку, і саме через вибух було завдано матеріальну шкоду або шкоду життю/здоров'ю людини, так і непрямі, наприклад через координування ворога для нанесення ракетного чи артилерійського удару, і вже внаслідок цього влучання було завдано таку шкоду) у вигляді руйнувань або/та людських жертв. Так реалізовується принцип пропорційності поліцейського заходу передбачений ч. 5 ст. 29 Закону України «Про Національну поліцію», тобто шкода, яка може надходити від застосування вогнепальної зброї поліцейським у наведених вище випадках не перевищує шкоду, яку потенційно несе особа-агресор проти України.

Статтю 42 Закону України «Про Національну поліцію» також було доповнено частиною 10, у якій наголошується, що під час дії воєнного стану у разі застосування поліцейським заходу примусу передбаченого ст. 42 цього Закону стосовно осіб, які здійснюють агресію проти України, та завдання зазначеним особам тілесних ушкоджень, каліцтва, застосування вогнепальної зброї, за наявності можливості, з урахуванням подій на відповідній території, поліцейський усно або за допомогою засобів комунікаційного зв'язку повідомляє свого безпосереднього керівника, який у разі необхідності за можливості повідомляє центральний орган управління поліції та відповідного прокурора. Тобто як і у випадку з будь-якою особою, поліція не повинна перевищувати своїх службових повноважень та діяти в межах закону. Це означає, що незважаючи на те, що особа-агресор хоч і є ворогом та несе загрозу для державного суверенітету України, проте поліція дотримується принципів верховенства права та дотримання прав і свобод людини, визначених статтями 6 та 7 Закону України «Про Національну поліцію» відповідно, незважаючи на те, яка саме людина перед ними.

Отже, підсумовуючи усе вище викладене можна зробити висновок, що зміни, внесені до Закону України «Про Національну поліцію» щодо застосування вогнепальної зброї та заходів примусу в цілому, є реалізацією принципу пропорційності поліцейського заходу, так як вони націлені на відвернення значно більшої шкоди, аніж та можлива шкода, яка може статись через застосування такого заходу примусу. До того ж, дані доповнення та надали більш широкі повноваження поліцейським для ще більш ефективної боротьби з агресором, що дозволило їм активно протистояти агресору та бути опорою збройним силам України у питанні внутрішньої безпеки держави.

Мислива Оксана, канд. юрид. наук, доц.

Шурганов Микита

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

ЕФЕКТИВНІ СПОСОБИ НАДАННЯ ДОМЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ ПОТЕРПІЛИМ ПІД ЧАС МАСОВИХ ТРАВМУВАНЬ ОСІБ

Відповідно до ст. 3 Конституції України найвищою цінністю суспільства є людина, її життя й здоров'я, а в ст. 27 – закріплюється один із провідних обов'язків держави - охорона та захист життя й здоров'я людини. Для виконання й реалізації відповідних норм у ст. 12 Закону України «Про екстрену медичну допомогу» визначений чіткий перелік осіб, одним з основних обов'язків яких закріплюється надання домедичної допомоги особам, які перебувають у невідкладному стані. Співробітники правоохоронних органів віднесені до низки таких осіб, за якими передбачений даний обов'язок.

Пунктом 4 ст. 18 Закону України «Про Національну поліцію» регламентований обов'язок поліцейського надавати домедичну й медичну допомогу тим, хто постраждав від правопорушення, нещасного випадку, а також тим, хто знаходиться в безпорадному стані чи стані, який є небезпечним для його життя або здоров'я. Відповідно до вимог п. 14 ст. 23 «Основні повноваження поліції»: поліція в межах своїх повноважень здійснює заходи, які полягають у наданні невідкладної (домедичної чи медичної) допомоги постраждалим від кримінальних або адміністративних правопорушень, нещасних випадків, а також людей, що знаходяться в обстановці, яка є небезпечною для їх життя чи здоров'я. Згідно п. 4 ст. 43 даного нормативно-правового акту за поліцейськими також закріплений обов'язок надавати невідкладну (домедичну й медичну) допомогу постраждалим від застосування заходів примусу поліцейськими.

Особливо небезпечними є випадки масового травмування осіб, що вимагають виконання заходів, спрямованих на рятування потерпілих із метою збереження їх життя й здоров'я. Масові травмування осіб вимагають оперативного надання потерпілим домедичної допомоги. Поліцейські в межах своїх повноважень на місці події повинні дотримуватися алгоритму рятувальних заходів, насамперед сортування постраждалих. Масове травмування осіб характерне для тих випадків, коли, наприклад, відбувається зіткнення одного або декількох пасажирських транспортних засобів (автобусу, мікроавтобусу), автокатастрофа, аварія з участю залізничних транспортних засобів або такі аварії, що обумовлені ускладненими природними умовами (землетруси, пожежі, вибухи тощо). Ефективність здійснення домедичної допомоги залежить від умов, порядку та організованості дій поліцейського.

Потерпілі від масових травмувань осіб можуть отримувати лише набряки та гематоми, тобто поліцейські та інші рятувальники вправі їх застосовувати як помічників у ході домедичної допомоги особам, які цього потребують. Сортуючи окремих потерпілих, що мають травми у вигляді кровотечі та всі ознаки життя, поліцейські повинні затиснути такі рани, якщо особа сама не в змозі їх затиснути, при цьому дану дію робить один з правоохоронців, який є помічником медпрацівника. Потерпілим повинні надати допомогу у вигляді підтримки у відкритому положенні дихальних шляхів, а також запобігання шоківих станів у таких осіб.

Завершивши фазу надання домедичної допомоги потерпілим, які можуть стати в пригоді при подальшому сортуванні інших потерпілих. На практиці під час сортування великої кількості потерпілих поліцейські використовують наступні алгоритми: здійснення обстеження та невідкладної допомоги особам з боку в бік чи вздовж місця масового травмування осіб. Під час застосування цих двох способів, а також їх реалізації поліцейськими-рятувальниками досягається максимальна ефективність. У протиправному ж випадку поліцейські можуть пропускати тих осіб, які травмовані й втрачати на їх пошук більше часу, адже не здібні будуть зрозуміти, кого вони оглядали та перевіряли, а кого ні.

Отже, з огляду на проведений аналіз нормативно-правих актів та наукової літератури на тематику алгоритмів надання домедичної та медичної допомоги потерпілим під час масової травматизації, нам вдалося зробити ряд висновків. Так, надаючи домедичну допомогу потерпілим безпосередньо після якогось масового інциденту: надзвичайних ситуацій природного, техногенного характеру, масового ДТП – поліцейські мають застосовувати найбільш доцільні й достатні для даної обстановки алгоритми надання першої домедичної допомоги. Поліцейські – це службові особи, які майже завжди приїжджають першими на місце події, тому перед ними стоїть найважливіша місія – захист та охорона життя й здоров'я особи, надання першої медичної і домедичної допомоги тим, хто цього потребує. Від знання вищевказаних алгоритмів сортування потерпілих залежить швидкість і дієвість рятування життя та здоров'я багатьох осіб у випадках масових травм, що підвищує вірогідність досягнення найменшої шкоди від даної надзвичайної ситуації.

Німич Артем

Військова академія (м. Одеса)

ОПТИМІЗАЦІЯ МЕТОДІВ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ КУРСАНТІВ

Завдяки впливу технологічного та інформаційного прогресу в освіті відбулися докорінні, революційні зміни всіх педагогічних парадигм та стратегій подання матеріалу для курсантів ВВНЗ. Сучасна освіта рішуче вступила в епоху новітніх супер радикальних розширених методів навчання, що стало можливим завдяки інноваціям організації навчального процесу. Це стало можливим завдяки інтеграції певних механізмів та факторів: 1) визначення шляхів формування ключових компетентностей під час вивчення навчального матеріалу; 2) активізації творчої діяльності курсантів; 3) урізноманітненні методів мотивації курсантів до результативного навчання, наданні їм вільного вибору прийомів пізнавальної взаємодії; 4) створенні ситуації спільного успіху, самореалізації, саморозвитку. Таким чином, комбінація освітніх інновацій та технологій, рівень оволодіння ними, їх агресивне впровадження в освітню діяльність ставить собі за мету намагання позбутися впливу негативних факторів, що виводить сучасний навчальний процес на рівень уніфікації.

Створення та формування конкурентного середовища спонукає викладачів до постійного вдосконалення, активного використання сучасних інформаційних (хмарні сервіси, соціальні мережі, месенджери, відео-хостінги) та інтерактивних технологій для свого позиціонування на ринку освітніх послуг, презентуючи свої досягнення, свої наукові та навчальні можливості, модернізуючи навчальні програми та плани, приваблюючи курсантів на свої дисципліни.

Необхідно оптимізувати самостійну роботу курсанта, оскільки саме вона забезпечує максимальну мотивацію та освоєння великої за обсягом теоретичної та практичної інформації, що реалізується в процесі заняття у вигляді цільових навчальних завдань і є основною формою оволодіння навчальним матеріалом. Для реалізації її принципів викладач повинен сформулювати в курсанта почуття відповідальності за організацію власного навчання: 1) планування діяльності; 2) фіксація основних моментів інформації на носії; 3) навички скорочення інформації без втрати суті та змісту; 4) швидкий її пошук в мережі.

Принцип методу полягає в тому, що викладач окреслює мету та етапи виконання завдання самостійної роботи, джерела інформації для опрацювання. На початку роботи курсанти отримують завдання з вимогами до їх виконання та критеріями до їх оцінювання, потім учасники самі визначають проміжні завдання, здійснюють пошук шляхів для їх вирішення. Внаслідок доопрацювання індивідуально чи в групі представляється спільний проект на розгляд викладача. Відбувається захист самостійної роботи, на якому курсанти обговорюють актуальність проблеми, висвітлюють отримані результати та аргументують висновки. Наслідком виконаної роботи є отримання кожним курсантом певної оцінки. Перед виставленням оцінки за виконану роботу передбачається здійснення самооцінки та колективне оцінювання діяльності кожного учасника. Таке завершення проекту сприяє формуванню толерантності та самокритичності, вмінню вести дискусію, підводити підсумки роботи. Представлений метод навчання - це сукупність таких способів навчання, при яких курсант розвиває або вдосконалює навички індивідуального або колективного пошуку інформації, її відбору (селекція), розподілу (градація, стадіювання) та систематизації матеріалу, створюючи цілісну задачу в умовах змодельованої ситуації. Даний метод описує алгоритм дій курсантів по використанню наявної бази знань та досвід по здобуттю нової інформації і технології організації викладачем комплексу цих дій. Метод реалізується за допомогою різних засобів навчання, в тому числі, використовуючи сучасні інформаційні технології: комп'ютерні телекомунікації, електронні бази даних, віртуальні бібліотеки, відео, мультимедійні засоби, аудіо- та відео конференції, радіозв'язок. Тому в наш час, в час нових можливостей, для комунікації, метод отримав потужний поштовх до розвитку та впровадження в повсякденний навчальний процес.

Критеріями даного методу є: 1) конкретність, оригінальність та креативність формулювання мети та завдання, 2) повинен бути актуальним, відображаючи сучасну

проблематику, 3) потребує огляду сучасної літератури та актуальних тематичних джерел, 4) мають бути запропоновані напрямки розв'язання завдань чи подолання протиріч (практичне значення), 5) отримане практичне значення від виконання задач, представлених для розв'язання в самостійній роботі повинно бути значним, але досягатися простими діями.

Впровадження системи управління якістю всіх напрямків діяльності викладачів, активне використання сучасних інформаційних та інтерактивних технологій, ресурсів та методів, високого рівня мотивації, прагнення до постійного професійного зростання та вдосконалення курсантів дозволяє вивести викладацьку, роботу в орбіту сучасних трендів. Подальше розширення переліку технологій та впровадження інноваційних форм та прогресивних методів інтерактивної організації самостійної роботи курсантів та навчального процесу в ВВНЗ сприятиме формуванню конкурентоспроможності освітньо-інформаційного простору та формуванню лідерських властивостей майбутнього офіцера.

Овчарук Ігор, канд. наук з фіз. виховання, доц.

Інститут Військово-Морських Сил Національного університету «Одеська морська академія»

Полозенко Дмитро

Скрипка Катерина

Військова академія (м. Одеса)

ТИПОВИЙ ТИЖДЕНЬ ЯК ЗАСІБ ОПТИМІЗАЦІЇ РОБОТИ КАФЕДРИ ТА НАВЧАЛЬНОГО ВІДДІЛУ ПРИ ПЛАНУВАННІ РОЗКЛАДУ ЗАНЯТЬ

На кафедрі фізичного виховання, спеціальної фізичної підготовки та спорту довгий час не вдавалось оптимізувати роботу науково-педагогічних працівників (далі НПП). Причинами цього було те що: дисципліна «Фізичне виховання, спеціальна фізична підготовка»: викладалась на всіх факультетах у всіх спеціальностях і спеціалізаціях та всіх семестрах навчання від 60 до 80 годин; паралельно читалась дисципліна «Спеціалізована фізична підготовка» по 30-40 годин на семестр; 2-3 рази в робочі дні тижня, згідно розпорядку дня проводиться СМР; пропускна спроможність навчально-матеріальної бази кафедри була обмеженою; кількість НПП менша за норму визначену в керівних документах; НПП вели групи з 2-3 різних факультетів; згідно з розпорядком дня, під час

3-ої пари на 1 факультеті обід, і зразу після нього 3 пара, що робить недоцільним проведення на вказаному факультеті 3-ою парою фізичної підготовки; планерам навчальних частин факультетів було важко планувати 6 годин навчальних занять на тиждень, так щоб рівномірно навантажити курсантів фізичною підготовкою на день.

3 позаминого навчального року було впроваджено наступний підхід при розподілі навчальних груп і складанні типового тижня. Основні вимоги: майже кожному викладачу закріплені навчальні групи 1-2 факультетів (якщо з двох то одного року набору) одного курсу; в розпорядку дня

заплановано рівномірно спортивно-масова робота (далі СМР) (по понеділках, середах і п'ятницях – 3-ій та 4-и факультет, по вівторках, четвергах і суботах – 1-ий та 2-ий факультет); в дні СМР не плануються навчальні заняття; щоденно на одну навчальну пару дообідніх занять планується не більше 4 викладачів; не планувати на 1 факультеті фізичну підготовку 3-ою парою; на одного викладача не планувати до обіду більше 1 групи а якщо об'єднувати по дві то так щоб загальна кількість навчаємих не перевищувала 30 курсантів. Всі перелічені вимоги вдалося вдалось витримати на 90 відсотків і наведений в таблиці.

Для зручності кожний викладач виділений окремим кольором або фоном, що полегшує розподілення та користування графіком, групи які об'єднали також виділені. Завдяки наведеному типовому тижню кожний викладач проводить заняття 3-и дні на тижні, створюються вільні дні, в які можна заступити в наряд чи взяти вихідний, що дає змогу ефективніше проводити заняття зі своїми курсантами, не перекладаючи їх на інших, не потрібно писати рапорти на перезакріплення навчальних груп. Вільні дні можна використати для занурення в наукову та методичну роботу а не займатись цим в проміжках між

навчальними заняттями, що звісно не кращим чином впливає на ефективність цієї діяльності. Закріплення навчальних груп з одного року набору зменшує кількість планів проведення занять і методичних розробок, які необхідно готувати викладачу. Рівномірно навантажена спортивної бази кафедри. Заздалегідь знаючи, в які дні навчальні заняття можна ефективно і як мінімум на місяць планувати індивідуальну роботу. Курсанти рівномірно протягом тижня навантажені фізичною підготовкою, відсутні ситуації коли після 4 пари занять курсанту доводиться йти на СМР.

Під час повномасштабної агресії Російської федерації даний підхід значно полегшив роботу в 2021-2023 навчальних роках кафедри та планерів навчального відділу. Вказаний підхід підійде в першу чергу кафедрам фізичної підготовки та кафедрам які викладають великі за обсягом годин дисципліни.

ТИПОВИЙ ТИЖДЕНЬ
з навчальної дисципліни «ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ ТА СПЕЦІАЛЬНА ФІЗИЧНА
ПІДГОТОВКА»

ПАРА	ДНІ ТИЖНЯ					
	ПОНЕДІЛОК	ВІВТОРОК	СЕРЕДА	ЧЕТВЕР	П'ЯТНИЦЯ	СУБОТА
I	374 – Козлов	182,183 – Ливар	376 – Козлов	181 – Ливар	366 – Биков	281 – Платонов
	371 – Ворок	101 – Полозенко	394 – Тюрін	103 – Полозенко	384 – Ворок	391 – Родіонов
	303,304 – Фьодоров	273 – Діденко	401 – Родіонов	271 – Діденко	461, 462 – Козлов	491 – Тюрін
	473 – Биков					
II	372 – Ворок	172,173 – Десятка	381,383 – Діуца	171 – Десятка	385 – Ворок	192,193 – Красноп
	375 – Козлов	102 – Полозенко	395 – Тюрін	104 – Полозенко	307 – Ягодзінський	282 – Платонов
	471,472 – Биков	203 – Костюшко	301 – Фьодоров	272 – Діденко	463 – Козлов	392 – Родіонов
	382 – Діуца		402 – Родіонов	201 – Костюшко	481,483 – Діуца	492,493 – Тюрін
III	367 – Биков	274 – Діденко	396 – Тюрін	291,293 – Кісілюк	364,365 – Биков	191 – Краснопол
	373 – Ворок	292 – Кісілюк	403 – Родіонов	202 – Костюшко	386 – Ворок	283 – Платонов
	305,306 – Фьодоров	204,205 – Костю	302 – Фьодоров		308 – Ягодзінський	393 – Родіонов
	309 – Ягодзінський				482 – Діуца	491 – Тюрін
IV	364,365 – Биков	171 – Десятка	366, 367 – Биков	172,173 – Десятка	371,372,373 Ворок	
	384,385,386 – Ворок	181 – Ливар	375 – Козлов	182,183 – Ливар	374,376 – Козлов	
	301,302 – Фьодоров	191,192,193 – Красноп	391,392,393 – Родіон	101,102 – Полозенко	381,382,383 – Діуца	
	307 – Ягодзінський	103,104 – Полозен	303-306 – Фьодор	273,274 – Діденко	394,395,39 – Тюрн	
	461,462,46 – Козлов	271,272 – Діденко	308,309 – Ягодзінсь	282,283 – Платонов	471,472,473 – Биков	
	481,482,483 – Діуца	281 – Платонов	491,492,493 – Тюрін	292 – Кісілюк	401,402,403 – Родіонов	
		291,293 – Кісілюк		203-205 – Костюшк		
		201,202 – Костюш				

I курс	II курс	III курс	IV курс	V курс
101-104 (23,23,12,20) Полозен 201-205 (27,27,27, 10,13)Костю 301-306 (32,32,19,18,25,10) Фьодоров 307-309 (25,25,25) Ягодзінськ 401-403 (22,21,14) Родіонов	191-193 (30, 10,18) Краснопол 291-293 (26,29,23) Кісілюк 391-393 (17,19,15) Родіонов 394-396 (28,28,28) Тюрин 491-493 (24,20,14) Тюрин	181-183 (24, 11,18) Ливар 281-283 (28,20,24) Платон 381-383 (18,26,16) Діуца 384-386 (24,24,25) Ворок 481-483 (18,23,8) Діуца	171-173 (19, 16,10) Десятка 271-274 (21,17,21,20) Діден 371-373 (24,25,29) Ворок 374-376 (19,24,23) Козлов 471,472,473 (15,15,13) Бик.	364-367 (21,24,24,21)Бик 461-463 (15,16,16)Козлов

Павелко Ірина, канд. психол. наук
Військова академія (м. Одеса)

ДОСЛІДЖЕННЯ ЕМОЦІЙНИХ ПЕРЕДСТАРТОВИХ СТАНІВ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВІВ ПІД ЧАС ПІДГОТОВКИ ЗА СИСТЕМОЮ БАРС

Ефективність тактико-технічних дій під час занять за системою БАРС залежить від здібностей військовослужбовця грамотно оцінювати ситуацію, що швидко змінюється й вносити своєчасні корективи у виконання прийомів, що дозволяє досягти запланованого результату. Діяльність військовослужбовця часто реалізується через «оперативні рішення», що ґрунтуються на сукупності структурування та динамічного впізнавання конкретної операції, а також на механізмах «практичного інтелекту».

Механізм станів, що виникає перед діяльністю, включає, крім умовно-рефлекторної, ще й психологічну складову (емоційні та вольові процеси). Найбільш часто порушення у діяльності функціональних систем у людини виникає під час екстремальних станів (у бойовій остановці), коли організм, насамперед центральна нервова система, відчуває надмірну напругу.

Відповідно до теорії функціональних систем, кожна система має вертикальну структуру, а програмується ця діяльність на «найвищому поверсі» – у головному мозку, де і формується емоційне ставлення до цієї програми (підкіркові вузли, вищі вегетативні центри). Завдання, яке запрограмоване у головному мозку реалізується потім через її «нижні поверхи» за допомогою «включення» та «вимкнення» тих органів, які потрібні для виконання наміченої мети. Діяльність органів, що сформовані у функціональну систему, може відбуватися узгоджено і гранично гармонійно й тоді людина легко справляється з поставленим завданням, а за відсутності такого узгодження виникають труднощі. За відсутності узгодженості, в основі якої лежить розкоординування діяльності головного мозку, виникають стани, які заважають діяльності (стан лихоманки або апатії), що веде до закріпачення опорно-рухового апарату внаслідок чого порушується точність рухів.

Виділяють три емоційні стани бійців: бойової готовності (оптимальний рівень збудження); лихоманка та апатія.

Стан бойової готовності (збудження) є найбільш оптимальною формою емоційного стану, при якій загострюється сприйняття (особливо спеціалізоване), покращується реакція, підвищується завадостійкість; також збільшується мотивація людини до майбутньої або здійснюваної неї бойової діяльності.

Стан лихоманки – підвищене збудження нервово-психічної сфери, яке супроводжується нестійкістю переживань, зниженням уваги, надмірною відволікальністю, метушливістю, квапливістю, порушенням координації рухів, тремором рук.

Апатія – стан, зворотній збудженню, який характеризується зниженням мотивації, байдужістю, зниженою увагою та загальною слабкістю. Схильні до такого стану ті військовослужбовці, які перед цим відчували стан лихоманки.

Для діагностики домінуючого емоційного стану нами було опитано 142 курсанта 2-го курсу Військової академії (м. Одеса) факультетів: військової розвідки (ВР), десантно-штурмових військ (ДШВ), які займалися за методикою з використанням елементів за

методикою БАРС та факультету матеріально-технічного забезпечення (МТЗ), які тренувалися за звичайною програмою. Ми застосували Анкету діагностики передстартових емоційних станів військовослужбовців (адаптована нами Анкета діагностики передстартових емоційних станів спортсменів-диноборців (І.Г. Павлова, А.В. Кернас).

За результатами дослідження міри центральної тенденції у респондентів факультету ВР та ДШВ встановлено, що середньогруповий рівень показника «бойова готовність» становить 22,146 при цьому рівень середньоквадратичного відхилення становить 9,572 (SD), що відповідає нижнім границям високого значення цього показника. На факультеті МТЗ – відповідно 30,625 при 9,643 (SD), що відповідає високим значенням цього показника. Емоційний стан бойової готовності дозволяє досягти найкращих результатів у службової діяльності.

Середньогруповий рівень показника «лихоманка» на факультетах ВР та ДШВ становить - 68,990 при цьому рівень середньоквадратичного відхилення становить 9,890 (SD), що відповідає низькому значенню цього показника. На факультеті МТЗ відповідно 43,842 при 9,271 (SD), що відповідає середнім значенням показника «лихоманка». Причини, що визначають розвиток лихоманкового стану пов'язані з особливостями психічної організації конкретного військовослужбовця, зокрема, у людини збудливого типу поріг переходу у стан передстартової лихоманки значно вище, ніж у людини гальмівного типу.

Середньогруповий рівень показника «апатія» на факультетах ВР та ДШВ становить - 19,500 при рівні середньоквадратичного відхилення 12,430 (SD), що відповідає низькому значенню цього показника. На факультеті МТЗ відповідно 14,652 та 10,432 (SD), що відповідає високим значенням показника «апатія».

За результатами кореляційного аналізу досліджено, що показник «бойова готовність» позитивно корелює з показниками: «цілеспрямованість» ($r = 0,385$, $p \leq 0.01$), «наполегливість і завзятість» ($r = 0,362$, $p \leq 0.01$), «рішучість і сміливість» ($r = 0,458$, $p \leq 0.01$), «витримка і самовладання» ($r = 0,470$, $p \leq 0.01$), «самотійність і ініціативність» ($r = 0,374$, $p \leq 0.01$), мотивами «фізичного самоствердження» ($r = 0,207$, $p \leq 0.05$) ,«громадянсько-патриотичним» ($r = 0,233$, $p \leq 0.05$). Також встановлена позитивна кореляція показника «бойова готовність» з показниками: «врівноваженість» ($r = 0,248$, $p \leq 0.05$), «відкритість» ($r = 0,229$, $p \leq 0.05$), «екстраверсія/інтроверсія» ($r = 0,205$, $p \leq 0.05$), що може говорити, що стан бойової готовності передбачає емоційну стійкість, довірку та відкриту взаємодію з особовим складом свого підрозділу за високого рівня самокритичності, що найбільш сприятливо при таких якостях, як екстравертованість або амбіверсія (середні значення).

Працюючи над досягненням стану бойової готовності необхідно враховувати індивідуально-типологічні особливості військовослужбовця, оскільки кожному притаманний свій оптимальний рівень емоційного реагування, відповідний стану бойової готовності.

Паскалова Марина, канд. філос. наук, доц.

Попович Лук'ян

Військова академія (м. Одеса)

ОСОБЛИВОСТІ СУБ'ЄКТИВНОГО СПРИЙНЯТТЯ ПРИ ЗАСВОЄННІ НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ

Пошук новітніх методів, які б підвищили результативність освітнього процесу, відбувається невідомо, в цьому полягає основний зміст педагогічної науки. Складні умови сьогодення – карантин у зв'язку із пандемією, а потім і війна, підвищили попит на такі методи в рази. Кожний викладач, не байдужий до своєї справи, постійно задається питанням, як викласти й систематизувати навчальний матеріал так, щоб він легше і більш продуктивно засвоювався тими хто навчається. В той же час, всі ми розуміємо, що проблема підвищення якості освітнього процесу, полягає не лише у пошуку й знаходженні більш результативних способів навчання, ця проблема більш багатогранна та комплексна і вирішувати її треба, також, використовуючи комплексний підхід. У своїх тезах нам би хотілося звернути увагу на такий гносеологічний аспект освітнього процесу, як особливості сприйняття та осмислення нової інформації тими хто навчається.

Підбираючи методи та прийоми викладання, зазвичай, викладач орієнтується на середньостатистичного за віком та знаннями учня, а потім, вимагає від усіх хто навчається, однаково позитивного результату. В той же час, з'являється все більше досліджень, наукових викладок стосовно особливостей сприйняття кожного конкретного індивіда. Суб'єктивний характер сприймання особи залежить від її індивідуальних поглядів, смаків, темпераменту, рівня естетичного розвитку та особливостей психіки. Зрозуміло, що врахувати особливості кожного, нам уявляється дуже і дуже непростим завданням, тому ми вирішуємо взагалі ігнорувати цей аспект, як не значущий. І на виході отримуємо відповідні результати. Лише той процент учнів, для яких, обраний нами стиль викладання виявився більш підходящим, показують необхідні результати. Звісно ж, легше за все, покласти провину на небажання учнів навчатися, на їх низький рівень базової підготовки та таке інше, і в певній мірі, це має місце. Однак, у багатьох випадках, небажання навчатися та погана підготовка стали результатами того, що й на попередньому рівні отримання освіти, так само орієнтація викладачів робилася переважно на середньостатистичного учня.

Ще Кант І. казав, що кожна свідомість унікальна, вона будує свій унікальний предметний і фізичний світ, таким чином, замість одного об'єктивного фізичного світу існує стільки фізичних світів, скільки існує свідомостей. Леонтьєв О. писав про те, що кожна людина будує свою «картину світу» і вона впливає на поточне сприймання навколишньої реальності. У. Джеймс наголошував, на неможливість виникнення у людини однакових психічних образів навіть одного і того ж об'єкта. Неможливо перерахувати всіх авторитетних вчених, які переконливо доводять суб'єктивність сприйняття. Так чому ж, в гонитві за результативністю навчального процесу, ми ігноруємо такий важливий факт як суб'єктивність сприйняття?

Які ж варіанти є у нас в арсеналі для подолання цього утруднення? Перше, що приходить на ум, це більше уваги приділяти індивідуальному підходу. Звісно ж, лекційні заняття потрібні, вони мають бути орієнтиром для всіх, що саме є ключовим при вивченні тієї чи іншої дисципліни, однак, їх кількість має бути незначна у порівнянні із індивідуальною роботою. Індивідуальна робота повинна полягати не лише у підборі індивідуальних завдань та консультацій для кожного окремого учня, тих хто навчається можна поєднувати у групи за схожістю типів сприйняття й забезпечувати схожими завданнями. Перевірку засвоєного матеріалу можна здійснювати як в індивідуальному порядку наприклад при виконанні творчого проекту, так і під час групових та семінарських занять. В той же час виникає питання, де викладач має брати час на таку насичену індивідуальну роботу. Ми вважаємо, що якщо скоротити кількість безкінечних звітів та різного роду паперів, які систематично має продукувати викладач, то звільниться час на індивідуальну роботу із тими хто навчається.

Для досягнення більшої продуктивності освітнього процесу ми не маємо права ігнорувати унікальні особливості психіки тих хто навчається, інакше відсоток результативності наших намагань буде залишатися небажано низьким. Треба у своїй роботі перестати ігнорувати незручні для нас факти, а саме відсутність усередненої особистості. Необхідно більше уваги приділяти особистості і враховувати потреби й можливості кожного. Врешті решт, із розряду гасел студентоцентризм освітнього процесу, має перейти в реальність. І чиновники в системі освіти мають визначитися, що для нашої країни найважливіше, щоб педагоги витрачали свій робочий час на створювання безкінечної кількості документації, або ж все ж таки зайнялися своїми прямими обов'язками, а саме навчанням та вихованням майбутніх спеціалістів.

Пашенко Максим

Зелений Ігор

Військова академія (м. Одеса)

ТРАНСФОРМАЦІЯ СИСТЕМИ ВИЩОЇ ВІЙСЬКОВОЇ ТА ПРОФЕСІЙНОЇ ВІЙСЬКОВОЇ ОСВІТИ НА ШЛЯХУ СУМІСНОСТІ ЗС УКРАЇНИ ЗІ ЗС КРАЇН НАТО

Важливою складовою сектору оборони і безпеки України, як механізму забезпечення Збройних Сил та інших військових структур якісними та висококваліфікованими кадрами є – система військової освіти. В теперішніх реаліях збройні сили як ніколи потребують офіцерів

та сержантів з високим рівнем підготовки та навченості. Від цього гостро залежить майбутній успіх ведення бойових дій збройними силами та виконання поставлених перед ним завдань. Елементами системи військової освіти виступають університети, академії, військові інститути (деякі в складі цивільних університетів), військові навчальні підрозділи закладів вищої освіти та військові ліцеї з посиленою фізичною підготовкою.

На сьогоднішній день актуальним викликом перед системою вищої військової освіти постає питання сумісності її із системами освіти країн що входять до альянсу НАТО, реалізація зазначеного можлива, на нашу думку, лише за міжнародної співпраці та підтримки. Саме тому, одним із найважливіших завдань перед військовою освітою є процес її трансформації та відокремлення формальної (вищої освіти) від неформальної (військово-професійної освіти) для наближення сумісності з Північноатлантичним альянсом. Місії країн НАТО, які неодноразово прибували в Україну з метою надання допомоги у процесі трансформації, обміну досвідом та підвищення рівня навченості особового складу надали змогу ознайомитися із системою підготовки офіцерських кадрів у країнах від яких вони прибували. Тож такий досвід і послугував поштовхом для розроблення Департаментом військової освіти і науки дорожньої карти трансформації системи вищої військової освіти. Обмін досвідом з підготовки кадрів не припиняється навіть з моменту відкритої збройної агресії Російської федерації проти України, тож тепер ми можемо бачити як вже понад 10 000 осіб пройшли навчання в Великобританії з моменту повномасштабного вторгнення РФ. Надалі ці цифри будуть тільки зростати.

Такі швидкі за терміном навчання дають змогу нашим військам працювати разом з силами членів альянсу. Але цього вкрай мало для якісного планування та сумісного розуміння вищими органами управління військових дій. Тому й виникає потреба докорінної зміни системи військової освіти кінцевою метою є розуміння та сумісність збройних сил обох сторін, при цьому враховуючи практичний досвід, що був отриманий нашою державою у ході ведення бойових дій та протистояння головному ворогові – РФ.

Проаналізувавши професійну військову підготовку країн НАТО можна побачити, що хоч і зовні вони схожі, але мають суттєві відмінності в поєднанні термінів здобуття освіти або проходження підготовки. Для здобуття освіти в навчальних закладах країн-членів НАТО терміни відповідають вимогам стосовно освітніх рівнів («бакалавр», «магістр») та мають: на тактичному рівні від 3 до 3,5, оперативному рівні – від 10 місяців до одного року, стратегічному рівні – від 5 місяців до двох років. Визначаються на підставі напрямів, змісту підготовки та її мети.

Більшість країн-членів альянсу мають лише професійну військову підготовку, а не військову через малу чисельність збройних сил та невелике державне замовлення. У США ці два елементи поєднані. В країнах Балтії навпаки приділяють уваги магістерським програмам на оперативному рівні (Балтійський оборонний коледж). Це потрібно через необхідність збільшення рівня навченості офіцерів, починаючи від бригадної ланки.

Тому для модернізації нашої системи військової освіти є вкрай необхідним впровадження L-курсів. Сенс цієї системи є в тому, що вона необхідна для отримання наступного ступеня на шляху кар'єрного зростання офіцера. Для цього військовослужбовець повинен пройти курс підвищення кваліфікації та скласти певні іспити. Якщо кандидат не отримує позитивного результату він залишається на своїй посаді. І буде проходити навчання, доки не складе іспит. Таким чином, здійснюється принцип конкурентоспроможності кадрів.

Військові освітні програми країн альянсу відповідають вимогам Болонського процесу, це регулюється законодавством та відомчими актами. Вони побудовані на європейській кредитно-трансферній системі (ECTS). Україна також приєдналася до цього процесу в галузі вищої освіти та стала частиною європейського освітнього та наукового простору, військова освіта не є виключенням з цього процесу.

Провівши аналіз нормативних документів Міністерства оборони України, Генерального штабу Збройних Сил України ми переконалися, що реалізація трансформації вищої військової освіти набуває широких кроків на шляху до сумісності з країнами-членами НАТО. Свідченням чого є впровадження курсів L-1A та L-1B у вищих військових закладах, що здійснюють підготовку офіцерів тактичного рівня, розроблення та проведення курсів L-2 та L-3 на базі

Національного університету оборони України та проведення ряду курсів за програмою DEEP, що передбачають заходи з наближення сумісності підготовки військових фахівців до підготовки країн членів альянсу.

Не менше важливою складовою для реалізації сумісності виступає набуття мовних компетентностей військовослужбовцями. Належна увага приділяється і цьому питанню, тому за вимогами дорожньої карти вивчення англійської мови у Збройних Силах України є починаючи з 2024 року на тактичному й стратегічному рівнях військової освіти викладання дисциплін повинно складати - не менше 20%, на оперативному рівні з 2023 року – не менше 30%. Термін проходження мовних курсів в залежності від рівня мовної підготовки персоналу буде складати від двох тижнів до чотирьох місяців. Окрім того, знання іноземної мови з 2024 року постає однією із вимог яку необхідно виконати для призначення на посаду для просування по службі.

Тому можна дійти такого висновку, трансформація військової освіти України до стандартів НАТО є перехід на систему, яка включає вищу (формальну) освіту та професійну (неформальну) освіту. Впровадження зазначеної системи підготовки призведе до підвищення якості та рівня знань військовослужбовців та конкурентоспроможності при призначенні на посади для подальшого просування по службі.

Полозенко Дмитро

Козлов Сергій

Ворок Семен

Військова академія (м. Одеса)

ОПТИМІЗАЦІЯ РОЗПОДІЛУ ВПРАВ НА ЕКЗАМЕНИ, ЗАЛІКИ ТА КОНТРОЛЬНІ ЗАНЯТТЯ

В зв'язку введенням в дію для курсантів військових вишів з 01 вересня 2022 року Наказу Міністра оборони України №225 від «Про затвердження Інструкції з фізичної підготовки в системі Міністерства оборони України» постала необхідність розробки нових робочих програм навчальних дисциплін.

Фізичні	ПЛАН контролю вправ протягом навчання																	
	Вправа		Семестр															
	№	Назва	КЗ	ДЗ	КЗ	Е	КЗ	ДЗ	КЗ	Е	КЗ	ДЗ	КЗ	Е	КЗ	ДЗ	КЗ	Е
Витривалість	1	Біг на 1 км	+									+						
	2	Біг на 2 км		+														
	3	Біг на 3 км			+												+	
	4	Біг на 5 км				+												
	5	Крос на 5 км					+									+		
	32	Марш-кидок на 5 км 10 км						+								+		
	38	Біг з под. СП у скл.підр. до 4,10,20) 1100м 3100 м								+				+				
Сила	34	Воєн. крос на 3 км з мет. гран. та стр.								+				+			+	+
	14	Підтягування на перекладині		+												+		
	15	Підйом переворотом на перекладині				+								+			+	
	16	Підйом силою на перекладині							+									
	17	Піднімання ніг до перекладині			+													
	18	Комбінована силова вправа на пер.								+				+			+	+
	19	Згин. та розгин. рук в упорі на брусах																

СЕКЦІЯ 5

	20	Згин. та розг. рук в упорі лежачи																
	21	Згин. та розг. тулуба	+															
	22	Комплексна силова вправа					+											
	23	Піднімання гирі 8/16/24 кг ривок (р)		3			+											
	24	Піднім. двох гир 16/24 кг поштовх (п) поштовх по довгому циклу (дц)				+			3		+					3		
	30	Кут в упорі на брусах							+						+			
Спритність	10	Зіскок махом назад на пер.* (24 дц)					+									+		
	11	Зіскок боком з повор. на 90* (24 п)			+				+									
	12	Стрибок ноги нарізно ч/з коня*(23 р)		+														
	13	Комплексна вправа на спритність	+															
	45	Метання гранати на дальність точність				+			+		+		+	+	+		+	+
Шв.	25	Біг на 100 м (човниковий біг 10х10 м)	+	+	+		+	+	+		+	+	+		+	+	+	
	6	Біг на 400 м (човниковий біг 4х100 м)					+											
Ві/прикладні	7	Човниковий біг 6х100 м з авт. прот.						+			+				+			
	35	ЗКВ на ЄСП				+			+			+						
	36	СКВ на ЄСП							3				3			+	3	3
	37	Подолання ЄСП у складі підрозділу			+				+				+					
	39	СКВ на СпецСП (для МП, ССО)							+				+				+	+
	41	СКВ СпецСП (для ДШВ)							+				+				+	+
РБ	49	Комплекс прийомів РБ-1																
	50	Комплекс прийомів РБ-2		+														
	51	Комплекс прийомів РБ-3				+			+				+				+	+
ВСЬОГО ВПРАВ			4	4	5	5	5	4	5	5	5	4	5	5	5	4	5	5

*- вправа яка замінюється

з - вправа на яку робиться заміна

Із-за повномасштабної агресії Російської федерації частка науково-педагогічних працівників виконує або виконувала бойові задачі; втрачається майно, озброєння; доводиться проводити розслідування; розосередження курсантів по місту збільшує час на переміщення до місць занять; ракетні тривоги зменшують час роботи і відволікають; як наслідок зменшилась частка часу на методичну роботу; передачу досвіду викладачам початківцям доводиться проводити онлайн. На кафедрі фізичного виховання, спеціальної фізичної підготовки та спорту багато молодих викладачів. З метою полегшення науково-педагогічним працівникам зрозуміти послідовності вивчення дисципліни та методики розподілу вправ по семестрах з врахуванням пів року і можливостями навчально-матеріальної бази під час розробки робочої програми навчальної дисципліни для факультету підготовки спеціалістів десантно-штурмових військ розробив план контролю вправ протягом 4 років викладання дисципліни «Фізичне виховання та спеціальна фізична підготовка», який наведений в таблиці.

При розробці плану контролю вправ протягом навчання вирішив застосувати таблицю, яка вміщується на один аркуш (для наочності всієї картини за 4 роки), вправи розділені по фізичним якостям (бо на контрольних заходах курсанта можна перевіряти в один день не більше ніж по одні фізичній якості або військово-прикладній вправі). В таблиці показана

структурно-логічна схема контролю вправ (послідовне ускладнення вправ які виносяться на контроль, взаємозв'язок контрольних занять з диференційними заліками та екзаменами в плані підбору підводящих вправ, врахування пори року та навчально-матеріальної бази) і в якому сенсі є «олімпійським» циклом підготовки військового фахівця до Державної атестації – якісного формування військового фахівця десантно-штурмових військ.

Даний підхід полегшить роботу науково-педагогічних працівників в 2022-2025 навчальних роках, а також сприяє ознайомленню молодими фахівцями кафедри фізичного виховання, спеціальної фізичної підготовки і спорту з методикою формування фахівців факультетів підготовки спеціалістів десантно-штурмових військ, військової розвідки та Сил спеціальних операцій. Вважаю перспективним впровадження даного підходу для багатьох кафедр вишів, особливо кафедр фізичного виховання.

Полозенко Дмитро

Кісілюк Олександр, канд. пед. наук

Військова академія (м.Одеса)

ОПТИМІЗАЦІЯ РОБОТИ ПРИ СКЛАДАННІ ПЛАНУ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

В зв'язку введенням в дію для курсантів військових вишів з 01 вересня 2022 року Наказу Міністра оборони України №225 від «Про затвердження Інструкції з фізичної підготовки в системі Міністерства оборони України» постала необхідність розробки нових робочих програм навчальних дисциплін.

Із-за повномасштабної агресії Російської федерації частка НПП виконує або виконувала бойові задачі, втрачається майно, озброєння; доводиться проводити розслідування; розосередження курсантів по місту збільшує час на переміщення до місць занять; ракетні тривоги зменшують час роботи і відволікають; як наслідок зменшилась частка часу на методичну роботу. На кафедрі фізичного виховання, спеціальної фізичної підготовки та спорту багато молодих викладачів. З метою полегшення науково-педагогічних працівників складання проходок, дотриманням структурно-логічної схеми послідовності вивчення занять з різних тем з врахуванням пор року і можливостями навчально-матеріальної бази під час розробки робочої програми навчальної дисципліни для факультету підготовки спеціалістів десантно-штурмових військ розробив структурно-логічну схему занять з дисципліни з 1 по 8 семестри для складання плану вивчення дисципліни «Фізичне виховання та спеціальна фізична підготовка» наведений в таблиці.

СТРУКТУРНО-ЛОГІЧНА СХЕМА ЗАНЯТЬ (для складання плану вивчення дисципліни)									
	№ двогодинного заняття	семестр							
		1	2	3	4	5	6	7	8
Послідовність занять	1	3.1	3.1	9.1	9.1	9.1	9.1	9.1	9.1
	2*	9.1	9.1	1.1	1.1	1.1	1.1	1.1	1.1
	3	2.1	7.1	10.1	9.2	9.2	9.2	9.2	9.2
	4*	9.2	1.1	9.2	7.1	9.3	7.1	9.3	7.1
	5	5.1	4.1	10.2	9.3	2.1	9.3	9.4	9.3
	6*	5.2	9.2	9.3	9.4	9.4	9.4	9.5	9.4
	7	5.3	10.1	10.3	9.5	9.5	9.5	9.6	9.5
	8*	9.3	9.3	9.4	9.6	9.6	9.6	9.7	9.6
	9	5.4	3.2	5.1	9.7	9.7	9.7	9.8	9.7
	10*	9.4	9.4	9.5	9.8	9.8	9.8	9.9	9.8
	11	9.5	4.2	3.1	9.9	9.9	9.9	9.10	9.9
	12*	5.5	9.5	9.6	9.10	10.1	9.10	9.11	9.10
	13	3.2	3.3	9.7	9.11	9.10	9.11	9.12 К	9.11
	14*	2.2	9.6	9.8	9.12	10.2	9.12	9.13	9.12
	15	3.3	4.3	9.9	4.1	9.11	10.1	9.14 К	10.1
	16*	2.3	9.7	9.10	9.13	10.3	9.13	9.15	9.13
	17	4.1	3.4	10.4	10.1	9.12	10.2	9.16	10.2
	18*	1.1	9.8	9.11	9.14	10.4	9.14	9.17	9.14
	19	4.2	4.4	9.12К	10.2	9.13К	10.3	9.18	10.3

20*	9.6	9.9	4.1	9.15	9.14	9.15	9.19	9.15
21	4.3	10.2	9.13К	10.3	9.15К	10.4	9.20	10.4
22*	9.7 К	9.10	9.14	9.16	9.16	9.16	10.1	9.16
23	4.4	2.1	4.2	10.4	9.17	9.17	9.21	9.17
24*	9.8	9.11	9.15	9.17	9.18	9.18	10.2	9.18
25	9.9	5.1	4.3	2.1	9.19	9.19	9.22	9.19
26*	9.10	9.12	9.16	9.18	9.20	9.20	10.3	9.20
27	9.11	2.2	4.4	6.1	9.21	9.21	9.23	9.21
28*	9.12	9.13	9.17	9.19	9.22	9.22	10.4	9.22
29	ДЗ	5.2	ДЗ	9.20	ДЗ	9.23	ДЗ	9.23
30		9.14*		9.21*		9.24*		9.24*
31		9.15 К		9.22 К		9.25 К		9.25 К
32*		9.16		9.23		9.26		9.26
33		5.3 К		9.24 К		9.27 К		9.27 К
34*		9.17		9.25		9.28		9.28
35		5.4		5.1		6.1		9.29
36*		9.18		9.26		9.29		9.30
37		5.5		9.27		9.30		9.31
38*		9.19		9.28		9.31		9.32
39		6.1		9.29		9.32		9.33
40*		9.20		9.30		9.33		9.34
Звітність (6 г.)		Екз.		Екз.		Екз.		Екз.
ВСЬОГО годин		30	40	30	40	30	40	40

*- заняття, які проводяться після обіду (7-8 годинию)

К – контрольне заняття

Даний підхід суттєво полегшив роботу НПП перед 2022-2023 навчальним роком а також сприяє ознайомленню молодими фахівцями з методикою складання плану вивчення дисципліни на кафедрі фізичного виховання, спеціальної фізичної підготовки та спорту. Вважаю перспективним впровадження даного підходу для багатьох кафедр вишів, особливо для дисциплін з великим обсягом годин.

Полозенко Дмитро

Військова академія (м. Одеса)

СУЧАСНИЙ ПІДХІД ДО НАВЧАННЯ ВПРАВИ МЕТАННЯ ГРАНАТИ НА ТОЧНІСТЬ

Новизна та важливість пропозиції пов'язана з повномасштабною агресією Російської федерації, із-за якої, навчання курсантів ускладнилось в наслідок їх розосередження по місту, полігону і віддаленням від стаціонарної навчально-матеріальної бази академії, в тому числі і бази кафедри фізичного виховання, спеціальної фізичної підготовки та спорту та введенням в дію для курсантів військових вишів з 01 вересня 2022 року Наказу Міністра оборони України №225 від «Про затвердження Інструкції з фізичної підготовки в системі Міністерства оборони України» (далі ІФП), яка передбачає нову вправу №45 «Метання гранати на точність». Крім того в новій ІФП є вправа №34 «Воєнізований крос на 3 км з метанням гранати Ф-1 та стрільбою у складі підрозділу», вправи на смугах перешкод 35, 36, 39-42, які необхідно включати в робочі програми навчальних дисциплін для спеціальностей, які готуються у Військовій академії (м.Одеса), і в яких, одним з елементів це метання гранати на влучність. У вправі №36 в разі не влучення гранатою додавалось 5 секунд до результату (оцінка знижувалась на 1 бал), то зараз – оцінка «не задовільно». Вправа №45 «Метання гранати на точність» - обов'язкова до включення в Державну атестацію всіх спеціальностей які готує академія.

Досвід ведення сучасної війни доводить необхідність ведення бою в забудові сільського або міського типу (Посібник «Тактична розвідка в бойових прикладах за досвідом проведення АТО» Інв.№1781дск. - К.: ГУР МОУ 2017, Бойовий статут військових частин та підрозділів військової розвідки СВ ЗС України (рота батальйон), (НКСВ №245дск), - К.: КСВ ЗСУ, 2017), де при наступі, зачистці, вміння влучно кинути гранату є необхідною навичкою (Доктрина процедури розвідки. - К.: ГУР МОУ 2020).

Вправа №45 «Метання гранати на точність» базова для навчання влучному метанню на різні відстані. В ній здійснюється метання 16-ти гранат по цілі – три кола: перше коло (центральне) радіусом 0,5 метра (з прапорцем в центрі); друге – 1,5 метра; третє – 2,5 метра, які знаходяться на відстані 20, 25, 30, 35 метрів від лінії метання, по 4 гранати на кожну відстань. Кидки при попаданні гранати у ціль оцінюються: у перше (центральне) коло – 10 очок, у друге – 6 очок, у третє – 4 очки.

Так з'явилась необхідність в переносному, легкому, дешевому обладнанні цілей (кіл) для метання гранати. Вихід знайдено: не придатна мотузка для альпінізму (взята у відділенні Бойової армійської системи) - 320, 950, 1580 сантиметрів; скоч – 2 метри, обрізки тканини кольорові – 2 м², дріт електричний – 80 см, 5-ти метрова рулетка або 6 метрів мотузки яка не розтягується, 50 см арматури, голка з ниткою. Для виготовлення знадобилась: 5-ти метрова рулетка, канцелярський ніж.

Плюси пропозиції:

- не потребує витрати коштів, особливо в умовах коли їх не виділяють (використовуються б/у матеріали, які знаходять «друге життя»);
- легке - 3 кг (зручно брати з собою в будь-які місця для проведення занять);
- малий об'єм (вміщується в пакет «Таврія» на 10 кг);
- швидко встановлюється – до 3 хвилин (трьома курсантами);
- не крихке (при влученні гранати не ламається, при користуванні курсантами це важливо);
- кольорові кола добре видно на фоні ґрунту;
- відповідає сучасним умовам проведення занять (часта зміна місць);
- з'являється окреме навчальне місце на 3-5 курсантів (що задовольняє вимоги керівництва не скупчуватись більше 5 осіб);
- завдяки автономності навчального місця при тренуванні метанню гранати на точність курсант по колу виконує різні дії в ролі: того хто метає, керівника на метанні, судді в полі на визначенні результату, секретаря, збирача гранат (що сприяє поліпшенню практичної та методичної підготовки, закріпленню командирських якостей, здобуттю навичок в дотриманні заходів безпеки, автономності роботи в малих групах; від якості організації на навчальному місці збільшується кількість серій кидків кожним курсантом).

Пропозиція з 01 вересня 2022 року впроваджена в навчальний процес на факультеті підготовки спеціалістів десантно-штурмових військ.

Підлестейчук Роман, доктор філософії

Діденко Олексій

Військова академія (м. Одеса)

ВИЗНАЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ В СИСТЕМІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ, ЯК НЕОБХІДНІСТЬ ДЛЯ ЯКІСНОГО СТАНОВЛЕННЯ ВІЙСЬКОВОГО ФАХІВЦЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

В умовах постійної трансформації навчального процесу в системі підготовки військовослужбовців Збройних сил України, інтеграції принципів підготовки до стандартів НАТО, та адаптації вимог з підготовки на основі сучасного досвіду ведення бойових дій, є головними чинниками вдосконалення і формування нових теоретико-методологічних основ навчального процесу з фізичної підготовки в Збройних сил України. Розробка і впровадження в дію нової Інструкції з фізичної підготовки в системі Міністерства оборони України від 05 серпня 2021 року №225 (далі ІФП) має величезне значення для підготовки військовослужбовців в умовах сьогодення.

Зважаючи на ці обставини особливо актуальним є проведення детального аналізу з порівняння теоретичної, методичної та практичної складової змістовного наповнення Тимчасової настанови з фізичної підготовки від 11 лютого 2014 №35 (далі ТНФП) та ІФП на процес і загальний результат підготовки військовослужбовців Збройних сил України.

За останній час питання щодо ефективності та практичності ІФП привертає увагу фахівців у зв'язку з впровадженням останньої. У багатьох спостереженнях йде мова та фіксуються враження про надмірну обтяжливість змісту і певні невідповідності в підходах до здобуття кінцевого результату підготовки.

Фахівцями фізичного виховання, було акцентовано увагу на ряді проблемних питань і не доопрацювань:

- не досконале реагування сучасним викликам і загрозам (ґрунтується і відтворює застарілі положення);
- не врахування існуючих проблем фізичного виховання в країні (проблеми фізичного стану молоді, скорочення програм фізичного виховання в ЗОШ і ЗОВ і т.і.);
- не врахування виконання особовим складом військових частин, бойового застосування у зоні проведення бойових дій де відсутня можливість повноцінно займатися фізичною підготовкою;
- суттєве перевантаження змісту методичними положеннями і таблицями;
- збільшена кількість фізичних вправ;
- необґрунтоване підвищення нормативів;
- надання пріоритету спортивній діяльності а не фізичній підготовці;
- збереження надмірного документообігу;
- не ефективного контролю за виконанням вимог Інструкції, ускладненню перевірок з визначення фізичної готовності військовослужбовців і підготовки підрозділів;
- збільшення фінансових витрат на будівництво спортивних споруд і об'єктів;
- не відображає сучасну роботу органів військового управління. Відпрацьований документ без наданих пропозицій підриває бойову готовність підрозділів, так як не виправдано збільшує тривалість набуття особовим складом військово-прикладних навичок, відволікає на вивчення того, що їм не притаманно і сьогодні і завтра;
- не прораховано вимоги Закону України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 року №1556-VII щодо оцінювання знань курсантів за Європейською кредитною тарифно-накопичувальною системою (ЄКТС) навчання.

Отже для проведення аналізу ІФП, процесу організації фізичної підготовки в Збройних силах України, нормативної бази визначення фізичної підготовленості військовослужбовців передбачено виконання таких завдань:

1. Проведення теоретичного аналізу розділів інструкції з фізичної підготовки.
2. Вивчення методичної складової інструкції з фізичної підготовки.
3. Аналіз практичної апробації виконання нормативів з фізичної підготовки.

Як підсумок і перспектива дослідження, за основу може стати можливість надання науково обґрунтованих висновків та рекомендацій, щодо ефективності впровадженої системи підготовки ІФП. Аргументоване внесення коректив для оптимізації і покращення її впливу на кінцевий результат готовності військовослужбовців у Збройних силах України та комплексна складова професійної підготовки та становлення військового фахівця в умовах воєнного стану.

Робочий Віктор, доктор філософії з публічного управління та адміністрування
Військова академія (м. Одеса)

ДИСТАНЦІЙНИЙ РЕЖИМ ПРАЦІ У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

У зв'язку з процесами глобалізації, міграції населення, науково-технічним прогресом поширюються нові форми нестандартної зайнятості, однією з яких є дистанційна робота. Однією з новацій Закону України від 26 листопада 2015 року «Про наукову і науково-технічну діяльність» стало закріплення положень про можливість дистанційної зайнятості наукових працівників. Зокрема, у статті 6 цього Закону зазначено, що «для наукових працівників і спеціалістів наукових установ та вищих навчальних закладів може запроваджуватись дистанційний режим праці. Можливість запровадження гнучкого режиму робочого часу та дистанційного режиму праці в науковій установі (вищому навчальному закладі) визначається в колективному договорі або рішенням керівника наукової установи (вищого навчального закладу) за погодженням з виборним

органом первинної профспілкової організації. Конкретний перелік професій та посад наукової установи (вищого навчального закладу), на яких можуть застосовуватися гнучкий режим робочого часу та дистанційний режим праці, погоджується вченою (науковою, науково-технічною, технічною) радою наукової установи (вищого навчального закладу)». Також у Законі зазначено, що порядок та умови застосування гнучкого режиму робочого часу та дистанційного режиму праці визначаються у правилах внутрішнього розпорядку наукової установи (вищого навчального закладу).

Таким чином, законодавець створив юридичні передумови і надав право та визначив певний алгоритм дій для керівників наукових установ (вищих навчальних закладів) стосовно запровадження гнучкого режиму робочого часу та/або дистанційного режиму праці наукових працівників і самостійно регулювати трудові відносини з ними. Однак, в Україні питанням дистанційного режиму праці до останнього часу належної уваги не приділено, незважаючи на існуючу тенденцію до збільшення рівня охоплення працівників такими формами зайнятості, що насамперед, пов'язано з відсутністю певних підзаконних актів, які б унормовували питання взаємодії роботодавця і працівника в таких умовах.

У зв'язку з розповсюдженням пандемії коронавірусу, а в подальшому з широкомасштабним вторгненням РФ на територію України та наслідками цього: постійними ракетними обстрілами та авіаційними ударами по мирних містах і населеним пунктам, питання дистанційного режиму праці набуло не аби якої актуальності та потребує вирішення на місцях. Зазначене питання широко обговорюється як у суспільстві, так і в наукових колах, формуються оцінки цього явища, серед яких є як позитивні, так і негативні.

За класифікацією основних видів дистанційної зайнятості, яку надає О. Гулевич, дистанційний режим праці в науковій установі (вищому навчальному закладі) може бути віднесений до «дистанційної зайнятості, яка розподілена за кількома місцями: частково – вдома, частково – у приміщеннях, що є власністю роботодавця (на більшу частину робіт поширюється дія колективних договорів)». Через відсутність офіційних роз'яснень, як саме необхідно застосовувати дистанційний режим робочого часу в науковій установі чи вищому навчальному закладі, виявляються наступні проблемні питання – організація робочого місця і умов праці працівника, що працює дистанційно, розрахунок витрат коштів і часу на організацію роботи вдома. Крім того, до роботи поза межами вищого навчального закладу або наукової установи потрібно віднести роботу у бібліотеках, архівах та ін.

Наявність сучасних засобів зв'язку дозволяє науковцям виконувати різні види робіт на відстані від роботодавця або замовника, використовуючи при цьому зручний режим робочого часу. Все це підштовхує до надання переваги нестандартній зайнятості – дистанційної роботи.

Разом з цим, існує загроза перекаладення цих витрат на заробітну плату наукових працівників, що, у свою чергу, може призвести до зниження рівня соціальної захищеності цієї категорії працівників.

Отже, на нашу думку, дистанційна робота – це така форма виконання працівником трудових обов'язків, яка здійснюється поза приміщеннями роботодавця. Дистанційна зайнятість становить собою робочий процес, що здійснюється поза традиційним місцем роботи і передбачає спілкування з роботодавцем за допомогою телекомунікаційних та інформаційних комп'ютерних технологій. Поява останніх не вимагає обов'язкової присутності деяких категорій фахівців на своєму робочому місці, але має передбачати надання певного звіту та/або звітних матеріалів (наукової продукції), на підставі чого можливо розраховувати трудовитрати працівників і проводити підрахунок їх зайнятості та визначення відповідного фінансування.

Рудинський Віталій

Військова академія (м. Одеса)

РОЛЬ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ В ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ СИЛ СПЕЦІАЛЬНИХ ОПЕРАЦІЙ (СПЕЦІАЛЬНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ)

З того часу коли наше життя ускладнилось погіршенням епідемічної обстановки у світі, швидким розповсюдженням COVID-19 та високим рівнем смертності в результаті

захворювання, було прийнято рішення щодо обмеження, а в деяких випадках і заборона перебування людей в громадських місцях. В цих умовах виросла потреба у змішаному навчанні у всіх закладах вищої освіти.

З початком військової агресії з боку Російської Федерації проти України збільшилась потреба у підготовлених кадрах тому і збільшилось навантаження на науково-педагогічних працівників (далі - НПП), а більшість з них убули для виконання завдань пов'язаних із захистом Батьківщини тому на фоні критичної нестачі офіцерів з кожним роком роль змішаного навчання в освітньому процесі майбутніх фахівців постійно зростає. Нині технології змішаного навчання суміщають традиційні форми аудиторного навчання з елементами електронного. Тут поєднуються спеціальні інформаційні технології, які включають комп'ютерну графіку, аудіо і відео, інтерактивні елементи та ін. Освітній процес, що представлений змішаним навчанням, завжди є цілеспрямованим із характерною послідовністю фаз традиційного та електронного навчання, які чергуються між собою у часі.

З позиції традиційного методу, змішане навчання дає викладачеві та майбутнім військовим фахівцям багато різнобічних освітніх можливостей під час занять з отриманням зворотного зв'язку із здобувачами освіти. Навчання на спроектованих паритетних засадах стає більш ефективним завдяки спільній взаємодії НПП та курсантів, що уможливорює високоорганізоване навчання, спостереження, постановку запитань та отримання постійного комунікативного зв'язку від НПП. Зазначена інтенсивна взаємодія створює сприятливе освітньо-розвиткове середовище. У такому спроектованому процесі майбутні фахівці мають змогу отримувати знання та ділитися ними з одногрупниками.

Змішане навчання пришвидшує вивчення матеріалу курсантами, розвиває когнітивні задатки та сприяє розвитку психомоторних і емоційних здібностей кожної особистості. Така модель навчання забезпечує більше гнучкості у здійсненні освітнього процесу. Гнучкість включає кілька характерних ознак, що виявляються у педагогічній діяльності НПП, котрий має більше свободи в організації власних професійних дій щодо:

- презентації навчальних матеріалів. НПП має змогу не давати всі презентаційні матеріали під час заняття, а поділити їх таким чином, щоб одну частину демонструвати в аудиторії, а іншу надати курсантам, майбутнім фахівцям спеціального призначення, для самостійного опрацювання через мережу Інтернет;
- свободи у контролі та оцінюванні. НПП має можливість проводити онлайн-тестування, розміщувати завдання та тести і навіть підсумковий тест наприкінці семестру. Подібна нагода хороша як для НПП, так і для курсантів. У НПП з'являється більше часу для оцінки діяльності тих хто навчається, тоді як у здобувачів вищої освіти можливість працювати над освоєнням навчального матеріалу з будь-якого місця, не заходячи в аудиторію.

Впровадження змішаного навчання як технології повинне починатися із процесу її проектування. Тому завдання управлінців вищих військових навчальних закладів полягає в допомозі науково-педагогічним працівникам розкрити весь свій професійний потенціал, що виявляється у вмінні набуття того рівня навчальної інформації, який необхідний для організації змішаного навчання та диференціації всього освітнього процесу з урахуванням особистісних особливостей кожного курсанта. Результативне використання змішаного навчання вимагає від педагога багато витрат часу, ніж звична форма роботи. Крім того проблемою є психологічна готовність викладача змінити свою рольову участь з ментора на помічника в освітньому процесі.

Отож, безсумнівно, застосування технології змішаного навчання в освітньому процесі вищої школи висуває високі вимоги до професійної діяльності педагога, оскільки він повинен мати високий рівень ІКТ-компетентності, добре володіти різноманітним електронним інструментарієм та інформаційно-комунікаційними технологіями.

Севрук Ірина, канд. філос. наук, доц.

Соколовська Юлія, канд. іст. наук, доц.

Національна академія Національної гвардії України, м. Харків

ЕТИЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ОФІЦЕРІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Всі ми – свідки та учасники тих процесів, що відбуваються сьогодні на теренах нашої країни. Ведення бойових дій засвідчило нагальність вимоги щодо етичної компетентності військових, в першу чергу офіцерського складу.

Водночас, у стандартах вищої освіти України етична компетентність до останнього була закріплена лише для підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої військової освіти. У квітні 2022 року були затверджені державні стандарти підготовки офіцерів оперативного рівня. І лише для спеціальності 253 «Військове управління (за видами збройних сил)» зафіксовано компетентність «діяти соціально відповідально та свідомо» (K03). Для спеціальностей 254 «Забезпечення військ (сил)» та 255 «Озброєння та військова техніка» така компетентність стандартами не передбачена.

На що варто звернути увагу. Компетентність, яка прописана як здатність офіцера «діяти соціально відповідально та свідомо», у практиках виконання службових та службово-бойових завдань для офіцерів тактичного та офіцерів оперативного рівнів конкретизується/реалізується по-різному. Слід зазначити, що стандарти бакалаврського рівня розкривають цю компетентність у результатах навчання як володіння офіцером тактичного рівня «достатніми знаннями і розумінням сутності основних питань етики збройної боротьби, визначення універсальних моральних норм в аспекті поведінки учасників збройної боротьби». У державних стандартах підготовки офіцерів другого (магістерського) рівня конкретизація етичної компетентності відсутня.

Водночас, серед країн-членів НАТО все більш стверджується думка про необхідність надання етичних знань офіцерам усіх спеціальностей, усіх рівнів управління (від тактичного по стратегічний включно) з урахуванням специфіки відповідних кожному з рівнів функціональних обов'язків та зон відповідальності, в першу чергу, соціальної.

Відповідно, на забезпечення цих вимог формуються й сучасні плани підготовки військових у закладах освіти країн-членів НАТО. Так, у «Типовому базисному навчальному плані підготовки командного складу у системі спеціальної військової освіти» (2011) для країн-членів НАТО та країн-партнерів етична освіта постає як базова та обов'язкова складова професійної підготовки військових. При цьому наявна чітка логічна послідовність у формуванні етичної компетентності: від формування загальних уявлень про базові цінності, принципи й норми військово-професійної етики (початковий рівень) до етики соціальної взаємодії, що передбачає, в першу чергу, усвідомлення офіцерами оперативного рівня прямої залежності зростання посадових повноважень та соціальної відповідальності.

Провідним навчальним закладом, що відповідає за підготовку офіцерів для Національної гвардії України є Національна академія Національної гвардії України (НА НГУ, м. Харків). Також для Національної гвардії України готує офіцерів створений у 2021 році Київський інститут Національної гвардії України.

У питанні щодо можливостей формування етичної компетентності майбутніх офіцерів Національної гвардії України тактичного рівня за останні роки у НА НГУ відбулися тектонічні зрушення: в ОПП підготовки курсантів гуманітарного факультету з 2019 року було включено дисципліну «Військово-професійна мораль», а у 2021 році в ОПП підготовки курсантів Командно-штабного факультету було введено дисципліну «Філософські, соціологічні та морально-етичні основи військово-професійної діяльності», що включає III блок змістових модулів «Морально-етичні основи військово-професійної діяльності». Отже, можливість формування етичної компетентності переважної більшості випускників НА НГУ реально забезпечується як організаційно, так і змістовно.

Водночас питання щодо можливостей формування етичної компетентності офіцерів оперативного рівня й досі залишається відкритим. І дана проблема є не тільки проблемою структур НГУ. Моніторинг ситуації продемонстрував, що вона є достатньо типовою для різних складових сектору безпеки та оборони України.

Серед системних викликів, з якими зустрічається практична реалізація слід назвати наступні:

- інституціональна інертність системи військового навчання та виховання в Україні, що пояснюється, з одного боку, закритістю та консерватизмом військової сфери в цілому, а з іншого, особливостями процесів формування та трансформування національної військової освіти;
- технократичність та консерватизм мислення більшості у керівництві ВВНЗ, неготовність до сприйняття ідей обумовлюючої ролі морально-етичної складової у взаємодії армії та суспільства в сучасному світі;
- не усвідомлення більшістю військових того факту, що етична освіта є невід’ємною складовою сучасної військово-професійної освіти; вона конституює на сьогодні військових як специфічну професійну корпорацію, надає інституціональній визначеності армії у сучасному світі;
- недостатнє усвідомлення військовими керівниками різних рівнів залежності ефективності бойових операцій від етичної обізнаності всіх категорій військовослужбовців;
- нерозуміння військовими в цілому змісту самого поняття «етична освіта», зведення проблем військово-професійної моралі до питань етикету та культури поведінки;
- недостатня обізнаність офіцерського складу щодо тенденцій, які домінують у підготовці військових у країнах-членах НАТО, неврахування морально-етичної та соціальної складових того значного досвіду ведення сучасних бойових операцій, який мають армії цих країн;
- несприйняття ідей етичної освіти старшим поколінням військових через негативний досвід граничної ідеологізації військового навчання та виховання у радянські часи;
- обмеженість доступу цивільних викладачів до морально-етичної «конкретики» бойових дій на теренах країни, відповідно, недостатня забезпеченість викладання дисциплін з проблем військово-професійної етики «кейсами», які містять приклади реальних ситуацій, що потребують морально-етичного аналізу та оцінки і можуть слугувати певними навчальними моделями щодо етичного рішення та інше.

Скляр Олександр

Харківський національний університет внутрішніх справ

УВАЖНІСТЬ ТА СПОСТЕРЕЖЛИВІСТЬ ЯК БЕЗПЕКОВА СКЛADOVA ПОЛІЦЕЙСЬКИХ НА ДЕОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЯХ

«Майже вся територія Харківської області на 16 вересня деокупована». Про це повідомив президент України Володимир Зеленський.

В реаліях сьогодення непроста політико-соціальна обстановка в Україні призводить до збільшення правопорушень та злочинів, радикалізації кримінальних елементів, а також підвищення рівня озброєності та оснащення злочинців.

У такій складній обстановці питання як найшвидшого розпізнавання загроз, прийняття правильних рішень та вжиття рішучих дій є не тільки життєвонеобхідною складовою забезпечення особистої безпеки поліцейського, а ще й основним фактором ефективного виконання покладених на поліцію обов’язків, забезпечення питань боєздатності та боєготовності не тільки окремих поліцейських, підрозділів, а ще й усієї Національної поліції України як центрального органу виконавчої влади.

Багато поліцейських не приймали участь у зонах бойових дій, однак залучаються до несення служби на деокупованих територіях, де небезпека може чекати на кожному кроці від озброєного злочинця, диверсанта, замінування тощо.

Під час усного опитування 20 діючих працівників поліції, було встановлено, що 60 % мають бажання взяти участь під час зачистки населених пунктів на деокупованих територіях, так як вважають себе достатньо підготовленими до несення служби в умовах воєнного стану, бо на їх думку, їм достатньо навиків уважності та спостережливості в прямій зоні небезпеки.

З метою упередження самовпевненості останніх, науково-практичним гуртком «ТСП-ЩИТ» факультету №3 Харківського національного університету внутрішніх справ був проведений експеримент, спрямований на визначення уважності та спостережливості поліцейських.

В експерименті брали участь три групи курсантів по сім чоловік в кожній. Завдання груп було зайти до приміщення на вході якого розміщувалася розтяжка шнура від імітації ручної осколкової гранати (РГО), прив'язаної до дверей.

Перша група курсантів просто запрошувалася до приміщення, ніхто не знав, яка небезпека чекала їх в приміщенні. Жоден учасник експерименту не помітив імітації загрози.

Друга група курсантів, за принципом «Попереджений значить озброєний», попереджалися, що в приміщенні до якого вони запрошуються – небезпечно. В результаті, жоден учасник експерименту не помітив імітації загрози та пройшов до приміщення зірвавши шнур розтяжки.

Третя група курсантів була попереджена, що приміщення заміновано, однак з групи лише двоє курсантів намагалися бути спостережливими та уважними, але не уникнули своєї самопевності у своїх здібностях та наступили на розтяжку і лише один курсант виявив загрозу його життю.

Отже, за результатами експерименту, в умовах воєнного стану, з 21-го курсанта лише один проявив достатній рівень уважності та спостережливості. Такий рівень самовпевненості в безпековій складовій в професійній діяльності поліції недопустимий.

З метою виконання покладених на поліцію завдань, що передбачені Законом України «Про правовий режим воєнного стану», та Указу Президента України «Про введення воєнного стану» від 24 лютого 2022 року виникає необхідність адаптування, а також додаткової професійної підготовки до несення служби, враховуючи сучасну криміногенну обстановку в країні та контрпідпривну і контрдиверсійну діяльність поліції.

Нами були визначені та враховані особливості необхідної професійної підготовки працівників поліції на сучасний момент. До них відносяться набуття знань та навичок з професійної підготовки в сфері:

- воєнно-інженерна підготовки;
- підготовки по тактичній медицині в районі введення бойових дій;
- несення служби на блокпостах;
- забезпечення ведення міського бою;
- дії під час ракетно-бомбових ударів, артилерійського вогню;
- несення служби на деокупованих територіях;
- застосування автоматичної вогнепальної зброї при зачистці будівлі;
- патрулювання в нічний час на деокупованих територіях;
- дії під час повітряних тривог;
- дії під час радіаційної загрози;
- режим пошуку диверсійних груп, особливо у лісі;
- патрулювання в місцевості під загрозою ракетно-бомбових ударів, а також від нападу диверсійно-розвідувальних груп;
- організація фільтраційних пунктів;
- несення усіх видів нарядів в військовий час;
- використання спеціально бойової техніки.

Беручи до уваги кількість незаконного обігу вогнепальної зброї, бойових припасів та вибухових речовин, а також кількість документування кримінальних правопорушень на сьогоднішній день, пов'язаних із використанням зброї, питання як найшвидшого розпізнавання загроз, прийняття правильних рішень та вжиття рішучих дій з метою протидії збройної агресії стоять як ніколи гостро. Вважаємо за необхідне проводити підготовчі заняття розвитку у поліцейських навиків уважності та спостережливості, а також заняття за вищевказаними тематиками, з метою формування боездатності поліцейських на деокупованих територіях, а також впровадження їх у навчальний процес в навчальних закладах внутрішніх справ.

Слівінський Ярослав
Ягодзінський Віталій
Барковський Дмитро
Військова академія (м. Одеса)

МУЛЬТИМЕДІА В ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Роль мультимедійних технологій в процесі професійної підготовки військових фахівців в умовах воєнного стану набула більшої актуальності. Мультимедійні технології дозволяють створювати комп'ютерні навчальні курси, електронні довідники, збірки та енциклопедії, що суттєво покращує швидкість передачі інформації без втрати її якості в умовах проведення як очного, так і дистанційного навчання. Комп'ютерні курси чи онлайн-курси дозволяють отримати інформацію через презентації, тематичні тексти і пов'язані з ними ілюстрації у різних форматах подання інформації.

Необхідність інформатизації процесу навчання в умовах воєнного стану та стрімкого розвитку цифрових технологій очевидна. Процес навчання раціоналізується шляхом застосування нових інформаційних технологій, які дозволяють підвищити ефективність та якість підготовки фахівців. Застосування мультимедіа в процесі підготовки фахівців у вищих навчальних закладах має призвести до підвищення рівня самостійного засвоєння навчальної інформації, підвищення інтересу до вивчення можливостей комунікації, з огляду на рівень використання у сучасному суспільстві електронних пристроїв в усіх сферах своєї життєдіяльності та цифрових технологій, що їх поєднують між собою, зокрема у військовій сфері.

Мультимедіа у процесі навчання не здатні замінити викладача. Але вони досконало доповнюють його викладацький хист та компенсують відсутність або недоступність на момент викладання відповідних умов, потрібних для проведення заняття, а також сприяють удосконаленню й урізноманітненню роботи викладача, що підвищує продуктивність навчання, особливо в умовах обмеженості відведеного на навчання часу. Крім того, використання мультимедійних технологій у процесі навчання більш широко і повноцінно розкриває творчий потенціал військовослужбовців.

Для вивчення теоретичного матеріалу можна використовувати такі види мультимедійних курсів, як відеолекція, мультимедіа лекція та традиційні аналогові навчальні видання.

Відеолекція записується на магнітний носій. Відеолекція може бути доповнена мультимедійними додатками посередництвом монтажу, що ілюструють виклад лекції. Такі доповнення відеолекції збагачують її зміст і роблять її більш привабливою для курсантів. Перевагою цього способу викладу матеріалу є можливість прослуховування лекції в будь-який час та необхідну кількість разів для засвоєння.

На мультимедіа лекції у процес самостійної роботи над лекційним матеріалом можуть бути впроваджені інтерактивні комп'ютерні навчальні програми. Зокрема навчальні посібники, в яких теоретичний матеріал завдяки використанню мультимедійних засобів структурований таким чином, що кожен здобувач вищої освіти може вибрати для себе оптимальний режим та темп вивчення матеріалу, роботи над дисципліною і такий спосіб вивчення, який повною мірою відповідає психофізіологічним особливостям його сприйняття. Навчальний ефект у мультимедійних програмах досягається за рахунок змістовної частини і дружнього, тобто інтуїтивного, інтерфейсу, але і за рахунок використання програм, які дозволяють оцінити ступінь засвоєння навчального матеріалу.

Сучасні технічні засоби дають можливість застосовувати мультимедійний проектор, який на широкоформатному екрані з великою діагоналлю дає відповідне зображення. Такий технологічний прийом підвищує якість використання наочності на заняттях, що для будь-якої науки має важливе значення.

У мультимедіа лекційній аудиторії викладач має можливість подати інформацію в різномірних формах: текстовій, графічній, анімаційній, звуковій, цифровій, відео.

При вивченні нового матеріалу людина зазвичай запам'ятовує 20 % відео, 30% аудіо інформації. Однак при поєднанні різних способів сприймання інформації, продуктивність запам'ятовування зростає до 80 %.

Мультимедійні технології можна успішно використовувати і на практичних заняттях, на яких закріплюються теоретичні знання. Практичні заняття можуть бути проведені за допомогою електронного задачника або бази даних, в якій зібрані завдання з основних тем навчальної дисципліни. При цьому електронний задачник може одночасно виконувати функції тренажера, оскільки за його допомогою формуються навички розв'язування типових завдань, усвідомлюється зв'язок між отриманими теоретичними знаннями і конкретними проблемами, на вирішення яких ці знання можуть бути спрямовані.

Крім того, мультимедійні засоби дозволяють організувати роботу з тренажерами, що імітують реальні установки, об'єкти дослідження, умови проведення експерименту. За допомогою таких тренажерів можна навчати первинним практичним навичкам водіння чи пілотування транспортних засобів, бойових машин, стрільби із видів вогнепальної зброї, тактики дій на певних локаціях, тощо.

Використання у викладацькій діяльності сучасних цифрових технологій дозволяє покращити процес навчання, активізувати навчальну діяльність військовослужбовців на заняттях та активізувати їхню самостійну роботу з різними електронними засобами. Найбільш ефективно застосовувати мультимедіа на етапі оволодіння військовослужбовцями первинними знаннями, а також відпрацювання ними навичок та вмій, необхідних для професійної підготовки.

Перевагами інформаційних технологій є: мобільність та адаптивність; можливість будувати модульні, легко адаптовані до потреб конкретного користувача програми навчання; незалежність від місця та часу навчання, а також можливість швидкого оновлення та індивідуалізації курсів; краще сприйняття матеріалу завдяки наочності, акцентування в потрібних місцях; динаміці кольорових зображень. Мультимедіа можуть застосовуватись практично без наявності розвиненої інфраструктури та потребують лише наявності електроживлення.

Попри очевидні принади, які дають нам мультимедіа, існує ряд недоліків у їх використанні: обов'язкова наявність електроживлення; кожному користувачеві потрібен доступ до мультимедійного комп'ютера чи спеціального обладнання; монтаж та утримання обладнання може потребувати значних фінансових витрат та затрат часу; системи мультимедіа представляють насичене інформацією середовище і для того, щоб експлуатувати їх у повному обсязі, потрібний добір значної кількості матеріалів; в разі використання можливостей Інтернету є ймовірність заплутування чи розпорошування уваги в інформаційному потоці мережі; недостатня якість зв'язку; неможливість передавання особистого відношення або поведінки; не всі військовослужбовці здатні сприймати інформацію з екрану, концентрувати увагу одночасно на словах викладача, сприймати текст на екрані та паралельно робити помітки в конспекті.

Сокур Наталія, канд. політ. наук., доц.

Військова академія (м. Одеса)

ПРОФЕСІЙНІ ЯКОСТІ ТА УПРАВЛІНСЬКА КУЛЬТУРА ВІЙСЬКОВОГО ФАХІВЦЯ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Людський фактор, який активізується в процесі управління військовим колективом забезпечується різними шляхами. Але поширеними та універсальними є наступні: піклування про військовослужбовця, надання більшої свободи, ширших прав і повноважень у виборі альтернатив, залучення персоналу до творчого процесу і виявлення довіри до них.

Традиційно вважалося, що для формування культури управлінців державної сфери досить економічних і правових знань. Це можна пояснити тим, що «закономірним результатом універсалістського підходу до визначення статусу керівника колишньої адміністративної системи було засилля грубо технократичних орієнтацій з боку законодавця, який часто розглядав керівника як просту функцію системи, а людину як щось усереднене, фактор».

Професіоналізм сучасного військового керівника вимагає радикальної переорієнтації на гуманістичну домінанту, на пошук шляхів розширення об'єктивного протиріччя між технократизмом і гуманізмом. При цьому соціально-технологічні знання стають найважливішими елементами управлінської культури ХХІ століття.

Нині управлінська культура набуває нового статусу: перестаючи бути лише теоретичним поняттям, вона стає реальною управлінською поведінкою, діями людей, способом спілкування, які матеріалізуються в інтелектуальних, організаційних, інформаційних, управлінських технологіях і продуктах.

У широкому спектрі вимог до офіцерських кадрів особливе місце займають моральні імперативи. Керівники усіх рівнів повинні бути взірцем патріотизму, порядності, совісності, людяності, моральної чистоти, чесності, правдивості, сумлінного ставлення до дорученої справи. Повною мірою ці вимоги стосуються і військових кадрів, яким відведена особлива роль у зміцненні безпеки України.

Військова еліта – це потужний контингент високопрофесійних офіцерів, яким притаманні три групи досить розвинутих якостей: природні риси лідера, висока фахова кваліфікація та належна управлінська культура.

Авторитет офіцера оцінюється громадською думкою про нього. Тільки праця по честі і совісті, високий рівень різнобічного культурного розвитку здатні створити високу репутацію тій чи іншій людині. Сьогодні авторитет офіцера багато в чому залежить від того, наскільки він здатний забезпечити консолідацію армії і народу, особового складу у військових колективах, спрямувати громадську активність підлеглих у конструктивне русло, на вирішення конкретних завдань бойової підготовки. У сучасних умовах особливого значення для авторитету офіцера набувають творчість, нестандартне мислення, здатність самостійного прийняття рішень та активного запровадження їх у життя. Для успішного виконання поставлених завдань з кожним роком вимагається усе більш широкий діапазон думок і дій.

Поняття особистості офіцера завжди було синонімом багатогранності розвитку, всебічності інтересів. Саме сьогодні вотребувані наступні фахівці: високо компетентні, ідейно переконані, морально і фізично здорові, які володіють шляхетними рисами честі, достоїнства, відповідальності, совісті, правдивості, вірності обов'язку та багатьма іншими характеристиками захисника Вітчизни. Це дозволить суттєво підвищити рівень морально-психологічного стану військовослужбовців і боєготовність Збройних Сил України в цілому.

Тому основними напрямками професійної підготовки Збройних Сил України мають бути:

- організація професійної підготовки та підвищення кваліфікації військових фахівців;
- розробка науково-методичних основ організації та проведення кадрової політики у Збройних Силах України, що упереджували б етапи будівництва та розвитку;
- визначення принципів та механізмів взаємодії з органами державного управління усіх рівнів з метою більш об'єктивного підходу до формування кар'єри офіцера;
- найголовніше – це новий імідж як офіцерів, так і Збройних Сил України в умовах воєнного стану, підвищення їхнього авторитету.

Соловйов Олександр

Військова академія (м. Одеса)

ПРОФЕСІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ ВІДБІР КАНДИДАТІВ ДО ВСТУПУ У ВИЩІЙ ВІЙСЬКОВИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД

Досвід роботи з курсантами показує, що професійна підготовка військових керівників визначається якістю відбору та у подальшому на протязі навчання у вищому військовому навчальному закладі рівнем навчально-виховного процесу. Приділяти увагу на етапах відбору та становлення офіцерських кадрів особливо важливе на теперішній час, коли Збройні Сили України ведуть бойові дії з РФ, і якість молодих офіцерів-командирів як ні коли повинна бути високою.

Дослідження, що проводяться в Україні та світі, говорять про те, що близько 75 % кандидатів на навчання здатні в подальшому до роботи з людьми та управлінню ними у складних умовах та сучасних вимогах військового стану, та, відповідно, у подальшому знижується відсів за

неуспішність по результатах навчання. У зв'язку з цим підвищення якості роботи з кандидатами до вступу у ВВНЗ є основною задачею керівного складу військового навчального закладу. Наявність у військової академії методики психологічного відбору, яка щорічно враховувала б стан справ у країні та світі (пандемія, військовий стан та ін.), а також сімейні обставини кожного окремого кандидата на вступ, що досить важливо при управлінні людьми. Головною метою відбору є забезпечення ВВНЗ необхідною кількістю кандидатів з потрібними якостями, які надають можливість успішно виконувати на начальному етапі навчальну програму академії, а також щоденно на протязі всього навчання готувати кожного курсанта до служби на офіцерських посадах у військах.

Особливостями відбору кандидатів до вступу у ВВНЗ можуть бути:

добровільна участь кандидата на вступ у психологічному обстеженні на підставі його особистого вибору військової спеціальності;

психологічне обстеження повинні проходити військовослужбовці строкової служби та служби за контрактом, військові ліцеїсти та випускники загальноосвітньої школи (що мають закінчену середню освіту), здатні до навчання за станом здоров'я, що успішно здали вступні іспити, або мають високий середній бал ЗНО;

вивчення індивідуальних якостей кожного кандидата на вступ має здійснюватися фахівцями на етапі медичного обстеження ще у період підготовки документів до вступу у ВВНЗ (територіальних центрах комплектування та соціальної підтримки, у військових частинах в процесі роботи приймальних комісій);

в експертні групи з вивчення кандидатів у процесі вступної кампанії повинні залучатися досвідчені викладачі, які відпрацювали не менше 5 років у ВВНЗ, командування факультетів та представники по роботі з особовим складом, у тому числі курсанти випускних курсів за рекомендацією їх командирів;

відбір кандидатів до ВВНЗ являє собою постійну процедуру, яка з кожним набором більш глибоко обстежує психологію особистості кандидатів, які в подальшому стають гідними курсантами.

Таким чином це дає можливість створювати сучасні методики відбору, з року в рік удосконалювати їх, та формувати нові задачі у підготовці майбутніх офіцерів.

Стрелок Надія

Військова академія (м. Одеса)

ВАЖЛИВІСТЬ ФОРМУВАННЯ ЛЕКСИЧНИХ НАВИЧОК ПІД ЧАС ЗАНЯТЬ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Процес оволодіння іноземною мовою, на відміну від оволодіння рідною, є процес цілеспрямований і керований. Викладач будує його за власним планом і реалізує під час занять. Головна мета – навчити курсантів спілкуватися іноземною мовою, що дає можливість надалі взаємодіяти з представниками інших лінгвосоціумів.

Оволодіння вимовою та граматиною іноземної мови є засвоєнням її формального аспекту. Навчаючись іноземної мови, ті, хто навчаються, отримують нові засоби вираження думок, у них розвивається здібність до розуміння іншомовних текстів під час аудіювання чи читання.

Зміст мовлення виражено у словах, тому вивчити іноземну мову – це значить, перш за все, оволодіти необхідним запасом слів. Навчання необхідного мінімуму лексики є найважливішим завданням викладача на шляху розв'язання основної проблеми – навчити спілкування іноземною мовою в усній та писемній формах. Крім того, ті, хто навчаються, повинні навчитися надавати слову потрібної граматичної форми під час побудовання висловлювання та впізнавати, осмислювати її під час аудіювання та читання.

При вивченні іноземної мови в навчальних (штучних) умовах відсутнє природне мовне оточення, і курсанти спілкуються іноземною мовою лише під час заняття. Тому викладач має прагнути створити своєрідну модель іншомовного середовища. Необхідно висвітлити для курсантів вживання слів носіями мови. Слід демонструвати багато ситуативних контекстів, пропонувати фонозаписи, тексти для читання. У цьому випадку наочність буде засобом демонстрації мовлення або його сприймання.

Специфіка принципу наочності на заняттях з іноземної мови полягає в домінуванні слухової наочності над зоровою, що зумовлено звуковою матерією мовлення. Таким чином, застосовуючи різні види зорової, слухової, зоро-слухової наочності, шляхом створення мовленнєвих ситуацій, схожих на реальні, викладач мотивує курсантів оволодіти іноземною мовою.

Необхідно також враховувати такий компонент значення слова як його смисл. Смисл пов'язаний з місцем позначеного предмету у діяльності людини. Тому для осмисленого сприйняття, запам'ятовування і вживання слова слід організувати навчальну діяльність так, щоб словами користувалися у ситуаціях, які наявні у житті і діяльності тих, хто навчається. Оволодіння формою слова та його змістом відбувається під час цілеспрямованої навчальної діяльності, коли курсанти багаторазово вимовляють слова вголос у різноманітних ситуаціях. У процесі цієї діяльності формуються лексичні навички говоріння. Для висловлення думки треба пригадати слова, які за значенням відповідають її змісту і образним уявленням. Дві операції лексичної навички говоріння – автоматизоване добирання слів і граматично правильне сполучення слів у реченні – здійснюють миттєво, однак із методичною метою на початковому етапі їх можна навчати послідовно. Згодом операції мають поєднуватися в одну навичку.

Для вільного вживання слова у різних ситуаціях спілкування слід використовувати вправи для формування лексичних навичок говоріння. Курсанти повинні багаторазово вживати нову лексику у спеціально організованому спілкуванні. На занятті вивчаються і застосовуються слова, які поєднані певною розмовною темою, але водночас кожне слово відпрацьовують окремо, причому важкі для засвоєння слова слід відпрацьовувати довше.

На етапі ознайомлення з новою лексикою курсанти вперше виконують лексичні вправи, часто розроблені викладачем самостійно. Це відбувається під керівництвом викладача, за яким курсанти повторюють кожне нове слово, а потім вживають у реченнях, виконуючи імітативну вправу. Записавши нові слова до словника, вони продовжують вправлятися у вживанні нової лексики. З цією метою викладачеві слід запропонувати їм вправи на трансформацію, підстановку, множинний вибір, питально-відповідні вправи, тощо.

На наступних етапах роботи над новими словами формується вміння діалогічного та монологічного мовлення. Розвиткові лексичних репродуктивних навичок може сприяти робота в парах з використанням роздавальних карток, розроблених викладачем, які містять вербальні і невербальні опори. Під час цієї роботи курсанти неодноразово артикулюють певну кількість лексичних одиниць на задану тему або групу тем. Після виконання вправ за малюнками та з опорою на графічний образ слова слід виконувати комунікативні вправи. Ці вправи сприяють наближенню до реальності спілкуванню, мовлення курсантів стає більш природним. Ефективними у засвоєнні лексики є рольові ігри, під час яких виконуються різні соціальні ролі. Рольові ігри можна застосовувати на тренувальному і мовленнєвому етапах засвоєння лексики.

Викладачеві належить знати заздалегідь, яких труднощів зазнають курсанти під час сприйняття та засвоєння лексики, яку він збирається вводити на занятті, як розподілити час між вивченням цих слів. Витрачати однаковий час на легкі і важкі для засвоєння лексичні одиниці недоцільно. Особливої уваги потребує подолання міжмовної інтерференції при засвоєнні іншомовної лексики. Її причиною є сформовані навички, зокрема механічні, рідної мови. Так, слова «intelligence», «magazine» схожі зі словами рідної мови, але відрізняються від них за значенням.

Випадки міжмовної інтерференції ускладнюють вживання слів. Для попередження інтерференційного впливу рідної мови при введенні слів треба порівняти їх із відповідними словами рідної мови й вказати на різницю у значенні чи вживанні, потім виконувати одномовні вправи. Отже, знання труднощів і умінь їх визначати дають змогу викладачу обирати оптимальні шляхи роботи з новими лексичними одиницями.

Формування лексичних навичок тісно пов'язане з формуванням фонетичних та граматичних навичок. Ці процеси поступово трансформуються видів мовленнєвої діяльності (аудіювання, говоріння, читання і письма), у яких навички повинні функціонувати як автоматизовані компоненти. Для вироблення ж автоматичних навичок вживання лексики необхідне виконання лексично спрямованих вправ.

Тарасенко Оксана
Остапчук Тарас, канд. пед. наук
Нелюб Олександр
Лавриненко Максим
Байбуз Олег

Військова академія (м. Одеса)

МОВА ЯК ОСНОВА ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ

Важливу роль у державі відіграє мова корінного населення. Зрештою, з мови починається сама держава. У мові – важлива суть існування держави, її сила і могутність. Без рідної мови не має народу як нації. Влучно про це сказав видатний педагог К. Ушинський: «Відберіть у народу все – і він усе може повернути; але відберіть мову – і він ніколи вже більш не створить її; вимерла мова в устах народу – вимер і народ».

Треба сказати, що з усіх сфер суспільного життя, у яких побутує національна мова, найважливішою для її існування і розвитку є родинно-побутова сфера. Побутова мова спілкування – це та перша мова, яку дитина засвоює у родинному колі і за допомогою якої вона пізнає світ. Вона формує елементарні структури мислення і світосприйняття. Незважаючи на те, що ця мова проста і конкретна, вона посідає центральне місце в системі мовних стилів. Якою б розвиненою не була мова, якщо вона виходить з ужитку в родинно-побутовій сфері, то поступово відмирає.

Мова «найважливіша частина нашої особистості, нашої поведінки, нашої думки, вона – тіло цієї думки, визначає ступінь нашої свідомості, є своєрідним її мірилом, – наголошує мовознавець

О. Сербенська. – Мова якнайтісніше пов'язана з духовним світом, сферою почуттєвого, з «розумом серця» – і усвідомлення того, що таке мова, як і за якими ознаками вона живе, що зберігає, а що руйнує її організм, яка її роль у житті людини і народу, виробляє здатність не піддаватися впливам середовища, якщо воно затягує. І, насамперед, за мовною ознакою людина шукає собі подібних, або, як кажемо, ідентифікує себе».

Мовна культура – це надійна опора у вираженні незалежності думки, розвиненості людських почуттів, у вихованості діяльного, справжнього патріотизму. Культура мови передбачає вироблення етичних норм міжнаціонального спілкування, які характеризують загальну культуру нашого сучасника.

Українська мова – національне надбання українського суспільства, вона повинна охоронятися та підтримуватися державою. Мовна політика як одна із складових частин державної має бути спрямована на забезпечення оптимального функціонування української мови в усіх сферах життя українського суспільства, їх подальшого розвитку та взаємодії. Українська мова, виконуючи інтеграційну функцію, є важливим чинником зміцнення державності, забезпечення культурного та економічного розвитку нашої країни.

Незаперечною аксіомою є те, що мова є своєрідним генетичним кодом нації, складовою частиною і засобом творення національної культури. Світова наука має аргументовані докази того, що українська мова є одна з найстаріших і найяскравіших мов за своєю мелодійністю та виразністю.

Отож, бережімо, шануймо та вивчаймо наш мовний скарб.

Тарасенко Оксана
Військова академія (м. Одеса)

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРО УКРАЇНСЬКУ МОВУ У СФЕРІ ОСВІТИ ОДЕЩИНИ

У працях «Роль науково-педагогічних працівників у вивченні української мови як державної» та «Мовне законодавство в Україні» ми порушували питання про важливість вивчення української мови, але вони не вичерпують усієї глибини актуальності.

На часі питання про активне впровадження і забезпечення функціонування української мови у закладах освіти.

Опікується питанням мови в нашій державі Уповноважений з питань захисту державної мови, Тарас Кремінів. «Мова – наш маркер ідентичності, невід’ємності, національної безпеки», – пише Уповноважений. З офісу мовного обудсмена дізналися, що 16 липня 2022 року вступили в силу нові норми мовного закону, що збільшить присутність української мови в публічному просторі та зміцнить її статус як державної (стаття № 27 мовного закону, Ч. 2, 6). За недотримання мовного закону ініційовано питання щодо накладання штрафу на посадових осіб органів державної влади та місцевого самоврядування, керівників та працівників підприємств, установ та організацій усіх форм власності та інших фізичних осіб. За результатами складеного протоколу про адміністративне правопорушення можливе рішення про стягнення у вигляді попередження або штрафу від 3400 до 8500, якщо порушення вчинено вперше, а штраф за повторне протягом року порушення – від 8500 до 11900. 04 серпня 2022 року пан Кремінів представив очільнику Одеської обласної ради, М. Марченку, громадськості та мас-медіа, першу свою представницю, Ярославу Вітко. Вона вже опікується питанням захисту державної мови по Півдню України (філологиня, депутатка Одеської районної ради, ініціаторка проекту «Україномовна Одеса»).

Важливим фактом і своєрідним зрушенням у вивченні української мови і підвищенні її статусу на регіональному рівні є: в Одеській області не буде вивчатися російська мова та література; факультативів взагалі не буде ані з російської мови, ані з літератури (Директор Департаменту освіти та науки Одеської військової адміністрації, Олександр Лончак); у м. Одесі буде вивчатися російська на рівні факультативу, а всі предмети будуть викладатися українською мовою (Очільниця Департаменту освіти і науки Одеської міської ради, Олена Буйневич). Варто додати, що 06 жовтня у Південноукраїнському національному університеті імені К. Д. Ушинського відбулося підписання меморандуму про співпрацю університету з проектом «Єдині», що дозволяє студентам-філологам працювати на мовних курсах.

Велика увага приділяється щодо культури мови та мовлення у військовому професійному середовищі, вивченню української мови та підкреслення її статусу й перестигності у Військовій академії (м. Одеса) начальником кафедри гуманітарних та соціально-економічних дисциплін, полковником Тарасом Остапчуком.

Актуальним також залишається питання нової редакції правопису, яка була схвалена Кабінетом Міністрів ще 22 травня 2019 р. Активно, враховуючи зміни правопису, використовуються фемінітиви у сучасній комунікації (групи слів жіночого роду; на позначення роду діяльності, посад, звань тощо). На кафедрі ГСЕД впроваджується дана група слів, з урахуванням особливостей військового мовлення, і презентована буде у наукових та лінгвістичних працях.

Виховується шана до української мови як державної на заняттях із навчальної дисципліни «Українська мова за професійним спрямуванням» та під час роботи військово-наукового гуртка.

Так, все вище сказане підтверджує те, що мова у наш час – це сильна зброя. І доречними є слова відомого французького мислителя та письменника Франсуа Вольтера: «Чужу мову можна вивчити за шість років, а свою треба вчити все життя».

Тодорова Наталія, канд. філол. наук
Військова академія (м. Одеса)

ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ПРИНЦИПУ BYOD У ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Під час воєнного стану основним завданням вищої військової освіти є якісна професійна підготовка вмотивованих, конкурентоспроможних офіцерів, здатних і психологічно готових компетентно та ефективно виконувати свої професійні обов’язки в реальних умовах бойової обстановки. Задля результативного виконання цього завдання військова освіта потребує стрімкої модернізації, переосмислення концепцій організації навчальної діяльності, оновлення відносин між суб’єктами освітнього процесу, упровадження інноваційних технологій, новітніх форм і методів подання навчального матеріалу. В контексті розвитку цифровізації освіти особливої актуальності набуває сучасний світовий тренд – принцип BYOD

(Bring Your Own Device: ‘принеси свій власний пристрій’), який прийшов в освітню практику зі сфери комерціалізації та інформаційних технологій у 2009-2011 роках і, як свідчать дослідження, продемонстрував високу ефективність.

Суть принципу BYOD в освіті полягає в тому, що адміністрація навчальних закладів всіляко сприяє активному використанню учасниками навчального процесу власних мобільних пристроїв (смартфонів, ноутбуків, планшетів тощо) в освітньо-виховній діяльності. Такий підхід набуває особливої актуальності в умовах воєнного стану, коли підвищилися вимоги до якості і швидкості професійної підготовки майбутніх офіцерів, збільшилась інтенсивність навчального навантаження, з'явилась необхідність опрацьовувати великі об'єми матеріалу у скорочені строки за умов мобільності курсантів та відсутності технічного облаштування приміщень, зросла потреба розвивати у курсантів навички самонавчання та самоконтролю.

Серед безлічі можливостей, які відкриває впровадження принципу BYOD у навчальний процес, виділимо наступні:

- 1) проведення з курсантами відеоконференцій, вебінарів, онлайн-занять, лекцій, групових та індивідуальних консультацій в режимі реального часу, незалежно від ступеня віддаленості учасників навчального процесу один від одного;
- 2) вільний і швидкий доступ до різноманітних джерел інформації: електронних книг, ресурсів, новин світу, словників, енциклопедій, довідників, підручників, карт, атласів тощо;
- 3) створювання власних електронних навчальних матеріалів, адаптованих під потреби конкретних груп або окремих курсантів;
- 4) отримання надійного способу накопичення, зберігання, організації і миттєвого обміну інформацією за допомогою хмарних сервісів, електронної пошти та месенджерів;
- 5) організація колективної та індивідуальної проектної роботи (створення курсантами власних сайтів, презентацій, моделей);
- 6) проведення курсантами власних групових або індивідуальних досліджень;
- 7) моделювання та обговорення проблемних ситуацій, дискусійних питань, проведення вікторин;
- 8) створення наочних практико-орієнтованих дидактичних матеріалів, проведення віртуальних екскурсій, розв'язання проблем в умовах, наближених до реальних, із застосуванням мобільних додатків доповненої реальності;
- 9) організація ефективного контролю знань курсантів: складання тестів багаторівневої складності для різних груп, можливість миттєво оцінити відповіді усієї групи під час фронтального опитування, безперервний моніторинг рівня засвоєння матеріалу і збір статистики;
- 10) ведення електронних щоденників із авторськими матеріалами різного формату у вигляді блогу.

Упровадження в освітній процес вищої військової школи принципу BYOD в умовах воєнного стану має значні переваги і позитивний вплив на результати навчання. Такий підхід робить навчальний процес безперервним, забезпечуючи ефективний зв'язок курсантів з викладачами та миттєвий доступ до навчальних матеріалів. Можливість використовувати власні мобільні прилади для навчання поза межами аудиторій пришвидшує навчання, вчить курсантів раціональному використанню часу, плануванню та самостійній організації навчального процесу, розвиває здатність до самоконтролю, самодисципліни і самооцінки. Робота з величезними об'ємами інформації он-лайн сприяє розвитку навичок пошуку, аналізу і систематизації інформації, критичного мислення. Виконання групових досліджень і проектів є важливим для формування творчої активності курсантів, ініціативності, їх емоційного інтелекту, навичок ефективної взаємодії і комунікації, командної роботи, адаптивності і гнучкості. Дистанційне виконання індивідуальних завдань стимулює саморозвиток, самореалізацію, пізнавальні здібності курсантів, дозволяє залучити інтровертів до активної участі в освітньому процесі. Застосування мобільних додатків доповненої реальності робить навчання цікавішим та підвищує мотивацію.

Проте, доцільно звернути увагу й на низку труднощів і обмежень під час використання принципу BYOD. Не всі учасники навчального процесу можуть мати необхідні технічні засоби та досконало володіти сучасними інноваційними технологіями. Ефективна робота із застосуванням мобільних пристроїв може порушуватися через технічні проблеми, перебої з електрикою та Інтернет зв'язком. Тривале використання гаджетів шкодить здоров'ю, особливо органам зору. Доступ до мобільних пристроїв та Інтернет-ресурсів на заняттях може відволікати курсантів та унеможлиблювати об'єктивний контроль з боку викладача під час тестування.

Попре зазначені складнощі, упровадження принципу BYOD у навчальний процес у вищих військових навчальних закладах в умовах воєнного стану, відкриває широкі можливості, серед яких: інтенсифікація професійної підготовки майбутніх офіцерів, раціоналізація форм подачі інформації, оптимізація використання навчального часу, зорієнтованість освітнього процесу на саморозвиток майбутніх лідерів, створення креативного середовища для формування необхідних професійних компетенцій та особистих якостей для адаптації в новій цифровій реальності та ефективного виконання професійних обов'язків в умовах бойових дій.

Хіменес Сапата Юліана

Військова академія (м. Одеса)

АКТИВІЗАЦІЯ НАВИЧОК ГОВОРІННЯ ПІД ЧАС ЗАНЯТЬ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Необхідність оволодіти навичками спілкування є важливою складовою при навчанні іноземної мови. За змістом та характером матеріалу засоби наочності поділяються на ілюстративні, предметні та графічні. На даний момент більшість підручників зорієнтована на ілюстративну та графічну наочність, яка сприяє кращому засвоєнню мови та можливості її застосування. Графічна наочність - уявлення та поняття формуються за допомогою графічної форми (таблиці, схеми), ілюстративна наочність – уявлення та поняття формуються за допомогою малюнків, мап, флеш-карток і т.п.

Таблиці, схеми допомагають у розвитку мовленнєвої діяльності, слугують основою при виборі інформації, необхідної для говоріння. Спираючись на таблиці або графічне зображення, слухачі здатні здійснити переказ або опис певного матеріалу та активізувати лексику з теми. Також, використання графічної наочності позитивно впливає на психологію слухача, тому як він / вона подолає бар'єр страху перед говорінням іноземною мовою. Слід зазначити, що графічна наочність є ефективною для роз'яснення складних та довгих автентичних текстів, так як у тій же таблиці міститься основна інформація, необхідна для розуміння.

Таблиці сприяють кращому засвоєнню матеріалу і можуть використовуватися для порівняння різноманітних понять. Наприклад, під час вивчення тем «Політична система в США» та «Політична система Великої Британії» слухачі заповнювали таблиці та могли порівняти ці дві системи, а також переказували ці теми за допомогою таблиць.

Під час вивчення тем «Система освіти у США» та «Система освіти у Великій Британії» курсанти разом з викладачем заповнювали трикутник інформацією з текстів. У трикутнику першим ступенем була початкова школа і останнім коледж / університет, також у трикутнику зазначався вік, у якому британці / американці поступали до певного закладу. Крім інформації у трикутнику, курсантам надавалась лексика, необхідна для говоріння (дієслова: to enter, to attend, to graduate from, to leave, to study, прийменники: from...to). Під час вивчення даної теми курсанти порівнювали британську / американську систему освіти із українською системою освіти. Також, курсанти переказували ці теми, спираючись на інформацію у трикутнику.

Також, активізація говоріння здійснюється за допомогою ілюстративної наочності, а саме флеш-карток. На занятті один з курсантів отримує картку з, наприклад військовим терміном. Його завдання описати цей термін англійською мовою, не називаючи його. Інші курсанти, що не мають перед собою цієї картки мають назвати цей термін. Курсант А (має картку): This branch provides information about the enemy. Курсант В: Is it the Intelligence? – Yes, you are right. Курсант, який надав правильну відповідь обирає наступну картку та описує поняття на ній.

Слід зазначити, що ілюстративна та графічна наочність є дуже корисними при активізації говоріння, так як людина будує власні речення і долає страх говорити іноземною мовою.

Чепкій Віктор, канд. техн. наук, доц.

Скачков Валерій, д-р техн. наук, проф.

Єфимчиков Олександр, канд. техн. наук, доц.

Набок Владислав, канд. військ. наук, с.н.с.

Військова академія (м. Одеса)

Єльчанінов Олександр, канд. техн. наук, доц.

Національна академія Національної гвардії України (м. Харків)

СЕРВІСНЕ РОЗШИРЕННЯ МОДЕЛІ ХМАРНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ В БІ-ПАРАДИГМАЛЬНІЙ СИСТЕМІ ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВІЙСЬКОВИХ ФАХІВЦІВ ЗА НАПРЯМКОМ ПІДГОТОВКИ

Симультанні домінування знаннєвої та компетентнісної парадигм в сфері вищої військової освіти, а предметно, в електронному освітньому середовищі (ЕОС) бі-парадигмальної системи формування інформаційно-аналітичної компетентності військових фахівців за різними напрямками професійної підготовки актуалізує задачу пошуку нових практик, ефективних форм та засобів реалізації хмарних інфраструктур на основі модульного підходу SOA (Service-Oriented Architecture). Конфігурація SOA, не прив'язуючись до технології, дає можливість використовувати незалежні сервіси, які виконують певні завдання стандартними способами через типові інтерфейси. Сервіс-орієнтована інфраструктура афілійована з атрибуцією базової референтної моделі, яка ґрунтується на триланковій еталонній архітектурі NIST (National Institute of Standards and Technology):

- нижча ланка IaaS (Infrastructure-as-a-Service) – інфраструктура як сервіс хмарних обчислень (процесорні потужності, пам'ять, мережа) з адаптацією до індивідуальних завдань кожного користувача, який отримує можливість: керувати віртуальними серверами, засобами обробки та зберігання даних; самостійно встановлювати операційні системи та прикладні програми; контролювати, але обмежено, окремі мережеві компоненти (мережевий екранний хост);

- середня ланка PaaS (Platform-as-a-Service) – платформа як сервіс надання доступу до програмних засобів розгортання в хмарній інфраструктурі сервіс-додатків з використанням підтримуваних провайдером мов програмування, бібліотек, послуг та інструментів;

- вища ланка SaaS (Software-as-a-Service) – програмне забезпечення як сервіс, який дозволяє використовувати програми сервіс-провайдера. Програми доступні з різних клієнтських пристроїв, через інтерфейс тонкого клієнта (електронну пошту з Web-інтерфейсом) або через програмний інтерфейс. Користувач не керує і не контролює хмарну інфраструктуру, мережу, сервери, операційні системи, системи зберігання за винятком обмеженої кількості власних конфігураційних налаштувань.

Пропонується розширити базову референтну модель сервісними додатками хмарних технологій другого покоління, які в електронному освітньому середовищі найкраще зорієнтовані на бі-парадигмальну систему формування інформаційно-аналітичної компетентності (ІАК) військових фахівців та вивірено відображують тенденцію розвитку її за будь-яким напрямком підготовки.

Базова референтна модель, як концепт хмарних інфраструктурних рішень ЕОС вищого навчального закладу, заявлена в агрегації трьох компонент: архітектури NIST, відкритого інтерфейсу хмарних обчислень групи Open Cloud Computing Initiative міжнародної організації Open Grid Forum та методології ITSM (IT Service Management) бібліотеки ITIL (IT Infrastructure Library). Розширення подано комбінацією сервісних практик узагальненого додатку EaaS (Everything-as-a-Service), згідно якого всі ресурси реалізуються у вигляді послуг. Практики послуг, що адаптовані до типових процесів розвитку інформаційно-аналітичної компетентності фахівців в умовах бі-парадигмальної системи професійної підготовки, представлено сімейством деологічно близьких хмарних сервісів:

- DMaaS (Data Mining-as-a-Service) – аналітика як сервіс здатності аналізувати будь-які інформаційні дані та трансформувати їх в мікрокуби на приватній або гібридній хмарах;

- IaaS (Information-as-a-Service) – інформація та управління даними як сервіс надання можливості віддалено використовувати різні види інформації в режимі реального часу;
- PaaS (Process-as-a-Service) – керування процесом як сервіс спроможності віддаленого ресурсу зв'язати докупи кілька служб або даних електронного освітнього середовища навчального закладу;
- KaaS (Key Management-as-a-Service) – управління знаннями як сервіс отримання необхідної інформації в належному форматі, на потрібному рівні, у поточний або заданий час;
- DbaaS (Database-as-a-Service) – база даних як сервіс управління цифровими інформаційно-освітніми ресурсами ЕОС через запит без встановлення та підтримки Баз Даних;
- iPaaS (Integration Platform-as-a-Service) – інтеграція як сервіс управління комбінацією зовнішніх і внутрішніх додатків, конфігурації SOA, хмарних сервісів, процесів та даних;
- SECaaS (Security-as-a-Service) – безпека як сервіс, що інтегрується в інфраструктуру клієнта для забезпечення інформаційної безпеки на об'єктах електронного освітнього середовища.

Розширення моделі хмарної інфраструктури ЕОС на платформі додатку EaaS проявляється в єдності двох конструктів бі-парадигмальної системи розвитку ІАК військового фахівця:

- інформаційно-аналітичної (предметно-знаннєвій) підготовленості, яка оцінюється рівнем засвоєння ЗУНів з навчального циклу дисциплін, передбаченого освітньою програмою за напрямом (спеціальністю, спеціалізацією), а також практиками військово-професійної підготовки;
- інформаційно-аналітичної діяльності, яка визначається професійними потребами, мотивами службової діяльності, індивідуальними налаштуваннями та ціннісними орієнтаціями особистості.

Реферативна модель формалізує заявлені практики хмарних послуг, яким відповідають публічна, приватна або гібридна категорії розгортання хмари. Універсальність застосування моделі дозволяє вищому військовому навчальному закладу (ВВНЗ) розробляти власні сервісні розширення.

Практична реалізація референтної моделі матеріалізується в проект віртуалізації хмарної ІТ-інфраструктури ЕОС ВВНЗ. Балансування навантаженням в хмарній ІТ-інфраструктурі здійснюється сукупністю віртуальних машин, розгорнутих на базі фізичного хост-комп'ютера. Організація та запуск сукупності віртуальних машин здійснюється гіпервізорами першого, другого типів. Схематично ІТ-інфраструктура представлена інформаційною системою, яка розподілена на фізичних вузлах корпоративної мережі з доменними іменами.

Чорний Артем, канд. психол. наук

Гоцуляк Олег

Національна академія Державної прикордонної служби України імені Б. Хмельницького

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ-ПРИКОРДОННИКІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Процес успішної професійної самореалізації майбутнього офіцера-прикордонника забезпечує формування професійної компетентності за умови усвідомлення й пізнання своїх потенційних можливостей, розкриття професійних здібностей, визначення цілей, чіткого вибору життєвої позиції (мети) й уміння поетапного досягнення накреслених перспектив. Професійна діяльність офіцера-прикордонника є надзвичайно складною. Для того щоб ефективно протистояти загрозам на державному кордоні, необхідно мати високий інтелектуальний потенціал, бути професіоналом своєї справи, вміти працювати на випередження, аналізувати тенденції розвитку криміногенної ситуації і прогнозувати можливі загрози безпеці держави. Професійна підготовка офіцера-прикордонника є запорукою якісного виконання покладених завдань професійної діяльності.

Сучасному офіцеру-прикордоннику необхідно виконувати низку ролей, до яких він повинен перш за все бути готовим психологічно. Він має бути якісним управлінцем та

адміністратором, володіти навичками доброго організатора та господаря, брати активну участь в процесі підготовки та виховання підлеглого персоналу, що змушує його мати свої здібності вихователя, наставника. В умовах воєнного стану в Україні майбутній офіцер-прикордонник крім вищезазначених рис має бути насамперед патріотом своєї держави, готовим своїм особистим прикладом надихати підлеглих на виконання покладених завдань.

Під час організації та несення прикордонної служби, під час здійснення прикордонного контролю яскраво виявляється суб'єкт-суб'єктна взаємодія в ланці офіцер-керівник-підлеглі. Для належної взаємодії офіцеру необхідно поряд з цілеспрямованістю та вимогливістю до персоналу бути урівноваженим, мати психологічний такт та уміти здійснювати рефлексію.

Майбутній офіцер-прикордонник має бути професіоналом своєї справи, бути гідним прикладом для підлеглих та вести їх за собою, бути здатним виконувати свої обов'язки в умовах значних психологічних навантажень, вгамовувати свої емоції, уміти реагувати на усі проблемні ситуації адекватно та виважено, мати високі моральні та духовні цінності, вміти підпорядковуватися вищим керівникам, діяти згідно із Законом. Офіцер має володіти достатнім рівнем знань, умінь та навичок, бути ерудитом, знати іноземну мову в межах службової необхідності, показувати особистий приклад щодо культури поведінки та спілкування, уміти легко налагоджувати контакти з підлеглими, колегами по службі, взаємодіючими структурами, вміти уникати внутрішніх та зовнішніх конфліктів.

Майбутній офіцер-прикордонник повинен володіти низкою психологічних знань щодо правил та закономірностей професійного спілкування; ефективно долати негативні стереотипи у підпорядкованого персоналу; здійснювати психологічний вплив на підлеглих з метою спонукати їх до підтримання дисципліни, високої активності у службі.

Складовими професійної підготовки майбутнього офіцера-прикордонника є фахова (спеціальна) підготовка, психолого-управлінська та методична підготовка. Фахова підготовка є інтегративною особистісною властивістю, що охоплює сукупність знань, умінь і практичних навичок, фахових, громадянських якостей, способів мислення, морально-етичних цінностей та визначає здатність офіцера-прикордонника успішно здійснювати фахову та подальшу навчальну діяльність на високому рівні. Психолого-управлінська підготовка стосується роботи офіцера щодо забезпечення відповідного морально-психологічного клімату в підрозділі; знання методики психології управління та добору персоналу всіх категорій; оцінки особистісних якостей персоналу; проведення комплексу заходів з морально-психологічного забезпечення оперативно-службової діяльності; впливу на соціально-психологічні процеси з метою формування статутних взаємовідносин між групами військовослужбовців; проведення відповідної роботи щодо згуртування колективу. Методична підготовка поєднує в собі: знання, уміння та навички щодо методики проведення занять з професійної підготовки; володіння методичною термінологією; здатність застосовувати наявні знання у практичній діяльності; дидактичні та творчі здібності.

Професійна підготовка майбутнього офіцера-прикордонника характеризується низкою професійних та загальнолюдських якостей, знань у галузі безпеки державного кордону, психології, педагогіки та інших наук (офіцер-прикордонник повинен мати здібності психолога, аналітика, організаторські та ораторські здібності, володіти психологічним інструментарієм впливу на персонал, на процес його виховання та професійної підготовки, бути компетентним у своїй галузі та ерудитом в галузях інших професійних знань), що є підґрунтям для формування специфічних, більш вузьких складових особистості. З огляду на це процес професійної підготовки має бути особистісно спрямованим та орієнтуватись на суб'єкт-суб'єктну взаємодію.

Типовими психологічними труднощами професійної діяльності офіцерів-прикордонників на етапі професійного становлення є початок професійної діяльності в новому колективі; високий рівень психо-емоційного навантаження під час несення служби як у пунктах пропуску так і під час охорони (оборони) державного кордону України; необхідність швидкого прийняття рішень відповідно до обстановки, що склалася, в режимі реального часу; конфліктність окремих категорій громадян, що перетинають державний кордон та місцевого населення; недостатність організаторських здібностей; недостатність сформованих комунікативних здібностей; необхідність проведення заходів морально-психологічного забезпечення без

відповідного досвіду професійної діяльності; необхідність вирішення нових практичних завдань, яких раніше молодий офіцер-прикордонник не виконував; труднощі професійного спілкування з персоналом; тимчасові фінансові труднощі; ненормований розпорядок дня.

Шагова Олександра, канд. пед. наук
Військова академія (м. Одеса)

ТРЕНДИ ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ

У 2020-го році розпочалась нова епоха, назву якої було запропоновано провідним науковим співробітником Інституту майбутнього Джеймсом Кашіо у роботі «Перед обличчям епохи хаосу», – світ BANI. Світ, який кожного дня кидає нам нові виклики: пандемія, повний локдаун, постійні загрози та воєнний стан. З цього приводу перед науково-педагогічними працівниками постає ряд запитань: якою має бути професійна військова освіта в епоху хаосу; які технології застосовувати, щоб наші випускники ставали якісними професіоналами.

BANI-світ вимагає: здатності до миттєвого реагування, швидкості при реалізації нових планів, залученню інтуїції, емоційного інтелекту та розвитку нелінійного мислення. BANI-світ асоціюють із туманом: в ньому важко простежити за всім та розгледіти бодай щось. Однак наявність трендових технологій, методик і практик міжнародного освітнього простору, при вдалому поєднанні та доречному використанні надають науково-педагогічним працівникам можливість покращити результати освітньої діяльності сучасної молоді, навіть у BANI-світі.

Майндфулнес – безоцінна усвідомленість, що виникає внаслідок свідомого скерування уваги на теперішній момент власного досвіду. Цей термін, який було введено американським професором медицини Джон Кабат-Зінн у 70-х роках XX століття.

Так, майндфулнес схожий на медитацію, проте фундаментом його є тимчасовий відхід від планування майбутнього та спогадів про минуле. Значна частина курсантів знаходиться у постійному емоційному дискомфорті: хвилювання за рідних, втрати товаришів, постійний моніторинг ситуації на фронті, повітряні тривоги тощо. Тому, однією з найнеобхідніших практик, які, ми вважаємо за необхідне, ввести в освітній процес – це слідування за диханням. Якщо ви увійшли в аудиторію та відчуваєте, що курсанти збуджені, перебувають у нервовому стані, то не слід після оголошення теми переходити до викладання матеріалу. Слід попросити їх видихнути та приділити увагу заспокоєнню їх дихання.

Сторітелінг – педагогічний метод, який дозволяє підвищувати ораторське мистецтво стейкхолдерів. Цей метод більш зручний для гуманітарного напрямку, бо фактично це залучення здобувачів освіти до написання історій, малювання коміксів, створення анімацій, записування аудіо історій тощо.

Проте цікавим прикладом сторітелінгу може бути створення курсантами власного освітнього фільму. Нехай самостійно складуть сюжет, підберуть акторів, призначать коментатора. Темою може бути будь-що в рамках робочої програми дисципліни: хімічна реакція певних речовин, надання першої домедичної допомоги, аналіз варіантів дій на макеті місцевості, вар геймінг, робота частин та механізмів озброєння та військової техніки тощо.

STEM (S – science, T – technology, E – engineering, M – mathematics) поєднання чотирьох основних напрямів дозволяє посилити підготовку з природничих дисциплін, створити позитивну мотиваційну настанову на нестандартний підхід в освітньому середовищі, активізувати самовдосконалення та творчий пошук майбутніх офіцерів під час вирішення військово-прикладних задач. Для застосування STEM-технологій варто спланувати практичні заняття таким чином, щоб було місце: моделюванню, використанню віртуальних лабораторій, застосуванню web-додатків, виконанню проєктної діяльності.

Нетворкінг – діяльність, спрямована на обмін інформацією між людьми, об'єднаними спільними професійними чи особистими інтересами, що зазвичай відбувається в неформальній обстановці. Проте, на мою думку, нетворкінг – це дещо більше і воно може створюватися в рамках аудиторного заняття. Це освітнє середовище, в якому відбувається не лише здобуття освіти, але й є місце унікальному спілкуванню із науково-педагогічними працівниками, місце для розкриття талантів молоді, їх креативності, творчості. Цікавими

прикладом є співання пісень на заняттях з англійської, конкурс курсантських віршів, проведення творчих вечорів, дозвіл увімкнення спокійної музики під час виконання друкування тексту або ритмічного аудіо-ряду під час бігу тощо.

Все це певним чином виходить за рамки розуміння освітнього процесу у вищому військовому навчальному закладі. Проте іноді такий «аудиторний» нетворкінг вирішує купу питань: курсанти розподіляють увагу, швидше друкують документи, показують кращі результати згідно нормативів, обмінюються між собою корисними ресурсами, мобільними додатками, наприклад, для підвищення рівня англійської, а спільна пісня та декламування віршів підіймає бойовий дух.

Фідбек, або як кажуть практика «Зворотнього зв'язку». Оцінка освітнього процесу є вкрай важливим питанням: аналіз даних дозволяє проводити не тільки моніторинг, контроль, але й втілювати коригувальні заходи, змінювати методи та форми викладання, підвищувати мотивацію курсантів для досягнення високих результатів під час контрольних заходів та у подальшому. Адже залучення курсантів в освітній процес сьогодні напряму залежить від яскравості і динамічності заняття і це не про презентацію в класичному варіанті.

У нашому з вами інструментарію є різноманітні середовища: Google Classroom, в якому можуть бути зібрані не лише завдання, але і додаткові навчальні матеріали; особистий блог, де у відкритому доступі зібрано відео-матеріали, посилання на цікаві статті з дисципліни; он-лайн сервіси опитування (PollEverywhere або Mentimeter), які відкривають доступ не лише до створення динамічних презентацій, але й тестів.

Отже, якісна підготовка майбутніх офіцерів із врахуванням викликів сучасного BANI-світу можлива, якщо науково-педагогічні працівники будуть осучаснювати свої знання, обмінюватися досвідом з іншими викладачами, трохи прислухатися до здобувачів освіти, брати участь у конференціях та тренінгах і головне стежити за сучасними трендами освітнього простору та активно їх впроваджувати.

**Швед Артур,
Завітовський Олег**

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ТАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ПРАЦІВНИКІВ ПОЛІЦІЇ ПІД ЧАС ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ

Складна оперативна обстановка, що склалася наразі в Україні, демонструє появу чисельних надзвичайних ситуацій соціального характеру. У зв'язку з військовою агресією Російської Федерації проти України з лютого 2022 року було введено воєнний стан.

У зв'язку з цим на Національну поліцію покладається велика відповідальність. Служба в поліції є державною службою особливого характеру, яка є професійною діяльністю поліцейських з виконання покладених на поліцію повноважень з забезпечення публічної безпеки і порядку, охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави, протидії злочинності, надання в межах, визначених законом, послуг з допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги.

З метою якісного виконання поліцейських функцій постає першочергове питання професійного навчання співробітників Національної поліції. Слід зазначити, що у кожному підрозділі діє регламентована відомчими нормативними документами відповідна система навчання і виховання працівників.

Основною складовою частиною кожного виду навчання поліцейських є тактико-спеціальна підготовка – комплекс заходів, спрямований на набуття і вдосконалення поліцейським навичок практичного застосування теоретичних знань щодо правильного оцінювання конкретних подій з подальшим прийняттям правомірних рішень та психологічної готовності до дій у ситуаціях різних ступенів ризику.

Саме поняття «тактика» має вікові корені та належить до галузі військових наукових знань. Тактичні дії – організовані дії підрозділів, частин і з'єднань під час виконання поставлених завдань.

Службова діяльність працівників поліції при введенні воєнного стану протікає в умовах підвищеного ризику та відповідно високого психологічного тиску. Саме тому одним з основних, які характеризують боєздатність підрозділів під час воєнних дій, є вміння особового складу справлятися з негативним психоемоційним станом, що виникає в нетипових та екстремальних ситуаціях. При введенні воєнного стану виникають різного рівня небезпеки. Зазначений психологічний чинник інтенсивно впливає на психіку працівника, викликаючи часом патологічні зміни в його поведінці. М.Г. Логачов зазначив, що успіх бойової операції базується на двох основних компонентах: рівні професійної підготовки й обсязі оперативної інформації.

Шевченко Світлана

Горліченко Марина, канд. пед. наук, доц.

Буренкова Катерина, канд. хім. наук, доц.

Військова академія (м. Одеса)

ОСОБЛИВОСТІ АДАПТАЦІЇ КУРСАНТІВ ДО НАВЧАННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ

Ключовими педагогічними умовами адаптації курсантів до навчання у військових вищих військових навчальних закладах (ВВНЗ) вважають: достатню мотивацію до навчання; позитивне відношення до них молодших командирів; психологічну стійкість до подолання труднощів військової служби; наявність фундаментальної освітньої бази для оволодіння військовими спеціальностями; готовність навчатися у складних умовах та інше.

В умовах російського вторгнення в Україну, були проведені певні зміни в продовженні навчального процесу у Військовій академії: деякий час курсанти знаходилися поза межами навчального закладу і виконували військові задачі на своїх постах, тому заняття були призупинені. Як тільки з'явилась можливість проводити навчальні заняття за навчальними програмами почалися нові труднощі, пов'язані з великим навантаженням та розташуванням в нових місцях, але курсанти показали свою моральну та психологічну стійкість до таких випробувань. Навчально-виховний процес спрямований на підготовку високо мотивованих професійних військовослужбовців в цих умовах мав деякі особливості.

Адаптація – це процес вироблення певного режиму функціонування особистості, тобто бачення її в конкретних умовах місця і часу в такому стані, коли всі духовні і фізичні сили спрямовані й витрачаються лише на виконання основних завдань, у нашому випадку – на навчання та виховання. Ми вважаємо основними особливостями процесу адаптації курсантів-першокурсників до навчання в умовах вищого військового навчального закладу такі: мотивацію до навчання; контакт курсантів і командирів; морально-психологічну стійкість до подолання труднощів військової служби; наявність достатньої освітньої бази. Оскільки адаптаційний період відбувається у кожній особистості по-різному, залежно від їхніх індивідуально-психологічних особливостей, рівня готовності до навчання у вищій школі, тому тривалість періоду адаптації для кожного з них може бути не однаковий (в середньому – перший рік навчання).

Організація освітнього середовища ВВНЗ має специфічні умови навчання, тому повинна задовольняти такі вимоги: обов'язкове виконання вимог дисциплінарних Статутів, у яких регламентовано всі дії курсантів; обов'язкова первинна підготовка курсантів; цілодобово регламентований режим ВНЗ протягом усіх років навчання; різновіковий склад курсантських груп із різною професійною мотивацією, соціальним походженням, різними рівнями загальноосвітньої підготовки; суворе дотримання принципу єдиної команди та службової субординації як у педагогічному процесі, так і поза ним; обов'язкове дотримання загальновстановленого розпорядку дня, що регламентує практично весь час курсантів; проживання в гуртожитках казарменого типу, що супроводжується систематичним контролем за поведінкою та діяльністю курсантів з боку командирів; невеликий термін особистого часу курсантів, який, як правило, вони проводять у межах ВВНЗ; проходження складних військових задач курсантами протягом усього періоду навчання і служби, яка водночас є й практикою використання знань і вмінь, отриманих під час навчання, окрім того труднощі й вимоги воєнного часу, які значно ускладнюють адаптаційний процес взагалі. Курсанти мали певний перелік

проблем щодо адаптації пов'язаної з умовами військової служби і життєдіяльності, яка відбувалася в межах військових статутів. Але процеси адаптації до навчального процесу у ВВНЗ в них відбулися менш болісно, і як показує аналіз дослідження, проведеного у вересні 2021 року та червні 2022 року, завдяки згуртованості військових колективів, активній взаємовиручці, постійній увазі з боку командирів сформувався високий рівень їхньої професійної мотивації – стати офіцером ЗСУ, що значно підвищило загальний рівень адаптованості курсантів до навчання.

Адаптаційний потенціал перевірявся за допомогою методики БОО-200 протягом вересня 2021 року, а потім тестування проводилося в кінці другого семестру – у червні 2022 року. Під час дослідження було виявлено наступне: в залежності від спеціалізації факультету рівень адаптаційного потенціалу складав від 61% до 73%, а потім підвищився до 90-95%. Одержані результати тестування свідчать про високий морально-психологічний рівень підготовки курсантів, їх патріотизм, високий рівень мотивації до навчання у військовому ВНЗ. Адаптаційні труднощі в умовах воєнного стану загартували курсантів першого курсу, також перевірили їхню готовність до виконання військової служби у воєнний час та підвищили їх боєготовність.

Враховуючи, що у військових ВНЗ існує специфіка навчального процесу, командири виконують роль і вихователів і викладачів, тому командири підрозділів курсантів - начальники курсів, курсові офіцери, командири взводів є прямими їх начальниками, вони відповідають за адаптацію, виховання та якість навчання, рівень військової дисципліни та виховання курсантів, знання й точне виконання ними вимог статутів Збройних Сил України, розпорядку дня, мають право брати участь у розробленні й обговоренні основних питань навчальної, методичної, виховної, наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності; бути присутніми на всіх видах занять, що проводяться зі курсантами підпорядкованих їм підрозділів. Саме тому, дуже важливим стає взаємний тісний контакт діяльності командирів та викладачів, який включає контроль адаптаційних процесів та якості роботи командирів підрозділів (організація самостійної роботи, підготовка до занять, іспитів тощо), що неодмінно буде впливати на якість засвоєння знань курсантами та покращення освітнього процесу у військових вищих навчальних закладах. Чітко і грамотно організований процес первинної адаптації курсантів дає можливість їм у майбутньому долати труднощі, які зустрічаються в періоди спеціалізації та професіоналізації у військовому вищому навчальному закладі.

Шкотова Владислава

Завітовський Олег

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПРОФЕСІЙНО-ПРИКЛАДНОЇ ПІДГОТОВКИ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ

Останнім часом в Україні актуалізувалась проблема забезпечення національної безпеки в основних її сферах, що пов'язано з появою нових та збільшенням уже існуючих традиційних внутрішніх загроз національним інтересам.

24 лютого 2022 року в Україні указом Президента № 64/2022 було введено воєнний стан, у зв'язку з повномасштабною російською збройною агресією.

Відповідно до Закону України «Про національну безпеку України» реалізація завдань щодо забезпечення національної безпеки безпосередньо покладається на сектор безпеки і оборони, до якого відносяться також і підрозділи поліції.

Різноманітні конфліктні ситуації в оперативно-службовій діяльності співробітників поліції, ситуації, в яких виникають підстави до застосування силових прийомів, спеціальних засобів та вогнепальної зброї, слід відносити до екстремальних ситуацій, які є в свою чергу різновидом надзвичайних ситуацій, тобто перевершують звичайні, у яких події з припинення правопорушень пов'язані з небезпекою.

Підтримка високого рівня готовності працівників поліції до проведення спеціальних операцій є важливим завданням. Проте потреба у проведенні спеціальних операцій виникає відносно не часто. Водночас повсякденна діяльність різних службових нарядів, оперативних служб поліції часто пов'язана з діяльністю в екстремальних ситуаціях, ефективність дій у яких залежить від прийняття оптимальних тактичних рішень та готовності до їх реалізації.

Від готовності до дій в екстремальних ситуаціях, у тому ж числі під час дії воєнного стану залежить не тільки ефективність дій щодо припинення правопорушень та затримання осіб, які їх вчинили, а й особиста безпека співробітників поліції. Враховуючи це, професійно-прикладна підготовка є одним із важливих етапів до покращення професійної майстерності співробітників поліції. Професійно-прикладна підготовка проводиться не лише в навчальних освітніх установах зі специфічними умовами, а й в практичних підрозділах.

Професійно-прикладна підготовка включає тактичну, професійно-психологічну, правову підготовку до застосування заходів силового впливу, фізичну та вогневу підготовку, підготовку до застосування спеціальних засобів, засобів зв'язку, автомобільну та інші види підготовки, що визначаються специфікою діяльності галузевих служб, їх підрозділів та посадою окремого співробітника.

Співробітники поліції тієї чи іншої галузевої служби, поряд із комплексом знань, умінь та навичок, що дозволяють виконувати свої функціональні обов'язки, повинні:

- вміти в екстремальних ситуаціях оперативно-службової діяльності приймати оптимальні рішення;
- мати навички професійного спілкування із різними категоріями громадян;
- вміти припиняти протиправні дії, у тому числі із застосуванням силових прийомів, спеціальних засобів, із застосуванням та використанням вогнепальної зброї.

Саме ці сторони підготовленості формуються насамперед у процесі професійно-прикладної підготовки.

Одним із головних джерел удосконалення тактичної підготовки до дій в екстремальних ситуаціях мають стати дослідження дій співробітників поліції у подібних ситуаціях, які проводяться на сучасному організаційно-методичному рівні. Аналітичні огляди цієї роботи повинні систематично публікуватися та використовуватися у навчальному процесі в освітніх закладах системи МВС України, а також вивчатися на заняттях із службової підготовки в практичних підрозділах поліції.

Велике значення у професійно-прикладній підготовці співробітників поліції має практична правова підготовка до дій в екстремальних ситуаціях. Правова підготовка повинна вдосконалюватися на заняттях з тактики дій співробітників поліції в екстремальних ситуаціях, з фізичної та вогневої підготовки.

У процесі вирішення завдань з охорони громадського порядку та боротьби зі злочинністю працівникам поліції найчастіше доводиться діяти у ситуаціях, у яких правопорушники надають непокору законним розпорядженням та вимогам. У подібних конфліктних ситуаціях у діяльності поліції перевага надається несиловим способам впливу на правопорушників шляхом ведення переговорів і, як крайній захід, застосовуються прийоми рукопашного бою, спеціальні засоби та вогнепальна зброя, тобто заходи силового впливу.

Отже, професійно-прикладна підготовка дозволяє розвивати службові здібності, формувати і покращувати професійні навички, виховувати необхідні морально-вольові якості, збільшувати опір організму до негативного впливу особливих умов професійної діяльності.

Ярмолівч Оксана, канд. пед. наук, доц.

Кравчук Наталія

Військова академія (м.Одеса)

НАУКОВА ДОСЛІДНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ЕЛЕМЕНТ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ В ВИЩИХ ВІЙСЬКОВИХ ЗАКЛАДАХ

Ефективність ведення професійної підготовки майбутніх офіцерів залежить від всіх складових навчального процесу: теоретичних, практичних, дослідницьких. Сам навчальний процес є розвитком мотиваційно-сенсової сфери особистості майбутнього працівника Збройних Сил. Науково-дослідницька діяльність в вищих освітніх закладах здійснюється на основі діючих законів України і сприяє розвитку у майбутніх фахівців таких професійних навичок, як здобуття і оновлення знань; розвиток здатності до самостійної ментальної роботи; вміння аналізувати інформацію з метою втілення результатів в професійну діяльність; здібність особисто

адаптуватися до умов праці, які часто змінюються і потребують уміння змінюватись фахівцю. Уміння вдосконалювати власну професійну кваліфікацію є відзеркаленням всього процесу формування професійності працівником ЗСУ. Програмна науково-дослідницька діяльності курсантів є складовою навчального процесу, потребує від викладача вищого навчального закладу викладацького професіоналізму через здібність до реформування взаємодії між предметами навчального циклу, між об'єктами навчання (в нашому дослідженні це – курсанти), між викладачами та курсантами. За змістом освіти і освітніх програм для викладачів-керівників НДД курсантів сучасними і при тому складними є пункти про впровадження результатів наукових досліджень у практику і участь всіх суб'єктів науково-дослідних робіт в наукових, науково-практичних, науково-методичних заходах різного рівня.

Значенням і втіленням науки в освітній процес займалося людство майже з часів сформованості як науки, так і освіти. Вчені від Платона, Сократа, Арістотеля, Бернала Дж. до педагогів сфери професійної підготовки Богданової І.Б., Гузій Н. В., Деркач О.О., Курлянд З.Н., Леммана І.І., Маслій О.М., Ніколаєвої Л.Л., Онищенко О.А., інші вказують на особливість наукових досліджень в навчальному процесі, як на високо структуроване явище. Викладач-керівник разом з курсантом використовує результати зорієнтованих наукових досліджень, які вже існують і використовуються в професійних сферах. Інша складова цього процесу є створення результатів наукових досліджень, частина з яких може використовуватись майбутніми дослідниками. Різниця між науковим і звичайним пізнанням є особливою складовою навчальної дослідницької діяльності в вищому навчальному закладі. При використанні майже різноманітного дослідницького інструментарія курсанти в своїх роботах не роблять достатнього обґрунтування, не демонструють системності в висновках. Достатній досвід роботи з курсантами демонструє, що їх наукове дослідження відрізняється від звичайного методами пізнання. Курсанти часто плутають свій життєвий досвід з науковим, які відрізняються між собою глибиною, спрямованістю, мовою. До наукової діяльності зараз залучаються курсанти різних курсів, навіть, починаючи з перших курсів. Найголовнішим в цій діяльності є особисте бажання курсанта. Як вже наголошувалось, НДД є складовою навчального процесу тому бажання вчитись умінню досліджувати, як складовій професійних навичок є ведучим. Науково-дослідницьку діяльність можемо назвати індивідуальною працею викладача. Тому викладач звертає особливу увагу на особливість курсанта, який хоче займатися дослідженнями. Професійний керівник знає, що це процес кропіткий, процес, який виконується поступово і в певний період часу. Курсант має витримати, як що вміє розподіляти свій час, свої сили, спілкуватися з різними учасниками дослідження: самим керівником, робітниками бібліотеки, начальниками, сокурсниками, і надалі. Як вказано в наукових роботах курсант має мати позитивну Я-концепцію.

Науковому дослідженню (НДД), як складовій освітньої програми в вищому закладі відводиться певна кількість академічних годин, їх зміни графічно продемонстрували зміні якості освіти і рівня якісних показників майбутніх фахівців. Науковому дослідженню (НДД), як складовій освітньої програми в вищому закладі відводиться певна кількість академічних годин. Годи праці викладача також трансформуються в якість професійної підготовленості. На початку минулого десятиріччя педагогічний професіоналізм вивчався, як феномен бажаного досягнення викладача ВНЗ.

Викладачі-керівники НДД, наслідуючись висновків світових наукознавців проводять наукове дослідження в декілька етапів: першим етапом є наукова діяльність, наукова творчість; другим етапом є визначення загальних і специфічних законів природи і суспільства; третім етапом є орієнтація наукової творчості на професійну діяльність. Розпланований поетапно процес дослідження дає змогу курсанту дійти розуміння зроблених ним особистих висновків. Викладач-керівник зі свого боку розуміє які наукові інструменти засвоїв курсант, розвиваючись від наукової до професійної творчості.

На особистих зустрічах з курсантами-дослідниками керівник, готуючи курсантів до наукової діяльності інформує їх про ключову роль науки, як світового явища. В процесі такої короткої ввідної лекції керівник вказує курсантам на мету їх дослідження: описувати, пояснювати, передбачати процеси, явища, або результати їх тематичної діяльності. Питання плану, які висуває

керівник перед курсантом є відбитком дійсності предмету дослідження. Курсант-початківець дослідник, виконуючи завдання керівника, реалізує наданий план за законами своєї реальності. Результат праці курсанта-дослідника підтверджує здібність керівника до безперервної педагогічної праці через уміння зв'язати наукову діяльність, як процес з практичним втіленням.

В сучасній реальності НДД курсантів Військових навчальних закладів сприяє їх умінню аналізувати економічні і моральні фактори, які вплинули на формування, проходження, вирішення військових конфліктів. Уміння і проведення аналізів подій, планів, призводить до реалізації результатів роздумів і досліджень майбутніми професіоналами.

Yarmolovich Oksana, PhD, Associated Professor

Varlamova Alla

Vodolazkiy Vladyslav

Harkusha Vasyly

Odesa Military academy

CREATING AN ENVIRONMENT FOR THE FORMATION OF AN OFFICER (TRADITIONS)

This work outlines the importance of the military settlements in our country and in the world. Nowadays problems in our country show how are important the formation conditions of future officers. The military settlements were organized as the settlements for practical improvement of the formation of military personnel. Such settlements regulate officers' behavior and professional duties and determines their interaction with the world around them.

The study reveals the ways of forming professional military settlements in several stages: 1. familiarization historical formation with some of them in the central part of our country and over the world; 2. transforming of the idea of the military settlements in the XX-XXIcs.

Elizaveta Fortress (Elizavetinska fortress; it is also spelled Elizaveta Fortress, Elizavetynska fortress) is a star fortress, the administrative center of the Novoserb settlement (New Serbia and the Novoslobod Cossack Regiment). Named in honor of Saint Elizabeth, the patroness of Empress Elizaveta Petrovna.

Novoslobidskyi Cossack Regiment (Slobidskyi Polk, Novoslobidskyi Cossack Settlement, Novokosatskyi Polk) is an administrative-territorial and military unit of Ukraine, a Cossack unit created in the confluence of the Dnieper and Southern Bug rivers on the border of New Serbia and Zaporozhye. The regiment was formed at the initiative of the Russian government to tame the Zaporozhians and was under its control. It existed during 1753-1764. The regimental center is the Saint Elizabeth Fortress, founded in 1754 (now the city of Kropyvnytskyi).

The Yelisavetgrad pike regiment is a settler regiment of the Russian army created in 1764 from the Ukrainian Novoslobodsky regiment. Occupied the territories of the central strip of the Kirovohrad region and the northwest of the Dnipropetrovsk region.

In 1783, the Yelisavetgrad light horse regiment was formed from it and the Kherson pike regiment, which was renamed in 1796 to the 3rd Hussar Yelisavetgrad regiment.

The 3rd Yelisavetgrad Hussar Regiment was a mounted military unit of the Russian Empire in Ukraine in 1783-1918. Seniority: 22.03.1764 from Yelysavetgrad Pikinery. Regimental holiday: St. Trinity

The 159th Missile Brigade (159 RBr, military unit 11702, military unit A1575) is a formation of missile troops of the Armed Forces of Ukraine that existed in 1992-2003. In September 1958, in the city of Klintsi, Bryansk Oblast, Russian Federation, on the territory of the 233rd Engineering Brigade of the RVGK, which had previously served in the GDR, a new 159th Missile Brigade (military unit 11702) was formed without receiving equipment. The command staff of the brigade was then formed from representatives of various branches of the military. In May 1959, military unit 11702 without the 3rd division, which was armed with the R-11M, relocated to the city of Kirovohrad and came under the command of the Red Banner Kyiv Military District. The 3rd division remained in the city of Tshiatash, and the 111th missile brigade was later formed on its base, which was then stationed in the city of Bayram-Ali.

The 44th Guards Bomber Aviation Cherkasy Regiment of the Order of Bohdan Khmelnytskyi (44th Guards BAP, military unit A4562) is an aviation unit of the Air Force of Ukraine that existed in 1992-2004. The regiment was formed on August 25, 1941 at the Lipetsk Aviation Training Center, originating from the 52nd high-speed bomber regiment, which was based at the Ovruch airfield and participated in military operations from the first day of the German-Soviet war. In the first days of the war, 52 ShBAP suffered significant losses and part of the flight and engineering staff was sent to Lipetsk for re-formation and retraining on the Pe-2 aircraft. On July 10, 1987, the 727th Guards Cherkasy Order of Bohdan Khmelnytsky bomber aviation regiment on Su-24M supersonic bombers arrived from Hungary (Southern Army Group) at the Kanatovo airfield, from which two MiG-23 squadrons of the 190th fighter aviation regiment were deployed for the war in Afghanistan. The commander of the aviation regiment is Colonel Korchagin Gennady Mykhailovych.

The 9th Separate Special Purpose Brigade (9th SpP, Military Unit 83483) is a special forces formation of the Soviet Army that existed in 1962-1992. After the collapse of the USSR, the brigade became part of the Armed Forces of Ukraine and in 2003 was reformed as the 50th separate training unit of special training. The 9th separate special purpose brigade (military unit 83483) of the Kyiv Military District was formed in Kropyvnytskyi in accordance with the Directive of the General Staff of the USSR Armed Forces of September 10, 1962.

The 50th separate training unit of special training (50 ONZ SpP, military unit A0759) is a special training unit of the Armed Forces of Ukraine, part of the special purpose. The part existed in 1992-2013. After the collapse of the USSR in 1992, the 9th Special Forces Brigade of the Soviet Army came under the jurisdiction of Ukraine and became part of the Armed Forces of Ukraine. Competition for the best intelligence group in accordance with the order of the Minister of Defense of Ukraine dated March 26, 1996 No. 05 and the directive of the Ministry of Defense of Ukraine No. D-185/0125, the 9th separate special purpose brigade was renamed the 50th training center for special training of the Main Intelligence Directorate. And in December 2003 - in the 50th separate training unit of special training, which trains specialists for units and parts of the Main Directorate of Intelligence of the Ministry of Defense of Ukraine.

Separate Special Operations Center «East» named after Prince Svyatoslav the Brave (OC SpO) is a formation of special forces as part of the Special Operations Forces of the Armed Forces of Ukraine. He was under the command of the 4th Special Intelligence Service of the Main Intelligence Directorate of the Ministry of Defense of Ukraine. [source?] Stationed in Kropyvnytskyi. It is part of the United Rapid Response Forces. The regiment was formed on the basis of the 10th separate special purpose brigade. He participated in the battles of the war in the east of Ukraine. Since 2018, the regiment has been named after Prince Svyatoslav the Brave, the 10th-century ruler of Kievan Rus.

As a conclusion of our presentation should say saving and continuing military history and traditions for any region are necessary not only for battle unites (garrisons) but also for country in general. Following traditions are making stronger and uniting troops amid each other, creating especial relationships in exact unites (garrisons). Plenty of garrisons with different traditions around the country are enriching its culture and strength.

СЕКЦІЯ 6

**АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ МОРАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В
УМОВАХ ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ. ЖІНКА І ВІЙНА В УКРАЇНІ****Базір Вікторія***Національна академія внутрішніх справ***ПСИХОЛОГІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОХОДЖЕННЯ СЛУЖБИ ЖІНКАМИ У
ВІЙСЬКОВИХ ПІДРОЗДІЛАХ УКРАЇНИ**

Інформація про те, що жінки брали участь у військових діях в різних країнах та в різні часи, зустрічається в наукових джерелах достатньо давно. За цифрами Україна на сьогоднішній день має один з найбільших показників кількості жінок у Збройних силах серед країн-членів НАТО. З початком повномасштабної війни в Україні кількість жінок-військовослужбовців збільшилась і кожна захисниця усвідомлює, що вона, як берегиня роду та цілої країни йде захищати своїх дітей, рідних близьких та Україну від загарбників. На цьому підґрунті актуалізувалось багато морально-психологічних та практичних питань щодо проходження жінками військової служби, існують нагальні проблеми та недоліки. Якщо до війни жінки-військовослужбовці частіше займали посади, пов'язані переважно з виховною та кадровою роботою, медициною, фінансами, юриспруденцією та тилловим забезпеченням, зараз ситуація суттєво змінилась: жінки воюють нарівні з чоловіками, на військових посадах, керують бойовими підрозділами. Під впливом світових тенденцій в сфері подолання гендерних стереотипів, в нашій країні підтримуються державні та міжнародні ідеї і програми, що сприятимуть утвердженню інституційного механізму реалізації гендерної політики в секторі безпеки та оборони. А отже, на законодавчому рівні знято обмеження на отримання військових спеціальностей, заняття військових посад, отримання військових звань жінками, тож отримання генеральських військових звань жінками не за горами. Тим більше, що є приклад розвинутих європейських країн, де жінки займають пости міністрів оборони, є керівниками збройних формувань тощо.

Психологічне забезпечення здійснює значний вплив на всі аспекти службово-бойової діяльності жінками-військовослужбовцями. Психологічна підготовка полягає у формуванні у жінок психологічної стійкості та готовності до дій у бою, в складних та небезпечних умовах, в обстановці, що різко та швидко змінюється, під час тривалої нервово-психологічної напруги. Тому зважаючи на це, основними завданнями такої підготовки є: формування психологічної стійкості до психотравмуючих факторів сучасної війни; готовності до ризику та зустрічі з небезпекою; надання першої допомоги; зниження психологічних травм, підвищення рівня психологічної витривалості; навчання основним способам самозахисту; адаптація до бойових умов. Основними принципами для того, щоб реалізувати дані завдання є: патріотична спрямованість; максимальне напруження психічних та психологічних сил, недопущення деструктивного розслаблення; забезпечення можливостей саморегуляції.

Під час несення служби у військових підрозділах наші захисниці повинні підготувати себе до деяких нюансів, які можуть виникнути під час несення служби. По-перше, вона може стикнутися з певними проявами гендерної нерівності. Адже наше суспільство і досі вважає, що це не жіноча справа. Тому може пройти багато часу доки людство зрозуміє, що жінка теж може захищати країну та конкурувати на рівні з чоловіками. По-друге, кожній жінці – захисниці, не варто порівнювати свої фізичні навантаження на рівні з чоловічими. Однак вона повинна пам'ятати, що жінки більш витриваліші ніж чоловіки в деяких випадках. По-третє, нормальним є попросити допомоги у когось чи допомогти самій. По – четверте, жінка повинна підготувати себе до систематичних фізичних навантажень та до серйозного військово-професійного навчання. По – п'яте, якщо буде можливість, то переключатися від перегляду новин на відпочинок. По – шосте, намагатися розвивати в собі критичне мислення та завжди читати лише перевірені джерела інформації.

І ще одною важливою складовою для жінок є періодичне відвідування психолога з метою ефективної служби та здорового самопочуття. Адже саме спеціаліст може допомогти в

кризових ситуаціях та навчити методів захисту від емоційного вигорання та відновить внутрішній спокій і рівновагу. Необхідно пам'ятати, що рішення жінки про вступ на проходження служби у військових підрозділах повинне бути повністю усвідомленим та добровільним. Адже для жінки може бути дуже важко покидати свою домівку та членів своєї сім'ї щоб захищати не лише своїх, а й і чужих. То в майбутньому вона не повинна шкодувати про свій вибір та думати про те, що її життя могло піти по-іншому.

Ворок Семен

Діуца Іван

Військова академія (м. Одеса)

АКТИВНИЙ СПОСІБ ЖИТТЯ, ЯК СТАБІЛЬНИЙ СПОСІБ У БОРОТЬБИ ЗІ СТРЕСОМ

Дана тема торкається впливу фізичної підготовки й спорту, як способу боротьби зі стресом. Виявлений і обґрунтований сприятливий вплив фізичної активності на емоційне тло військовослужбовця й здоров'я в цілому.

Незалежно від віку, людина може перебувати в стресовому стані, який проявляється в порушенні сну, нервозності й утоми. Більшість людей намагаються ігнорувати симптоми стресу й не мають уяви про способи боротьби з ним без втручання медикаментозних препаратів і різних шкідливих звичок. Однак самостійно підібрані ліки можуть викликати ряд побічних ефектів, а паління й алкоголь зовсім ставлять ситуацію для організму людини критичною.

При стресі в організмі відбувається викид адреналіну в кров, м'язи починають інтенсивно скорочуватися, що приводить до болю й дискомфорту. Помірні фізичні навантаження й активність усувають такі стадії стресу, як тривоги й виснаження. Фізична культура є ефективним каталізатором, який здатний придушити поведінкові, інтелектуальні, емоційні й фізіологічні прояви стресу. Грамотне виконання комплексу фізичних вправ – безпечний і діючий метод боротьби з емоційною напругою й стомлюваністю. Активність тіла, з'єднана з позитивними емоціями, автоматично приводить до підвищення активності психіки, гарному настрою.

Багато науково-дослідницьких інститутів світу проводять дослідження по впливу фізичної активності на емоційний стан людини. Ряд наукових досліджень у цьому напрямку відзначають, що інтенсивна фізична активність людини не стомлює, а навпаки піднімає настрій і життєвий тонус, відновлює сили після напруженої діяльності, відволікає від особистих переживань і заспокоюють. І навпаки, хто веде більш пасивний спосіб життя обмежуючись тільки виконанням своїх прямих службових обов'язків, більше наражені впливу стресовим ситуаціям. Вони страждають від порушення режиму сну, безсилля й стресу. Таким чином, у військовослужбовців, що підтримують активний спосіб життя, виробляється імунітет до стресів, що у свою чергу плідно впливає на професійну діяльність.

Єфіменко Анатолій, канд. військ. наук, доц.

Беркань Василь

Військова академія (м. Одеса)

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ МОРАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В УМОВАХ МОБІЛІЗАЦІЇ

В сучасних умовах збройної агресії, морально-психологічне забезпечення відіграє велику роль у якості проведення бойових дій. На фоні збройної агресії з боку РФ, інтенсивності ведення бою, та постійних обстрілів усієї території держави, командир підрозділу має чітко стежити за психічним станом свого підрозділу, та якісно проводити заходи щодо його відновлення.

Високий рівень морально-психологічного стану, та психічної стійкості командир підрозділу має досягти ще задовго до ведення бойових дій. Під час проведення заходів з бойової підготовки проходить формування особистості воїна, його психологічних якостей, виробляється психологічна стійкість. На етапі підготовки та злагодження підрозділу, особовий склад досягає впевненості в своїх діях, за рахунок інтенсивної підготовки, постійного

використання техніки та зброї різних зразків зброї. Проведення занять з тактичної підготовки виховає в бійців довіру та впевненість у побратимах. Основний вплив на якість загартовування стійкості морально-психологічного стану створює навчання в умовах наближених до бойових.

Не менш важливу роль відіграють взаємовідносини у колективі, та повага до командира. Підрозділ, у якому часто стаються випадки вживання алкоголю та наркотичних засобів, нестатутних взаємовідносин, та неповага до командирів, не рекомендується до виконання завдань за призначенням, та потребує додаткової уваги офіцерів з МПЗ в/ч, або підлягає переформуванню.

Кожен військовослужбовець підрозділу є особистістю, та потребує особливого підходу. Командир має знати усі проблеми своїх підлеглих, їх інтереси, сильні та слабкі місця. Особовий склад не повинен відчувати байдужість з боку свого командира. Своїми діями, командир має показувати приклад, та виховувати у них впевненість у собі, та тих, хто буде поруч з ним під час бою. Якісна робота з підлеглими знизить ризик виникнення сумнівів у діях підрозділу, та підвищить психічний стан особового складу, і готовність до виконання завдань за призначенням. Чітке вивчення свого особового складу надає командирю перевагу у боротьбі з негативними чинниками.

Отже морально-психологічне забезпечення військ має дуже великий вплив на дії підрозділів у всіх видах бою. Саме від нього і будуть залежати майбутні перемоги збройних сил, та час на деокупацію територій України.

Козловська Людмила., канд. політ. наук, проф.

Беньковська Наталя., канд. філол. наук, проф.

Інститут Військово-Морських Сил Національного університету «Одеська морська академія»

РОЛЬ МІГРАНТІВ ВНУТРІШНЬОЇ МІГРАЦІЇ (ПЕРЕДИСЛОКАЦІЇ) 20214 РОКУ – ВІЙСЬКОВИХ МОРЯКІВ ВМС ЗСУ У СТАНОВЛЕННІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 254 «ЗАБЕСПЕЧЕННЯ ВІЙСЬК(СИЛ)», СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ «МОРАЛЬНО- ПСИХОЛОГІЧНЕ ЗАБЕСПЕЧЕННЯ» В УМОВАХ АГРЕСІЇ 2022 РОКУ

В умовах збройної агресії в 2022 році прослідковується позитивна робота заступників командирів з морально-психологічного забезпечення Військово-Морських Сил Збройних Сил України: Це і підтримання бойового духу військовослужбовців на передовій лінії фронту з російським агресором, це і загальне позитивне налаштування на безперечну перемогу над агресором та ін. В роботі ми зупинилися на основах морально-психологічного забезпечення, коріння якого виходить з підготовки спеціалістів галузі знань 25 «Військові науки», спеціальності 254 «Забезпечення військ (Сил)», спеціалізації «Моральне-психологічне забезпечення». Таких спеціалістів для Військово-Морських Сил Збройних Сил України готує Інститут Військово-Морських Сил Національного університету «Одеська морська академія». В 2014 році в результаті анексії Криму відбулася вимушена міграція (передислокація) військових частин Військово-Морських Сил Збройних Сил України, які не зрадили інтереси України. Військові моряки (внутрішньо переміщені особи) змогли не тільки врятувати Військово-Морські Сили Збройних Сил України, але і стали сподвижниками побудови Військово-Морських Сил Збройних Сил України за стандартами НАТО, що передбачало вдосконалення всіх військово-морських спеціальностей, в тому числі морально-психологічного забезпечення. Інститут Військово-Морських Сил Національного університету «Одеська морська академія», який передислокувався з Севастополя, при підтримці Штабу Оперативного Командування «Південь», почав приділяти особливу увагу підготовці офіцерів тактичного рівня, заступників командирів з морально-психологічного забезпечення. Вчорашні мігранти (вимушені переселенці – працівники Інституту Військово-Морських Сил Національного університету «Одеська морська академія») внесли в становлення спеціальності 254 «Забезпечення військ (Сил)», спеціалізації «Моральне-психологічне забезпечення» неповторний акцент української національної єдності, самобутності і значущості. Завдяки цим ідеям випускники, які зайняли посади заступників командирів з морально-психологічного забезпечення у військових частинах

Військово-Морських Сил Збройних Сил України, в умовах збройної агресії 2022р. часто крім своїх обов'язків тимчасово виконували і виконують обов'язки командирів підрозділів на лінії фронту. 2000 військових моряків, передислокованих на материкову Україну в 2014р., вже тоді знали, що Росія не зупиниться на анексії Криму і буде претендувати на захоплення всієї України. Їх віра в необхідність збереження територіальної цілісності нашої держави допомагає сьогодні заступникам командирів з морально-психологічного забезпечення орієнтувати особовий склад на безперечну перемогу над ворогом. Як **узагальнення** відзначимо, що допомога Європи та Америки технікою на фронтових лініях дуже вагомий аргумент в боротьбі з російським агресором. Але стійкість і мужність захисників України, їх незламність і прагнення до перемоги над ворогом – ті якості, якими захоплюється весь світ – вони є не тільки особистим переконанням кожного військовослужбовця, а й результатом кропіткої роботи заступників командирів військових підрозділів з морально-психологічного забезпечення.

Козловська Людмила., канд. політ. наук, проф.

Інститут Військово-Морських Сил Національного університету «Одеська морська академія»

ЖІНКИ-МІГРАНТКИ (ВНУТРІШНЬО-ПЕРЕМІЩЕНІ ОСОБИ) В УМОВАХ ВІЙНИ 2022 РОКУ

Агресія Кремля загрожує державності України, єдності ЄС, економічній та політичній стабільності всього світу. Найскладніша ситуація в Україні, бо це на її теренах з 24 лютого 2022 року йдуть жорстокі бої з рашистами за право зберегти суверенітет України, її цілісність. Це війна, в якій російський агресор порушує всі правила «Законів і звичаїв війни» Гааги та Женеви - норми міжнародного гуманітарного права. Цивільне населення – не комбатанти – має захищатися воюючими сторонами і не бути об'єктом нападу та знищення. Але злочини рашистських загарбників в Бучі, Гостомелі, Ірпіні, на сході та півдні України та ін. - говорять про протилежне – варвари знищують все на своєму шляху – і цивільні споруди, і пересічних цивільних громадян. В таких умовах жінки - берегині своїх сімей - вимушені залишати оселі і переїжджати (мігрувати) в більш безпечні регіони. Питання вимушеної міграції українок в умовах війни за кордон залишимо для іншого дослідження. Зупинимось на вимушеній міграції жінок України в інші регіони України з метою врятувати своє життя та життя своїх дітей. Умови війни згуртували український народ. Західноукраїнські землі, що менше потерпівають від рашистської агресії, доброзичливо і гостинно прийняли внутрішньо-переміщених осіб, що втекли від війни в більш безпечні місця. На державному рівні місцеві громади забезпечили переселенців житлом та всім необхідним для повсякденного виживання. Волонтери та громадські організації оперативно вирішували ті питання, які на місцевому рівні із-за бюрократизації відкладалися на більш пізніший час. А самі вимушені мігранти (в своїй основі – більше жінки з дітьми) в таких екстремальних умовах виявили надзвичайну зібраність, організованість. Вони намагалися і намагаються як найменше турбувати тих, хто їх прийняв з однієї сторони, а з іншої – робили і роблять все необхідне, щоб допомогти на місцях вирішити не тільки питання свого помешкання, а й принести користь посильною роботою чи за фахом, чи в повсякденно-побутовому житті приймаючих сімей та громад. Українська щирість, доброта та взаємодопомога стали тими високоморальними якостями, які згуртували наш народ в годину рашистської агресії. Жінки-берегині (чи вимушені мігранти, чи жінки з приймаючих сімей) змогли на генетичному рівні згуртуватися, щоб вирішити спільне завдання - вижити, підтримати українських воїнів-захисників і перемогти. На терені приймаючих громад жінки-мігрантки спільно з місцевим населенням виконували і виконують доступні їм роботи, які наближають перемогу: це і плетіння маскувальних сіток з підручного матеріалу і старого одягу, це і збір продуктів на допомогу армії, збір консервних банок для налаштування саморобних світильників для воїнів в окопах, сувенірів та малюнків для підтримання психологічного стану українських воїнів, виготовлених дитячими руками та ін. .Отже, жінки-вимушені мігранти та жінки з приймаючих сімей в війні 2022 року стали надійною опорою захисникам української державності. Їх мужність, організованість, доброта, взаємодопомога та щирість приближають перемогу над фашистським агресором.

Логвиненко Антон

Навчально-науковий інститут права та підготовки фахівців для підрозділів Національної поліції

Завістовський Олег

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

СУЧАСНИЙ СТАН ЖІНОК В ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНАХ ЯК ОСНОВНИЙ НАПРЯМ ГЕНДЕРНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ

Важливість даної тематики полягає в тому, що в даний момент розвитку і реформування правоохоронної системи України спостерігається тенденція до збільшення кількості жінок-поліцейських. Незважаючи на широку представленість, жінки як і раніше залишаються слабо інтегрованими в діяльність «чоловічої» організації і стереотип «неповноцінності жінок», заснований на переконанні, що жінки з-за відсутності будь-якого місця у владних структурах не володіють адекватними якостями, навичками, що необхідні для роботи в певних умовах, залишаються прихованими в системі психологічного, організаційного та нормативного забезпечення діяльності Національної поліції України.

Реалізація принципу гендерної рівності в національній поліції України - це не данина моді чи вимушена поступка європейської інтеграції. З досвіду європейських країн, де жінки складають 25-40% персоналу, жіноча поліцейська служба має позитивний потенціал і ефективна: вона сприяє підвищенню якості підбору кадрів і покращує соціально-психологічний клімат, збільшує ефективність підрозділів в команді і якість управлінських рішень та довіру суспільства до поліції. Зокрема, жінки демонструють більш високий рівень виконавської дисципліни і більш низький рівень агресивності.

Статистичні дані в Україні показують, що зростання числа жінок, які активно беруть участь у військових справах, в тому числі бойових діях, добровільно працюють на Сході України для забезпечення врегулювання конфліктів і встановлення миру, вже не викликає сумнівів. За даними Головного управління кадрів Генерального штабу Збройних Сил України, в даний час в Збройних силах України служать 29 760 жінок, в тому числі 902 старших офіцерів. Для порівняння: в минулому році цей показник був трохи більше 27 тисяч, в 2018 - майже 25 тисяч, а в 2008 році їх було всього 1800.

У той же час впровадження гендерно-збалансованого підходу в рядах Національної поліції України, який де-юре вільний від системних бар'єрів для повноцінної участі в професійній діяльності, незалежно від статі, на практиці викликає ряд проблем як для жінки, так і чоловіків. В першу чергу, це пов'язано з переважанням гендерних рольових стереотипів і переважанням традиційних (патріархальних) уявлень про гендерні ролі в таких організаціях.

Незважаючи на це, необхідно відзначити проблеми використання прийомів самозахисту в реальній протидії злочинцям. Менший розмір і вага, схильність правопорушників нехтувати жінками-поліцейськими, а також наявність певних труднощів у використанні зброї і фізичного насильства роблять жінок-поліцейських потенційно вразливими при виконанні службових обов'язків в конфліктній ситуації.

Маючи це на увазі, необхідно розробити спеціальні навчальні курси для жінок-співробітників правоохоронних органів, які зосереджені на розвитку психологічної стійкості і впевненості в собі, здатності підтримувати особисту дистанцію, а також на розвиток навичок, характерних для жінок, таких як влучна стрільба, ефективне переслідування, а також можливість вести рукопашний бій з положення лежачи.

Поняття «гендер» передбачає, що переважна більшість відмінностей між статями, особливо з точки зору професійних якостей, навичок і рис характеру, мають не природне походження, а швидше наслідок виховання, соціалізації, впливу культури і суспільства.

Гендерні правовідносини, як ми зазначали вище, регулюються на основі норм різних галузей права, що поєднують загальні та спеціальні нормативно-правові положення. Спеціальні правила визначають ряд конкретних правил, що стосуються різниці прав і можливостей при вході на службу і щодо інших питань.

Таким чином, умови вступу на службу, порядок просування та звільнення, підстави регулювання робочого часу і часу відпочинку, заробітна плата, судове переслідування, правовий статус військовослужбовців чоловічої і жіночої статі, співробітників Національної поліції відрізняються від регулювання аналогічних питань щодо представників інших правоохоронних органів, що не кажучи вже про співробітників інших сфер. У зв'язку з цим виникає необхідність визначення особливостей гендерних відносин в підрозділах Національної поліції України.

На наш погляд, проблематика питань гендерної рівності хвилюють не лише жінок, а й чоловіків правоохоронців. Причина проблеми гендерного дисбалансу на службі – історично сформовані стереотипи розподілу ролей чоловіків і жінок в сфері безпеки і захисту держави, норми з охорони материнства, репродуктивної функції жінок.

Основними принципами реформування гендерного балансу в поліції повинні бути:

облік анатомічних відмінностей між статями, що, однак, не може бути перешкодою для рівноправного підходу до них у професійній сфері;

системний підхід до гендерної трансформації повинен охоплювати основні аспекти забезпечення роботи поліції.

Вирішення назрілих проблем ускладнюється тим, що наразі фактично відсутні комплексні наукові дослідження сучасного стану гендерних відносин у новій поліції: соціально-культурних зразків гендерної нерівності, їх причин, особливостей, наслідків, засобів закріплення й відтворення; дискримінаційних профілів жінок і чоловіків та їх суб'єктивних оцінок; психологічних особливостей фахівців-поліцейських різних напрямів, гендерної специфіки професійної майстерності тощо.

Разом із цим така інформація є вкрай необхідною для формування рівноправних гендерних відносин у професійній взаємодії та здійсненні належних загальносоціальних, організаційно-правових, фінансово-економічних і кадрових заходів у системі МВС України, а також формування професійно-психологічної готовності правоохоронців до паритетних гендерних відносин.

Отже, у висновках варто сказати, що поточний етап реформування Національної поліції України вимагає від співробітника поліції нових якостей і враховує гендерний аспект, який заснований на системі ідей і переважання компетентності та професіоналізму незалежно від статі.

Лопасва Олена

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ МОРАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЖІНОК В УМОВАХ ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ

Збройна агресія - сукупність воєнних., політичних, економічних, інформаційних та інших ворожих дій проти держави та суспільства. Метою цих дій на різних етапах є демонтаж незалежності, згортання курсу на інтеграцію, загарбання частини території, формування псевдодержавних утворень, зниження економічного та науково-технологічного потенціалу, дестабілізація суспільно-політичної ситуації, ускладнення міжнародних положення країни тощо.

Питання, що стосуються морально-психологічного забезпечення жінок в екстремальних умовах та вплив емоційних факторів на їх працездатність завжди мали місце у роботах таких науковців як А.Г. Маклакова, В.О. Моляко, В.І. Берзін, В.О. Бодрова, М.В. Савчина, О.Є. Самойлова, Н.В. Тарабріної, С.І. Яковенко. Слід зазначити, що саме рівень готовності до сприйняття певних стресових факторів впливає на різні сфери діяльності : високий – забезпечує виконання людьми своїх професійних обов'язків, збереження працездатності, здоров'я під час та після екстремальних умов; низький – означає нездатність людини протидіяти стресам та зовнішнім факторам, що впливає на появу та прояви різноманітних психологічних розладів.

Моральне психологічне забезпечення в умовах збройної агресії має на меті сформулювати високий стан психологічного забезпечення людини, моральні якості, досягти високого рівня психічної стійкості та готовності до екстремальних умов. Взагалі, психологічна робота є основним напрямком діяльності щодо забезпечення життєдіяльності і її розвиток відбувається

поступово, враховуючи зміни та розвиток психологічної науки. Що стосується питання стресостійкості жінок в таких умовах, то наукові дослідження за допомогою статистичного метода довели, що стійкість до неоднозначних ситуацій, в деяких випадках небезпечних, у жінок набагато менша, аніж у багатьох чоловіків, але адаптивність організму набагато краща як у психологічних, так і фізичних аспектах. Врахування гендерного чинника при вивченні стресостійкості є найважливішим принципом для вдосконалення психологічної підготовки.

Згідно з вже здійсненими науковими дослідженнями, у науковців утворився певний комплекс психологічних заходів, спрямований на створення сприятливих умов для зменшення нервово-психічного напруження, особистісної й ситуативної тривожності, стабілізує емоційний стан, сприяє швидкій адаптації до екстремальних умов, допомагає швидко відновлювати психоемоційний і функціональний потенціал організму.

Отже, під час такої екстремальної ситуації, як збройна агресія, на жінок як негативно, так і позитивно впливають багато чинників. До позитивних чинників віднесемо необхідність у подальшому розвитку, досягнення достатнього рівня забезпечення життєдіяльності себе та своїх близьких, бажання до психологічної рівноваги. До негативних – нездатність протидіяти зовнішнім стресовим факторам, уповільнення реакції, зниження рівня здоров'я під час та після екстремальної події. Високий поріг відсоток стресостійкості жінок дав зрозуміти, що стресові ситуації під час збройної агресії становлять для них велику значимість, а отже задля вдосконалення морально-психологічного забезпечення необхідно впливати на зменшення кількості негативних чинників, а також шляхів їх уникнення.

Меджидова Яна

Сасенко Ірина, канд. політ. наук, доц.

Військова академія (м. Одеса)

ВОЛОНТЕРСЬКА МІСІЯ УКРАЇНСЬКИХ ЖІНОК НА ШЛЯХУ ДО ПЕРЕМОГИ

З моменту незаконної та неспровокованої агресії Росії проти України 24 лютого 2022 року український жіночий рух одразу долучився до національної оборони та протидії агресору. В Україні настав час героїв. Чоловіки й жінки були змушені покинути домівки та піти захищати рідну землю. Єдиним фронтом з нашими захисниками стоять і волонтери, які, не шкодуючи часу, сил та здоров'я, допомагають військовим, демонструючи не меншу хоробрість та бажання жити у вільній, єдиній, неподільній та незалежній державі Україна. Війна перевернула життя багатьох українців.

Волонтерство – це такий по своєму наркотик, це абсолютно унікальний досвід, як кохання. Воно страшенно затягує, бо чим більше віддаєш, тим більше отримуєш. Це не етнічна війна, це війна свободи, гідності проти «руського мира» з його жорсткою вертикаллю, де держава набагато важливіша за людину. Як говорять засновники волонтерського руху – «для вас, наші захисники, хоч зіроньку с неба, але би ви повернулися з війни живими! Бережіть себе та своїх рідних».

Героїні поділилися розповідями не лише про силу духу і жагу до перемоги, а й про біль втрати і переживання. Більше ніж півроку вони щодня підтримують військових, допомагають вимушеним переселенцям. Попри це, багато з них не просто небайдужі волонтерки. Вони також – дружини, матері, доньки військовослужбовців, які захищали і захищають країну від ворогів на передовій. Найважчий момент на війні... Ми воюємо з абсолютним злом і ми як ніколи згуртовані, впевнені і вірні.

«Справи громад» у Києві. Це спілка волонтерів, що мали активну громадянську позицію і допомагали армії ще до повномасштабного російського вторгнення, відправили кілометри маскувальних сіток на передову. Зараз їх осередок продовжує волонтерити у різних ТРО. «Рада, коли бійці приходять до нашої волонтерської кав'ярні після патрулювання міста, евакуацій та іншої допомоги населенню, – ділиться власними враженнями волонтерка спілки. Коли можуть видихнути важкий день, відчутти затишок і турботу. Їхній емоційний стан – це тепер моє полотно, по якому ми з дівчатами пишемо теплими фарбами кави й шоколаду, меду та імбиру. Це проста робота, але все ж важлива. Сьогодні на моїй барній стійці є чай з Польщі, кава з Італії, печиво зі Швеції та шоколад з Німеччини. Коштами допомагають США й Канада,

Австралія та Європа. Ми точно переможемо! І це буде Перемога України й Перемога цілого цивілізованого світу над державою-потворою. Вона вже є країною нон грата і такою залишиться назавжди!»

Жінки волонтерять в тилу, допомагають та збирають кошти: і за кордоном, і в Україні. Цей образ став одним із основних у ЗМІ під час повномасштабного вторгнення. Новини про жінок, які зараз допомагають, з'являються кожного дня. І їх – незлічена кількість. Зараз майже вся країна перетворилася на один величезний волонтерський табір. Хтось плете сітки, хтось збирає й роздає продукти, хтось розбирає одяг, який невинно несуть українці. Доречно згадати про наших творчих дівчат: Леся Нікітюк допомагає біженцям у Хмельницькому, відкривши центр прийому вимушених переселенців. Співачка Даша Астаф'єва разом із друзями готує, розфасовує, а потім доставляє на передову їжу для тероборони та військових, а реперка Alyona Alyona повернулася до рідної Барисівки під Києвом та стала фасувальницею ліків. Сім'я ресторанів Діми Борисова приготувала вже понад 32 тисячі гарячих обідів з першого дня війни для наших військових: гарячу кашу з лобстерами та крабами, бургери з тигровими креветками, томлену оленину і навіть борщик із пампушками!

«Щойно я прокинулася від вибухів і через 30 хвилин почула, що росія оголосила війну, – згадує одна з волонтерок. Починала волонтерити інформаційно: ширила корисні пости та посилення, зв'язувала між собою людей, вирішувала логістично, як закрити чиїсь потреби. Зараз же я допомагаю організовувати доставку потрібних речей і гуманітарної допомоги прямо для ЗСУ в Одесі, а також створюю платформу для волонтерів, де вони можуть організовано отримувати запити на необхідну гуманітарку й обробляти їх. Це робота 24/7, я з цим прокидаюся та засинаю. Щораз, коли думаю, що досить, я більше не можу, то кажу собі, що там люди помирають, тому мушу зібрати себе до купи заради них. Я згадую, як мужньо зараз борються наші солдати, порівнюю свої умови з їхніми та розумію, що мені взагалі не має сенсу жалітися».

Більшість жінок, яких зустрічаємо у волонтерських штабах, намагаються усміхатися та сказати тобі щось добре. Вони можуть тривожитися всередині, але для інших залишаються позитивними, заспокоюють одна одну й часто говорять про перемогу. Це нагадує, що все колись знову буде добре. Військові передають: «Друзі, зараз як ніколи нам потрібна єдність. Підтримуймо одне одного, тримаймося разом, і саме так ми доб'ємося миру в Україні».

Таких жінок має знати вся Україна. Пишаємось усіма нашими військовими волонтерами та волонтерками, які відчайдушно допомагають армії. Завдяки їх патріотизму та копіткій волонтерській праці перемога наближується щодня.

Мох Тетяна

Коломієць Юрій

Одеський державний університет внутрішніх справ

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ МОРАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В УМОВАХ ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ

Стратегічний напрям розвитку військової психології нині потребує конструктивного вирішення питання забезпечення високого рівня охорони психічного здоров'я військовослужбовців.

Життя людини на війні насичена прикордонними ситуаціями, які змінюють одне одного і поступово набувають значення постійного чинника. І це надає вплив на все життя суспільства, рішуче впливає на психологію людей, особливо учасників бойових дій. При цьому для рядового і командного складу характерні деякі особливості психології, пов'язані з різним ступенем відповідальності та ризику.

Має свою специфіку та сприйняття дійсності представниками різних родів військ та військових професій. Воно визначається конкретною обстановкою і завданням кожного бійця і командира в бою, найбільш ймовірним йому видом небезпеки, характером фізичних і нервових навантажень, способом контакту з противником, взаємодією з технікою (видом зброї).

Однак головний елемент «психології війни» є спільним для всіх: екстремальні умови загострюють до краю людські почуття, викликають необхідність прийняття негайних рішень,

граничної чіткості та злагодженості дій, потрібних для того, щоб вижити, так само як і для виконання бойового завдання. Поряд з екстремальною бойовою обстановкою, найважливіше впливом геть психологію військовослужбовців надавали специфічні умови фронтового побуту.

«Характеризуючи умови бою, не можна випустити з уваги і таку їх особливість, як надзвичайно відчутні життєві незручності. Взимку це холоднеча, коли застигає мастило навіть на ретельно протертій зброї, коли шматок хліба стає твердішим за лід... Буває і влітку, коли бійці змагаються від спеки, від нестачі води, від пекучого піску і задушливого пилу, що засліплюють бійця і утруднюють йому дихання. Непоодинокі випадки в бойовій обстановці, коли людина недосипає, недоїдає, живе і діє у незадовільних санітарно-гігієнічних умовах, не має нормального житла та затишку, фізично та морально втомлюється, перевтомлюється і т.п.»

Сутністю інформаційно-психологічного впливу є злам волі противника, психічне виснаження та зниження, придушення його психологічного стану, бойової активності, примус його до певних дій. Необхідною умовою є створення інформаційно-психологічної обстановки та суспільного думки, що дозволяє виконати поставлені завдання.

Метою інформаційно-психологічного впливу є виконання поставленого завдання з найменшими втратами в силах та засобах, а також виключенням жертв серед мирного населення та мінімізації нанесення економічної шкоди.

До завдань інформаційно-психологічного впливу можна було б віднести:

1. З використанням усіх наявних засобів психологічного впливу досягти суттєвого підриву та зниження морально-бойового духу та бойової ефективності, психічного виснаження протидіючих сил, придушення та зламу їх волі до продовження подальших дій;

2. Формування громадської думки, що сприяє виконанню бойових завдань та досягненню поставлених цілей.

До форм інформаційно-психологічного впливу можна було б віднести:

– організацію взаємодії із засобами масової інформації, представниками місцевих органів влади, місцевим населенням;

– психічне виснаження та придушення за допомогою підтримки постійної підвищеної психічної напруги незаконних збройних формувань, ведення переговорів, заклик та примус їх до певних дій.

До соціальних факторів відносяться приналежність до роду військ та військової спеціальності, а також до рядового чи командного складу. У ряді ситуаційних факторів – хід воєнних дій (наступ, оборона, відхід), розташування на основному або другорядному ділянках фронту, відстань від переднього краю та інше. Часто страх стає фактором, що перешкоджає ефективній бойовій діяльності та має широкий діапазон наслідків: від масової паніки та втечі з передової значних груп військовослужбовців до індивідуальної психологічної пригніченості, втрати, можливості ясно мислити, адекватно оцінювати обстановку до безініціативності і повної пасивності.

Страх є однією з форм емоційної реакції небезпеки. При цьому для людини в екстремальній обстановці характерне почуття домінуючої небезпеки, зумовлене оцінкою становища, і часто те, що здавалося небезпечним хвилину тому, поступається місцем іншій небезпеки, а отже, і іншому страху.

Наприклад, страх за себе змінюється страхом за товаришів, страх перед смертю – страхом здатися боягузом, не виконати наказ та інше. Від того, який із видів страху виявиться домінуючим у свідомості воїна, багато в чому залежить його поведінка в бою.

Війна в психологічному плані відноситься до категорії «прикордонної ситуації», тобто вкрай небезпечною, невизначеною, непередбачуваною, яка загрожує самому життю людини і майже не залежить від її волі та розуму. Чим менша вона керована і залежна від людини, тим сильніша її схильність до пошуку психологічної опори, до спроби керувати зовнішніми обставинами через ірраціональні дії.

Невизначеність, непередбачуваність подій в умовах постійної загрози людського життя і є та область, яка відкриває шлях до віри у надприродні сили. Причому ця віра має цілком практичну мету – отримати містичний захист шляхом виконання деяких ритуальних дій (читання молитов, носіння оберегів, дотримання ситуаційних табу) убезпечивши себе від небезпек.

Участь у бойових діях є потужним стресом, який зумовлює значні психологічні, фізіологічні й функціональні порушення організму, впливає на емоційно-вольову сферу військовослужбовця, сприяє розвитку психосоматичних захворювань і виникненню патологічних реакцій.

Для психологічної профілактики наслідків впливу бойового стресу на військовослужбовців важливим є надати кожному військовослужбовцю знання щодо особливостей стресових реакцій на негативні фактори сучасних бойових дій, навчання командирів усіх рівнів і решти особового складу способів і методів само- та взаємодопомоги.

Мох Тетяна

Проскурня Євгеній

Одеський державний університет внутрішніх справ

ВАЖЛИВІСТЬ МОРАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

Ми живемо в дуже непростий час. Постійні економічні кризи, пандемія та найбільша загроза – війна. Зараз діяльність усіх державних органів є однією з найбільш актуальних та цікавих тем для обговорення та розуміння всіх її аспектів під час дії воєнного стану.

В умовах реальної військової агресії та захоплення території України Російською Федерацією проблема захисту Батьківщини, встановлення правосуддя і збереження життя наших військових стала, як ніколи актуальною.

Ще в давній Греції стало відомо, що на життєздатність людини впливає не тільки його фізичне здоров'я, але й психологічне і психічне. Останнім часом психічне здоров'я іноді легше піддати удару ніж фізичне. У людей загострилося почуття страху, невпевненості, розгубленості та навіть розчарованості, хоча й наша Батьківщина впевнено крокує до перемоги. Все це відбувається через швидкий темп і розвиток подій у всіх «гарячих точках» на фронті. Через цю динамічність звичайні люди не встигають аналізувати інформацію та часто довіряють «фейкам» та брехливим і підступним зрадникам і злочинцям].

Щодо військовослужбовців це не стало винятком. Наші захисники постійно знаходяться в стресових ситуаціях, постійно піддаються нападам «орків», ракетним ударам. Вони знаходяться далеко від своєї сім'ї, що також має величезний вплив. Як ми вже побачили за час війни на сході та повномасштабного воєнного вторгнення Росії проблема морально-психологічного забезпечення військовослужбовців є дуже важливою у всій структурі ВСУ.

Від психологічного забезпечення і стану військовослужбовців залежить обороноздатність та військова могутність держави. Військова могутність держави – це сукупність сил та засобів, наданих у певний період державою із військового потенціалу для захисту її інтересів, реалізована частина військового потенціалу держави. Безпосередньо військова могутність держави втілюється у збройних силах, можливості держави утримувати й удосконалювати їх, підвищувати їх боєздатність, поповнювати навченими кадрами, забезпечувати сучасною зброєю та військовою технікою і всіма видами постачання в мирний і воєнний час. Чим більший військовий потенціал, тим більша військова могутність держави і сильніші збройні сили.

Держава постійно займається покращенням бойового духу військових шляхом підтримання постійної бойової готовності, високого рівня організованості, військової дисципліни, належного морально-психологічного стану у військових колективах, військових частинах, з'єднаннях. Також і у кожного військового окремо розвивають морально-бойові якості. Морально-бойові якості – це комплекс взаємопов'язаних та взаємообумовлених моральних, військово-професійних, психологічних (психофізіологічних) якостей, необхідних для успішного виконання особовим складом своїх обов'язків у мирний та воєнний час.

Україна ще в 2014 році почала відходити від думки про те, що в армії не має особистостей, що це «єдина бойова одиниця». Особливу увагу приділяють кожному, привертаючи увагу на його кмітливості, особистісні якості, рівень фізичної підготовки і стану морального і психічного здоров'я.

Як вже і було зазначено, ми відрізняємося від наших ворогів тим, що звертаємо увагу на кожного окремо, адже військові почувають себе набагато впевненіше, коли розуміють їх

важливість. Морально-психологічне забезпечення і інтенсивність його спрямування залежить від моральних якостей. Моральні якості визначають моральну спрямованість особи, моральні риси характеру, світогляд, ідеали, суспільно корисні інтереси особистості військовослужбовця, його почуття обов'язку, патріотизму, ненависті до ворогів, особисту відповідальність за захист Вітчизни та завоювань демократії, почуття честі, колективізму, взаємодопомоги тощо. У структурі морально-бойових якостей провідним є світогляд військовослужбовця, який визначає спрямованість і зміст інших компонентів. Основою світогляду військовослужбовця є переконаність у необхідності та правоті своєї ратної справи.

Величезну роль також відіграє переконаність наших військових у правому ділі, адже ми відстоюємо нашу землю, нашу Батьківщину, наших друзів та рідних. Переконаність – визначальна риса особистості, в якій втілюється активна сила всіх елементів свідомості. Це вірування без жодного відтінку сумніву, усталена думка тощо. Переконаність надає будь-якій діяльності цілеспрямованості, породжує впевненість у своїх силах і готовність здолати будь-які труднощі на шляху досягнення соціально значущої мети.

Ми з величезною переконаністю і впевненістю можемо сказати, що Ми переможемо у цій війні, адже від цього залежить майбутнє наших дітей та спокійна старість наших батьків. Ми всі повинні діяти злагоджено, піклуватися один про одного і звертати увагу не тільки на фізичне, а й на психологічне здоров'я співвітчизників.

Мяло Віталій

Національна академія Національної гвардії України (м. Харків)

ТЕОРЕТИЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ НЕОБХІДНОСТІ РОЗРОБЛЕННЯ КОМПЛЕКСНОЇ ПРОГРАМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ МОРАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В ПІДРОЗДІЛАХ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

В сучасних умовах морально-психологічне забезпечення (МПЗ) підрозділів Національної гвардії України (НГУ) є одним із основних видів забезпечення та має низку актуальних функцій, спрямованих на формування й підтримання високого бойового духу, стійкого психологічного стану, високої дисципліни особового складу та військового правопорядку, згуртування військових колективів, протидію інформаційно-психологічному впливу противника, умотивованості, готовності до активних дій за різних (екстремальних) умов обстановки з метою успішного виконання поставлених завдань.

Однак, ознайомлення з практичним досвідом щодо проходження військової служби, професійної підготовки та виконання завдань за призначенням особовим складом в сучасних умовах та обстановці доводить необхідність розроблення та створення обґрунтованої комплексної програми вдосконалення МПЗ з практичними рекомендаціями щодо її використання.

У сучасній літературі, присвяченій управлінню соціальними процесами, об'єктами та відносинами все більше використовуються поняття «програмно-цільове планування», «програмно-цільове управління», «програмно-цільові методи», «програмно-цільовий підхід».

Досліджуючи проблеми програмно-цільового методу, Карданська Н.Л. зазначає, що «програмно-цільова модель» забезпечує прив'язку цілей плану і проекту з ресурсами за допомогою спеціальних програм, що налаштовує на комплексне здійснення взаємопов'язаних заходів.

Одним з найефективніших в управлінні освітнім процесом вважається комплексно-цільовий підхід, який дає змогу побачити об'єкт вивчення в системі, проаналізувати його, оцінити параметри, визначати ступінь відхилення від запланованого. Комплексно-цільова програма відображає спільну діяльність групи або декількох груп, яка визначає вихідний стан деякої системи, зразок бажаного стану цієї системи, дії для переходу від наявного стану до стану, що планується.

Науковці та спеціалісти ще не дійшли одностайності у розумінні самого визначення «програма», однак, згідно наукових робіт докторів соціологічних наук Паніної Н.В. та Макєєвої С.О. можна надати визначення поняття «програма», як «намічений до планомірного здійснення, об'єднаний єдиною метою і віднесений до певних строків комплекс

взаємопов'язаних завдань та заходів соціального, економічного, наукового, технічного, організаційного характеру, спрямованих на розв'язання цих завдань, з визначенням ресурсів та їх джерел, що використовуються». Найбільш загальними особливостями програм є: єдність мети; фіксування комплексу обумовлених метою завдань та заходів; забезпечення останніх ресурсами; планомірність реалізації; конкретність строків виконання; комплексність завдань та їх розв'язання.

Призначення комплексних програм полягає в обґрунтуванні концентрації ресурсів для вирішення комплексних проблем, забезпечення координації видів діяльності та заходів, що здійснюються окремими суб'єктами на різних рівнях управління, підвищення ефективності виконання прийнятих рішень. Програмно-цільовий метод є однією з основних форм комплексного, системного підходу до процесів управління об'єктами, процесами, відносинами різної природи та змісту, та є способом вирішення великих і складних завдань за допомогою вироблення та здійснення системи, мір та заходів, що орієнтовані на цілі, досягнення яких забезпечує розв'язання проблем, що виникли. Основний наголос зроблено на обов'язковості досягнення максимально можливого ефекту.

Планування є пріоритетною функцією управління, що складається з підготовки різних варіантів управлінських рішень у вигляді прогнозів, проектів, програм і планів, в обґрунтуванні їхньої оптимальності та забезпеченні можливості виконання й контролю за їхнім виконанням.

Методи планування – це система засобів розробки, обґрунтування, взаємоузгодження й оптимізації планових завдань і показників.

Спрямованість у майбутнє, цільова орієнтація, динамічність і локальна централізація – зазначені характеристики знаходять висвітлення в принципах планування комплексної програми:

- принцип розвитку означає, що програма націлена на зміну об'єкта відповідно до закономірностей його розвитку;
- безперервне удосконалення означає зміну методів і форм відповідно до змін у властивостях програми. Це дає можливість системі управління швидко реагувати на нові соціальні ситуації, більш точно відчувати нові тенденції;
- принцип узгодження цілей на основі загальних інтересів відбиває необхідність здійснення функції координації для забезпечення об'єктивно обумовлених соціальних пріоритетів, пов'язаних з досягненням загальних результатів. При цьому слід зазначити, що зміст координації полягає в тому, щоб шукати доцільне співвідношення між діями, а не пропонувати послідовність дій;
- принцип просторової і часової інтеграції характеризує здатність одночасно забезпечувати реалізацію різних типів інтеграції, організовувати їхню діяльність відповідно до вимоги дотримання чіткої послідовності, взаємної погодженості етапів загального процесу руху до поставленої мети;
- принцип наукової обґрунтованості та ефективності рішень означає необхідність врахування дії всієї системи. Цей принцип передбачає детальне вивчення і практичне використання досягнень сучасної науки, удосконалення інформаційного та методичного забезпечення;
- зміст принципу єдності процесу розробки, можливості виконання, контролю виконання програм полягає у тому, що розробники програм мають в процесі розробки прагнути забезпечити внутрішню узгодженість всіх розділів та показників, точність розрахунків та можливість контролю;
- принцип адекватності вимагає, щоб програми та засоби їх реалізації відбивали реалії сучасності з урахуванням їх можливих і необхідних змін, виходячи з мети та оцінки загальної ситуації;

Узагальнюючи різні наукові підходи і практичний досвід, можна дійти висновку щодо необхідності розробки комплексної програми вдосконалення МПЗ в підрозділах НГУ із застосуванням програмно-цільового методу. Також можна констатувати, що використання

такого методу підсилює цільову спрямованість, забезпечує комплексність і безперервність процесів при досягненні поставлених цілей і являє собою систему елементів, яка спрямована на реалізацію довгострокових цілей на основі використання наявних ресурсів та узгодження інтересів суб'єктів і процесів.

Мірошніченко Валентина, д-р. пед. наук, проф.,

Національна академія Державної прикордонної служби України імені Б. Хмельницького

ОСОБЛИВОСТІ ПСИХІЧНИХ СТАНІВ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ЗА УМОВ ВЕДЕННЯ БОЙОВИХ ДІЙ

Ознаками психічних станів військовослужбовців є такі: цілісність, стійкість, кореляція психічних процесів і властивостей особистості, унікальність і закономірність, відмінність і подібність. Під способом позавольового управління їх поведінкою військовослужбовців з метою адаптувати їх до професійного оточення розуміємо управлінські впливи на психічні стани. Аспектом оптимізації тут слугує економія часу і сил на усвідомлене врегулювання професійних дій фахівця. Навпаки – нівелюючим певною мірою аспектом управлінського впливу на професійні дії фахівця є набуття ознак стереотипності реакціями, що супроводжують супротив усвідомленому вибору військовослужбовця, що може мати місце в умовах зміни форм та видів діяльності або набуття діяльністю розвивального змісту.

За умов ведення бойових дій військовослужбовець перебуває у стані, що характеризується постійним відчуттям випадковості смерті або можливістю її настання, можливістю отримання травм і каліцтва. Військовослужбовець перебуває в тривалому стані між його власним почуттям самозбереження і вірою у переконання про необхідність виконання бойового завдання. У такому стані військовослужбовця частіше охоплює страх за те, що може статися, а не за те, що у дійсності трапляється у бойових умовах. Відтак, військовослужбовця охоплюють «внутрішні страждання», він боїться загибелі чи каліцтва, але водночас його переповнює хвилювання щодо військового обов'язку. Спрямування страху в бік можливого, а не реального призводить до втрати контролю над системами організму, нав'язливе почуття тривоги може зростати. Шлях виходу із такого стану може бути досить складним. Досить вірогідною є ситуація, коли до тривожного стану додається ще й психічне та фізичне виснаження. Виникають ознаки екстремального стану, коли узагальнюються багато станів, порушується адекватність поведінкових реакцій з точки зору фізіології та психіки під впливом низки чинників. Організм військовослужбовця може по-різному відреагувати на виникнення ситуації екстремального характеру.

В умовах службово-бойової діяльності, коли значно зростає ризик для життя військовослужбовця, його психічний та фізичний стани можуть достатньо пригнічуватись. Серед згаданих станів є такі: стан тривоги. Характерними ознаками його є втома та почуття напруженості всього організму, складності зосередження уваги на конкретних речах. Сон або відпочинок не сприяють забезпечують зникнення такого стану. Під час сну військовослужбовець може прокинутись від страху. Бойова втома. Певний час перебування в умовах бойових дій характеризується як гіперактивний, коли фізичним можливостям вдається долати небезпеки. Щоправда, організм, скориставшись максимально власним потенціалом потрапляє до стану втоми. Наслідком простої втоми військовослужбовців є психічне та фізичне виснаження, відмова біологічних систем організму. Наслідком фізичного виснаження організму можуть бути відхилення у роботі розумової системи. Ще одним із згаданих станів є бойовий шок, який виникає через певний термін після перебування в бойових умовах. Стадіями бойового шоку є такі: першою стадією є тривога, депресія та страх. Вони виникають протягом декількох годин чи днів. Друга стадія є гострою. На цьому етапі з'являються вияви невротичних симптомів. Тривалість цієї стадії: декілька днів – декілька тижнів. Але є велика ймовірність повного одужання. Третя стадія є хронічною. Її ознаки виявляються у хронічній психічній декомпенсації. Ураженість організму на цій стадії достатньо тривожна. Перспективи одужання повільні та не завжди виправдовуються. Отже, обізнаність керівників щодо ознак психічних станів військовослужбовців, сприятиме оптимізації процесу налагодження морально-психологічного клімату підрозділів та індивідуальних станів військовослужбовців.

Непіпенко Людмила, канд. іст. наук, доц.

Національна академія Національної гвардії України (м. Харків)

ЖІНКИ-КАПЕЛАНИ НА ВІЙНІ

Становлення і розвиток інституту військових капеланів в незалежній Україні залишається міждисциплінарною науково-практичною проблемою. Одним із важливих напрямків наукового дослідження уявляється висвітлення практичного досвіду жінок-капеланів на війні.

30.11.2021 р. Верховна Рада України прийняла Закон «Про Службу військового капеланства, який набрав чинності з 19 березня 2022 р. Динаміка еволюції капеланства свідчить про її взаємозв'язок з демократизацією українського суспільства після отримання незалежності. Розвиток військово-релігійних відносин відбувався на тлі одночасного становлення Збройних сил України під впливом зміни характеру російсько-українських відносин.

За твердженням заступниці міністра оборони України Г. Маляр наше протистояння російській агресії не було б таким ефективним без жінок у складі ЗСУ. Сьогодні Україна за цифрами кількості жінок у Збройних силах має один з найбільших показників серед країн-членів НАТО. З 50 тис. жінок-військовослужбовиць, що зараз перебуває у лавах ЗСУ, на передовій лінії фронту несуть службу близько 5 тис. Якщо у жовтні 2021 р. у ЗСУ налічувалось 31 тис. військовослужбовець, то повномасштабна війна РФ проти України прискорила вступ жінок до армії. Одразу після 24 лютого до неї вступило 7 тис. жінок, а потім ще приблизно 12 тис. цивільних жінок. Не аби яке збільшення військовослужбовиць зараз спостерігається на усіх рівнях та категоріях військової справи. Перший сплеск збільшення кількості жінок-військовослужбовиць був у 2014 р., а другий – у 2022 р.

Активно заявили про себе українські жінки-капелани, що демонструють високий рівень відданості своїй справі та професіоналізм. Проте кількість їх невелика. Капелан на волонтерських засадах з 2015 р., диякониса, єдина жінка-капелан, яка прожила сім років на лінії фронту Олександра Андріяшина знає всього чотири – п'ять жінок-капеланів. І жодної, хто би жив і працював з бійцями на війні. Особливу цінність мають сформульовані О. Андріяшиною непорушні правила практичного капеланського служіння: не нашкодити будь чим – своїми думками, віруваннями, світоглядом, переконаннями, поведінкою, звичками; конфіденційність, вміння слухати щоб людина сама зрештою прийшла до своїх відповідей; стриманість в розказуваннях про свої погляди; здатність бути щирим, відкласти свої амбіції і прагнення сподобатись, справити враження, цінувати кожного бійця; бути дуже обережними у своїх питаннях до них. І головне – це постійно вивчати і досліджувати конфліктологію та комунікацію з метою навчитись вмінню розмовляти і передбачати, або розв'язувати конфлікти. Будучи впевненою, що жінки-капелани мають бути, О. Андріяшина одночасно стверджує, що капеланство – це не жіноча справа через глибоке психо-емоційне навантаження у зв'язку з професійною діяльністю. Особливо зараз, коли йде така повномасштабна війна.

Черкашанка, одна з перших в Україні жінок-капеланів Лора Когут напочатку також переживала і вважала, що жінка капеланом бути не може. Волонтерська та капеланська діяльність Л. Когут розпочалася ще до російсько-української війни. За її словами, капелан має здатність торкатися душі людини, наповнювати її спокоєм та надією. Один із головних обов'язків капелана – розповідати про справжнє значення Божих заповідей, про які часто запитують на передовій. Там на передовій заповідь «Не вбий» має інший сенс – «не вбий даремно, навмисно», «не убий заради наживи». У Біблії є такі слова: «Проклятий той, хто переставляє межі ближнього свого», тобто той, хто приходить і намагається бойовими діями зсунути богом даний кордон твоєї країни. Перший напрям роботи Л. Когут – служіння на війні, другий – служіння на мирній території (на похоронах військових; робота з родинами тих, хто помер, перебуває на фронті чи повернувся, адже військові повертаються іншими людьми, змінюється їхня психіка, світогляд). За американською статистикою – 50% тих, хто повернувся з війни, має проблеми з алкоголем і наркотиками, у 25% є суїцидальні думки і тільки 25% – повертаються до повноцінного життя. І це при їхньому рівні повазі до військових та соцпакеті!

Одним із результатів принципу діяльності жінки-капелана Л. Когут: «Якщо до священника йдуть у церкву, то капелан сам іде до людей!», є той факт, що три-чотири роки тому по поверненню з війни кожна десята українська родина розлучалася, а тепер, – кожна третя.

Житомирянка, мати 4 дітей Олена Легенчук наразі стала єдиною в Україні військовою капеланкою, яка їздить до воїнів на нульові військові позиції. Вона, як позаштатна капеланка, та її команда – Християнська служба порятунку, військовий корпус капеланів, завозять на передову те, що просять волонтери. Проте основна їхня місія – духовна робота з особовим складом (проведення служіння, причастя, сповідь, особисті молитви, відверті розмови). По-друге – гуманітарна допомога і духовно-психологічна підтримка тимчасово переміщених осіб та людей, які перебувають на територіях, що постраждали від окупації. По-третє – це організація роботи благодійної пересувної мобільної стоматології на деокупованих територіях та для військових.

Не легко прийшлося долати гендерні стереотипи Олене Жевець, яка у 2017 р. стала військовою капеланкою у лавах ЗСУ. У духовній семінарії «Благодать та істина» у Києві, яку закінчила у 2018 р., вона була на курсі однією жінкою військовим капеланом серед чоловіків. І це не всім подобалось, адже багатьом чоловікам здається, що жінка не має служити, вона повинна сидіти вдома, займатися тільки родиною. Сьогодні єдина капеланка Одещини О. Жевець стала бойовою медициною. 25 лютого 2022 р. за власним бажанням вона почала служити воєнною медициною в роті охорони. Утім їй дозволили лишити шеврони капеланки. Щодо зброї у своїх руках вона відповідає, що в її будинок прийшла війна, постукали вбивці, прийшли зі злом, тому вона буде стріляти на поразку. А вже потім буде розбиратися з Богом. Думка ж колег-капеланів щодо цього питання її не цікавить.

На те, що жінку-капелана сприймають, як щось таке екзотичне вказує й лучанка, членкиня ГО «Військові капелани Волині» Тетяна Потоцька-Євчук. З початком повномасштабної війни вона доставляє рефрижератором на передову продукти і речі для військових, а назад вивозить тіла загиблих. За її словами місія «Вантаж 200» – це поклик серця, а не заняття і не робота.

Таким чином, інститут військових капеланів, Служба військового капеланства, військова капеланська діяльність жінок-капеланів стали невід'ємною складовою військової культури сучасного українського суспільства, вагомим чинником консолідації нації-держави.

Пашкевич Ольга

Логінова Марина

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

ЯК В УКРАЇНІ ВІЙНА ПОСИЛЮЄ ВРАЗЛИВІСТЬ ЖІНОК І ДІВЧАТ У ГУМАНІТАРНИХ ПОТРЕБАХ

Гуманітарні потреби в Україні та регіоні продовжують зростати, оскільки війна йде вже як півроку. За оцінками, 12 мільйонів людей були змушені покинути свої домівки; більшість – жінки та діти.

Що стосується гуманітарних потреб переселенців, місцевих жителів і домогосподарств – жінки виконують більшу частину роботи – вони їздять, забезпечують лікарні та місцевих жителів ліками та їжею, піклуються про їхніх родичів з інвалідністю та дітей.

Конфлікт завдав значних збитків кожній людині, але особливо жінкам і дівчатам, оскільки повідомлення про сексуальне та фізичне насильство, експлуатацію та жорстоке поводження продовжують збільшуватися з кожним днем.

Було створено національну гарячу лінію з питань домашнього насильства, торгівлі людьми та гендерної дискримінації, яка отримала численні шокуючі повідомлення, починаючи від групового зґвалтування та закінчуючи примусом, коли близьких людей змушують спостерігати за актом сексуального насильства, вчиненим проти партнера або дитина. Мобільні медичні бригади були направлені в охоплені війною міста по всій Україні, надаючи послуги з репродуктивного здоров'я та психосоціальну підтримку жінкам і дівчатам, які цього потребують.

Також даною проблемою є те, що відбувається пошкодження та руйнування медичних закладів, а також нестача постачальних послуг і найважливіших предметів постачання.

Серйозно поставили під загрозу надання основних медичних послуг, включаючи доступ до материнської допомоги для приблизно 265 000 жінок, які були вагітні на момент спалаху війни, і спеціалізованих послуг для гендерних проблем на основі насильства.

Від вимушеного переміщення, серйозної нестачі послуг з охорони репродуктивного здоров'я та високого ризику сексуального насильства, війна в Україні має непропорційно великий вплив на жінок і дівчат. Для тисячі вагітних жінок, які не мають доступу до основних послуг, пологи тепер пов'язані з додатковою небезпекою:

- 1) багато лікарень посилаються на збільшення кількості недоношених дітей;
- 2) медичні заклади зруйновані та пошкоджені;
- 3) кількість персоналу та запасів стає дедалі меншим.

Україна також працює з сусідніми країнами, щоб задовольнити невідкладні потреби біженців у сфері сексуального та репродуктивного здоров'я, зокрема жінок і дівчат, а також уразливих груп, наприклад людей похилого віку.

Швидкий гендерний аналіз доводить терміновість забезпечення того, щоб гуманітарна допомога відповідала різним потребам як жінкам, чоловікам так в дівчатах та хлопцям, у тому числі тих, які належать до вразливих груп.

Отже, найголовнішим пріоритетом залишається захист здоров'я, гідності та прав жінок і дівчат, у тому числі і їх гуманітарні потреби та життя без насильства та жорстокого поводження.

Сасенко Ірина, канд. політ. наук, доц.

Військова академія (м.Одеса)

ЖІНКИ УКРАЇНИ ПЕРЕД ОБЛИЧЧЯМ СМЕРТЕЛЬНОЇ НЕБЕЗПЕКИ

Більше півроку активної боротьби проти рашизму доводять, що жінки залишаються важливими лідерами змін, мають унікальну кваліфікацію та тримають свій фронт оборони. За даними Міноборони, станом на грудень 2021 року в ЗСУ служили 57 тис. жінок, тобто майже 22% всього особового складу. З них близько 32 тисяч – саме військові (понад 12% особового складу). Але після 24 лютого дуже багато жінок пішли в підрозділи територіальної оборони та війська. У лавах ЗСУ нині перебуває понад 50 тисяч жінок-військовослужбовиць, з них близько 7 тисяч – несуть службу на передовій лінії фронту, 3,5 тисячі складають старші офіцерки. За цифрами Україна має один з найбільших показників кількості жінок у Збройних силах серед країн-членів НАТО.

Українки довели всьому світові, а не лише терористичній Росії, що вони не тільки красиві, але й небезпечні. Ця краса вбиває мітко і назавжди. Ця війна не тільки добряче об'єднала всю Україну (вже немає «сходу», «заходу», «півночі» та «півдня»), а й показала, що жінці в армії – місце. Там є і танкистки, і безпілотниці, і артелеристки, командирки і парамедики. Тендітні наші воїни, які щодня влаштовують рандеву окупантам. Тобто мужність не має статі. «Сміливі», «хорообрі», «відважні» – це все синоніми про наших жінок в ЗСУ. Це свого роду Спарта окупантам.

Сьогодні чимало українок борються за нашу свободу на передовій, у теробороні, у госпіталях, журналістки, педагогині, науковиці, бухгалтерки, бізнесменки, працівниці «у полі», волонтерки, письменниці, художниці, музикантки, готельєрки, перукарки, музейниці, жінки багатьох інших професій різного віку, зокрема й пенсіонерки, мами, доньки тощо. Всі вони роблять усе можливе для того, щоб наблизити перемогу над терористичною Росією. Жінки плетуть маскувальні сітки, допомагають біженцям, готують їжу захисникам і захисницям, возять з-під кордону продукти й медикаменти, надані країнами-партнерами, готують коктейлі Молотова для оборони від ворога, перекладають новини з України для іноземних ЗМІ тощо. Вони взяли до рук зброю, шукають оснащення для Збройних Сил, лікують. У відповідь на вторгнення значна кількість жінок зголосилася воювати у складі ЗСУ. Міа Блум і Софія Москаленко з Університету штату Джорджія заявили, що «українські жінки історично мали незалежність, яка не поширена в інших частинах земної кулі», і що «Україна пропонує унікальне уявлення про роль, яку жінки можуть відігравати у захисті нації та як власне лідерки».

Від початку вторгнення російська армія чинить згвалтування українок усіх вікових груп на тимчасово окупованих територіях, використовуючи сексуальне насильство як зброю війни. Українські народні депутатки Леся Василенко, Альона Шкрум, Марія Мезенцева та Олена Хоменко заявили, що більшість літніх жінок в окупованих Росією містах були страчені після згвалтування або вдалися до самогубства. Жінки зіграли значну роль в антивоєнних протестах 2022 року в Росії. Феміністський антивоєнний спротив був започаткований після початку вторгнення. Група очолила акції протесту до Міжнародного жіночого дня 8 березня, протестуючи біля монументів Великої Вітчизняної війни в декількох містах РФ. Проти війни виступив і Союз комітетів солдатських матерів Росії.

Важливим інструментом на підтримку лідерства жінок у протидії війні є міжнародна адвокація серед жіночих організацій та платформ. Сьогодні – це беззаперечний та дієвий канал комунікації з однодумцями по цілому світу з тим, аби розповідати правду про жахіття війни, яку росія веде проти України. І тут українські жінки-лідерки демонструють переконливі результати. Так, активно ведеться робота жіночого дипломатичного батальйону через регулярні візити українських парламентарок у світові столиці, триває діалог на найвищому рівні про підтримку України з лідерами провідних країн, зокрема, на зустрічах народних депутаток у США та Канаді. Голос українських жінок лунає у Європейському парламенті, а постійна увага до ситуації та забезпечення прав жінок зберігається на майданчиках ООН.

Результативними стали зусилля міжфракційного об'єднання «Рівні можливості» у Верховній Раді різних скликань, депутати та депутатки якого продемонстрували єдність і дали життя ключовим законодавчим ініціативам, як-то впровадження гендерних квот на виборах, скасування «заборонених професій», що були недоступними для жінок, скасування обмежень для жінок на проходження військової служби та навчання у військових ліцеях, а також розширення переліку посад для військовослужбовиць. Україна давно вирвалася із лап гендерних стереотипів, тож тепер нікого не здивує заявою про жіночу службу в Збройних силах України. Заступниця міністра оборони України Ганна Маляр під час участі у Другому міжнародному Саміті перших леді та джентльменів заявила: наше протистояння не було б таким ефективним без жінок у складі ЗСУ. Єдина проблема, яка й досі існує в українському війську – умови перебування не пристосовані для жінок. Але Маляр запевнила: Міноборони взяли прямий курс на покращення цієї ситуації та організації простору для жіночого складу навіть у воєнних умовах. Звертаючись до всіх жінок, що сьогодні воюють за існування України, Маляр наголосила: низький уклін для кожної такої жінки від усіх, хто зараз залишається в тилу.

Це створило добрі передумови та більше можливостей для лідерства жінок у політичній, економічній та соціальній сфері на різних рівнях – від запуску державної машини із гендерної політики до активізації національних інформаційних кампаній, зокрема, щодо підтримки жінок на виборах чи протидії домашньому насильству, а також практичної участі жінок у місцевому самоврядуванні.

Перспективним напрямком після перемоги може стати об'єднання українських жіночих організацій в єдину національну платформу, спільні міжнародні заяви й практичні зусилля для гарантування міжнародної підтримки нашої країни й координація зусиль у спільних проєктах для ефективної відбудови України. Це все дуже сильна зброя, яка не лише демонструє позицію українських жінок-лідерок, але й переконливо свідчить, що в часи війни жінки присутні і діють там, де формуються і приймаються рішення. І таку присутність варто розширювати, і так має залишатися після перемоги.

Жінки ефективно використовують доступні їм інструменти протистояння агресору, демонструють готовність відбудовувати Україну у пост-воєнний час та переконливо свідчать, що місце жінки там, де ухвалюються всі рішення як у військовий, так і в мирний час. Важливо вже зараз розпочинати діалог про місце та роль жінок та жіночих спільнот в спільному зусиллі післявоєнної відбудови. Новий «план Маршалла» для України має бути розроблений за активної та усесторонньої участі жінок. Тим більше, що 83 % українських біженців – жінки, більшість з яких є висококваліфікованими фахівчинями, підприємницями чи кваліфікованими робітницями, які також планують повернутися додому після завершення війни.

Жінкам зараз належить важлива роль в реагуванні на кризу і така роль має залишитись, особливо – у часи відбудови миру. Невдовзі після перемоги, в яку, за оцінками соціологів, сьогодні вірить більшість наших громадян, українське суспільство розпочне осмислювати зміну ролі та лідерства жінки після глобального потрясіння війни, як це відбувалось після Першої та Другої світових воєн.

Відбудеться переосмислення самого жіночого руху в Україні, адже він постане перед новими викликами допомоги та реабілітації жінок та дітей, котрі пройшли через війну. Про такі зміни і про непересічну роль жінок під час війни вже сьогодні говорять міжнародні експерти та академічна спільнота, громадські активісти і навіть духовні лідери.

Svetlenko Maia

Odessa Military academy

TEACHING GRAMMAR AND VOCABULARY WITH THE HELP OF THE PPP MODEL

The PPP model (Presentation, Practice, Production) is one of the main models of the communicative approach. While teaching grammar or vocabulary teachers have to follow 3 main stages at the lesson.

The first stage is Presentation. It lasts 20-40% of the lesson. STT is 10-35%, TTT is 65-90%. The second stage is Practice. It's the longest part of the lesson. It lasts 30-50% of the lesson. STT is 60-80%, TTT is 20-40%. The third stage is Production. It is the most important part of the lesson. It lasts 20-30% of the lesson. STT is 90%, TTT is 10%.

There are two ways of grammar presentation – deductive and inductive. In the deductive way the teacher explains the rule and then gives examples. For example, Past Simple of regular verbs in affirmative sentences is formed with the help of the ending –ed. In the inductive way a text is given to students. It can be a story, a poem, a song or just separate sentences. Students read this text and elicit the rule from it themselves.

There are also two ways of vocabulary presentation – meaning first or form first. In the first way a picture or an object is shown, then the written form and the pronunciation are given, and the word is pronounced. When form is the first, the written form is shown, the word is pronounced, and at last the picture or an object is shown. Or students can guess the meaning of the new word with the help of the context.

There are different types of activities, which teachers can use to present new vocabulary. They are matching-up (word-picture-definition), eliciting, brainstorming, mind-mapping, word trees, mime, memory, pictures or photos.

The second stage is practice. There are a lot of different activities to practice grammar- matching-up, gap-filling, games. In order to practice vocabulary teachers can use such activities as true or false, guessing, 5 things, sentences, gap-filling, bingo, anagramms, crosswords, «noughts and crosses», quizzes, battleships, hangman.

The last stage of the lesson is production. It is the main part of the lesson. Students produce what they have practiced during the lesson. During productive activities the teacher should pay attention at fluency, not at accuracy. Some of the fluency strategies are sixty-second strategy, 4/3/2 strategy, repetition. Students work in pairs or groups. There are two kinds of pairwork: open and closed ones. In the open pairwork two students perform a dialogue, the rest observe. In the closed pairwork students perform a dialogue, working at the same time. What can help the students to perform a dialogue? These are items on board, chunks on cards, picture and word cues, flow-diagram conversations, disappearing dialogue, dialogue building, blocking games.

There are also some activities for the group work, for example alibis (green card), balloon debate, pyramid debate (8 guests from today or history), sentence star, one of us (some of us) – four people in the group.

The teacher's role is to observe, monitor and evaluate. At the end of the lesson the teacher can write the most common mistakes on the board and discuss them with the students. There are such activities for the production stage as telling stories, jokes (guessing the lie, chain stories), interview, alibis, jigsaw tasks, information gaps, listing, ordering and sorting, comparing, problem solving activities, sharing personal experiences, creative tasks, survival games, discussions, debates, role-plays, simulations.

There is a difference between role-plays and simulations. In simulations a student is himself, but he acts in different situations. In role-plays a student pretends to be someone else. There are guided role-plays, which have instructions for simple dialogues, and free role-plays, which have instructions for situations.

When the teacher gives instructions to his students, it is necessary to check them. The most interesting and important task will be useless if the students don't understand the task. The teacher doesn't have to repeat the instructions for several times or translate them. He or she gives instructions once. If they are difficult, the teacher can write them on the blackboard. If they are easy, the teacher can ask one of the students to explain the instructions or to translate them to other students, if the class is elementary. It is necessary to tell the exact time, when the activity finishes, and stop it in time.

There also has to be the purpose of each task. If students, for example, work in pairs and ask each other, what they did yesterday, the next stage can be: Change your partner and tell him about your previous partner's day. And then one or two students can describe the whole class somebody's day, and the rest has to guess. It is clear that if all cadets had the same day yesterday, it won't be interesting. That is why the teacher can choose another topic to describe, for example last weekend or last holiday. They will definitely differ.

If the teacher has a new group, sees the students for the first time, he or she has to get acquainted with the group. It would be nice to use some ice-breakers, for example: throw a ball to each other and tell your name and favourite game or activity, favourite colour etc. Or: think about an adjective which begins with the same letter as your name, for example, Merry Maia, Vivid Victoria.

There are also different kinds of warm-ups and time-fillers, such as «crocodile», chain sentences, 20 Yes or No Questions, can't say «Yes» or «No», categories, jeopardy, broken telephone. These activities can be used at the beginning or at the end of the lesson, if some time is left. Each of them lasts for about 5 minutes, doesn't have much time for preparation and is easy to conduct.

According to the communicative approach, teachers should try to use only English language at the lessons. If the group is strong, it is easy to do. But with the weakest students it can be difficult, because they won't understand the teacher and will ask to translate for them. There are several advices: - Speak English yourself as much as possible. - Only «hear» English. - Ask students to translate your instructions to L1 to avoid speaking L1 yourself. - Do warming-up activities in English. - Spend a lot of time on fluency without correction.

There are also some things which teachers should avoid at the English lessons. - The echo effect. - Completing the sentences. - Complicated and unclear instructions. - Not checking understanding of the instructions. - Ask «Do you understand»? - Flying with the fastest.

All these advices can help the teachers to teach grammar and vocabulary at the English lessons according to the communicative approach.

Снігур Людмила, д-р. психол. наук, проф.
Військової академії (м.Одеса)

ДУХ ПРАВДИ, НАЦІОНАЛІЗАЦІЯ ТА МІЛІТАРИЗАЦІЯ ЯК ФАКТОРИ ПЕРЕМОГИ У ВІЙНІ І ПІСЛЯ ЇЇ ЗАВЕРШЕННЯ

«Хто стоїть у правді, той переможе», - надихаючий вислів діючого провідника українського народу та морального авторитета Святослава Шевчука.

Вихідним поняттям у діяльності служіння і мети у вищій військовій школі є підготовка воїна, наділеного свідомістю й державною мовою, здатністю боротися, оцінювати навколишній світ і активно його перетворювати.

Віддаючи належне об'єктивним ознакам нації (спільна територія, спільне походження, спільні мова, релігія, звичаї), вирішальним О. Бочковського усе ж називав суб'єктивний чинник «національної свідомості» і «національної волі», які виявляються у прагненні нації до політичної та державної самостійності. Що до ролі мови, він вважав, що нація нетотожна з мовою, проте й без національної мови вона існувати не може.

Термін «націоналізм» (nationalismus) запропонував Йоганн Готфрід Гердер наприкінці 1770-х років. Його розвиток тісно пов'язаний із розвитком питання, що таке «держава».

Націоналізм виник як реакція етносу на деструктивні впливи зовнішнього оточення і як «фактор впливу» перевершив державні утворення імперського типу нового часу. Ідеологія націоналізму постулює також пріоритет національних цінностей перед особистісними, пріоритет державності перед будь-якими іншими формами соціальної самоорганізації етносу. Тлумачення інтернаціоналізму як міжнародної солідарності пролетаріату – проста маніпуляція, адже пролетарій – не нація, а соціальний прошарок певної нації. Тлумачення інтернаціоналізму як міжнародної солідарності пролетаріату – проста маніпуляція, адже пролетарій – не нація, а соціальний прошарок певної нації.

«Все, що йде поза межами нації, це чи фарисейство людей, що інтернаціональними ідеалами раді би прикрити свої змагання до панування одної нації над другою, або хворобливий сентименталізм фантастів, що раді би широкими «вселюдськими» фразами покрити своє духовне відчуження від рідної нації» (І. Франко «Поза межами можливого», 1900 р.).

Концепція власної боротьби власними силами – це єдина реальна визвольна концепція, яку він визнавав С. Бандера. Тільки така концепція може бути змістом української самостійницької політики і провідною настановою. Метою всієї політичної дії є розбудова власних сил, завдяки чому створюються найкращі передумови для того, щоб знайти справжніх спільників, союзників Україна буде мати тоді, коли сама буде боротися і сама буде сильна.

Не шляхом лояльності, покірності та благальності пішов український народ, а шляхом збройного супротиву та довів, що в є підметом, а не предметом історичних подій. Це і склало перспективу історії і визнання самостійної України.

Для реалізації національної ідеї необхідна відповідна психолого-політична підготовка виховання твердого, спрямованого на велику ціль характеру воїна – великої моральної сили, мужності і принциповості, вміння думати не про себе, а про справу та товаришів.

Справжня національна ідея базується на позиціях соціальної справедливості при збереженні основ приватної власності і віри, стає психологічним механізмом зміцнення держави. Укорінення людини (С. Вейль) – це єдність «підкорення світу» та «звільнення світу» від безладу; встановлення порядку як ідеї, смислу, «найпершої потреби душі», наближення людини «до вічного призначення».

До позбавлення коріння, підставою знекорінення є гроші та наймана праця. Людина, що втрачає основи географічних та національних координат, позбавлена екзистенційного коріння, коли сутність її буття складають не життєва мета, не духовні, особистісні сили, а здатність бути «матеріалом», «людським фактором», попадає у розряд з некорінених «економічних аутсайдерів».

Неузгодженість буттєвих та соціальних цінностей може призвести до знекорінення людини. Творча життєдіяльність людини відхиляється від абстрактно-всезагального, адже зумовлюється не тільки умовами, місцем, часом, характером реалізації цілей, потребами та інтересами, але й особливостями індивідів, їхньою суб'єктивністю та системою екзистенціальних ідеалів і цінностей.

До знекорінення людського буття залучена освіта, яка орієнтована переважно на прагматизм, бюрократизм і формалізацію та позбавлена орієнтації на іншу людину з нав'язуванням штучної культури людині коли вибір професії йде не від серця, не є наслідком духовних прагнень, а стає умовою отримання повноважень, влади та грошей, стає прагненням до зовнішніх показників життєвого успіху.

Наслідком втрати культурного коріння є вилучення з суспільства орієнтації на виповнений вищих цінностей ідеал, який підкреслює головний недолік такої парадигми буття людини, яка б гарантувала людині лише її сите існування.

Протидіючи захисту країни, людина виступає як частка цілого, яке його не визнає, діє тим самим проти себе. «Як ти сам – один з тих, що складає сукупність, так і всякий твій вчинок нехай входить до складу громадянського життя, а якщо який-небудь твій вчинок не співвідноситься безпосередньо або віддалено з суспільним призначенням, то він, значить, розриває життя і не дає йому бути єдиним», тому «вигнанцем є той, хто втікає від громадянського розуміння» (М.А. Аврелій), «той, що живе сам для себе... – ідіот (в перекл. з давньогрецької – *idiotus*)». Прагнення до внутрішньої інтеграції належить до числа фундаментальних мотивацій особистості і характеризує особистісне виповнення людини.

Пошук єдиносутнісного смислу серед множини інших, зниження напруження людського буття обумовлюється зближенням смислів повсякденного та вищого, істинного буття як «культурного горизонту», «сутнісного кореляту конституювання світу» (Е. Гуссерль) та життєвого світу людини.

Шлях до укоріненості особистості як захисника країни є виявом гармонії всезагального, особливого та індивідуального, біологічного, соціального в особистості і це означає актуальну здатність людини до укорінення, що робить її непереможною і успішною у боротьбі.

Країна, громадяни якої глибоко укорінилися у своїй рідній культурі, суспільстві, а кроною сягають у височінь духовності буття, є непереможною.

Для протидії деструктивним впливам необхідним є базове формування конструктивної системи ставлень особистості, яка обумовить здоровий спосіб життя та ефективну взаємодію в спільноті сім'ї, військового підрозділу, роду та народу.

Методологія позитивного суспільного творення Андрія Шептицького розглядається нами як психологічна закономірність – солідаризм в сім'ї, громаді, нації, побудова громадянського суспільства на принципах солідарності, правової держави, заснованої на природному моральному законі.

Мова є чинником, який у будь-якій державі завжди відігравав об'єднуючу й конструктивну функцію. «Чия мова, того і влада».

Основні чинники консолідації українського суспільства: турбота про здорове суспільство; концепція «багатої нації», яка вміє себе захистити. Консолідуючий чинник – державна мова, справжні герої нації, ідентифікація.

Концептуалізації феномену мілітарної ідентичності, «мілітарна революція» вперше був ужитий британським істориком Майклом Робертсом (1908–1996). З тих пір мілітарна революція постає феноменом цивілізаційного рівня, в якому військові фактори тісно переплелися із соціально-політичними, економічними та культурними, витворивши Європу Нового часу.

Стиль мілітарі, камуфляжний стиль, формалістичне мілітарі стали одним з механізмів формування особистості, які є необхідною умовою успіху перетворення виховних вимог суспільства у внутрішні регулятори поведінки особи, здатної захищатись. Мілітарні ігри, ролі наповнили буття сучасної людини.

Отож, мілітарність розглядають як 1) форму популяризації військового способу життя, 2) мотивацію зовнішнього приєднання до військового способу життя прошарку населення, для якого військове служіння за якимось причинами неможливо; 3) як спосіб перетворення військової одягу на цивільне застосування в знак протидії всьому війні.

Перемога стане результатом на рівні кожної особистості в просторі національного державного буття на новому якісному рівні.

Перспективний напрямок шляху до перемоги у часи війни та після її завершення становить не стільки етнологія і етнографія вивчають початкові фази формування народів (етногенезис), то націологію цікавить націогенезис як становлення і розвиток націй, що утворюють державу.

Високий дух правди, формування українськості характеру як чинника ідентифікації, та мілітарності як здатності захистити свою державність, стають перспективними факторами перемоги у війні та після її завершення.

Федічев Андрій

Військова академія (м. Одеса)

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ВПРОВАДЖЕННЯ ТА РОЗВИТКУ ГЕНДЕРНОГО ПАРИТЕТУ В УМОВАХ ВІЙНИ ЗА ДЛІА ПІДТРИМКИ МОРАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО СТАНУ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ

На сьогоднішній день різні організації вживають різні терміни, маючи на увазі врахування гендерних перспектив у діяльності інституції, а саме: «врахування гендерних особливостей», «гендерна чутливість», «гендерний підхід», «гендерна інтеграція», «інтеграція гендерного підходу». По суті, це все однорідні поняття. Наказом Міністерства соціальної політики України від 07.02.2020 року №86 «Про затвердження Інструкції щодо інтеграції гендерних

підходів під час розроблення нормативно-правових актів» визначено термін: «Гендерний підхід – стратегія, що забезпечує врахування інтересів і досвіду жінок та чоловіків як невід’ємної складової планування, реалізації, моніторингу та оцінювання політики і програм у політичній, економічній, культурній і соціальній сферах для отримання жінками та чоловіками рівних благ».

В Україні прийнято застосовувати терміни «гендерний підхід», «гендерна інтеграція», «інтеграція гендерного підходу», «гендерний паритет». В умовах війни, при появі постійних загроз безпеці і відсутності необхідних умов для створення безпеки у тилу як для військовослужбовців, так і для їх сімей питання морально-психологічного забезпечення відіграє вирішальне місце. Морально-психологічна стійкість та готовність особового складу до виконання завдань за призначенням суттєво підвищує якість виконання цих завдань.

Жінка-військовослужбовець здатна виконувати в армії специфічні задачі та завдання. На мій погляд абсолютне зрівняння гендерів в армії не має у собі зерна раціональності. Відрізняються як і фізіологічні дані такі, як витривалість, сила, концентрація уваги так і морально-психологічні – здатність до співчуття, емоційність. Прогресивні моделі світових армій розвинених країн долучають до своїх армій значний відсоток жінок і навіть можна скласти порівняльну характеристику. Для прикладу згідно статистики за 2021 рік у армії Ізраїлю кожен третій солдат – жінка (за статистикою 33% від загальної кількості, яка становить 176,5 тисячі). Північна Корея за різними оцінками, налічує близько 10% панянок. Норвегія стала першою країною в Європі та серед членів НАТО, де до армії призиваються жінки. Так, там 2013 року парламент проголосував за те, щоб військовий заклик стосувався і жінок. У Збройних силах королівства немає спеціальних квот для служби жінок, та попри це, близько 27% норвежок сьогодні проходять військову службу. З майже 1,4 мільйона військовослужбовців армії США жінки становлять 15,5 відсотка. На сьогоднішній день у Збройних силах України служать понад 38 тисяч жінок, 7 тис. з них пішли у армію після початку повномасштабної війни. Наразі у ЗСУ є танкістки, артилеристки і навіть унікальна інструкторка з глибоководного військового дайвінгу.

Науково доведено, що жіночий та чоловічий мозок влаштований абсолютно по-різному. Неврологи використовували МРТ, щоб вивчити мозок 1000 добровольців. Відмінності виявилися настільки глибокими, що жіночу та чоловічу стать можна практично вважати окремими видами. Чоловіки, як правило, мають більше зв’язків всередині кожної півкулі, а також між передньою та задньою частинами мозку. Натомість у жінок, більш сильні з’єднання працюють з боку в бік, між лівою та правою півкулями. Це означає, що чоловіки – більш сильні і кращі у координації та просторовій свідомості. Жінки ж, більш інтуїтивні, мають більше «емоційного інтелекту» та кращу пам’ять на слова та обличчя. Чоловіки і жінки по-різному реагують на стрес – емоційний біль. У чоловіків це відчуття викликає бажання «боротися або втекти», в той час як жінки, швидше за все, «приймають і примиряються» з проблемою.

Дійсно, опираючись на досвід та практику, можна виокремити окремі військові спеціальності та специфічні бойові завдання з якими жінки-військовослужбовці справляються краще. Ці питання потребують ретельного вивчення для ефективного використання людського ресурсу.

Дотримання гендерного паритету як національного інтересу сучасної держави в умовах війни повинно займати основне місце при організації кадрового забезпечення Збройних Сил України. Питання постає саме у відмінностях статево-рольового підходу та підтриманні гендерного балансу, бо термін «гендер» використовувався в лінгвістиці для позначення граматичної категорії «рід». У соціальні дослідження категорія «гендер» була введена, щоб замінити домінуючі у суспільних науках поняття статевої ролі.

Жінка-боєць, жінка-офіцер, жінка-командир – в умовах сучасної війни змогла віднайти у собі внутрішні сили залишитися на військовій службі, що гіпотетично можливо саме завдяки поєднанню «жіночого» і «чоловічого» у особистості, а наше суспільство тільки починає осмислювати нові гендерні ролі.

Отже, можна зробити висновок з вище викладеного, що вимагати гендерної рівності означає не заперечувати біологічні або соціальні відмінності людей, а наполягати на тому, що ми всі однаково значущі як люди, а отже, маємо право на рівні права та можливості.

Таким чином для розвитку гендерного паритету можна виділити три основних аспекти в кадровій політиці та морально-психологічному забезпеченні Збройних Сил України щодо врахування гендерних аспектів через гендерне залучення:

права – права чоловіків і жінок це основоположні права людини;

добір (інклюзія) – проводячи набір серед всього населення, ми отримуємо найбільш кваліфікованих солдатів і офіцерів;

управління різноманіттям (ефективність операцій) – застосовуючи гендерний підхід, ми краще виконуємо свої завдання.

Якушев Микола

Сасенко Ірина, канд. політ. наук, доц.

Військова академія (м. Одеса)

УКРАЇНСЬКЕ ЖІНОЦТВО ЯК УДАРНА СИЛА ПРОТИ РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ

«У війни не жіноче обличчя, хоча сама війна – іменник жіночого роду». Ця стереотипна фраза відома чи не кожному. Та вона далеко не відображає всю правду про війну. Особливо про таку справді всенародну національно-визвольну, яка йде в Україні сьогодні. У цієї війни таки і жіноче обличчя. Вірніше, багато жіночих облич. Мова йде не лише про українських жінок-воїнів, які підбивають рашистські танки, рятують поранених, дивляться у приціл снайперської гвинтівки тощо. Історія цієї війни повинна буде писатися у цілокупності найрізноманітніших подій, осмисленні різних, інколи здавалось би, несумісних факторів, враховуючи як широкомасштабні воєнні дії з обох сторін, так і особистісні людські історії.

Одразу заперечу тим, хто стверджуватиме, що ця війна не має гендерного виміру. Має. Ще й який! Справа не лише в тому, що навіть з точки зору учасників активних бойових дій Україна по факту перейшла вже межу, яка описувалась формулою «війна – чоловіча справа». Сьогодні 17% ЗСУ складають жінки. Вони воюють, вони гинуть, вони перемагають. І не завжди їхні гострі оцінки дій влади подобаються цій владі, проте свою правоту вони доводять не тільки словом, а ще й ділом. Чи не найбільшою легендою цієї війни поряд із «Привидом Києва» - ушавленим льотчиком – стала винищувачка рашистських танків Тетяна Чорновол – офіцерка української армії, «девичка, яка б'є танки орків», як вона сама сказала про себе в одному з інтерв'ю, описуючи власну конкретну ситуацію. А відома українська снайперка, українська журналістка, офіцерка Збройних Сил України Олена Білозерська, яка вкотре заперечила повідомлення рашистських ЗМІ про власну загибель? Чи Маруся Звіробій зі своїми «Марусиними Ведмедами» - інструкторами вишколу добровольців спецназу? Хіба це не жіноче обличчя війни? Ці та багато інших феноменів українського спротиву заслуговують на окрему аналітику та спеціальне дослідження, зокрема, в контексті завершення побудови української модерної нації. Мова також і про реформування ЗСУ, до речі, у гендерному питанні – у відповідності до стандартів НАТО, де, як відомо, найкращими бійцями-снайперами є якраз жінки-снайперки.

Наведені вище приклади жіночих звитяг на полі бою з російськими окупантами, як і багато інших, не згаданих тут, дозволяють стверджувати, що ЗСУ виграло від залучення українського жіноцтва до власних лав. І доки путлерівські «персонажі з зайвою хромосомою» кепкують із «бойциц», наші дівчата кошмарять їхні танкові екіпажі й пускають орків на перегній.

Та історія війни, а тим більше жінок і війни, не обмежується лише бойовими звитягами. Вочевидь, величезну консолідуючу роль в українському суспільстві відіграють жінки тилу, вірніше, нон-комбатантки: волонтерки; усі ті, хто працює сьогодні на підтримання економіки країни; хто бореться з ворогом на інформаційному фронті; хто працює у тилкових медичних закладах; хто забезпечує виживання власної родини, а разом із тим допомагає іншим справитись зі складними психологічними проблемами тощо.

Прикметною подією нашого часу став широкий волонтерський рух по всій країні та за кордоном, абсолютною більшістю якого є саме жінки. У розмовах із активними учасницями-волонтерками, зокрема, з'ясовується, що для багатьох із них величезне психологічне значення має фактор конкретної корисності справи, яку вони сьогодні роблять для інших, насамперед,

для воїнів ЗСУ та територіальної оборони, наприклад, плетучи маскувальні сітки для порятунку життя бійців. На початку агресії це було виготовлення «коктейлів Молотова» (вони ж «бандера-смузі» в українському перекладі). Мотивуючим фактором «вийти з дому» для українського жіноцтва є і допомога переселенцям, реабілітаційні заходи для дітей, які пережили окупацію та бомбардування, піклування про старих і немічних та багато іншого. Дуже часто сьогодні можна почути з вуст жінок, що самі українці не чекали від себе такої міри консолідації та побажання зберегти цю єдність спільноти і після перемоги над орками. Подібні факти говорять про зростання громадянської свідомості та активну розбудову громадянського суспільства в Україні. Як відомо, саме розвинене громадянське суспільство в конкретній країні є запорукою проти диктатури та гарантією громадянських прав і свобод.

Захоплення та глибоку повагу викликають жінки, які разом із чоловіками виходять проти окупантів на боротьбу за свободу й Україну у захоплених ворогом населених пунктах, ведуть партизанську війну проти російських фашистів.

Не можна обійти увагою і роль українського жіноцтва на інформаційному фронті. З'явилося багато нових цікавих і талановитих обличчя журналісток, блогерок, телеведучих. Думаю, сьогодні відійшли у небуття світські левиці малоросійських телешоу типу Оксани Марченко, нещодавно ще суперпопулярної телеведучої.

Окремі сторінки історії жіноцтва у цій страшній війні буде, безумовно, присвячено жінці-жертві. Це наскрізна трагічна історія наруги, звалтувань, принижень, страху і страждань, яка випала на долю чималої кількості наших співвітчизниць. Це страшний унікальний досвід, який оприявнює чи не найяскравіше гендерну специфіку рашизму і путінізму, як і війни загалом. Про це, мабуть, найскладніше говорити, але уникати чесно і виваженої аналітики по таких проблемах не можна саме тому, щоб створювались гарантії, що таке не повториться «ніколи знов».

Отже, війна України проти путлер-рейху, як, зрештою, і будь яка інша війна, має конкретне чоловіче й жіноче обличчя, тобто гендерний вимір. І про це теж варто говорити, якщо хочемо зрозуміти, що насправді відбувається з нами...

**Яровицький Ігор
Бодирев Дмитрій**

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ЩОДО ЗАСТОСУВАННЯ ПОЛІЦЕЙСЬКИМИ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ У ВІЙСЬКОВИЙ ЧАС

На сьогоднішній день в нашій державі відбулось багато змін з початку віроломного вторгнення Росії в Україну. Своїми діями окупанти завдають великої шкоди нашій державі, а саме: порушення публічного порядку, зруйнування окупантами цивільних та державних будівель, захоптом важливих стратегічних точок та вчинення ними тяжких злочинів, тощо.

Тому працівники поліції відіграють одну із важливих ролей у вирішенні цієї проблеми, так як на них покладено безпосередній обов'язок забезпечувати безпеку громадян і публічний порядок, виявляти, запобігати і припиняти кримінальні правопорушення. У діяльності поліції щодо забезпечення публічного порядку, охорони прав та законних інтересів громадян і юридичних осіб, боротьби з різними правопорушеннями важливе значення має використання крайніх заходів припинення спеціального призначення, до якого належить застосування вогнепальної зброї. Дане питання про психологічні аспекти застосування вогнепальної зброї поліцейськими на ураження – є актуальним, як ніколи.

При застосуванні вогнепальної зброї працівник поліції здійснює ряд дій юрисдикційного, організаційно-управлінського, публічно владного, виконавсько-розпорядчого характеру дії. І є важливою формою реалізації правових норм до суб'єкта кримінального правопорушення. Застосування вогнепальної зброї є кульмінаційним етапом діяльності працівника поліції, тут перехрещуються правові, соціальні, психологічні, релігійні, професійні та адміністративно-правові аспекти особистості працівника поліції.

Тому психологічна підготовка повинна ґрунтуватися саме на цих елементах, які організовують та інтегрують в єдину цілісність професійні знання, навички та досвід працівника правоохоронних органів.

Оскільки сприйняття закономірностей суспільного життя, особливою частиною якого є застосування вогнепальної зброї, не залежить від того, на якому рівні воно здійснюється, а залежить від образу конкретної ситуації до конкретного індивідуума. Слід зауважити на образ ситуації застосування вогнепальної зброї на ураження в свідомості працівника поліції і виявити фактори які заважають застосуванню своїх повноважень. Тобто, на поліцейського при застосуванні вогнепальної зброї негативно впливає таких фактор як недостатня психологічна підготовка. Також треба зазначити низку факторів, які негативно впливають на ефективність діяльності працівників поліції в ситуації застосування вогнепальної зброї на ураження:

1. Фактори відповідальності: страх зазнати карної відповідальності; страх, що керівництво різко негативно реагуватиме на факт застосування вогнепальної зброї;

2. Морально-етичний та релігійний фактори: відчуття провини; страх заподіяти гріх; страх зазнати кари Господньої; відчуття провини та сорому перед товаришами; побоювання, що не відповідає образіві мужнього чоловіка; відчуття того, що повинен побороти себе і влучити в людину;

3. Професійний фактор: невпевненість у правомірності застосування вогнепальної зброї; погане володіння навичками стрільби та пересування; неможливість передбачити поведінку злочинця; невпевненість у «законності» професійного обов'язку;

4. Соматично-психологічний фактор: відчуття внутрішнього напруження; всеохоплюючий страх; пригніченість волі; інтенсивні переживання; пригніченість; відчуття розгубленості та самотності; бажання втекти; зміни у відчутті часу; неприємні відчуття в сонячному сплетінні; напруження в плечах, шиї та руках; м'якість ніг; шум у голові та незрозумілі відчуття; агресія і злість; різноманітні відтінки страху (страх вбити, страх померти, страх вистрілити); жалість і до себе, і до злочинця; відчуття, що не можна застосовувати вогнепальну зброю проти людини; надконцентрація на об'єкті небезпеки, тобто на злочинцеві або на його зброї; незнайомі раніше стани.

Отже, психологічні аспекти застосування вогнепальної зброї на ураження є важливим у роботі поліцейських. Застосування вогнепальної зброї на ураження є складним психологічним процесом для працівника поліції, оскільки діяльність працівника поліції в кожній окремій ситуації формується на мотиваційних та ціннісних характеристиках особистості поліцейського, його культурних і релігійних орієнтаціях і, зрештою, на індивідуальних особливостях соціальної перцепції.

Тому ми маємо приділити увагу психологічній підготовці співробітникам поліції, а саме: збільшити кількість годин на тих дисциплінах, в яких проводиться психологічна підготовка, приділити увагу практичній складовій пов'язану із заповненням відповідних документів, імітувати вчинення правопорушень та вирішенню її відповідно до правомірності дій поліцейського, зняти всі негативні фактори в роботі майбутнього поліцейського та відточити навички поводження з вогнепальною зброєю.

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЗАСТОСУВАННЯ, ЕКСПЛУАТАЦІЇ ТА РЕМОНТУ
ОЗБРОЄННЯ ТА ВІЙСЬКОВОЇ ТЕХНІКИ В УМОВАХ СУЧАСНОЇ ВІЙНИ**

Баулін Дмитро МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ЩОДО ВІДНОВЛЕННЯ ХАРАКТЕРИСТИК ПРОКСИЛІНОВИХ ПОРОХІВ	3
Бачинський Вячеслав, Шкурпіт Олесандр, Оленєв Микола ВИРОБНИЦТВО БРОНЕЖИЛЕТІВ ЗА РАХУНОК АДИТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ	3
Біленко Олександр, Мартинов Ігор ФОРМУВАННЯ ВИМОГ ДО ХАРАКТЕРИСТИК ШУМУ ПОСТРІЛУ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРИХОВАНОГО ВИКОНАННЯ ВОГНЕВИХ ЗАВДАНЬ СИЛАМИ БЕЗПЕКИ	4
Бобляк Дмитро «БАРАЖУЮЧІ БОЄПРИПАСИ» ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ЗАСІБ ВЕДЕННЯ ВІЙНИ	6
Васьковський Дмитро, Сасенко Ірина АГРЕСІЯ ТА ЯДЕРНИЙ ШАНТАЖ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ ЯК НАЙНЕБЕЗПЕЧНИЙ ВИКЛИК СВІТОВІЙ ЦИВІЛІЗАЦІЇ	7
Герєга Олександр, Швець Назар, Шевчук Марина ЩОДО РОЗРАХУНКІВ ЕНЕРГЕТИЧНИХ ВТРАТ В ОСЕРДЯХ ТРАНСФОРМАТОРІВ ПРИ ДОВІЛЬНИХ СТРУМАХ НАМАГНІЧУВАННЯ	8
Гончарук Антон, Дроздов Михайло, Оленєв Володимир КОНЦЕПЦІЯ ІНДИВІДУАЛЬНОГО ЗАСОБУ МОРСЬКОГО ДЕСАНТУВАННЯ	9
Дерев'янчук Анатолій, Вакал Андрій, Максимчук Дмитро 3D-ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЗАСІБ ПОКРАЩЕННЯ СПРОМОЖНОСТІ РЕМОНТНИХ ПІДРОЗДІЛІВ З ВІДНОВЛЕННЯ АРТИЛЕРІЙСЬКОГО ОЗБРОЄННЯ В УМОВАХ СУЧАСНОЇ ВІЙНИ	10
Єманов Владислав ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УГРУПОВУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ПІД ЧАС ВНУТРІШНЬОГО ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ	11
Єфіменко Анатолій, Гончарук Анастасія ТРУДНОЩІ У РОБОТІ ОЗБРОЄННЯ І ТЕХНІКИ В УМОВАХ СУЧАСНОЇ ВІЙНИ	13
Зюбан Михайло, Бондаренко Сергій ФАКТОРИ, ЯКІ ВПЛИВАЮТЬ НА ВЛУЧНІСТЬ СТРІЛЬБИ	13
Кайдалов Руслан, Торяник Дмитро МЕТОД ФОРМУВАННЯ РАЦІОНАЛЬНОЇ СИСТЕМИ ТЕХНІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЙ УГРУПОВУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ	14
Капапетянц Святолав, Трішин Костянтин АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЗАСТОСУВАННЯ, ЕКСПЛУАТАЦІЇ ТА РЕМОНТУ ОЗБРОЄННЯ ТА ВІЙСЬКОВОЇ ТЕХНІКИ В УМОВАХ СУЧАСНОЇ ВІЙНИ	15

Кіндеркнехт Лев, Савіна Інна, Радімушкін Володимир ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ СУЧАСНОГО ОЗБРОЄННЯ І ВІЙСЬКОВОЇ ТЕХНІКИ ПІД ЧАС ВЕДЕННЯ БОЙОВИХ ДІЙ ПІДРОЗДІЛІВ ДШВ У НАСЕЛЕНИХ ПУНКТАХ	16
Клименко Вадим АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПІДГОТОВКИ ПІДРОЗДІЛІВ ДО ВЕДЕННЯ НАСТУПАЛЬНОГО БОЮ	18
Клименко Віктор, Котов Денис КРИТЕРІАЛЬНИЙ ПІДХІД ДО ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КЕРУЮЧОЇ СИСТЕМИ РОБОТИЗОВАНОГО АВТОМОБІЛЯ	19
Ковальов Олександр, Неклонський Ігор ЩОДО НАУКОВО-ТЕХНІЧНОГО СУПРОВОДЖЕННЯ ВПРОВАДЖЕННЯ БПЛА В ОПЕРАТИВНУ ДІЯЛЬНІСТЬ СИЛ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ	20
Лисенко Олександр, Павленко Анатолій ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ЗАСАДНИХ ДІЙ ПАРТИЗАНСЬКИМ ФОРМУВАННЯМ НА КОМУНІКАЦІЯХ ПРОТИВНИКА	21
Лисенко Олександр, Павленко Анатолій, Гончаров Євген ДЕСАНТУВАННЯ ОКРЕМОГО ЗАГОНУ СПЕЦІАЛЬНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ	23
Луцишин Андрій, Лісніченко Юрій, Мощенко Дмитро ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ СИЛАМИ ТА ЗАСОБАМИ ППО ВІЙСЬКОВИХ ЧАСТИН ТА ПІДРОЗДІЛІВ СУХОПУТНИХ ВІЙСЬК ЗА РАХУНОК ВИКОРИСТАННЯ ЄДИНОГО ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРОСТОРУ ВІДОБРАЖЕННЯ ПОВІТРЯНОЇ ОБСТАНОВКИ	24
Макеєв Василь, Пушкарьов Юрій, Беценко Тетяна ПЕРСПЕКТИВНІ СПОСОБИ ПІДГОТОВКИ ДАНИХ СТРІЛЬБИ	25
Марченко Володимир, Ярошевський Олександр ДЕЯКІ СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ПЕРЕХОДУ ДО ЕЛЕКТРИЧНИХ ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ	26
Матвієнко Юрій, Саєнко Ірина ТРОФЕЙНА ВОЄННА ТЕХНІКА НА СЛУЖБІ УКРАЇНСЬКОЇ АРМІЇ У ВІЙНІ З РОСІЄЮ	27
Мацей Руслан, Петров Валерій, Жданов Олександр, Маліновський Олег МОБІЛЬНИЙ ТРАНСПОРТНИЙ ЗАСІБ З ВИСУВНОЮ ЩОГЛОЮ ДЛЯ УСТАНОВЛЮВАННЯ ВІЙСЬКОВИХ ПРИЛАДІВ ІМІТУЮЩИХ ХИБНІ ЦІЛІ	29
Мікрюков Іван, Колесник Євген, Гончарук Антон ДОСВІД СТВОРЕННЯ ТА ЗАСТОСУВАННЯ ВЕЛИКОКАЛІБЕРНИХ ГВИНТІВОК ПРОВІДНИХ КРАЇН СВІТУ ТА УКРАЇНИ	30
Молодан Василь, Камінський Олег, Усенко Володимир АНАЛІЗ ЗАСТОСУВАННЯ ТА ПРОТИДІЯ ДРОНАМ-КАМІКАДЖЕ SHANED-136	31
Оленєв Володимир, Гаманюк Любов, Верламов Олександр УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ЗАХИСТУ КОМПЛЕКСУ БОЙОВОГО ЕКІПРУВАННЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯ	32

Ollo Vasily, Yanyuk Serhii, Firsov Andrei, IMPLEMENTATION OF MEASURES AND SAVING RATIONAL CONSUMPTION OF FUEL AND LUBRICANTS	34
Орлов Володимир, Ковалішин Сергій ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАВАДОЗАХИСТУ ЗАСОБІВ СУПУТНИКОВОЇ НАВИГАЦІЇ ДЛЯ БЕЗПІЛОТНИХ НАЗЕМНИХ ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ ШЛЯХОМ ПРОСТОРОВОЇ ОБРОБКИ СИГНАЛІВ	35
Партика Сергій, Головня Сергій, Шафорост Сергій МОБІЛЬНІ МАНЕВРЕНІ РЕМОНТНІ ПІДРОЗДІЛИ ЯК ОСНОВНИЙ ПІДРОЗДІЛ ТЕХНІЧНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ ТА РЕМОНТУ ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ	37
Пестерев Михайло, Тихонов Даніїл, Свінтицький Даніїл, Майковський Дмитро АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ЗАКОНОМІРНОСТЕЙ НАВИКІВ МЕХАНІКА-ВОДІЯ ПРИ ВОДІННІ БОЙОВИХ ГУСЕНИЧНИХ МАШИН	38
Петров Леонід, Кішянус Ігор, Лисий Олександр, Петрик Юрій ЕКСПЛУАТАЦІЯ ВІЙСЬКОВОГО АВТОМОБІЛЯ В ВАЖКИХ УМОВАХ	39
Писарєв Анатолій, Радченко Ігор, Лисенко Олександр АНАЛІЗ ОСНОВНИХ ПРИНЦИПІВ СУЧАСНОЇ СИСТЕМИ ХІМІЧНОГО, БІОЛОГІЧНОГО РАДІОЛОГІЧНОГО ТА ЯДЕРНОГО ЗАХИСТУ ВІЙСЬК	40
Писарєв Анатолій, Лисенко Олександр УПРАВЛІННЯ СИЛАМИ І ЗАСОБАМИ РОЗВІДКИ БРИГАДИ ОПЕРАТИВНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ПРИ ВИКОНАННІ БОЙОВИХ ЗАВДАНЬ	41
Пістряк Петро, Мартинов Ігор ДОСЛІДЖЕННЯ ВІДПОВІДНОСТІ СТРЕЛЬЦЬКОЇ ЗБРОЇ ВІТЧИЗНЯНИХ СИЛ БЕЗПЕКИ ВИМОГАМ ПРАКТИКИ ЩОДО ПРИХОВАНOSTІ ЗАСТОСУВАННЯ	43
Подригало Михайло, Гармаш Вячеслав ПІДВИЩЕННЯ ПОКАЗНИКІВ КЕРОВАНOSTІ АВТОМОБІЛІВ З ЕЛЕКТРОМОТОР- КОЛЕСАМИ ПЕРЕДНЬОГО ПОВОРОТНОГО МОСТУ	44
Поповіченко Олександр, Кліменко Віталій ДО ПИТАННЯ ВЗАЄМНОЇ ЗАЛЕЖНОСТІ РОЗВИТКУ ОЗБРОЄННЯ ТА ЗМІН У ТАКТИЦІ	44
Сівак Вадим, Ляшенко Володимир, Кіпріянов Олександр МЕТОДИКА ВИЗНАЧЕННЯ ПАРАМЕТРІВ РУХУ ВІЛЬНО ПАДАЮЧИХ ТІЛ З ВИКОРИСТАННЯМ ЦИФРОВИХ ЗАСОБІВ ВІДЕОЗЙОМКИ	46
Федічев Андрій ВИКОРИСТАННЯ ЛЕГКИХ ТАКТИЧНИХ АВТОМОБІЛІВ ДЛЯ ПОСИЛЕННЯ БОЙОВИХ МОЖЛИВОСТЕЙ ПІДРОЗДІЛІВ В УМОВАХ ДЕФЕЦИТУ ВАЖКОГО ОЗБРОЄННЯ ПІД ЧАС ВЕДЕННЯ ПОВНОМАШТАБНОЇ ВІЙНИ	47
Фірсов Андрій., Олло Василь, Маліков Валерій, Янбк Сергій ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОВЕДЕННЯ РЕМОНТНИХ РОБІТ ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ СЛУЖБИ ПАЛЬНОГО	49
Шафорост Сергій, Головня Сергій РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ПЛАНУВАННЯ ТА ЗДІЙСНЕННЯ ЗАХОДІВ ТЕХНІЧНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ МАШИН В ДЕРЖПРИКОРДОНСЛУЖБІ	50

Шевчук Вікторія, Підгайчук Світлана, Блінніков Георгій ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ПАЛИВА ТА НЕЙТРАЛІЗАЦІЯ ТОКСИЧНИХ ВИКИДІВ АВТОМОБІЛЬНОЇ І ВІЙСЬКОВОЇ ТЕХНІКИ	51
Шкурпіт Олександр ПРОБЛЕМИ РОЗРОБКИ ЕЛЕМЕНТІВ БЕЗПЛОТНИХ ЛІТАЛЬНИХ АПАРАТІВ ЗА АДИТИВНИМИ ТЕХНОЛОГІЯМИ	53
Яким'як Степан СПІЛЬНІ ДІЇ СКЛАДОВИХ СИЛ ОБОРОНИ НА МОРІ В УМОВАХ ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ РФ: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ	53
Яцковина Віталій ОСОБИСТА БЕЗПЕКА ПРАЦІВНИКА ПОЛІЦІЇ ПІД ЧАС НЕСЕННЯ СЛУЖБИ	55
СЕКЦІЯ 2 ПРОБЛЕМИ ЛОГІСТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	
Андрощук Олександр, Меленчук Віктор, Яструбенко Олександр, Черешенко Богдан СТАН, ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТРАНСПОРТНОЇ ЛОГІСТИКИ СИЛ ОБОРОНИ	57
Бацамут Володимир ДО ПИТАННЯ ВИРОБЛЕННЯ РАЦІОНАЛЬНИХ ВАРІАНТІВ ПРОВЕДЕННЯ ПОШУКОВИХ ЗАХОДІВ (ЗАЧИСТКИ) У НАСЕЛЕНОМУ ПУНКТІ	58
Башинський Андрій АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПКИ РУХУ НА ДОРОГАХ З БЛОКПОСТАМИ	59
Братченко Геннадій, Симоненкова Інна, Ковалішин Сергій, Лукаш Роман ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ НАЗЕМНИХ РОБОТИЗОВАНИХ КОМПЛЕКСІВ ДЛЯ ЕВАКУАЦІЇ ПОШКОДЖЕНОГО ОЗБРОЄННЯ ТА ВІЙСЬКОВОЇ ТЕХНІКИ	60
Братченко Геннадій, Симоненков Володимир, Лукаш Роман, Ковалішин Сергій РОЗРОБКА ІМІТАЦІЙНОЇ МОДЕЛІ ДЛЯ ОБҐРУНТУВАННЯ ВИМОГ ДО ПЕРСПЕКТИВНИХ ТИЛОВИХ НАЗЕМНИХ РОБОТИЗОВАНИХ КОМПЛЕКСІВ	61
Булгаков Руслан, Головань Артур, Головань В'ячеслав ОРГАНІЗАЦІЙНА СТРУКТУРА УПРАВЛІННЯ СИСТЕМОЮ ЛОГІСТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	63
Георгієв Василь ЛОГІСТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗА ДОПОМОГОЮ ПЛАНУЮЧИХ ПАРАШУТНИХ СИСТЕМ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ В ПРОВІДНИХ КРАЇНАХ СВІТУ	64
Єфіменко Анатолій, Забіяка Юлія АНАЛІЗ ФАКТОРІВ ЛОГІСТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УКРАЇНИ	65
Кочмар Олексій ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМ ЛОГІСТИКИ ЗА ДОПОМОГОЮ ВАНТАЖНИХ ПАРАШУТНИХ СИСТЕМ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	66
Кушнарєва Галина, Радченко Ірина ПРОБЛЕМИ ТЕПЛОПОСТАЧАННЯ ТА ЇХ ВИРІШЕННЯ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ	67

Левченко Ігор, Зданевич Володимир, Кузенко Юрій АНАЛІЗ ПРОЦЕСУ ОРГАНІЗАЦІЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПАЛЬНО-МАСТИЛЬНИМИ МАТЕРІАЛАМИ ВІЙСЬКОВИХ ЧАСТИН І ОКРЕМИХ ПІДРОЗДІЛІВ ЯКІ БЕРУТЬ УЧАСТЬ У ОПЕРАЦІЇ ОБ'ЄДНАНИХ СИЛ	68
Литвиновський Сергій, Нагорнюк Володимир, Поляшов Сергій ОСОБЛИВОСТІ ХАРЧУВАННЯ ОСОБОВОГО СКЛАДУ ПІДРОЗДІЛІВ ЗСУ ПІД ЧАС ВЕДЕННЯ БОЙОВИХ ДІЙ	70
Лопаєва Олена ОРГАНИ ВЛАДИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	72
Лукаш Роман, Симоненков Володимир, Симоненкова Інна, Ковалішин Сергій НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ НАЗЕМНИХ РОБОТИЗОВАНИХ КОМПЛЕКСІВ ДЛЯ ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ ЛОГІСТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	73
Мельник Володимир, Горошко Олександр, Клименко Віктор АНАЛІЗ ТЕХНОЛОГІЙ СИНТЕЗУ БОРТОВИХ ІНФОРМАЦІЙНО-КЕРУЮЧИХ СИСТЕМ КОЛІСНИХ ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ В ТРАНСПОРТНІЙ ЛОГІСТИЦІ	74
Мельников Сергій, Хмиз Олександр ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМИ РОЗРОБКИ ВІТЧИЗНЯНОЇ МОДУЛЬНОЇ КУХНІ	75
Нагорнюк Володимир, Поляшов Сергій, Литвиновський Сергій ОПТИМІЗАЦІЯ СТРУКТУРИ ПІДРОЗДІЛІВ ЛОГІСТИКИ ТАКТИЧНОЇ ЛАНКИ У ВОЄННИЙ ЧАС	76
Олехнович Віктор, Якиминська Любов ОСОБЛИВОСТІ ВОЛОНТЕРСЬКОГО РУХУ ПРОДОВОЛЬЧОГО НАПРЯМКУ	77
Павлов Ярослав ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ТЕХНІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРИ ПІДГОТОВЦІ ТА В ХОДІ БОЮ	79
Пастернак Ігор, Саламатін Олександр ДО ПРОБЛЕМИ ХАРЧУВАННЯ ВІЙСЬКОВОПОЛОНЕНИХ НА ЛІНІЇ ФРОНТУ	80
Пилаєва Тетяна ПІДГОТОВКА ВІЙСЬКОВИХ ЛОГІСТІВ В АВСТРАЛІЇ	81
Поляшов Сергій, Литвиновський Сергій, Нагорнюк Володимир ПРОБЛЕМИ ЛОГІСТИКИ ПІД ЧАС ВІЙНИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ	82
Поляшов Сергій, Нагорнюк Володимир, Литвиновський Сергій СКЛАДСЬКА ЛОГІСТИКА ТА ШЛЯХИ ЇЇ УДОСКОНАЛЕННЯ В ПЕРІОД ВІЙНИ	84
Рабоча Тетяна, Фролов Олександр АКТУАЛЬНІ АСПЕКТИ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ КВАРТИРНО- ЕКСПЛУАТАЦІЙНОЇ СЛУЖБИ	86
Симоненков Володимир, Симоненкова Інна, Лукаш Роман, Ковалішин Сергій ЗАСТОСУВАННЯ ЗАСОБІВ СУПУТНИКОВОЇ НАВІГАЦІЇ У СКЛАДІ НАЗЕМНИХ РОБОТИЗОВАНИХ КОМПЛЕКСІВ ПІД ЧАС ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ ЛОГІСТИКИ В УМОВАХ СУЧАСНОЇ ВІЙНИ	87
Судоплатов Максим, Мислива Оксана НОВЕЛИ ЗАСТОСУВАННЯ ЗАХОДІВ ПРИМУСУ ПІД ЧАС ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ	88

Чмир Віктор

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ АВТОМОБІЛЬНОЇ
ТЕХНІКИ ОРГАНАМИ ДЕРЖПРИКОРДОНСЛУЖБИ ПРИ ЗДІЙСНЕННІ
ПЕРЕВЕЗЕНЬ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

89

СЕКЦІЯ 3

**ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ В УМОВАХ
СУЧАСНОЇ ВІЙНИ. ІНФОРМАЦІЙНА ГІГІЄНА ЯК ПРОТИДІЯ ПІД ЧАС
РОЗПОВСЮДЖЕННЯ ЧУТОК ТА ФЕЙКІВ**

Гібало Олег

ІДЕОЛОГІЯ «РУСЬКОГО МІРУ» ОСНОВНА СКЛАДОВА СУЧАСНОГО РАШИЗМУ

91

Горелишев Станіслав, Башкатов Євген, Обрядін Володимир

ПЕРСПЕКТИВНІ ПІДХОДИ ДО ПОБУДОВИ СИСТЕМИ ІНФОРМАЦІЙНОЇ
БЕЗПЕКИ ІНФОРМАЦІЙНО-ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙНИЙ МЕРЕЖІ СИЛОВИХ
СТРУКТУР

94

Зінько Роман, Березенський Руслан

ІНФОРМАЦІЙНА ГІГІЄНА В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ВІЙНИ

95

Мельнікова Олена

ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА УКРАЇНИ ПІД ЧАС РОСІЙСЬКОЇ ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ

96

Пядишев Володимир, Дулгер Володимир

ПРОТИДІЯ КІБЕРВІЙНИ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ: ВИСНОВКИ
ЗАРУБІЖНИХ ФАХІВЦІВ

97

Рабокоровка Ганна

«СОКРАТИВСЬКИЙ МЕТОД» ЯК ЗАСІБ КОНТРПРОПАГАНДИ

99

Суконько Сергій, Павлов Дмитро

МЕТОДИКА ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ МОНИТОРИНГУ ОПЕРАТИВНОЇ
ОБСТАНОВКИ В ПРОЦЕСІ СТВОРЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОЇ
СИСТЕМИ

100

Ульянов Олексій, Бахчеван Євген, Ніколаєв Олександр

ІНФОРМАЦІЙНА КУЛЬТУРА ЯК СКЛАДОВА ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ

100

Фаріон Олег, Бінковський Олександр

АКТУАЛЬНІ АСПЕКТИ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ВІЙНИ У СФЕРІ БЕЗПЕКИ
ДЕРЖАВНОГО КОРДОНУ УКРАЇНИ

102

Ханецька Антоніна

ІНФОРМАЦІЙНА ГІГІЄНА УКРАЇНЦІВ ПІД ЧАС ВІЙНИ: ЯК ВИРОБИТИ
АНТИТІЛА ДО ІНФОРМАЦІЙНОГО ВІРУСУ?

103

Чевардін Владислав, Лаврик Іван

СИСТЕМА ПІДВИЩЕННЯ ОБІЗНАНОСТІ З КІБЕРБЕЗПЕКИ
ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ЗСУ

104

Шумков Ігор

ДО ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНО-ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА
ВИЩОГО ВІЙСЬКОВОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

105

Якобчук Таїсія, Саєнко Ірина

НЕБЕЗПЕЧНИЙ «РУССКИЙ МІР» У ІНФОРМАЦІЙНОМУ СПРОТИВІ ГІБРИДНОЇ
ВІЙНИ

106

СЕКЦІЯ 4

УКРАЇНСЬКА ІСТОРИЧНА ТА КУЛЬТУРНА СПАДЩИНА В УМОВАХ ВІЙНИ
ТА МИРУ. ВОЄННО-ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ**Гладченко Світлана**ВІЙСЬКОВА ІСТОРІЯ УКРАЇНИ (НА ПРИКЛАДІ БІБЛІОГРАФІЧНОГО ФОНДУ
ЗАГАЛЬНОЇ БІБЛІОТЕКИ ВІЙСЬКОВОЇ АКАДЕМІЇ (М. ОДЕСА)

104

Єфіменко Анатолій, Луханін Володимир, Шишак ІгорГЕНОЦИД ІСТОРИЧНО-КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ В ХОДІ ЗБРОЙНОЇ БОРОТЬБИ
УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ

109

Кабачинський Микола

УКРАЇНСЬКІ МІЛІТАРНІ ДЕРЖАВИ XVI – XVIII СТ.

110

Новицький Віталій, Полозенко ДмитроУКРАЇНСЬКА ІСТОРИЧНА ТА КУЛЬТУРНА СПАДЩИНА В УМОВАХ ВІЙНИ ТА
МИРУ. ВОЄННО-ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

115

Полозенко Дмитро, Кісілюк Олександр, Новицький В'ячеслав, Скрипка Катерина
KNOW НАВ ПІДВИЩЕННЯ НАОЧНОСТІ, МОТИВАЦІЇ ТА КОНТРОЛЮ ПРИ
ПІДГОТОВЦІ СУЧАСНОГО ВОЇНА

116

Слівінський Ярослав, Ягодзінський Віталій, Барковський ДмитроУКРАЇНСЬКЕ МОВЛЕННЯ У ФОРМУВАННІ ОСОБИСТОСТІ УКРАЇНСЬКОГО
ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯ

117

Чупрінова НаталіяВІДНОВЛЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІСТОРИЧНОЇ ПАМ'ЯТІ ЯК ОСНОВИ
НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ УКРАЇНЦІВ В УМОВАХ РОСІЙСЬКО-
УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ (2014-2022 pp.)

119

Yarmolovich O., Bezhuk Vitaliy

UMAN'S REGION AT THE CROSSROADS OF MILITARY CONFLICTS

120

СЕКЦІЯ 5

ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ТА СТАНОВЛЕННЯ
ВІЙСЬКОВОГО ФАХІВЦЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ**Андрієнко Денис, Зелений Ігор**ПІДХОДИ ТА ПОРЯДОК ПРОВЕДЕННЯ БАЗОВОГО КУРСУ ПІДГОТОВКИ
ОФІЦЕРІВ КРАЇН-ЧЛЕНІВ НАТО

123

Аніщенко Вікторія, Разумейко НаталіяІННОВАЦІЙНІ ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА ЇХ РOLЬ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ
ГОТОВНОСТІ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ Й ПРОФЕСІЙНОЇ
КОМПЕТЕНТНОСТІ ОФІЦЕРІВ

124

Афанасьєв Анатолій, Серховець СергійОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ОФІЦЕРІВ КІНОЛОГІЧНИХ ПІДРОЗДІЛІВ ДЛЯ
ПОТРЕБ СКЛАДОВИХ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ
УМОВАХ

126

Білий ДенисОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ТА СТАНОВЛЕННЯ ВІЙСЬКОВОГО
ФАХІВЦЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

127

Бондаренко Олександр, Лавніченко Олександр, Бабков Юрій Павлович ОБҐРУНТУВАННЯ НАПРЯМКІВ ПІДГОТОВКИ ОФІЦЕРІВ ОПЕРАТИВНОГО РІВНЯ ВІЙСЬКОВОЇ ОСВІТИ ДЛЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ	129
Боровик Олег, Боровик Людмила КАДРОВІ ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ПЕРСПЕКТИВНИХ МОДЕЛЕЙ ОСВІТНЬОЇ ПІДГОТОВКИ ПЕРСОНАЛУ ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ	131
Боровик Людмила, Боровик Олег ФІНАНСОВІ ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ПЕРСПЕКТИВНИХ МОДЕЛЕЙ ОСВІТНЬОЇ ПІДГОТОВКИ ПЕРСОНАЛУ ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ	132
Боровик Микола, Кігович Ілля КООРДИНАЦІЙНІ ЗДІБНОСТІ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ – ЗАПОРУКА УСПІШНОГО ВИКОНАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ ЗАВДАНЬ	134
Васильєва Галина ВНУТРІШНЯ МОТИВАЦІЯ ЯК ОСНОВНИЙ ЧИННИК ЕФЕКТИВНОГО НАВЧАННЯ	135
Георгаліна Олена, Аркатов Юрій, Журавльова Ірина ЩОДО МАТЕМАТИЧНОЇ МОДЕЛІ ЗАДАЧ ТЕХНІЧНОГО ПОСТАЧАННЯ	136
Геращенко Олександр, Удренас Галина ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ПІДГОТОВКИ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ З НАДАННЯ ДОМЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ	137
Гончар Роман ОБҐРУНТУВАННЯ НЕОБХІДНОСТІ СПЕЦІАЛІЗОВАНОГО ВІДБОРУ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ ПІДРОЗДІЛІВ (ЗАГОНІВ) СПЕЦІАЛЬНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ЗА ДОСВІДОМ ВЕДЕННЯ БОЙОВИХ ДІЙ	139
Горліченко Марина, Аксьонова Олена ОСОБЛИВОСТІ ТЕХНОЛОГІЗАЦІЇ СУПРОВОДЖЕННЯ ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ	140
Горліченко Марина, Дроздов Михайло МЕТОД ПОПЕРЕДЖУВАЛЬНОГО НАВЧАННЯ В ПІДГОТОВЦІ ТА ПРОВЕДЕННІ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ У ВВНЗ	141
Горліченко Марина, Верламов Олександр, Дроздов Олександр ЗАЛУЧЕННЯ КУРСАНТІВ ВВНЗ ДО ВОЄННО-НАУКОВОЇ РОБОТИ	142
Гузенко Владислав, Завістовський Олег ОСОБЛИВОСТІ УДОСКОНАЛЕННЯ ТАКТИКО-СПЕЦІАЛЬНОЇ, ВОГНЕВОЇ, ФІЗИЧНОЇ ТА ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	143
Данилюк Ігор ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ НГУ ДО РОБОТИ З ОСОБОВИМ СКЛАДОМ	144
Денисенко Кирило, Зелений Ігор СИСТЕМА ПРОФЕСІЙНОЇ ВІЙСЬКОВОЇ ОСВІТИ У ПРОВІДНИХ АРМІЯХ СВІТУ	145
Дерев'янчук Анатолій, Вакал Андрій ЗАСТОСУВАННЯ ВІРТУАЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА ДЛЯ ОТРИМАННЯ ПЕРВИННИХ ПРАКТИЧНИХ НАВИЧОК В РОБОТІ З ОЗБРОЄННЯМ ПІД ЧАС ВІЙНИ	147

Завістовський Олег, Арцебарська Олена ВАЖЛИВІ АСПЕКТИ ТАКТИЧНОЇ МЕДИЦИНИ У СИСТЕМІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ПОЛІЦЕЙСЬКОГО ДО ВИКОНАННЯ СЛУЖБОВИХ ЗАВДАНЬ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	149
Завістовський Олег, Дацко Андрій, ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ЗАНЯТЬ З ТАКТИКО-СПЕЦІАЛЬНОЇ ТА ВОГНЕВОЇ ПІДГОТОВКИ НА БАЗІ МУЛЬТИМЕДІЙНОГО ТИРУ «РУБІН-У»	150
Зайцев Ігор, Петренко Юрій ВИКОРИСТАННЯ ЗАСОБІВ ІКТ В ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ ПРИ ПРОВЕДЕННІ ЗАНЯТЬ З ЗАГАЛЬНОЇ ТАКТИКИ З ОСНОВ БОЙОВИХ ДІЙ АВІАЦІЇ СУХОПУТНИХ ВІЙСЬК	151
Залєвська Ірина ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПОВНОВАЖЕННЯ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	152
Залож Віктор, Сімчук Павло ПІДГОТОВКА ОСОБОВОГО СКЛАДУ ТА ОРГАНІВ УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ ДО СПІЛЬНИХ ДІЙ У СКЛАДІ СИЛ ОБОРОНИ: ПРОБЛЕМИ ТА МОЖЛИВІ ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ	153
Канцер Василь АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ НАВЧАННЯ КУРСАНТІВ ВИКЛИКУ ТА КОРЕКТУВАННЮ ВОГНЮ АРТИЛЕРІЇ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ	155
Ковальчук Тетяна РОБОТА З ПОМИЛКИ ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА РОЗВИТКУ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ МАЙБУТНІХ ВІЙСЬКОВИХ ФАХІВЦІВ	156
Козлов Сергій ОСНОВИ КОНТРОЛЮ ТА САМОКОНТРОЛЮ ФУНКЦІОНАЛЬНОГО СТАНУ КУРСАНТІВ В ПРОЦЕСІ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ	158
Козлов Сергій, Діденко Олексій, Полозенко Дмитро ОСОБЛИВОСТІ ТРАВМАТИЗМУ В УМОВАХ БОЙОВИХ ДІЙ ТА МЕТОДИ ЙОГО ЗАПОБІГАННЯ	159
Коновалюк Микола ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ТА СТАНОВЛЕННЯ ВІЙСЬКОВОГО ФАХІВЦЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	160
Корєхов Артем ЕМОЦІЙНИЙ СТАН ОСОБИСТОСТІ, ЯК ФАКТОР ВИНИКНЕННЯ ПОМИЛОК ПРИ КЕРУВАННІ ТРАНСПОРТНИМ ЗАСОБОМ	161
Кравчук Наталія, Мельник Євген СИСТЕМА НАВЧАННЯ КУРСАНТІВ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ (З ВЛАСНОГО ДОСВІДУ)	162
Кузіна Юлія МАТЕМАТИЧНА КОМПЕТЕНЦІЯ, ЯК ОСНОВА НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ ВИЩИХ ВІЙСЬКОВИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ	164
Кульов Ярослав ПІДГОТОВКА ОСОБОВОГО СКЛАДУ ДО ВИКОНАННЯ БОЙОВОГО ЗАВДАННЯ ЗА ДОПОМОГОЮ КОМПЛЕКТУ ЗНІМНОГО БОРТОВОГО ОБЛАДНАННЯ «КАНАТ-1»	165

Кумпан Світлана, Стрілець Лариса THE WAYS TO DEVELOP STRATEGIC COMMUNICATION SKILLS IN TIMES OF WAR WHILE TEACHING ENGLISH FOR SPECIFIC PURPOSE	166
Кушнір Олена УПРАВЛІННЯ ОРГАНАМИ ОХОРОНИ ДЕРЖАВНОГО КОРДОНУ В СФЕРІ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ	167
Лавніченко Олександр, Годлевський Сергій УЧАСТЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ У ВРЕГУЛЮВАННІ ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ НЕМІЖНАРОДНОГО ХАРАКТЕРУ: АСПЕКТ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ОПЕРАТИВНОГО РІВНЯ	168
Леонтєва Валерія, Мислива Оксана ОСОБЛИВОСТІ ЗАРУБІЖНИХ СТАНДАРТІВ ЗАСТОСУВАННЯ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ЗАХОДІВ ПРИМУСУ	170
Лопаєва Олена ПСИХОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ ВОГНЕВОЇ ПІДГОТОВКИ ЯК СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ПОЛІЦЕЙСЬКОГО	171
Люлька Олександр, Супруненко Олександр ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ТА СТАНОВЛЕННЯ МОЛОДШИХ КОМАНДИРІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	172
Маковей Єгор, Завістовський Олег ОСОБЛИВІ ПИТАННЯ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ КУРСАНТІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗІ СПЕЦИФІЧНИМИ УМОВАМИ НАВЧАННЯ ПІД ЧАС ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ	173
Максименко Юрій, Попов Сергій, Скачков Валерій, Маміч Віктор, Розмазнін Олександр АНАЛІТИКА ПЕРСПЕКТИВ РОЗВИТКУ ВОЄННОЇ РОЗВІДКИ У ПІДГОТОВЦІ ВІЙСЬКОВИХ ФАХІВЦІВ	174
Mardarenko Olena THE COMMUNICATIVE APPROACH IN ENGLISH LANGUAGE TEACHING	176
Маслій Олег, Лебедєв Борис, Воловник Валентина ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ІНЖЕНЕРНО-ВІЙСЬКОВИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	177
Мельниченко Сергій, Овчинник Володимир, Гудаль Сергій ПЕРСПЕКТИВИ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ВІЙСЬКОВИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ У СИСТЕМІ ВВНЗ	179
Меньшикова Ольга, Попович Василь, Яковчук Роман ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	180
Мислива Оксана, Тарасюк Данило МІЖНАРОДНІ НАСТАНОВИ З НАДАННЯ ДОМЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ В БОЙОВИХ УМОВАХ	181
Мислива Оксана, Судоплатов Максим НОВЕЛИ ЗАСТОСУВАННЯ ЗАХОДІВ ПРИМУСУ ПІД ЧАС ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ	182

Мислива Оксана, Шурганов Микита ЕФЕКТИВНІ СПОСОБИ НАДАННЯ ДОМЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ ПОТЕРПІЛИМ ПІД ЧАС МАСОВИХ ТРАВМУВАНЬ ОСІБ	183
Німич Артем ОПТИМІЗАЦІЯ МЕТОДІВ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ КУРСАНТІВ	185
Овчарук Ігор, Полозенко Дмитро, Скрипка Катерина ТИПОВИЙ ТИЖДЕНЬ ЯК ЗАСІБ ОПТИМІЗАЦІЇ РОБОТИ КАФЕДРИ ТА НАВЧАЛЬНОГО ВІДДІЛУ ПРИ ПЛАНУВАННІ РОЗКЛАДУ ЗАНЯТЬ	186
Павелко Ірина ДОСЛІДЖЕННЯ ЕМОЦІЙНИХ ПЕРЕДСТАРТОВИХ СТАНІВ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВІВ ПІД ЧАС ПІДГОТОВКИ ЗА СИСТЕМОЮ БАРС	188
Паскалова Марина, Попович Лук'ян ОСОБЛИВОСТІ СУБ'ЄКТИВНОГО СПРИЙНЯТТЯ ПРИ ЗАСВОЄННІ НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ	189
Пащенко Максим, Зелений Ігор ТРАНСФОРМАЦІЯ СИСТЕМИ ВИЩОЇ ВІЙСЬКОВОЇ ТА ПРОФЕСІЙНОЇ ВІЙСЬКОВОЇ ОСВІТИ НА ШЛЯХУ СУМІСНОСТІ ЗС УКРАЇНИ ЗІ ЗС КРАЇН НАТО	190
Полозенко Дмитро, Козлов Сергій, Ворон Семен ОПТИМІЗАЦІЯ РОЗПОДІЛУ ВПРАВ НА ЕКЗАМЕНИ, ЗАЛІКИ ТА КОНТРОЛЬНІ ЗАНЯТТЯ	192
Полозенко Дмитро, Кісілюк Олександр ОПТИМІЗАЦІЯ РОБОТИ ПРИ СКЛАДАННІ ПЛАНУ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ	194
Полозенко Дмитро СУЧАСНИЙ ПІДХІД ДО НАВЧАННЯ ВПРАВІ МЕТАННЯ ГРАНАТИ НА ТОЧНІСТЬ	195
Підлестейчук Роман, Діденко Олексій ВИЗНАЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ В СИСТЕМІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ, ЯК НЕОБХІДНІСТЬ ДЛЯ ЯКІСНОГО СТАНОВЛЕННЯ ВІЙСЬКОВОГО ФАХІВЦЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	196
Робочий Віктор ДИСТАНЦІЙНИЙ РЕЖИМ ПРАЦІ У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ	197
Рудинський Віталій РОЛЬ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ В ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ СИЛ СПЕЦІАЛЬНИХ ОПЕРАЦІЙ (СПЕЦІАЛЬНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ)	198
Севрук Ірина, Соколовська Юлія ЕТИЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ОФІЦЕРІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ	200
Скляр Олександр УВАЖНІСТЬ ТА СПОСТЕРЕЖЛИВІСТЬ ЯК БЕЗПЕКОВА СКЛАДОВА ПОЛІЦЕЙСЬКИХ НА ДЕОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЯХ	201
Слівінський Ярослав, Ягодзінський Віталій, Барковський Дмитро МУЛЬТИМЕДІА В ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	203
Сокур Наталія ПРОФЕСІЙНІ ЯКОСТІ ТА УПРАВЛІНСЬКА КУЛЬТУРА ВІЙСЬКОВОГО ФАХІВЦЯ В СУЧАСНИХ УМОВАХ	204

Соловийов Олександр ПРОФЕСІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ ВІДБІР КАНДИДАТІВ ДО ВСТУПУ У ВИЩІЙ ВІЙСЬКОВИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД	205
Стрелок Надія ВАЖЛИВІСТЬ ФОРМУВАННЯ ЛЕКСИЧНИХ НАВИЧОК ПІД ЧАС ЗАНЯТЬ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ	206
Тарасенко Оксана, Остапчук Тарас, Нелюб Олександр, Лавриненко Максим, Байбуз Олег МОВА ЯК ОСНОВА ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ	208
Тарасенко Оксана АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРО УКРАЇНСЬКУ МОВУ У СФЕРІ ОСВІТИ ОДЕЩИНИ	208
Тодорова Наталія ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ПРИНЦИПУ BYOD У ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	209
Хіменес Сапата Юліана АКТИВІЗАЦІЯ НАВИЧОК ГОВОРІННЯ ПІД ЧАС ЗАНЯТЬ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	211
Чепкій Віктор, Скачков Валерій, Єфимчиков Олександр, Набок Владислав, Єльчанінов Олександр СЕРВІСНЕ РОЗШИРЕННЯ МОДЕЛІ ХМАРНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ В БІ- ПАРАДИГМАЛЬНІЙ СИСТЕМІ ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВІЙСЬКОВИХ ФАХІВЦІВ ЗА НАПРЯМКОМ ПІДГОТОВКИ	212
Чорний Артем, Гоцуляк Олег ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ-ПРИКОРДОННИКІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	213
Шагова Олександра ТРЕНДИ ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ	215
Швед Артур, Завістовський Олег АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ТАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ПРАЦІВНИКІВ ПОЛІЦІЇ ПІД ЧАС ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ	216
Шевченко Світлана, Горліченко Марина, Буренкова Катерина ОСОБЛИВОСТІ АДАПТАЦІЇ КУРСАНТІВ ДО НАВЧАННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ	217
Шкотова Владислава, Завістовський Олег АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПРОФЕСІЙНО-ПРИКЛАДНОЇ ПІДГОТОВКИ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ	218
Ярмолевич Оксана, Кравчук Наталія НАУКОВА ДОСЛІДНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ЕЛЕМЕНТ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ В ВИЩИХ ВІЙСЬКОВИХ ЗАКЛАДІВ	219
Yarmolovich Oksana, Varlamova Alla, Vodolazkiy Vladyslav, Harkusha Vasyl CREATING AN ENVIRONMENT FOR THE FORMATION OF AN OFFICER (TRADITIONS)	221

СЕКЦІЯ 6

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ МОРАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
В УМОВАХ ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ. ЖІНКА І ВІЙНА В УКРАЇНІ**Базір Вікторія**ПСИХОЛОГІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОХОДЖЕННЯ СЛУЖБИ ЖІНКАМИ У
ВІЙСЬКОВИХ ПІДРОЗДІЛАХ УКРАЇНИ

223

Ворок Семен, Діуца ІванАКТИВНИЙ СПОСІБ ЖИТТЯ, ЯК СТАБІЛЬНИЙ СПОСІБ У БОРОТЬБИ ЗІ
СТРЕСОМ

224

Єфіменко Анатолій, Беркань ВасильСУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ МОРАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В
УМОВАХ МОБІЛІЗАЦІЇ

224

Козловська Людмила, Беньковська НаталяРОЛЬ МІГРАНТІВ ВНУТРІШНЬОЇ МІГРАЦІЇ (ПЕРЕДИСЛОКАЦІЇ) 20214 РОКУ –
ВІЙСЬКОВИХ МОЛЯКІВ ВМС ЗСУ У СТАНОВЛЕННІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 254
«ЗАБЕСПЕЧЕННЯ ВІЙСЬК(СИЛ)», СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ «МОРАЛЬНО-
ПСИХОЛОГІЧНЕ ЗАБЕСПЕЧЕННЯ» В УМОВАХ АГРЕСІЇ 2022 РОКУ

225

Козловська ЛюдмилаЖІНКИ-МІГРАНТКИ (ВНУТРІШНЬО-ПЕРЕМИЩЕНІ ОСОБИ) В УМОВАХ ВІЙНИ
2022 РОКУ

226

Логвиненко Антон, Завістовський ОлегСУЧАСНИЙ СТАН ЖІНОК В ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНАХ ЯК ОСНОВНИЙ
НАПРЯМ ГЕНДЕРНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ

227

Лопаєва ОленаАКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ МОРАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ЖІНОК В УМОВАХ ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ

228

Меджидова Яна, Сасенко Ірина

ВОЛОНТЕРСЬКА МІСІЯ УКРАЇНСЬКИХ ЖІНОК НА ШЛЯХУ ДО ПЕРЕМОГИ

229

Мох Тетяна, Коломієць ЮрійАКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ МОРАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В
УМОВАХ ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ

230

Мох Тетяна, Проскурня ЄвгенійВАЖЛИВІСТЬ МОРАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

232

Мяло ВіталійТЕОРЕТИЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ НЕОБХІДНОСТІ РОЗРОБЛЕННЯ
КОМПЛЕКСНОЇ ПРОГРАМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ МОРАЛЬНО-
ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В ПІДРОЗДІЛАХ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ
УКРАЇНИ

233

Мірошніченко ВалентинаОСОБЛИВОСТІ ПСИХІЧНИХ СТАНІВ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ЗА УМОВ
ВЕДЕННЯ БОЙОВИХ ДІЙ

235

Непіпенко Людмила

ЖІНКИ-КАПЕЛАНИ НА ВІЙНІ

236

Пашкевич Ольга, Логінова Марина ЯК В УКРАЇНІ ВІЙНА ПОСИЛЮЄ ВРАЗЛИВІСТЬ ЖІНОК І ДІВЧАТ У ГУМАНІТАРНИХ ПОТРЕБАХ	237
Саєнко Ірина ЖІНКИ УКРАЇНИ ПЕРЕД ОБЛИЧЧЯМ СМЕРТЕЛЬНОЇ НЕБЕЗПЕКИ	238
Svetlenko Maia TEACHING GRAMMAR AND VOCABULARY WITH THE HELP OF THE PPP MODEL	240
Снігур Людмила ДУХ ПРАВДИ, НАЦІОНАЛІЗАЦІЯ ТА МІЛІТАРИЗАЦІЯ ЯК ФАКТОРИ ПЕРЕМОГИ У ВІЙНІ І ПІСЛЯ ЇЇ ЗАВЕРШЕННЯ	241
Федічев Андрій АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ВПРОВАДЖЕННЯ ТА РОЗВИТКУ ҐЕНДЕРНОГО ПАРИТЕТУ В УМОВАХ ВІЙНИ ЗА ДЛЯ ПІДТРИМКИ МОРАЛЬНО- ПСИХОЛОГІЧНОГО СТАНУ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ	243
Якушев Микола, Саєнко Ірина УКРАЇНСЬКЕ ЖІНОЦТВО ЯК УДАРНА СИЛА ПРОТИ РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ	245
Яровицький Ігор, Бодирев Дмитрій ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ЩОДО ЗАСТОСУВАННЯ ПОЛІЦЕЙСЬКИМИ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ У ВІЙСЬКОВИЙ ЧАС	246

**СПІЛЬНІ ДІЇ ВІЙСЬКОВИХ ФОРМУВАНЬ І ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ
ДЕРЖАВИ:
ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ**

**Збірник тез доповідей
IV Міжнародної науково-практичної конференції**

20 жовтня 2022 року

**Редакційна група за якість матеріалів відповідальності не несе.
Матеріали доповідей авторів надано у вигляді, відповідно
до заявок на участь у конференції.
Дякуємо авторам за дотримання рекомендованого шаблону та обсягу виступів.**

**Відповідальний за випуск – Овсюк Ю.В.
Комп'ютерний набір Овсюк Ю.В.,
Комп'ютерна верстка Труш С.Й.**

**Здано до набору 01.11.2022 р. Підписано до друку 07.11.2022 р.
Формат паперу 297х420/2. Авт. арк. – 11,90. Обл. вид. арк. – 12,00. Друк. арк. – 131.
Умов. друк. арк. – 30,13. Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman.
Замовлення № 199 -2022 РВВ ВА. Наклад – 18 прим.**

**Віддруковано у друкарні Військової академії (м. Одеса)
65009, м. Одеса, вул. Фонтанська дорога, 10.
Розповсюдження та тиражування без офіційного дозволу Військової академії заборонено**